

Moravan.

Kalendář na rok obvyčejný

1859.

Ročník osmý.

Nákladem Dědictví svatého Cyrilla a Methodia.

Předatel:

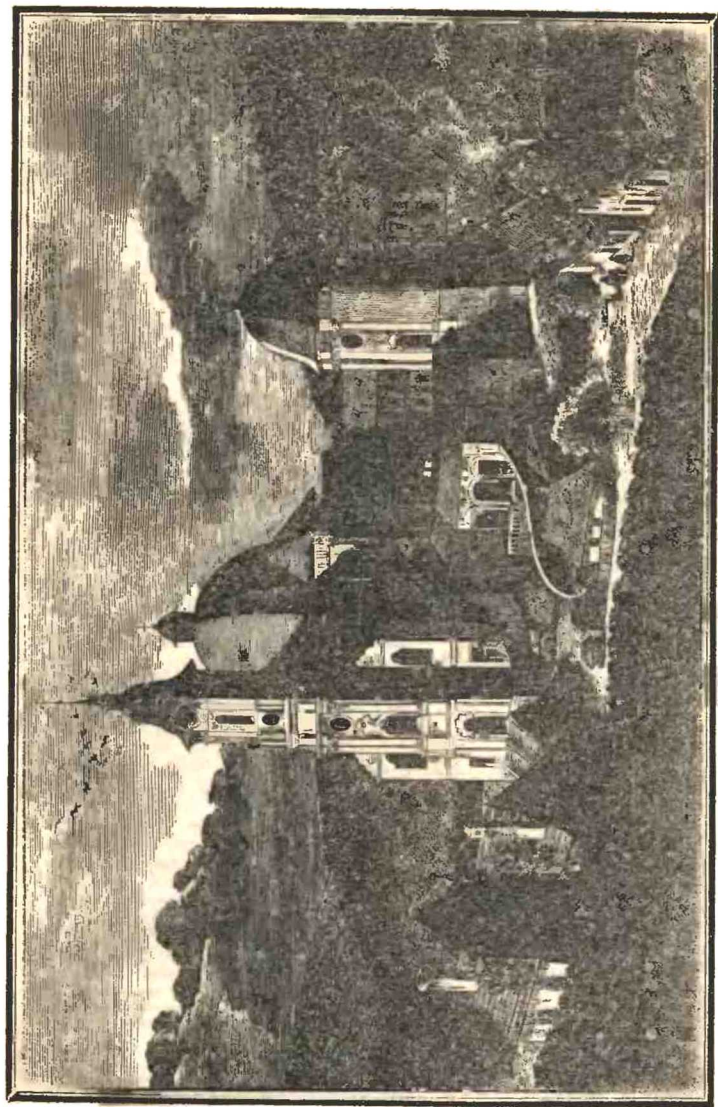
Vencš Method Kulda.

V Brně.

W. Lemmings u Ritzke a Grobe.

Litkem dědictví M. Koberera.

Poutní chrám Panny Marie ve Křtinách.

Ledén (měsíc třikrálový) má 31 dní.

Polsky: Styczeń. Žirsky: Sečanj. Elewinšky: Prosijec. Rusky: Januar.

Den mēsece	Den v tēd.	Svatý a slavnost cirkewní.	Slunce		Quant. mē.	Čtvrtě mēsece a možná povětrnost.
			východ	západ		
			h. m.	h. m.		
1	S.	Nový rok. Sv. P.	7 54	4 6		Čtvrtě mēsece a možná povětrnost. „Tá li Pán Bůh!“
První mēsece v roce. Vstoupí v znamení Lva a marně jeho. Vst. 2.						
2	M.	Sv. Malaria, poust.	7 53	4 7		Nový mēse, dne 4. v úterý o 6. hod. 37 min. ráno. — Žimo přibývá po sněžení, více severovýchodní.
3	P.	S. Genesky, panný.	7 53	4 7		První čtvrt dne 12. ve středu o 4. hod. 48 min. ráno. — Žimo jimo, mláno, pať mnoho sněhu.
4	Ú.	S. Tita, biskupa.	7 52	4 8		Úplněk dne 19. ve středu o 0. hod. 54 min. ráno. — Žimo, sněh, bouři větrné z krajů severových.
5	St.	S. Telesfera, pap.	7 52	4 8		Poslední čtvrt dne 25. v úterý o 9. hod. 51 min. večer. — Žasní a zbroví znové žimní.
6	Ú.	S. S. S. S. S.	7 51	4 9		Znamení stoletý kalendář
7	P.	S. Valentina, Raj.	7 50	4 10		
8	S.	S. Ewerina Mer.	7 19	4 11		
Děle první po žimo. Pán. Jan 2. Vst. 2. Vst. 2.						
9	Ú.	S. Marcelina, Snt.	7 48	4 12		Dne 1. ledna každý roční čtenář možně nastupuje nový rok života svého; s důvěrou hledí do budoucna zaslíbeného, a umínuje sobě, že napraví, to čem byl roku minulého pošetl, a že nový rok svědomitě vnapořádí se cti a slávy Boží, a tu svého a svých svěcenství ipasují. — Dne 6. ledna, na slavnost Živení Páně začínají nábožné myšlenky do věků pehamitých, pokud nebyly osvoiceny věčnou pravdou Christovou. Dť 7. až do 31. ledna každý dle rožumu svého pohltí na začátek doby masopustní, a souči o marných, často i nebezpečných zábarách jeho. — Moudří. otcové a rožumní matky nespouštějí jny a dcery se žetele svého, a jmenovitě noční neobeu nedovolují nistat, aby mimo dům se toulali na hanbu a na záhubu žimou.
10	P.	S. Pamela, poust.	7 47	4 13		
11	Ú.	S. Pygina, papeže.	7 46	4 14		
12	St.	S. Arnosta, Vrladía.	7 45	4 15		
13	Ú.	S. Veroniky, Pilar.	7 44	4 16		
14	P.	S. Felice, svěc.	7 43	4 17		
15	S.	S. Maury a Britty.	7 42	4 18		
Děle 2. po žimo. Pán. Jan 2. Vst. 2. Vst. 2.						
16	Ú.	S. Marcella, papeže.	7 41	4 19		Dne 3. po žimo. Pán. Jan 2. Vst. 2. Vst. 2.
17	P.	S. Antonina, poust.	7 40	4 20		
18	Ú.	S. Brišty, pan. muč.	7 39	4 21		
19	St.	S. Kautta, krále.	7 38	4 22		
20	Ú.	S. Fab. a Čebst.	7 37	4 23		
21	P.	S. Anežky, pan. m.	7 36	4 24		
22	S.	S. Vincencia, muč.	7 35	4 25		
Děle 3. po žimo. Pán. Jan 2. Vst. 2. Vst. 2.						
23	Ú.	Zasneub. P. Marie.	7 34	4 26		Dne 4. po žimo. Pán. Jan 2. Vst. 2. Vst. 2.
24	P.	S. Timothea, bisk. m.	7 33	4 27		
25	Ú.	Obrác. sv. Pawla.	7 31	4 29		
26	St.	S. Belistara, bisk.	7 30	4 30		
27	Ú.	S. Jana Blatoušého.	7 28	4 32		
28	P.	S. Karla Vell.	7 27	4 33		
29	S.	S. Františka Cal.	7 25	4 35		
Děle 4. po žimo. Pán. Jan 2. Vst. 2. Vst. 2.						
30	Ú.	S. Martiny, panný.	7 23	4 36		Dne 5. po žimo. Pán. Jan 2. Vst. 2. Vst. 2.
31	P.	Petra Melasta.	7 21	4 38		

Slunce vstoupí do znamení **wodníka** (♊) ve středu dne 20. ledna o 4 hod. 54 min. večer. Živoulný mēsece ledna.

Leden bývá nejstudenějším mēsicem v našem pomekí. Země jeť sněhem pokryta, jasné noci, žimo došoupá vřchole svého, a vřšak žimo kruta trvá jen po několik dní. Žižo-západní mětrové sřídají se s mětry severovýchodními. Zepřý leden není witan.

Únor (měsíc hromniční) má 28 dní.

Polský: Luty. Skotský: Veljača. Słowinský: Svečan. Ruský: Februar.

Den měsíce	Den v týdnu	Svatosti a slavnosti církevní	Slunce				Znam. neb.	Čtvrté měsíce a možná povětrnost. „Dá-li Pán Bůh!“	
			východ		západ				
			h.	m.	h.	m.			
1 Ú.		S. Ignacia, bisk.	7	20	4	41		● Nový měsíc dne 3. ve čtvrtel, o 2. hod. 10 min. ráno. — Měla mrazivá, posilnouras, pat mčrejší povětrnost.	
2 Ú.		S. Blažeje, bisk.	7	18	4	43			
3 Ú.		S. Veroniky.	7	16	4	45			
4 Ú.		S. Agaty. Frant.	7	15	4	46			
5 Ú.		S. Agaty. Frant.	7	14	4	47			
Řeb. 5. po Řicm. Páně. O kouzlu mezi pšenič.									
6 Ú.		S. Dorothy pan. muč.	7	12	4	49		● První čtvrt dne 10. ve čtvrtel o 8. hod. 45 min. večer. — Zamračeno a mlha, pat sněh a věšší jina.	
7 Ú.		S. Romualda, opat.	7	11	4	50			
8 Ú.		S. Jana z Mathy.	7	9	4	51			
9 Ú.		S. Apollonie, panny.	7	8	4	53			
10 Ú.		S. Scholasty, jept.	7	6	4	55			
11 Ú.		S. Eufrosiny, pau.	7	4	4	57		● Úplnět dne 17. ve čtvrtel o 11. hod. 47 min. ráno. — Změna ro povětrnosti, chumelice, mraz, seve rozápaní mlh, věst a obměl.	
12 Ú.		S. Eufasie, pauny.	7	2	4	59			
Řeb. 6. po Řicm. Páně. Arámorest nebesé jalo									
13 Ú.		S. Kateřiny Řic.	7	0	5	0			
14 Ú.		S. Valentina.	6	59	5	2			
15 Ú.		S. Faustina a Zev.	6	57	5	4		● Měsíci tomto každým dnem přibývá jinu a sněhu, ale také bouřlivých blůů v krčmách, ro uspokojá a paltrach; a veslat, Světa Bobu, nikotin, mřuby, nebž jenom ro talových obelch, že jsou hlavy prážné a útroby (řebe) pšic. Sloněů vyželaný žná pravou mlru i ro rabemaulch sněh, a proto někdy nedopouští se poličků a rozpřililost o byzduch; onť raději bárá přednost ro domántau domácin ro krubu svých domáčích a přibuzných, a ve společnosť pilných čtenářů, s uimž chle na zotavení věnované radosně a prospěšně útrámiti může; natsičerováni řčem a žlástě paltr n prácmu porouje za hanbu velikou. Mázni robáci ro tomto měsči oblédají se po dobrém čtení; vsudy vídět Morawana, Moravské Noviny, Spokobáště Řisy, Glas, Blahověsta, Budečka a jiné časopisy a poučné i zábavné knihy.	
16 Ú.		S. Juliany pan.	6	56	5	6			
17 Ú.		S. Juliana a spolum.	6	54	5	7			
18 Ú.		S. Flaviana. Sim.	6	52	5	9			
19 Ú.		S. Manfueta, bisk.	6	50	5	11			
Řeb. Devětsát. (Septuagesima). Spokobár najlud									
20 Ú.		S. Eucharie, bisk.	6	48	5	13		● Slunce vstupí do znamení ryb (♊) dne 18. v pátek o 6. hod. 54 min. večer.	
21 Ú.		S. Eleonory robovy.	6	46	5	15			
22 Ú.		S. Sibleti sv. Petra.	6	45	5	16			
23 Ú.		S. Petra Damas.	6	43	5	18			
24 Ú.		S. Matěje, ap.	6	42	5	19			
25 Ú.		S. Walburgh pan.	6	40	5	21		Pomaža měsíce Února. Tepla občeje přibývá; na počátku měsíce bývá krutá jina. Měsíc tento mlou mnoho sněhu, zvláště ro borách. Nastanou-li neobyčejně teplé dny, jeť se báti bui subeňů ro březnu.	
26 Ú.		S. Alexandra.	6	38	5	23			
Řeb. 1. po Devěti. (Sexagesima). Slono Běži jalo									
27 Ú.		S. Leandra, biskupa.	6	37	5	24			
28 Ú.		S. Demalba. Fofasa	6	35	5	26			

Březen (měsíc postní) má 31 dní.

Polsky: Marzec. Žilský: Ožujak. Słowinsky: Sušec. Rusky: Mart.

Den měsíce	Den v týdnu	Svatý a slavnostní církevní.	Slunce		Znam. neb.	
			východ	západ		
			b. m.	b. m.		

1	U.	S. Mikina, bisk.	6 34	5 27	
2	St.	S. Simplicia papeže.	6 32	5 29	
3	Ú.	S. Kunhuty, císař.	6 31	5 30	
4	P.	S. Kazimira.	6 29	5 32	
5	S.	S. Eufebia.	6 27	5 34	

Přítice 2. pe. (Quinquagesima). Slunce vstává v 6 h. 18.

6	M.	S. Věst., klášterníka.	6 26	5 35	
7	P.	S. Tomáše Apst.	6 24	5 37	
8	U.	S. Jana Božího.	6 22	5 39	
9	St.	† S. Cvi. a Václav.	6 21	5 40	
10	Ú.	† S. 40 mučedníků.	6 19	5 42	
11	P.	† S. Anjely. Konst.	6 17	5 44	
12	S.	† S. Mehoze Věst.	6 16	5 45	

Vstává 1. postní. (Quadragesima) P. Poutěruost vstává od rána v 4.

13	M.	S. Mojmír, pan.	6 14	5 47	
14	P.	† S. Matyáš, cíř.	6 12	5 49	
15	U.	† S. Pongina, muč.	6 10	5 51	
16	St.	† S. Heriberta.	6 8	5 53	
17	Ú.	† S. Gertrudy, p.	6 6	5 55	
18	P.	† S. Eudarda kr.	6 4	5 57	
19	S.	† S. Josefa, pěst.	6 2	5 59	

Vstává 2. post. (Reminiscere) P. Poutěruost vstává na večer v 4. hod. 17.

20	M.	S. Joachima.	6 1	6 0	
21	P.	S. Benedikta, opat.	6 0	6 1	
22	U.	† S. Otawiana.	5 58	6 3	
23	St.	† S. Ildesona. Dita.	5 56	6 5	
24	Ú.	† S. Gabriela, arch.	5 54	6 7	
25	P.	† S. Ambrož, bisk.	5 53	6 9	
26	S.	† S. Theodora. Br.	5 51	6 10	

Vstává 3. post. (Carnavale, Oculi) P. Poutěruost vstává v 4. hod. 11.

27	M.	S. Rupert, bisk.	5 49	6 12	
28	P.	† S. Guatrana.	5 47	6 14	
29	U.	† S. Enslachia, opata	5 45	6 16	
30	St.	† S. Jana Klímala.	5 44	6 17	
31	Ú.	† S. Amdoua.	5 42	6 19	

Čtvrté měsíce a možná poutěruost.
„Dá-li Pán Bůh!“

Nový měsíc dne 4. v pátek o 8. hod. 16 min. večer. — Slunce mžgá, poutěruost a deštivo.

První čtvrť dne 12. v sobotu, o 5. hod. 45 min. ráno. — Ve chmélkách jasno a několik studených dní.

Úplněk dne 18. v pátek o 10. hod. 51 min. večer. — Přoměnino, ale více jasno.

P. Poslední čtvrť dne 26. v sobotu, o 10. hod. 33 min. ráno. — Doufáme v úrodnost, veliká změna v poutěruosti, několik teplejších dní.

Snauerův stoletý kalendář.

Ob 1. až do půl noci před popelcem bouřlivé, zvláště prázdné hlavy a rušná sedce dělají mnoho větrů a hluku. Dne 9. raduje se každý katolík Moravan a všude řádí Slováci a radosně památky našich svatých apoštolů národních, Cyrilla a Methodia, a přemýšlí, čím by přispěl k oslavení tisícetě památky jejich příchodu na Moravu, která nám připadne roku 1863. Dne 9. u mnohých se hlava vrtá, v kapsách prázdné, v útrokách puště, což bohužel u některých trvá až do smrti, a po ní teprve nastane hrůza. — Ob 9. až do konce měsíce nastává vážným a rozumným křesťanům milá postní doba, jižto hlavě na spáse buďte své vytrvalostí. Ti pak, kteří pozbyli rodu a moudrosti, kteří se i v čase postní jako usilovný dobytek. Dne 25. veselo se buďších čtenářův Marianůvých; rozjímají v nejvěstším tajemství vězení Božího.

Slunce vstoupí do znamení stopce (♋) dne 21. března v pondělí o 3. hod. 57. min. ráno. Zářivost jara dne 20. března. — Těsně a noci jsou klouby.

Pomaha měsíce Března.

Březen ješ měsíce obmětu; začne přinášá bouřnou změnu v oboru rozbuchování; jima rychle přechází v teplo a naopak. Poutěruost v polovině března začne rozbuchovat a jate.

Polski: Kwiecien. Słowiński: Mali Traven. Ruski: Aprilj.

Wstupující slunce zahřívá nasse ponebí lažbým dnem roice; nic méně přece ješšie nebyťa mřáz nic neobčejného. Nešťaloš jest poražou dubna; teplí bnoře mřvaji za sebou bny studené. Roš:il si přeje duben mořb.

Květen (měsíc Marianský) má 31 dní.

Pořstý: Maj. Zářstý: Svibanj: Elowinstý: Velki traven. Křstý: Maj.

Den měsíce	Den v týdnu	Svatý a slavnostní církevní.	Slunce		Znam. neb.	Čtvrté měsíce a možná povednost.
			východ	západ		„Dá-li Pán Bůh!“
			h. m.	h. m.		
Dne 1. po Zvěstí. (Cena Quinquagesimae) P. Ježíš vstává z mrtvých. Jan 20.						
1 M.	S.	Filippa a Jak.	4 50	7 11		● Nový měsíc dne 2. v pondělí o 11. hod. 9 min. večer. — Přijemní jarní dny, pal deštivo a chladno.
2 P.	S.	Athanasia. Sigm.	4 48	7 13		● První čtvrt dne 9. v pondělí o 6. hod. 5. min. večer. — Chladná jitra, o polebných teplo, jasno a větrno.
3 U.	S.	Kateženi sv. Kříže.	4 47	7 14		● Úplněc dne 16. v pondělí o 10. hod. 12 min. večer. — Tepla přibývá, jasno a sucho, bouřky a přeháňky.
4 St.	S.	Gloriana muč.	4 46	7 15		● Poslední čtvrt dne 24. v úterý o 11. hod. 53 min. večer. — Přijemní krásní dny, tepla přibývá.
5 C.	S.	Sm. Pia V. Gethy.	4 45	7 16		
6 P.	S.	Jana z Damašk.	4 43	7 18		
7 C.	S.	Stanislava, bisk.	4 42	7 19		
Dne 2. po Zvěstí. (Miser. Domi) Jan Jani pokřtí. Jan 10.						
8 M.	S.	Živo. sv. Michaela.	4 41	7 20		
9 P.	S.	Reheře Rafianz.	4 39	7 22		
10 U.	S.	Šibora, rolníka.	4 37	7 24		
11 St.	S.	Mamerta.	4 36	7 26		
12 C.	S.	Pantracia.	4 34	7 27		
13 P.	S.	Sermacia bisk.	4 33	7 28		
14 C.	S.	Vonifacia.	4 31	7 30		
Dne 3. po Zvěstí. (Jubilate) Stančo a nov. Jitka. Jan 6.						
15 M.	S.	Želie. S. Pet. a p.	4 30	7 31		
16 P.	S.	Jana Nepomuc.	4 29	7 32		
17 U.	S.	Brunena, bisk.	4 28	7 33		
18 St.	S.	Jana. Petra Cel.	4 27	7 34		
19 C.	S.	Bernardina Sien.	4 25	7 36		
20 P.	S.	Želie, kapuc.	4 24	7 37		
21 C.	S.	Alexandra pap.	4 23	7 38		
Dne 4. po Zvěstí. (Cantate) Jan I. Janu, Křstý, Jani pokřtí. Jan 16.						
22 M.	S.	Julie Jan. muč.	4 22	7 39		
23 P.	S.	Desideria biskup.	4 22	7 39		
24 U.	S.	Jehanuy. Vinc.	4 21	7 40		
25 St.	S.	Urbana. Reheře.	4 20	7 41		
26 C.	S.	Filippa Mer.	4 19	7 42		
27 P.	S.	Jana, papeže.	4 18	7 43		
28 C.	S.	Wiléma Vedy.	4 17	7 44		
Dne 5. po Zvěstí. (Morate) Jan I. Janu, Křstý, Jani pokřtí. Jan 16.						
29 M.	S.	Konstantina, m.	4 16	7 45		
30 P.	S.	Ferdinanda.	4 15	7 45		
31 U.	S.	Petronilly.	4 14	7 46		

Slunce vstoupí do znamení blíženci (II) dne 21. v sobotu o 7. hod. 12 min. ráno.
Pouvažte měsíc květen

Květen bývá nejjasnějším měsícem v roce; rolník vsal žádá sobě, aby po celý měsíc neochýlala pastvina jeho. Mrazí bývá málo; avšak chladno není neobvyklé. Náhle studeno a náhle horko může květen. Bouřek přibývá.

Čerwen (měsíc Božího Těla) má 30 dní.

Polsky: Czerwiec. Skotsky: Lipunj. Slovensky: Rožnik. Rusky: Junij.

Den měsíce	Den v týdnu	Svatý a slavnostní církevní	Slunce		čas. neb.	Čtvrté měsíce a možná povětrnost. „Dá-li Bůh Bůh!“
			východ	západ		
			h. m.	h. m.		
1	St.	du) S. Jurencia.	4 14	7 46		● Nový měsíc dne 1. ve středu o 8. hod. 16 min. ráno — Teplé dnozí s deštěm a s bouřkou, velmi úrodné.
2	P.	Monchewst. Páně.	4 13	7 47		● První čtvrt dne 7. v úterý o 11. hod 53 min. večer. — Jasně a příjemně, potom chladno a deštivo s větrem severním.
3	P.	† S. Klotildy král.	4 12	7 48		● Úplněk dne 15. ve středu o 11. hod. 22 min. ráno. — Vlnité teplo, přehátný.
4	S.	S. Kvirina, bisk.	4 11	7 49		● Poslední čtvrt dne 23. ve čtvrtek o 3. hod. 39 min. večer. — Tepla přibývá, téměř denně stojí se na bouřku, velmi úrodné.
Meb. 6. po Velk. (Exaudi). Ský: pšite Učitel						
5	N.	S. Bonifacia, bisk.	4 11	7 49		● Nový měsíc dne 30. ve čtvrtek o 3. hod. 46 min. večer. — Chladno a deštivo s větrem severním; pak jasno a teplo.
6	P.	S. Norberta biskup.	4 10	7 50		
7	U.	S. Roberta, křesť.	4 9	7 51		
8	St.	S. Medarda, bisk.	4 8	7 52		
9	U.	St. Prima a Felicity.	4 8	7 52		
10	P.	† S. Markety, král.	4 7	7 53		
11	S.	† S. Barnabáše.	4 7	7 53		
Boží hod svatočinný. Měsíc se koná. Jan 14.						
12	N.	Reliže svatočinný	4 6	7 54		
13	N.	Ben. swat. S. Ant.	4 6	7 54		
14	U.	S. Vasilie Velk.	4 6	7 54		
15	St.	S. Wita, Mod.	4 5	7 55		
16	S.	S. Františka.	4 5	7 55		
17	P.	S. Rajnera.	4 5	7 55		
18	S.	S. Marka a M.	4 4	7 56		
Meb. 1. po Sw. Duchu. Pul. 6. — St. Měsíc Trejce						
19	N.	S. Germafia a Prot.	4 4	7 56		
20	P.	S. Silvera, papež.	4 4	7 56		
21	U.	S. Aloisia z Gonzagy.	4 4	7 56		
22	St.	S. Paulina, bisk.	4 3	7 57		
23	U.	Božího Těla	4 4	7 56		
24	P.	† S. Jana Křestitele.	4 4	7 56		
25	S.	S. Prospera, bisk.	4 4	7 56		
Meb. 2. po Sw. Duchu. Členit učinit večerí veslisen.						
26	N.	S. Jana a Pavla.	4 5	7 55		
27	N.	S. Kabilama, král.	4 5	7 55		
28	U.	† S. Pava II. papež.	4 5	7 55		
29	U.	Sw. Petra a Pavla	4 6	7 54		
30	St.	Památka sw. Pavla.	4 6	7 54		

Slunce vstoupí do znamení raša (♋) v středu dne 22. června o 1. hod. 2 min. ráno. Začátek léta dne 22. června. -- Nejdelší den, nejkratší noc.

Pomaha měsíce Čerwen.

Čerwen je měsíc slavný, jasný a radostný. Tepla přibývá. Bouřky a přeháňky zroduňují ošeti. Povětrnost květnová a červnová rozbohuje o úrodnosti a pojechnosti celoroční.

Nový měsíc dne 1. ve středu o 8. hod. 16 min. ráno. — Teplé dny s deštěm a s bouřkami, velmi úrodné.

První čtvrt dne 7. v úterý o 11. hod. 53 min. večer. — Jasně a příjemně, potom chladno a deštivo s větrem severním.

Úplněl dne 15. ve středu o 11. hod. 22 min. ráno. — Mírně teplo, přeháňky.

Poslední čtvrt dne 23. ve čtvrtek o 3. hod. 39 min. večer. — Tepla přibývá, téměř denně stříhá se na bouřku, velmi úrodné.

Nový měsíc dne 30. ve čtvrtek o 3. hod. 46 min. večer. — Chladno a deštivo s větrem severním; pak jasně a teplo.

Knaucením stoletý kalendář.

Na tenčí minulého a na začátku tohoto měsíce radostná cesta polem; modlitbami a zpevněním vyjaduje se pohoda povětrnost a úroda. Doma nezháraná seč kdo nutně musí, a ten se modlí pro sebe litanie o rosfch svatých a příslušné modlitby. Dne 2. stojí nám Boží vstoupení, dne 12. Boží hod svatočinný, dne 23. Boží Tělo, a dne 29. slavnost křesťan apoštolských moudrých radostí duchovní, jichžto jenom ti nechapají, kdo jsou z těla a z tohoto světa. Dostlivož latolil w těch dnech i na tyto pamatuje bratrskou modlitbou, a prosí, aby je Duch Svatý oštelil a na lepší příměři cestu, aby nešli sobě, Čistí a národu na haubn.

Čerwenec (měsíc apoštolský) má 31 dni.

Polský: Lipiec. Štířský: Sarpanj. Slowinský: Mali Serpan. Rušský: Julij.

Den měsíce	Den v týd.	Svatosti a slavnosti církevní.	Slunce				Dnem. noč.
			východ		západ		
			h.	m.	h.	m.	
1 P.	+	Mlejšo. sv. P. Ježí.	4	6	7	54	
2 S.		Ramšst. P. Marie.	4	7	7	53	
Met. 3. po Sv. Duchu. O ztracené ovci. Lut. 15.							
3 M.		S. Eulogia. Irene.	4	7	7	53	
4 P.		S. Prokepa. opata.	4	8	7	52	
5 U.		S. Dominika. Cyrill.	4	8	7	52	
6 St.		S. Jsaieše proroka.	4	9	7	51	
7 Č.		S. Wilibalda, bisk.	4	10	7	50	
8 P.	+	S. Miliana, bisk.	4	10	7	50	
9 S.		S. Aloisie. Britcia.	4	11	7	49	
Met. 4. po Sv. Duchu. P. Ježíš učil v toběch žáků. Lut.							
10 M.		S. Amalie, kněžny.	4	11	7	49	
11 P.		S. Pia I. papeže.	4	12	7	48	
12 U.		S. Jindř. Jana Dual.	4	13	7	47	
13 St.		S. Eugena. Markety.	4	14	7	46	
14 Č.		S. Karoliny. Bonaw.	4	15	7	45	
15 P.	+	Rozest. sw. Apst.	4	16	7	44	
16 S.		S. P. Marie Rarm.	4	17	7	43	
Met. 5. po Sv. Duchu. Nebute-li hejnujší sprave. Mark. 5.							
17 M.		S. Mlešje, jebráta.	4	18	7	42	
18 P.		S. Kamilla a Synf.	4	19	7	41	
19 U.		S. Wincencia z Paulu.	4	20	7	40	
20 St.		S. Eliáše. Hieron.	4	21	7	39	
21 Č.		S. Daniela, pror.	4	22	7	38	
22 P.	+	S. Marie Magdal.	4	23	7	37	
23 S.		S. Apolin. Liboria.	4	24	7	36	
Met. 6. po Sv. Duchu. P. Ježíš našel 4000 mužů. Mark. 8.							
24 M.		S. Christiny, mučen.	4	25	7	33	
25 P.		S. Jakoba Wěštího.	4	26	7	34	
26 U.		S. Anny, manž. Joa.	4	27	7	33	
27 St.		S. Pantaleona.	4	28	7	32	
28 Č.		S. Innocencia I.	4	29	7	31	
29 P.		S. Marthy, panný.	4	30	7	30	
30 S.		S. Abbona a Sen.	4	31	7	29	
Met. 7. po Sv. Duchu. Woruje se křesť. protola. Mat. 7.							
31 M.		S. Ignacia z Loyoly.	4	32	7	27	

Čtvrté měsíce a možná povětrnost.	
„Dá-li Pán Bůh!“	
D První čtvrt dne 7. ve čtvrtlet o 6. hod. 59 min. ráno. — Teplo a dušno, v některých krajích velmi such.	
E Úplněk dne 15. v pátek o 1. hod. 59 min. ráno. — Bouřky a přeháňky ochlazují poněkud vzduch.	
C Poslední čtvrt dne 23. v sobotu o 4 hod. 31 min. ráno. — Stále počáti s jasnými teplými dny.	
F Nový měsíc dne 29. v pátek o 10. hod. 49 min. večer. — Zafatlnové, pak bouřka a proměnlivo.	
Kranerův stoletý kalendář	
Ve všední den mnoho práce a potu; v posledních staří ženové a žučky hoiu sobě ve stnu stromorev, mlábl roslak je uspávají stromy krásnými národními písniemi. Kdo po celý týden pracoval, těší se na neděli, aby se otavil na téle i na duši. — Wzdělanější wensoman bává přebnost rovně stnu po své sípce, nebo bád jiným stromem před pučem zakoučených a spinarových poliren, bo nižj teliko nerozdelanci a seřtovážní lidé se edrovážní na hanbu a na šřobu svou. O jnich pořádný běnlík nepije kořalky, a rožumný a šředomitý hospodář ji běnlíslan strom neubává. W krajních otocných dobrou službu dělá jablčník, t. j. wno z jablč připravené. — Dne 31. u Irancie w novém jednotami katolídyi žubowaném kostele Svato-Jakobském, který se dne 29. čerence 1858 posvětil, radostná slavnost.	

Čtvrté měsíce a možná
povětrnost.
„Dá-li Pán Bůh!“

První čtvrt dne 7. ve čtvrté o 6. hod. 59 min. ráno. — Teplota a dusivo, no některých krajínách velmi sucho.

Úplněl dne 15. v páté o 1. hod. 59 min. ráno. — Bouřky a přeháňky ochlazují peněšob vzhled.

Poslední čtvrt dne 23. v sobotu o 4. hod. 31 min. ráno. — Stále počal s jasnými teplotami dny.

Nový měsíc dne 29. v páté o 10. hod. 49 min. večer. — Jasná dnová, pak bouřka a proměnlivost.

Knannerův stoletý kalendář

Ve veselí den mnoho práce a potu; o posledních staří ženčové a žučky hoři sobě ve štinu stromem, nislal mštal je uspáwoji svých krásných národních písněmi. Kdo po celý týden pracoval, těší se na neděli, aby se otavil na těle i na duši. — Wzdělanější mentowan bawá přebnosti wonnému štinu pod špeu, nebo pod jiným stromem přeb pučem zakoučených a špinavých políren, do nichž teliko newědelanci a seřtomajnt lidé se edwajují na hanbu a na šlechu svou. — O žních potěbný dělník nepije kořalky, a rozumný a svědomitý hospodář ji dělníkům svým nedává. W krajínách omočných dobrou službu dělá jablčník, t. j. wino z jablek připravené. — Dne 31. u Iwančie w novém jednotami katolickými zbudovaném kostele Swatojakobském, který se dne 29. čerwenec 1858 posvětil, radostná slavnost.

Slunce vstoupí do znamení Iwa (Q) dne 23. v sobotu o 2. hod. 48 min. ráno. Pomaha měsíce Čerwenec.

W čerwenec bývá občejně nejvíce parno. Máte beštie ochlazují vzhled, obloha po většinu dní jasná a bez mraců jest velkou výčinností; bouřky a bleskotání téměř každodenné. Čerwenec a srpen jest milý, je-li suchý a teplý.

Serpen (měsíc poutnický) má 31 dní.

Polský: Sierpień. Římský: Kolovoz. Starší: Velikí Serpan. Německý: August.

Den měsíce	Den v týdnu	Svatý a slavnostní církevní.	Slunce				Znam. měs.	Čtvrté měsíce a možná povětrnost. „Dá-li Pán Bůh!“	
			východ		západ				
			h.	m.	h.	m.			
1 P.		S. Petra v otelově	4	34	7	26		První čtvrt dne 5. v pátek o 4. hod. 27 min. večer. — Vichřičky a větrno, mírné teplo.	
2 U.		Porciunkulý, Alfonsa.	4	36	7	24			
3 St.		Kalceji sv. Štěpána.	4	37	7	23			
4 Č.		S. Dominika, unič.	4	38	7	22			
5 P.		† P. Marie křesť.	4	39	7	21			
6 S.		Preměnění P. Jč.	4	41	7	19			
Měs. 6. po Sv. Dušku. Co slunce a měsíc? Východ počít. Lst. 16.									
7 M.		S. Kajetána. Dřv.	4	42	7	18		Poslední čtvrt dne 21. v neděli o 1. hod. 51 min. večer. — Větrné se střídá, deštivo a chladno.	
8 P.		S. Gyriafa a spolom.	4	41	7	16			
9 U.		S. Řeman. Řirna a R.	4	45	7	15			
10 St.		S. Václava, unič.	4	46	7	13			
11 Č.		S. Eufany, pan. m.	4	48	7	11			
12 P.		† S. Zilumeny. Klary.	4	50	7	9			
13 Č.		S. Hypelita, kněž.	4	52	7	7		Nový měsíc dne 28. v neděli o 6. hod. 19 min. ráno. — Měsíc byl chladno a deštivo, potom příjemno a slálo povětrnosti.	
Měs. 9. po Sv. Dušku. P. Zvěř. Měsíc nad Zvěř. temer. Lst. 19.									
14 M.		S. Eufobia. Anast.	4	53	7	6			
15 P.		El. Raneh. P. M.	4	54	7	5			
16 U.		S. Necha. Theodora	4	56	7	3			
17 St.		S. Viterata, unič.	4	57	7	2			
18 Č.		S. Helena, císař.	4	59	7	0		Dne 2. veliké slávy křesťanské a náboženské křesťanů v loselích veselých klášterů františkánských, kapucinských a minoritských. — Dne 12. slavnost panenství jednot a spolů katolických. — Dne 15. radostná slavnost Matčinská po veselém obědu zemřelém. — Hospodáři již vědí, jak jim bude nebeský tohoroční požehnat. Hospodáři rozumí přemýšleli, mnoho-li budou moci vynaložit na dobré vychování svých milých dětí, na užitelné knihy a časopisy, a na jiné potřeby v domě a v rovině. Hospodáři přemýšleli udeření počtaji, mnoho-li budou moci propít, prožít a vyžít na hanbu svou, na slávu svých rovin a veselé vlásti; ale nepočítají, mnoho-li roků budou svou vlástí vinou a bídou nouzi trít.	
19 P.		† S. Ludwika, bisk.	5	1	6	58			
20 Č.		S. Bernarda. Štěp.	5	3	6	56			
Měs. 10. po Sv. Dušku. D. Janěvi a publikantů Lst. 18.									
21 P.		S. Johanny Chaut.	5	5	6	54			
22 P.		S. Timothea, unič.	5	6	6	53			
23 U.		S. Filippa Venizzi.	5	8	6	51			
24 St.		S. Bartoloměje, ap.	5	9	6	50			
25 Č.		S. Andeřa XI. fr.	5	11	6	48			
26 P.		† S. Samuela. Zefir.	5	13	6	46			
27 Č.		S. Josefa Kalaj.	5	14	6	44			
Měs. 11. po Sv. Dušku. P. Zvěř. Měsíc u Zvěř. unič. Lst. 7.									
28 U.		S. Augustina, bisk.	5	16	6	43		Slunce vstoupí do znamení paunů (♊) dne 23. v úterý o 9. hod. 20 m. ráno. Vtomto měsíce Serpa	
29 P.		S. Jana apost. řetě.	5	18	6	41			
30 U.		S. Řízený Limanště.	5	19	6	40			
31 St.		S. Rajmund. Šab.	5	21	6	38			

Slunce vstoupí do znamení paunů (♊) dne 23. v úterý o 9. hod. 20 m. ráno.

Vtomto měsíce Serpa

Serpen býval velmi jasný měsíc, mluví však nejvíce nočními souhvězdí, a rozléhlé deště nebylyhojny. Horka ubývá, nastávají chladnější noci, blíží se doba bouřek. Měsíc býval teprve v tomto měsíci nejvíce parno. Západní větrné panují.

Žáří (měsíc anjelů) má 30 dní.

Pořky: Vrzecir. Slrky: Rujan. Slawinsky: Kunovec. Dřky: Septembr.

Den měsíce	Den v týdnu	Svatky a slavnosti církevní.	Slunce		Dnem. neb.	Čtvrtě měsíce a možná promětnosti.
			východ	západ		„Dá-li Pán Bůh!“
			h. m.	h. m.		
1 C.	S.	Silji, poustevn.	5 23	6 36		
2 P.		S. Justina Wilem.	5 25	6 34		
3 S.		S. Manjweta, bisk.	5 27	6 32		
Vieč. 12. po Lit. Duchu. Slavnost anjelů jazyků. Lut. 10.						
4 M.	S.	Kesalie, panný.	5 28	6 31		
5 P.		S. Wistoria, Wawř.	5 30	6 29		
6 U.		S. Zachariáše prer.	5 32	6 27		
7 St.		S. Bronislavy, pan.	5 33	6 26		
8 J.		Karejeni P. Marie	5 35	6 24		
9 P.		† S. Georgina a spol.	5 36	6 23		
10 S.		S. Pulcherie, Mital.	5 38	6 21		
Vieč. 13. po Lit. Duchu. Lut. 17. Slavnost jmena P. Marie						
11 V.	S.	Felice z Reg.	5 40	6 19		
12 P.		S. Guida dudobného.	5 42	6 17		
13 U.		S. Figuriáše, mně.	5 44	6 15		
14 St.		Pomysleu sw. Kříže.	5 45	6 14		
15 C.		S. Mikoloma, bisk. m.	5 47	6 12		
16 P.		† S. Rudmily, kn.	5 49	6 10		
17 S.		S. Lamberta.	5 51	6 8		
Vieč. 14. po Lit. Duchu. Slavnost nemějte dvema pániim slavnosti. Mat. 6.						
18 M.	S.	Josefa Kup.	5 53	6 6		
19 P.		S. Januaria biskupa.	5 54	6 5		
20 U.		S. Eustachia, mně.	5 55	6 3		
21 St.		† S. Mateusse, ap.	5 57	6 2		
22 C.		S. Morice, pluk.	5 59	6 0		
23 P.		S. Thekly, pan.	6 0	5 59		
24 S.		† S. Gerharda. R.	6 1	5 58		
Vieč. 15. po Lit. Duchu. P. Kříže velikosti metrichy to slavnosti. Lut. 7.						
25 M.		S. Kleofáše, mně. P.	6 3	5 56		
26 P.		S. Cipriana, mně.	6 4	5 55		
27 U.		S. Rodmy a Dam.	6 6	5 53		
28 St.		S. Wácl. krále Čest.	6 8	5 51		
29 C.		S. Mich. archanjela.	6 10	5 49		
30 P.		S. Seronyma, mně.	6 13	5 47		

První čtvrt dne 4. v neděli o 5. hod. 10 min. ráno. — Tichá promětnost, jasno a mírno.

Úplněl dne 12. v pondělí o 9. hod. 37 min. ráno. — Chladno, přeháňky a proměnlivo.

Poslední čtvrt dne 19. v pondělí o 11. hod. 19 min. večer. — Nejsléle pobzímni počasí, potom umírneno a jasno.

Nový měsíc dne 26. v pondělí o 3. hod. 1 min. večer. — Nejsléle příjemných dní, pač nejsléle počasí.

Slavnosti slavnosti kalendář.

V tomto měsíci počíná opět veselí životu panemati v katolických jednotách sv. Kleinenta, ve spolcích panemistých, v jednotách hospodářských a v podobných nájemných a vohu mltých společenstev. — Dne 8. a 11., na slavnosti Mariansté zhusla se odslupují pověstnice. Dne 21., 23. a 24. pak konají se modltby za kneze notovstvené, aby byli dokonalými dělníky na vinici Páně. — Dne 28. slavnosti v zemi Česté, a u nás na Moravě losltely plně, neboť se slavní památka sv. Wáclawa, spolupatrona vlasti naší Moravské. — Na křestu slavnosti v to dobu dáová se notovozestltltm jméno sv. Wáclawa, ješto obe dáována právem veslté obltby pežíová v národě našem čestoslavanstém.

Čtvrté měsíce a možná
povětrnost.
„Dá-li Pán Bůh!“

Prvá čtvrt dne 4. v neděli o 5. hod. 10 min. ráno. — Zřetřá povětrnost, jasno a uirno.

Úplněl dne 12. v pondělí o 9. hod. 37 min. ráno. — Chladno, přeháňky a proměnlivo.

Poslední čtvrt dne 19. v pondělí o 11. hod. 19 min. večer. — Neštělé podzimní počasí, potom uirno a jasno.

Nový měsíc dne 26. v pondělí o 3. hod. 1 min. večer. — Neštělé příjemný den, pak neštělé počasí.

Snauerino Rolety kalendář.

V tomto měsíci počíná opět roční život panovní v katolických jednotách sv. Klimenta, ve spolcích panovních, v jednotách hospodářských a v pokorných užitkových a Bohu milých společnostech. — Dne 8. a 11., na slavnosti Marianské zhusta se obslupují zpovědnice. Dne 21., 23. a 24. pak tonají se modlitby za kněze novotvořené, aby byli defonálními běhly na vinici Páně. — Dne 28. slavnosti v zemi Čestě, a u nás na Moravě kostely plné, neboť se slavní památka sv. Wáclawa, spolupatrona vlasti naší Moravské. — Na třesu slavném to tu dobu dáwa se novotvořeným jméno sv. Wáclawa, ježto ohe dáwa prádem veliké obřady jezdí na nároby našim čestloslowanským.

Slunce vstoupí do znamení wáh (♋) dne 23. září v pátek o 3. hod. 14 min. večer. Začíná čas podzimního 23. září. — Podzimní rovnost den a noc.

Použitá měsíce Žáří.

Žáří jest měsíc podzimní; první polovice právem nazývá se „mladým křesťanem“, majíc obvykle příjemné podzimní dny. Wýchů býwa po křesťanů tichý. Druhá polovice má ráj podzimní; povětrnost býwa méně příjemná a neštělá.

Rijzen (měsíc posvěcení chrámů Páně) má 31 dní.

Polsky: Pazdziernik. Žirsky: Listopad. Slowinsky: Kolopersk. Rusky: Oktobr.

Den měsíce	Den v týd.	Svatosti a slavnosti církevní	Slunce		Znam. neb.	Čtvrté měsíce a možná povětrnost. „Dá-li Pán Bůh!“	
			mýchob	pápad			
			h. m.	h. m.			
1	Č.	S. Remigia, bisk.	6	14	5	45	První čtvrt dne 3. v pondělí o 9. hod. 38 min. večer. — Nešťastá povětrnost, deštivo, pař mšano.
Feb. 16. po Sv. Duchu. Pát. 14. Slavnost říjencová							
2	P.	S. Leodagara, bisk.	6	16	5	43	Úplněk dne 12. ve středu o 0. hod. 57 min. ráno. — Chladná jitra, počátek mraží, několik slunečných dní.
3	P.	S. Randia, muč.	6	18	5	41	
4	Ú.	S. Františka Serafin.	6	20	5	39	Poslední čtvrt dne 19. ve středu o 6. hod. 48 min. ráno. — Mšano, mokravé hladno, nešťasté počasí. Za večerních dní opadává list.
5	Č.	S. Placida op. muč.	6	22	5	37	
6	Č.	S. Bruna, zasl. řádu.	6	24	5	35	Nový měsíc dne 26. ve středu o 1. hod. 38 min. večer. — Ostrý mráz, zamračeno a deštivo.
7	P.	+ S. Justiny, Marka	6	26	5	33	
8	Č.	S. Brigity, jept.	6	28	5	31	Anueriw stoletý kalendář.
Feb. 17. po Sv. Duchu. Které jest nejvyšší přikazání Mat. 22.							
9	P.	S. Diviše, biskupa	6	29	5	30	Ve stobolách rozléhá se již žušta jednotvárná, ale vitaná hubba cepů: „piv, parv, pšm!“ — Na večer se začíná v besedách přátelských wypravovati a čísti. V tu dobu těšivaj se ispoluubové Dědictví sv. Cyrilla a Methobia na knihy, jichžto pro ten rol barna dostanou. — Dne 23. zvláště každý sáh po knize: „Život sv. Jana Kapistrana“, jehož památku církev toho dne louá, a libuje sobě v knize této, z nížto hlasitěho poučení vážiti může v každém směru života vezdejšího.
10	P.	S. Františka Bor.	6	31	5	28	
11	Ú.	S. Burkarda, Mikasia	6	33	5	26	Druhý zvolá: „Zaplat Pán Bůh tomu nábožnému a učenému písmovateli“, a snaží se, aby mnoho nových ouků získal ústavu touu. Druhý jenž se zdráhal vstoupiti do Dědictví, napotom z rolního předsvědčení stává se nejhorlivějším stítelem tohoto klábovarného ústavu v nárobě našem.
12	Č.	S. Maximiliana, bisk.	6	35	5	24	
13	Č.	S. Eduarda III. krále	6	36	5	23	Slunce vstoupí do znamení štiru (♈) dne 23. v neděli o 2. hod. 13 min. večer.
14	P.	+ S. Kalista, papeže	6	38	5	21	
15	Č.	S. Therese, pannu	6	39	5	20	Pomaha měsíce října.
Feb. 18. po Sv. Duchu. Pát. 22. Slavnost posvec. chrámů Páně.							
16	P.	S. Pavla, zasl. řádu.	6	41	5	18	Rijzen umobí nám živě na pamet pomljkivost vezdejšího života. Povětrnost jesti nešťastá, mpla počastě zastírá našim zrakem slunce, pobízel rozléhá se po oboru zemětem.
17	P.	S. Hedvichy, věnov.	6	43	5	16	
18	Ú.	S. Lutáše, ewang.	6	44	5	15	První třetina října miva též několik bezlých, jasných a suchých dní.
19	Č.	S. Petra z Alkant.	6	46	5	13	
20	Č.	S. Wendelina opata.	6	47	5	12	Slunce vstoupí do znamení štiru (♈) dne 23. v neděli o 2. hod. 13 min. večer.
21	P.	+ S. Worsily, par.	6	48	5	11	
22	Č.	S. Korbuly, pannu.	6	50	5	9	Pomaha měsíce října.
Feb. 19. po Sv. Duchu. Křesťanství nebělí jako smad a N. 22.							
23	P.	S. Jana Kapistr.	6	52	5	7	Rijzen umobí nám živě na pamet pomljkivost vezdejšího života. Povětrnost jesti nešťastá, mpla počastě zastírá našim zrakem slunce, pobízel rozléhá se po oboru zemětem.
24	P.	S. Rafaela, archanj.	6	54	5	4	
25	Ú.	S. Kristina a Kristin.	6	55	5	3	Slunce vstoupí do znamení štiru (♈) dne 23. v neděli o 2. hod. 13 min. večer.
26	Č.	S. Evrista I. pap.	6	57	5	2	
27	Č.	S. Eabiny, muč.	6	59	5	0	Pomaha měsíce října.
28	P.	+ S. Simona a Judy.	7	1	4	58	
29	Č.	S. Marcieša. Zenobia	7	3	4	56	Rijzen umobí nám živě na pamet pomljkivost vezdejšího života. Povětrnost jesti nešťastá, mpla počastě zastírá našim zrakem slunce, pobízel rozléhá se po oboru zemětem.
Feb. 20. po Sv. Duchu. P. Nejš vybratost štya královna. Jan 4.							
30	P.	S. Marcela, setn.	7	4	4	55	Slunce vstoupí do znamení štiru (♈) dne 23. v neděli o 2. hod. 13 min. večer.
31	P.	+ S. Wolfganga, bisk.	7	5	4	54	

Slunce vstoupí do znamení štiru (♈) dne 23. v neděli o 2. hod. 13 min. večer.

Pomaha měsíce října.

Rijzen umobí nám živě na pamet pomljkivost vezdejšího života. Povětrnost jesti nešťastá, mpla počastě zastírá našim zrakem slunce, pobízel rozléhá se po oboru zemětem. První třetina října miva též několik bezlých, jasných a suchých dní.

Listopad (měsíc všech svatých) má 30 dní.

Polští: Listopad. Žirští: Studenj. Słowinský: Listopad. Ruští: Novembr.

Den měsíce	Den v týdne	Svatých a slavností církevních	Slunce				Znam. neb.	Čtvrtě měsíce a možná povětrnosti. „Dá-li Pán Bůh!
			východ		západ			
			h.	m.	h.	m.		
1		S. Mikuláš, biskup	7	7	4	52		První čtvrt dne 2. ve středu o 5. hod. 24 min. večer. — Mšarvo a všeho. Několik jasných dní.
2	G.	Všech věrných zemí.	7	8	4	51		
3	C.	S. Huberta, bisk.	7	9	4	50		
4	P.	S. Karla Borom.	7	10	4	49		
5	C.	S. Emericha Zacher.	7	12	4	47		
Neb. 21. po Sv. Dušku. Sv. Kateřina poutí ve slunce.								
6	G.	S. Leonarda, poust.	7	13	4	46		Úplnět dne 10. ve čtvrtel o 3. hod. 11 min. ráno. — Mšarvo a mrazů noční, pak sněh.
7	P.	S. Engelberta, bisk.	7	15	4	44		
8	U.	S. Bohumira, bisk.	7	17	4	42		
9	C.	S. Theobora, muč.	7	18	4	41		
10	C.	S. Ondřeje Kvetinsk.	7	19	4	40		
11	P.	S. Martina, bisk.	7	21	4	38		Poslední čtvrt dne 17. ve čtvrtel o 2. hod. 10 min. ráno. — Bromentivo, moko, hladno, pořádky sroiti sluneční. V horách tuhá jima.
12	C.	S. Martina, pap.	7	22	4	37		
Neb. 22. po Sv. Dušku. Sv. Jiří, bisk.								
13	R.	S. Stanisl. Kostí.	7	24	4	35		Nový měsíc dne 24. ve čtvrtel o 2. hod. 48 min. večer. — Několik hladných dní, pak mšarvo a všeho. Nebezpečí tmavé noci.
14	P.	S. Jutumba, Serap.	7	25	4	34		
15	U.	S. Leopolda IV. mark.	7	27	4	32		
16	C.	S. Omara, Gertr.	7	29	4	30		
17	C.	S. Neboře divotno.	7	30	4	29		
18	P.	S. Eugena, Odena.	7	32	4	28		
19	C.	S. Alžběty, kněžny.	7	33	4	27		
Neb. 23. po Sv. Dušku. Sv. Václav, bisk.								
20	P.	S. Felix z Valcis.	7	34	4	26		Různých stoletý kalendář. Den se pořád krátí, a večer se prodlužuje. Starci, družbové a družičky bekimé čtou to knize: „Svoboda u národě česko-slovauském“, aby mohli se cíti a k radosti všech svadobníkům své keči, promluvy, přitvřky a piině přednáseti. — Po každé svadbě po losik dni utnují se ve společnosti o těch družbách a družičkách, jenž pebie ičo nové knížekty oslawili veselí, a ob-rabovali rosedky svadobníky. — Mlalo jest talowých měšček a békni na Mo-ravě, sčejby tato knížka o národních sro-dě nebysla známá. Kdo ji nemá, hlásí ie o ni buh to kněžstvetol, buh u po-rabatele kalendáře tohoto ústině nebo pl-semné, jakož porobino jest na stránce 154 tohoto kalendáře.
21	P.	S. Václava, bisk.	7	35	4	25		
22	U.	S. Cecilie, mučen.	7	36	4	24		
23	C.	S. Klementa I. pap.	7	37	4	23		
24	C.	S. Jana z kř. Slory.	7	38	4	22		
25	P.	S. Kateřiny, p. muč.	7	39	4	21		
26	C.	S. Konrada, bisk.	7	40	4	20		
Neb. 1. adventní. O posledním jekvu. Pst. 21.								
27	P.	S. Virgilia, bisk.	7	41	4	19		Slunce roztupí do znamení střelce (♐) v úterý dne 22. o 10. hod. 48 min. večer.
28	P.	S. Euthena, bisk.	7	42	4	18		
29	U.	S. Saturina, bisk.	7	43	4	17		
30	C.	S. Ondřeje, apost.	7	44	4	16		

Slunce roztupí do znamení střelce (♐) v úterý dne 22. o 10. hod. 48 min. večer.

Pomaha měsíce Listopada.

Desíté, mokrá hladna a pobobné sloty povětrnosti významní měsíc listopad, který; bývá měsícem nejmeně příjemným. Jasných dní bývá velmi pokřidu. V poslední čtvrtě nastává pravá jima.

Prosinec (měsíc vánoční) má 31 dní.

Polsky: Grudzień. Słisky: Prosinec. Słowinsky: Gruden. Rusky: Decembr.

Den měsíce	Den v týdnu	Svatý a slavnosti církevní.	Slunce		Žnam. věb.	Čtvrtě měsíce a možná poctivnost.	
			východ	západ		„Dá-li Pán Bůh!“	
			h. m.	h. m.			
1 Ú.		S. Eliáš, biskup.	7 45	4 15		První čtvrt dne 2. v pátek o 2. hod. 56 min. večer. — Důstě mšty, uštko a chladno, such a deště.	
2 P.		S. Viliány, a Dem.	7 46	4 14			
3 S.		S. Františka Xav.	7 47	4 13			
Ved. 2. adventní. Dá-li ji ten, který přijal máš? Mat. 11.							
4 P.		S. Barbory, pan.	7 48	4 12		Úplnět dne 10. v sobotu o 4. hod. 18 min. ráno. — Mnoho sněhu, něloil studených dní.	
5 P.		S. Lucia, Sabbaša.	7 49	4 11			
6 U.		S. Mikuláše, bisk.	7 50	4 10		Poslední čtvrt dne 16. v pátek o 10. hod. 21 min. večer. — Sněh a mrazy panují.	
7 St.		+ S. Ambrože, bisk.	7 50	4 10			
8 P.		Rep. počti P. Marie	7 51	4 9		Nový měsíc dne 24. v sobotu o 6. hod. 42 min. ráno. — Mrazivě mšty, mokro a chladno.	
9 P.		+ S. Teclabie, pan.	7 52	4 8			
10 S.		S. Zuzithy, Melch.	7 53	4 7			
Ved. 3. adventní. Poslali jide z Jerusalema k Zauvci. Jan 1.							
11 P.		S. Daniela, pap.	7 53	4 7		Knauerovo stoletý kalendár Posvátná doba adventní, v mžto se každý věrný katolik připravuje na slavnou památku Narození Christa Pána. — Dne 8. máme první slavnost Mariánskou, v novém roce církevním. — Dne 14. 16. a 17. adventní suché dny. — Dne 24. středeční večer, radostná doba pro každou křesťanskou rodinu, zlástě pak pro děti, jimžto se dávají rozličné ráčkové, aby chápali, že Narozením Christa Pána vesměrnému světu nejvčstších darů a milosti se bořalo. — Dne 25. včelebná slavnost Narození Vychutitele světa. — Dne 26., na slavnost svatého Štěpána, koleba v lidu Slovanském, na kterou se děti těšivají. — Dne 31. vážný den, kdy každé děluje Bohu za milosti v rece minulém přijaté, a připomíná sobě, že opět jeden rok uplynul, a hroo o celý rok se mu přiblížil.	
12 P.		S. Synesia, Odilie.	7 54	4 6			
13 U.		S. Lucie, panný muč.	7 54	4 6			
14 St.		S. Spiridiona b.	7 55	4 5			
15 Ú.		S. Jrenea, muč.	7 55	4 5			
16 P.		S. Abelaiby, cis.	7 56	4 4			
17 S.		+ S. Lazara, Ol.	7 56	4 4			
Ved. 4. adventní. Léta 1. chřtíni Tiberia. Luk. 3							
18 R.		S. Graciana bisk.	7 56	4 4			
19 P.		S. Klemesia, Pelagie.	7 56	4 4			
20 U.		S. Amucna Kristiány.	7 56	4 4			
21 St.		+ S. Tomáše apost.	7 57	4 3			
22 Ú.		S. Zena mučen.	7 57	4 3			
23 P.		+ S. Viktorie, pan.	7 57	4 3			
24 S.		+ S. Adama a Evy	7 56	4 4			
ndáhy vánoční. V každý dnecy vyšlo vyprávění chřtí Aug. Luk. 2.							
25 R.		Narození Christa P.	7 56	4 4		Slunce vstoupí do znamení kožorožce (♋) ve čtvrtel dne 22. prosince o 9. h. 7 m. ráno. Pouňha měsíce Prosinec. První polovice prosince mřvá pomahu listopádkou; jestli zasmyslíš, mřpaná a tmařvá; po bojném snežení se měnivá; našlářvá jasno s ostrým větretem východním a s tuhou zimou. Roimř si přeje studený a snehový prosinec.	
26 P.		Sv. Štěpána prvem.	7 56	4 4			
27 U.		S. Jana ap. a ewang.	7 56	4 4			
28 St.		S. mládětel.	7 55	4 5			
29 Ú.		S. Tomáše arcibisk.	7 55	4 5			
30 P.		+ S. Davida krále.	7 54	4 6			
31 S.		S. Eplvesira, pap.	7 54	4 7			

Slunce vstoupí do znamení kožorožce (♋) ve čtvrtel dne 22. prosince o 9. h. 7 m. ráno.

Pouňha měsíce Prosinec.

První polovice prosince mřvá pomahu listopádkou; jestli zasmyslíš, mřpaná a tmařvá; po bojném snežení se měnivá; našlářvá jasno s ostrým větretem východním a s tuhou zimou. Roimř si přeje studený a snehový prosinec.

Přehled židovského kalendáře na obyčejný rok 1859.

Dle počtu židovského 5619—5620.

Počet křesťanský.	Počet židovský.	Počet křesťanský.	Počet židovský.
6. ledna	1. Šebat.	1. srpna	1. Ab.
6. února	1. Nbar.	9. "	Půst spálení chrámu *
7. března	1. Weadar.	31. "	1. Elul.
17. "	Půst Esther.	29. září	Nový rok 5620. *
21. "	Susan Purim.	30. "	Druhý svátek novoroční. *
5. dubna	1. Nisan.	2. října	Půst Gedalsjah.
19. "	Začátek svátků welkonočn. *	8. "	Slavnost smíření. *
20. "	Druhý svátek. *	13. "	Slavnost pod zeleným. *
25. "	Sebmý svátek. *	14. "	Druhý svátek. *
26. "	Konec svátků welkonočních. *	19. "	Slavnost palmová.
5. května	1. Ijar.	20. "	Konec slavn. pod zeleným. *
22. "	Lag beomer.	21. "	Rádost ze žalosa. *
3. června	1. Siwan.	29. "	1. Marcheswan.
8. "	Slavnost setnic. *	27. listopad.	1. Kislew.
9. "	Druhý svátek. *	21. prosince	Peswěcení chrámu.
3. červenc.	1. Tšamuž.	27. "	1. Tebeth.
19. "	Půst dobytí chrámu.		

Poznamenání. Slavnosti hvězdičkou * znamenány u Židů přísně se světi.

Dle Knauerowa stoleského kalendáře jest roku 1859

Měsíc čili luna

panovníkem.

Měsíc čili luna obíhá okolo země ve vzdálenosti 51,000 mil. Jeho vlastní průměr obnáší 470 mil. Jest asi padesátkrát menší naší země, a vykonává svůj denní oběh ve 24 hodinách, 50 minutách a 28 sekundách. K oběhnutí země potřebuje 27 dní, 7 hodin, 43 minut, 11 sekund. Důležité jsou proměny měsíce; t. j. ubývání a přibývání jeho světla, kteréž od slunce dostává; a to tou rozeznáváme čtvero stupňů, totiž: Nový měsíc ☉, Prvou čtvrt ☾, Uplnět ☀, a Poslední čtvrt ☾.

Pomaha roku 1859.

Do míru země, která se obyčejně až do března protahuje, jsouc přerušována dobami teplemi, následuje jaro příjemné, pořádku nebezpečných dní mívající. — Lето bývá více volně, avšak někdy mívá málo dešťů. Větrky bývají časté. Podzimet pěkný a sládký. Listopad a prosinec mívá mnoho mlhy a studena. Rok tento bývá úrodný.

I. Pohřební svátky na rok 1859.

Nejstaršího jména Ježíš,
(veliká slavnost bra-
trstva prostarého w
Zvančicích na Mo-
ravě,) w neděli 2. po

Zjew. Páně . . . 16. ledna.
Neděle bewitník . . . 20. února.
Popelční středa . . . 9. března.
Neděle 1. postní . . . 13. března.
Neděle Světná . . . 17. dubna.
Zelený čtvrtěk . . . 21. dubna.
Boží hrob velikonoční . . 24. dubna.
Neděle Bílá čili provední 1. května.
Neděle prošetná . . . 29. května.

Nanebevstoupení Páně . . 2. června.
Boží hrob Swatebussni . . 12. června.
Největější Trojice . . . 19. června.
Slavnost Božího Těla . . 23. června.
Sl. Nawštíweni P. Marie . 2. července.
Sl. anjelůw strážných . . 4. září.
Sl. jména P. Marie . . . 11. "
Neděle růžencová . . . 2. října.
Wšecbec. posvěcení chrámů 16. "
Neděl po Swatém Duchu
ještě 23
První neděle adventní . . 27. listopad.
Nascpáš počíná dne . . . 7. ledna.
a trvá až do . . . 8. března.

II. Ozwáštění svátky a slavnosti církevní

w arcibiskupství Olomouckém a w biskupství Brněnském potvrzené
swatým Otcem, papežem Piem IX.

W úterý po neděli bewitník: Modlitba
Pána Masseho Ježíše Chrísta
W úterý po 1. neděli po bewitníku: Pa-
mátka utrpení P. M. J. Chrísta.
W pátek po popelci: Sw. trnové ko-
runy P. M. J. Chrísta.
W pátek po 1. neděli postní: Kopí a
hřebů P. M. J. Chrísta.
W pátek po 2. ned. postní: Proštěra-
bla P. M. J. Chrísta.
W pátek po 3. ned. postní: Sw. pěti-
ran P. M. J. Chrísta.
W pátek po 4. ned. postní: Nejdražší
krve P. M. J. Chrísta.
W pátek po neděli smrtelné: Sedmibo-
lestné blaž. P. Marie.
W neděli 3. po Welikonci: Ochranskwi
sw. Jeseja, ženicha b. P. Marie.
W pátek po oktávu Božího těla: Nej-
větějšího srdce Ježíšova.

W neděli 3. po Sw. Duchu: Nejčis-
tějšího srdce blaž. P. Marie.
W neděli 5. po Sw. Duchu: Sw. Pa-
wliny panuy a mučnice.
W neděli 1. w červenci: Nejdražší
krve P. M. J. Chrísta.
W neděli 1. po oktávu sw. ap. Petra a
Pawla: Památka wšech swatých
biskupůw (papežůw) Římských.
W neděli 3. měsíce září: Sedmibo-
lestné blaž. P. Marie.
W neděli 2. měsíce října: Mateřstwi
blaž. P. Marie.
W neděli 4. měsíce října: Čistoty b. l.
P. Marie.
W neděli 2. měsíce listopada nebo w ne-
děli posl. po sw. Duchu: Ochrans-
twi blaž. P. Marie.

III. Jiní památní dnové na Moravě,

ky katolíci ozlástní modlitby konati mají Pánu Bohu.

27. ledna, výroční den potvrzení Jeho
Excellenci, Nejvyššího nejvyššího
p. biskupa Brněnského,
Antonína Arnošta,
hraběte Schaaffgotsche
roku 1842.

14. února, výroční den smrti sw.
Cyrylla, apostola
Slovanstého, w Římě
roku 869.
6. dubna, výroční den smrti sw.
Metěobia, apostola

- Slovanstvého, na Velichosti, r. 884.**
6. června, výroční den kanonického zřízení, a
27. „ výroční den petrigeni svat. Otce za arcibiskupa Osmundého Nejrůstějného, Biskupského pána Vebřicha, Landhraběte Fürstenberga r. 1853.
16. „ výroční den zřízení a
21. „ výroční den korunování svatého Otce, pápeže Pia IV. r. 1846.
15. července, výroční den velkého Nejdůstojnějšího p. biskupa Brněnského r. 1841.
18. srpna, výroční den narození Ježího apostolského Veliceštiny, Císaře Pána, Františka Josefa r. 1830.
4. září, výroční den pomazání biskupským křížem, a
8. „ výroční den slavného vtroučení do chrámu metropolitního v Olomouci Nejdůst. p. arcibiskupa Vebřicha, r. 1853.
4. října, výroční den jmenování Ježího apost. Veliceštiny Císaře Pána, Františka Josefa
21. „ výroční den pomazání biskupským křížem Nejdůstojnějšího p. biskupa Brněnského, Antonína Arnošta, za biskupa Muvepolského, r. 1839.
1. prosince výroční den nastoupení vlády Ježího ap. Veliceštiny Císaře Pána, Františka Josefa, v Olomouci r. 1848.

IV. Dnové poštovní.

Dnové poštovní jsou v kalendáři našemu pro úplnou jistotu a pevnost známenání trojnásobným známením. Dnové malým červeným křížkem známenají jsou takové dnové poštovní, kdy každých katolických křesťanů poštovní držeti se musí. — Dnové malým černým křížkem známenání jsou rovněž dnové poštovní, na kteréž poštovní poštovní jisti se

dovoluje, ale poroučí se Církvi svatou, ujmou sobě učiniti a jmenovitě jen jedinou za den do syta se uajisti. — Dnové velkým červeným křížkem známenání jsou nejprůběžnější dnové poštovní, kdy povinnou jest i poštovní poštovní se držeti i ujmou sobě učiniti a jen jednou za den se najisti.

V. Čtyřero suchých čísel kvatembromých dní.

1. Dne 16., 18. a 19. března.
2. Dne 15., 17. a 18. června.
3. Dne 21., 23. a 24. září.
4. Dne 14., 16. a 17. prosince.

VI. Letopisné známky.

(Dle kalendáře Řehořova.)

Bismena nedělní B.

Žlaté číslo 17.

Číslo epaktů XVI.

Číslo kruhu slunečního 17.

Číslo Římského počtu 2.

VII. Pošvatný čas melikonocní.

Pošvatný čas melikonocní trvá od čtvrté neděle poštovní dne 3. dubna, až do soboty před slavností Nejsvětější Trojice, 18. června.

V tomto pošvatném čase povinnou

ván jest každých katolických křesťan, střemu náležitěmu knězi ze svých brátek streussene a úplně se vyznati čili zpovídati, a nejsvětější svátosti oltární s plamennou zbožností a s roznicenou touhou přijmouti.

VIII. Moremní dnové.

Přesvátné doby (Tempus sacralum), w nichžto po zákonu církevním zapovězeny jsou wšeliké hluché kratochvíle, plesy čili bály, weřejné hudeby čili nussity a těm podobné zábavy, jsou:

1. Doba adventní a swátých wánoční až do slawnosti swatých tří Králůw, od 28. listopada až do 6. ledna.

2. Celý čtyřcetidení posní čas a týhoben welikonoční až do neděle pro-moční, od 9. března až do 1. kwětna.

3. O čtweru sučých čili kwatembrowých dnech, jakož i w pátek a w sobotu po celý rok.

4. We swatewečer před hlawniní swátých.

5. Na den swatých apostolůw na-flick, Cyrilla a Methodia, k němuž jistě laždy katolíci w národě nassem dobro-molné přibá den umrti sw. Cyrilla, 14. února, a den umrti sw. Methodia, 6. dubna.

Plesy (bály), hudeby (nussity), wšeliké divadelní hry a wšelky zábavy weřejné zakázány jsou též nejwypěššími zákony ci-sařskými:

1. Přesbni 3 dni adventní, dne 22., 23. a 24. prosince.

2. Na Boží hōb wánoční, dne 25. prosince.

3. Na středu popelečnou, dne 9. března.

4. Na slaw. Zvěstování P. Marie, dne 25. března.

5. Po celý swatý týden před Welikonoči.

6. Na Boží hōb welikonoční, dne 24. dubna.

7. Na Boží hōb Swatobusni, dne 12. čerwna.

8. Na slawnost Božího Zěla, dne 23. čerwna.

9. Na slawnost Narozeni P. Ma-rie, dne 8. září.

IX. Swatí patronowé zemští,

jižžto památka slawně se koná w korunních zemích nasseho cisařstwi Rakouského.

Sw. Cyrill a Method, dne 9. března na Morawě.

Sw. Jan Nepomucký, dne 16. kwět. w Čechách.

Sw. Wáclaw, dne 28. září, w Čechách.

Sw. Štěpán, dne 20. srpna w Uhřích.

Sw. Eliáš, dne 20. čerwnce w Chor-watsku.

Sw. Rochus, dne 16. srpna w Chor-watsku.

Sw. Jan Křestitel, dne 23. čerwna w Slawonsku.

Sw. Vilji, dne 1. září w Koru-tansku.

Sw. Jiří, dne 24. dubna w Kra-jinsku.

Sw. Josef, dne 19. března w Koru-tansku, w Krajinsku, w Po-moři, we Štyrsku a w Sewer-nim Tyrolsku.

Sw. Michael, dne 29. září w Šaliči.

Sw. Hedwika, dne 15. října we Slezsku.

Sw. Ladislaw, dne 27. čerwna w Sedmihrabsku.

Sw. Stanislaw, dne 7. kwětna w Šaliči.

Sw. Leopold, dne 15. listopada w Dolním Rakousku.

Sw. Florian, dne 4. kwětna w Hor-ním Rakousku.

Sw. Marek, dne 25. dubna w We-nátsku.

Sw. Ruprecht, dne 14. září w Sol-nohrabsku.

Sw. Spiridion, dne 14. prosince w Dalmafsku.

Sw. Virgil, dne 27. listopada w Jižním Tyrolsku.

Sw. Justus, dne 1. listopada w Terstě.

Sw. Karel Boromejský, dne 4. li-stopada w Lombardsku.

Sw. Ambrož, dne 7. prosince w Lombardsku.

X. Útvero částek ročních.

1. Zato čili vesna počíná dne 21. března o 3. hod. 57 min ráno dle počtu Brněnského. — Jarní rovnodennost.
2. Pěť o počíná dne 22. června o 1. hod. 2. min. ráno dle počtu Brněnského. — Nejdelší dnové, nejkratší noci.
3. Podzimel čili jesen počíná dne 23. září o 3. hod. 14. min. večer dle počtu Brněnského. — Podzimní rovnodennost.
4. Zima počíná dne 22. prosince o 9. hod. 7. min. ráno dle počtu Brněnského. — Nejkratší dnové, nejdelší noci.

XI. Zatmění na slunci a na měsíci.

Mezi 1859 bude útvero zatmění na slunci a dvoje na měsíci, ježto vsíat w krajínách našich viděti nebude.

1. Zatmění slunce dne 3. února ob 2. hod. 3 min. ráno až do 2. hod. 41 min. ráno dle počtu Brněnsk. Toto malé zatmění bude se viděti jenom na blízku tečny jižní.

2. Zatmění měsíce dne 17. února ob 10. hod. 2. min. ráno až do 1. hod. 34 min. večer dle počtu Brněnsk. Viditelné w Americe, w Australii a ve vých. částích Afriky.

3. Zatmění slunce dne 4. března ob 6. hod. 40. min. až do 7. hod. 56. min. večer dle počtu Brněnsk. Viditelné w severn. částích Asie a w severo-západ. částích Ameriky; mimo to jenom w severní části tichého moře.

4. Zatmění slunce dne 29. července ob 9. hod. 34. min. večer až do 30. července o 0. hod. 32 min. ráno dle času Brněnského. Viditelné w severo-vých. částí Asie a ve východní části severní Ameriky.

5. Zatmění měsíce dne 13. srpna ob 3. hod. 42. min. až do 7. hod. 38 m. večer dle počtu Brněnského. Viditelné w Australii, částečně w Asii, w Africe a w jižní části Evropy.

6. Zatmění slunce dne 28. srp. ob 4. h. 43. in. až do 8. h. 4 m. ráno dle počtu Brn. Viditelné w malé jiho-vých. části Afriky, a ve větší jižní části ostrova Madagaskaru; mimo to jenom w jižní části tichého moře.

XII. Letopočet nové doby.

Rok 1859 po Narození Pána a Spasitele našeho Ježíše Chrísta, jest rok obýčejný mající 52 neděl a 1 den, čili 365 dni.

Rok tento jest :

Ob stvoření světa	6024
Ob potopy světa	4253
Ob vyslýchování se Židů z Egypta	3356
Ob začátku králování Davidova	2920
Ob vystavení chrámu Jerusalemského	2876
Ob založení Říma	2612
Ob konce Babilonského zajetí	2395
Ob Narození Chrísta Pána	1859
Ob usmrcení a vyškíšení	1826
Ob založení sw. stolice Římské	1817
Ob klázy Jerusalema	1790
Ob císaře Konstantina	1553
Ob Karla Velkého	1059
Ob příchodu sw. Cyrilla a Methodia na Moravu	997
Ob uvedení křesťanství mýz do Čech	988
Ob smrti mučedníka sw. Václava	923
Ob smrti Otakara II., krále Českého	551
Ob založení Pražského arcibiskupství	515
Ob založení Pražských vyšších škol	511
Ob smrti Karla IV.	481

Rok tento jest :

Ob mučedníka smrti sw. Jana Nepomuckého	466
Ob vynalezení Ameriky	367
Ob počátku slubův Lutermových	342
Ob konce velikého suému církve-ního w Trientu	296
Ob počátku 30leté války	241
Ob bitvy na Bílé Hoře	239
Ob počátku 7leté války	103
Ob smrti císaře Josefa II.	67
Ob narození císaře Ferdinanda I.	66
Ob založení Rakouského mocnářství	55
Ob uarození císaře Františka Josefa I.	29
Ob smrti císaře Františka I.	23
Ob smrti papeže Řehoře XVI.	13
Ob naslepení císaře Františka Josefa I. (dne 3. prosince 1848)	11
Ob uvedení jazyka českého do úřadů a do škol	11
Ob založení Dědictví sw. Cyrilla a Methodia w Brně (na den sw. Vítá 1850)	9

XIII. Znamení kalendářská.

Znamení zvířetníka.

Známeno.	Obraz.	Znamení.	Známeno.	Obraz.	Znamení.
1. Skopek		♈	7. Bába		♋
2. Býk		♉	8. Štír		♏
3. Blíženci		♊	9. Střelec		♐
4. Kůň		♌	10. Kozerozec		♑
5. Panna		♍	11. Vodnář (Vodník)		♒
6. Panna		♎	12. Ryby		♓

Poznamenání. Každý měsíc mívá v kalendářích jedno ze znamení zvířetníka, a sice v tom pořádku, jak jsme jich zde postavili; 1. 2. a 3. jsou znamení měsíčního jarního; 4. 5. a 6. jsou znamení měsíčního letního; 7. 8. a 9. jsou znamení měsíčního podzimního; a 10. 11. 12. jsou znamení měsíčního zimního.

XIV. Znamení oběžnic čili sludic větších.

Známeno.	Znamení.	Známeno.	Znamení.
1. Dobropán (Mercurius)	♿	5. Králemec 8 4 uř. (Jupiter)	♃
2. Krásopamí čili Láda (Venus)	♀	6. Slabolek 8 8 mē. (Saturnus)	♄
3. Země 8 1 měsícem (Tellus)	♁	7. Nebeská 8 8 mē. (Uranus)	♅
4. Smrtinoš (Mars)	♂	8. Wodan (Neptun).	♆

Mimo tyto větší oběžnice jest mnoho jiných menších, podobajících se hvězdám 9.—12. velikosti, to jest tak malých ano zdanlivě nejmenších hvězdám, které prostým okem, bez hvězdářských dalekohledů nejsou ani k spatření. Posud jich bylo 52 vypátráno, z nichž nemají vsjechny posud ani jména, aniž znamení, ba ani čas jejich oběhu není znám. Nazývají se Planetoidy. Někteří aspoň zde zejména uvedeme:

1. Ceres (Živěna).	♁	16. Psyche.		31. Enfrosine.
2. Pallas (Mudřena)	♀	17. Thetis.		32. Pomona.
3. Juno (Královna)	♁	18. Melpomene.		33. Polyhymnia
4. Vesta (Čistěna)	♁	19. Fortuna.		34. Circe.
5. Astea (Hvězdena)		20. Massilia.		35. Leukothea.
6. Hebe (Čistěna)	♀	21. Lutetia.		36. Atalante.
7. Iris (Důžena)		22. Kalliope.		37. Fides.
8. Flora (Květena)		23. Thalia.		38. Leda.
9. Metis (Wěhlaša).		24. Themis.		39. Lätitia.
10. Hygiea.		25. Phoebe.		40. Harmonia.
11. Parthenope.		26. Proserpina.		41. Dafne.
12. Viktoria.		27. Euterpe.		42. Isis.
13. Egeria.		28. Bellona.		43. Ariadne.
14. Irene.		29. Amfitrite.		
15. Eunomia.		30. Urania (Nebeská).		

Jména ostatních bewili nejsou posud ustanovena a posvěčně známa ježto teprve od 27. května 1857 byly vypátrány.

XV. Tabulky o nových peněžích.

1. K proměnění peněz konvenčních (na stříbro) to nové peníze Rakouské.				2. K proměnění nových peněz Rakouských to peníze konvenční (na stříbro).				2. K proměnění nových peněz Rakouských to peníze konvenční (na stříbro).			
Peníze konvenční		Nové rakou- ské peníze		Nové peníze rakouské		Peníze konvenční		Nové peníze rakouské		Peníze konvenční	
zl.	fr.	zl.	Nové frejcar.	zl.	Nové frejcar.	zl.	fr.	zl.	Nové frejcar.	zl.	fr.
	1		1 $\frac{3}{4}$		1 $\frac{1}{2}$		3 $\frac{1}{2}$	600		571	25 $\frac{1}{2}$
	2		3 $\frac{1}{2}$		1		4 $\frac{1}{2}$	700		666	48
	3		5 $\frac{1}{4}$		2		1 $\frac{1}{2}$	800		761	54 $\frac{1}{2}$
	4		7		3		1 $\frac{1}{2}$	900		857	58 $\frac{1}{2}$
	5		8 $\frac{3}{4}$		4		2 $\frac{1}{2}$	1000		952	22 $\frac{1}{2}$
	6		10 $\frac{1}{2}$		5		2 $\frac{1}{2}$				
	7		12 $\frac{1}{4}$		6		3 $\frac{3}{4}$				
	8		14		7		4				
	9		15 $\frac{3}{4}$		8		4 $\frac{1}{2}$				
	10		17 $\frac{1}{2}$		9		5 $\frac{1}{2}$				
	12		21		10		6 $\frac{1}{2}$				
	15		26 $\frac{1}{4}$		12 $\frac{1}{2}$		7 $\frac{1}{2}$				
	20		35		15		8 $\frac{1}{2}$				
	30		52 $\frac{1}{2}$		20		11 $\frac{1}{2}$				
	40		70		25		14 $\frac{1}{2}$				
	45		78 $\frac{3}{4}$		30		17 $\frac{1}{2}$				
	50		87 $\frac{1}{2}$		40		22 $\frac{1}{2}$				
1	—	1	5		50		28 $\frac{1}{2}$				
1	30	1	57 $\frac{1}{2}$		60		34 $\frac{1}{2}$				
2		2	10		70		40				
3		3	15		75		42 $\frac{1}{2}$				
4		4	20		80		45 $\frac{1}{2}$				
5		5	25		90		51 $\frac{1}{2}$				
6		6	30	1	1		57 $\frac{1}{2}$				
7		7	35	1	5		—				
8		8	40	1	50	1	25 $\frac{1}{2}$				
9		9	45	2	2	1	54 $\frac{1}{2}$				
10		10	50	3	3	2	51 $\frac{1}{2}$				
20		21	—	4	4	3	48 $\frac{1}{2}$				
25		26	25	5	5	4	45 $\frac{1}{2}$				
30		31	50	6	6	5	42 $\frac{1}{2}$				
40		42	—	7	7	6	40				
50		52	50	8	8	7	37 $\frac{1}{2}$				
60		63	—	9	9	8	34 $\frac{1}{2}$				
70		73	50	10	10	9	31 $\frac{1}{2}$				
80		84	—	20	20	19	29 $\frac{1}{2}$				
90		94	50	30	30	28	34 $\frac{1}{2}$				
100		105	—	40	40	38	5 $\frac{1}{2}$				
150		157	50	50	50	47	37 $\frac{1}{2}$				
200		210	—	60	60	57	8 $\frac{1}{2}$				
300		315	—	70	70	66	40				
400		420	—	80	80	76	11 $\frac{1}{2}$				
500		525	—	90	90	85	42 $\frac{1}{2}$				
600		630	—	100	100	95	14 $\frac{1}{2}$				
700		735	—	200	200	190	25 $\frac{1}{2}$				
800		840	—	300	300	285	42 $\frac{1}{2}$				
900		945	—	400	400	380	57 $\frac{1}{2}$				
1000		1050	—	500	500	476	11 $\frac{1}{2}$				

3. K proměnění peněz hajanových to nové peníze Rakouské.			
Peníze hajanové		Nové rakou- ské peníze	
zl.	fr.	zl.	Nové frejcar.
	1		7 $\frac{1}{10}$
	2		14 $\frac{1}{10}$
	3		21 $\frac{1}{10}$
	6		42 $\frac{1}{10}$
	30		21
	45		31 $\frac{1}{2}$
	—		42
1	—		84
2	—		5
2	30	1	—
100	—	42	—

Nové mince.

1. Dvoutolar spolkový platí w čísle Rakouském 3 zl., w čísle Pruském 2 tolarů, w čísle jihoněmeckém 3½ zlatého a w konvenční minci 2 zl. 51 fr.
2. Tolar spolkový platí 1 zl. 50 nových krejcarů w čísle Rakouském, 1 tolar w čísle Pruském, 1¾ zl. w čísle jihoněmeckém a 1 zl. 25½ fr. w konvenční minci.
3. Dvouzlatník w Rak. čísle platí 200 nových krejcarů a w f. m. 1 zl. 54¾ fr.
4. Zlatník " " 100 " " " — 57½ " "
5. Čtvrtina zlatníka " " 25 " " " — 14½ " "
6. Nový desetiník " " 10 " " " — 5½ " "
7. Nový pětník " " 5 " " " — 2½ " "

Měděné mince drobné:

8. Trejkrejcar " " 3 " " " — 1½ " "
9. Nový krejcar " " 1 " " " — ½ " "
10. Půltkrejcar " " ½ " " " — ¼ " "

Ob 1. července 1858.

přistly z oběhu stajnové papírové peníze w celé řiši Rakouské; až do 1. července 1858 mohlo vyměňování rozličných ob r. 1848 ob státní vydaných a již z oběhu vyjatých peněžních známek ob ministra financí ještě povoleno býti.

Koncem měsíce října 1858

přistly následující stříbrné a drobné peníze z oběhu: 30 krejcarů, staré sedmnáctkrejcarů; patnáctkrejcarů; staré sedmikrejcarů; měděné peníze: kus po 6, 3, 2, 1, ½ krejcaru Widenstého čísla (stajnu); 3 krejcarů a ¼ krejcarů w konvenční minci (stříbra).

Ob 1. listopada 1858

ještě nové Rakouské číslo (waluta) jednou zálohu zemskou walutou w Rakouském císařském státu, a dele pojmenované druhy minci mají až do té doby, kdy budou vyjaty z oběhu, míti následující zálohu cenu w čísle Rakouském:

1. Dvouzlatník w Rakouském čísle 2 zl. 10 nových krejcarů
2. Zlatník " " 1 " 5 " "
3. Dwacetník novějšího rázu " " — " 35 " "
4. Dwacetník staršího rázu " " — " 34 " "
5. Desetiník a ½ liry " " — " 17 " "
6. Pětník a ¼ liry " " — " 8½ " "
7. Šestáček " " — " 5 " "
8. Korunní (řížový) tolar " " 2 " 30 " "
9. Korunní půltolar " " 1 " 12 " "
10. Korunní čtvrtolar " " — " 55 " "
11. Šestáček s letop. 1848 a 1849 " " — " 10 " "
12. Měděný dvoukrejcar " " — " 3 " "
13. " krejcar " " — " ½ " "
14. " půltkrejcar " " — " ¼ " "

Pravidla k výpočítání.

- a) Krejcarů konvenční mince se proměňují w nové krejcarů, když je rozmnožíme o jejich polovici a o polovici tohoto počtu, t. p. máme proměnit 6 krejcarů w nové krejcarů; polovici je 3 fr. jsou 3 fr., a polovici z 3 fr. je

1 $\frac{1}{2}$ fr., tedy 6 fr. a 3 fr. a 1 $\frac{1}{2}$ fr. dělá dohromady 10 $\frac{1}{2}$ fr.; 14 fr. št. dělá 24 $\frac{1}{2}$ nového frejcaru, proto že polovička je 14 jest 7, a polovička je 7 jest 3 $\frac{1}{2}$, tedy 14 a 7 a 3 $\frac{1}{2}$ dělá 24 $\frac{1}{2}$ nového frejcaru.

b) Nové frejcar je proměňují v konvenční mince, když je $\frac{1}{2}$ násobíme, (multiplikujeme); t. p. 25 nových frejcarů dělá 142 $\frac{1}{2}$ fr. konvenční mince, nebo 25 násobeno 4krát dělá 100 a 100 sedmičkou rozděleno dá 142 $\frac{1}{2}$.

c) Mají-li se zlaté konvenční mince proměnití ve zlaté nové, musíme dvacátou část připočítati k. p. kolik nových zlatých dá 4536 zl. konvenční mince:

Odpověď: 4536

2268

4762 zl. 80 nových frejcarů.

d) Je-li cena nějakého zboží při centnáři v nových zlatých udána, stojí libra (funt) tohoto zboží právě tolik nových frejcarů; t. p. centnář lávy stojí 58 nových zlatých, tedy přijde libra na 58 nových frejcarů. A tak právě zas uopaš. Když stojí libra cukru 39 nových frejcarů stojí centnář 39 zlatých šašoušského čísla.

e) Cena jedné knihy se teď často v gresích šajnových udává; jak se dozvíme cenu jedné knihy v nových frejcarích? Gresse se musíme zdvojnásobiti a ještě 10. částka se připočítati; t. p. čtyřby libra cukru šála 19 gresů šajnových, tedy jsou v nových frejcarech dvojnásobek tolik t. j. 19 a 19 dělá 38, pak ještě 1 temn 10. díl ž 19, tedy dělá dohromady 39 $\frac{9}{10}$ nových frejcarů.

Snadná proměna frejcarů konvenčních a šajnových v nové frejcarý (setiny).

Probatelci umívají obvykle rychle konvenční frejcarý v šajnové, a šajnové v konvenční měniti. Kdo je v takovém počítání sbláhá, ten si bude mect lebec frejcarů konvenční i šajnové v nové frejcarý proměňemat. — K tomu slouží pramiblo následující: Počet frejcarů konvenčních promění se v šajnové frejcarý, ebeje se spočítá, a ob vyšší sumy vezme se polovička. K. p. Mnoho-li obnáší 10 konvenčních frejcarů v nových frejcarech? — Odpověď: 10 konvenčních frejcarů jest 25 šajnových frejcarů, tedy 10 a 25 jest 35; polovička ž 35 jest 17 $\frac{1}{2}$, tedy 10 konvenčních frejcarů dělá 17 $\frac{1}{2}$ nových frejcarů.

Dle císařského nařízení ob 8. čerence 1858 obchodní a živnostní knihy, pak knihy notářů a senšálů, které před 1. listopadem 1858 na papíře s kollem bosawad předepsaným se počaly, mohou se dále vésti; listin a spisů, které opatřeny jsou kollem, v čase jich zhotovení aneb užiti předepsaným, lze co příloh dále užívat, aniž by se pozbýji zapraviti musel rozbit mezi platy předepsanými a těmi, které se tímto nařízením ustanovují.

Zeměpanské tary v určitých částkách konvenční mince ustanovené, mají se dle bosawadni mýrů s 5 perc. přirůžkovy měňowati dle proháššených přewodních tabulek a se zwoššením každého zlomku, jenž se vyplátiti nemůže, na nejbližší vyšší splatitelnou hodnotu v čísle zalcusškém.

Záknem ob 6. září 1850 a pozdějšími nařízenými ustanowené platy ž taret, kalendářů, časopisů a náměstí mají se zaprawowati dle mýrů následující:

Nové frejcarý	
ž hry taret	15
ž wýstisku kalendáře	6
ž každého exempláře keltu pedrobeného časopisu cizozemského	4
benáciho	2
ž každého keltu pedrobeného náměstí, když čtvercová plocha neobsahuje více nežli 180 wib. palců čtverc. a když formát papíru je větší nežli tato míra	2
ž každé wýstřižení keltu pedrobeného cizozemního neb náměstí w časopise benáciho	30

miny, nar. 24. prosince 1837, zasnoubená ve Vídni dne 24. dubna 1854.

Dcery Jeho Belič. císaře Pána.

Cis. Východní, arcivévodkyně Žofie, Bedřicha, Dorothea, Maria, Josefa narozena dne 5. března, 1855. — † dne 30. května, 1857. ve Vídni.

Cis. Východní, arcivévodkyně Gijela, narozena dne 12. července, 1856.

Nodičové Jeho Belič. císaře Pána.

František Karel (Josef), syn císaře Františka I. († 1835), narozen dne 7. prosince 1802. Odřekl se trůnu ve prospěch syna svého, nynějšího Císaře Pána, dne 2. prosince 1848. — Chot jeho Žofie (Bedřicha, Dorothea, Wilhelmina) dcera † krále Bavorského Maximiliana Josefa, nar. 25. ledna 1805, zasnoubená dne 4. listopadu 1824.

Bratři Jeho Belič. císaře Pána.

Ferdinand (Maximilian, Josef) nar. dne 6. července 1832.

Karel Ludvík, narozen dne 30. července 1833.

Ludvík (Josef, Anton, Viktor) narozen dne 3. května 1842.

Bratr a sestry otce Jeho Belič. císaře Pána.

Ferdinand I., Dobrotivý, bývalý císař Rakouský, narozen dne 19. dubna 1793. Zasnouben s Marií Annou, dcerou † krále Sardinského, Viktora Emanuela, narozenou dne 19. září 1803, ve Vídni dne 27. února 1831.

Maria Clementina, narozená dne 1. března 1798, zasnoubená dne 28. července roku 1817 s králem. příncem eboji Sicílie, Leopoldem.

Maria Anna, narozená dne 8. června 1801, paní řádu sv. Jiřížského.

Zpráva o Dědictví ss. Cyrilla a Methodia.

Opět jeden rok minul — a s milostí Boží i Dědictví ss. Cyrilla a Methodia opět učinilo veliký krok na dráze vyměření. Spoluoudové v roce tom zajisté nejen uspokojení, ale překvapení byli ohledajíce též znamenitých kněží, jimiž domáci knihárna jejich roznožena a obohacena jest byla. Netroufáme, žeby kdo byl, jenž by neděkoval upřímným srdcem tomu, kdož jej vyzval, aby do Dědictví vstoupil. — Avšak upřímnou vděčností svou měl by každý netoliko slovem — než také skutkem na jevo dáti. A kterak? — Každý mělby, přesvědčen jsa o vstane působnosti ústavu tohoto, umíniti sobě, že neustane, pokud mu nezíská aspoň několik nových spoluoudův; tím zajisté podobným dílem zaváže sobě tyto nové oudy. Jináto sám sebe zavázána cíti tomu, jenž byl jej mnohostanných výhod a prospěchů účastným učinil. Nad to však považij každý, že činnost Dědictví sv. Cyrilla a Methodia stane se tím rozsáhlejší a vydatnější v každém vytknutém směru, čím více bude zřítelati počet spoluoudův; neboť zajisté

mocné kouzlo spočívá v hesle vzneseném: „spojenými silami!“

Nicméně víme předobře, že mnohý člověk snadno nechápe prospěchy všeobecně doličované, a tudíž horlivým sběratelům spoluoudův Dědictví našeho poukazujeme tentokrát na zlátní pohůtku, jižto vyvízející známé své ku přístupu užiti mohou. Výbor Dědictví sv. Cyrilla a Methodia ve prospěch nové přistupujících spoluoudů uzavřel ve svém sezení dne 17. března 1858, v čísle 19. svých zápisů, „aby se z kněží vybývajících i po novém roce nové přistupujícím spoluoudům dávalo, pokud jich stačí.“ Tím se tedy stane, že mnohý spoluoud přistoupiv po novém roce, dostane ještě knihy pro rok minulý vydané, na kteréžby vlastně dle stanov práva neměl, a mimo ně knihu téhuž roku vydané, tak že za jeden rok dostane knih v ceně téměř polovice vkladku učiněného, a snad již třetím rokem započne knihy ty úplně zdramati přijímati až do smrti své. Ovšem! prospěchy tak veliké mohou nyní tepru Dědictvím

skytali údům, an jeho jistina již dostoupila znamenité výšky, jakož z účtů uvedených vidno jest.

Druhou pohůtkou k hojnému přistupování nových oudů zajisté bude „veliký“, ouplný a ve všech stránkách svých dokonalý katolický kancional“, kterýž Dědictví údům svým chystá na rok 1863, jakožto důležitý dar k tisícileté památce příchodu sv. Cyrilla a Methodia na Moravu.

Čím jest katolický kancional pro farnost a pro chrám, každý již ví, kdo jest farníkem v krajině takové, kdežto se v kostele nějaký kancional zavedl. Kdožkoliv kancional ve farnosti své zavedl, a tím církevní zpěvy a modlitby v žádoucí pořádek uvedl a zvelebil: velikou má zásluhu, která se nemine s odplatou na nehesjch. Avšak doposud žádný kancional nedostoupil a nemohl dostoupiti všestranné dokonalosti, jižto vymáhá pokročilá doba naše. Takovíto i v jazyku, i ve verších i v rýmech, i v nápěvech, i v jádře dokonalý kancional nemůže býti dlouhou jednotlivce, byť by měl sebe větší učenost a sebe lepší vůli; totéž dlouhou mnohých mužův, jenž majíce potřebných schopností mluvnických i hudebných spolu také hotovi jsou, svůj čas a svou umělost obětivě věnovali národu svému ke ctí a slávě Boží. Naše doba v tomto ohledu po veškeré vlasti česko-slovanské čítá nepřehlédnou řadu mužův takových, kteříž k žádosti výboru Dědictví zajisté k tomuto obrovskému dílu milérádi propůjčí síly své, a budou přispívat buď radou, buď skutkem. Již nyní mnozi pomoc svou slibili, a někteří již pilně pracují o vykázané části kancionalu toho, tak že s milostí Boží doufati můžeme, že roku 1863 dílo to dostane se do rukou spoluoudův. Pommňte, co to bude za radost, co za prospěch! Kamkoliv přijdete po veškeré vlasti, všude budete slyšeti tytéž velečné zpěvy a nábožné modlitby — všude budete jako doma. Doposud tak nebyvala není. Začasté stívá se, že v souo-

sední farnosti jsou zhola jiné zpěvy a modlitby — jako v kostele domácím; a to zajisté nemile dotýká nás. Na tuto „přezádoucí jednotu“ ohledem na kancional v celém našem národě česko-slovanském ukazuje též náš Nejdůstojnější Excellence pán biskup Brněnský, Antonín Arnošt, v příspěvu daném přednostestvu Dědictví sv. Cyrilla a Methodia dne 26. března 1858. — K dílu tak velikému a nákladnému potřebí jest netoliko velikých sil duchovních, než také prostředkův hmotných; a těchto zajisté do té doby bude, pakli sobě každý spoluoud dá práci, aby aspoň několik nových spoluoudův získal. Vůli pevně žehná a pomáhá Bůh.

I. Přehled všech kněh, obrazů a zeměvidů čili map doposud Dědictvím vydaných:

1. Moravan, kalendář na r. 1852	} a mnohými obrázky
2. „ „ „ „ 1853	
3. „ „ „ „ 1854	
4. „ „ „ „ 1855	
5. „ „ „ „ 1856	
6. „ „ „ „ 1857	
7. „ „ „ „ 1858	
8. „ „ „ „ 1859	
9. Obraz sv. Ludmily.	
10. Obraz sv. Cyrilla a Methodia.	
11. Putování Christa Pána, s mapou Palestiny, od Tomáše Procházky.	
12. Missie Tichomořské, od Dra Františka Škorpíka.	
13. Život sv. Alžběty, od Jakoba Procházky. Druhé vydání prodává se za 40 kr. stř.	
14. Josefa Flavia „Válka židovská“ od Fr. Sušila.	
15. Menší obraz sv. Cyrilla a Methodia, jenž jest v knize života našich svatých apostolů přivázan, prodává se za 3 kr. stř.	
16. „Život sv. Cyrilla a Methodia“ od prof. a arcibisk. notáře v Praze, Václava Štulce.	

17. *Fabiola čili Církev v katekombách* od kardinala Wiesemana, přeložena od Václava Novotného. Prodává se za 1 zl. 30 kr. stř.
18. *Umělecký krásný diplom pro každého* nově přistupujícího spoluoudu.
19. „*Život sv. Jana Kapistrana*“ od Frant. Valoucha, a
20. „*Praví dějové svatých mučedníků Círky východní*“ od Antonína Dudíka, kněze arcidiecese Olomoucké.

II. Účty Dědictví sv. Cyrilla a Methodia až do konce roku 1857.

a) Příjmy roku 1857.

	Na stříbře.	zl.	kr.
Vklady nových spoluoudu a duplatky . .	18,245	—	—
Při zakoupení státních úpisů získalo se . .	4,353	—	11
Úroky z jistiny a jiné příjmy	2,116	—	1
Dohromady	24,714	—	12
b) Vydání roku 1857.	6,966	—	44
Ostalo čistých příjmů roku 1857	17,747	—	28
Připočítáme-li jmění na konci roku 1856. . .	39,879	—	18
Obnáší veškerá hotovost na konci roku 1857	57,626	—	46
Předloženo a proskoumáno ve schůzce výboru dne 17. března, 1858.			

Eduard Karlik, v. r.
pokladník.

Ludvik Tidl, v. r.
skoumatel účtův.

Na konci roku 1856 bylo spoluoudu	4963
Během r. 1857 přistoupilo . .	1798
Tedy na konci roku 1857 všech spoluoudu	6761

III. Stanovy

Dědictví sv. Cyrilla a Methodia, potvrzené c. k. mor. mistodržitelstvím.

§. 1.

Účel Dědictví sv. Cyrilla a Methodia.

Dědictví pečuje o zvelebení lidu Moravského, jakého náš čas požaduje; o zvedení všestranné, avšak na základě víry katolické, s vyloučením všeliké politiky.

§. 2.

Prostředky k dosažení účelu tohoto.

1. Spisování a vydávání knih, a sice netoliko výhradně náboženských, nýbrž vůbec vzdělávacích a k duchovním potřebám věku našeho potřebujících, zvláště dějepisu, zeměpisu, poznání vlasti, přírody, řemesel a orby a t. d. I v zábavných spisech obsažena býti má buď obrana, buď utvrzování pravdy některé katolické, jižto se odpor časový dotýká.

Vydávati se budou Dědictvím knihy ve troji řadě:

- a) Obšírné životopisy Svatých.
- b) Spisy poučné.
- c) Spisy zábavné.

2. Časopisy a všelijaké listy běžné. — Organem Dědictví sv. Cyrilla a Methodia jest: „Hlas, časopis církevní.“

3. Předměty umělecké, k. p. obrazy, zeměvidy čili mapy a t. d.

§. 3.

Šetření zákonů tiskových.

Při vydávání časopisův, knih, běžných listů, obrazů a t. d. budou se stávající zákony tiskové zevrubně zachovávat.

§. 4.

Zřízení Dědictví.

1. Spoluoudem Dědictví státi se může každý, kdož za sebe jedinkrát za vždy položí 10 zl. stř.

2. Kdo však témuž ústavu 100 zl. stř. věnuje, považován bude za spoluzakladatele, a obdrží 4 výtisky věci Dědictvím vydaných zdarma.

3. Kdo jednou na vždy dá 40 zl. stř., bude téhož ústavu spoluoudcem 1 třídy, a obdrží 3 výtisky. — Kdo 20 zl. stř. dá, stane se spoluoudcem 2. třídy, a obdrží 2 výtisky — Kdo 10 zl. stř. položí, bude spoluoudcem 3. třídy, a obdrží 1 výtisk zdarma.

Kdyby bylo zapotřebí druhého neb třetího vydání některé již vydané knihy, spoluúddové ji dostávají nebudou, nébrž bude se prodávati ve prospěch pokladnice Dědictví, aby se nákladnější díla vydávati mohla.

4. Řehole, děkanství (vikariaty), osady, kněhárny, školy, rodiny, spolky, bratrstva atd. vstupují dvojnásobným příspěvkem do spoluzakladatelství a v nadřechené třídy.

Spoji-li pak se manžel s manželkou svou v jeden toliko základ o 10 zl. stř., vydávají se jim knihy jen do durti prvního z nich.

Abý úmrtí spoluúda přišlo ústavu tomuto ve známost, žádají se veleb. pp. duchovní pasýřové, aby úmrtí takové pokladníkovi Dědictví, třeba i přímo pošlou oznámení ráčili.

Podobného oznámení písemního zapotřebí jest, kdykoliv spoluúdd některý buď k vyšší důstojnosti vynikl, neb se jinam přestěhoval.

Poznamenání 1. Rodina se bere, pokud jméno se netráí. Dcery provdané, synů-li není, odhíratí budou knihy, pokud žijí; dítky pak jejich, jiné již jméno nesoucí, nemají práva tohoto.

Poznamenání 2. Pošle-li kdo první polovici vkladu do Dědictví, dostane hned listek a knihy v tom ruce vydané. Kdyby však do roka druhá polovice složena nebyla, nebudou se knihy vydávati, leč až tato se složí, kdy se teprv diplom vyhotovený odešle. — Rodiny, řehole, děkanství, osady, knihárny, školy,

spolky, bratrstva a jednotliví spoluúddové, jenž celý základ svůj najednou učiní, dostanou zmíněný diplom hned s listem a s knihami jim patřícími.

5. Každému vo'no, doplněním vkladu u vyšší třídu postoupiti. Zašle-li tudýž k p. spoluúdd 3. třídy k prvním 10 zl. stř. opětne 10 zl. stř., stane se spoluúddem 2. třídy, a tak dále.

Avšak spoluúdství postoupiti jinému nedovoluje se.

6. Každý přistupující račíž jméno a místo přebývání svého, jakož i biskupství a děkanství (vikariat) a poslední poštu zevrubně udati.

7. Každý kněz, kterýž jest údem Dědictví sv. Cyrilla a Methodia, hře na sebe povinnost, buď ve slavnost, buď některý den v oktávě svatých apostolů Cyrilla a Methodia každoročně sloužiti mši svatou za všechny živé i mrtvé spoluúdy dotčeného Dědictví; a bude-li lího a možno, i jinou mši svatou za obrácení národův Slovanských od jednoty církevní odloučených, kterouž pobožnost jistě každý spoluúdd co věrný katolík spolu konati neopomine.

8. Zemřelí, za které někdo vkladek do Dědictví učinil, tak jako ti, jižto na smrtelné posteli nejméně 10 zl. stř. za sebe Dědictví odkázali, stávají se účastnými duchovních milostí v předešlém (7.) čísle jmenovaných.

Každý, jenž byl vkladek učinil za mrtvého, pokud živ jest, knihy bez ohledu na velikost vkladu — ovšem nejméně 10 zl. stř. — po jednom výtisku dostávají má.

9. Správu Dědictví sv. Cyrilla a Methodia vede výbor sestávající z kněží, kteří buď v Brně, buď na blízku přebývají.

10. U jiných osob a úřadů zastoupá Dědictví sv. Cyrilla a Methodia starosta, a v jeho zaměstnání jeden z jednotlivců.

11. Výbor schází se čtvrt-

letně, a na vyzvání starostovo i častěji v Brně, aby, čeho zapotřebí, v poradu bral, a většinou hlasů přítomných výborníkův o nálezcích pro celé Dědictví platných rozhodoval. — Výbor má právo počet údův svých odcházejících doplniti nebo i rozmnožiti, avšak nejínak než katolickými kněžími, a každoročně uveřejňuje zprávu o činnosti své.

12. Každý spoluúd Dědictví má právo, písemně návrhy své činiti a přání svá projevovati dotčenému výboru, kterýžto při svých shromážděních zavázán jest, jich svědomitě v úvahu bráti, a dle nich, pokud potřebo, prospěšně a možno jest, se zachovati.

13. Ve sporech z poměru spolkovního snad vzniklých, odvolává se k starostovi, a v domněle nedostatečném vyhovění k příslušcím c. k. úřadům.

14. Kdo těmž Dědictví obětuje práce své literární neb umělecké, obdrží na výslovnou žádost honorar podle výbornosti, obšírnosti a důležitosti spisu svého, o čemž výbor usudek pronese.

§. 5.

Rozesílání kněh a výtvořův uměleckých.

O rozesílání kněh, spisův a jiných předmětův Dědictvím vydaných postará se výbor. Každý přistupující k Dědictví račiž ihned oznámiti, jakou cestou se mu knihy mají posílati, aneb v kterém poblízkém kněhupectví je sobě bráti zamyšlí.—

Poznamenání 1. Pravidlem u věci této ostane, co na listku lištěno jest, že na poukázání listku svého každý spoluúd v hlavní komisi u pp. Nilsche a Grosse, kněhupectů v Brně, knihy sobě vybíráti má. — Kdyby však chtěl poštou knihy své dostávat, račiž se obrátiti frankovaným listem na jmenované kněhupectví.

Poznamenání 2. Všecké dopisy v záležitostech Dědictví sv. Cyrilla a Methodia buďtež posílány pod adressou na Fr. Sušila, starostu Dědictví, profesora bohosloví; zásilky peněz pak buďtež činěny v listech frankovaných pod adressou na Eduarda Karlika, kaplana u sv. Magdaleny, pokladníka Dědictví v Brně.

§. 6.

Poměr k vládnímu řízení.

1. Vládnímu řízení se poučává nahlídati v jednání spolku, bdiiti nad zachováním nařízení u propůjčeném potvrzení daných, aneb všeobecnými předpisy stanovených, a uzná-li za potřebu, přidati spolku od příslušného úřadu určeného císařského komisara.

2. Kdyby se spolek rozejiti měl, rozhodne výbor o jinění v duchu Dědictví sv. Cyrilla a Methodia, a podá o tom předběžnou zprávu vysokému c. k. místodržitelství, a svému P. T. nejdůstojnějšímu pánu biskupovi.

Výbor řídící.

František Sušil, lit. kons. rada, professor theologie v Brně, starosta.

Eduard Karlik, kaplan u sv. Magdaleny v Brně, pokladník.

Robert Suderla, biskupský ceremoniář v Brně, jednatel.

Beneš Method Kulda, duchovní správce v mor.-slez. ochranovně pro zanedbalou mládež v Brně, jednatel.

Dr. Jan Ev. Bily, duchovní správce v Předklášteří Tišnovském.

Dr. Beda Dudík, historiograf Moravský.

Jan Faborský, administrator fary ve Vel. Němčicích.

Bedřich Greissler, spiritual v bohosloveckém semináři biskupském v Brně.

Dr. Frant. Hošek, professor theologie v Brně.

Gunther Kalivoda, přebat a opat v Rajhradě.

Pavel Křížkovský, kněz řádu sv. Augustina v Brně.

František Maršovský, administrátor fary Ořechovské.

Peregrin Obdržálek, kaplan v Pustoměti.

František Poimou, redaktor „Hlasu, časopisu církevního,“ kaplan u sv. Tomáše v Brně.

Emanuel hrabě Pötting, kanovník Olomoucký, děkan a farář ve Švábenicích.

Jakob Procházka, spiritual u Voršilek v Brně.

Matěj Procházka, lit. kons. rada, gymnasiální professor v Bruč.

Jiří Slota, gymnasiální professor v Baňské Bystrici.

Jan Soukup, kaplan ve Sloupě.

Eduard Stuchlý, duchovní správce v Mašůvkách.

Bedřich hrabě Silva Tarouca, c. k. konservator pro Moravu, kněz církevní v Brně.

Tomáš Šimbera, farář v Komině.

Dr. František Škorpík, farář v Bohdalicích.

Karel Šmidek, gymnasiální professor v Brně.

Anton Šubert, farář v Luči.

Josef Těšik, c. k. školní rada a dozorce národních škol na Moravě.

Ludvik Tidl, konsistorní rada v Olomouci i v Brně, děkan a farář v Újezdě.

Ignác Vurm, kněz církevní diocese Bručenské.

Karel Zelinka, farář v Krásné.

Č. 1247.

Především stanovy potvrzují se od c. k. m. místodržitelství.

V Brně, dne 18. února 1854.

(L. S.)

Místodržitel:

Lažanský, v. r.

Z Výboru v Pánu zesnuli:

Viktor Šlossar, opat a přebat Benediktinského kláštera v Rajhradě dne 16. srpna 1854.

Josef Voráč, kaplan v Jedovnici, dne 14. června 1857.

Tomáš Procházka, kaplan v Ivančicích, dne 8. června 1858.

Kláster na Lukách (Klosterbrukk).

Dějepisný náčrt s úvahami sděluje Dr. Bílý.

I

Posud kolem Louky
Zelená se louka --
Na zelené louky
Louka smutné kouka.

Základ kláštera tohoto položen byl v těch dobách, když po třetí táhli křižáci vybojovat zemi svatou z rukou Saracenův, a když na Moravě po rozhodné bitvě u Lodonic (roku 1185) zvítězila národní síla nad úskoky nepřátel, těžších z neblahých sporů četných Přemyslovcův, a z přestupování zákona Břetislavova staršinství v poslušnost. Zakladatelkou tohoto kláštera, v dějinách vlasti a Církve proslulého, dějepis povždy vděčným přemem jmenujeme, Marii, ušlechtilou větev z domu Bavorských Wittelsbachů, vdovu po Znojemském knížeti Konrádovi II. († rok 1150) kterážto, aby ulevila bolu srdce svého, ztrápeného z tráty chotě dobrého a drahého, se synem svým, tehdejší vévodou Českým a předním prvním markhrabětem Moravským, kterýž i „Konrad-Otto“ v dějinách se nazývá: — asi čtvrt hodiny k jihovýchodu od města nynějšího Znojma položila základ k opatství Premonstrátskému, kterážto slove v naší řeči Moravské Louka, proto že za tehdejších dob na onom místě rozprostíral se pestrý koberec vonných lučin, ježto jako stříbrná páska províjela a zavlažovala řeka Dyje, přes kterou právě v těch místech, kde začali stavěti klášter tento, položen byl most. Od toho mostu přijal klášter své německé jméno: Klosterbrukk, jako bys řekl: „klášter u mostu.“

Pro srdce zbožné kněžny Marie vyhlídlo sobě pro založení kláštera právě ono místo, i toho lze jest podati příčinu z dějin vlasteneckých. Byloť to právě na tom samém místě, kde asi před 150 lety se byla usadila a dny vdovství svého tráвила zhožná prabába její Judita či Jitka, rovněž rodilá z domu Wittelsbachů, kterážto byvši druhy vyvrána v řezné závoji klášterskému, život a slávu svého rytířského pána, Českého Achilla Břetislava, okrášlovala veškerým kouzlem lásky manželské a mateřské; a však po smrti jeho zakusiti musela nehlubšího poranění nevděku dětského, byvši vypovězena z vlasti od vlastního syna svého, proto že byla Němkyně. Tenkrát přivábily srdce strastmi uhnětené bujné nížiny po březích Dyje kolem Znojma; klidné půvaby této jakoby v rámeč uzavřené krajiny kulinové tak mocně přitáhly zarmoucenou mysl její, že se po nedlouhou rozhodla a ustanovila na tom, že v této utěšené krajině na vždy se usadí a tam i kosti své složí. I vystavěla tam hned kaplu ke cti svatému Václavu, a spolu i hrobku pro sebe (1058), ze kterážto po drahém čase opět byla vzdvižena a do královské krypty v Praze pochována. Tuto kaplu pak Otto, Jitčin pravnuček, s matčín svou Marií přeměnil ve chrám prostranější, a zasvětili ho společně blahoslavené Panně Marii na nebo vzaté a svatému

Václavu. Slavnost sv. Václava, jakožto starší, v dotčeném chrámě po dnes se slavivá.

Základní listina vystavena jest v Praze dne 25. října r. 1190¹⁾ a za svědky na ní podepsáni se nalezají krom jiných a v čele jiných knížata Moravská: Vladimír, kníže údělu Olomuckého, a Břetislav, kníže údělu Breclavského, Jindřich, biskup Pražský, též Premyslovec, a Ka y m, biskup Olomucký, z téhož rodu knížecího. Statky, kteréž klášteru hned jsou byly vykázány, byly velmi znamenité a však některé z těchto osad a usedlostí již dávno jsou vymizely s půdy Moravské během Bůh ví jakých udalostí. Bylyť pak statky v listině klášteru vykázány tyto: Kapla sv. Mikuláše ve Znojmě se vším, co k ní náleží, a sice tři dědiny: Dobšice, Popovice, Oblekovice; jeden lán v Praci, druhý v dědině Kvasicích, třetí v Mramotících; kapla sv. Jiřího v Strachotíně s třemi dědinami: Čejkovicemi, Popovicemi a Křepicemi; kapla sv. Jana v Rokytnici s dědinou Popovicemi; kapla sv. Ondřeje v Hobzí s dědinou, s hospodou a s jedním mlynem. Culchov s dvěma hospodami, Čehošť, Sedlovice, Braňsudice, Opatovice, Odřenovice, Němčice, Býšice, Chýšky, Rokytnice, Březová, Litoňov, Příkluky, Třeboňkovice, Domamile, 1 lán v Lysoňovicích, Lodenice, Kravsko.

Neméně velkodušné bylo darování Vladimíra, knížete údělu Olomuckého, kteréžto obnášelo 10 dědin, mezi nimiž ještě posud k císařskému panství Luka náležící dědina Podmole (Baumohl) přichází. Nikoliv tak úhledné, aueb alespoň v nižádném poměru s jeho bohatstvím, bylo jest darování Jindřicha, biskupa Pražského, kterýžto po smrti zakladatele zbožného Konrada-Otty († 1191) žezlo České s berlou biskupskou v je-

dné ruce spojil. Daroval totiž dědinu při klášterě s tamnějším mlynem, mlynem a dvorem s několika osadmký ve vsi Bohmelicích (Pumlitz) a s lesem Palice (nyní Pelz) nazvaným.¹⁾ Listina, kterouž biskup Jindřich o nadání svém vyhotoviti dal, opatřena vic než 30 svědky z Olomucké, Brněnské a Znojenské krajiny, ohraduje jeho zbožnou vůli tak ostře a s takou dovahou, jakoby se v ní jednalo o všechny zlatodoly v Kalifornii.

Uplynuly čtyry léta, než-li tu stála svatyně s klášterem, kterýžto do svých tichých sínů uvítal prvých dvanáctero synů svat. Norberta ze Stráхова Pražského, kteroužto zbožnou bráš opat Gerard sem uvedl a napotom spravoval. Roku 1196 následovalo se strany stolice apostolské pod Čestněm III. potvrzení kláštera, všech statků, práv a svobod jeho. Vysvěcení chrámu klášterního protáhlo se až do roku 1200. Moravský markrabě Vladislav Jindřich I.²⁾ v průvodu četného bohatýrského rytířstva z prvních domů oslavil velebný a dojemavý úkou tento, kterýž císařský rada, biskup Olomucký Robert, vykonával. Při této příležitosti obdržel klášter Louka právo podací čili patronat při kostelích: sv. Mikuláše ve Znojmě, v Šatavě se 6 poddanými, v Malých Dijákovcích (Klein-Tajax) v Koverníku (Kaidling) a v Gnanlicích (Gnadlersdorf). — Majetnost

¹⁾ Ohoji toto darování uvádí poslední Loucký premonstrák R. L. Norbert, rytíř z Korbornů, probost v Mikulově ve svém spisu: „Geschichte des Klosters Bruck“ (vytištěném v „Beilage der Mittheilungen“ Nro. 8.) na str. 58; a však Erben a Boček nezmínují ničeho o nadání Vladimírově; listina však, kterouž Korborn v dotčeném spisu došlovno uvádí o nadání Jindřicha biskupa, od listiny v Regestách Erbenových I. 190 uvedeně, velice obsahem se liší.

²⁾ Zakladatel kostela Marie-Cellského a Velehradu.

¹⁾ Reg. Boh. Erben I, p. 184.

klášterní vystupovala a množila se v prvním desetiletí trvání kláštera na 36 dědin, 10 podacích chrámů Páně a několik malých panství. Veškerá tato majetnost byla jest tím ušlechtlejší a důstojnější, jelikož pocházela pouze toliko z královské štědroty a z přízně sousední Moravské šlechty, mezi sebou řevnivě.

Právě proto sloužil klášter Loucký „klášterem královským.“ A však listiny, kterýmiž se jednotlivé darované statky potvrzují, teprve pozdější datum vykazují. Tak máme listinu od roku 1213 ¹⁾, která dosvědčuje, že rytíř Rudgerus daroval klášteru Luckému veškerý desátek ze všech vinohradů, kteréž leží na kopci u dědiny Gnanic, což markhrabě Vladislav Jindřich při svěcení kláštera Luckého potvrdil. Z čehož patrně, že listina tato později teprve po darování pro klášter vyhotovena jest byla. Od roku 1220 zní listina, ²⁾ kteráž svědčí, že kastelán Znojanský Emramnus či Emerican z Berneggu daroval klášteru Luckému, v němž tenkrát opatoval Florián, právo podací kostela, jež byl založil v dědině Přímětích ³⁾ na půdě chrámu svatého Mikuláše Znojanského, jenž náležel Luckým, též darem věnoval všechny příslušnosti dotčeného chrámu, totiž: jeden lán taměč, druhý v dědině Kuchačovicích a kus lesa v Mašovicích. V listině od r. 1220 potvrzuje biskup Olomucký Robert právo podací klášteru Luckému u některých chrámů Páně i s desátkou, kteréžby právem byly náležely biskupovi, totiž u kostelů: v Šatavě, v Dijakovicích, v Hobzí, v Roketnici, v Domámile, v Loděnici a ve Znojmě, a tuto výsadu potvrdil legát papežský, Rehoř de Crescentio listinou

v Praze podepsanou 5. března 1222. ⁴⁾ — Markhrabě Vladislav Jindřich potvrdil klášteru dědinu Mramotice, kteroužto koupil opat Florián od jednoho šlechtice Moravského Václava za 170 hřív. stří. v listině této nazývá markhrabě Vladislav Jindřich Floriana svým otcem, a opat jej nazývá „synem“ ⁵⁾, a biskup Robert kup ten potvrdil, urovnáv spolu povstalou o to hádku roku 1223 ⁶⁾. Sám papež Honorius III. právo podací u hore zmíněných kostelův bulou potvrdil a pojistil klášteru 20. května 1224. ⁷⁾ Jindřich, biskup Trojanský, posvětil ku prosbám opata Floriána, s povolením biskupa Olomuckého kostel v Křídlovicích, jemuž patronové jménem nadání vykazali jsou desátky 6 dědin příležiších: Křídlovic, Borotice, Radimíře, Držikrajovic, Bosic, a Petrovic, a tento kostel klášteru Luckému v područí církevní podstavil. ⁸⁾ Bedřich, opat Gerasský, a Babo, opat z Altenburku, urovnali jsou roku 1226 ⁹⁾ v klášteře Luckém spor, kterýž byl vznikl mezi opatstvem Luckým ohledem kostela sv. Mikuláše ve Znojmě, a mezi knězem Adamem u sv. Michaela, kterýžto se Luckým do farních práv při kostele sv. Mikuláše míchal, bera desátky a odbývaje pohřby, kde k tomu práva neměl. V listině o tom shotovené dovoluje opat knězi Svato-Michalskému, aby směl křestiti a pochovávali ve Znojmě v ulici Uherské, která se táhne k bráně východní, ježto vede k Suchohrdlům (Zuckerhandl), též v kolika domech, a však tím způsobem, aby desátky odtud bral chrám sv. Mikuláše, a farnici alespoň čtyřikrát do roka, na největší svátky výroční v onom svém vlastním farním chrámu Páně

¹⁾ Cod. Boč. I, 342.

²⁾ Erben. Regesta I, 249.

³⁾ Potvrzeno od krále Otakara I. r. 1233 Erben I, 379. a od krále Václava I. r. 1239. Erb. I, 449.

⁴⁾ Erben I, 302.

⁵⁾ Erben I, 304.

⁶⁾ Erben I, 313.

⁷⁾ Erben I, 314.

⁸⁾ Erben I, 320.

⁹⁾ Erben I, 324.

sv. Nikuláše se scházeti museli (24. července 1226).

První užitek, kterýž osada tato zbožnosti středověké byla způsobila, dotýkal se života občanského. Usedlosti se brkem množily kolem kláštera a na panstvích jeho; pluh a kosť vinařský dosáhly čerstvé pružnosti a podnětu nevidaného, a tichá řemesla, která se byla před nedávným odklídila, opět se vracela do města Znojma. Neboť město Znojmo straně jest bylo popleněno a pobořeno ve válce krvavé, kterouž vedli Přemyslovci o stolec Český mezi sebou, a jižto rozhodla jest krvavá bitva n Lodenic ¹⁾. Tenkrát utíkal, kam kdo mohl; rolník opustil pluh, řemeslník dílnu svou, obchodník svůj obchod. Popleněna ležela pole, vesnice, městečka a zámky hořely, hrůza

se zmocnila obyvatelův země. Jedni utíkali do hustých lesů, jiní lomili rukama nad ztrátou zboží svého, jiní se pustili v boj zoufalý proti nepřátelům vlasti a národnosti.

Když pak zavítal mír, když blahýma křídlyma chránil společnou naši vlast Česko-Moravskou, a klášter Luckých byl prvním výplodem míru a pokoje, jež velí Christova víra: tenkrát, co krutá rozpětýlila vojna, klášter zbožný zase nazpět vábil a přivílal; nový, čilý život hemžil se v kláštře i na statcích jeho; rozšiřovala se pravá zbožnost, proklvávaly školy a vědy, šképnice a zahrady šlechtěny, řemesla a obchod nabývaly živosti a podnětu mnohého.

Tak blaze působily kláštery ve středověku křesťanském!

II.

Od času Otakara I. krále Českého až do válek Husitských.

Kterak markhrabě Vladislav Jindřich opata druhého, Florianu, sobě vážil, o tom jsme již zmínili. Tento blahý poměr trval i dále za krále Přemysla Otakara I., zakladatele nynějšího města Znojma (r. 1222), s nímžto počínáme nové občasí klášti v dějinách kláštera Luckého právě z té příčiny, že tento v dějinách vlasti naší proslavený král Český byl zakladatelem a stavitelem města Znojma, jehožto tak říkáje obřadnou církevní či přistavem byl překrásný klášter synů sv. Norberta na blízkém palouku vystavený. Nebo listina od r. 1226, 19. září ²⁾ napsaná neklamným posud jest svědkem, kterak král Otakar I. podává klášteru Luckému místo statku jeho Čulchova kostel v Prostoměřicích. ³⁾ Otakar I. totiž umínil si, že kolko-

lím posavadního hradu Znojenského vystaví řádné prostranné město Moravské, rozšíří je zláště k jihovýchodu, a usadí v něm množství lidu. Místnost a prostora jeho vlastní však nestačila k rozšíření města samého; a proto požádal Luckých, aby jemu nepatrnou prostoru a místnost k rozšíření města samého postoupili a ponechali, a sice osadu Čulchov zvanou; ale náhrada za to byla velmi velkodušná. Louka totiž dostala desátky z ovoce a vlna kolem města; potom právo podací u chrámu Páně v Prostoměřicích i s právem na desátky nejen odtamtud, ale i z dědin tam do farnosti náležitých, což ztvrzeno jest listinou, kterou za základní listinu města Znojma považovati lze, a sice ztvrzeno 23 svědky, mezi kterými nejdůležitější jsou: Robert biskup Olomucký, Zvěst opat Trebišský, a Vibert probošt na Hradišti (Pöllenbergu). Rok na to, r. 1227 ¹⁾

¹⁾ Viz: Stručný dějepis vlasti Moravské str. 23.

²⁾ Erben I, 328.

³⁾ Právo to podací potvrzuje Kourad, bisk. Olom. r. 1243, 30. dub. Erb. I, 512.

¹⁾ Erben I, 333.

počal stavěti správce kraje Bytovského (Vollau), Petr, město Jemnici. Chtěl totiž, aby to město mělo i zdi pevně stavěných, jimiž by bylo ohraděno; a však nedostávalo se mu nákladu k dohotovení takových hradeb potřebných. I dal jest mu král Český Otakar I. povolení, aby újezd řečný Lovětín, kterýž sobě byl za věrné služby u krále vysloužil, opatovi Luckému Floriánovi prodal, tak aby opat a nástupcové jeho měli právo, na řekách v onom újezdu tekoucích, na Jihlavě a Krupě, kdežby se jim líbilo, rybníky i mlýny stavěti a zakládati, a břehy všech řek, v tom kraji tekoucích, dle vlastního vidění vlasti a nakládati. Za to ale daroval zase Přemysl Otakar I. svému věrnému a přičinlivému Petrovi jiné statky za náhradu takových výloh, a sice dědinu Bojanovice, Hostakovice na polo, a v Únětčích dvůr. Sláva za to Otakarovi a Petrovi, že obohatili jsou milou vlast naši dvoji tak vzácnou perlou, jako jsou města naše Znojmo, nyní ovšem již národnosti naší odcizený, a Jemnici, doposud po právu a sobě ke cti národní řeči milovníci!

Neméně užitečná byla jest řídká nachylnost ke klášteru tonutého Přemysla dův za třetího opata Jana; nebo v těch dobách přibýlo jim, ač nikoliv majetnosti, a však svobod a místních pohodlností. R. 1234 obdržel klášter Lucký od krále Václava I. chrám Páně v Tasovicích a tu výhodu, že bylo osvobozen od daní ze všech statků movitých i nemovitých; ano pro zásady práva přirozeného podivně zní tato výsada 22. října téhož roku klášteru udělená: „Pakli by na statech klášterních zloděj postižen byl, ať veškerá majetnost zlodějova připadne klášteru. A kdyžby lidé klášterní v nějaké vině byli postiženi, nemá z toho soudce žádného užítu si táhnouti, nýbrž on patřičně klášteru, vyjma to, co musí

se dáti za škodu učiněnou náhradou.“

Neméně výhodný pro klášter Lucký byl tento zákon trestní vydaný: „Kdyby nějaký šlechtic na nějakém dvoře nebo v dědině dotčeného kláštera buď nocelem byl, anebo na cestě tam tudy nějaké škody učinil, z klášteru markhraběcké ať 10 hřiven stříbra položí a klášteru učiněné škody dvojitě nahradí.“

Sotva byl Václav I. král nastoupil stolec královský v Čechách, již hned ohrdel klášter Lucký důkaz jeho zbožné starostlivosti o krásné šlupení zbožných předků jeho. Na den sv. Petra a Pavla r. 1239 vyhotoviti dal totiž pro klášter Lucký listinu ochrany královské, ve kteréžto v nejblahošklonnějších výrazích klášter o své přízni ujišťuje. —

Dvě léta na to (r. 1241), právě když ve východní Moravě u Olomouce a u sv. Hostýna litý Tatar chabrosti Moravanů do brloh asiatských byl zahnán a západ před nimi na vždy zachráněn: — právě tenkrát došlo z Říma od preláta u Římské stolice dožádané potvrzení podacího práva kostela Prostoměřického a Breudického, kterýžto, jak již řečeno, byl darován od Znojemského kastelána Emerána. Čtyřicet let uplynulo tiše klášteru Luckému, aniž mu bylo pomyslíti na nejmenší převrat a obrát štěstí jeho. Tu vrazilo válečné vojsko Bedřicha Bojovného v dlouho tajemem záští proti králi Českému znenadále přes hranice na Dyji, a uvedlo klášter na pokraj záhuby. To pak se přihodilo způsobem tímto.

Roku 1240 vtrhl král Václav I. válečně do Rakous, chtěje se vymstít knížeti Bedřichovi za nevěru jeho, a jen přílišná zima donutila jej, že se vrátil odtud zpět. V měsíci březnu 1241, když se blížila pohroma tatarská, zprostředkoval Ota, kníže Bavorský, pokoj mezi Čechy a Rakušany, načež pa-

novníci jejich pomáhali sobě proti Mongolům či Tatarům obapolně a věrně. Ale jak mile vztláli se vrahové cizí, i hned zase obnovil Bedřich vražství domácí. Nejprve válčil s Belou Uherským, brzo pak se opět s ním smířil. Potom pak na podzim roku 1242 vedl vojsko své z příčin nám neznámých přes Znojensko proti Čechům. To však nad míru zle zdařilo se jemu; neboť vojsko jeho, uslyševši, že král Český s mocí velikou táhl proti němu, nechťelo dáti se do boje a opouštělo knížete svého houfně. V takové nehodě a nesnázi nezbyvalo hrému knížeti nic, než prositi skroučeně o pokoj. I stalo se tak, a obnoveny jsou smlouvy, i zasnouben opět královic Český, Vladislav, se spanilou Ketrutou, kněžnou Rakouskou; ale bohužel! ani tenkrát ještě nedostalo se slibům stálosti.

Při této příležitosti přivedl kníže Bedřich klášter na Louce téměř na kraj záhuby. — Opat a kněz, pastýř i stádo, ukali před zuřivostí vojínův, rozprchli se, a konečně viděli se nuceny, žebrati o milosrdenství u cizích lidí. Veškerá majetnost klášterní hynula, a kostely i fary patronátní v cizích se octnuly rukou. Celé to překrásné štipení bylo by se zcela v nivec rozpadlo a zmizelo touto smutnou udalostí, kdyby se ho nebyli brzo ujali mužové moci a vplyvem státním výteční, kteří vši silou zasazovali se o to, aby klášter tento se udržel.

Bruno z Braunsberku, biskup a rádce Přemyslovců, zakladatel měst a věrný průvodce Otakara II. v míru a válce, cestou diplomatickou ujal se práv toho kláštera, jeho statky a majetnosti mu uchránil a zláště fary patronátní opět vymohl, uloživ věčné mlčení držitelům jejich, kteří se byli v čas nepokoje vploužili a vedrali. A však jednu vzácnou obět přece si obrala nehoda tato; opat čtvrtý, Jindřich I. sešel hořem nad těmito strastmi. Bdy z toho pošle ještě pocíťeno za nástupcův jeho Vi-

nanda a Zachariáše. Tepru v roku 1270 pod opatem Dětřichem I. počal zase klášter Lucký zotavovati se od nehod zkušených. Prostřednictvím Znojenského purkhrabiho Ratislava z Heroltic opět sobě vydobyl od sousedův popíraného práva lovení ryh a honby zvíře na řece Dyji; roku 1260 dostal klášter dvůr v Těšaticích od Jindřicha z Doblic; roku 1278 právo podací chrámu Páně ve Křtěnici (Sliegnitz) za faru povýšené od Branislava ze Křtěnice a paní jeho Markety; a roku 1283 dědinu Milfron (Muhlfräun), kteroužto prodal probošt Olbramo-kostelecký Vilek a jeho bratři s mlýnem a podílem patronátu kláštera Luckému za 40 hřiven — s tou výminkou, aby z toho darování nemocní a chorobní kněží dostávali zaopatření; roku 1271 potvrdil papež Řehoř X. všechny majetnosti a svobody kláštera tohoto.

Celkem byl opat Dětřich I. hospodář rozumný, vyměnil úředným zprostředkováním Olomucké kapitole desátky z Koverníku od páteho opata Vinarda, jakémusi rytíři Alšíkovi z Malína na čas života v zástavu dané, a byl ten, jenž s hlubokým zármutkem změnu všeho štěstí pozemského — mrťvolu u Lávy padlého Otakara II., Louky a Znojma velikého příznivce, vedlé zdi klášterních věží a v kryptě u Minoritů ve Znojmě pochovávatí viděl.

Velice smutný a žalostný stav nastal pro celou Moravu, veškeren řád vážnul, a rozesmekli se veškeri svazkové pořádku, když bohatýrský, rytířský král Otakar II. zradou hejtmána Moravského Miloty z Dědic u Lávy na poli Moravském padl. A však Rakušané a loupežčictví Kumánové, kteří Moravu po všech stranách projížděli a plenili, krajinu Znojenskou a opatství Lucké nechali na pokoji; neboť se sem byla stáhla zásobní vojska armády České pod Závišem z Růže, a tento pokrevní přítel Milotův více než pravdě podobně o to vyjednával, aby tento

malý okres v nemýleném držení míti směl, a později — co dějepisně ztvrzeno jest — po boku krásné vdovy, ale hrdé královny Kunhuty oddav se lásky nejsladšímu blouznění několik let na hradě ve Znojmě ztrávil. Jinak by nebylo pochopiti, kterak letopisové Lučtí, jižto i nejmenší lahody i nehody domu svého věrně doličují, o tom pomlčetí mohou.

Opatové Šimon a Theodorich II. pojistili jsou a poznenáhla uvedli majetnost a práva klášterní do úplného pořádku. Ku prosbě opata Šimona vydal biskup Olomucký, Dětřich, roku 1284 listinu,¹⁾ kteroužto se potvrzuje pod vyložováním klatby církevní škoditelum, desátky kláštera Luckého, a sice v Lodonici, v Šatavě, v Oleksovicích (Olkovitz) v Senkovicích, v Boroticích, v Odřenovicích, v Dyjakovicích (Tajax), v Kallendorfu, v Prostoměřicích, v Kuchařovicích, v Lukově, v Domamilu, v Roketnici, ve Vrbovci (Urbau) a v Dlohonoci, což papež Honorius rok na to (1285) bullou potvrdil.

Tentýž biskup Dětřich povolil r. 1288, aby důchody fary v Milfroně směly se upotřebovati a vynakládati na nemocnici v klášteře.

Roku 1294 opat Šimon koupil nejen desátky peněžité v dotčených dědinách farních za 2 hřivny roční činže od kapitoly Staro-Boleslavské, nýbrž také sousední dědinu Osoblahu od dcery po jistém Hartlinu z Kyrovic, kteroužto od krále Václava co statek klášterní pojistiti dal, a však kanclíři Českému a proboštu Vyšehradskému na čas života k užívání ponechal, prohlídeje opatrně k tomu, aby v pravý čas zase ke klášteru připadnul.

Nástupce jeho Theodorich II., jehož kronika klášterní pro jeho opatrnost a bdělost nad všelikým majetkem a pro přisnost na sebe samého

velice vychvaluje, k uvarování nevhodných nárokův a snadno proměnlivých obyčejů (ze kterých potom tak rádo pochází právo z obyčejůvzešlé): zlástním nálezem či dekretem pro budoucnost zapověděl, a zabránil: aby ani od něho, ani od nástupců jeho ani to nejmenší z toho, co jedenkrát klášteru náležel, pod kteroukoliv zámlinkou smělo buď na čas darováno, v léno dáno nebo někomu k cizímu použití ponecháno býti. Tento nález, jímžto samovolně libovali svou opatové přisně obmezili, v generální kapitole celého řádu premonstrátského r. 1303 podle celého obsahu svého potvrzen jest byl.

Roku 1303 obdrželi jsou Lučtí od faráře Křídlovického¹⁾, Zdislava, polovinu desátků v dědině Rakvičích; r. 1316 jim daroval jejich předtím spoluhodník, nyní opat Zábrdovský, Herrmann, několik vinohradů v Šatavě; a o těchto dobách dostali jsou desátky dědiny Koverníka²⁾ (r. 1320); naproti tomu vrátili jsou les, řečený „Obvod“ (Umlauf), kterýž byl předtím darován klášteru od jednoho hraběte z Hardeku, zase této rodině zpátky³⁾. (1320). To se stalo za opata Jana II., kterýž po úmrtí Dětřicha II. († 1318) s mnohým štěstím a slávou klášter tento spravoval až do roku 1326.

Za jeho času nastaly opět smutné doby tenkrát, když po úmrtí Jindřicha VII. svěřil se dům Rakouský s Lucemburským o korunu Římskoněmeckou. Roku 1322 rozhodlo štěstí válečné u Mühldorfu, Ludvík Bavorský stal se císařem, a s ním vyhrála strana Lucemburská proti Rakouské. Bedřich Rakouský, tichý a těžkomyslný soupeř jeho, odvezen byl na to do vazby do Cech. Leopold Rakouský, chťže pomstíti krivdu

¹⁾ Cod. Boř. V. 168.

²⁾ Cod. dipl. VI. 123.

³⁾ Cod. dipl. VI. 124.

¹⁾ Cod. Boř. IV, 286.

bratra svého, neustále pronásledoval Ludvíka. V těch dobách posvátné stěny a veškerý statky kláštera Luckého byly jsou vystaveny veškerým hrůzám stavu válečného; loupeže, vraždy a každého zločinu ohavnost pokádeily jsou po mnoho let půdu jeho míru-milovnou; mnoho statků a krve zmařeno; a však vhodnou opatností a přičinlivostí tohoto opata nejeden pozbylý majetek uchráněn, aniž tím zmáhání-se kláštera aneb volení představených jeho bylo zdržováno nebo přistavováno.

Roku 1324 daroval pan Konrád z Mašovic Luckým desítky dědiny Borotic a Oblakovic; ¹⁾ r. 1325 vyrovnala se hádka mezi kapitolou Olomouckou a klásterem Luckým ohledem desátkových peněz z některých kostelů ke klásteru náležitých, a uděláno, aby klášter ročně nic víc, než 4 hřivny Moravské. do každé 64 grošů počítajíc, kapitole odváděl ²⁾ Rok na to (r. 1326) sešel starostlivý opat Jan II., a zvolen jednohlasně za opata řeholník ze Strahova, jménem Jan. Nemuselo však býti svolení jeho (ač jednosvorné) pořádné; jelikož si byl nevymohl od svého prelata propuštění z kláštera svého; pročež papež Jan XXII. bullou od r. 1326 na opaty Hradištského, Zábřdovického a Milonického vzkládá úlohu, aby to volení vyšetřovali. I skutečně od toho, že jakoby do jiného kláštera se vedral, zůstalo jemu přijmení „Lupus“ t. j. Vlk, a tím jde, že Korbörn ve svém popisu kláštera Luckého o tomto opatovi ani věděti nechce, a hned po něm Otu I. klade. Nic méně nade všechnu pochybnost listinami dokázáno jest, že mezi Jana II. a Otu I. klášti nutno Jana, přijmim Vlka. (od r. 1326—1338).

Roku 1327 vyměnili páni Hartlib a Gerhard z Heroltic s klásterem svou dědinu Našeratice za dědiny klášterní Rokytinu a Pokojovice. ³⁾

¹⁾ Cod. dip. VI, 199. — ²⁾ Cod. dip. VI, 231. — ³⁾ Cod. dip. VI, 269.

Roku 1333 přivléhl Hyunko, biskup Olomoucký, faru chrámy v Tasovicích a Prostoměřicích, jichž posud měli opatové Lučti pouze právo podací, — zcela ku klásteru Luckému, aby jich svými řeholníky mohli obsazovati a užítky z nich táhnouti, a to sice za náhradu škod, válkami (o nichž na hoře zmíněno) na statcích svojích utrpených. ¹⁾

Roku 1334 koupili Lučti od pánů kláštera Kounického dědinu u Brna ležící Stettendorf (č. Streitendorf), a dobrodružný král Jan Český opatovi soujmenovci tak velice přál, že nálezem od roku 1336 osvobodil všechny poddané klášterní ode všech vyšších soudů světských, nařídív, aby souzení byli jediné od soudců, opatem k tomu cili ustanovených. Jiným nálezem od téhož roku přiknul klásteru právo hrdeční a městysy Oleksovicím právo, aby směli odbývali trh roční.

Jeho syn, markhrabě Moravský Karel, napotomní císař, otec vlasti, potvrdil roku 1338 udělené právo hrdeční, propůjčiv opatovi Luckému plnomocnost, aby soudce města Znojma dle uznání směl usazovati v úřadě a odestavovati z úřadu. Jan Lupus sešel r. 1338, a nástupce jeho Oto I. pořád churavěl, až třetí rok (1341) umřel. —

Jan III., v řadě opatův dvanactý, vymohl sobě hned po svém uvedení v opatství potvrzení všech klášteru náležitých výsad od císaře a krále Karla, otce vlasti; — spor se sousedy a poddanými o lov a pastvu vyšším rozhodnutím uklidil; a roku 1343 od pána z Chojova koupil dědinu Koverník, jejížto desátek již dávno ke klásteru se odváděl. Pro své veliké zásluhy a obzvláště vynikající a skvělé osobní vlastnosti povýšen jest byl opat Jan bullou papežskou danou z Avenionu roku 1350 na stoletec biskupský v Litomyšli.

Opat Jindřich II., nástupce jeho, živ byl jenom jeden rok. Děle

¹⁾ Cod. dip. VI, 353.

užil důstojnosti své s pečí a se ctí Otto II. Když po naší milé vlasti strachy a bouře válečné ulehly, v Čechách a na Moravě hrady se slávěly, města obnovovaly a zákony zlepšovaly: tenkrátce ponechal Otto II., opat Lucký, markhraběti Janovi v krajině Lukov zvané malebné náleši k vystavění hradu loveckého, a dostal za to dědinu Pandice v náhradu hojnou. Za něho obdržel klášter Lucký r. 1363 od Beneše z Borotice na jedno roční záduší dvůr Borotice, k čemuž r. 1370 ves Chlupice přikoupil.

Když Jodok po smrti, ode všech velmi oplakávané, otce svého Jana, vládu Moravy v Brně ujal: bylť jest Luckého opata Zachariáše nejdolehlivější starostí, aby od něho vymohl potvrzení všech listin, výsad a práv kláštera Luckému náležitých; čehož i dosáhnul zlástní listinou ve Znojmě tu sobotu v oktávě Božího Těla r. 1379 vyhotovenou; tak jako dvě léta na to obdržel svobodu pro klášter velmi výnosnou, aby svá vlastní vína nejen v klášteře, ale všude, zlástě ve městě Znojmě, bez nejmenší daně směli dovážeti a nalévat.

Bylo se domýšleti, že učiněné po každé od knížat Moravských pojištění majitku, právům a svobodám kláštera Luckého bude možno, před všelikými cizími vhnaty je ubrániti a každé nepravdě osobování a násilné sahání na ně nemožným učinili; nicméně stalo se, že bratři Oldřich a Jan z Heroltic, rytíři a zbrojnoši markhraběte Jodoka, chovajíce podtajl naděj na podporu samého pána svého, opovážili jsou se, dědiny do Luk náležité, totiž Roketnici a Pokojovice, — pán pak Želčavský klášterní ves Litohoř násilnou rukou sobě urvati a přivlastniti.

Opat Zdenko pomohl si v těchto nesnázích, veda stížnost přímo u stolic svaté, a vyloživ tam nátky zakoušené vymohl, že Pražskému biskupovi a ještě některým církevním

hodnostárům r. 1386 od papeže bylo uloženo, aby veškerou svou vážností vložili se v to, by zlomyslné záměry nepřátel dotčených ve zmar uvedeny byly. Tím způsobem majitek klášterní zase poněkud byl pojištěn a uchráněn. Tato statečnost vydobyla opatovi a nástupcům jeho od papeže Urbana VI. bullou z Janovy 11. října r. 1386 danou to vyznamenání, aby, jako Český přelát a stav zemský směl nositi infulu. Krátký čas před úmrtím ještě koupil mlýn nedaleko od Lechovic položený.

Hůře se vedlo nástupci jeho Zdenkovi (1393). Jeho vláda padá v čas neblahé rozepře, kteráž byla vznikla mezi bratřimi markhrabaty Prokopem a Jodokem. Každý z nich měl mezi rytířstvem a šlechtou domácí své stranníky a své odpůrce, — Louka téměř na nejzazších hranicích položená, jako neustálé jablko rozepře, byla jest co nejhůře zmiřována a sužována. Mnohý drahocenný nájitek zmizel, vše bylo uvedeno v nebezpečství. Tu vzal Zdenko dle příkladu předka svého poslední dťočiště k nejvyšší moci církevní, a papež Bonifác IX. vyřknul velikou kláubu nad každým, kdožby se opovážil, ublížiti klášteru Luckému na majetnostech jeho. Toto pohrožení pohnulo Jodoka k tomu, že listinou zlástní v Brně r. 1402 vyhotovenou navrátíl Litohoř se všemi právy a výhodami s tím doložením: „Mysl naši pohnulo to obzláště, že to, co někdo jedenkrát ke cti a slávě Boží daroval a věnoval, pro čistotu směřování nemá nikdy více k užívání světskému bráno býti.“ —

Tento příklad působil na jiné, kteří se byli proléscili kradením jmění klášterního, a když strašný stranník a loupežník Sokol z krajiny Znojenské vyklizen byl, počala Louka volněji oddychovati. A však bylo to jenom zdánlivé! —

III.

Doba husitská až do tak zvané reformacie. (1400—1500)

Ačkoli výsady klášterní dle celého obsahu svého od krále Václava byly jsou potvrzeny: nicméně vyhledávali jsou sousedé, jich buď zcela podvrátili, anebo alespoň se všech stran obmezovali. Což bylo také snadnějšího za vlády Václava IV., kteréhožto mučitele sv. Jana Nepomuckého sami jeho poddaní vězňem učinili museli, aby byl neškodným? Nejnepřávanější nároky sousedův brzo se proměnily ve zjevné násilí, prosby proměnily se v tvrdé rozkazy, a aby ve vlastním příbytku jist byl, konečně opat Jan IV. popustil, ač tak právo a lásku ke svým ozbrojenému násilí podřídil. Nicméně o tom se poradil s veřejným zástupcem právním, s celým konventem písemně protestoval proti podpisům svým násilím a strachem vynuceným, a od Václava nastupce, Sigmunda, sobě vyprosil potvrzení všech dříve obdržných práv a svobod, jehož i zvláštním dekretem ze Znojma 1421, 31. března podosáhnul. Tím však bylo pomoheno jen na krátký čas. Malé nehody pro Louku pomínuly, mnohem strašnější stály přede dveřmi.

Plamen v Kostnici sice ztrávil až na popel původce učení nového, nikoliv však nadšené přívržence jeho. Sotřice poustou roznášeti počali pochodeň hárající války náboženské, kteroužto bez počtu měst a dědům popelem lehlo.

Roku 1424 objevily se Žiškovy vojenské tlupy v okolí Znojenském, brzo však zmizely jsou zase odtud, protože vojvoda Rakouský, Albrecht, s vydatnou mocí válečnou proti nim pole podstoupil v ústřety táhnul. Tenkrát Louka a okolí obešly se bez pustošení a krveprolití pouze malé utrpké drancování. Záhubnější byl rok napotomní. Žiškův neukrotitelný duch rotnický obnovil, ba zdvojit se v osobě Prokopa vel-

kého, a Louka 22. října 1425 zakoušela, co jest nejstrašnějšího. Tři dny zuřila loupež na oltáři a v bytech klášterních, kněží byli jsou rozeznáni, a celý krásný klášter na hromadu kamení obrácen. Nejmnější řeholníci podlehlí jsou nehodě této, někteří se utkali do kláštera Dominikánského v Řeci, když však tlupa Prokopova, kteráž se byla prodrala až ke Kreuzi, smělým odporem obyvatelů Reckých a smrtí udatného vůdce Švamberka před Vorklem nejvyšší rozdrážděná zmožnila se a konečně zvítězila: řeholníci dílem mečem porubáni, dílem v tamnější klášterní studni pozatápěni jsou. Při tomto brdinském hájení města Rece dle Hájků jistý hrabě Hardek padl. Předvídaje mnohé strasti, a však nikoliv v duchu křesťanské oddanosti za bratry své poděkoval se opat Jan z důstojnosti, již r. 1423 a skončil dny své ve Vídni.

Ze znamenité bratří Lucké po těchto bouřkách zůstalo jenom ještě 20 kněží na živě, kteřížto jako ovce z klidné stáje vyplašení ve světském obleku bloudili a buď po jednom se ukrývali, nebo sem tam v úzkostlivé ustračenosti zbývajících ještě fary patronátní zastávali. Z tohoto malého, ztísněného sboru s obvyklým obřadem slavnostným zvolen jest za opata Zachariáš, farář v Lodenici, a dříve převor, od kardinála-legata (pap. Martina V., generálního vikáře v Čechách a na Moravě) potvrzen byl a jemu statky klášterní odevzdány. A však, přebudíž Bohu žel! polovice jich bylo ztraceno, a dobrému, věkem již sešlému opatovi nepřáno, leč té útěchy, že zbytek bratří řeholních opět kolem sebe spojil a s okem zaroseným sutiny klášterní odkliditi dal. Tak sešel r. 1429, zanechav vzkříšení Louky nástupcem svým.

Nástupce jeho Přibislav, z roku

hrabat Hodických pochozi, dostával od rodiny své znamenité podpory, a stavení kláštera započalo. A však jen zdolouha a s velikými starostmi pokračovalo dílo ku předu, neboť jitižení husitské v Čechách nikoliv ještě nebylo uduseno, ano nevole lidu na klikaté, nerozhodlané zásady vládní a na přísnotu krále Sigmunda vypukla jest v jasné plameny. U něho, kterýžto se na posledy sáhl v Čechách jistým býti necitil, bylo marno, ucházeli se o potvrzení majetnosti klášterní. Nic méně opat Přibislav učinil, seč byl. I šel do Znojma, kdežto král na smrt nemocný ležel, a ještě ten den před zhasnutím jeho potvrzení všech jakýchkoliv práv a majatků klášterních pod výhrůzkou 20 hřiven zlata na přestupitele, podosáhnul. Totéž obdržel po jeho úmrtí od zetě jeho Albrechta V. Rakouského. Opat tento, kterýžto pro stejný rod a převážné cnosti okolní šlechtě stal se byl veždy drahocennějším a váženějším, mnoho klášteru získal, prospěl a nashromáždil; však ale již po 8leté vládě odešel k otcům (r. 1438).

Jen polo tak dlouho třádoval Jan V., v řadě opatů dvacátý. Na to se dostala berla do rukou druhého Přibislava (II), bratra prvního. Za něho obnova Louky lépe kráčela ku předu, jednak, že mezi Moravskými a Rakouskými rytíři a držiteli hradů pomezních, kteří se obapolně loupili, (což vezdy bylo popřední nehodou celého okresu Znojemského) stalo jest se pokojně narovnání, jednak, že předek, bratr Přibislav, již mnoho byl učinil, více prostředků připravil, ročité důchody zvýšil a celé na stavbu vynakládal. Podnes stojí na věži do klášterního stavení:

„Me Přibislaus Abbas statuit
venerandus
Impia quæ rupit plebs, pia
claustrauit.“

Majitek klášterní dal si potvrditi od krále Ladislava, (1453) a potom od krále Jiřího z Poděbrad (1458). Co někdy dovede k místu

jediný člověk! Sutiny byl převzal Přibislav, a zcela nové, nádherné stavení vyvedl z nich, tak že „superba Luca,“ (t. j. nádherná Louka) říkávalo se.

Zdálo se, že sláva kláštera již zhynula, on však ji zase uvedl v život, on ji zase vzkřísil, jakož i kde-který rozkvět dřívějšího blahobytu. Láska bratří s úctou sousedův a šlechty přicházely jsou jeho chvalitebnému řízení, jeho uhlažené věhlasnosti všudy v ústřety; nejmnozí z nich dobrodiními sobě byl zavázal. Více než po 2 desetiletí svítila přívětivá hvězda jeho, a když zhasla r. 1466, zůstala Louce nejutěšenějšího pozhénání.

Déle než po 300 let byl jeho náhrobek ve staré gothické chodbě čili špiji křížové, vznešeným svědkem pooděšlých pokolení! A však, jaká to změna! překrásná chodba křížová jest stržena, a kde nyní náhrobek se nachází, tam by ho nikdo nehledal pro změnu místnosti té. Stojí tam vyryto:

„Quiescit saxo stratus
venerabilis Abbas Přibislaus,
hæc delubra erexit, qui demolita
Hussitis mare terrasque
orbemque late dum busta
vidit olim fama magnus spe
sydera lustrat.“

Za dob husitských obzlaště v Čechách kláštery unnoho trpěly. Teu-kráte se utekli do Louky premonstráci z Litomyšle s opatem Matějem, který spolu byl biskupem v Litomyšli. Jejich statky jim porabral zapálený husita Kostka z Postupic. Hořem uhnětený opat zde v Louce sešel († 1474). Nástupce jeho byl opat Lucký, Jan Bavor, který spolu i opatem Luckým zůstal s povolením papeže Sixta IV. (16 dne 1475) zavázav se, že nechce Luckým žádných břemen ukládati, aniž na ně dluhy dělati. Sešel r. 1479.

Nástupce Jan VII. až do r. 1481, ač blahobyť klášterní nepovýšil, ale-spoň ho neumensil.

Jej následoval Pavel, nejstarší mezi opaty Luckými — neboť

byl opatem 40 let. On vystavěl v Gnadersdorfu z dřívější kaply nynější úhledný chrám ve slohu gotického, a r. 1486 obdržel od krále Matiaše

potvrzení všeho majitku klášterního, a od papeže Innocencia VII. potvrzení všech dřívějších výsad.

IV.

Doby od tak zvané reformacie až do bitvy na Bílé Hoře. (1500—1620).

Opat Pavel velmi dobře hospodářil, a přičiněním jeho obdržel klášter ves Urbau koupí, a Rausenbruk (Strachotin?) výměnou a desátky z Hlavatic. Desátky bývávaly jsou při kláštere Luckém často kamenem urážky, a povinovauci v této příčině tím více ku vzdorovitosti náchylni, jelikož při neustále se obnovujících nepokojích a vpádech přes hranice nezřídka muselo se huť ustoupiti od práva, anebo pošlapané a pocuchané klasy a hrozny, ku kterýmžto se nikdo za majetnska přihlásiti nechtěl, za zboží z platu a z povinnosti vyjmuté považováány byly jsou. Tím však klášter, když se hojně urodilo obilí a vlna, znamenité škody trpival, a nástupce Pavlův, opat Jan VIII., požádal krále Ludvíka, aby v té věci opravdově rozhodnul.

Roku 1525 všem k desátkům povinnovým kláštera Luckého co nejostřeji naporučeno, aby, co patří, z vinohradů a polností rovně a na vlas odváděli. Tak zůstalo právo desátkové pojištěno. — Na druhé straně zmnožil opat tento příslušenství klášterní domem, ježto byl v Brně pro klášter zakoupil (nynější krajský úřad ve Znojme již dávno před tím, za času Přibislava II., byl jest nejedností Luckých), a Ludvík král ten dům vyjmul ze všech občanských břemen. Jeho smrt u Moháče (r. 1526) sjednotila na hlavě Ferdinanda Rakouského koruny Uherskou a Českou i s Moravou. Tím přestaly hranice, pro Louku odjakživa tak osudné; nebo Rakousy a Morava mělyť jsou nyní jednoho pána, a zdálo se, že

klášter požívali hude časů dobrých v pokoji svatém, zláště, ani i Ferdinand jemu 3. list. 1528 všecky od předků zděděné statky, práva a svobody byl potvrdil. Brzo na to dostal klášter desátky ve Vitonicích (Veinitz), a podací právo i desátky ve Frisavě. A však za něho i za nástupce Ondřeje Weisse několik statků (jak se udalo, že málo vynášely) buď prodáno pánům z Lípy anebo v léno dáno. A však, jak se pozdává, byltě to počátek zlého hospodaření, kteréžto obzvláště za 20leté vlády následujícího opata Methodia Hrůzy až tak dalece bylo se zmohlo, že klášter do ohromných dluhů a do nejhlubší zkázy byl uvržen.

Jiří opat r. 1569 zvolený neměl ani síly, ani prostředkův, aby klášter vytrhl ze zkázy, a odřekl se důstojnosti hned v roku třetím, a však zatím prozířetelnost Boží obstarala klášteru obnovitele.

Sebastian Freitag z Čepiroh byl v nejbujarejším rozkvětu mužném, vstoupil do noviciátu, když jedenkrát jedl blízko kolem kostela Luckého libezné žalmy řeholníkův, jako hlas Boží, zaslechnul i hned zasněn jest v duchu, aby se stal jedním z nich. Pro rod šlechtický a důkladnou učenost byl se dříve již stal vychovatelem Rudolfa V. Rakouského, kterýž napotom jako císař se psal Rudolf II. Jako doktor práv provedl prince po celé dráze studii právnických a pak zhrdnuv dvorem a rozkoší jeho, vzal v pokoře křesťanské kříž a putoval do Jerusálema. Stav se svědkem očitým těch oha-

vností, jichž tropili Turci za Selíma II. (syna Solimana Velikého) na ostrově Cypru, potajmo zást ukrýval v srdci svém proti nim. Když tenkrát Benáťčané, již jedno století toho ostrova majetníci, ostrov ztratili, přestoupil k nim do služby vojenské, a jako general po boku Benátského vůdce Venier'a i s dobrodružným generalissimem Don Juanem d' Austria vavřiny zdílel velikého vítězství v přístavu Lepanto¹⁾. Tak přijal r. 1572 v Louce bílé roucho sv. Norberta.

Jestě posavád koloju tam v okolí mezi lidem vesnickým pověst, že jedenkrát jeden slavný generál s mnohými poklady do toho kláštera vstoupil a prelátovi se stal. Toli jisto, že do Louky veliké jmění s sebou přinesl, a nevyčkávací času vysvěcení na kněžství s papežskou od samého císaře Maximiliána vymáhanou dispensí za hodinu po složeném slibu klášterním jednohlasně za opata jest zvolen byl. Volbu této jenou drahé osobnosti potvrdil císař bez průtku a bez odkladu. Za kněze vysvěcen byl teprv r. 1574 a spolu jmenován za visitatora klášterův na Moravě.

Klášter Lucký od času Přibislava II. již zase byl velmi sešel a hrozil sesutím, neštěstím vojny husitské a přislym na to zlým hospodařením byl znamenitě zadlužen, poddaní jeho zchudli, počet řeholníkův uskromněn. Musel nastati obrat v zámožnosti a v duchu, měl-li se klášter ten udržeti, a pokročilým potřebám věku toho vyhověti a postáti. Sebastian takový obrat způsobil. Tenkrát kvetl v Praze učený ústav, nazvaný Rudolfskum²⁾, v němžto se nacházeli velcí mužové a duchové, kteřížto se obírali uměním vlasteneckým a kteřížto vynikali jsou v každém odvětví vědoucnosti lidské. V tehdejší pro Čechy zlatém, klassickém věku ušlech-

tilou štědrostí a fidkon vládností uměl získati odlud do kláštera svého neklorých mužů, kteří vlastenecké umění pěstovali a v archívech starší listiny probírali. Tu ve krásném spojení s nimi založil v klášteře soustavu knihárnu, a spolu i knihtiskárnu, a v Moravě byl on snad prvním, kterýžto založil v Louce vychovatelský ústav ve vyšším smyslu, ve kterémžto až do vyzdvižení kláštera na 30 mladíků se živilo a pro vyšší studia bez platu vychovávalo. Kolik to dobrého semena budoucího pozhnání tím rozsel, kdož to může vyřici! —

A však nejen doma ve klášteře prohlédal k tomu, aby věda a kázání kvétla mezi bratřími: onť slavně a šťastně působil i vně stěn klášterních. Nové učení Luterovo bylo nalezlo i u nás na Moravě četných přívrženců; většina šlechty Moravské dílem zjevně, dílem potajmo klonila se k němu. Tu i několik far patronátních kláštera Luckého dřevní víře jest odcizeno. Opat Sebastian tudíž odloučil několik obcí, kteréžto v ryzé otcův setrvaly víře, od mateřských chrámů, buď již odpadlých, nebo ve víře se viklajících, a jinám k farní přivtělil. Tak k. p. Strachotice¹⁾, které prvé patřily pod faru do Valtrubic, nyní přivtělil do Tasovic.

Hůře než-li po venkově vedlo se v těchto věcech ve Znojmo městě. Luterští kazatelové se tam po sousedsku ubytovavše mysle do tenat svých naháněli; katolíci pak na malý prastarý chrám sv. Václava obmazení jsou byli. Magistrat či rada městská, pan starosta a konšelové vzali jsou nejpěknější mešní roucha pod vlastní dohled, ať k tomu neměli práva, nejsouce patrony, a při slavnostech jich upotřebovati katolíkům zabráňovali. Při slavnosti Božího Těla udály sy výtržnosti zlomyslné, jelikož cechmistry a tovaryšové, nejvíce cizozemci a nekatolíci, naschvál nějakou roztr-

¹⁾ Na památku toho vítězství povstala slavnost sv. Rájeence v I. neděli vříjnu.

²⁾ Od jeho vychovance císaře Rudolfa II. založený a jmenovaný.

¹⁾ Nyní samostatná stanice na vinici Páně, čili lokálka.

žitost ztropili chlapcovskou zbujnělostí se vyznamenávajíce.

Tylo udalosti, jakož i okolnost, že právě zatím pastor u sv. Mikuláše zemřel, přiměly jsou prelata Luckého k tomu, aby v této nepleše něco rozhodného učinil, svůj farní chrám zase do svého držení nazpět dostal a mocnější záštitu svého práva a katolické bohoslužby objednal.

Císař Rudolf II., jeho nejmilostivější příznivec, výrokem od 25. července 1579 město Znojmo k pořádku po-ukázal, a na prelata Luckého ukládá starost, aby tam duchovní správce a kazatele s náležitou dotací ustanovil, tři inventáře (seznamy) o všem jinějším kostelním, jeden pro sboru, druhý pro městskou radu, třetí pro kostel, založil, a dva odpovědné, pořádné muže za kostelní hospodáře ustanovil, mistrům pak a představeným cechovním uložil a povel, aby při slavnosti Božího Těla, kterou vždy v zaneprázdnění p. prelata farář Svato-Mikulášský povede, zachovávali vzorný pořádek a slušnost vzhledatelnou.

Ještě vydatněji proti zmáhajícímu se nekatolicismu působila jest misie otcův Jesuitův, kteroužto prelat Sebastian na vlastní útraty ve Znojmě konati dal, a tímto způsobem Církvi ještě na nějakový čas její náležitou přednost a vládu ve městě Znojmě pojistil. Konečně až nejprve všechny výsady klášterní, věkem a někdy i nedbalostí pozbyté, od probosťu Svato-Hypolitského, Martina a Mohelnického z Mohelnice, nestranně byly jsou přehlednuty, a nejšlechternější štedrotou císařskou r. 1579 na den sv. Václava v Praze potvrzeny: — až když všechny dluhy klášterní byly zapraveny, — stavení, jak některé znaky z mění a kamena (zvláště vnitřní věž zámecká) osvědčují, se všemi chrámy patronátními byly obnoveny, — mlýny, dvory, vůbec veškeré hospodářství zvelebo a do vzorného pořádku bylo jest uvede-

no: vykročil tento v letopisech Moravských sobě rovného hledající opat z mezi časnosti (1585) vzav s sebou na onen svět slávu, že byl druhým zakladatelem kláštera Luckého.

Když r. 1802 slavení klášterní bylo jest změněno v dílnu na dohan (tabák) a část podzemní vyšetřovaly: našli ctihodné pozůstatky tělesné jeho v rakvi cínové; i pohřbeno jich po druhé způsobem slavným na hřbitově obecném; rakev pak drahocenná, svrchu cele popsána, dostala se do rukou židovských! —

Za jeho nástupce zvolen byl Sebastian Fuchs, který, neví se proč, r. 1599 vzdal se důstojnosti své, a napotom za prelata v Berneggu v Rakousích vyvolen jest byl. Pod ním podržela Louka blahobyt a rozkvet svůj. Takléž kvěsti nepřestávala za vlády Sebastiana III., přímím Labisa, kterýžto, že v jednáních a porizenostech obecných výborně se znal, v dopisování a jednání úředním velmi obratným byl, a moudře pro věc katolickou horliti uměl, povýšen jest byl za generálního visitatora pobratřených klášterův. Konečně, aby svou faru u sv. Mikuláše ve Znojmě proti nestoudným přehmatům luterských kazatelů a jejich přívrženců obhájl: sám se tam jako farář usadil, a jako oslavený kazatel pro dříví viru a staré právo horlil. Panoval až do r. 1607. — Sigmund Kachel, jeho nástupce, poděkoval se za 6 let z úřadu, jelikož ho bratři reholní neměli rádi. Podobá se, že tím bylo vinou špatné hospodaření; nebo třiatřicátý opat Kašpar Stotský, přítel klassické literatury, milovník krásných umění a sám básník, už musel zapravovati znamenitou sumu dluhův klášterních. I zaplatil všecko, obohatil ještě klášterní knihárnu vzácnou sbírkou knéh, čímž bratry k vědám a k učenosti povzbudil, a jim nové chuti dodal, až r. 1619 sešel.

V.

Od bitvy na Bílé Hoře až do vyzdvižení kláštera. (1620—1784.)

Když po smrti krále Matiaše tak řečená reformace všechny hráze překročiti brožila, tenkrát byla jest Morava první zachvácená záhubným proudem jejím. Hrabě Thurn, tento zastaralý buřic a původce svárů a zbouření, vnesl do naší milé vlasti pochodeň války klatbou ztíženou, octnuv se s tlupou dobrodruhů svých před Znojmem a na hoře Svato-Hypolitické se oladil. Stavové Moravští, jižto ztěžili jedině posud byli zatajovali svou náchylnost k nové víře, nebo raději nevěře, s náčelníkem svým, mohutným Lackem ze Žerotína, po vybojování Brna proti zákazu Ferdinanda II. prohlásili se pro učení nové. Znojmo a Jihlava následovaly příklad jejich, aby od nich pokoje měli. A však ctný opat Lucký, Jarolím Schall ze Schallerheimu, šlechtic Moravský, jako rodem a zmužilostí, tak i věrností ve všem vždy se rovnaje kapitole Olomucké, na odpor se postavil hanebnému počínání stavů Moravských. Čhtěje svou faru u sv. Mikuláše ve Znojmě uchrániti, byl tam zatknut, a povoleno, aby farní stavení zbořeno bylo. A však magistrat Znojenský váhal vyplniti rozkaz tento, jelikož úmysl stavů v hlavní věci již byl dosažen, an totiž luteránští kazatelové kostel sv. Mikuláše sobě přivlastnili a malá část katolíků byla jest obmezena na zmíněný již chrámček sv. Václava.

Zatím se vedlo v osiřalé Louce zle; ona škýtala divadlo a jeviště nejrozpuštější bujnosti, utiskování a úplného zehudnutí. Když po bitvě na Bílé Hoře u Prahy (1620) shasnuo v Rakouské říši světlýko uckatolického učení, kterých svět ozářiti (!) mělo, a přišel jiný pán a s ním nový pořádek, tenkrát ubozí řeholníci živiti se museli ze štědrých darův, kteréžto jim každý týhoden u jejich poddaných klášterních byly jsou sbírkou skláda-

ny. Tak zase pojednou rozmečen a roztrštěn byl skvělý blahobyť kláštera Luckého! Jarolím opat sešel 1625., tento důstojný soudobník kardinála Dietrichsteina a blahoslavlého Jana Sarkandra.¹⁾

Lukáš Vacrka a Jodok Kastorf, kteřížto od r. 1625 — 1633 spravovali jsou klášter Louku, zasazovali se co nejvíce možná o to, aby ho zase pozdvihli; avšak nadarmo! První z nich byl jest otráven. Obou vláda byla příliš krátká, a nehody příliš veliké.

Cisár Ferdinand II., octnuv se ve Znojmě, když se základní kámen položil ku klášteru otrův kapucínů, r. 1628, přehlédli a potvrdil výsady kláštera Luckého, a nově zvolený opat Beneš Lacher převzal hospodářství v největším ne- pořádku a znamenitou tíži dluhů. Že však byl dobrým hospodářem, a že se mu všechno, co podniknul, podařilo, měl štěstí i v záležitostech svého kláštera.

Klášter Geras, z něhož pocházel, a jež rovně před tím z dluhů vytrhnul, podporoval ho z vděčnosti. Stavěl mlýny a pivovary v Essekle, v Neslovicích a v Domamile; v pořádek uvedl desátky sem tam zaslé; co bylo na zboření, zase znovu vystavěl; a k tomu ke všemu klášter ze všech dluhů vysvobodil, ano on vice pořídil v času nepokojném, než jiný v požehnaných časech pokoje svatého. Ano i když po velikém vítězství u Jankova (25. břez. 1645) Torstensohnovy zbujnělé tlupy

¹⁾ Tak stojí o něm zaznamenáno v kronice domáci: „Micronymus Lucensis Abbas inter irrefrenas fidei hostes constantissimus, inter insolitos rebellium anfractus inconcussus, inter novercantis fortunae odia opulenti, inter vincula liber; adde Cardinalis Dietrichstein & Joannis Sarkandri dignissimus temporaneus.“

Moravu zaplavovaly: nestalo se klášteru Luckému škody nižádné. Jeho jméno a jeho znalost v poriznostech úradních, obratnost v úradním vyjednávaní a obcování všudy jemu získaly vlivu mocného. Onť rozhodnul nesnadnou volbu tehdejšího generála řádu premonstrátského, Augustina le Sellier'a, a za to povýšen byl za generálního vikáře a visitatora apostolského.

Za něho utvrzen jest domácí alumnát, od Sebastiana Freitaga založený, nadáním učiněným od jistého Zachariáše Horsta, a rozmnožen šesti pacholiky, při čemž u přijímání do řádu musel se zlostiní ohled bráti na sirotky z Písečné (Pieslinku) rodilé. Po 21 slavně prožitých letech odebral se Benedikt odtud (1653), a zanechal berlu Hroznatovi Fuchs-ovi, kterýž byl Cicero věku svého, když jako děkan ve Znojně slovo Boží hlásával. Louka s ním dopadla zle i dohře, neboť umřel hned ten rok na to.

Matouš Paul, doktor bohosloví a práv veškerých, nastoupil ve šlepiče jeho. Tento opat vystavěl v dědině Milfoně překrásný, prostorný chrám sedmibolestné Rodičky Páně, ve kterémž se posul tisícové zbožných ctitelů Matky bolestné na bolestný Pátek ¹⁾ scházejí, a žehnávají těm, kdož stavívali jsou takové svatyně knisné; r. 1656 zvolen byl u veliké generální kapitole za generálního visitatora. Poděkovav se za důstojnosti opatské ve svém klášteře vyprošen jest byl za opata kláštera sv. Vincencia do Vratislavy. Chvalitebným obyčejem bývalo v řádu premonstrátském, že, když nějaký klášter klesal, jiný téhož řádu hotov byl, pomoci jemu, byť i toho nejmenšího k tomu propůjčiti měl; jakož i bývalo téhož řádu okrasou nejpěknější, že provinění jednoho úda všemi ostatními odkáti dával.

¹⁾ Sedmibolestné Panny Marie připadá v pátek před květnou nedělí.

Po něm nastoupil vládu Norbert Pleyer r. 1657.

Když 30letá válka dokončena byla, prohlédl k tomu nadaný tento opat, aby jak duchovně, tak i peněžitě zase zmohl se a zvelebil svěřený klášter jeho, a v tom tak opatrně sobě počínal, že s předky svými Přibislavy Holicemi, se Sebastianem Freitagem, Benešem Lacherem a t. d. slávy koruny zdíli. Byltě tento muž velikou znalostí světa slyšel, a však i ve vědách vyšších výborně se znal a domovem byl. Roku 1661 odkoupil od hraběnky Marie Renaty ze Slavata dědinu Lechvice a dílem zakoupil, dílem vyměnil pro klášter dědiny Borotice a Schallersdorf, Miroslavu a Böhmendorf (s čímž později Damice a Socherly spojeny) Stěpkov a Buč, kteréžto statky již dříve sice klášter míval, a však v předešlých bouřech a vojnách náboženských pozbyl. Olomucký kníže biskup Karel z Lichtenšteina ponechal klášteru Louce právo podací farního chrámu v Buči r. 1655, začez přestal platiti klášteru roční činži z jednoho dvoru u Šlapánic; reholnice sv. Kláry, Klarisky ve Znojně, prodaly jemu r. 1668 mlýn v Tasovicích, začez sobě vyměnily roční činži 14 zlatých a jedno tele bez hlavy.

A však nejen k tomu prohlédl opatrný opat tento, aby hospodářství klášterní a majetnost zvelebil a stavby kde které obnovil; nýbrž i o to neměnil pečivell, aby knihovna zase do pořádku přišla, a listárna (archiv) náležitě zřízena byla. Též podobně vyznačuje chvalně vládu jeho, že se postaral o to, aby v jeden seznam a to zevrub vepsány byly všechny listiny, výsady, potvrzení, darování, vyproštění a smluvy učiněné v záležitostech kláštera Luckého. Tyto zásluhy o klášter, a pak jeho ušlechtilá politika, s jakovou často rozdělené mysli a záměry, nežádka nejvyšší sobě odporující při stavěch Moravských uněl směřovati a sjednocovati,

zjednávají a ubezpečují mu jedno z nej přednějších míst tohoto ústavu zemského. Starostmi unaven zatoužil po pokoji, r. 1679 důstojnosti své se odřekl, a své poslední dny strávil na statku Buči a v Štěpkově, který mu z vděčnosti na čas života jeho od kláštera postoupen byl. Klášter Novorátský kryje popely jeho.

Nástupce Rehoř Klein, jehož v čas moru r. 1680 smrt ve stérých postavách obstupovala, skvělý dal důkaz s bratřimi, jakých obětí schopna jest láska křesťanská, když všeobecná hliža zachvátí bratry a sestry uhoří. Bratři řeholní roznášeli bez přetržení po všech stranách léky duchovní a tělesné v těch dobách, kdy strach před smrtí vyplašil a odehnal všechny ruky nájemníků, a parno nesnesitelné toho léta počel mrtvol rozmnožovalo.

Zvláštním dekretem od 24. července 1680 vychvalovala kapitola Olomucká tuto právě samaritánskou lásku a pečlivost bratří Luckých. Když byla odstoupila morová rána z utěšených zvrů Luckých, pomyslíl Rehoř na to, aby chrám a konventní stavení okrášlil.¹⁾

Přední část nynějšího stavení záměckého (kde někdy za oněch blažených dob přebýval Lucký) počal stavěti s nákladem velikým opat Rehoř, dokončil však nástupce Karel Kratochvíl, kterého z Nové Říše, kde opatoval, domů povolali bratři, aby je řídil berlou otcovskou.

Za něho obdržel domácí alumnát od jistého Tobiáše Piltera, faráře v Rakousích, záložní jistinu 1500 zl. — Horlení jeho, aby řád sv. Norberta se rozmáhal a oslaven byl, bylo neobyčejné. Po uzavřeném míru v Szathmáru obnovil v Uhřích zaslá v bouřech protestantských probošstva Jaszo, Leless a Varadin, a učinil jich od Louky odvislými. Klášter a

celý řád, jehož čelným on byl jednatel, ztratil v osobě jeho záhy podpory důležitě.

Po něm následoval Vincenc Wallner, doktor v bohosloví, magnát Uherský, kterýž vystavil nynější chrám Páně v Míroslavě, v Lechvicích, a nynější farní stavení sv. Mikuláše v Znojmě. — Velikých zásluh vydobyl sobě tento učený prelát při vydávání díla „Letopisů řádu Premonstrátského“, neboť vydavatel, Ludvík Hugo, použití směl s povolením toho preláta důkladných příprav a zásob, které k tomu před nim byl připravil kronikář Lucký. Otto Chmel, čímž pše tohoto řeholníka, jak záslužno, vyšla jest na světlo.

Když v Brně sešel r. 1729: tu dosedl na prestol opatský v Louce jennocitý a obratný dvorán Antonín Nolibek.

Klášter Lucký za něho požíval zlástní přízně urozených pánů ano i dvoru samého. Když Rakousko r. 1740 muselo se oháněti zbraní proti celému světu, když slavná, podivuhodná Maria Theresia — jako hrdinká amazonka musela pole podstoupiti proti všem sousedům zemlačným — když v takových osudu rozpacích a nesnážích zaklepala na věrné srdce svých pro ni nadšených národů¹⁾ a každý hotoť byl propůjčiti se k největším obětím pro císařovnu a vlast: tu nezůstal ani klášter Lucký v pozadí, nýbrž podal jí co měl.

Když jednoho času císařovna Maria Theresia cestu konala vedle posvátných stěn kláštera Luckého: tehdež vyšel jí opat Nolibek se svou bráti v ústrety, očekával ji na silnici, a když se s ní potkal a jí uvítati směl, podal jí účtivě zlatem vytkaný měsíec, v němž byla znamenitá suma Křemnických zlatoušů, a na němž byl výborný, předobře se hodící nápis žalmisty Páně: „Slíčností svou a krásou

¹⁾ Na portálu kostela tamějšího stojí:

„Templi constructa navibis quatuor annos
ante piu cultu portale Gregorius abbas
hoc fecit superos porgrata tessara ho-
uorana. 1696.“

¹⁾ Zlástí Uhti volali, když jim ukázala dítě své, mladého Josefa: „Mori amur pro rege nostro!! „Umřeme za krále svého!“

svou počni, šťastně pokračuj a kraluj!¹⁴ Žalm 44. 5. jakoby prorockým duchem byli předvídali, že císařovna zvítězí nad nepříteli svými. — Za kteroužto úložitou pozorlivost klášteru prominuta jest již vyměřená, ale ještě nevypravená daň vojenská; pan prelat pak překrásné roucho mešní (ornát) obdržel. Opat Nolbek obstaral nejen politické, nýbrž i historické založení domu svého, a r. 1738 vyšlo jest nákladem jeho dílo: „Series Fundationum et Abbatum Lucensium,“ kteréhož díla ku pracem svým použili Schvoy, Pilat a všickni napotomní dějepiscové.

Nástupcem jeho se stal r. 1745 Hermenegild Mayer.

Čím výše předek jeho stál ve přízni u dvora císařského, tím snadněji bylo nyní nástupci provoditi záměry své. Stalo se sice, že v sedmi-leté válce Prusáci, kteří až po město Štokerau harcovali, o klášter poněkud loupežní choutkou zavádili; tím však nebyl jest na uštinu uveden. Povídá se, že nějaký nepřítel mnichů posepтал králi Bedřichovi Prusákům, že zvony na věžích Luckých jsou zestříbra ryzeho. Král sám prý osobně na věž vylezl a učiniv zkoušku rákoskou svoji udeřil na zvony, načež prý řekl: On nous a trompé! t. j. Oni nás oklamali! Opat a starí bratři radili se nyní mezi sebou, dle kterého ze tří od Videnských mistrů podaných, nad míru skvostných vzorů či nákrešů celé stavení klášterní mělo by obnoveno býti, a zvolili prostřední stavitelského mistra Pilgrama podle starého pravidla opatrnosti: „Medium tenere beati!“ A hned se počalo stavěti. (1748).

Řehoř Lambek, zvolený 6. června r. 1764 63ti hlasy ze 64 voličů (tedy ode všech krom jednoho, a ten byl on, proto že sobě hlasu dáti nemohl) pokračoval ve stavení kláštera, při čemž ukázal, že nejenom stavitelské práci rozumí, ale i výborného vkusu v uměních výtvarných v sobě ukrývá. Vystavěl 4 fary, 6 patronátních kostelů zcela nových, a ve Znoj-

mě farní chrám sv. Mikuláše, kdežto dříve děkanoval, co nejdůstojněji obnovil. Pod ním nacházel se klášter Lucký na vrchole svého štěstí a své slávy. Císařské krásouchy vnitřního zřízení Louky, zvláště letního refektáře, a knihárně s nejvýbornějšími knihami z veškerého oboru vědy lidské (kde se i veřejná hádání či disputaci konávala), obdivoval se a posud obdivuje se každý, nebo některé malby posud se zachovaly, a jsou věru jako od věcrejška živé a překrásné.

Kdo si o těch věcech pojem učiniti chce, ať si dá ukázati pozůstatky knihovny Lucké v Praze v proslulém Strahově, kam po vyzdvížení Louky uchráněny byly jsou. Důmyslná malba na obitce v knihárně, od c. k. komorního malíře Maulpertscha provedená, představovala na bohatě vymalovaném stropu zmáhání se lidských vědomostí, a sice od nejprvního surového stavu počínajíc (který značili faunové, centauri) až do nejvyššího stavu vývoje rozumu lidského (který představovali mudrci a bohoslovci), co nejmožněji v krásných a živých barvách, čímž nejen oko, ale i mysl vnitřní mocně zajmula a pohnota jest.

A však nejen čest ta samojediná náleží opatu Řehoři, že jemnou chuť uměleckou měl, onť sobě zasloužil i korun občanských. Nebo když po 7leté válce, kdy to v Německé říši vypadalo smutné, zvláště pak v Čechách a na Moravě po několik let se ničeho neurodilo a z toho veliký hlad povstal: tu táhly bez přetržení po silnici, jako obcházející morová hlíza, po rovinách kolem kláštera Luckého, četné zástupy hladem vychudlých ubožáků.

Tenkráté opat Řehoř, v čele bratří svých řeholních, jako v čele sborů anjelův bilo oblečených, vycházel z posvátných síní klášterních k těm ubožákům, a denně 8 i 900 jich všem a chlebem poděloval a občerstvoval.

Mnozí, kteří majíce hladem se-

slabý žaludek, příliš hltavě se byli přecpali, museli pojit; také mnohé matky potratily jsou před časem plod života svého. Mnoho tisíc peněz bylo půjčeno trpícím horákům bez úroků, které brzo zase nazpět odvedli, a o obili prosili, čehož jim i hojně uděleno.

Císařovna ho povýšila za tajného radu a za visitatora klášterů premonstrátských ve svých zemích dědičných. Byl to výtečný muž, přísný na sebe, otcovský a šetrný k jiným, štědrý a horlivý pro zdokonalení svojich, výborný znatel věd a umění, k tomu ušlechtilého vznešení.

Pod posledním 47tým opatem Daniclem výrokem císaře Josefa II. vyzdvižen byl klášter tento, o správu duchovní, o vědy a umění, o výživu chudých tak velmi zasloužilý, Církvi a státu nejvýš užitečný. Krásný ten dům byl nejprv v kasárnu proměněn, potom teprve v dílnu na dohan znesvěcen (1784). Ze statků jeho po kusech prodáno Buč a Kravsko, Miroslavu a Lodenice, Lechovice a Borotice, konečně i Louku.

Poslední klášterník tohoto kláštera jménem Řehoř Korbörn stal se jest infulovaným proboštem kollegiát-

ního chrámu sv. Václava v Mikulově. Byl doktor filosofie a druhdy knihovník v klášterní bibliotéce Lucké. Ten umřev co 94ník 20. máje 1843, — toho roku, co spisovatel toho a oslavovatel jeho na kněžství vysvěcen jest byl, postavil krásný pomník klášteru svému, sepsav, co probošt Mikulovský, stručný dějepis kláštera Luckého, jehož jsme tuto ve mnohém následovali a použili. Byl to muž opravdu vědecky vzdělaný, duch básnický a krásocitý. Pročez toto pojednání uzavíráme s jeho jeremiadou:

„Louka, jenž posud byla platila za panství státní, byla jest prodána jistému šlechtici z Liebenberku, kterýžto tuto někdejší krásnou perlu vlasti Moravské zase ke cti přivádí snákladem velikým a leskem hmotným. Kde ale — kdeže zůstala Louka lepší, vyšší, duchovní? kde neocenitelná knihovna? kde 600leté práce ve vychovávání dobrých lidí, rozšiřování dobročinného křesťanstva, této jediné pravé filosofie — —?

Končím s Horácem:

„Non incisa notis marmora publicis
Per quae Spiritus et vita ređit bonis.“

Macocha a její okolí.

Obrazy cestopisné od Jana Soukopa.

„Přiroda je převýborná kniha,
Jižto Hospodin všem poskytl,
V níž On známost Sebe namítá
Tomu, jenž v ní pro uku se sbíhá.

Blažen, kdo v ní Páně stopu stíhá.
A kdo duš j zločinu zavítá!
Pásmo pochyb se mu rozplítá,
S tváří pravdy se mu závoj zdvíhá.

Kterak tedy přece mysl mnohá,
Šetříc pilně v knize té všech znaků,
Nenalezá pravého v ní Boha?

Od krahvých ducha jde to zraků
Badát on v ní — ale s myslí podlou,
Proto se v ní potkává jen s modlou.“
Šušíl.

Přerozmanité útvary vápence devonského ¹⁾ na Moravě, po okolí Adamova, Křtin, Blanska, Ostrova a Sloupa rozložené, poskytují pozorovateli tolik zajímavých obrazův přírodních, že tento kraj již od nepamětných věkův býval neposledním cílem přírodomilův domácích i cizích. Nejsouť pak to jenom jednotlivé sluje a rozsedliny po různu o sobě postavené, s jakovými sem tam i po jiných krajích se setkáváme, nýbrž celé soustavy jeskyň, podzemní vodárny víc neb méně spojené mezi sebou, potoky, jež maně do hlubin skalních se propadají, aby tepru v po několika hodinách podzemní cesty na den vystoupily atd.

Věřu, netřeba nám putovati do pověstné Postojny ²⁾, abychom zvěděli, kterak to vypadá v lůnu matky

země; mámeť zajisté divadlo podobné, ano mnohem vznešenější i na Moravě, jež bezděky na jazyk uvodí slova Žalmistova: „Jak veliký jest Hospodin, a jak podivu hodní

světě pro velkolepost a krásu podzemních jeskyň krápníkových, jež na blízku se rozkládají. Ve vodách temných těch prostor zachoval se podneš na živé — a to jediné v těchto jeskyňích — Proteus anguinus, zvířátko čtvernohé, na malik ztlouklé a s pól stopy zdělí, a však na čisto — slepé. Učenci jej povodí z časů předpotopních. Proteus jest barvy bílé, kožka nahá jest průhledná, na světle pak zčervená ano sinodrá. P. Dr. Vankel, hutní lékař v Blansku, přinesl si tohoto vzácného předpotopníka osobně a jediné nyníjší jeho domoviny a uchoval ho po kolik let na živé v láhvi vodou naplněné, bezě vlí potrav. Stalo se pak, že s vodou, jež se obnovovala, dostal se do láhve náhodou malý mřenek a ten usmrtil slepého soudruha svého, prohlodav jeho plejtv. Nrtvého Protea toho posud chová p. Vankel v lůnu na ukázkú. — Mimo chodem budí spomenuto, že týž učenec do lůnu chystá vědeckou monografií skal Slonpaských, která nám svým časem cos mustnějšího odhalí, než jsme my toliko napověditi mohli. — Zevruhny popis jeskyň blíž Postojny čísti lze v knize: „Cesta do sv. Říma a po Italii“ od P. Freye, kterou vydalo Dědictví Svato-Janské v Praze r. 1852.

¹⁾ Útvar devonský povodí své jméno z kraje „devonského“ v Angličanech, kdežto nejlépe vyvinut jest a nejprve nálezitě proskoumán hyl; odtud podobné útvary i v jiných krajinách slují devonské. Viz p. Kodýmav: „Úvod do zeměpytu“ str. 65.

²⁾ Postojna (Adelsberg) osada v Krajině nedaleko Lublaně proslula po celém

skutkové Jeho! Mníme totiž hrůzypločnou propast Macochu, jež po celé Evropě slyne, lákajíc diváky se všech konců světa, a kteroužto i my jsme si obrali za střed obrazů, jimiž milým vlastencům zavděčiti se hodláme.

Že již dávní předkové si všímali přírodních těch divů Moravských, toho máme nejedny důkazy po ruce ve vzácných zápiskách učencův, jižto nadšeným pérem na odív stavěli očiinu milou ostatnímu světu. ¹⁾ Za novějších pak časův, kdežto přírodověda ve všech odvětvích svých s neslýchaným se pěstuje zápal, snadno jest vysvětliti si, že i kraj náš přehojnou, nebyvalou návštěvou se honosí a sice neloliko návštěvou obyčejných cestovatelů, nýbrž i zpytatelův chvalně proslulých v oboru přírodnictva.

K četnější této návštěvě přispívá nemálo severní státní dráha, která z Brna přes Adamov a Blansko utěšeným úvalem podél Svitavy ku

Praze spěchá. Ano od několika let zřízen i zvláštní vlak, který letního času každé neděle a každého svátku ráno vyjíždí z Brna do Blanska, a k večeru opět se vrací. Takovou měrou mohou Brňané celý den na venkově ztráviti a to způsobem nepřijemnějším; cizinci pak z nejvzdálenějších krajů letmo dojíždějí k nám na téžž vraniku dým a jiskry soputícím.

Avšak mimo vzácnosti přírodnické vábí nábožného Moravana ještě jiná, a to vznešenější vnaďa do hor našich, totiž: tři posvátných míst Mariánských — Křtiny, Vranov a Sloup — jež považovali dlužno za duchovní zřídla, odkud valná část Moravy, Čech i Slovenska požehnané nabývá vlahy v suchoparu života vezdejšího. I podobá se, jakoby věhlasné tyto chrámy poutnické cestovatelé byly kazatelem od Boha ustanoveným, aby vůči půvabu vlasti pozemské nezapomínal pravého domova svého tam nad hvězdami, jakož básník pje:

„Srdce moje, viň se k zemské vlasti,
Ale tužbu posleť tam vezdy,
Kde tvůj domov nade všechny hvězdy.“

Posleze i přítel starožitností i průmyslník neodejde s prázdnou z našeho kraje; nejedny vážné pozůstatky slavných hradů a věhlasné dílny železnické u Blanska, náležící Jeho Jasnosti p. knížete Salmovi, povznesou nysl jedného i druhého.

Nuže, draží krajané! — „Moravan“ vás již po 7 let prováďel po rozličných končinách země; na čase jest, aby letos zamířil do jednoho z nejpůvabnějších krajů vlastní domoviny. Podejte mu tedy upřímnou pravici a jistě toho nebudete pykatí, že jste s ním putovali.

* * *

¹⁾ Zábřdovský premonstrát Martin Vigišius ve své knize: „Vallis baptismi alias Kyrilainensis“ (údolí Křtinské), vydané latinou v Olomouci r. 1663 — píše obšírně: „De locis admirabilibus et inscrutabilibus, quae cis et pone hanc Vallem reperiuntur.“ Cap. V. — Totikéz Jan Hertod Phil. et Med. Dr. a městský šikis v Brně v díle svém „Tartaromastix Moraviae“ listěném ve Vídni r. 1669 věnoval 9 listů článku: „De cryptis mirandis Moraviae.“ Novějšího času pozůstavil dvorní archivář Jan N. Nagel důležitý rukopis o témž předmětu, byv r. 1748 vyslán od vysoké vlády na Moravu, aby tamní přírodnické pamětnosti skoumal. Též Hormayrov „Archiv“ od r. 1829 a Dr. Reichenbacha „Geologische Mittheilungen aus Mähren“, ve Vídni r. 1834 — zasluhuji povšimnutí. — Nad jiné pak předěl „Topografe Moravy“ od Dra Volného. — Nejnověji vynikají dopisy p. Dra. Vankla z Blanska ve Vídenských učených časopisech, jichžto vědně použito na svém místě. I známý učenec p. prof. Dr. Kolenatý v Brně zanašl se již od několika let zpytováním našich skal a naimě nedopřel zde obývajících, o kterých již velmi zajímavou knihu na světlo vydal.

Býčí skála.

Adamov — Jeskyně Evina — Býčí skála — Kostelík.

„Již zas přišla milovaná doba,
Po vlasti zas mohu konat pout,
Tudy v slasti nevýslovné plout
Nezabrání hrudi žádná zloba.“
Bučil.

Adamov je první zastávka, kdežto vlak Brněnský si oddychává na daleké cestě ku zlaté Praze. Početné tlupy Brňanů i cizinců vystupují na nádraží, aby jednak v lůnu spanilé přírody se napojili čistým vzduchem venkovským, jednak aby ohlédali romantické údolí Josefovo, jež ku Křtinám hadovitě se krouží. Nádherně upravený hostinec na nádraží svědčí o tom, že tu nebývá nedostatek hostů.

Utěšené údolíčko Adamovské dosáhlo tepruv během roku 1857 zvláštní ozdoby gotickým chrámem, který nákladem šlechtetného knížete Lichtenšteina vzdělán podobá se vzácnému rubínu, jež bujná zeleň lesní smaragdovým lemuje skvostem. Stavbu téhož chrámu a podlé něho stojící fary i školy řídil architekt

Hieser.¹⁾ Lovecký zámek na Svitavě v rozkošném parku vystavený mile dojmá pozornost přichozího, an zatím věčné bušení v železových butích jej vybízí, aby též rejdiště černých Cyklopův návštěvou poctil. — Po té hře se dále za dědinu zlebem Josefovým jakoby uměleckou zahradou; každý krok odhaluje nové půvaby. Tu s nedostupné výše kynou zříceniny starého hradu, uměle vystavené na ozdobu kraje, onde vévodí pod klenbou svěžích stromův nástroj spásy a duše okřívá, jako když

¹⁾ Dne 4. prosince 1857 byl jest tento nový pánem knížetem Lichtensteinem s mnohým nákladem zřízený kostel poťehnán. Svátý obřad vykonával veledůstojný čestný kanovník Mikulovský a arcikněz ve Křtinách, pan Václav Stříž, s četnou assistencí, u přítomnosti c. k. krajského Brněnského, p. hraběte Braidy, mnohých jiných hodnostářů a velikého množství nábožného lidstva. — Zvláštní ozdobou nádherně svatyně Adamovské slouží nazvali boční starožitný oltář velmi uměle tezaný ve dřevě, jež před několika sty léty v slohu Albrechta Dürera zhotoven byv v Čechách, dostal se do kláštera Světlé v bohemském Rakonsku, odkud pro Adamov zakoupen jest.

se poulník v cizině potká s přítelem nejvěrnějším.

Další cesta vede okolo dvou pracháren a vedle vysoké peci „Františtiny“ na pravo k jeskyni Evině, která ovšem není velká, avšak pro rozkošný výhled do zeleného údolí velmi oblíbené stanoviště poskytuje, zvláště na vrcholu rozsklebené své brány.

Mnohem znamenitější jeskyně „Býčí skála“ rozevírá se o něco dále na levo, o které jde pověst, žeby

pohanští Moravané v těchto prostorách skalních byli ctilivě bůžka Svantovita; ač se nám podobá, žeby tato domněnka dříve svědčila tak zvanému „Kostelíku“, o kterém níže promluvíme.

Jméno této skály povodí lid odtud, že před časy krásný býk z pasoucího se stáda na vrchol toho skaliska se zatoulal a spadl dolů se zabil. Už zevnější skupenina Býčí skály hledá, co do malebnosti, sobě rovné; tón velebnější pak divadlo roz-

K o s t e l í k.

vinuje se v jejím nitru, do kterého dva vchody vedou, jeden přirozený, nízký otvor, druhý jeví se co prostranná brána, rukou lidskou rozšířená. Přední rozsáhlá síň podobá se velkolepému domu, do něhož slunko na lučině se odrážejíc dvěma otvory zelené magické světlo metá. Hlavní chodba na 80 sáhů zděli pozbyla již ozdob krápníkových, jest velmi schodná a končí se vodou ¹⁾, po které sotva na 50 stop na člnu leže vniknouti lze jest, jelikož skalní sklepení až na 2 stopy nad vodu ano i do vody se spouští. Nedaleko „Býčí skály“ vystupuje ze země potůček, který, jak se podobá, na 2 hodiny cesty u Hugovy huti blíž Jedovnic do hlubiny se ztratí, tepruť tady na světlo vyvázne, aby četným mlýnům a strojům železnickým svou sílu zadal.

Na pravo od „Býčí skály“ u výšce několika set kroků objevuje se světlá jeskyně, nazvaná „Kostelík“ v podobě gotické kaply. Troji otvor nabízí oku lahodný rozhled na čerstvou zeleň bukového lesa. Hertod tvrdí, že tato jeskyně poskytovala okolnímu lidu vítaný útluk za času válečné záplavy Tatarské.

Za hodinu odud dorazí cestovatel k podzemnímu labyrintu blíž Křtiny, který slove

Výpustek.

„Tajen jsi ty okn smrtelném
Duch světa! srdce přírody;
Zjevuj se pak přec tvorní mldém,
Skoumá-li jen tvoje výplody.“
Jablonský.

Uchýliv se na pravo z voznice octneš se u dvojího vchodu do jeskyně. Levý otvor přivítá tě de-

chem ledovým, jakého jsme u nějaké jiné jeskyně neznámali. Cesta je dosti pohodlná, schválně upravená; litovali však jest, že vykopanou blinou krápníkový útvar po obou stranách chodby zhaženo. Nezbyvá, než k vrchním klenbám pozor obrátiti, ač i tu mnoho překvapujícího nenajdeš, an okrasa hlavní postupem věkův četnými návštěvami přemnoho utrpěla. Zvláštního rázu této jeskyně dodávají tak zvané šířaviny t. j. prostranné síně neobyčejnou šířkou sklepení znamenité, a těch se čítá několik. Ostatně dělí se celá jeskyně na dvě hlavní chodby, které do kruhu vespolek se blíží, a snadno by se prorážkou spojili daly; jsouť pak mnohé pobočné ulice tak spletené, žeby člověk nepovědomý ustavičně do kola se točiti mohl. Už Hertod píše, že za jeho času (1669) při ohledání Výpustku užívalo se nití; obecný pak lid že buď pilinami, buď zeleným listem cestu si naznačoval, aby nezabloudil. Nyni ovšem zkušeni vůdcové za malou odměnu zbavují návštěvovatele všeliké starosti, místo nití Ariadniny bezpečně zastupující.

Křtiny. ¹⁾

„Dome milý! hrud má pro tě jáse;
V tobě sídlí přemilostná paní,
Anjelův sbor chodí zítat na ni,
Krása její vše je divem žasá.
A však není tělesná to krása,
Jízto nice anjelé se klaní;
Vděkové jsou ducha nevidáni,
A zrak její věčnou spásu hlásá.“
Šuňl.

Slavoslavné toto místo úcty Mariánské rozkládá se as půl hodiny cesty od Výpustku a tři hodiny od Brna v údolí obroubeném jasnozeleným věncem bukových lesů.

Jelikož pocta Mariánská s poznáním pravého Boha zároveň se rozmá-

¹⁾ Na tomto místě vytesán do kamene nápis na památku návštěvy Jeho Veličenství císaře Františka a Marie Teresie r. 1804; zní pak takto: „In memoriam felicissimae presentiae Franc. II. Rom. Tent. Electi et Austriae heredit. Imperatoris semp. Aug. et Mar. Theres. Imperatricis Augustissimae 1804 posuit Aloys Princeps de Lichtenstein.“

¹⁾ Obraz tento vzdělán na základu obšírného rukopisu, který za účelem všeobecné poutní knihy velmi pilně sestavil vel. p. Karel Vagner, kaplan Křtinský, jemuž tudíž bratrským díkem zavázání jsme. —

hala po světě katolickém vůbec, nemohlo jinak býti ani na Moravě. Zjistě již svatí apoštolé naši, Cyrill a Method, zavítavše před 1000 léty k otcům našim pohanským, horlili pro čest a chválu Panny Marie, kterou umírající Spasitel sám přije na kříži odporučil člověčenstvu, v osobě sv. Jana zastoupenému, řka: „Ejhle matka tvá.“ (Jan. 19. 27.) Skvělý důkaz lásky, jakovou lnuši svatí blahověstové naši ku Královně anjelské, hlásá hned první křesťanská svatyně na Moravě a spolu i stoličný chrám Velehradský, byv jimi zasvěcen Rodičce Boží.¹⁾ Za příkladem tímto svých slavných apoštolů ozdobila se postupem věkův milá Morava nejednou svatyní Marianskou, mezi nimiž v popředí se kladou věhlasné Křtiny. Již pouhé jméno zdá se jakoby naráželo na jednu z nejstarších studnic posvátných, kdežto okolní lid svatého křestu docházel.

Ač prvopočátek pouti Křtinské zahalen jest závojem neprůhledným, stává přec nezvratných důkazův historických, že již záhy v běhu XIII. století chrám Panny Marie ve Křtinách býval, a že Křtiny náležely k bývalému klášteru Zábřdovskému, kterýž okolo r. 1205 založil a nadal p. Lev z Klobouk, maršálek Moravský, pán hradu Zábřdovského a panství Křtinského.²⁾

Nejedny vážné zápisky řečeného kláštera Zábřdovského, nalezene náhrobní kameny i listiny ve farním archivu Křtinském chované nasvědčují tomu, že by byl ve Křtinách

kvetl panenský klášter sv. Norberta, kterýž bez pochyby bouří husitskou zmizel, ač, jak p. Dr. Volný ve své topografii píše, o tom posud veřejných listin se nedostává. Tolik však jisto, že chrám Křtinský zplanul pochodní husitskou roku 1423. Tak tvrdí Vigsius ve své knize: „Vallis baptismi“ str. 42, dovolávaje se svědectví Hájkova i Jana Doubravského Týž premonstrat Zábřdovský udává s Hájkem, že již r. 1240 Tataři, z táboru Otomuckého na lup vyjždějice, Křtinskou svatyni ohněm spustošili, obyvatelstvo, jako vůbec činili, ukrutností neslýchanou povražděvše. My zatím vědomi jsouce nespolehlivosti pera Hájkova slavným Palackým vyslovenéi dokázané, musíme bezpečný výrok o tom pozustaviti povolancům.

Mezi nehodami, jež po Husitské válce Křtiny zasáhly, sluší uvéstí veliký požár, jenž r. 1611 faru i okolní stavby pohltil, svatyni však, ač blízkou, nikterak neporušil. Tolikéž r. 1620 Moravskými protestanty a r. 1623 zpouore Betlena Gabora proti Ferdinandu II. utrpěly Křtiny nemalou pohromou; z pokladův kostelních nepozůstalo nic, krom posvátné sochy, tak že od r. 1630 až do r. 1634 samostatná duchovní správa ve Křtinách zanikla; jenom každé nédele a každého svátku dojížděli kněží z kláštera Zábřdovského ke službám Božím. —

Za času obklíčení Brna vojskem Švédským r. 1645 hledalo kněžstvo Křtinské své spásy na Novém Hradě blíž Adamova i se vším majetkem svého chrámu. Nový Hrad zalám padl zradou do rukou nepřátelských a s ním i lid i poklady, mezi nimiž nenahraditelný klenot, totiž prastará zápisní kniha Křtinská, s kterou ovšem přezádoucí zprávy na vždy pochovány, jež s bolestí nyní

¹⁾ Viz p. Štulcáv: „Život sv. Cyrilla a Methodia.“

²⁾ Jindřich z Lipy, maršálek království Českého a hejtmán Moravský v nadací listině od r. 1321 (kterou podnes chová archiv Křtinský) píše mezi jiným v tato slova: „Ze zláštní pobožnosti, kterou ku Křtinskému chrámu máme a jsme měli, ke ctí a chvále Panny Marie, jížto tento chrám zasvěcen jest a zbudován, tomuto chrámu a klášteru Zábřdovskému, ku kterému tento chrám náležel, navždy dáváme a darujeme a. t. d.“

Seu prohlédá ještě jiná listina starší od r. 1268, jež na starobylé poměry Křtinského chrámu vitané svědlo metá. —

postrádáme. Ač nepřítel i přes Křtiny k Adamovu na Nový Hrad se valil, zůstal přec ctihodný chrám Mariánský nedoknut rukou svatokrádečníků.

Na stavbu nynější nádherné svatyně odkázala Zuzanna Liboria ze Zastřizlu r. 1690 statek Jesenec. Dle původního plánu měly se k severu vystavěti dvě kaple: jedna sv. Anny, která podnes stojí, a druhá sv. Josefa, kterou ponecháno na papíře; uprostřed obou měl se k nebesům pnouti hlavní chrám o dvou věžích, z nichž toliko jedna dostavěna jest. Nazad ode chrámu k západu navrženo bylo obydlí pro převora a kněžstvo ze Zábrdovic vyslané na vinici Páně. Celá stavba měla zaujati úplný čtverhran, kterýž bohužel podnes dokonán není.

Počátek stavby učinil opat Zábrdovský, Maximilian Engelbert († 1712); další stavbu vedl opat Hugo, a nástupce jeho, Krištof Matuška, chrám šťastně dostavěl a požehnal r. 1750. Řádného pak posvěcení došla svatyně Křtinská teprv 21. dubna 1771 a sice s povolením kardinála Hamiltona, biskupa Olomuckého, p. Matějem Františkem z hrabat Chorynských, světicím biskupem Samarským, tehdejšího času infulovaným prelatem a děkanem na Petrově v Brně. Posvěcena byla jménu přeblahoslavené Panny Marie.

Z nedostatku peněz úplně docelení a okrášení navržené stavby musilo pozůstaveno býti časům příznivějším, a však ty pohříchu posud nepřišly. Ano vyzdvižením kláštera Zábrdovského r. 1784 pochovány jsou zlaté naděje, žeby kdy Křtiny se zaleskly slávou, jakovou je zbožní předkové zamýšleli ozdobiti.

R. 1830 hrabě František Dietrichstein, koupiv panství Zábrdovské, přijal zároveň i patronát Křtinského chrámu, kterýžto jeho dědicové pode jménem hrabat z Mensdorfu podnes proyzují. Veliké neštěstí zastihlo Křtiny r. 1844 o

svatodušních svátcích, totiž záhubný požár, kterýž umělecký krov jak na hlavním chrámě, tak na kaple sv. Anny ztrávil, ano i zvony na věži roztopil. Budiž však vděčně zpomenuto ku chvále nyní již zvěčnělého hraběte Františka Dietrichsteina, že jeho nákladem ještě téhož roku i střechy i zvony svatyně navraceny byly. —

Chrást Křtinský, na mírně návrší vzdělaný, jeví podobu kříže; záleží totiž ze čtyř kapel, jež velkou prostřední baní vespolek spojeny jsou; střecha pobita jest břídicí. Délka chrámu obnáší 29 sáhů, výška střední bane 19⁰, šířka 20⁰. Dvojitá řada oken zaopatřuje velebnou budovu dostatečným světlem.

Výtečné malby na obnitce, představující „obcování Svatých“ vyvedl slovutný Etgens; jsouť posud velmi živé až na některá místa, která následkem požáru r. 1844 celou střechu pohltivšího promoknutím poněkud utrpěla. Na obloucích, jež klenbu pobočních lodí s hlavní baní víží, čítá jest zlaté nápisy v modrém poli, které vesměs z Pisma svatého vzaté na Pannu Marii se vykládají.

Křtinské varhany r. 1753 zhotovené varhanářem Umlaufem, slynou daleko pro svou libozvučnost a mohutnost hlasu.

Oltářův čítá se 6 mimo 3, které na velikém oratoriu se nacházejí, jež za velkým oltářem do polokruhu se povznášejí takoroka celý chrám o sobě tvoří.

Hlavní oltář z načervenalého mramoru vzdělaný sestává ze 6 sloupův, na hoře mramorovaných baldachynem spojených, pod nímžto posvátná socha Mariánská na pozlaceném měsíci stojí uprostřed dvou velikých cherubinů. Dle starobylé pověsti nalezena byla u veliké záři blíž Malé Bukoviny, dědinky s hodiinu ode Křtin vzdálené. ¹⁾

¹⁾ Viz: „Atlas Marianus“ p. 521 autorem Guilielmo Gumpenberg, Monachii 1672.

Napřed bývala ctěna v chrámečku Bukovinském, odkud r. 1212 slavně se přenesla do Křtinského chrámu na boční oltář a teprve r. 1651 na oltář hlavní. Jestli pak to dílo nevšední umělosti z kamene vyvedené, a zvláště tvář posvátné sochy září šlechtinou spanilostí. Výška její obnáší 7 stop. Na hlavě nese královskou korunu, v pravé ruce žezlo, na levici drží Ježíška majícího v ruce jablíčko, obraz to prvopočátečního hříchu, kterýž byl příčinou, že Syn Boží se vtělil a umřel, aby svět spasil. —

V pozadí hlavního oltáře přistaven jest oltář druhý, tak že se zároveň dvě naše svaté při posvátné soše Mariánské sloužili inohou.

Třetí oltář v zadní lodi za hlavním oltářem zasvěcen jest svatému Gilbertovi. Obrazy téhož světce jakož i obrazy na ostatních oltářích maloval Winterhalter. Poboční sochy a jiné ozdoby řezbářské na všech oltářích vytvořil Brněnský řezbář Schweigl.

Čtvrtý oltář na levici hlavního představuje Pána Christa na kříži.

Pátý oltář v pravé lodi vzdělán svatě Barboře a šestý v levé lodi čtrnácti Pomocníkům.

Na zlátní ozdobu svatyni slouží dvanáctero pozlacených cherubinů od Schweigla, na podstavcích kolem do kolarozestavených, již rozličné znaky nesou, narážející na přední cnosti přeblahoslavené Panny Marie.

Chvalné zmínky zasluhuje též křížová cesta, malovaná výtečným Raabem, exjesuitou, kterýž mimo to ještě jinými obrazy se zvěčnil, jež stěnu za hlavním oltářem kráší.

Nejdůležitější historický obraz visí nad sakristií a sice Panna Maria Křtinská s okolím kláštera Zábrdovského. Nápis letočtený udává r. 1744 a zní: Na důkaz vděčnosti daroval tento obraz klášter Zábrdov-

ský za slibem, že osvobozen byl od Prusův a Sasův. — Za hlavním oltářem potkáváme se ještě s dvěma biblickými obrazy, darovanými týž zbožným vlastním, kterýž pro svou neunavenou horlivost o rozkvět Dědictví Cyrillo-Methodějského i Svato-Janského po širé vlasti znám jest. —

Z pravé lodi chramové vedou dveře dvojím podloubím v polokruhu ku kapli sv. Anny, kteráž dříve než nynější hlavní chrám dostaven byl, sloužila za farní svatyni rozsáhlé farnosti Křtinské. Z venku tvoří dokonale osmihran, ač uvnitř nadobru kulatá jest; vyznačuje se nápadnou výškou do 16°. Na jediném oltáři stojí socha sv. Anny a nad ní obraz „navštívení Panny Marie“ neobyčejné velikosti.

O pobožnosti poutnické ve Křtinách doložiti sluší, že ona v sobě zahrnuje dvě hlavní doby, totiž: Velkou pouť od nanebevstoupení Páně až do nejsvětější Trojice Boží a malou pouť čili všechny neděle a svátky od slavnosti sv. Petra a Pavla až do Jména Panny Marie. Mimo to i o svatě Anně bývá návštěva poutnická hojná. —

Jeskyně Ochozská.

„Vákol všechu ticho
Kryto ronchem temným,
Jenom dcera skály
Mluví hlasem jemným.“
Fuch.

O způsobu objevení této jeskyně, která na půl hodiny cesty od dědiny Ochoze, (ze Křtin 1 $\frac{1}{4}$ hod.) vzdálena jest, vypravuje se, že roku 1831 žil v Ochozi člověk na myslí pomatený, který si záměnil nalezení bránu do světa podzemního, do pekla. I plazíval se po břichu otvorem jeskyně dotčené, tehdy valně zanešeným, až se dostal do báječné klenotnice podzemní, domnívaje se býti již na onom světě. Navrátil se vypra-

voval divy, jež ve skále viděl, až pak jiní jej následovali, nevidanou krásu jeskyně zvěstující. Napotom tehdejší majetník panství Zábřdovského, hrabě Dietrichstein, postaral se vlastním nákladem, aby znamenitá skála tato obecenstvu přístupnou se stala.

Dr. Adolf Schmidt, týž, co téměř všechny znamenitější jeskyně v císařství našem proskoumal a vědecky popsal, prohlásil jeskyni Ochozskou za nejzajímavější na Moravě. Křtinský Výpustek, Býčí skála, jeskyně Sloupské — byly už před kolika sty léty světu známy; ale právě touto proslulostí svou a přehojnou návštěvou oloupeny jsou ze šperku vzácného, jakovým příroda je byla ozdobilá; aspoň hebouнкé útvary krápníkové poroucháno a zkaženo takou introu, že nezbylo z nich leč nepatrné pozůstatky, dýmem loučovým na dobro začazené.

Jeskyně Ochozská zatím, jak už zpomenuto, odhalila se světu teprv v posledním třicetiletí a tudíž ovšem původním rázem svým nade všechny starší sestry své předčí, ač i tu svěvolná ruka mnoho už porušila.

Nizounký vchod do jeskyně Ochozské střeží stinné stromoví a bujné křoviny, tak že až na několik kroků uschován jest pátravému cestovateli oku. Ondy bývala jeskyně uzavřena dřevěnými dvířkami, o čemž pozůstala ohruba podnes svědectví dává. I bylo by přáti, aby nad takovými poklady přírodními náležité dozorství se vedlo, jakož ho u přstává v Postojné, kdežto nikdo bez zlástního povolení a bez dohlídky přístupu nemá. Tolikéž žádoucnо jest, aby na podzemních těch procházkách se svítilo buď svíčkou buď kahanem havířským a nikoliv — louči, jež bílé krápníky začadí a přes to hustým kouřem řádnému rozhledu brání.

Hadovitá chodba 4—5' zvýší a sotva 3' zšíří nutí mimovolně, aby se člověk hluboce uklonil a ohnutě ku předu krácel; na této nepohodlné cestě

nezbytná potřeba káže, aby každý návštěvovatel sám sobě svítil. Jelikož úžina skalní nedopouští tomu, aby předchůdce následovníku dostatečně posvítiti mohl. Stěny této chodby jsou vodou časem ji proplakující na mnoze tak zomílané a uhlazené, jakoby byly jedinou litinou černého mramoru, bílými žilkami prorůstlého; místy toliko objevuje se vlnovitý povlak krápníkový. Z hlavní této ulice, ve které vícero gotických kaplíček se nachází, vybíhají rozličné boční uličky, jež po nedlouhu buď na slepo se končí, buď do hlavní chodby opět se navracují. Ulice hlavní, na 80° zděli do skály se prorývající, přivodí do veliké síně 5° zvýší, 8° zšíří a 21° zděli, která potom na pravo uchyluje se do jiné prostory vlezajímavé.

Tu mezi krápníky, jež na způsobu obrovských hub po zemi rostou, postupuje na 38° zděli suchým řečištěm užíří na levo skamenělou sopku, jež střibroskvoucí lávu v proudu 1 — 2° širokém a na 17° dlouhém z nitra svého chrlí. Na konci tohoto alabastrového potoku skví se krápníková homole 9' zvýší.

Tento pohled náleží mezi nejvzácnější obrazy celé jeskyně. —

O něco dále na levo odpočívá právě na cestě skamenělý vůl, krápníkový balvan 5' dlouhý, 3' široký, 2' vysoký; netřeba přílišné obraznosti, abys mohutného roháče v mysli si vykouzlil. Nad ním věží se jasná skupenina, ozdobená dvěma cukrovými klobouky, odkud sličné záslony hebouнкým třepením zalemované dolů splývají.

V další, poněkud užší chodbě as 14° běžící stojí včelník, překrásná tkanina buňkovitá 2° zvýší a se stropu visí sněhobílá opona či zástěru, v rozmanitých záhybech se rozhrnující.

Odtud kráčí poutník chodbou širší mezi krápníkovými sloupky, jež připomínají na osoby bílým rouchem oděné; jistotně alespoň jeden sloup 4 1/2' zvýší a 2' zděli, který slo-

ve hlídač. Za 52° od včelníka ukazují se alabastrové sněžky na 3° zvýší zoubkovatými hřebeny korunované, s nichžto jiskřící se proudy kapaliny řinou.

Tady v dálce 220° z venku rozbíhá se jeskyně na dvě. Jednu úzkou ulici na levo možná stopovati as na 50° zděli, ač nikoli pohodlně; dále však vniknouti nelze. Tato chodba a spolu řečiště končí bezpochyby ještě as o 120 — 130° dále blíž Hostince, kterčžto místo na povrchu země četnými děrami naznačeno jest, kam voda za čnsů deštivých se stéká.

Druhá boční ulice totiž 50° zděli zavírá se na dobro a sice na místě, kde uchystáno poslední skvostné divadlo na z pověrnici a na kazatelnu, jejíž střihu nesčíslné věžky a bohaté krumplování zdobí; někteří vidí v tomto převráceném útvaru smutkovou vrbu, jež něžně větvičky zádumčivě k zemi kloní. Odtud však po vykonané pouti 270° sluší se navrátiti touže cestou. 1) Pobaviv se as za hodinu v čarovném tom chrámu podzemním a velebě dílo rukou Hospodinových pozdravíš milerád bujnou zelen lesiny šumné.

Od jeskyně na levo k Lišni táhne se romantický žleb hadí, holými, kolmo vystupujícími skalami jakoby hradbou obehnan, jenž dle výroku cestovatelů na „Mürzthal“ živě připomíná. As ¼ hodiny od jeskyně Ochozské na levo na pahorku v lese stojí vyduťatá skála podobající se „Kolně u Sloupa“; sklepení jest ploché, široké, avšak nelze jest daleko do vnitru vniknouti. Ještě o ¼ hod. dále na pravo strmí obrovská skalní zeď, (hora ta sluje: Lysú) z jejížto paty křišťálový potůček na světle vyráží a sice takovým proudem, že doleji kolikero mlýnů žene.

Z rychlého toho toku lze jest se domysliti, že vodárna, odkud vychodí, znamenitá býti musí.

Nový Hrad.

„O věkové dávni! jako noc vůkol mne ležící!“
Kolár.

Nebude tuším pocestného, kterýžby, jedá po železnici z Brna ku Praze, aspoň letmo byl nepozdravil ctihodné zříceniny slavného hradu toho, jehož základy ohnivý vůz každodenně několikráte prorývá.

Novohradský průkop, 1) nad nímž bývalý hrad onen strní, zajisté znám jest co nejdělsí mezi Brnem a Blanskem a nejeden život lidský padl za obět obrovskému dílu tomu, nepočítaje výloh ohromných.

Cítel starožitností vlastenských sleze s vozu již v nádraží Adamovském, aby rozkošným údolím podél Svitavy as za hodinu osobně navštívil zůstatky někdejší tvrze Novohradské, jež podnes lesnatou horu korunují, jakoby samy nad sebou truchlice. Povíme, co jsme tam zkusili a viděli za návštěvy naší.

Pohodlnou cestou ač dosti krušnou za příčinou palčivosti slunečné dostali jsme se ku hradu, ale brána byla zavřena a lítí hašané uvnitř hrozebně nás uvítali. I byli jsme tomu věru na okamžení povděční, že brána nás chránila před divým útokem hradních těch strážcův. Překročivše dřevěný most, kterýž přes příkopu ku hradu vede, čli jsme ohlášení slavného krajského úřadu Brněnského „přibité na bráně“. Znělo as v tento smysl. „Přihodilo prý se nejednou, že svěvolníci velmi neslušně sobě na hradě vedli, na domluvu myslivce tamto bydlícho hrubianstvím ano hrozbami odpovídající; tak že se lesní ředitelstvo pohuto vidělo, přístup do hradu na čisto zakázati. Aby pak k vůli nezvedencům těm klidní

1) Plníme milou povinnost, vroucné díky skládající p. Dru. Vankovi, jenž s hornickým mistrem Jedovnickým p. Mládkem na podzim r. 1857 oba dva jeskyni Ochozskou, s vrchu položené výměry laskavě s námi sdělil.

1) Obnáší 224 sáhů zděli; všech pak průkopův na dráze mezi Brnem a Blanskem, tedy na 3 míle cesty, počítá se 10, jež dohromady mají délku 909 sáhů.

cestovatelé vůbec nepozbyli překrásné výhledky Novohradské, tudíž zakročením slavné krajské vlády Brněnské Nový Hrad opět se otevírá obecnstvu, jemuž se spolu výstraha dává, aby nevázaným chováním se nepřipravilo o blažený pocit, jakovým naplňuje příchozího panoráma Novohradecké.

Toto ohlášení poněkud nás potěšilo, neboť jsme nabýli jistoty, že jsme na darmo nevážili cestu unavující, jakož se nám obávati bylo dle řeči okolního lidu, jenž nám na dobro naději odejímal, že do Hradu puštěni budeme. Nemile však nás doujalo několik řádků tužkou připsaných, jimiž toliko několik dní týdně se vyznačuje, ve kterých přístup do hradu se povoluje. Nevíme, pokud takový soukromý příspěk má platnosti vůči výroku krajské vlády výše položeného. Avšak osmělujeme se jménem obecnstva upozorniti, aby taková ohláška nikoli teprve na hradní bráně, nýbrž hned pod kopcem přibita byla, aby cestovatel dopravovav se vrcholu hory s nepořízenou vraceli se nenušel. I nám by se bylo dostalo takové nemilé příhody, kdyby služka myslivcova nebyla dala na slovo naše.

Na bráně Nového Hradu stojí nápis: „Dobeš Beneš z Bozkovic a Černé hory“ s příslušnými znaky a letopočet 1493. Prostora hradu sameho obehána jest pevnou zdí na 6' širokou, prolomenou četnými okénkami, ¹⁾ z nichž se druhdy na nepřítelě střílelo. Až podnes možná po zdi této obejiti celý hrad kol kolem. Málo známe spanilých výhledů toho druhu. Troje půvabné údolí rozkládá se před zrakoma tvýma a milerád potopíš snivé oko do hlubiny zeleného moře lesního, z něhož četné ostrovy přivěšitých dědin vykukují.

Údolí k severu na Svituvě nabízí malebný pohled na Blansko až k Rejci; k severozápa-

du z úvalu temnozeleného mile pozdravuje starožitný kostelíček sv. Kateřiny, o němž dávná pověst jde, že sv. Cyrill v něm mši svatou sloužil — a kterýž také navštívíme. Údolí na jih rozprostírá před námi Adamov a další výhled až k Brnu.

Vysoká, kulatá věž o dvojím patře, která dvě veliké dvorany nivalu a jejížto plochá střecha nejpůvabnější stanovisko pozorovateli nabízela, pohřichu utrpěla rušivým zubem časův takovou zkázu, že r. 1856 hrozila sesutím, a tudíž k uvarování nešťestí značnou částku úmyslně rozbouráno. Kežby se raději náležitou opravou byla zachovala věkům budoucím! Nyni pak pozbyl Nový Hrad předtím ozdoby své. V nádvoří tvrze hosti staré zdi poněkud opravené myslivce tamto obývajících; mimo to nalezá se tu ještě několik sklepův ve skále vytesaných a přehluboká studně, jež však nyní už na polo zaházena jest.

O pravěku Nového Hradu nestává nijaké určité vědomosti. Udání Hajkovo, žeby hrad tento již r. 1100 pode jménem „Rakus“ byl stával, a temná pověst, jakoby ho r. 1241 Mongolové byli vyvrátili: nejsou posud nikterak historicky ztvrzeny. Za bouře Husitské náležel bez pochyby pánům z Bozkovic a Černé-hory, jižto k novému účelí byli přilnuli, popudivše takto na sebe kněv markraběte Albrechta a biskupa Olomuckého Jana Železného. Týž biskup dobyt hradu Černé-hory zmocnil se též tvrze Novohradské, kterážto následkem smlouvy svého hajitele Vítka z Dobřic s biskupským vojevůdcem Jindřichem ze Sádku, nočního času tomuto poslednímu brány otevřela r. 1423. Od té doby nalezal se Nový Hrad v držení pánův z Kunštátu až do roku 1470, kdežto p. Lučkem ze Švábenic, plnomocníkem Čenka z Kunštátu, odevzdán byl Ladislavu z Podmanína, který k roz-

¹⁾ Někudy se tato okénka nazývají „pernicemi.“ Pořadatel.

kazu krále Matiaše Uherského jej obléhal.

Za času obležení Brna od Švédů 1645 sliboval Nový Hrad bezpečný úkryt úředníkům Pozoříckým, již s archivem i kasou tam se utkali. Jich příkladu následoval vikář kláštera Paulanského na Vranově, premonstráti Křtinští a několik kartusianův z Králova Pole u Brna, kteří vesměs s klášterními a kostelními poklady na Novém Hradě bezpečí hledali. Avšak zrádný Jidáš v osobě Vavřina Vokouna ¹⁾ z Olomouce rodilého, zavedl Švedského vůdce Kallenberga přes Adamov hustinou lesní až před samý hrad, jehožto posádka, netušíc toho úkladu, hrou v kuželky přede hradem se vyřázela. Nepřítel vrazil přes most visulý, právě spuštěný, do tvrze, pobil část posádky, zmocnil se jich pokladů a zapáliv pevnost vlekl zajaté mužstvo do hlavního ležení svého v Ohraňech. ²⁾

¹⁾ Vigsius ve své knize: „Vallis baptismi“ vydané r. 1663, pozůstavil nám zprávu, kterák spravedlnost Boží hřídného toho zrádce vlasti zachvátila. Popisuje podzemní jeskyně blize Křtin, dokládá doslovně na str. 24: „Tam zajiště onen nestydatý přeběhlík zrádce prastarého hradu (vetustissime arcis) na nedostupné skále vystavěného — Novýhrad — z něhož nyní toliko zříceniny a několik zdí viděti jeat, Vavřin Vokoun od vlastních příbuzných vyhozen zaplatil vinu své proměvy — neboť hoden jest dělník mzdy své.“ Luk. 10. 7.

Z tohoto udání spolu vysvitá, že Nový Hrad za času Vigsiava už byl rozvalinou. — Dotčená propať blíž Křtin podnes slovo „Vokounka.“

²⁾ Veleučení p. Dr. Volný, z jehož „topografie Moravy“ jsme historická data tato čerpali, dokládá z rukopisův archivu Pozoříckého, že po odlužení Švédův lid na spálenišku Novohradském prý našel v popelí dřevěnou sošku Panny Marie a kříž — oba předměty ohněm neporušené, jež podnes v kostele Vranovském se chovají. Jenti pak to tatáž posvátná socha

Od té doby dumá Nový Hrad v rozvalinách a mohutné stromy ve zdích zakotvené co živé náhrobky oplakávají podnes pád jeho, buď tichým vánkem buď divým víchorem žaly své vysílajice po širé vlasti. —

Opodál Nového Hradu ční na kolmém skalisku tak zvaný

Čertův hrádek,

rozvalina pevnůstky, ježto bez pochyby k ochraně Nového Hradu slouživala; tlusté zdi a hluboké příkopy hlásají podnes bývalou úlohu této tvrze. Kdo ji vystavěl a kdo ji ztroskotal, o tom dějepis mlčí. Zlopořádné jméno její povodí obecný lid z dávné zkázký, dle které prý bývalý majetník tétož hrádku zlému duchu propadl.

Než čas jest, abychom poutníkům myslivého, jehož duše na vzdor překrásné vyhlídce z Nového Hradu smutnými obrazy z nešťastné doby druhé vlasti vystávajícími zkornoucena jest, zavedli k pomníku nejblazeňějšího věku otčiny milé, k pomníku, jenž nám připomíná zlaté časy apostolování sv. Cyrilla a Methodia na Moravě — mluvíme totiž prastarožitný

Marianska, která již od r. 1240 na Vranově ctěna byvá před Švédy od Paulanů Vranovských na Novém Hradě uctívána byla; nyní opět sídlí jako dříve na hlavním oltáři Vranovském, na tisíc poutníkův povznášejíc k pravzoru svému na nebesích. — Okolo zříceniny Novohradské vykopáno množství podkov, železných šípův a pik i mečů ohromné velikosti, jež dílem Husité, dílem Švédové tu pozůstavili. Teprv r. 1857 vyzdvíženo pod Novým Hradem starodávný meč, který do Musea Českého odevzdán byl. Příležitostně budiz zpomenuto, co zdejší lid podnes si vypravuje o Švédích, že totiž podkovy svým konům na opak přibíjeli, aby prý stopa nevyzradila, že ku předu jedou. —

Kostelíček sv. Kateřiny blíž Vranova.

„Stůj nobo! posvátná místa jsou, kam-
koli kráčíš.“
Kolár.

„Květe krásné kvítko na Sinajské hoře,
Vůně jeho voní k svatyni v nebes dvoře,
Kateřina svatá jesti růže krásná,
Žáť se z ní kví jemná, lásky svatě hlásná.“
Bučil.

Svatyně tato náleží nyní na Vranov co filiální kostel, odkud as $\frac{3}{4}$ hod. směrem k Blansku vzdálena jest. Ctihodná pověst pochodící z praveku křesťanského na Moravě žije podnes v ústech lidu okolního, že totiž sv. Cyrill, konaje apostolské cesty po Moravě, v chrámečku tomto posvátné obřady konal, kázal, křestil a mši svatou slavil. Má-li tato převzatá pověst jaký základ, tedy ovšem platí toliko o starší budově, která na místě nynější stávala; neboť na slovo vzatý znalec církevního stavitelství Dr. Volný klade stavbu nynější svatyně tepruv do věku XV. Buď zatím jak buď, tolik však jisto, že již pouhá pověst, která přec vždy jakési jádro v sobě chová, postačí, aby rozhářala srdce vlastenské blahocitem nevyslovným. Svatá hrůza obkličuje mimoděk poutníka blízkého se k staroslavnému tomu stánku Hospodínovu.

Uprostřed lesnaté kotliny vystupuje značný pahorek a na něm bílý kostelíček Svato-Kateřinský co holubička v divé pustině, kdežto druhdy toliko plachá zvěř své rejdy prováděla, nyní pak Beránek Boží ubytován jest, a to, jak pověst hlásá, samým apostolem naším.

Chrámec ten má 3 oltáře (hlavní: sv. Kateřiny; levý: sv. Apollonie a sv. Kateřiny, pravý: blahosl. P. Marie Křtinské), sakristii, hrobku pod kostelem a dva zvony. Že býval za starých časův místem poutnickým, o tom vypravují votivní obrazy podnes zachová-

valé.¹⁾ Za smutných časův, kdežto neblahý duch věku starodávné památky církevní i vlastenské buď kácel buď nedbalosti zkáže pozůstavil, octla se i ctihodná svatyně Kateřinská již na úklonku zpousty. Díky nebi, že ještě v pravý čas zavanul jiný duch, duch Páně, kterýž neruší, nýbrž vzdělává. Jeho Excellenci, náš milovaný vrchní pastýř diecese Brněnské, sám a k jeho slovu jiní dobrodyncové a Jednoty katolické po Moravě, zdobíce stánky Boží nemohli dopustiti, aby pravěký kostelík ten v runy klesl a žaloval na nečestnost naší.

I pokládáme to za milou povinnost, na památku opravy jeho do slova položili zde dopis z Vranova, který v „Hlasu“ r. 1855 číslo 50 vytištěn byl.²⁾

¹⁾ Na jednom čtete: „Leta Páně 1624 den památky Hrobníci tuto figuru ke cíti a chvále Pánu Bohu všemohoucímu a sv. Panně Kateřině, blahoslavené mučednici Boží slovný Pan Augustin Potentarius, toho času úředník na Lomnici na památku věčnou jest poslal, jemužto Pán Bůh v tomto životě zdraví a hříšův odpuštění, v budoucím pak duši jeho lehké odpočinutí dáti račiž. Amen.“ — Na oltáři levém nalezá se tabulka s následujícím nápisem: „Za P. France Baltazara Lva, svobodného Pána z Rozmitálu, dědičného Pána na Blansku, za dvojucti hodného kněze Martina H. . . (jména toho nebylo nám lze přečísti) toho času faráře Blanenského l. P. 1663.“

²⁾ Pronášel pak se v tato slova: „Oprava starozitného kostela sv. Kateřiny už se botičho, na kterou také po diecesi Brněnské sbírka se konala, pokročila péčí stavitelského mistra Brněnského p. Vašíčka tak dalece k svému dokončení, že na den sv. Kateřiny, v neděli, dne 25. novembra, opět ponejprv slavné služby Boží v něm konati se mohly k veliké radosti všeho lidu jak z farnosti tak i z celého okolí. Slavnou mši svatou při asistenci vel. panů jak fary Vranovské tak i duchovních okolních sloužil vysokorodý p. hrabě Tarouka. Na opravu se sešlo sbírkaní po diecesi zavedenými 320 zl. 51 kr., od jeho Osvícenosti p. knížete Salma 50 zl. a z kostelních po mnoho let uschráněných úroků z nepatrné jistiny kostelní 163 zl. 26 kr.; tedy dohromady

Kosteliček nyní z venku důkladně opraven a zomítán, u vnitř čistě vybičen, obdlouhlá okna na hoře barevným sklem vložena, jež výborně svědčí na ozdobu jeho. Bylo by však přáti, aby i oltáře poněkud se okrášlily a cele porouchané varhánky ¹⁾ lepšími nabradily, jakož služ na dům Páně. Kžby nějaký dobrodinec buď sám, buď zavedenou sbírkou dovršil okrasu stánku Hospodina, kterýž drahovzácnou památkou na sv. blahověsty Moravské slýne.

My pak navnadivše se šedovčkým pomníkem tímto Cyrillo - Methodějským zamíříme pěšinkou lesní zhrů na pradávné místo úcty Mariánské.

534 zl. 17 kr. Oprava ovšem o kolik set zlatých st. více stála, což ale dobročinně doložil vysokorodý p. hrabě Tarouka. — Jelikož drahá jest každá památka stopující posvátný směr a náboženskou horlivost předkův našich ve vlasti Moravské, jistě nebude nízaděného, kdožby se nezradoval ze zachránění této stavby posvátné, a kdožby spolu neuznal, jak vrozených důků zasluhuj, kdož k zachování tomu obzvlášť přispěl; a sice: Především Jeho Excellenci ušš milovaný p. biskup, který sbírkou po diecesi rozepsanou opravu tuto umožnil ráčil; pak též p. hrabě Tarouka, kterýž všestranným podporováním nejen co konservator starobylých památek vysokou vládu na Moravě ustanovený, ale i také co kždý dobrodinec veliké zásluhy o opravu posvátné této starožitné budovy sobě získal. Pán Bůh sám rač na přimluvu sv. Kateřiny všem dobrodincům býti odplátcilem.“ — (Dr. Volný udává ve své církevní topografii Moravy na straně 320 příspěvek vysokorodého p. hraběte Bedřicha Sylva-Tarouky na 400 zl. Pořad.)

¹⁾ Na zábradlí zděného kůru pozorovali jsme napsané slovo, z několika málo písmenek sestávající, jehož smysl pro neobyčejnost taků nikdo posud nevyprávěl. Vědouce, že mnohdykrát jediným slovíčkem vcliké události dějiny nabýly žádoucího světa, osmělujeme se pozor učencův povolanych sem obrátiti; jsme pak tím jisti, žeby nákras tétož písmu velebným duchovenstvem Vranovským ochotně se zaslal.

Vranov.

„Jak milí jsou stanové troji Hospodine
mocností,
touží a omdlévá duše má po síněch
Hospodinových.“
Zalm 83.

„Plesej! Knežna nebes, jižto věneč
dváněc
Hvězd splná přemilý; jižto nebesťauš
Z útroh hloubi koří se,
Ta tvé těmé oblibila.“

Sušíl.

Za malou hodinku od sv. Kateřiny pozdraví poutník chrám „Narození nejbl. Panny Marie“ na Vranově, kterýž na značném pahorku vévodí ve věnci hustých lešů. Jeho věže hledí až na blízko Brna na silnici císařskou, a není dále na Vranov než 3 hodiny z hlavního města našeho; odtud jde, že pouť Vranovská ode dávna u Brňanů veliké požívá obliby.

Prvopočátek úcty Mariánské na Vranově připisuje se Vilému z Rosenberka, krajinskému maršálkovi na Moravě, kterýž oslepnuv slibem se Bohu zavázal, že vystaví kostel Maríanský na pahorku lesním, aby mu Bůh na přimluvu Panny Marie, jižto důvěrně byl vzýval, žádoucího zraku navrátili ráčil. An se přípravy konaly na místě pro chrám ustanoveném, nalezeno na blízku dle staré pověsti nynější spanilý obraz Královny nebes mezi dvěma duby. To pak se událo l. P. 1240, kteréhožto roku první dřevěná svatyně dostavena a ozdobena byla nalezanou tou sochou Rodičky Boží. Slušno připomenouti, že zbožný původce svatyně Mariánské dosáhl od Boha, oč prosil, byv úplně zhojen ze slepoty trudné.

Když pak původní ten svatostánek postupem věku scházeti počal a poutních zastupů mezi tím valně přibývalo, nastala doba, aby starobylá svatyně v důstojnější způsobě se zvelebila a zachovala potomstvu. O to se zasadil p. Maximilian kníže z Lichtensteinů s manželkou svou Kateřinou, svobodnou paní na Božkovicích a Černé-hoře; vzdělav

nynější velebnou budovu mezi r. 1619 a 1633 odevzdal ji pod ochranu Paulanům, bratřím řádu sv. Františka de Paula, pro které zároveň s kostelem zbudoval znamenitý klášter a daroval jim statek Morice v Olomoucku na výživu. Nákladný ten klášter Paulanský tvořil úplný čtverhran; po jeho vyzdvížení r. 1784 toliko přední stranu ponecháno na obydlí kněžstva farního.

Svatyně Vranovská má dvě věže a sedm oltářův, vesměs výtečnými malbami ozdobených. Obraz Panny Marie na velkém oltáři maloval: Troger; sv. Františka de Paula Etgens; sv. Františka Saleského a sv. Jana Nepomuckého Schmid z Kremže; rodinu svatou, 14 Pomocníků a sv. Františka Serafinského Maulbertsch.

Řezbářské ozdoby chrámu pochodí od Ondřeje Schveigla a Bohumíra Fritze. Klenutí se skví živou malbou na ohmítce, jež podnes výborně se zachovala. Mimo to má kostel dvě oratoria, dva chory a dvě kaply.

Za starodávna nacházelo se tu nejedněch skvostů, u př. stříbrné tabernakulum a nad ním převzácný trůn pro milostnou sochu i lampa, rovněž z ryzeho stříbra, darem bohabojné kněžny Edmundy Marie Teresie r. 1735 věnovaným, což ovšem krom jiných klenotů po zrušení kláštera kostelu pobráno. Přes to pak přece se podnes zachovaly nejedny drahocenné nádoby posvátné a roucha řídké důkladnosti a krásy, ano utrpěná ztráta nahrazuje se napořád, jednak příkladnou obětivostí knížecího domu Lichtenšteinského, jednak neunavenou pří tamnějšího vel. p. faráře, Antona Klimy.

Promluvivše o svatyni Mariánské na Vranově, nemůžeme mlčením pominouti proslulou rodinnou hrobku Lichtenštejnů, vzdělanou pod chrámem poutnickým. Již Maximilian kníže z Lichtenštejnů s choť Kateřinou vystavivše nynější chrám Mariánský, zatoužili v

zbožném srdci svém, aby jich tělesná schránka po smrti odpočívala na témž místě posvátném. I založili tedy k tomu konci pod kostelem první hrobku, do kteréž na výslovnou žádost v Paulanském rouchu (jakož tehdejší nábožný obyčej býval) pochováni byli, již po několik let před smrtí dobrovolně dle přísných pravidel řeholy Paulanské živi byvše. Od té doby pochovávala se knížecí rodina v téže hrobce, ku které pak kníže Jan z Lichtenštejnů mezi r. 1819 a 1822 přistavěl novou velkolepou hrobku, kteráž podnes podivením zachvacuje navštěvovatele.

Délka její obnáší 11½ sáhů, šířka 8° a výška 2½, tudíž je právě tak prostranná, jako celý vrchní kostel Mariánský, jenom že poněkud nižší. Snadno se domyslíti, že stavba taková pod kostelem z části na skále stojícím vynáhala mimo veliký náklad obzvláštní oheznutosti stavitelovy, aby horní budově se neublížilo. Jelikož pahorek, na kterém chrám stojí, na třech stranách velmi příkro se sráží, musilo se nemálo země navažeti, až povstala nynější planina před kostelem 8° zšíř, oheznána silnou zdí a záhradlím do polokruhu. Odtud vedou stězky po obou stranách, zalemované smutkovou březou a jedlami, dolů na jinou rovinu opět před hlavní branou kostela níže rozloženou na 20° zšíř, která tolikéž zděným tarasem a záhradlím v též směru jako horní na 95° dělí opatřena jest. Z této dolní roviny přichodí se do hrobky.

Čtveré dorických sloupův, na nichž průčelí spočívá, tvoří chodbu, ve které geniové stojí, knížecí znaky a vyhaslé pochodně držíce. Vstupová brána vede odtud do předsíně, kdežto kamenné sochy nevšední ceny umělecké přivodí na mysl bolestné loučení při smrti a opět radostné shledání na věčnosti. Tyto allegorické postavy a dva truchlící geniové o popelnice podepření vyšli z dílny Vidského sochaře Kliebera. Po 11 slupních vstoupí z předsíně do nitra hrobky samé. Šestero oken, do polo-

kruhu stavených a ustavičně otevřených poskytují hrobcé důstatek čistého vzduchu i světla. Prostřední chodba 2° zšíří běží mezi dorickými sloupy, na nichžto klenba spočívá. Po obou stranách poněkud vyvýšených nalezájí se železné příhrady, ve kterých vždy čtvero rakví do jedné se uložl. V nejzášším pozadí střední chodby nachází se prvotní stará hrobka 2° zšíří, do které se již více nepochovává. Oddělena jest od hrobky nové mřížovou železnou branou, kteráž nevšední umělostí jest vyvedena, představujíc krásný oltář Christa Pána na kříži, jemuž po obou stranách anjelé se kóří; několikrát do roka se tu sloužívali zádušní mše svaté. — Posléze upozorňujeme na vzácné stolice z ebenového dřeva, pozlacenými motýly vykládané na význam budoucího vzkříšení.

Blansko. Žleb na Punkvě.

„K vlasti milost sama přiroda káže a přirody zákon,
Ten ní, tužim, nemohou zvrátiti Svrchovaní.“
Váňařický.

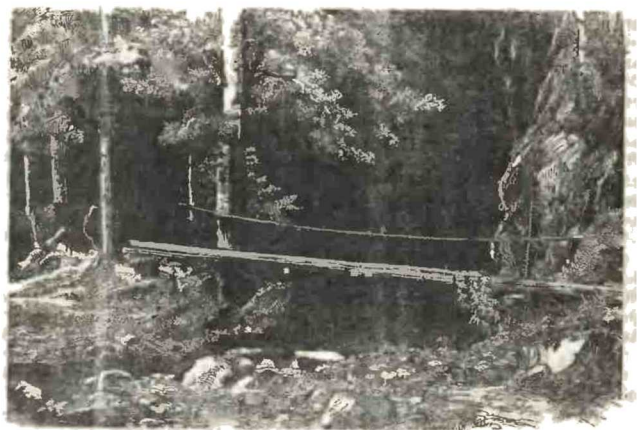
Z Adamova za půl hodiny přibude vlak Brněnsko - Pražský vedlé nové knížecí Salmské vysoké peci

„Klamovou“ zvané do Blanska, městečka starožitného, jež pěknou polohou na Svitavě se vyznamenává a za středistě slouží, odkud turisté do romantického okolí své výlety podnikají. Z nádraží vede most přes Svitavu ku knížecímu hostinci „na Klepáčově“ od blízkých hamrů tak pojmenovanému, který skvostnou úpravou překvapuje pocestného a nabízí tělu na další pouť hojného počerstvení. Ozdobné podlubi stihlými sloupy podporované a vkusné stupně ku dvoraně vedoucí — to všecko železná litina — prozrazují již předkem, že tu jest domov železničtí Moravského. O masopustě odbývají se v místnostech těchto skvělé plesy, na kterých i Brno valně zastoupeno bývá.

Punkva, potůček právě u Klepáčova do Svitavy se vřhající, poslouží nám za bezpečného vůdce malebným „žlebem na Punkvě.“ Putující proti vodě, spatříme postupně „slévárnu Mariinu,“ vrtací a strojnické dílny a posléze slévárnu „starohraběcí“ zvanou. Všecky tyto dílny záleží z mnoha stavení nákladných, mezi nimiž obzvláště úřednická obydlí svou uhlédností vynikají, libelnými sady obklopena jsouce.

Klepáčovský hostinec blíž Blanska.

Východ Punkvy.

Žádalo by se po nás příliš mnoho, kdybychom vyčítati měli všechny ty rozmanité výtvořiny železné, jež na sta dělníků zaměstnávají dnem i nocí; uvedeme jenom některé, jež nám do očí padly: parní a přádelní stroje všeho druhu, umělecké sochy, skvostné nádoby, nářadí kuchyňské, ozdobné kandelabry, náhrobníky, kříže, kamna, vodní roury atd.

Pokračuje výše vedle pily a osamělých idilických domků dorazí cestovatel as za hodinu z Blanska ku skalskému mlýnu, kterýž bohatá Punkva vezdy důstatkem vody zaopatřuje. Na vysoké stráni proti mlýnu stojí dřevěný panák, plnou láhev z daleka příchozinu nabízejí. Nade mlýnem na svěžím palouku klidně si hovoří švýcarský domek o jednoduše patře, obrouben pavlačkami kol kolem. Tu však údolí stává se čím dále pořád užším, sotva že voznice podél potoku se provine; vysoké, kolmé, holé skaliny tvoří ohromné hradby po obou stranách až k oné podzemní bráně, zšíří 15 kroků, odkud Punkva liše na světlo vychodí, co pravý „*Deus ex machina*.“ Tato brána sluje „Vý-

chod.“ Voda Punkvy je čistá jako sklo a studenost její poskytuje pocestnému výborné občerstvení; teče pak tak lině, že se podobá, jakoby na dobro stála; a podnes zajisté platí slovo Hert odovo, jež před 200 lety o Východu pronesl, že dříve nepoznás, kam voda ta teče, až do ní buď listek buď dřívko vhodíš a za některý čas pozorovati budeš. Zdá se, jakoby voda tato z říše slunů vychodici byla nadchla tajemným rázem podzemního světa, až pak za několik kroků vně brány života nabývá, veselé bublající na způsob obyčejných potůčků. Není téměř pochyby, že Punkva se proudí z Macochy; a tudíž domníváno se, žeby bylo lze Východem pod zemí až do Macochy se dostat. Roku 1857 skutečně se o to pokusil Dr. Vankel z Blanska, doraziv leže na svoru as na 30 sáhů do černého rečiště podzemního; avšak na ten čas nepodařilo se mu vniknouti dále, je-likož skalní balvany až do vody se potápějící tomu brání. Nezbude nám tedy, než alychom s vrchu nahlédli do pověstné Macochy; avšak napřed se ještě zastavíme maličko na hradní rozvalině, zrovna nad

Východem k oblakům čumící.

Lid ji nazývá „staré zámky“; němečtí spisovatelé: „Blanzekke.“ An s posledním tímto jménem nikde v lidu se nepotkáváme, a jelikož nápis na votivním obraze v kostelíčku Svato-Kateřinském, kterýž jsme svrchu na svém místě položili, pana France Baltazara Lva, svobodného pána z Rozmitálu, zřejmě uodí co dědicného pána na Blansku (nikoli: na Blanzekke) 1683, tudíž snad nemíníme se s pravdou, zůstávající zřícenině starobylý název

Hrad Blansko.*)

„Všecko ztichlo! a hle, jaké změny!
Jenom někdy při vočerném šete
Přichází sem mezi pusté stěny
Prorocký duch bludné pramatele.“
Koubek.

Zrovna od Východu Punkvy vine se hadovitá pěšinka hustinou lesní vzhůru k chatrným pozůstatkům rytířského sídla druhdy věhlasného. Rozsáhlé příkopy, tlusté zdi a odpolu zahroutčené věže výmluvně hlásají přichozícímu někdejší pevnost a důležitost tohoto hradu. U samé zříceniny na závratné stráni strnit nedaleko sebe dva krásné letníky stromovou kůrou potažené; stoly a lavice nabízejí pouťníku jednak vítaný odpočinek, jednak čarokrásné panorama lesní, jež daleko sobě rovného hledá. Ohlísko v středu rozvaliny postavené prozrazuje, že zde nejedna veselá společnost romantické body slavila v klobce minulých věků.

Co do starobylosti hradu dochovalo se nás žádoucích památek velmi po skrovnu. Víme toliko z listin, že r. 1130 náležel proslavenému Jindřichu Zálkovci, biskupu Olomoucké-

mu. Vyvrácení jeho klade se na r. 1434. Statečně byv hájen tehdejší majetníkem Janem ze Studnic proti Táborům přece klesl za kořist obléhajícímu, kteří slezše hradby posádku porubali a pevnost v požehdali. Od té doby zůstal dlouho zříceninou a majetníci jeho vzdělali si hrad jiný v městečku Blansku. Když pak Švédí během 30leté války k Brnu přitáhli, ještě jednou prý opevněno a ozbrojeno starý hrad Blansko; bytě to poslední jeho zápas i záhuba. Rozmetané hradby místo oděncův hostí nyní zlověstnou havěť syčkův a sov; jezovec a liška rozbili tu své stány v nepřístupných sklepích a povážlivého návštěvovatele ovliví černé myšlenky o pomíjivosti tohoto světa. Ctihodné pověsti, jež si předkové o Blansku vykládali, vymírají pohřbchu mezi lidem. Toliko náhodou dopřídili jsme se jediné zkázky toho druhu, kterouž bohda svým časem podáme.

Sestoupivše z hradu stojíme na počátku těsného údolí, jehož stěny až na 40° zvýši vystupují; vede pak ustavičnými oklikami až za 2 hodiny do Sloupa a nazývá se tudíž „Sloupským žlebem.“ Dr. Adolf Schmidl, kterýž popisem jeskyň blíž Postojny rozložených v učeném světě se proslavil a tepruv letos na jaře monografii jeskyň blíž Aggteleku na Slovensku vydal, navštívil letošního podzimku naši krajinu, píše ve Vídenských Novinách o „Sloupském žlebě“ následovně: „Nemohu se upomenout, že bych byl cestou dvou hodin takové množství skalních zdi, osamotnělých skalisk, jeskyň a rozsedlin, rozdrobených balvanů a koryt lesních, bystrin atd. kde jinde viděl, jako od Východu do Sloupa.“

My pak od Východu dále se pěšinkou na pravo zhůru k světoznámé propasti, jež dle národní pověsti sluje Macocha.

*) Městečko Blansko podobálo své jméno bez pochyby od hradu téhož jména, jako n. p. městy Kunštát od hradu Kunštátu atd. Slove pak Blansko latinské Blanea, genitiv Blanea — zdaž tu snad nevězí kořen zpořtvořeného Blanzekke?

Macocha. ¹⁾

„Može bleskn, rachot hromu
Pod ranami země stěná,
Věčně celá v strašném lomu
Viz jak sklesá
Zeď se tří v dolinu.
Zdá to Niagara val
Lidem potvorného skali
Sírku svou a hlubinu?“

Čelakovský.

Hloubka Macochy dle bezpečného vyměrování r. 1856 obnáší 750²⁾, šířka u vrchu od 30° až do 50°. Za času Hertodova vymáhal pohled do Macochy nevšední odvahou, jelikož návštěvovatel čtvermo se plaziti musil na výběžek skaliska nad propastí strmicího; nyní ovšem o pohodlí i bezpečnost postaráno železnou pavlačí, na vrcholu skály pevně postavenou, která z opatrnosti zavřina bývá. Avšak netřeba leč zapísknouti a privoláš klíčnicka, hajného, který přes celé léto ustavičně na blízku se loudá přichozím za zpropitné své služby nabízejí. Lidé na závrat trpící nesnesou na dlouze strašného shledu do hlubiny; mimovolně popadá téměř každého hrůza, jakoby ho propast pohltiti chtěla. Aj, starý přítel pozdravuje poutníka z hlubiny — potok Punkva, s nímž se u Východu byl obeznámil. Kámen s pavlače

shozený potřebuje 7 i 8 sekund, dříve než s temným rachotem dopadne země. Světlo denní zatím doruží až na samé dno Macochy, kdežto vzácné byliny, křoví i stromy bujně se vyvinují.

Před mnoha lety učinila se k rozkazu p. starohraběte Salm-Reifferscheida zkouška, zdaž by se v Macoše nedali přechovati ovce; spuštěno tedy několik kusů dolů. Ač hojnost potravy s vrchu se jim házelo, přec jim v té hrozně hloubce nešlo k duhu, ano za krátký čas zaplatila to ona zvířátka životem.

Velkolepý jest pohled s vysoké pavlačky, avšak nepůsobí takového úžasu, jako výhled s malého můstka na levo as v polovici Macochy postaveného, na který s vrchu dosti pohodlná pěšinka vede. Odtud pozvedna zraků svých zhlédnu k dřevnímu stanovisku ustrnělé nad smělostí, kdes dříve byl stál; pavlačka horní nad dolním mostem as na 40° se vznášející vypadá jako plať hnízdo na samém hřebenu skaliska přilepené. Potopíš-li pak oko do hlubiny (jak to činí onen muž na obrázku našem), tu teprv dovedeš oceniti děsnost celého toho srazu.

Na dno Macochy nestává nijakého přístupu, lečby se to po lanách stalo. A právě za tou příčinou tvrdí cestovatelé, že Macocha touto uzavřeností svou jest strašnější sebe hlubších zmolín v nebetyčných alpách, ježto přec jaký taký průsmyk mívají. Přes to všecko přec už ode dávna nenedostávalo se odvážlivcův, kteří s nebezpečím života do Macochy se spouštěvali. Pokud známo, r. 1723 odvážil se tam P. Lazarus, minorita s komorníkem tehdejšího majetníka panství. R. 1748 vypravil se tam sedlák na domluvu J. Nagla, dvorního archiváře z Vídně. R. 1776 podnikl tulák výpravu do Macochy jeho Osvícenost p. kníže Karel Salm-Reifferscheid a 23. července r. 1784 p. Rucinský, knížečci Lichtenšteinský inženýr v průvodu vícera osob. Příkladu toho následoval r. 1804 hejtmán Peške a r. 1806 dne 28. srpna

¹⁾ Dr. Hertod ve své Tartaro-mastix Moravie str. 144 zřejmě uvodí, že před 200 lety okolní lid propadlinu tuto toliko všeobecným jménem nazýval propast; o Macoše nečiní ani zmínky. Nyní ovšem doplňuje se po „propasti“ sotva by's cíle došel; Macochu pak zná každé dítě. Z toho jde, že národní pověst o Macoše povodití sluší z doby novější, ne jinak jest nám s podivením, že ujjáká místnější zpráva se nás nedochovala o původu této pověsti.

²⁾ Směslny by se tam tedy i nejvyšší evropské věže. Věž v Ulmu za nejvyšší v Německu považovaná má 452 stop vyšší; Štrasburská má 440 stop; sv. Štěpánská ve Vídni 415 stop. Chrám sv. Petra v Římě, nejvyšší to kostel v celém křesťanství, jest o 10 stop nižší, nežli věž Štěpánská.

věhlasný zpytatel přírody p. starohrabě Hugo Salm-Reifferscheid.

Ačkoliv tedy nescházelo Macoše navštěvovatelův v dobách rozličných, přece tepruv naší době pozůstaveno bylo, řádnou vědeckou výpravou nitro její důkladně prozkoumati. Stalo se to dne 21. srpna r. 1856 nákladem Jeho Jasnosti p. knížete Hugona Salma a sice za návodem učeného přírodopisce p. Dra. Vankel-a, hutního lékaře v Blansku.

Potřebné lešení k podniku tak odvažlivému s náležitou obezřetostí shotoveno dle udání p. Ant. Mláčka, hornického mistra v Jedovnicích, a sice na jižní nejprístupnější straně. Mimo četné havíře spustili se po laně dolů: Osvícený p. starohrabě Erich Salm, Med. Dr. Vankel, mechanik p. Jan Franta a hornický mistr p. Mládek, fisikálními, meteorologickými i měřickými nástroji opatřeni jsouc. Jelikož se nespouštěli s nejvyšší pavlče, nýbrž jak už spomenuto, s lešení as v polovici Macochy strojeného, tudíž nebylo jim delší cesty po laně konati leč na 20' a spouštěli se zponenáhla s palubku kolmého as 20' zděl, než dorazili k vodě. Tu nejprve vztyčeno Moravský praporec červenobílý a povoláno slávu JJ. Veličenství Císaři Pánu a Císařovně, Jeho Jasnosti p. knížeti Salmovi a celé knížecí rodině, posléze všem přátelům krásné přírody. Po té počalo vědecké skoumání a vyměřování, o čemž nás výše spomenutá monografie paně Vankel-ova svým časem poučí.

My zatím toliko vůbec podotýkáme, že velkotravný jest pohled na strmé skaliny podivnými lišejníky porostlé, na četné kottliny a na dva temnozelené rybníky, každý v průměru na 12'. Zmínili jsme se už dříve, že je to tatáž voda, kteráž co Punkva ze země vychodí nad skalským mlýnem. I domnívali se tedy zpytatelé, že se jim podaří po vodě této dostat se až k Východu; zatím brzo nabyli přesvědčení, že nepřekonatelná překážka na závadě jest, totiž

množství řezaných klad, kteréž od nepamětných dob bezpochyby nějakou povodní ode mlýnů odnesené pod zemí až do Macochy se doplavily, další průchod řetiště na dobro zatarasivše. Podotknouti sluší, že na mnoha místech, n. př. pod Holštýnem a Ostrovem i jinde voda mlýnská zrovna do vnitřnosti země pádí.

Ze dna Macochy vystupuje k severovýchodu poznenáhla skalní chodba až na 60 sáhů zvýší, ozdobená krápníkem nevidané velikosti a krásy. Bez žebříků a lan a pochodní nelze jest se dostati zhůru touto chodbou. Naším zpytatelům zatím povedlo se prozkoumati ji až na konec. I podobá se, že před časy tato chodba vedla až na blý den, a žeby nyní náplavou zanešená snadno se proraziti dala, tím více, an tepruv nedávno zemřel stařáček, kterýž vypravoval, že za jeho dětinství vedla skalní chodba s vrchu až na dno Macochy.

Na počátku této chodby (kterou zpytatelé nazvali „Erichovu“ na počest p. starohraběte Ericha Salma) nalezá se olovená tabulka s tímto nápisem:

R. 1784 23. června byli tu následující: Frant. Postavka, vrchní, Karel Ručinský, inženýr, Fr. Fechter z Pozoríc a Jan Taller z Brna. Na vrchu byli přítomni: Herr v. Festenberg, Domherr und baron Roschepin, Cap. v. Ingen. — Na druhé straně tabulky čte se: Dne 24. září 1804 byl tu hejman Peške v. Genie Corps; r. 1806 dne 28. srpna Hugo starohrabě Salm a Sedláček.

Národní pověst o „Macoše.“

„Honem, chop se koše, milý hochu!
nasbíráme spolu ryzců trochu.
Otec již se denně po nich ptává,
víš, že rád si na nich pochutnává.
Hojně je jich v nedalekém háji,
pojď jen, pospěš, je tam jako v ráji.“

Takto volá macocha
nevlastního na hochu,

přivítivě naň se dívá,
v duši ale zradu skrývá.
„Více se mi nenávratu,
aniž moje dítě zkrátí.“
myslí sobě bezbožnice,
vábiv dítě ze světlice.

Ubožátko hrůzou se vidy chvělo,
macochu když zlostnou uvidělo;
ptes tu chvíli byla smutné robá,
by ho umotila v menší době;
jeho pravá matka mřela
dýcho v temném hrobě hnila.

Sotva slova zaslech' pacholeček,
honem běžel, v ruce ouboreček,
za zlou ženou, dnes však hladkou,
jakhy byla pravou matkou.
Macocha se napřed brala,
rychlým krokem ubíhala,
pachole ji sotva stačil,
ač má nožky právě plácil.

Dlouho již se lesem berou,
houhu vidět mškolterou.
Chlapci tesknou, blesk u houška v dáli,
sova děsně houká v černém skálu;
macocha však bez ustání
lesem pryč a pryč uhání.

„Proč je líce tvoje bledé?
Matka, bláhový, tě vede.
Pojd' jen za mnou, pospěš více,
vím, kde hub je na úsece.
Viz tam horem na skalisku
je jich jako v tece plásku.“

Hoch jak šípka k předu letl,
matka jemu ve zápětí.
Ha, ty hrozná smrti bráno!
Málem dítě pochováno —
a však v lůhu na pokračí stráně
pacholátko chopil anjel Páně.

„Co se lekáš, pláchný synku?
Spolehni jen na matinku;
podržím tě rukou věrnou,
aby's nespad' v propast černou.
Žáden, kdo dnes hledá v šířím lese,
lepších ryzeč domů neptinese.“

Ač hoch strou skálu rosl,
tvrdou ženu neuprosil;
musí, musí, matka kleje,
a ubohého pot se leje;
k propasti se znova plazí,
závat div jej neporazí.

Jak se míle na kraj sklonil,
umíráček již mu zvonil.
Matka křikavě jej na zem
dold vrhla děsným srazem.

„Tam bud, cizí plemeno,
ve propasti pohřbeno!
Tam měj svoji chalupu
dole v hadím zástupu!
Vesnicka však chaloupečka
mého čeká na chlepečka.“

S úzkostí se otec dívá tomu,
Že mu žena bez hocha jde domů;
byloť to dítě krásné, boдрé,
otko po nebožce mělo modré;
proto otci nejvšáh drahé bylo,
že ji na mysl mu přivodilo.

„Kde máš chlapce, kam's ho dala?
Do lesa's ho s sebou vzala,
viděl jsem, jak s tebou běžel,
neb jsem právě v okně ležel.“
Tak se táže ženy po synátku,
je mu tesknou v srdci po milátku.

„Což já tvoje děcko hlídám,
či, snad toulky jeho zvidám?
Zíraul se mi někde v lese,
však ho šábel nennese!“
Otec, jakhy náš doň vrazil
tečt' lou se pozastavil.

Čirá noc je, živly rozkáčeny,
blesky srší v hromu rachocení,
vichr skučí, a obléká se líje,
spousta moře hory doly kryje.
Ach, a mírné, dobré pacholátko
domů nevrátí se, ubožátko.

Do rána hrom děsně bontil,
otec oka nezamhouřil;
vzchopil se hned na úsvět,
spěchal hledat drahé dítě.
Mnozísi dobrých vesničaná
chvátá za ním v onu stranu.

Chodí v pravo, v levo, volá —
všecko mřivo, háj i zmola,
nikdo se mu neozývá,
jenom kalous smutně zpívá.

Po mnohé pak hodiny
přijda k děsné skaliny,
slyší temné natikání,
jak když hrana povyzvání.
„Dobré nebe! hlas to jeho,
hlás to hocha zbloudilého!
Diky Bohu! již ho máme!
On to! — po hlase ho známe!“

Svatá Panno na výsosti!
Mráz tu projel lidu kosti:
chlapec visí na větvi
v propasti té polovici,
vichr brozí každou dobu
uslati mu v temném brábu.

b

Kolna u Sloupa.

V celku podobá se Hřebenáč kamennému hradu s průhlednou hra-

císarce Karla IV. zavedené — tedy na pět set let staré — drahovčárně to dědictví nábožných předkův našich, nezůstaly pohozeny v prachu na hanbu a škodu naši, nýbrž na novo zavzněly posvátným vartem adventním po širé vlasti. Bylby to tuším důstojný kvítek do posvátného věnce, jímžto zbožná otčina ozdobiti hodlá památku příchodu sv. Cyrilla a Methodia před tisíci léty. Každé kněhkupectví dotčené rodíky na zakázku zaopatří.

nou po boku. Jako za dnův Hertodových, tak i podnes nacházejí se tu lidé, kteří za několik krýcárů hrdlo nasazují, bez žebříku na holou skálu lezouce, což ovšem vůči patrného nebezpečí života nikdo rozumný nepochváli. — Kolkolem Hřebenáče jeví se nížina plná skulin jako sítko, kterýmžto potok Sloupský do země prosáká, pokud se totiž nevejde do vedlejšího jícna skalního, do kterého pravidelně se metá. Letního času ovšem toliko kamenité řečiště

prozrazuje, že tady tekává voda; neboť žiznivý vápenec vypije ji druhdy dřívě, než k Hřebenáci dorazí, neponechávaje ani krůpěje, abyse pláče napilo.

A nyní zaopatřivše se vůdci a světlí nastoupíme cestu do podzemního města.

Okolo značného pahorku nánošem utvořeného vsoupíš do nízké předsíně, která čím dál prostrannější se stává. Široké sklepení, prolomené světlým otvorem na venek, zdá se, jakoby viselo v povětří. Nedopři hvizdající obléhají světla ne jinak, než jakoby zabránili chtěli přístupu nezvaným hostům a mají věru proč; neboť na sta ne-li na tisíce jich už padlo za oběť pitevnímú nožíku přírodoskumců, zvláště pana profesora Kolenatého v Brně i p. doktora Vankela v Blansku. As na 100 kroků běží cesta po rovině k návrší způsobenému náplavou, odkud podzemní ulice rozbihají se na různu. V některých místech sotva jediný člověk se prozouká, jinde směstnalo by se jich na sta, jakoby v prostranném chrámu. Nevyslovný bylť dojem, kterého jsme ondy zakusili, uslyševše libezné zvuky čtvera mužských hlasů, kterk se v temných rozléhaly prostorách, zanotivše píseň k Panně Marii. I potopili jsme se duchem na celo do katakomb pravěku křesťanského, kdežto nad hrobem svatých mučovníkův se prozpěvovalo Hospodinu, jak o tom věhlasný kardinál Wisemann ve „Fabiolo“ zevrub se pronáší.

Chodba na levo vede po schodech polou shnilých do nejvyšší síně a spolu k jícnu černé propasti na 35° zhloubi. Zábradlí dává výstrahu, abys dále se neodvážil, a vůdce metá kamení dolů, jež odrážejíc se křivolakou rozsedlinou tepruv za hodnou chvíli s temným rachotem dopadá dolního patra jeskyně, o kterém tolikéž nížeji několik slov položíme. Bambitka vypálená působí na tomto místě výbuch hromový. Vedle propasti táhne se ulice kaskádová

k jihozápadu as na 160° zdělí, obzvláštní krásou útvaru krápníkového vynikajíc, ač rušivá ruka lidská i časté čizení dračkami původní ráz na mnoze setřely.

Na několika místech u výšce skalního sklepení ukazují se černé trámy ve stěnách jakoby zazděné. Odkud se tu vzaly? Někteří se domnívali, žeby se za času válek lid tu byl skrýval se svým zbožím. Nám pak se pozdává, že to jsou zbytky bývalého lešení, které na dobývání krápníkových útvarů postaveno bylo.¹⁾

Nyní zaměříme do ulice severovýchodní, nyní „kosťovou“ zvané, a spatříme sáhový balvan kapalin na stojatě, z něhož r. 1775 tehdejší osvěcený kníže p. Karel Salm odříznouti dal dvě stolové plochy o 6' zdělí a tolikéž zšíří, ježto uhlazené s alabastrem závodice posud se ukazují v knížecím zámku Rajeckém.

V téže chodbě za oním krápníkovým balvanem pochováno jest následkem veliké potopy na tisíce pravěkých ssavecův, jichžto pozůstatky v poslední minulých letech na světlo vydobyl důmyslný p. Dr. Vankel, jemuž nynější jasný kníže p. Hugo Salm potřebných prostředků k témuž účelu velkomyšlně vykázal. Chodba tato leží nejvýše ze všech, a tudíž velmi důvtipně soudil p. doktor Vankel, žeby tady nejdříve lze bylo dokopati se pozůstatkův zvířecích, poněvadž návalem vody puzená zvířata

¹⁾ Dovoláváme se v této příčině svědectví Hertodova, který zřejmě udává, že před 200 lety k rozkazu knížete Lichtensteina kameníci po několik roků v jeskyních Sloupských dobývali krápníka, aby z něho napotom umělecké jeskyně a kasny v Lednických zbradích ztídili se moldy. Mimo to nabývá náš náhled nemalé vahy i tím, že, dle zápisův farních ve Sloupě, před časy v zámckém parku v Rejci stávala ozdobná kašna okrašená krápníkem Sloupským; bez lešení sotva by se ho byli dodělali a tím způsobem ovšem mohlo několik těch trámův ve výšce pozůstatí na bádanu věkům přístům.

zajisté na nejvyšším místě spásu hledala; když pak napotom celá jeskyně vodou na dobro se naplnila, tu ovšem i zvířata vzala za své, pohromadě záplavou utonuvše.¹⁾

Tušba nesklamala podnikatele. Vykopáno totiž v chodbě této na 200 lebek medvěda skalního (*ursus spelæus*), ano i celé kostry téhož pravěkého dravce; jednu uměle sestavenou týmž p. doktorem daroval p. kníže Salm říšskému geologickému ústavu ve Vídni. Mimo tyto zůstatky medvědi co nejzávažnější kořisti jmenovati sluší dobře zachovalou kostru „*Felis spelæa*“ Goldf. Tyto kosti ležely na větším díle pohromadě, ano dolní čelist byla posud spojena s lebkou. Byloť to voliké, silné zvíře, jehož řvání před věky těmito smutnými prostoriemi otrásalo. Jenom jediný toho druhu exemplář se našel. Pak se přišlo též na některé nepatrné pozůstatky „*Hyæna spelæa*“, na lebku „*Gulo*“ a na silu pozůstatků nedo-

pýrů v, již u velikých chumáčích jako hlava nahromaděni byli, náležíce k druhu „*Vespertilio Rhinolophus*“ a „*Synotus*.“

Jako pravěká rovněž i nynější zvířena jeskyní Sloupských poskytuje mnohých zvláštností, zvláště jsou to mikroskopická zvířátka, na mnoze bezoká, jež svůj věk v podzemních sklepích u věčné tmě tráví. N. p. *Anurophorus* rozličné velikosti, množství *Myriapodů* příslušících k druhu *Polydesmus* a nových posud neznámých *Troglobiů*, *Podur*, *Eschatcephalus gracilipes* atd.

Tolik jsme podotkli vůbec o zvláštnosti pravěkém a posud žijícím ve skalách našich; zevrubnějšího světla o tom nám podá monografie páně Vankelova, na kterou vážoné čtenářstvo předkem upozorňujeme.

Jeskyně Sloupská má mimo horní prostory ještě jedno patro dolní, o kterém jsme se zmínili na vrchu o propasti mluvíce, jež oboji patro spojuje. Touto pak kotlinou nikterak sestoupiti nelze. Avšak vy-pátrala se jiná poboční cesta, která na způsob kataraktů rozličnými oklikami vede až na dolní planinu, odkud zmíněný kotel co obrovský komín až do vrchního patra zhrů čumí. Dne 29. září r. 1786 odvážil se tam proslavený druhdy přírodomil p. Karel kníže Salm-Reifferscheid v čelném průvodu učencův. K tomu konci zhotoveno zlátní schody až dolů. R. 1804 Jich Veličenství Císař František I. a Císařovna Teresia neobtěžovali si tonže cestou sestoupiti na dno podzemního toho pláce. Tisíce postrobarevných světel rozlévalo se tehdejší po čarovné říši Plutonově. Od té doby však porušily se zmíněné schody tak, že nelze jest více po nich sestoupiti.

Teprve r. 1856 pokusil se o to Dr. Vankol s hornickým mistrem p. Mládkem a mechanikem Frantou a několika havíři, aby dolní patro jeskyní na novo proskoumáno bylo. Sestoupivše dletem po žebřících, dletem po

¹⁾ Hertod, popisuje jeskyni Sloupskou, činí zmínku, že už za jeho návštěvy se tady našly rozličné kosti v písku zasypané, které zdejší lid za jelení kostry vydával, čemuž dotčený spisovatel se diví, žeby tolik jelenů v jediné chodbě se bylo nahromadilo, až by ji na dobro vyplnili. Nynější pokrok u vědách přírodních ovšem důkladněji si počíná, z poměru jednotlivých křístek mezi sebou a porovnáním jich s nynějšími zvířaty na vlas udáváje rod i druh pravěkých velikanů. A však jedinou hádku přec nám sotva rozřešiti dovedou nynější učenci, které se u téhož spisovatele dočítáme. Píše totiž ve své knize str. 140, že se v jeskyni Sloupské nachází kámen ke 4 loktům dlouhý a 2 lokte široký, kterýž dotknutím zvučí, jakoby z kovu ulit byl — a podobných je prý více v jeskyni. Tento balvan může prý jediný muž v jeskyni vyzdvihnouti a nésti; vynese-li se pak na venek, ani 4 ani 5 lidí jím nehne. — Hertod dokládá: „S úsměvem považoval jsem vypravování toto venkován za bajku, avšak na vlastní oči jsem se o tom přesvědčil (*anonus tamen veritatem comprobavit*). Příčinu této lehkosti a tíže vypátrali, pozůstává Hertod inskému čtenáři.

průvaze na dolní planinu, přišli k vodě na 30 zhloubí a 20° zšíř. Podotknouti sluší, že téhož roku bylo veliké sucho, a že tudíž jindy ovšem rozsáhlejší vodárna tu bývá. Na rychlost šlo so uěkulík prken a po svoru dostali se na druhou stranu.

Co do zvířectva, nenalezeno tu praničeho, an každoroční povodně zlášť na jaře divokým během hlubinu propakují, všecko napřád s sebou unášejíce. Za to však nevšední odměnu poskytovala pozorování geognostická. Je-li už vrchní patro na výsosti zajímavé velkolepým ústrojním rozmanitých síní a průchodů, představuje dolní patro pravý labyrint, avšak v rozměru daleko znamenitější; četné vodopady s hromovým hlukem metají se do hlubiny, nesčetné chodby prorývají na vše strany luno matky země, překrásnými krápníky až na 3 stopy délky ozdobeny jsouce, an vrchní patro jeskyně dilem olučeno, dílem začazeno denně pozbývá své okrasy druhy tak výtečné.¹⁾

¹⁾ Nepominajíc téměř báječných půvabův jeskyně Sloupské za času Hertodova, uvádíme aspoň jeden příklad bývalé její krásy a to ještě před 100 lety. Vídeňský dvorní archivář Jan Nagel přidal ku svému rukopisu o této jeskyni náčrt převážného útvaru krápníkového, totiž sněhobílou labut, ana visí na tmavé stěně. Dr. Schmidt navštívil letos (1857) jeskyni Sloupskou, proslavil se o témtě předmětu ve „Wiener Zeitungu“ takto: „Ku veliké mojí radosti našel jsem i já onu podobu (labutě), ale věru jenom náhodou, neboť z bílé labutě stala se — černošedá. I pokusil jsem se, abych ji omyl, avšak marná práce; neboť voda kapající s vrchu potahuje saxe a sedá se i na uhlí (z draček roztroušené) a tím způsobem zvětňuje špinu a početilost člověka. Konec jeskyně zdobil prý za času Nagel-ova „chrámec z alabastru vytočený“, kterýž ou velmi krásně popisuje. Nemáme však důvodů, aby přeháněl, jelikož právě Sloupská jeskyně nemohla býti jeho miláčkem, an o ní napsal: „Tato jeskyně jest nejoklívější ze všech, co jsem kdy viděl.“ — Dokládáme, že dotčená labuť se nachází v chodbě severovýchodní, tam, kde vykopáno kostry pravěkých zvířat.

Pokud tomu příroda dovolovala, skoumalo se a vyměřovalo a kreslilo podél vody dále, až pak další cesta nepřekonatelnými překážkami se na čistou zavřela. Výsledky této nebezpečné výpravy budou zajisté zajímavé, až se u veřejnosti objeví.¹⁾ —

Vystoupivše na denní světlo navštívíme malíčko vedlejší menší jeskyni, kterou lid „Nicovo u skalou“ nazývá, jelikož na jejích zděch nicový kámenek (nihil album) roste. Když po mokřém létě uhodí tuhá zima, tvoří se u vchodu této jeskyně obrovské průhledné rampouchy,²⁾ a stěny zelenými lišejníky porůstlé, potahují se jakoby sklem, což ovšem čarovné divadlo působí, deňantovou září oslouněné. Překrásný portál této jeskyně jeví dvoranu na 12° zšíř a 4—5° zvýši. Na pravo spojují se jeskyni velikou, (kterou jsme právě obšírně popsali) a sice uličkou, jež pro zvláštní útvar stěn nímsty prolomených a jako dvojnásobných pozornost zasluhuje. Kapalina utvořila tady kle-

¹⁾ Die vypravování Hertodova spustil se temně už před 200 lety jeden z kameníků, již krápníky pro lednickou zbraň dobývali. Opáčil prý se svítilnou a lambitkou, aby výštellem znamenati dávali mohl těm, kdož ho spouštěli. Dostav se až k vodě uzel takovnu sílu pstruhů, že mu ranno, na kterém světlo měl upevněno, překotilo, jak se jím vody dotknul. Když se na vrch vrátil, vypravoval prý divy o dolních jeskyních, jež viděl a mezi tou řečí postil duši. Divná věc, že při výpravě r. 1856 ani jediná rybička dlece se neuložila, norci-li pstruh, až se jich u vchodu Pankvy podnes zachovala hojnost.

²⁾ I v hlavní veliké jeskyni bývá zimního času cesta ode vchodu až na pahrbek před propastí nesčíslnými rampouchy posetá, jež co obrovské alabastrové svíce z černé půdy vyrůstají o výšce 4'—6', někdy i výše. V zimě letošní (1858) byli jsme svědkem divadla podobné velebnosti, zapálivše na 40 těch obrovských svíc kousky kafru. Dojem tolika silných plamenů na průhledných těch svících, jež na pahorku tmavém od zdůla navrch rozestaveny byly, nezapomeneme nikdy. Byl to ohromný oltář, osvětlený způsobem téměř báječným.

nutý mostek, přes který kráčeti jest, ovšem nevelmi pohodlné.

Na levo v portálu kynou zároveň dvě brány a ulice, podle sebe jedinou stěnou přepažené. Obojí vede za několik kroků do společně většího prostoru, která pak s malými výběžky po stranách rovnou čarou se táhne. Jeskyně tato je příčlivého rázu a suchá, avšak velmi neschodná pro množství kamení, jímž cesta naveskrz zahrnuta jest. Délka její cení se na 80°, výška místy od 3—4°.

U Holé skaliny do polokruhu kolmo vystupující a toliko na vrcholu stromovým oděné táhnou se od jeskyně až do samého Sloupa. Mezi četnými rozsedlinami, jež na nich znaménáme, padá zláště do oka kulatý otvor u výšce 4° ve skále zívající, k němuž stupně naschvál tesané vedou. Starodávná pověst tomu chce, že tu kdysi poustevník obýval. Podobá jakéhosť řeholníka dlouhým rouchem oděného a přepásaného bílým provazem, posud se někdy ukazuje na skalní zdi. Za vlhkého totiž počasí rozplývá se voda po skále, některým místům se vyhybajíc, která pak zůstávají bílá, kdežto mokrá místa černými se zdají, dohromady pak objevují podobu mnicha. Lid praví, že kapucín je venku.

Poutní chrám sedmibolestné Panny Marie ve Sloupě.

„Slyš, co bedovské skály hníž:

„My jen my jsme posud svědkové,

Kterak mrtví ondy luhovalé

Život obejmli do náručí.“

Ajhle! rajská růže kterak pučí

V pustatině druhdy hrobové,

Anjelů co pějí křové,

Marii co tady sláva zvučí.“

Kytečka ze Sloupa. ¹⁾

Poutní chrámové zdobívaly druhy temena vysokých hor; než svatyně

Sloupská oblíbila si lúno tiché dědinky, jež se prostírá v libezném úvalu jakoby zabeđeném skalami a lesy. Velebné toto zákampí výborně sluší stánku svaté Matce bolestné, prohlížející k církevní modlitbě: „My k tobě (Maria) voláme vyhnání synové Evy, k tobě vzdycháme lkající a plačící v tomto sázavém údolí.“ — Kdy a odkud se tu vzala taková hojná úcta Rodičky Boží? Odkud posvátná socha Mariánská?

Více než před 100 lety vynikal dětská láskou k Panně Marii Karel Ludvík hrabě z Rogendorfu, pán v Rejci a v Jedovnicích; zatoužil pak, aby jako on i poddaní jeho Matce Ježíšově povinnou úctu skládali a přimlouvou její spasení byli. I vyžádal si za tou příčinou r. 1728 od Minoritův Brněnských milostnou sochu Panny Marie bolestné, před kterou nejdnou vážil utěchy nebeské. Odměnil se klášteru skvělým darem na opravu chrámu minoritského, zavezl osobně drahovzácnou korlíst do zamilovaného svého ústupu, a odevzdal ji prozatím do domu bohabojného mlynáře Sloupského, jemuž bylo Vavřin Sevara. R. 1730 přesídlila se posvátná socha do první veřejné kapličky, ve které s povolením biskupské stolice Olomoucké každého pátku slaveno mši svatou knězem z Doubravice docházejícím, u hojném návalu zbožných venkovanů. An

Sloupského, jež se konala r. 1854. Zahnujeť pak mimo dějiny poutí naší, rozličné pobožnosti k Panně Marii bolestné, písně a básně, a stručný popis přírodních znamenitostí zdejšího kraje. První vydání roztáhlo se ještě téhož roku, co vyšlo; z druhého rozhojněného posud výčsky dostati lze v kněhupectví pp. Nitsche a Grosse v Brně i v sakristii Sloupské. —

Tuto převýbornou knížku měl by každý zamožnější poutník ze Sloupa svým domácím donést, a ručím za to, že nic milejšího a důležitějšího z poutí té donéstí nemůže.

Posadatel „Moravana.“

¹⁾ Tak se nazývá knížka, kterou pisatel těchto řádků vydal na památku stoletou zasvěcení poutního chráma

za tím počet poutníků denně se zmáhal a kaplička nestačovala, zamýšlel šlechtitný hrabě vystavěti důstojný chrám Mariánský; než Pán je z nenadání povolal do lepšího života. Jako před věky král David synu svému Šalomounovi, musil i hrabě Rogendorf stavbu nynější svatyně pozůstatí výborné své choti.

Hraběcí vdova Karolina z Rogendorfu vzdělala tedy Sloupský chrám mezi r. 1751 a 1754 dle nákresu Vídenského stavitele Kanavala. Slavné posvěcení svatyně vykonal téhož roku kardinal Ferdinand Julius z Troyer, biskup Olomoucký. Již r. 1750 založila dotčená hraběnka ve Sloupě místo pro stálého kaplana, a r. 1755 řádnou faru a nadání pro dva bratry třetího řádu sv. Františka, kteří užívajíc šatu minoritského podnes knězi u oltáře posluhují, o vzornou čistotu chrámu pečující.

Chrást Sloupský nese ráz vlášského slohu, podobu máje kruhu obdlohlého. Délka jeho obnáší 21½, šířka 16 a výška 18. Dvě štíhlých věží pobitých bílou žestí významně připomíná neposkvrněné početí Rodičky Boží; každá z nich má 26° zvýši a ozdobeny jsou ve výklencích úhlednými sochami apostolů našich Moravských sv. Cyrilla a Methodia od Bleiborgera. Oltářův je dubromady 5.

Hlavní oltář vyniká vkusem i důkladností; zhotoven jest z čistého mramoru barvy červené a černé, sestává ze 4 mohutných sloupů. Řezbářská ozdoba a skvostné tabernákulum jest výborné dílo Ondřeje Šveigla. Posvátná socha nad tabernákulem představuje v životní volikosti Matku Páně pod křížem sedící s mrtvolou Ježíšovou na klíně. Spanilá tvář podobá se více slíčné panně, než zarmoucené matce. I zdá se, že umělci

při posvátném díle tomto na mysl tanul výrok sv. Cirkve katolické: „Že Maria podošla důstojnost matky, čistoty však panenské nikoli nepozbyla, že tedy i po porodu neposkvrněnou zůstala pannou.“

Čtvero obrazů na bočních oltářích vytvořil štec Vídenského malíře Sambacha, od něhož i znamenité malby na obmítce klenby původ maji, přeskoda, věkem na mnoze už zaslé.

Při vchodu do chrámu na pravo stojí oltář sv. Františka Serafinského, ležícího na kolenou před křížem, na němžto tělo Spasitelovo pozornost znatelův poutá. Pod hlavním obrazem nachází se menší obraz sv. Jana Nepomuckého. Druhý oltář na pravo výše představuje sv. Josefa umírajícího. Pod ním radostně překvapuje zbožného vlastnila obraz sv. Cyrilla a Methodia, zbudovaný teprve r. 1853 šlechtinou myslí dvou dobrodincův zdejších.

Na levici u dveří hlavních jest oltář sv. Karla Boromejského, an vlastní rukou podává nejsvětější svátost oltářní osobám morovinou raněným. Pod ním spalíli jest obraz sv. Barbory.

Výše na levo oltář sv. Anny aspoļu Panny Marie růžencové. Co vzácnost ještě vytknouti dlužno křížovou cestu, kteráž, ač stará, daleko sobě rovné hledá.

V hrobce pod kostelem odpovídá jediná osoba a sice šlechtinná zakladatelka chrámu, hraběnka Karolina z Rogendorfu.

Na severní straně svatyně Sloupské stojí kaplička s oltářem jateho Spasitele, dřevní to stánek posvátné sochy. S druhé strany v překrásném stromoradi stinných kaštanův a vonných lip vztýčen jest misionární kříž, na památku sv. misie zde konané r. 1851 otcovskou o své svěcené farniky péči vel. pána Aloisia Volfa, faráře Sloupského.

Co do hojnosti poutníkův nechybíme se, tuším, s pravdou, cenice roční návštěvu na 60000 hlav. Nejprve na jaře okolo na nebe vstoupení Páně přítáhnou Slováci Moravští i Uherští, jichžto zpěvy svým vážným, prostým, církevním chodem vrch vedou mezi všemi sbory poutnickými, kdežto písně v horách našich běžné s malými vyjmkami velmi po kramársku se nesou co do jádra i co do nápěvů svěťáckých. Mimo dotčenou dobu bývá nejvalnější schůzka poutnictva o Svatém Duše a o všech slavnostech Mariánských vůbec; ano téměř každé neděle a každého svátku zavítá jeden, druhý nábožný zástup, druhy i všedního dne. Z nešťetných těch shorův vyniká nad jiné průvod Brněnský okolo slavnosti sv. Petra a Pavla, doprovázen druhy jediným toliko knězem jazyka německého, z kláštera cühodných otců Minoritův. Od několika let však, prohlédaje k velikému množství poutníkův jazyka slovan-ského, přichází i druhý kněz z téhož kláštera, kterýž úplně vládne mluvou a tudíž i srdcem zbožných Moravanů.

Výroční slavnost Panny Marie sedmibolestné konává se dvakráte do roka: v pátek před květnou nedělí, pak na neděli třetí v měsíci září, nepřipadá-li jiný svátek přednější.

Holštýn a suchý žleb.

„Němé čtíte bez ohlasu
Těch, co u vás v pokoji
Smutné žili, nebo v kvasu,
V kratochvilném rozbroji.
Plesův jich neb žalův hečo
Potomstva se nedoneslo.“

Marek.

Zhcenina hradu jména svrchu položeného vzdálena jest od Sloupa na $\frac{3}{4}$ hodiny cesty. Malá tato zacházka odpálce se cestovatelé hohatě netušeným pohledem s hradu na kolmém skalisku strmícího do klidného

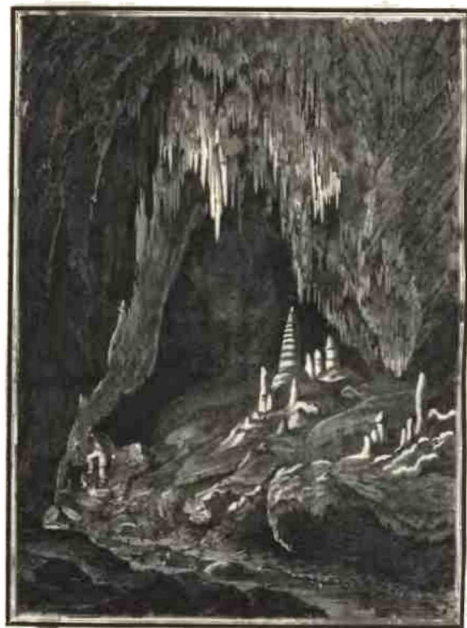
údolí, v němžto dědina téhož jména v líbezném záúšl sobě hová. Přítel krásné přírody a venkovského poklidu milcerad tu ponoří mysl i zrak do malebné kotliny, jejíž tajemné ticho neruší než zdumčivé klapání dvou mlýnů a přivětivý cinkot pasoucího se stáda. Z hradu ondy rozsáhlého zbývá toliko porouchaná věž a některé pozůstatky mohutných zdí, pod nimiž veliké sklepy rozvětveny jsou, ovšem zahroutené. Na saminkém kraji vápencového balvanu, na kterém hrad co sokol hlízdo se vznášel, uchystán pro poutníka vkusný letohrádek, kúrou pobitý, odkud onen rozkošný výhled do údolí kyne, an zatím duch věků minulých duší ovlvá.

Pod skalou živá na dědinu podzemní jeskyně¹⁾, jež ondy zazděna byvši sloužila prý za žalář, do kterého zlástním otvorem s výšiny hradní nešťastné oběti se spouštěvaly. Před několika lety nalezeno tu kostry lidské ovšem zpráchnivělé, železné přilby a rozličnou zbroj válečnou.

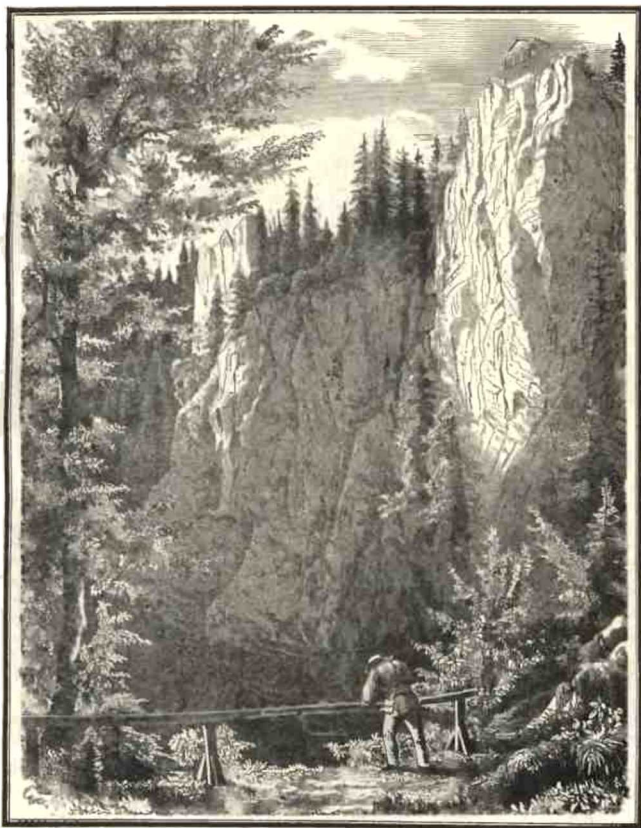
Bývaltě pak Holštýn před věky sídlam rodu ryltřského téhož jména, z něhož Častoslav a Círek již roku 1228 až do 1258 co svědkové na veřejných listinách se nalezají, odkud Dr. Volný dovodí, že nejméně na počátku věku XIII. hrad onen se stavěl. Od r. 1280 až do r. 1400 hýval prý Holštýn bezpečným doupětem loupeživé chasy.— Mezi květem šlechtý České i Moravské, která na straně Sigmundově proti Pražanům r. 1420 padla v ukrutné bitvě Vyšehradské, připomíná se mimo Jindřicha z Plumlova, hejtmána markrabství Moravského, i pan Vok z Holštýna. Roku pak 1422 v počtu devatenácti šlechticů, jimžto rozsudek dán o tom, má-li strana kališnická čili demokracická v Praze vládnouti, čteme i pana Hyncíka z Holštýna.²⁾

¹⁾ Teplotura této jeskyně je nápadně nízká, totiž: $5\frac{1}{2}$ stupně R.

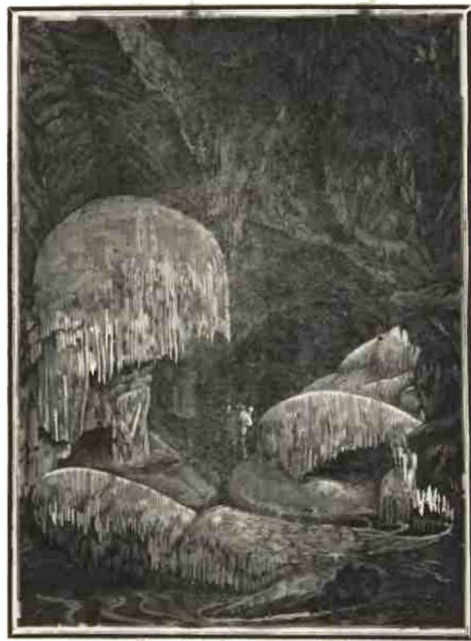
²⁾ Viz Palackého: Dějiny husitské. část I. str. 365 a 463.

Sněžky v jeskyni Ochozské,

Macoča.

Kuzetelná v jeskyni Ochozské.

Skály u vchodu do Sloupské jeskyně.

Ještě r. 1503 stal Holštýn i s městečkem soujmeným v neporušenosti; avšak o 17 let později připomíná se už obě co zřícenina; kdo asi zkázu tu ustrojil, o tom dějepis mlčí.

Horský potůček, který řčené dva mlýny pohání, vrhá se opodál hradu do úzkého jícna podzemní jeskyně, která až posud dosti proskoumána není. Na jaře, když sněhová spousta náhle se rozvodní, bývá celé údolí zaplaveno, an těsný jícen není s to, aby tolik vodstva rázem pohltil. Ano přílišný nával vody v prostorách podzemních podemní druhdy povrch země tak dlouho, až celé kusy rolí do hlubiny se sítí. Tak r. 1834 propadla se přes noc značná část silnice, jež z Holštýna k Ostrovu vede; a teprv nedávno totiž r. 1855, 5. dubna vytvořila se v tomže údolí s hromovým rachotem nová propast, jakoby obrovským nebozízem vykouřená, pohltivši na 400 kostkových sáhů země. Jáma tato obnáší u vrchu 8° v průměru; hloubka měla 12° avšak od té doby už se valně zanesla.

Zdejší lid propadliny toho druhu nazývá trefně „závrtkami“¹⁾ a takových nalezá se tu nemalé množství, jež naznačující zpytatelů běh podzemního vodstva, časem opět se vyplňují zemí, tak že obilím zaseté býti mohou. Abychom ničeho nepominuli, upozorňujeme ještě na pěknou jeskyni pod mlýnem a na jinou nízkou slují pod silnicí do Lipovce vedoucí, jež na 30° zděl se prodlužující „Ovčí jeskyni“ slove; vyznamenáváš se krápníkem obzvláštní bělosti i krásy.

Většího povšimnutí zasluhuje cisaršská jeskyně blíž Ostrova, v úvalu z Holštýna se prodlužující. Svě jméno děkuje návštěvě císaře Františka, kterýž ji r. 1804 svou přítomností pocítil; bytěst tehdež skvěle osvětlena. Jinak ji nazýváno „Eni-

odis“, kteréžto slovo utvořeno z písmenek začátečních zpytatelů, kteří ji ondy navštívili. Ve tmavém nitru jejím skrývá se jezero, po němžto na svoru jezdit lze. Za naší návštěvy vynášel se též odvážlivý Charon, kterýž vzácné divadlo nám způsobil. My stojíce na břehu zhasli všecka světla, an zatím srdnatý lodník s jedinou svítilnou na svoru až do středu jezera se plavil a pak i poslední to světlo zafoukl. My hrůzou ani nedýchali. Aj, tu vyšlehne bengalský oheň na svoru po jeskyni jako blesk zlatého slunce a čarovná krása jeskyně zrcadila se v krystalové hladině jezera. Péro vypovídá nám službu, bychom takový dojem slovy vyhlídli. —

Z Ostrova putuje cestovatel suchým zlebem, jenž bezděky na mysl přivodí skalnatou Arabii. Sedé skaliny po obou stranách jsou ponejvíc holé, nijaký trávníček nevábí umdlené oko, aniž jakého potůčku najdeš, kterýžby dusné ticho této pustiny poněkud oživil bublavým svým hovorem. Černé rozsedliny ve skalách šklebí se v pravo i v levo.

V tomto pustém údolí ukazuje se „Čertův most“, velikánský kamenný oblouk přírodou způsobený, a prostranná „jeskyně rytířská“ na východním úbočí rozložená.

K západu na konec pouli uchystáno cestovateli ještě jedno překvapení v jeskyni Kateřinské, ačby se zdálo, že po tolika procházkách podzemních mysl téměř již ustála. Nízounkým vchodem přichodí se do ohromné dvorany, jež k nejrozsáhlejší i nejvyšší se řadí ze všech jeskyní našeho císařství. V prostředku této prostory zdvihá se takorba celý kopec balvanů s klenby spadených, jež bez ladu a skladu v pusté směsici nahromaděny jsou. Z tohoto vrchu nejdokonaleji se objevují velikánské rozměry děsné jeskyně, kteráž jinak sem a tam i pěknými útvary krápníka se honost, a to proto, že zřídka kdy navštěvována bývá, jelikož z cesty leží.

¹⁾ Dle zprávy Dra. Schmidla slují v Krajině prasto dolinami.

Ku vysvětlení jejího jména sluší ještě podotknouti, že prý za dávných časův jistá děva Kateřina zabloudivši v jeskyni, zpáteční cesty více nenalezla a bídně zahynula. Až podnes nebylo by radno bez vůdce tam se odvážili.

O nedlouhu z jeskyně Kateřinské ocleš se opět u skalského mlýna, a žlebem na Punkvě za hodinu v Blansku, na konci pouti, odkud buď po železnici, buď jinakou cestou se k domovu vrátíš, občerstven a obohacen vzácnými paměťnostmi jedného z nejpůvabnějších krajů milé vlasti. — „Moravan,“ kterýž tebe

na procházce té věrně doprovázel, děkuje ti za důvěru, s kterou jsi za ním kráčet, a dáváje srdečné „s Bohem“ koji se utěchou, že ti nebyl společníkem zbytečným ani nemilým. Přijmi tento skromný obrázek na památku vykonané cesty a doplniv laskavě nahodilých nedostatků štětcem vlastní své obraznosti, ukaž ho svým drahým dománcům i sousedům, aby se šířila mezi námi známost krásné vlasti Moravské a povznášela ducha k šlechtitným činům a tudíž k pravzoru vši krásy, k Bohu, kterýž nám tak spanilou otčinu vykázati ráčil. —

(Jan Šmigmator, kaplan v Dolních Dubňanech.)

stejskou, která se jmenově utážit musí, má-li takovou slouiti, aleko jím se zabral od stamby kofelní. Tedy s jakouž obětímošti stavěl obadníci Kabbistowstsi smoj chrám Wáně w prameních tchě dobách, o nichž jím w soustém Morawanu se gminil, s takowouž pracowatí w této křtící době, o které mluwiti bnu. Sňah pat od jara roku 1857 — až do pobzímka téhož roku. Kdýž byl sněh na Zamotlně se rozlál, kdýž seměto w zemi obzímlo, koutky pouštělo a zelenalo se, kdýž se louhy krásně stvěly žlutým křemem, kdýž čerwičkowé ze země wplýgali a mrawenel opět pracowati počali, kdýž ze země wplýgal chřest a mawruše a brostwe čerwenný se ptkobily křemem, kdýž obolehl leš uowmý lšim a křemem se byh ozdobily, kdýž mšně a štefne we winohradech swým křemem libeznou ze sebe wdpáwaly wůni, a lupinel wíného kře sšj w křemim winohradě wděti bylo, kdýž potíče nedaleko nowého chrámu tisse bublal a pťactwo k sobě lálal, kdýž bohdalové na Milotičích zámech a slawici do swých w pedzim opušťených šidel lesních se nawrátíli a lebeznu pšěň zpřowali: w oně krásné době jarní, kteráž srdce každě rozweseluje, wdati se jednici a po nich tejaři i stawbě kofelní, aby začatou zbežnou práci dokončili. Onino wystoupili na leseni a bělati křmso, a pat bošřawěl mēj 13° 4' 6" wysojou a obadníci stali i mlabi, žamožnějši i chubši, jeden každě maje wplýžanou práci, wstupy ochotě s nebezpečněswim žtwa jím pomáhali, neb „šim mětšji dobro, s tim mětšji přelážji práci.“ Byl to krásný pohled, kdýž mēj buw ote buw wšd a wšd rostla i nebesím! Žij bola wěpši jako kofel a přěšahowala ušwěpši stromy w bědíně. Žak mše došáhla nadymženně wšpěti, huez ji jednici dle swého obyčje owěněli korowowem a borowě-

fami. Rabosti pracujících byla velká, aniž se přemýšleli, že „u stavů ná práce všední přemýšleli.“ Těšili se, hotovili krom a již připravili vše, aby vytaženi byli mohli, což se začalo v polehne 28. května a trvalo do 30. v sobotu před svatobušími svátky. An zedníci počali klenouti kostel a obmitati, připravovali těšili na svém kromu vše, aby naň báň a kříž vytaženi byli mohli. Z nejvyššího leseni až 20⁰ výšky bylo vřet celou olovecí tržinu baleso široko. Nejenom z těšili, nýbrž i z občanů a bítek vylezli mnozí až na nejvyšší kříž a krom, na němž stápeč i vytaženi kříže upewněni byli. Již již bylo vše připraveno a čekalo se, až báň a kříž z Viduň doveženy budou. Báň pozlacenou ob p. Wolfa ve Vidni vytažili těšili 15. června dopoledne na vůz, právě když ve škole byla zkouška. Vytaženi kříže pak bylo upraveno na 17. června obpoledne. Ze vytaženi křížů na chrám a vůze se dře vybych slavně, jest věci přirozenou.

„Kříž jestli česť a sláva křesťanů, kříž ráje, pobjora slabých, berla pastýřů, vůdce návratilých se, zbožnolení prospiwařících, spása buše těla, všeho zla odvrácení, všeho dobra barce,“ praví sv. Jan Damascenský.

Povýšení sv. kříže každoročně 14. září koná se v Cirkvi svatě. Slavnost povýšení svatého kříže slavná se také, křesťanů nejvyšší kříž svatce neb na vůz vytaženi býval, jako v Radbyslovicích bne 17. června 1857.

Šel se k tomu posvátnému úkonu náležející duchovní: W. p. Karel Šcherle, tit. konfist rabba a farář z Dobrona. W. p. Karel Čech, bítan a farář ze Želetce. W. p. Grant. Weber, farář, a w. p. Grant. Petržel, kaplan z Miletic. W. p. Grant. Křížička, kaplan ze Stráž a w. p. Dominik Králík, kaplan z Koryčan. W. p. Karel Konečný, farář a pisatelem zprávy této z Dubna. Ze světských páni byli přítomni p. Leopold Krápiš, c. l. správce, p. Jiří Kříž, stavitel, a p. Grant. Vogel, zedních mistr z Dobrona, ostatní pp. stavitelé a nábožného

lidu na 2000. Několik tu chvil před posvátným činem přišlo, přec se nebe k slavnosti vyjasnilo.

Když se byla ob přítomných páni ve škole pečeptala památka křtina, ubíral se slavnostný průvod ke kostelu. Kříž pozlacený, z plechu ubílaný, u vnějšku, přes 5 1/2 stěrice vysoký, byl křtím okrášlen a nesen ob Radbyslovských chlapců na nosidlách chvoji zdobených uprostřed průvodu. Družičky pak bržely konce pentli na kříži upewněných a trácely po bocích nosidel. Duchovní rabosti přítomného lidu ožnamoval Ambroziánů chvalozpěv „Tebe Boha chválíme,“ Radbyslovská hubba a zvonění na fance. U kostela vyskoupil w. p. farář Dubů a kříž na hromadu rumu a cíhelných koutů, a mluvil o moci kříže; zminil se též, křesťanů zvonění zehná bílu svému, aniž právě vyšší slavnost stali se nejvyššími dobrodinci tohoto chrámu Páni; pomýšlel též přítomných k činění a následování zbožných skutků, a křesťanů dětem všem dobrodincům, kteří buď peněz, neb dobrou radou, neb posáhem, ruční práci a přem a t. d. slavně nápomocni byli.

Napotom vyskoupil w. p. Grant. Weber na totéž místo a čil památku křtina ob pisatele této zprávy zpracovanou a rukou Grant. Zursy psanou, w. nýž popsána jest slavnost Radbyslovského chrámu Páni ob počátku přes 2 1/2 rokem, až do vytaženi kříže na vůz 17. června t. r. —

Pamětní křtina, běžné měbené a stěbrné peníze ob Jana Vařiny, a křesťanů bicece Brněnské ve stěnce plechové do bání na věčnou památku uschováno. Mezí písní o svatém kříži vytaženi se kříž na 21⁰ vysokou křesťanů. Bylo to krásné pobívení, an se toto nejvyšší znamení křesťanství Cirkve svatě všem a všem melebne povznášelo k nebesům! Nábožnému srdci mohlo na mysl tanouti vstupování Christa Pána na nebesa.

Vo všech lešeních ob země až vzhůru byli osadníci, těšili a zedníci. Uto zastavili kříž, když byl 13⁰ vysoký vytažen právě u svého lešení, na němž dělali křtina, a přeměňovali radostně

„šláw a.“ Když pat byl křiž až na samých vrch vztájen, tak jej tesatřů polir p. Michal Ologar z Widně upevnil, první připevňatel učinil, a dle obvyče pohárel (šlencl) dolů s věže uvrhl, kterých se nerozbit. Tejsat Přeslů wyslonal na nejvyšším šesteni u báni ostatní připevňky na zdrowi J. c. t. Wellčenswi Grantiffa Josefa, J. c. t. Wellčenswi Ferdinanda, Jeho Eric. bl. šupa Wrenšlého, na zdrowi přitomných pp. hostů atd., a když šláwku dolů pustil, z kterých všech 12 jenom dvě se roztloukly. Po těch šláwkách byl hon! Napotom činil též tejsat keč, u něj dohlazoval osadníků, jaton roznesenou památku sobě a potomkům byli učinili. Poněwadž i mládež při stavění kostela mnoho wyslála, tedy i na tuto památku mnoho wyslála, tedy i na tuto památku mnoho. S věže házeno dolů mnoho rohlifů, kterých o závod chytáno. Minojedenci c. t. důstojník wyžádal si také jeden, a báreč ohotněno obdaroval.

Konečně zadivil pisatel této zprávy o fěru, při kterých se na kostel 32 gl. 50 ft. št. šeslo. Tejsat téhož večera došel starosta obce Lužické, Pawel Bärák, 40 gl. št. ob své obce na stavbu kostelní.

W dalším běhu stavby kostelní pracovalo 12 kameníků o kamenech ob Wuchlowic dovezených a hotovili z nich schody a věž. Tejsat dokončili svoji práci u prvního dnech nřice července. Wyšše posláni hneb roku 1856 na počátku měsíce října ol. tesatřského mistr p. Karla Wystryla z Widně, pracovali po 16 neděl u kostela Rabiškovského. Učinili práci nejen krásnou, nřbz i trvanlivou za 1200 gl. št.; 9. července dokončili zedníci kostel. Toho samého dne wyptávala se urozená pavi hraběnka Grantiffa z Hardeggu na stavbu kostelní a na prostředky, kterými se řávi. Wyšši již roku 1856 šlechtemu dobrodínku nového chrámu přechetla pisateli této zprávy swj. nábožný úmysl, že chce darovati hlavní obraz do kostela a dle možnosti se o jeho krásu postarati. 10. července šlencl zedníci šor a obmicali kostel, wěž wedle jiných práci, tak že již se konci července tější práce ukončeny byly. Mezi tím

časem se dal zelezných křiž nad presbyterium na štesu a pokrývači, kteřížto w nesmírném horku šolli neděli na kostele pracovali, dokončili w tom měsici práci svou k spokojenosti.

Na sw. Ánu 26. července byly w Rabiškovské kapliče obřadány slavné služby Boží na poběhování Hospodinu za odvrácení wšelikého neštěstí při stavbě kostelní s prosbou, by Wšemohouci i budoucně všem při stavbě zameštnaným milost Swou uděliti a jich od wšelikého úrazu chrániti ráci.

Dle tamnějšího obvyče se ubral slavný průvod ode štolů ku kapliče se zpěvem nábožným, s hubbon a zvoněním. U kapličky činil w. p. Grant. Weber na začátku slova Zalmisty Wánek 121, 1 po přečtených částkách Přím swatých slavnosti přiučené wšetečné křáni.

Slova kazatelowa ze srdce i srdcem přebnášena způsobila takový bojem, že žádné oko suché nevyšlo. Napotom byla ořera, při užití se šeslo na stavbu 57. gl. št. Po ořete šonžl w. p. Karel Koučický zpívanou mši sw., po užití se konečně zanotli ambrozianský chwalozpěw „Tebe Boha chválíme.“ Obpoledne měl pisatel této zprávy slavné požehnutí a na druhý den mši swatou.

Dne 6. srpna dokončil šlencl mistr p. Josef Jakob se swými tovaryši z Widně svoji práci na wěži, au ji krásně bílým plechem byli pobili w 7 nedělích za 1100 gl. št. — Dobrášil wšsta wěže celé 21° 4', křtyti se pak s báni a s křizem do bálky. Au se při stavbě kostelní i šolákšlá, zamečnická a šlenclská práce chřily ku konci, prošla obec Rabiškovská pod 10. srpnem přemnit nejbůstojnější konštok o posvěcení nového kostela, aby nemuseli budouci žimu zase w břišti a suchu pod šitým nebem štáti, anž jejích kaplička jest welice malá.

22. srpna dokončili zedníci svou obřadnou práci, kterou pod vedením polirů pp. Zaubáčka a Šebáčka ze Žerawic byli konali. Tejsat pat kostel w staro-štolním šobu s průčelím, kterých twoti i wěž k wřchodu, wedle cesty z Rýjowa do Šobonína. Dobrášil

děla kostela 20° 5' 6", šířka 7° 3', výška 6°. Kostel má na polební a pilnoční straně po 5 oknech 10' vysokých. K východu má věž 3 okna nabíjevou.

Na západ jest v presbyteriu t. u. laté oltář z rozličných barev barokové ob. t. p. Karla Zantuka. Nad sakristií jest oratorium. Vchod na chór a spolu i na věž jest světlý a pohodlný. Paterny dveře vede do kostela. Vnitřně jsou kromě bláží a vnitřního nábytku, což se na budoucí rok z neobstatku proštěbů obložití muselo, vše hotovo bylo, přálo si každé srdce, aby ještě tobo roku posvěcen byl, aby aspoň pod střechou utryti byli, když se služby Boží konají.

Ještě pak rozhlí mezi posvěcením a pojezdáním kostela; obojím nabývá kostel práva ke službám Božím, jen že církev považuje po jezdání chrámu toliko za prozatímní upravení chrámu pro služby Boží, tedyto svěcení chrámu nejslavnějším způsobem jen biskup sám vykonává, užívaje k tomu sv. křížma. Pojezdání kostel může však jednatýb kněz, komuž biskup plnomocensky udělí. Ne chrámě toliko pojezdáním nerobíť na stěnách malované kříže s vysutými svícny. A takových kostelů je na Moravě mnoho, jenž byly toliko pojezdány. A k takovému pojezdání kostela dostal blážíhoj p. děkan od nejvyššíhoj konfiskace Brněnské toto povolení dne 20. srpna číslo 2188.

„Na prosbu ob 11. srpna sem došlou uděluje se Váši Velečtíhodnosti plnomocensky, nově vystavený Rábský chrám, ačoliho vnitřní nábytek a bláží ještě schází, na některou budoucí neděli neb slavnosti dle církevních obřadů posvětit. Napotom nechť slavné služby Boží následují. Sloužení oběti nejvyšší obmezuje se v tomto novém kostele, na který práva staré kaple se přenášejí — prozatím na ty dny, kteří kaple povolání bývali. Obci Rábské Váše Velečtíhodnosti za proufazanou obětivost a horlivost u slavení chrámu Páně užnalo.“

Požádáním dopisem velečtíhoj Brněnské konfiskace 17. září 1857 číslo 2564 oznámilo se Rábské obci na jest pod

11. zářím t. r. přebloženou žádost, že obec ta samostatného kněze, jak dalece to nupřijí v bloceji panující neobstatel kněžstva domoli, obdrží, když vstědo k samostatné farnosti potřebné zaopatří. K tomu je ale zapotřebí kromě vlastního chrámu Páně, který nejmenom vnitřním nábytkem zaopatřen býti, nýbrž i potřebné příjmy ke konání služeb Božích mítí musí, spolu vystavení fary, stálé zachovávaní kostela a farního stavění a pak dotaci pro duchovního, který dle nupřijí otkolnosti nejmeně na 500 zl. st. buďto v hotovosti, aneb v polnost, sešpnu a penězích, požádaje. —

Pro obdržení domolení od nejvyššíhoj Brněnské konfiskace ustanoven 4. říjen jakožto den sv. Františka a Vášků a jmenování J. c. k. Velečtíhoj Františka Josefa k posvěcení nového kostela. Připravý k oné slavnosti se konaly po celých týden. Přede vším postaven nupřijí prozatímní oltář a presbyterium se vpláždilo, kterýto přípravy vedl Josef Sležar, školní dohlizitel v Rábskovicích. V sobotu vstě do chrámu nového nálezitě a službám Božím potřebné obstaráno. Večer před slavností objevil se ponejprv zrakům zde přítomných doměcích a cizích uctý prozatímní oltář u vši své krásy a velebnosti.

Na den svěcení chrámu Rábského sešlo se velké množství lidu. Ráno po mši svaté v tavnější kapliče obložené sítěmi se poženábla zvláště následující hosté: P. T. p. František Winkler, c. k. mistodržitelů rabba a krajský z Rábské. P. Josef Chornicez, c. k. mistodržitelů rabba a bývalý Rýsovský podkrajský z Brna. P. Leopold Krážík, c. k. správci a p. Ignác Gláser, c. k. otkesni z Hodonína. P. Josef Hajnls, c. k. nadlejný z Čajkovic. P. Karel Bayer, c. k. purkrabi z Mutenic. K. knězi: Dústojný p. Pavel Roeman, děkan a farář z Čajkovic. Dústojný p. Karel Čech, děkan a farář, a w. p. Florian Zemora, kaplan ze Želetce. Dústojný p. Karel Búcherle, tit. konfisk. rabba a farář, a w. p. František Wáral, kaplan z Hodonína. Wp. Josef Fígar, farář z Mutenic. W. p.

Martin Nowotný, farář z Mikulče. W. p. Antonín Prajenský, duchovní správce z Kozhatce. W. p. Frant. Písecký, duchovní z Kučubá. W. p. Ignác Šlopp, duchovní správce z Vgence. W. p. Wawlin Stigmund, kaplan z Bracowa. W. p. Ignác Zwied, duchovní ze Żerawic. W. p. Petr Helbrand, kaplan z Młotic. W. p. František Zurovský, farář z Hrubých Łowic. W. p. František Liputský, farář z Miskina. W. p. Wiktorin Złamal, duchovní z Włostke. W. p. Frant. Weber, farář, a w. p. Fr. Petrzela, kaplan z Młotic. W. p. Karel Konečný farář, a pšatel toho z Dubňan, procesji z Vgence, z Bracowa, z Kozhatce, z Petrowa, ze Żerawic, z Miskina, Hostěhrádku, Rutěnic, Dubňan, Śarbie, Młotic, Włostke, z Wacenowic. — 21. pp. učitelů z celého okolí a na 8.000 nábožného lidu. Odslo 10 hodin započal se slavný průvob ze školy altci swáteční okrášlenou k slavním kvetím fialkám, aby chrám nový posvěcen býti mohl.

Když byl slavný průvob ke kostelu přišel, řikal dšst. p. swětitel u hlawních dveří předešpanou modlitbu, a wyslonal ostatní církevní obřady.

Tak krásně, wznesené a pohnutlivé jsou obřady tyto! Pročej není divu, že jimi wyslání poutníci, ponejwice Słowáci z wšolečných měst, městeček a bēdin, welice dojati byli.

Po wyslonaných těchto zbožných a wzgnamných obřadech wyslouplil w. p. František Weber na kazatelnu, k témuž konci před kostelem wyslawěnou, a činil na základě slov sw. Jana, miláčka Páně (Jier. 21, 3.) po přečtení ewangeliu na den posvěcení chrámu Páně — kázání, kteráž bylo korunu celé slavnosti.

Kač kazatelowa byla tak důstojně, tak důrazně a pkeť tak libezně přednášena, že tisícové lidu, nempijimaje ani duchovní a wysoce postavené ciwlní úřadníky, zarosenými očima na kazatele patřili a slova ob úst jeho do srdci svých sřáli. Napotom wyslonáwal řečník modlitby za dobrodince chrámu Rabisskowského swrchu jmenowané, načež o fira násled-

bowala, při ništo se seslo 294 zl. st. U slawném průwobu se zanotil ambrozjanský chorozpěw a welice u sřátost přenesena jest pod krásnými nebesy z la- plichy do kostela. Nejsmětější netrawou obět Nowého Zátona wyslonáwal welc- slawně na nowém oltáři ponejprw dů- stojně p. swětitel.

Tak tedy byl chrám nový w pki- bytel mšce a w dům Boží zaswěcen.

Na čoke se wzznamenal wyslání přítomní pp. učitelé krásným zpěwem a hubbou. Po mši swaté bylo požehnání a po něm zpřawo národní hymnu: „Bachowej nám Gospodine.“ Žij byly 2 hodiny obpoledne, an se slawnost skončila. Slučná stělsba z moždiku a hudební sborové z Vgence, Bracowa, Kozhatce, Rutěnic, Dubňan, ze Śarbie, z Młotic, Bracowic a Bubiškowic oznamovaly duchovní radost netoliko přítomným hostům, nýbrž i celému okolí.

To jest ona weliká slawnost, která wšechny přítomné dojala, obceršwila a l mnohemu dobrému powzbudila. Zwěsť přispřawala l tomu přítomnosti nassho slawného p. krajského, kterž nás swou welikou blahoslonností, již je každému zde přítomnému propůjčowal, na swůj swá- tel přemile přehoapil, a na jzrawi S. c. l. Weliceňma Frant. Josefa a Ferdinanda, sw. Dtec Pia, Wiskupa nassho, Antonina Wronoska, přítomných hosti a t. d. „Žiwio“ promowálal; jačež i jemu budiž „slawa“ čest a wděčnost projewowána.

Obpoledne bylo slawné požeh- nání, a na druhý den ráno mše swatá s průwobem za zemřelé jako o dusičkách.

Nowý kostel w Rabisskowicích jest pomníkem horliwosti a obětiwosti osadní- ků, důkazem lásky křesťanské a ořasou obce.

Je jest pomníkem prawým, kaž- dy čtenář se zajistě přewěděl; toliko do- ložití třeba, co jsou Rabisskowice, jale mají grunty a mnoho-li obywatelů. Jsout Rabisskowice bēdinou mezi městy Guboninem, Wł. Śkalici, Śtrážnici, Vgencem a Rybowem. Grunty mají sřpatné, pisečné. Bēdina počítá 1000 obywatelů, mezi nimiž 133 řstolních bítel.

Obchovaji we 160 číslch, mezi nimiž jsou 3 půllány, 75 čtvertí, 8 podsebníků, a ostatní chalupy. Každá čtvert má jenem pob 30 mětic výsevu i s loukami, některá i méně. V roce 1854 měla věšina stavením nové střechy ještě 500 zl. stř. bluhů, a již myšlela na stavbu kostela.

Kostel jest též důkazem lásky bratrské, kteráž vyžubila mnoho dobrodinců, mezi nimiž vynikali: Jeho c. l. Beličenski Ferdinand Dobrotivý se svou zbožnou chotí s 1000 zl. Obec Waceniowická s 155 zl., Milotická s 100 zl. Josef Liska, mlynář z Rudniků s 12 zl. Nejmenovaně z Milotic 40 zl. Polejinský z Homoran 46 zl. Mutěnská obec 27 zl. Josefowski obec 29 zl. Dubňanská 18 zl. p. Šimsaid z Dobonína (israelita) 20 zl. Bojanowická obec 29 zl., Lužická 37 zl., Františka Lamacowa z Mutěnic 40 zl., p. Josef Pajniš, c. l. nablýsný z Cislawic 16 zl. a t. d.

Podporovatelé tohoto chrámu byli: Urozená paní hraběnka Františka z Harbeggu, majetnice Milotic, p. Ziti Licht, p. Frant. Vogel z Dobonína, p. Karel Zancil z Rabistkowic, p. Bernard Eisler (israelita) w Bzenci, w. p. František Weber z Milotic. P. Josef Chornicer, c. l. bývalý Rujomský pokrajský. W. p. Rezwal, kněz řádu nejsw. Wykupitele we Widni a t. d.

Z osadníků se významenali: Jan Bařina z čísla 16, Josef Slezar, Jakub Waceniowski, Frant. Flostin, Fr. Surfa a t. d., jejichžto jména jsou plána w knize žiwota.

Nejmější a nejzasloužilejší dobrodinec i podporovatel jest P. E. p. Leopold Rajpiš, c. l. správci statku w Doboníně. Bylo wysla wice sledetných dobrodinců, kterýchžto není možná zjmená ubati pro obmezenost místa, ačkoliv wim, že nebylo třeba jmenowaných na-

psati, ant to žádný nečinil pro čest světskou, nýbrž pro čest a slávu Boží.

Než ale kostel jest i okrasou obce. Dne 10. listopada 1857 ráčil opět Jeho c. l. Beličenski w příležitosti obhřmaného dmorního honu spáčiti obmyslímarný dostawený kostel a nad zemějšsi ozdobou jeho Stwoje nejwější zalíbení na jeho dáti; 9. prosince 1857 ráčila nábožná p. hraběnka z Milotic s dvěma sledčičkami namořiti witi nové chrám a nad jeho stavbou Stwou spolojeností wyjewiti. Prozatím zlobi hlavní oltář malý obraz Panny Marie, kterýž obdarce jeho jest ustanowen pro jeden oltář boční, ant na protějším oltáři bočním má wybělání bítí obraz w ssech Swatých. Je i blázka a ostatní nábytek do kostela obstarán bude, že i fara se zdobuje a wse se přichyšlá, čeho pro samostatnou farnost zapotřebi jest: za to ručí horlivosť osadníků, sledčtncst wynešených dobrodinců a spánilomyslnost nymějšího Dubňanského faráře w. p. Jana Pernička, kterýžto swým přičiněním již w Dolních Bojanowicích tamnější chrám Páně krásně ozdobil.

Uwážime-li ale, že ob roku 1831 obec byla 4krát choleroou namořtíwena a to zwlášt roku 1855, pak roku 1856 že mnoho lidí zemřelo na hlawničku, a dítel těchto roku mnoho na čerwentu, a že předtím w roku 1833 se stawěla škola, ačkoliv toho roku krupobiti dne 10. čerwna weliké nadělalo osadníkům škody: tut musíme wyznati, že stawba Rabistkowského chrámu Páně jest skutkem welikým.

Tim stončuji swůj popis stawby kostelní. Ukolim wim, že mnoho schází k úplnému seřpani, kterýžto, mělo-li by se státi, celou knihu by potřebowalo, přece alespoň nám to wědomi, že jsem to učinil le cti a čínále Boží, tu zdaru Cirkwe swaté a k prospěchu lidu, o jehožto buchowáním wybělání po třetí rof pracuji.

Naučení Ballazara z Tetova.

(Při Novém Zákoně Tetovském (ne Tetovském, jak Zgm.), o němž Dobrowský „Geschichte der böhm. Lit. 2 M. str. 121 chýbněji mluví a Jungm. 2 M. str. 93 krátce dohřká, nalezá se naučení Ballazara z Tetova na připojení k zákonu tomu papíre z nová přepsané. Naučení to níže, potud wime, tištno nebylo. Kwisal pro obsah a sloh zaslouhuje naučení to vůtec na světlo vybáno býti. Což tuto činíme s tím poznamenáním, že léta připsaná, jimiž se zákon ten do první polovice čtrnáctého století klade, ovšem s pravdou neobstojí. Dobrowský klade jej do druhé polovíce 15. století. Nalezá se nyní v bibliotéce ctih. kněží Minoritů w Brně.) (J. S.)

Tyto následující věci psány byly též od téhož pobožného pana Ballazara Tetaura z Tetova, kterž tento Nový Zákon psal léta Páně 1311 za panování císaře Zibeticha VII., otce Jana krále českého. Ale po tom po mnohých letech, když w sešlosti této knihy následující věci připsané již zetlelé byly, pan Jan Tetaur z Tetova, daw tuto knihu přewázati léta 1579 teč je přepsati dal, jakž při konci této knihy jaku poznamenal.

Já Ballazar Tetaur z Tetova a na Falssteinské, a hejtmán knížetství Slezského, otec váš, Wám synové moji mili, Wilime, Wacławe, Frydryše, k častému přehlednutí, a nadto k plnění a skutečnému osvětlení, jsa již w letech dwadecátých zůstavuji tuto pamět rukou mou vlastní psanou, již pilně w srdci westihajte, a potomně i potomky své wpučujte.

Býl jsem člověk mladej jako i wy w letech čtyřechti na zámku Subině, na rytířství od krále uherského sem bit, potom na sněmu římském w městě Řezně po druhé ob císaře římského přeb přítomnosti wšech kurfiřtůw pro mé věrné služby a dobré chování. Silu jsem měl, čestnost; a co jsem teč, a nač mi přišlo a wám na to ptijiti jest, a nač mi ještě přijíti má, že umřiti mám, a což při mně též i při vás to se šlebatí musí; ač wy snad strže váš mladý wěť a nebotonalý rozum na to

tak daleko nyní nemyslite, ani na budoucí věci nač wám přijiti má nemyslite a nepamatujete. Protož poslouchejtež rady mé, otce svého a to mé dale sepsání často čtěte a jeho následujte, a přichypte pilně uši své, naslouhete srdce své, často je rozjímajte na myslí wassi. Neb pro wassi mladost ne wssemu tak dokonale nyní rozumíte, abyšte to wsse což jest dobře činiti a co zle, seznati mohli dostatečně, nejsouce ještě a nemajice w sobě právě utvořeného rozumu a celého smysla, abyšte dokonale věděli co wšeho dobrého jest to činiti, a co wám škodného jest, abyšte se toho činiti wstříhali a warowali.

Nebo jakož nemůž se znáti a dokonale spattiti ceta piáta leticich w oblacích a w powětří aneb ryby plowúci w moři, též rovně cesty mladého člověka w mladosti jeho nemůž žádný seznati, tam se nachejti a nebo obráti, k dobrému čiti k zlému. A pohřichu wěle píma že každý člověk ob přirození wic jest nakloněn ke zlému, nežli k dobrému, a každý mladý raději čini zle, neschetně, nežli ctně a dobře, maje swobodnou vůli — když se netrefce od robiců swých, že mu z lásky otcovské a mateřské cožkoliv čini a přeb sebe vezme, jemu toho wšeho dopouštějí a pomolují, nébrž druzí robicové i tomu se smějí, když co děti zle a neschetně mluví, aneb čini, aneb laji, majice jako žtúc z toho radost a potěšení. A tak potom takové děti, tak zchowané w zlosti a nekázané, nawayncouc tomu z mladosti i když xristou, to pak potom z obyčeje čini, přebně mnice, že jest tak welmi dobře a nejlépe, a tak potom nejsouce z mládí trestáni, dojdouce wice léti, w jiné neschetnosti se dávají čím dále u wěšši, totižto: w swárch, we hru, w ožrařtíw, w zlobějštwu i w jiné, anč druhý potom i robice své, jenž ho aploblí na swět, je w ležlosti má, jim laje i brž druhdy je tepe, když mu po jeho vůli neni, a že mu hned nejsou hotowi, když co rozláže, a že mu nebají na jeho loštěční hru, aneb na jinou co chce a když chce mti. A šleb potom co z toho bále.

Takový takovým zlostem namožený, nemaje oč hráti, dá se w zloběštvu, w lúpež, w mordy na silnicích i w jiné ueslechetnosti, a otec a máti litující syna w tom čti tepru trestati ano již pozdě, a čas trestání již minul. Ale jako prut mladistvý se napravi z mládi křivolaký že rovně bude růsti, též také rovně neb podobně dítě z mládi částým trestáním metlou se napravi a od zlého odvede, že dobré bude; neb když miluje dítě své, ten je trefce, a když ho netrefce, ten ho nemiluje.

O převleklé bláznovství, když z mládi děti svých netrefce, neb takovi časem žalost nad nimi uhlédají. Protož synové milí, toto sepsání vám dávám, abyste se jim spravovali, jako otec vám to příkazuje, a prosím jako přítel, mimo kteréhož na světě lepší míti nemůžete, aniž máte, a snad míti nebudete takového, abyste radu mé poslouhající w tom tak činili, a tak se zachovali, a tímto spísem se spravovali často w něj nahlédající jako w zrcadlo. Alebo jakož člověk w zrcadle užití na své tváři nejmenší znamení, a tudíž poznaje místo zmažání, wi kde je smýti má, též toto w tomto sepsání napřed jako w zrcadle, co by smýti měl s sebe, aby toho se varoval, a toho nečinil, totižto zlého, hanebného a tvé cti škodného, a též zase dobré, ctivé a sleschetné, také tuto napřed aby to činil. Učtíw snad vám toto ne wšedlo mé sepsání bude příjemné, to bude wásemu nerozumu a wáši mladosti připsáno. Také wim jistě, že netoliko vám samým se líbiti nebude, ale že ne wšem jiným wáším bláznivým mladým radám, jižž se mistem drubte také dotýká, ne wšedlo se to líbiti bude, neb časem proti nim bude a jest. Ale já za to nic nedbám, neb wedlé přirození že jsem otec váš, wice jsem powinen vám jako synům mým pravdu prawiti a před wámi netajiti, nežli těm wáším pochybným tím pochybowati a pravdu před nimi tajiti a neprawiti, ješto sami, by se chtěli rozumu pravým spraviti, za pravdu by mi dáti musili. Než dále vám Pán Bůh wšemohúci a popřeje zdravi a lét dožítí náležo roznmu dojiti; čehož budeteli čtiti dobří a ctnostní bříti, s pravou wírou bych vám rád přál, tu sami (po)znáte w tom mé otcomské upřímé srdce i vám, a

že jsem pravdu prawil, a wás jako syny milowal, i dobrému wás napominaje, a od zlého a wám škodlivého wás wstíhaje — abyste se ho činiti warowali. A když wám synové moji milí Pán Bůh dítý dá, mějtež péči o nich, jakž otcům náleží, a wette je i temuž z mládi, at se w tomto mém naučení též zachowávají.

Pána Boha milovali.

Napřed bojte se Pána Boha a milujte jeho ze wšeho srdce swého nade wšedla stvoření, a služte mu rádi a jeho příkázani we wšem zachowujte wedlé wši své možnosti, a nebudete od něho opuštěni w svých potřebách.

Kterak se míti k otci a k matce.

Čtíte otce wášeho a máteř wáši, to jest Boží příkázani, a žeč woudného Salomouna, že budete míti dlouhý wěk na zemi.

Kterak se míti ku pánu svému.

Stráti pánu wásemu dědičnému i se pánu u tohožbyste byli, jemu budete věrni, a swětých věcí wám od něho neprondáste; neb zle učiněno a grada jest, když swětenu wěc proneše. A raději jeden každý od pána swého křibu trpě, nežli byste co ueslechetného nad ním proti své powinnosti učinili, a on snad časem svým poznaje se w tom sám žeť křibu učinil, naprawit. Pána swého jednakožby cti, a jeho dobrého we wšem hleb wedlé wši své možnosti, a jemu wšelijaké lepkosti a hanby činiti se warujte skutkem i radou jinému.

O ženění kterak se k němu míti.

Když se budete čtiti ženiti, hlejte sleschetnosti a zachowání robíčůw, a žešte se ussima ne očima, a raději kterážby kdo pojiti chtěl, zvěz a na místo přezwěz její obhyčeje. Než pilně štetť, aby se nezklamal a w aněšstě poslawě aby sobě čerta nepoal, neb jí již nebudě moci obhyti pojma ji, jako sláda *) koně koupě jej zase

*) J. t. koně sbedého, starého.

probatí. Pojměš¹⁾ dobrou a ctnou, teby máš čest a radost a srdci svému veliké utěšení; pakli pojmeš zlou, hněvivou a kurvou, teby máš hanbu, žalest, čerta a celé peklo v domu každý den, leč z toho smrt pomůže a tebe s ní rozloučí.

Dobrou, ctnou, moudrou ženu slusí milovati nad všeliký pešlab, neb moudrá, dobrá, ctná žena jest vedlé věci moudrého Šalomúna fortuna a poslab a radost muže svého, a zlá žena a hněvivá jest bábel a zarmúčení srdce jeho.

Ž slusíném běhu (však rozumem se zpraveš) slusí dobré, moudré ženy radby poslechnouti.

Ženě hněvivé, vřetečné a blekotné coť povi na toho, ne všemu věřte, prvě se na jiných toho gruntovně vypojte pravdy, abyšte uvěřte talové, něco náhle neucínili, jestlobyste potom toho pykali; neb zlá žena z hněvou lebacos sobě smyslí, na tohož se rozhněvá, leba se pomísila na tom, k tomuž zlu vůli má.

Ženu mladou, jakž ji zprva sobě navedeš, tak ji miti budeš.

Žena moudrá, dobrá nežádá panovati nad svým mužem, ani činiti proti vůli jeho.

Nejlepší ženu, pustě ji zprvu uzdu, a dala přilís ve všem vůli, sám ji sobě ztáhá.

Ženě své vedlé jejího staru staty jeduati, a však s rozumem, a ne přilís se na to bluze chválím, ale coť přilís hýždim. A jest slobně bláznovství, že mnohá žena, kdež na jiné co užít, by pak stokrát bohatější byla než ona, hned chce také též miti.

Nebdej ženě panovati nad sebou, neb jest daleko lépe at se ona tebe bojí, tebou se to všem spravuje, tvé rozkázání čini, a tobě v ruce hlebi, než ty jí.

Ženu vřetečnou odpustíš jebínú na které veseš, přimyslnú temu potomť jádného masopustu, kvasu ani posvícení nebude čtiti obměšťati, a to bez tvé slobdy nebude moci býti, ušlab, útrata i obměšťání doma lebacos. Časem k přirozeným a dobrým přátelům ženu odpustiti nespóbi a však na krátký čas a nebařelo.

¹⁾ Tak mluvo: pojmeš-li, jakož i mže často píše i při částici si obřovná.

Na pouť daleké ženu odpustiti nežádá mi se dobře ani užitečné.

Ženě své ne všech svých tejných věcí věř, lečby ji důstojce k sobě věrnou sežnal, neb časem i ženy bláznivé na muže své lebacos pronáslejí, že muži strže to k slobě přicházejí.

Nezp láni ob ženy a nebej ji sobě ležlosti činiti, aby strže to posměchu ob líbi kdež to uslyší, neměl.

O dětech.

Udělí se mti děti syny, tresci je za mládí, a nebej jim vůle, mřkej metlou, bičem za času, aby dala jim vůli nad nimi potom žalesti neužtel a nebočelal. Web je k tomu, a dej se učiti z mládí, neb učení líbě velikých věcí a znamenitých docházejí.

Web je a uč je cnostem, a braň jim zlé statky činiti za mládí a za času, aby se jich navyknouce jim k starosti nepřidrželi; neb cožtoliv člověk navyknal činiti z mládí, to bude a jest jeho přirození.

Nebdej panovati a mládnouti dětem svým nad sebou dohubž jsi při rozumu, a dohubž můžeš pracovati nedávej všeho statku dětem svým; lépe jest, at oni tobě v ruce hlebi než ty jim, a oni at tebe prosí, než ty jich.

Nebdej a nedopouštěj synům svým kráti, křamati, hráti a se opíjeti, web je z mládí ob toho tresce je, nahýbej je z mládí jako prut mlabivosty aby nezřivěl. Navyknouc tomu z mládí i na staro se jich to rádo přidrží, a talowi to čínice, časem zly a hanebný konec proto berou.

O dcerách.

Udělí se mti dcery, opatruj je písně jako ořa svého, a máte i s tebou, bušte nad nimi jako ostrýšové, at se wás bojí, a mřkejte je a bite nelitujíc melsy když toho zaslouží, abyšte jak svět po hřidcu nyní jest, na nich hanby neužteli, a ležlosti své nebočelali.

Dospělých deer obdušte a v domu nechowejte, než potkáš wás co rovného a slusného, a se cti obdušte za času, neb dospělé dcery v domu, a přezralé owoce na stromu časem zčernívají.

O přátelích.

Přítel dobrého a k sobě upřímného netrat sobě bez potřeby pro malou věc, aby víc dobrého neztratil sobě tím ztratě nežby dohl. Přítel přirozeného slušně jest milovati a jeho neopouštěti v jeho potřebě. Přítel nepřirozeného, kteréhož k sobě upřímného věrného seznáš, miluj nad přirozeného víc; neb přirozený přítel tobě dobře činiti a tebe neopouštěti podle prá (sic) ¹⁾ tobě tím povinen jest, ale nepřirozený přítel ne z povinnosti ale milujíc tě z lásky tě dobře čini.

W štěstí mnoho se přátel najde a w neštěstí málo a potídku.

Přítel pravého w své nouzi a w své potřebě poznáš, a kterého w tom seznáš, to pravý přítel a toho milovati sluší jako bratra vlastního.

Přítel vlastního upřímného k sobě seznaje, neboť se k němu w žádné nepřimosti seznati, aby tě w tom seznaje tebe neopadl, a k tomu i jiných přátel nad tebou nerozpáčil.

Přítel trvá s tebou mířeného se varuj a vystríhej, neb toho což počal nepřestane.

O nepřátelích.

Nepřítel svého nešťpatnějšího sobě lehce newažte, neb takový ačby sám na to nemyslí, ani mysliti směl, ale najde radu a zlého tovaryšstva pomoc žeť sstobu a zle učiní.

Máš-li nepřítel, nelituj jeho. a také newaž sobě nákladu na spešěte, zdaby věděti uohl strze ně umyl svého nepřítel co o tobě myslí, a co před sebou má proti tobě, aby se mohl toho vystríci. ²⁾ Máš se s moudrými, a jestli čest a dobré milují, najdeš u nich dobrou radu, pakli se budeš raditi s mladými a bláznivými, jactž rádcé, takový radu u nich také najdeš.

Máda mladá bláznivá, kdož ji poslouchá, mnohých zavede, a lidé o statek časem i o hrdlo i o čest připravuje. Neb

mladí lidé ledacos začnou a počnou, a nemyslí na konec. Raditi se se zlému není s Bohem.

Raditi kdo k čemu pro svůj užitek, neposlouchej ho, neb není tvůj celý přítel, než aby tebe užil.

Máda praviwá čini praviwého pána. Když tomu radíš, potvď mu samému odvěda ho pravdu, a nepochlebuji žádnému, a nerad mu k tomu, co by mu ošati nemělo a co by bylo zlé a proti spravedlnosti.

S kým máš kvasiti, a koho se přidržeti, a s kým nic?

Kvas se svou rovní a s dobrými lidmi, a přidrž se moudrých, a naučíš se ob nich moudrosti. Přidrž se těch, jenž čest milují, naučíš se ob nich ctností, a též budeš se přidržeti dobrých, naučíš se ob nich všemu dobrému. Varuj se kvasiti a vystríhej se zlého tovaryšstva, smarlivého a opilého, aby přidrže se takových, jich občejeví také na se newaž, a aby s nimi nebo weblé nich jsa w kvasu, k nesnázi, k swadě aneb k práci nepřisel, jakož se to často stává a mnohokrát přichází w takovém tovaryšstvu, že k tomu a k takovému mnohých bez winy weblé takového tovaryšstva přichází. Varuj se a vystríhej se přidržeti tovaryšstva, jinž ani pán Bůh, ani čest, ani ctnost, ani co dobrého milo jest, než swař, hra, ožrařstvo, a wseďo jiné hanebné, a což jako škic čertu líbo, a w tom we dne i w noci tak trwají. Varuj se sám swárům bezpotřebných fcež můješ i opilství, nebo z toho oběho častokrát mnoho zlého se stává a přichází.

O sousedích dobrých.

Dobrého souseda upřímného k sobě jenž ho seznáš, že miluje tě, a pro tě rád čini, též zase miluj jeho, a proň rád činiti hled wse, což jest možné a bez tvé přilísné sstoby. A též rovně čin rád tím občejem pro nejchudšího souseda jako pro nejbohatějšího, kterž pro tě rád čini, a k tobě upřímný jest. Rádého souseda sobě hled zachowati a netrat sobě nejchudšího, potudž nejdeš můješ, a ne-

¹⁾ Podle práwa.

²⁾ Lito více k opatrnosti habi, než ku prosté holubi prohláti a světské více nežli Boží moudrosti plí.

bávej mu přičinů sám ? Zlému sousedstvi, lépe ať on jest počátek zlého sousedstvi nežli ty.

O zlých sousedích.

Zlým sousedem jeden bruhého kme, a jeden bruhého rozhněvuje se naň, zlého souseda jemu mluví. K tomu jiného nemim říci, než tou měrou, jakožt on tobě měří zase jemu odměřovati, to jest božské přikázání, a rostat s rozumem a se cti to činiti coby mu učiniti chtěl, aby toho potom nepylal, a slusnou odpoověď toho měl, přislouby řky i slusnění.¹⁾

O služebnících věrných.

Služebníka věrného seznaje i sobě jenž nepochlebuj a pravdu porvi, a pověditi smi, ve všem nic se v tom tebe nestyď, miluj jako bratra svého; neb z lásky a milujíc své dobré pravdu porvi. Služebníka věrného, jenž věrně a pravdě slouží a svého dobrého a počestného ve všem hledí, též slusí milovati. Služebníka věrného otce svého, jenž ochubí, jsi-li té možnosti, nebej mu hladu trpěti a též služebníka svého, jenž se o tebe staral, také neopouštíť tčmž bžhem.

O služebnících nevěrných.

Služebníka pochlebni seznaje jako hada v nádržích u sebe nechovej, ani rad by jeho poslouchej, neb tobě praviti pravdy a pověditi nesmi a se bojí, než toliko to mluví, coť jest příjemno, a co ty rád slyšíš, by pak i své zlé bylo, a tobě i na zlé potom přijiti mělo. Služebníka, který i čemu rabi pro svůj užitek, seznaje ho v tom, vyslřihej se ho v tom, neb není věrný a pro svůj užitek na jádnů tvou sledu by nechal, jenžby na tě přišla aneb budoucně přijiti měla. Služebníka svárlného u sebe nechovej, neb svárlný služebník i v tvém domu i po hostinu nesnáž, starost a práci časem tobě vadě se učiní.

Služebníka zloběje a štůdce domu svého u sebe nechovej a obub ho, anebo oběsiti dej za časů¹⁾, jakž brzo co naň takového žvíd, neb mezi čeledi domáci zloběj nejhorší.

O dělné čeledi.

Čeleď svú dělnu i tomu měj a přibrž aby neprágnila, aby každý dělal a činn co mu přislusí činiti. Mžby zasloužen čeledi nezadržuj, neb každý nájemník hoden vedle píjma a spravedlnosti své záplaty, a bada jim co i si poviněn, může každému z nich tni směleji rozkázati co činiti má. Drž čeleď svou v hrůze, ať je tebe bojí, což rozkážes ať se stane a tak ať čini. Třesci čeleď svou neposlusnou sprvu řeči a potom věženim, a nebi ji, lečby toho příslušná přičina byla. Neb bijic čeleď neposlusnú roznesou tě víc, než jest ani bylo, že čeledi žádn budeš. Svárlného čeleďna a zloběje u sebe nechovej, neb obě zlé a štkbné domu tvému. Častě přibledání i čeledi čini je býti pitné v díle jich, což každému z nich přileží a poručeno; a řky se nepřihlídá, bývají časem rozpacní a nebdanliwi v tom, což jim poručeno a činiti přislusí. Čeledi nebej v jídle ani v piti neuze trpěti, než vedle slusnosti ať jest dáno každému co na něho slusí. Čeleďna nepotřebného nechovej v domu svém, neb jeho rol chovaje tak tě mnoho stane, jaloby půl čtvrtá sta lidí nakrmiti měl jeden den.

O hospodářství a hospodáři co má činiti?

K dobrému hospodářství slusí napřed každému aby měl dobrou čeleď každ by vedle staru svého. A proto nejlepší čeleď máje buďto ouředníka, neb jinou čeleď máje pán také časem svým sám přihlídaj, a ne ve všem mžby se na ouředníka a na čeleď ubezpečuj, a raději jistotu vezž o svém co se děje než mněj.

Pánům bohatým řky s to býti

¹⁾ Vyšimul se z řeky Páně tuto spisovatel ke svému smyslu natabuje slova Mat. 7, 2.

¹⁾ Za tehdejší doby za každou krádež lidé žueb se věšeli.

může, slušší aby měli úředníka věrného, dobrého, spravedlivého a hospodářného, a toho talového má s těmi dostatků bláže jemu. Ale pohříchů porůbku se nyní talovní nalezají, než veliké mudy žádajíc těch mnohých bývá a se nalezá, ale věrnosti a pilnosti u nich málo. Neb druhý ač pilný v hospodářství ale k svému užítu, pašl věrný ale časem neobácnivý a lénostr druhým přeláží.

Věrný, pilný úředník hoden dobré záplaty, a nebud lito co slušší naň že mu se dá, a též rovně věrnému čeledínu a dělníku, zapluhati, pochoniti, unlatci i též vsí čeledi jiné pilné a dělné. Hospodář má věděti čas každého díla, když čas dobrý, a čemu dělali příslušní toho času aby neobměštal, a to aby dělalo se tak jakž slušší a nač: totizto tvorati, šiti, žiti, a pole voziti, luty šliti, winice dělali, čmelniční a sic roveda jiná díla aby to žádné nebylo obměšláno, než aby se vsje každé časem příslušným dělalo a učinilo. A též rybníky, který čas se mají nasazovati dobrým plobem, a jak mnoho rošabiti aby nepřefabil; neb přefazeni rybníka není užitel než šřota.

Hospodář dobrý má opatřiti aby se bohytům rošechem úprava dala slušná, aby se toho požítvalo pokudž slušné každému bohytku dáti jest, aby se toho požití mohlo. Dů pána a hospodáře i hospodyně, jenž často k čeledi dělné a k svěmu příhlíbaji, čini pilnou čeleb w díle, a pánu neb hospodáři nefe a čini užitel.

O poddaných lidech, kterak se k nim máš míti.

Bud poddaným svým milostivý chceš aby Pán Bůh milostiv byl tobě, neb neodpuššiš (sic) ty jich winny, také tobě Pán Bůh tvých win neodpušl. Neb říkáme w modlitbě Páně: Otče náš, odpusť nám naše winy, jako my odpouštíme winníkům našim, tu sami říkájice modlitbu, w to se pobvolujem, že my odpouštíme; i neodpuštíme-li my našim winníkům jich win, také nám naše winny nebudou odpuštěny. Šlyš rád každého tak chudého jako bohatého w jeho potřebě a jemu spravedlnosti dopomoz, anebo dopomoci každému jemu učiniti přísluší;

a strže to lástu ob líbi a prosbu za sebe tu Pánu Bůhu míti budeš za své blouhě zbravi a we všem šití.

Provinili chudý člověk tvůj co nepřítis velikého proti tobě, odpusť mu jebeu i druhé, učinili po třeti, i tu bud milostivý, neb ležejší počť wedle přjma učiniti jest z příslušného milosrdenství než z příslušné spravedlnosti, ležby veliká věc byla, a žeby prepabl hrdlo spravedlivým seudem, techy měj se k němu jak nať slušší. Naštědej pětně s lidmi poddanými dobrými a nečin jim škoby, ať té zabeji chrátí, než by té přeb jinými hřzibili, a tudy té jim osudili, že někdo máje úmysl se pod své panství šřehovati to o tobě šlyse i nechalby tak. Ale rošal proto měj je w hřuze ať se tebe boji jako pána svého tebe poslušni šřouce, a žádné ležlosti tobě nečinie. Bě líbi neposlušné, hráče, ožralce, šwárlivé, marotratné třeci řeči i rožbou a jim toho nedopouššej; neb talové věci, řež toho vůli mají, občejně žly šonec berou, a děti talových líbi, jenž talové občeje bo sebe mají a čini w nouzi a we psi býwaji. Nebud příliš poddaným svým w kvaších občejem, aby sobě tebe to ležlost nemožal.

O soudu svých poddaných.

Čin spravedlivý rozsudek svým poddaným i každému, řež w soudu šedneš, to Boží jest příkazani. W soudě šedě nešleš ošob, ani na bohatého, ani chudého, ani přizně, ani nepřizně, ani daru jenž soudce ošlepují a spravedlnost potupují. Čin spravedlivý soud každému rotně jednomu jako druhému. Neobšuzuj žádného a nečin práva jednoho proti druhému, bodubž druhé strany jemu obpovně neušlyššě; neb di písno: šubte špravedlivě šponové líbšti, a šlyššie druhou stranu.

Co činiti a nečiniti.

Čin dobře a práwě a neboj se žádného, jest staré příšlowi. Ale i to časem přeb moci velikých pánuw nespomůž ač wedle špravedlnosti w sobě práwě a špravedlivě jest.

Zlé čině, neschlechetně, nebubeš pomluvení lidstvého, by pak králem, knížetem aneb nejvyšším (sic) pánem byl. Co by nechtěl sobě míti a trpěti ob jiného, než čin toho také sám jinému; to Boží spravedlivost a přirozený žal. Nečiní člověk žádnému a zvláště svému poddanému, nebo komukoli jinému učiníš, žádného nemypěňuješ buď křesťan, buď žid neb pohan, to před Bohem vše člověk jest. Činiti sobě člověky také nebej pokudž nebydeš mužem, a vstal staneš se člověka a zvláště ob uocetnějšího než jsi sám, než nic hoapně než rozmysl se dobře, a poraš se prvý s to s přátely, v kterých máš raději celou a k čemu budou raditi, a vstať člověky té kteráž se stala litujice, dopomohou také brániti.

Cožkoliv chceš také činiti, mluviti neb počínati, prvě rozvaž a rozmysl dobře, a pomysl na konec celby z toho potomně dobrého aneb zlého přijiti mělo, aby učině něco v náhle a bez rozmyslu, potom toho nepylal. Neb se často přichází, kdož něco učině aneb mluvě nemyslí na konec, že toho potomně pyči, potom by to rábi napravili, ano pozdě. Všecko kromě zlého dobré jest v hod činiti a proštěbně, a co přišlo zlaženo.

O chlubení se a co máš chváliti.

Nechlub se, když co dobrého učiníš, nechť raději o tobě jini praví tvé dobré činy a skutky než ty sám. Radto pak nechlub se co učinil zlého neschlechetného, anebo tvé cti a dobré pověsti sřobného, aby se sám tím neobfoužil, aby někdo slyše to ob tebe samého potom toho nezblvil, žeš to sám na se usly svýchmi pravil.

Nechwal žádnému jeho zléh činův a neschlechetných skutkův, neb mladý slyše to a rozuměje tomu mněš, že jemu právě a dobře radíš, i čině to a potom přijde k rozumu sezná, žeš mu lžím v tom pochleboval. Nepotvrzuj žádného v jeho zlosti a v jeho zléh skutcích a nebo ne zlém předsevjetí, raději ob toho rabil-šty se s tebou, jeho smou (sic; radbou?) obmek.

Nechlub se sám a nerozprávěj toho což není v tvé podobno, a což není v

pravdě, neb budeš tak v klamu jednou shledán, potom by pak i pravdu pravil, nebubeš věřeno.

Chwal všecko, co jest s Bohem a se cti a spravedlivosti učiněno, neb to vše dobře učiněno jest, a kdož chválí činy neschlechetné, to vše hřích a zle učiněno jest.

Chvališsi toho chwal tak, aby ho potom hýžbiti (ne) mohl, jestliže by se přihobilo s nim křty svaditi, jakož se to přichází, že se dobří a nejlepší přátelé svadí, a tu teprve jej chť hýžbiti prvě jej chválím; aby někdo sobě o tobě nemyslí, aieb i vůči snad toho nekeř, žeš prvě naň klamal, anebo že nyní naň klamáš z hůřivou svadivo se s nim. A též rovně chceš toho hýžbiti, hýž ho tak, aby ho potom zase chváliti mohl. A druzi se na to málo rozumějšli. Něk se za mého věku přihobilo, že jeden znamenitý pán zemřel jednoho haněl a hýžbil, na nejvyšší jemu zdráče dával, a že nechce pob nim v radě královské sedati ani s nim jidati, a potom přišel to tak jej zhyžbiti, jeho vlašni dceru pojal za manželku, v kniždo to prvě s obpuštěním svým haněním naf . . .

O štěstí tohoto světa aby nepýchal v něm.

Dálit Pán Bůh štěstí v světě že zbohateš, aneb že úkadem pomýšlen budeš, to jest dar Boží, nebud hrd a nepřechej v tom aby tím Pána Boha nerozhněval, neb Pán Bůh pejšty nemiluje, a tebe toliko zloušti pomýšlivu tebe jako hrdě hrdce v peci zloušti, a kterých hrdce neostojí v ohni v peci, ten hrdě odvrže. A též ty rovně zpejšášti v tom daru Božím, a neostojíš a nechceš poinněti na to, že to ob Boha máš, věz jistě jak štěstí jest Pán Bůh, češ i zboží dáti tobě anebo jinému člověku, že tak mocný jest to vše zase i každému objiti a zase vzíti, když chce a bude (te) ráčiti. Zlé znamení štěstí kdož má přilijně, a že mu se vše po jeho vůli vede aneb běje, strach jest, aby mu nebylo na překážku k spášení; neb s těžlostí z hůřivou na hody půjde.

Štěstí tohoto světa bez protivensství

nebude uvedeno do nebeského království i weblé řeči pána Krista jenž bi we čtení, že strze mnohá protiwenství musíme přijíti do nebeského království. Daleko jistě (sic) a lepší nábeje i spášení jest, kdož má nespěšiti a protivensství i w světe, než kdo má celé stěšiti dokonale bez nespěšiti a bez protivensství.

O štědrosti.

Štědrosti na veliké mocné pány sluší, a wšak s rozumem, aby štědři byli. Ne wšedlo proto aby rozdal, žeby mu nic nežůstalo, a potom aby sám nůzi a nedostatek trpěl; také aby ne wše jednomu dal, jestli by jich tím deset aneb dwadcet mohl pěstěti, než aby dával s rozumem každému tak weblé jeho zasloužení a aby sám také weblé slavu svého sluffné panowati mohl.

Waruj se štědrosti bez rozumu neb jest škodlivá. Měb chceš miti to jméno žeš štědrý a každému dáwati a dáti wše kdož co prosí, jakž to o tobě zvědi, budeš každý prositi a tebe chtěti užiti, a tak nestát i tomu statek twůj, a musíš zhyznouti na statku. Štědrosti přilísná čini sřobu a člověka we psi, a potom i posměch lidem, kdož rozdáwa jmu wše nic miti nebudeš.

O skouposti.

Skoupost přilísná bez rozumu jest ohavná Pánu Bohu i lidem. A jest tak, kdož máe dosti nic nečiní tím sobě dobrého na těle ani na duši své, ani přátelům svým přirozeným ani žádnému, než toliko peníze hromáží a to jest jeho Bůh i wšedlo nejvěci utěšení na světě.

Skoupost s rozumem jest dobrá, a to tak kdož není le cti a i tvému počestnému a i tvému dobrému a dobrých přátel svých aby tu nedával. W skouposti a w štědrosti w tom obém uira aby se zachowala nejlepši jest.

O útratě dobré a slušné.

Útrata dobrá a sluffná jest, kdož kdo utracuje statek pro své dobré, pro své počestné, aneb nábeje we věci sobě užít-

tu z toho přijíti nežli tu útratu jenž čini. Útrata pro dobrého přitele křemního přirozeného aneb jiného poznalého přitele, jest také sluffná a dobrá.

Útrata zlá a neslušná.

Ta jest přirovnána i marnotratnosti a té se sluffi warowati; nebo jest zlá a sřobná a bláznivá, kdož utracuje bez potřeby, jestli cti, ani užiti, ani dobré powěsti z toho má, než posměch lidem a svou hanbu, sřobu, nouzi a wespění. Kdož utratí statek mrzce sředně, nic miti nebude.

O marnotratensví.

Marnotratnost rovná se i štědrosti bezrozmě; neb kdož štědrý přilísi a bez rozumu, to jest marnotratce. A toho se wám také sluffi warowati, a kárati se páneu Kolbicem, kterých máe sředně marnotratně wěstí a znamenitý statek utratil a nemaje již nic, posměch z toho má toliko od lidi; již ueni kde wžiti, aby dal za tůň sto aneb půl bruchého sta zlatých, ani za čerta čtyřdeset neb padesát zlatých, ani za jestřáb (sic) dwadeci neb třidecti zlatých. Tak sobě lehce dobrý pán peníze wáží, dosti toho (sic) by mu se robili jako pšenice neb mák.

O rukojemství a sľibu za peníze.

Warujte se sľibowati, a rukojmí za marnotratce, za služné lidi býwati. Měb kdož sľibi a rukojmí jest, nemá co jistec dáti ale rukojmí musí a powinni jsou dáti to zač sľibi. Kárejte se opět tím páneu Kolbicem, Holebedým, Alšilem a Widhostí, a jinými mnohými, jenž strze své marnotratensví, hry a útraty přilísné, a bez rozumu wice statkem svým nasazujice než sněsti mohli, mnoho pánůw a dobrých lidí w rukojemství zaslawiwše, je zawedli, že své wlastní za ně dáwati musili a dáwati musejí, a druzi snab potud jsou živi toho zase nenabudou. Za dobrého přitele a nepříteli blížného, jenž by nchyl šlehdán prwe jiná než w pravdě a w nřimnosti, tu požádání jsouc můžete sľibiti, a wšak s rozumem, rozumem je

zprávě w tom. Aleb se již lidé pohřchu-
ja to nestydi a to sobě za občeí berou,
když toho tak zavěbou w rukojemství, že
ho vymaditi uebhoji, než aby swé za ně
sám dal.

Což tomu slibis a přitčueš, hleď aby
zdržal a teniu dosti učinil; neb slibě, při-
řka a uedře za lháře jmin a počtu bu-
deš. Rozmysl se prvé a rabsi neslibuj
a nepřitčuej, čemu by potom dosti učiniti
nemohl, aby strže to lidem w esflíwesti
netossel, a řužetky řec lháře dáwal aby
se s nim wo to isa řiwo maditi nemusil,
aneb to smičeti ob uého řužt by řel
jes lhář.

O penězích co dobrého a co zlého
činí?

Peněz dokýwati a chowati s W-
hem a de cti a spravedlnosti neni hřich
ani zlé. Penize a zlaté řež jich mnoho
má, jseu dobré a užitečné a že sobě za ně
loupiš co chceš, a wo wšsem maje jich
dosti že člowěk máj swou vůli naplniti
w dobrém i wo zlém; wobrátili je a wy-
rá na dobré dobře čini, pašli na zlé, zle,
že penězi a strže ně wosselijaťe uesslechet-
nosti a zlého sobě lidé peblé swé wíle
dewozuju. Penize a zlaté maje zjednáš
sobě zřábce, mordbyťe, že wozma ob tebe
penize zabijet za ně řo řo chceš a řážeš,
zjednáš řháře, zjednáš řalesněho a ři-
wého swědka, zjednáš řiwého řoubce, ři-
dnáš řwědnici, zjednáš že máti bceru řwe-
de, zjednáš že řestru řestru řwebe, ři-
dnáš řannu že se řiřiwí, zjednáš řales-
niky řlatých peněz, řečeti i řossého jiného.
Peněz dáwati za toto řurčtu řsané jest
zlé a hřich.

O pomluvě.

Nepomlouwej řádného řež přičiny
i tomu uedá, a neř řážbého při tom co
jest a řec jest, a řbudeš řwáby, jenž ř po-
mluw řásto řecházi. Pomysl prvé řužby-
dy, řcessi o řom co řlutowi a řowáž
dobře, wážesi to řrowěsti řož o řom řl-
uwti chceš, a newáš řlusiřného řřuwobu
raditi mlč, aby řlutowě řotom nepřel, a
řase wo řyblo řera, řoho řase řaprawo-
wati nemusil, ač řřisřloliř řuž ř řřřřeni.

O hněvu.

Hněw s řowmem nesslodi než jest
dobrý a řlusiřný a řotřebný, a to aby
se řozřněwal ne řřecřm řněwem, než
toliko řněwem řowatným, aby řwibouce
řněwřu řowatu řce se řáli bři, a
těž řaké řebde řwibouce řněwřu řowatu
řána řwého, aby se řojic řinili řož řinili
maji.

Wyřřibei se řněwu řřisřřného a
bez řowmu, a řowmysl řužbydy řwé a
řowáž řobře na řosse řranu řuž se řně-
wáš co učiniti chceš aneb učiniti máš,
aby wo řněwu něco řáble newčinil řess-
by řotom řoho řyřal a řřař i řanby i
řřebdy řřže to aby newřal.

Hněw řřisřřný bez řowmu řřbce
řarnucuje, řobrou řřw řčlowku řazi,
řřwí uřimá, řimossli uřřacuje, řamen,
řnu řbuzuje a řowřáš řa řřřř nic do-
brého wo něm neni, aniž ř něho co do-
brého řocházi než řossede řlé, řussi i řělu.
Totiřto řussi řlé že řowby ř řněwu se
řřwaji, těž řlé řělu, že newby a newřa-
wi uowobi.

Hněwřu člowěk bez řowmu řři-
rowuáwa se wo řom řláznu, a řoliko řas
řozbil jest uwezi nimi, že řlázem jest řužby-
dy řlázem řebuřřejně řw řosseden řas, a
řněwřu člowěk bez řowmu řoliko wo řen
čas jest řlázem řuž se řozřněwá. Aleb
wřáwe řásto, že řmoch řozřněwaje se že
se řake řlázni, a že newi co řám řlutowi
aneb co řini, a že řu řřže to řasem
muche řlého a řřodněho řřřřř, a že
řoho řotom, řož ř řněwu řlutowil aneb
učinil, řyřati řude a řoho řase řilolito řa-
řawiti uebude moci, a řřže to řasem
řanku, řřřodu řřpěti řuřř.

Hněwu řezpěřebně a řuž neni oč
a řřoc a řo řaleu wěc se řlusi řow-
wati řážbému řež řowmu má; aneb řláz-
řna řážbého občeí řen jest, že řo řěřou
wěc se řozřněwá.

O starosti řlusiřné.

Starost řlusiřná jest řážbému řánu
a řesspábati řonu řwého, aby se řřaral a
měl řáb wo řonu řwém wo řossém; neb
řež řáb wo řomu, řu řřřři a řřřř řři-
řřř, a řež řeřř, řu řřřř ubřřř.

Starost sluffná také jest starati se o statek svůj a býti pilnu svého, a statku dobývati s Bohem a se cti jiným bez sfloby; to jest dobré, neni hřích ani hauba.

O starosti neslušné.

Starost neslušná jest, kdož se stará žádaje ne podobného aneb cizího a toho jestto k tomu žádne spravedlivosti nemá.

Také starost nesluffná jest kdož se stará o věci nemožné minulé, o to, jestto sobě toho ničolno zase napraviti nemůže, jakožto kdož se stará o ženu, o děti anebo o přátely kdož mu zemreu, jestto jich nikdy zase z mrtvých vzkřísiti nemůže. A též také kdož se stará o sflobu, kteráž se jemu slane, jestto ji zase ničolno napraviti nemůže žádným obyčejem. A jest sorchomané blánuosťu kdož to čini. Než nejlipe což pryč to Pánu Bohu poručiti a s myslí to spustiti, tím sebe nezarmucovati.

O dobromyslnosti.

Buď dobromyslný; neb dobromyslnost zdрави člověku přidává a živnosti, ale wšak tak, aby byl s rozumem dobře myslí totižto bez sfloby, aby strže dobrou mysl jiného svého dobrého a užitečného neopustil, a to jest dobrá a nejlepší věc. Čin sobě kratodvůl a dobří mysl v myšlivoštedy a to časem, aby také jiného prawnějšího svého dobrého neopustil a nezaanedbával, jesttoby věci užitel přineslo než též myšlivoš a též kratodvůl.

Nechť sobě dobré myslí tím kecž nezviš v tom své cti ani svého dobrého, než haubu aneb sflobu a časem i posměch.

Na desce přidána jsou slova :

Věta 1579 po swatém Bázlawu dostavši tohoto zákona předsbů svých sešlého dal jsem jej převázat a co bylo zetleleho na písme přepsal a přivázal tak aby ta pamět ueminná.

Jan Tetauer z Tetowa mp.

Užitečnost kněh Dědictvím sv. Cyrilla a Methodia vydaných.

(Sebastián Kubíněk.)

Život člověka jest patování ve vlasti věčné; a přece umozí nebbaji na wýrol swatého apostola: „Ne máme zde města žižslawajícího, ale budoucího hlebat.“ nebbaji na zlfusenost lajzodobenni, že smrt wsfelitým zemšťm wěcem konec čini a člověka ob statkůw mežbejšich na wěčnosti obwolává toliše se sfutky buď dobrými buď zlymi.

Žebná péče jejich směřuje na rozmnožování majetnosti pomijiwé, kterou sřrabují wsfenozjmým, nežřibla i hřifšným způsobem zapominajice na welišlou wřpověď Páně: „Co prospěje člověku, kdyby wřfšechen swět zřřřal, ale na své buři sflobu trpěl?“ Takowě

člowěš nerad obřhodi ob swých pozemšťských statků; a wšak smrt jest neupřofštelná a neuplatitelná; prázděn, jak přifšel na ten swět, musí člowěš z něho ořebjiti, a statky své jímým ponechati. D by lidé wřřto přifšřných starofš o pozemšťské wěci a statky tohoto swěta radějš pečowali o statky wěčné a o posřabjš, které mol neřžere, žlobějš, to jest smrt, nepofřrade; nebot smrt jestit žlobějš, kteráž wřřfšechy statky zemřš lajždemu utradne a žebere; ale dobrých sfutků náni ani smrt neweine, ty berem sfobou na onen swět, a za ty se nám dostane obřplata řojná w nebeřřch. A protož acjmoudřej jebnáme pamatujice na apostolřš naučenř, že řřme

zde jen pouťníci a že tu nemáme zůsta-
vajícího místa, ale budoucího hledáme.
Ale teď nám tuto swatou pravdu vždy
na mysl uvete, abychom na ni nikdy ne-
zapomněli, ale vždy ji v paměti majice
řídili se swatými pravdami?

Kdo nám tuto swatou pravdu vždy
na mysl přivete, abychom vždy na ni
pamatujice zachovávali, co Bůh poroučí,
a vysílali se toho, co nám činit za-
kazuje? Kde, pravdu, nám tuto swatou pra-
vdu lépe na mysl přivete jako nejswě-
tější zrcadlo života Pána Ježíše? A
Jeho nejswětějšímu životě nejswětější
vidíme, že život člověka jest na tom svě-
tostě toliko putování. Prohlídni sobě kaž-
dý katolický křesťan knihu první Děk-
ctvímu swatého Cyrilla a Me-
thodia w Brně wydanou; zde se li-
tato swatá pravda tak krásně a živě obje-
ví, že ti ani nejmenší pochýbnosti o ni
w mysl nemůže zůstat.

Nebo jako ostrý paprsek lázněm do
očí páde padá a ho napomíná důtklivě a
zřetelně roztaž Pána Ježíše: „Chce-li
kdo za mnou přijíti, zapře sebe
sám, wem kříž svůj a následní
mne.“

Teď nahlédneme do této drahé kni-
hy, jenž se nazývá „Putování Pá-
na Chrysta“ kterou nábožní čtenářové
jsiše sobě k swému penatení již dávno
požorně přečteli. Sloumejme berliu, by-
li život Pána Ježíše na zemi více než
putování do věčné vlasti?

Která byla první pouť Spasitele
násheho? A jsiše prwí pouť jeho by-
la, když se snížil a s nebe dolů sestoupil,
člověčenství na Sebe wzal, w životě Pau-
ny Marie se wtělil pro naše spasení, pro
naše dobro, pro naše wykoupení a spa-
sení, abychom pro hřích prwotní nebyli
od Boha na věky zawrženi a ztraceni.
A čemu nás chtěl učiti tímto Swým pu-
towaním k nám na tento svět? A jsiše
jswé posolce, kterou nám ulágal, když se
tak snížil a bitné člověčenství na sebe
wzal. Swatě lásce, ani nám Swým
wtělením ulágal, abychom i my Jej ui-
lewali, tak jak On prwě uilewál nás. —
Druhá pouť Jeho byla, když se dal
od matky Swé nejswětější Pauny něsti
přes hory do města Hebronu, aby

nawštíwíl Jana přebývající Swého, a
jej od hříchů prwotního očistil. A čemu
nás touto poutí nanučiti chtěl? A jsiše,
abychom s welikou toužebností spěchali a
putowali rádi, řekychom sami sebe nebo
blíznihy mohli odwrátit anebo očistit od
hříchů; neboť hříchem se uráží welikou
Boží; máme tedy wšši slou čestovati
tam, kde bychom sebe nebo blíznihy mo-
gli od hříchů odwrátit a ke cnosti při-
vesti. —

Třetí putování Pána Ježíše
bylo do Betléma, kde se naroditi měl
w chléwě w nejswětější chubobě a w ne-
destatku. Čemu nás tím poučiti chtěl?
Chtěl nás poučiti, abychom netoužili po
zemském behatství, ale abychom dle Jeho
swatého příkladu naučili se swatou chubobu
milowati; neboť neuí blaženější život žá-
dného člověka na zemi jako toho, který
sobě swaté chuboby míti mážiti, který ji dle
příkladu Spasitele za chot, za nerostu
woli, ji celý život zemský zasvěti a obě-
tuje; toum chuboba jsiše samé dobré věci
přineše a wěcným zrcem krásnowsti nebe-
ského obdání.

Čtvrtá pouť Jeho byla do Je-
rusalemského chrámu Páně, kde se od Swé
nejswětější Matky dal Dci Swému obě-
tewati, a nás naučiti chtěl, abychom, jak
mile k požádání Boha přijde, hned se
Jeho službě celým životem zasvětili a
Jemu se wěnowali a obětowali, proto
že On celý život nás uleží, a že nám
také za tuto obět daruje Swé milosti a
po tomto životě život wěcný w nebeské
slávě. — Pátá pouť Jeho byla do
Egypta. Vál-li se Herodes, že Ho usmrtí?
Bůh se zajistě nechtěl člověka, ale byla
příčina jiná; abychom i my jako On před
Herodem, kterýž ušlowal Jej usmrtit,
utíkali před hřichem, jenž usmrcuje duši a
přiwádí ji k wěčné záhře. — Šestá
pouť Pána Ježíše byla, když se wracel
z Egypta, chtěje nás poučiti, abychom do-
stancu-li se někdy mezi hříšníky, jakož
On přišel mezi pohany, uenázili se ob-
níc, ale hleděli wšši slou odwrátiti od hří-
chů lážebných; neboť kdo odwrátí hříšníka
od hříchů, wyuobodi duši od zahynutí —
od smrti wěčné; abychom mezi hříšníky
neneli spolu, nýbrž dajice jim poučení,
wystrahu anek potěrowstie je utíkali z hří-
chů.

jsné společnosti, abychom se od zléhý ne-
natažili a s nimi nezapomněli. — Se-
d m á pou t Pána Ježíše byla w dwa-
náctém roce věku, když do drámu Jeru-
salemského putoval, aby zákon naplnil,
čest Otce nebeského rozmnožil, a nás při-
kladem poučil, kterak zámena Božího po-
sluční býti máme, jiným dobrý příklad
dávající svatou pobožností o službách
Božích, poslechním slova Božího a při-
jímáním swatých swátostí.

A což můžeme říci o Jeho trile-
tém putování, kteréž konal po Swé vla-
sti ob města i městu, když hlásal Zákon
milosti, když zjevował pravdy, které vě-
řiti, a učil povinností, které plniti máme,
chceme-li života věčného dosáhnouti; když ne-
mocné uzdravował, mrtvé křtil, neumělé
učil, ztracené ovoce narnavené hledal?
Čemu nás tento svatou ponti učiti měl?
Abychom po celé své živobylí na tomto
světě vyhledávali takto cti Boží, a spa-
sení své i svého bližního, abychom samé
dobře a milosrdně slůvy konajícího pro-
středem sobě spáseni; abychom neumělé učili,
chybujícím dobře radili, zarnoučené těšili,
za veselí — zvláště za hříšných se mo-
dlili a s těmi i spáseni pomáhali; to jest
naše úloha, to naše swatá povinnost,
kterouž vyplnat nemohlyme ani jsme,
jestli sobě nebo zasloužit a dobytí chceme.
Nyni ale popatřme na Jeho putování
při svatém mučení a vyprovodíme ho
na této truchlivé a trapné ponti a pojeme
s Ním i poslední věci, kře uslaowní
w e le b n o u sw á t o s t i, tuto slyšou man-
nu, kterou i duchovní potravě uslaowní
a tím welikost Swé lásky nám ukázal, a
nám příklad zůstavil, jak i my Jež a
bližního vroucně milovati máme. Pojd-
me za ním do zahrady Getsemanské a po-
hledně na Jeho vroucnou modlitbu ana
Jeho těžkou práci, kteráž pot krmavý z
Něho vyrazila. Čemu nás zde učiti chce?
Abychom horlivě spáseni své drahé duse
a spáseni svých bližních hledali, neboť zde
poznáváme, jak drahá jest cena duse lib-
stě, jak si ji tedy máme vážiti a ji bá-
blím strážiti hříchy za každou nedávností; neboť
byloby s námi věčně běda. Dále pu-
tujeme s Pánem Christem i Anassowi,
ke Kajáfšowi, i Pilátowi, i
Herodesowi, ke slepu, ke byl blé-

rován, trniti korunován; a zejména
všech potupu, pohánění, posmívání, vese-
lých kelesné rány, nespravedlivé odsouzení
na smrt. Ach! což to muselo et nás zá-
dá, než abychom všem hříchům tonec uči-
nitose pravému polání se oddali a Christa
vše swými hříchy uctřiznili a uumčili,
aby vědly přímě soud na nás nemusel
vytenat a nás věčně zatratit. Dále po-
hledně na Jeho svatou křizowou cestu,
na tuto bolestnou pouť, kterou na Kal-
war i i vyplnal, aby nás s Otce ne-
beského smířil, nám odpustění hříchů wy-
mohl, spravedlnosti Boží učinil zástou.
Vezorujeme Jeho swatá slova na kelesné
toto cestě, když totiž ženy Jerusalemské
těšili a když na křizi sedm slovo promlu-
wili! Putujeme za Ním až do grobu, a
čemuž se můžeme tuto spásitelnejšího na-
učiti, než abychom hříchy a swetu docla
odumřeli a s Christem byli pohřbeni,
bychom s Ním také mohli slawně z mrt-
vých powstati a věčně býti živi. Pak
Jež wyprovádějme z mrtvých vytržene-
ho po cestách a pontích, kdy těšil Swé
odpuštění a oslěd přátele, až konečně
poslední pont vyplnal, když na nebe wy-
stoupil. Tím nás chce poučiti, abychom
powstawsse z hříchů byli živi cností, a
pozdravňowice mysl i nebeským věcem,
tenžili po věčném životě, kterýž nás na
enem světě očeláwa, zůstavem-li Bohu
a cnosti věrni až do konce. Tent jest tedy
bohavý užitek, kterého nabyti můžeme, bu-
deme-li knihu „Putování Pána Chri-
sta“ beblivě čísti a sobě režímati, že i
nás život jest na světě jenom putování
do života věčného; a budeme-li tak ná-
božně putowati po tomto zemském údolí,
jako Kristus, jistě za Ním do sláwy
věčné se dostaneme.

Missie lichomořské.

Čte-li kdo pozorně knihu tuto De-
dictwim swatého Cyrilla a Me-
thodia w Brně pro rok 1853 spolu-
odním téhož Dedicwim tisknutou a wy-
danou, mžje nabyti wyboruého poučení
a přesvědču.

Pohlédněme w duchu nejprw na
missonáře; na tyto swétny docla odumře-
lé muže, kteří pro spásu nezobdáných

nimi zahánben a eni jako roštějové se chlubí svou živočišností a jako za bohů před jinými uctovánci se vyšťanují a co má jméno čtosti v lesklosti před neopatrností uvažují, svatě uáboženství nejvšoběhující a neutvorené ve víře potahují za sebou i pobočné nově, w které sami věží. Potřeba tedy uctívání ženě smělosti a vzdělanosti, aby takové tu-pitele a zlehčovatelé rozn, uáboženství a čnosti mohli zporážeti a zahánbiti, aby svatá víra nebyla w pohanění, a slabosti vidouce vítězství nasseho svatého náboženství pomině se ho přidržel a nedali se takovým svůdním od něho odvésti. Nemňžemli takového nově a víře přirostí, tedy nejvšoběhující potřebu, každému uctívánímu dávat vystrahu, aby se chránil před takovými libozřecy, kteří nikoliv želo ale duši zjiřají, a na věčnou záhubu ptkuvádějí, když jim nově a bezpráví jako jed do mysle vltávají a je otravují.

Mimo nově kolikých druhů hřisnitů nacházíme, kteří bez napravení životu náběje i věčnému životu uenují! Kdo se do nebe dostane, přijde mezi svatě patriarchů a preroků, apoštolů, uctěvů, vyžnávů, mezi osvíceně řády, mezi anjelské řady. Ale ovesem se uuní také tak vzdělat, aby se tam mezi ně hobil. Skoumejme, může-li do nebe přijíti neohrabaný, nemravuh rozpuštěl, kterýž neumi promluvit slova, aby nepáchle nemravem a nesmrdělo lozlem, a nebylo pohoršení jiným. Ale suab je takových lidí málo ve světě! Ačť rozbychám sobě, prodávaje krajiny známé, newim jestli pravdě ublížim, když řeknu, že je většší díl tonto morewinou ne-li docela otrávených, tedy ptece již nalažených. Nebo židva najdeme nějakou schůzku, buď na poli nebo w dílně neb w jakémkoli místě, kde se více lidí seje, aby mezi nimi nebyl nějaký takový tlachal, kterýž takové pohoršující řeči před mládeží ze sebe jako morewinu ránu vyhruluje i pohoršení jiným, a nebyť tak hned vidět toho, docí mu w tem stál w cestě, ale ovesem se mu smát, poslebowat, napomáhat, přiznawat: i temu se rozbyněbo nachází. Jalt tedy soud prone-seme nad takovými pohoršlivými lidmi?

Q jistě ten, že takový žádů by nebe se uchýlil mezi svatě; a ten, kterýž již rámeno nejvšoběhující Soudce nad nimi vyšťanil: „Věda, kdo pohorší jeducho a malíčků; lépe by jemu bylo, kdyby žerno w oslci (lámen mluví) zavěšen byl na hrdlo jeho a on pchřen do hlubokosti moří.“ A což tedy máme nechat světo za korist báblu? Nežáje-li nám svatá povinost, abychom, nemůžeme-li takových potážených napravit, aspeu uwinuých hleděli vystrhati před pohoršlivými lidmi? A tak by jistě ze svatě pwinuosti měl každý otec svým dětem, hospodář své celáce, učitel svým žákům, soujed soujedovi a druh druhu dávat vystrahu před takovou pohoršlivostí lidmi, aby od nich nalaženi jence báblu do moci se nedostali a věčně nezhybnuli.

A pozorujme bále, je-li jestli jaký druh blížiti, jichž bychom ob zleho mli odvracet a i cuosti vybízet, aby i spasení se dostali? Q jistě najdeme veliké počet těch, kterým starost o spasení, o duši, o věčnosti je více uoběšší; kteří jenom o zemské věci péci nemnawenon mají; jenom o tělo, ale málo o věčnosti a o duši se starají. Dwinuwaj se, je malou mobilní, nebo zronějši pobežnosti besti čini. Ale newypuzují ze sebe soběctví, huw proti blížimu a žiwiti. Nehledají horlivě a přede všim jiným království Božího a spravelnosti Jebe. Nejsou pokojni, tišši, milestni. Nezpouštějí nepřátelům, nemoblejí se za ně, uctí jim dobře. Proto n nich také může býti malá náběje na království Boží; e nich práve se může myšliti, je patři i tem, o nichž Bůh prawi: „Ne lažb, kdo mi říká Pane, Pane, wejde do království nebeské.“ Můjme tedy takové lidi pobýznout i tomu, aby vůli Boží dobonale plnili a pať jim miljeme s jistotu přilíbiti nebe.

A mimo tyto snab za nassich časů již takových blížiti neni, o kterých swatý Pavel apštol wyřkl, že království Božími mlaďenci nebudou? Neni-li již w nassich krajích smilník, cizoložník, zlobě, takowci a opileci, kteří jenom hrdlo prolínat mají ve žvhu?

Takových i v našich krajinách najdeme nemalý počet, a eossem také bez napravení života, bez pokání nemají nádeje života věčného dojíti. A takové napravení také svatá láska i blízká. A k tomu má nám příklad misieonářů býti zrcadlem, do něhož každý pastýř duší, každý etec, každý hospodář měl nahlédati, aby náležitě veděl, jak to činiti má. A k tomu by mu kniha „*Missionen und Missionen*“ jistě dobře posloužila. V ní uhlídá, jakým způsobem oni hlebi lid divochů i věř, i pognání Boha, i svatému náboženství, le cnoti, le svatým mravům a i dobrému pořádknému životu přivést. Jakou morálnost projevují při této práci, a jakou tichosti hlebi jejich divokosti oblomiti, a jakou trpělivosti snáseji ptkoři jim ob nenapravitelných čině, jaké přetelčnosti a moudrosti užívají, aby je o pravdivosti svatého ewangelia přesvědčili, a s jakou neohroženou zručností a statečností vytrvávají při práci své, když se jim také i hned nedati tal, jak by sobě přáli a žádali. Dmsseni jim v tom milost Boží přispívá; ale tato milost bude i nám nápomocna, ješliže se dle příkladu misieonářů statečně přičiníme, lid ob nemědeosti a ob bídou odvrésti, a jej le cnoti, i věř, i dobrým mravům a i dobrým skutkům pohnouti. Tomu náš kniha „*Missionen und Missionen*“ vědomně uči a pobízi. Nemluw tedy žádný: „čemu se mám z té knihy naučit?“ Mnohému se každý může naučit, jak má totiž nejen sám dobrým býti, ale také o jiné ze vsi sly pečovati, aby se stali dobrými, cnestnými, a nábožnými a tal života věčného hodnými. Mimo to máme tom také poučení, jak mnoho dobrého můžem púsobit, nebudem-li jen přislib soběti, budemei ehotné misieonáře podporovat obětmi a modlitbou. O bť tmi proto, že ustanoveni kostelů a škol je potřebná. Modlitbo u za misieonáře, aby jim Bůh zehnal práci, přidal potřebné horlivosti, trpělivosti a statečnosti do věru až do konce.

A konečně z horlivosti divochů uowé na wiru obrácených máme sobě vzíti příklad a obnewit se také v duchu a být horlivými následovateli Ježíše Christa Pána našeho, kýchem také Jeho slávy v nebi byli účastnými.

Život svatě Alžběty.

Život svatě Alžběty, Dedicowim siwatého Cyrilla a Methodia v Brně wydaných spolkodům, jest kniha všem čtenářům oblíbená; každý ji s oblibou čtl. Než otázka, ješli ji také správně učiteli a každý čtl? Nepochybují, že ji s dobrým užítím čtli, ale nemůžeme jistotně, jaký kdo užitel z toho nábožného čtení dosáhl? Protož přece zmiňme se, s jakým úmyslem by ji čtenářové čtli měli, aby jim i užitek časnému i věčnému, duchovnímu i tělesnému sloužiti mohla. Známe dobře některé lidi, kteří čtou velmi rádi knihy oblíbené; ale eossem jen nejvíce proto, že se jim to líbí, že je to pro ně slabé, rozkošné a radostné; leč nečtou proto, aby se něčemu dobrému naučili, aby sobě dobře příklady následování přetvořili, o které dobré přebírali učinili, že budou dle toho nábožného čtení se řídit, že budou těch swatých cnoti následovat, ku kterým je čtení pobuzuje; oni na to nemyslejí mnoho, aby dobře skutky wykonávali, o kterých se w knize dočli. Tal na příklad mnozí čtou rádi život Pána Ježíše proto, že je jim tato kniha velmi milá; málo který čtenář se najde, který ji s oblibou nečtl, zlást ty staré knihy, w kterých velmi pobožného rozjímání o čudobě, o pokře, o poslušnosti, o svatě trpělivosti Pána Ježíše se dočítají. Ale některé z nich znám, kteří rádi čtou o veliké čudobě Pána Ježíše, ale oni ji ptece nilewati nechťejí, a ačkoliv mnohá léta w ni věží, přece nijak se do ni nevmějí wpravit, a rádi by se čudobě docela zbýli, byby jen bylo možná; oni nechťejí nijak náležet mezi ty, o nichž Wyhupitel ti: „*Blahoslaveni chudi duchem!*“ Oni rádi čtou o Jeho svatě trpělivosti, ale mnohdy ji ani kusa nemají, a neschá se Boha o ni wroucně prosit; rádi by se mermomoci zbýli křiže, který Bůh na ně wložil, w čem přece Bůh dle moudrosti své nejšetrnější a dobroty jim po vůli učinil nemá, proto že ten křiž jen pro jejich dobro na ně sláda, aby totiž nebe sobě wydobýli. Oni rádi čtou o swatě pokře, ale přece takovými byli nechťejí, o welném púslušenství Jeho,

až k smrti kříže, ale přece poslušni žalo-
nův Božských ani zemských náležitě býti
nechtějí. Káží čtou o lásce, kterou Pán
Ježíš w žiwobytí i we smrti nepřátelům
uštědřel; a však sami nepřátelů své ni-
jakž milovati nechtějí. Žalý užitel že čtení
pojit může lidem z kněh, byl byhly sebe-
lepší a nábojnější, jestliže se nesnaží ži-
wot svůj podle toho naučení spravowat
a žítibit?

Jestliže tedy čteme žiwot swatě
Alžběty, tedy hlebme, abychom we
wsšem její swatě cnosti následowali; tať
budeme jistě užitel nemalý mítí z toho
nábojného čtení. Předbě uestyčme se
býti hodně zbožnými, uestyčme se za-
moblítu, nestyčme se čísti nábojně knihy,
nestyčme se častěji přijímati swatě swátosti,
nestyčme se wěsti žiwot cnostný, nábojný
a swatý jako swatá Alžběta, která
jsouc robu wzrušeného obložila wsledu
bájeň, a nebála se toho, co lidé řečnou,
že taková kněžna tať se ponížíje přeb
Bohem, tať se pobežná, tať swatá; —
nšbrž widouc že se to líbí Bohu, dost jí
bylo na tom; nechť lidé mlurvi co chtějí,
ona činila co se líbí Bohu, a co jí swatá
powinnosti káže. To mlurwim zwláště
mladým lidem, kteří čtouce takové krásné
příklady, jako je příklad swatě Alž-
běty, rádi by se takové zbožnosti obě-
tovali, ale nemají zmužilosti a obáwají
se posměchu lehkomyšlných lidí. O neboj
se toho, křesťanská mládeži, ale s welskou
wroucností mohl se k Bohu o zmužilost,
a Bůh, kterýž dary své wsšem hojně
rozdává, dá i tobě tento dar, že se ne-
budeš lehkowážných posměwačů nic báti,
ale budeš pobožnou tať jako swatá
Alžběta; a dostaneš se tať jistě
tam do sláwy nebeské, kde ona se již
raduje.

Chceme-li užítu pro čas i pro wěč-
nost nabyti ze čtení Žiwota swatě
Alžběty, budme mlownici swatě
chudoby, tať jako byla swatá Alž-
běta, která jsouc kněžna bohatá mlody na
statku pomíjejícím základu nebdělala sobě,
jako mnozí za našich časů statky pozemské
tať milují, že wsledu jejích snážení jen
k tomu směřuje, aby oblíbený statk to-
hoto swěta rozmnožili, pro ně se dnem
noci namáhají zapominajice na to, že

wssekto pomine, a že i svůj oblíbený sta-
tek musejí opustit a na wěčnost obejít
toliko se svým statky buď bohatými, buď
chými.

Chce-li kdo užítu prawého nabyti
ze čtení žiwota swatě Alžběty,
musí tať ostatní její cnosti následowat,
totíž jeji sstěbrost k chudým, jeji
swatou poslušnost žalounům Božím,
cirkerních, i zemských; jeji obetwba-
nost ke wšle Boží, kterou i w pro-
stiwenswých dokázala, jeji horkowou
lásku k Bohu i k bližnímu.

Josefa Flavia wálka židovská.

Žalý užitel máme z toho, čteme-li
knihu Josefa Flavia o židowských wál-
kách? Co nám do židowských wál-
ek? Tať žni hlas ně kterých poluoudů,
kterí knihow tento pobělení byli. Dávám
kajběmu odpowěd, že může z ni užitel
uiti, pali dyce. Ale potřeba je pozoro-
wat pravidla, které nám náš swatý Za-
konaberce a učitel přeložil, a kterýž má
býti kajběmu swatým pravidlem při čtení
nábojenských a zášš historické knihy.
A to pravidlo je krátké ale welmi po-
třebné, aby se ho při čtení sstětilo: „Kdo
čte rozuměj!“ To jest: Čtešli a
chcešli z toho mítí užitel, čti pozorně,
rozrážlivě a bedlivě kajbě swěto, kajbě
wysprawowání opatně pomozuj, nechobi-
li se k twému poučení? Tať na příklad
otec čte tuto knihu, a syni poslouchají;
anebo syn čte, a otec poslouchá. Nemo-
hl-sibý otec, kdýby si to dobře rozrážil,
co tam čte, synu, který snad již je wo-
jákem anebo wojákem může býti, nemohl
by synu říci: „Synu, kdýž budeš wojá-
kem, nebud nejatý hrdoppšel, jako mnohý
kdýž se na wojnu dostane, jemž hned roby
narostlou, jímž kajběho chce trtat, kajbě
aby přeb nim smelal a se ho bál; buď
jen wžty poskorným, nad jiné se newy-
nášej a newypinej. Ale kdýž přijdeš přeb
nepřitelem, tam buď hrdinou, tam se rekonstý
postaw a bázlivě newstupuj, neutíkej přeb ne-
přitelem, dokudby ti wůdce neporučil. Wojuj
ubratně za svou wlast a za swého mo-
c ná e. Relituj ani swého žiwota nasa-
bit a obětowat pro wlast a pro mocnáře,
kdýž káže swatá powinnosti, je welskou zá-

službou, je smutným mučednictvím. Představ si, synu, mehl by otec říci, představ si, jak ty hrabiny udatné, kteří pro Boha, pro vlast, pro bratry tak hrabinstvou zmizíte! bojovale, o kterých se v knize této dočítáme; na příklad jak ty hrabina Judas Machabeus a po něm bratři jeho, kteří vinn, náboženství, čest Hospodina, svou vlast a své krajanů zastavovali i životy své na obět položili! A nebo Josef Flavius vůdce vojsků židovských, jak sobě udatně počínal, jak svůj národ a své náboženství bránil, až sám jediný na živě zůstal, aby nám je i s očím svědek těch hrozných válek Římanů ze Židů, mohl pro věčnou památku popsat. Tak by mohl otec synovi dáti dobré poučení, aby byl dobrou udatným vojákem, uctíval ani jména svých, když káže potřeba ho obětovat. Ale žel Bohu, umegi otcové jsou tak uemoudři, že v hospodě, když domáci válka mezi ležomyslnými nastane, nabízejí i udatnému boji, když ale syn má na vojnu jít, tu ho vyplácí peníze, aby ani před nepřitelem se nedostal a bojovat nemusel.

Ža druhé, my křesťané jsme bojovníci všími: my bojujeme a dobýváme království Božího, nebe, blahoslavenství věčného a to je válka krutá, válka ustavičná; neboť život člověka, jak bi Písmo, je stále trvající boj. A proto je nám nemalé udatnosti a opatrnosti potřeba; a tu bychom čtoucí knihu o válkách židovských, považovali měli jako opatrusti, jako vytrvalejší jásst Titus, vůdce Římanů, při dobývání Jerusalema vynaložil, co vsedlo musel podniknouti nežli ho dobyl. Zesliže tedy Titus tak hrabinství, tak opatrně, udatně a vytrvale bojovat, aby dobyl města žemského, krajiny zemské, v které jen do smrti vládl, tím více a udatněji i opatrněji bychom měli my pro království nebeské, pro nebeský Jerusalema bojovat, pro tu krásnou krajinu, pro ty žádané přibytí, ve kterých se máme radovat věčně! A jen se opatrně bojovat, a je-li potřeba, bojovat ještě udatněji, opatrněji a vytrvaleji, nežli tito hrabínové, o nichž se v Josefu Flaviovi dočítáme, a dobudem jistě slavného vítězství nad světem, tělem a ďáblem, a dobudem sobě krajinu nebeskou,

Jerusalema nového a přibytí nebeských bojeví, kdež se s Bohem a se svatými budem věčně radovat, a koruna slávy, která jest nám slibována, jistě bude dána nám.

Čteti naučení, které nám z knihy o válkách vyplývá, jest, že můžeme z ní dobře pochopiti, jak si máme vážit za našich časů svatého pokoje. Kdo z našich krajanů ušel na světe u začátku tohoto století, ten ani co je válka neví, když mu to někde ušetří, a nebo se někde něčeho takového udočel. Za bych poněkud mohl vypravovati mladšímu lidu, co válka je; neboť jsem ji byl očím svědkem hned roku 1805. Když to hrozný strach, když se je ušlo, že nepřítel již je blízko! Ach, kolik lidí od toho strachu se roznemohlo a kolik umřelo! A jaký strach, když jsme konečně spatřili nepřátelské vojsko! Ale ještě větší strach nastal, když započala bitva u Slavkova a přes moji ves se šel do války a byl tak hrozný, až se vsedlo těšilo a lid div že nemřel strachem se strýhal kde ušel, přec ale žádný před smrtí jistoty nabyti nemohl. A jaké hrozný petivání, když celé pole zabitymi a poraněnými poseté bylo! Jaká hrůza, jaký nářel raněných, umírajících lidí i křiků raněných! Mnoho strach jako šleha! Konec, slávy, vsedle dobytý pobrán; ebli, moudra, chleb vyroběná, tak že na to každý s dolešti se díval, ale zakráni uemohl. Vid mladý neví, co je válka ze zkušenosti, mělký tedy rád čísti knihy o válkách, aby věděl, jak si má vážit svatého pokoje, a jak se beblivě má vytrahati hříchů, kterých se sebou takové věci táhne a spravedlivě přimozuje. A učme se vážit sobě svatého pokoje, a varujme se hříchů, kterých by nám ho uohl zrušiti! Jak bláze nám za našich časů, kdežto máje každý pokojně bez strachu ve světu obhlti odpočívati!

Jak se pobožnost umíže bez přeláží vykonávat, jak se mohou dobročinné úřady zaládat, bratřstva roznuzovat, nábožné spělky jednotiti! Tomu vojna všemu přeláží.

A poslední naučení, které si můžeme z knihy Josefa Flavie vyčerpat, jest, že je Bůh spravedlivý a velmi přísný, že trefce hrozný nelající hříšník. Toho máme příklad na místě Jerusalema. Dobyvatel

jeho uktřizowali Ježíše; věděli dobře, že je uctívají, a přece nepřestali volati je mši sily: „Uktřizuj, uktřizuj! I re w Je ho na náš na uasse syuy!“ A jak sobě vyžádali, tak se jim stalo. Oni uktřizovali Christa, ale potom ob Římanů byli také na kříže věšeni a potupně i bolestně křizováni a sice jak nám ta kniha vypravuje, tak že ani misha nebylo, křehy je křizovali, ani dřeva na kříže jim nestačovalo; mimo to ještě souzené usmrtili, ale také přece, že pešani nečinili. Nebo Všh ne chce smrti hršit, než dává mu čas i pešani, aby se polepsil a napravil život svůj. Křh se ale čelwě chce poznati a polepsiti, tedy trest ho jistě nemine, tak jako Jerusalemský, jmužto Všh nechal přes třicet let čas i pešani, a čtyry leta jin, jak Flavins vypravuje, dával znamení a pohrůžky, aby se poznali a usmyslili. Křh ale nic nebylo platno, pal zabuha jejich přišla. — Z toho se učme, že Všh, ať jest šewirawh, čelá jen do nloženého času; jak se ale mra hřichu naplui, trefce a lará přisně uelajici hršitny časné i na wěky.

Život sv. Cyrilla a Methodia.

Čemu se z této knihy můžeme naučiti, je zvláště to, abychem se učili náležiti sobě vážiti své swaté wry a swébo nákoženstwi, které nám hlásali swati apostelové, C n r i l l a a M e t h o d, a abychem pekle této swaté wry živi byli.

Pemážme dobře, co to stálo práce, nežli tito swati blahověštwé uasse přebly i swětlu swatého ewangelia přivekli! Pemážme dobře, jak oni jsouce ze slawného rodu mohli býti rozkošně živi, welikých hobnosti a būstojných úkadů jiz se jim dostalo; a welikým bohatstwem a sláwou nebylby se jistě nemínili; ale tim epowrhli a žiwetu duchowniam se eddawse strejili se i apostolstwem útabu; a křh powoláním Božím i uassin přebky na Morawu přišli, tu herliwým kázáním na wšech mistech wlasti naší a nejwěšši wrouc-

nosti wiwu w trojjetného Boha, swaté ewangeliu, cnesli křestanské a žiwot wěcný hlásali a rozširčovali.

Herliwé kázání swatých apostelů má i nám stále zuet w usich a w srdcích! máme se chopiti wšech dobrých stříh, wšech swatých cnesli, abychem se stali swatými. A tomu náš webe Všh, křh hlásem proroka wolá: „Swati būte, jako já swatý jsem;“ a Spasitel totěž po nás žádá, křh prawi: „Ib e dyc za mnou přijiti, následuj mne.“ A tomu abychem se stali swatými, webe náš wšedo. A tomu náš webe celoreční kázání slawa Božího; i tomu podobají se nám swaté swátosti; i tomu žigeny celoreční služba Boží. A tomu stawi se kostely, kde se každodenně bohoslužba koná; stawi se školy, kde se mládež webe i tomu, aby se učila swaté wry, která náš webe i poznání Boha a i swatému žiwetu. A tomu zakládají se bratřstwa, jednoty katolické, a jiné dobré ústawa. Neboť proč uasse Dědictwi swatého Cyrilla a Methodia, a také dědictwi swatého Jana pobáwá nám žiwetu swatých, než abychem jako w arcěle wdouce suahu swatých a swětíc Božích, nemohli sobě uhsiti, žeby nám bylo nemožno swatými se státi. Swatý Augustin řek: „Ro hli jini, mohli jine, proč pa l th ne Augustine?“

A wšak přewědčen jsem, že nicde neupirá užitečnosti této knihy, která nám netoliko wypsuje žiwot a činnosti swatých apostelů nároba nassehe, než i mnoho překrásmých pobožnosti a písní obsahuje, kteréžby zajimati měli w každé rodině křestanské po wšech wlasti naší.

Fabiola čili Církev v katakombách.

Kniha tato wypravuje deby přemáhání prwních křestanů pro wiwu, pro swaté nákoženstwi, pro jméno Ježíše tak žiwé a swělé, jakoby to čtenář před očima měl. Doče se čtenář, a jalon zmúžilosti swati mučnicki podstupowali smrt pro swatou wiwu; jak opowrhewali sláwou pozemskou, rozkošewi swěta, hednostmi a wšim, co swět může mlowornitím swým poshytuouti, a wšak žádného z nich cprawdowě oblažiti. Zeoum wia w žiwot wěc-

ny, jenom dobré skutky křesťanské, jenom cnoty mohou dáti člověku pravé uštědy i tenkrát, když ho neuze, chudoba, bolest i jiné věci sužují. Tot je nikdy příliš neformou, neboť ví, že bude-li trpěliv, hojná obplata čelá ho to nebi, jakož Špatel nám pojedlání dal řka: „Radujte se, weselte se, obplata wasse hojná jest w nebesích.“ A to právě bylo mučeníkům předmětem, kterých je šilil w moulách a bodával jim zmužilesti.

My ale, kteří jizeme za časů, w kterých mučeníkem smrti nedocházi se do nebe, nemůžeme si mysliti, že nás žádná trápění nečešá, že se nemáme čeho báti, aby řky jaké pronásledování na nás mělo přijiti; ale raději, když řabíolu čteme, myslíme sobě, že proto se nám podobá, abychem se připravili na to, co na nás čelá a snad dosti brzo w plné mize nám se dostane. Nebet námne stejnou obplatu a mučeníky w nebi připravenou; blahoslawenství, kteréhož oni moulami sobě dobyli, čelá i nás: ale ewšem čelá nás také jistá míra trápění a soužení; neboť řismo žetelné twrti a dospědně, že řkrze umoch soužení musíme wejiti do království nebeského. A Christus dwěma učením do Emausu jdeucim řekl: „Tak musil Christus trpěti a tak wejiti do sláwy Swé.“

Musil-li tedy Christus trpěti a taklich utrpení až na dno rozpiti: čeho se může jineho nadáti jeho následowník? A trpěli-li rošidni swati mučeníci, co pal čelá nás? D jistě tentýž soud, kterýž byl určen jim, je určen i nám. A nám za to, že žádný horlivý křesťan, pravý následowník swatých, ky sobě nepřál, aby barmo dostal, čeho jini sobě pracně a mnohým trápením museli wydebýti. Abychem měli milost nassich přebků, swatých mučeníků, řkale na paměti, a také svou budoucnost, své boje pro království nebeské a trápění, které nás čelá, čtení knihy této nám roýborně poslouji.

Moravan, kalendář vydávaný každoročně spolnoudům Dědictví swatého Cyrilla a Methodia.

Kalendář Morawan zajiště nezastihuje onoho esudu, jež miewaji kalendáře obyčejné; neboť není pouze na jeden rok uštědný, ale swým bohatým čtením může w robinách po celý wět prospěšným a zábarným spelečnickem zůstati; preto by ho měli spolnoudové Dědictví nasseho s ostatními knihami po roce ukládati a potomliw swým zanechati. Mnoho obyčejné čtení kalendářské přináší Morawan we čtení dje a zeměpisuém zajimavé známosti o nassí wlasti, a o nassich wlichých přebcích. We čtení hospodářském může každý čtenář pro sebe mnoho dobrého zůstati; a přál bych, aby každý newé zřustenosti hospodářské ucelilo čel, a také we swém wlastním hospodářství zůstawal. Čtení zábarné a poučné přináší každoročně mnoho krásného, jimž se každý lépe a uštěčněji bawiti může, nežli planým tlačáunim, pemlouwáním a haffletem w zakouřených křemách aueb dofonce w swradlawých palirnách. Nabásně a písne, jichžte newolil každoročně w Morawanu se podobá, obracují ewmáště řaky bespěsejší mládeže obojího pohlavi, kterých se mohlo tu ew nazpawět uaučiti, a tak i o famole obřikáwáním ji se bawiti a w dobru utužowati. A wssak, načbych obřikněji mluwil o užitku, kterýž vyplýwá čtenářstwu z kalendáře Morawana? Řeplepsim důkazem jeho prospěšnosti jest, že se ho každoročně newolil tisíců tak obřek lupuje, kteříž speluonty newou, ale arcit byti by měli. —

Řegmili čtenáři, tunte a podobným prűsebem roýkládeje uštěčnosti vyplýwající z kněb Dědictwim nassim roýbáwaných swých přibuzným a známým, kteříž doposud buť z newědomosti, buť z přebfudliw mětých wáňaji wsloupiti do islawu tohoto, jenž podobá telikerých prospěchů časných i wěčných každému spolnoudu swětu! Pán Bůh sám pal wačiz milosti Swou řprawowati a pořejnáním swým řpromájeti Dědictwí nasse te Swěcti a sláwe, a t hojnému užitku národa nasseho!

Strýček Pravdomil.

(Od Frant. Dědka, kaplana v Dolních Kounicích.)

Náš strýček Pravdomil pořád se schází se svými sousedy, a v záležitostech, jenž za našich časů každému člověku padají na rozum, s nimi řečuje. We schůzce přebrodí nultouli sebebespolec o tisku, jeho vynalezení a užitku; a když se jim to v hlavě rozleže, poznali, že nejsou ještě na počátku věci, nábřž že před tím dávno již panowalo písmo. Chtěli tedy změřiti, kteral písmo powstalo a jakým způsobem lidé na psaní přišli.

Barcě. Milý strýčku! pochopili jsme dobře, kteral byl vynalezen tisk; ale před tisknutím knihy jen se psaly, písmo tedy jest starší, a jaká až do lečby členěnost?

Pravdomil. Ba arcit, milý sousedě; a proto o tom těžko rozuměwati, neboť čím wěc starší, tím i tajemnější. Poněwadž ale we všem znamenati sluší sluhání se rozum, tedy i tuto jeho stopu mohou se pozorowati.

Zwědawý. Wšli se snad, kde byl prvním písarem?

Pravdomil. To by bylo těžko rozhodnouti; to se nem, na tom také nejázeji. Známe ale potřebu, kteráž lidé k prvním psaní nutkala; a ta byla — a bíle si společenstó. Potud člověk sám na sebe byl obřázan, necitil potřebu zdičnosti; jal ale pokoleni jeho se množilo, učiti se musel napřed mluwiti, a pak i psáti, neboť písmo není nic jiného, než utkwělá, ztuhlá, na papír uťovaná a tedy widitelná řeč. Zato si děláme widitelné obrazy wěci niewiditelných, tak jest i písmo takowým obrazem naší řeči.

Zwědawý. Ale pročpak lidé pouhou řečí se nespokojí? Wždyť jest až posud dosti takowých, kteří neumějí ani psát ani číst, a jsou přece živi; a powídá se, že za těch starých časů, kdy lidé nebyli ještě tak něni, bylo lehčejší žiwobyti a lepší si.

Pravdomil. Co se powídá, není wždy prawda, a bytby i bylo, přece z toho neudáledně, žeby tato něnost byla příčinou časůw zlych, na které se nyní navítá. Wolawá rána tato pocházi odjinud; my bychom ale od své cesty se odchýlili, nepřibádám na to zewratně chtěli odpowěditi. Také to, že i lidé někteří bez čtení a bez psaní we swětě se obejdou, nic proti písmu nedokazuje; obejdou-li se, tedy stává se to dosti těžko a s mnohými oběmi, a hlavně i proto, poněwadž lidé w psaní a we čtení znali jím wyprymenou, když toho jest třeba; jinať za našich časů, kdy psáti jen čeré na bílém, těžko by jim bylo bez oněch wědomostí jím býti. — My ale při každém posuzowání nesmíme hledět na jednellivé věci, nábřž na cel; a tu platí přewědění, že jakási nutkawost lidsku společnost wždy a we všem pohání ku předu, jal to bylo i s mluwěním, psaním i tiskem. Napřek arcimluwa postawala; když ale člověk chtěl něco si zapamato- wati, aueb nějakému wzdrženímu příteli něco posleptati, tak řeč pouhá newysta- wala; neboť slovo jest jen přitomným slýšitelné, a promluweno, jako řeč se rozplyne a nejůstane po něm památky. Muselo se tedy pomýšleti na něco stáejšího. Kde si nědo chtěl něco pamato- wati, tam si udělal nějakou známku, ialež ji děláme na státku. Známe takowé rozuměl wšak jen on sám, a žádný jiný; měla-li tedy býtirozumitelná wšem, musela býti wšerobecně za to uznána, co měla znamenati. Takowými wšerobecnými i známky už pak se dalo ncien něco pro budoucnost zapamato- wati, nábřž i ke wzdržení krajín nějakou řeč tenati čili psáti. A takowé wšerobecné a za to uznané známky jsou — písmeny čili čteny.

Barcě. Wěc byla tedy docela snadná. Poněwadž lidé nemošli do budoucnosti aueb do dátky mluwiti, wmyšlili písmeny a počali psáti!

Pravdomil. Tak jest. Ale, milý

býti takové všeobecné známky i pro těch, kterýmby vyššími národově dobře rozuměli, ačkoliv by je snad každý jinak vyslovoval?

P r a v d o m i l. O tom se také už mnoho přemýšlelo; nebá se to ale prozíci. Možná, že první písmo obrazové bylo takové. Tak t. p. namalo-
vaný bům pozná každý národ za bům, ačkoliv ho každý jinak pojmenuje. Po-
myšleme si ale, že tuto zbůhovou w-
bodu písma obrazového daleko přemý-
šluje jeho nedostatků, o kterých přebí-
jíme mluvíti; a potom jest také poma-
žiti, žeby nebylo možná každému člověku
naučiti se tak snadno čísti a psáti, jako
nyni; příklad toho máme na Číně a ne-
du. Dul počítají v číci své ku značení roz-
ličných slov nebo myšlenek na 40000
obrazů čili znaků, které všichni zná-
mí ten, jenž dobře chce rozuměti písmu.
Tu tedy každý pozná, že snadněji jest
naučiti se několika řečím, nežli toliká
znakům. Již to jinak nejde; ob znatku
Babilonského jistane i znatek řeči w člo-
věčenstvu. Všude máme ve všech ře-
cích přece téměř jednostejně známky, aniž
se jím jebnoty docíliti dá.

Z v ě d a w ý. A jaké by to byly?

P r a v d o m i l. P í s m e n a. —
Snad to, milý přítelé ani nevíte, že ve
všech řečech jsou slova ta samé písmena
a přece všechny řeči dohromady čítá se na
šestě na 2000, a všech písmen jen 32.

W ašši **M o r a w s k é** řekl t. p.
čítáme písmena 24, ona jimi znací té-
měř všechny možné zvuky řeči, tak že i
rozumní **M ě m e i** w našich zemích každý
svě napřed nechají mluvíti p o m o-
r a w s k u, aby při jazyk bíteli se oblo-
mil, t. j. aby se naučil všedním možná
zvuků řeči vyslovovati, a tak se stal
schopným, w pozdějších letech tím jnad-
něji oslatním řečem t. p. **f r a n c o u z š t ě**,
l t a s k ě, atd. se přiučiti. Neboť tyto
řeči též mají měkké zvuky, podobné řeči
našší, t. p. **č, ě, ů, t, v**, jakých w řeči
německé se nenachází, a proto také jazyk
německý je těžko vyslovovati. A tyto zvuky
jsou hlavně, proč si **R ů m e i** na naši
řeč natěšují, jakoby byla **t v r b á**, anto

by měli spíše říci, že jest pro ně a pro
jich jazyk až příliš měkká, pro kterou
měkosti nejde jim tak snadno vyslovování.

B a r t o š. Ale, milý pane příteli,
mluvíte nám tu pořádk o zvukách a o
písmenách; a my přece w rozjímání na-
šem o písmě zůstali jsme státi u slov,
které se znamenaly jistými známkami, což
jsme nazval písmem obrazovým, aniž
ještě čeho o písmenách jsme nám byl
prouel.

P r a v d o m i l. Máte pravdu, a
proto se navrátíme tam, kde jsme byli
zůstali. Ostatně nebude škoditi, když to,
o čem jsme nyní mluvíti, už budete vě-
dět. — Upozornil jsem Vás na nedo-
statků písma obrazového, a že
moužti skladatelé písma počali přemý-
šleti o tom, jakby nedostatky těmto se
dalo vyhověti a písmo zbonaliti. Eli
tedy we zpytování svém o troš báse,
a jako napřed znáti slova, tak nyní
obrátili pozornost svou na písmena.
Znamenali totiž při mluvení, že když
zvuky we mnohých slověch rožby se opá-
tují t. p. rozem, mrozou, ráb, bar,
bíl, lib, bodrý, bokrý atd. — Tu
jsou zvuky we divou nvedených slovích
ty samé zvuky, ač rozmanitě seřazeny.
Učinili si tedy, slova rozkládati we zvuky,
stejně zvuky pak znáti seřadou známou,
a takovým způsobem povstala písmena.
Brzo poznali, že zvuků takových w celé
řeči není mnoho, a že jest jich o mnoho
méně nežli slov, což je weblo na my-
šlenku, že písmo zvukové bude o
mnoho snadnější, nežli písmo slovo-
vé, neboť čím méně zvuků, tím snad-
nější písmo. A jako písmo slovové
jmenovali p s a u i m o b r á z k o v ý m
čili z n á m k o v ý m: tak písmo novější
zvukové pojmenovali p s a n i m h l a-
s k o v ý m čili p í s m e n k o v ý m. Zna-
čení slov nyní tedy přešale, každé slovo
rozložilo se we své zvuky; a jak toto
při vyslovování po sobě následovalo, tak
se i psaly. Eště dospěli konečně velkým
namáháním na ten stupeň, kde nyní bítí
we škole začínají; dospěli totiž ku po-
znání písmen a ku slabikování.
Nám ačkoliv se to zdá býti pouhým za-
čátkem; byl to však začátek webouci

f nejzbožnějšímu cíli, a to jest vesni mnohá; neboť každý začátek jest těžký, praví přiroda, a to vědíme patřně na počátku písemnictví. Z my na započaté cestě ubíráme se dále, a jako děti naště neí se we škole z písmem skládati slova a tato rozkládati w písmena: tak to za oněch časů činili učenci, a plesali radostí nad tím vynálezem. Neboť naučením se 32 písmenkám čili hláskám stali se páni celého umltkuho i jemužšího světa, a nícehož nebylo ani w ulch, ani tven ulch, cožby pomoci oučch diuostuorných hlásek nemohl napřati. Všechny učel wibitěně, jakož i wšechny umltní tuchy a žádosti byly ro jeich mci. — Pomysleme si, jaké to ngui rožil mezi přebestřím písmem obrátko w my a nymžším hlásko- wým; mezi písmem čínšským a ewropěským! Tamto musí, kdo chce psát, umět 40000 známek, kterými ne- yšše žetěně, nýbrž w podobě upřít, z kterého člověk tepru smysl uhoznouti musí, tak jako k. p. děti mluiw jebot- stwými nesouvolšnými slovy, kterými jen máta rozumová; tuto ale uanci se sřstát aš 24 písmen, a čimto podobnějšími známkami otwírají se ani jako čarobě- uým klíčem wšechny poslady w knibách objasně, a učini se písmem jwím každému tak žetěněm, že nebudu znatele písma, jenžb mu nerozuměl.

Ž w t b a w ý. Kwisťal přece rozumí
joké znatelé jedné a též řeči. Múguí ná-
rodové si nerozumějí.

Pravdomil. To máte pravdu.
Ale to není vina — jestliže v tom jaká
vina spočívá — písmenů v těchto
písmu, jako písmu uluvni samotného.
Písmena, jak už řečeno, jsou téměř ne-
vysledy řečí stejné; jich je pravě a vy-
sloveni však jest nad míru rozmanité.
Rdy povážijte, je jen jenom 32 písmen,
kterými se uluvni v 2000 řečí, z nichž to
každá zase má mnoho tisíců slov roz-
pádá, *) pak užíváme nad plosbosti
ducha člověčího, kterýž tuto svou boha-
tost u obiru nám dává. A tak jsem

ného zaboru tak ohromne bogaty, roz-
mowny, rozlicny swietem a listem na-
bany stem! Mozgajuzice to poznane,
jak tego bylo, tutej sniesl tezi a slow
rozloziti w jednolitosc pismena — prwotni
jezi jlowy. Muzeto to staci unoso prace
a wielkie namahani! Ptek ale duch
lidzki tote tsko jawi — nebel tezi jest
takofka wteleni ducha — opanowal, a
owiem nielolka znaniami jako npeutal.
Tyto prwoty tezi jseu a zupnowo wzdyb
ty same, a rdo se chce uciti tezeni cizym,
nezačne u pijem, nhrzy u jich rozumi-
tego spojeni, t. j. u wyslowowani slow
a chapani jich swysli. Wzehl bych wam,
uili piatele, take mluwiti o tom, ktera!
coto zpytowani usluwnictwi a jeho pra-
wibel w nowzysim czase weblo i poznani
tezi jobe pribliznych, awo ktera u ja-
kousi wnietni senowislozi tezi wysfeh ota-
zuje — nebel wosudr pozorowati stopy
jednego a tegoz ducha slowotiego; — ale
weblo by nas to daleko, a take uż tu hra-
niec wysfebocuecho wdieni, tu ksterum
was poznanahla ści wesli, ptejahuje.

Bar toś. Ba dobre tak, nullo
pauze pnyetu, my budeme mit na tom
dostk co lousak, a nunohtem to snab
jeste neubne chyt bo hlawy, co iste nam
nyui napowebel. Nyui ale jeste nam
doloze, byla-li ta prvni pijueua ta
sajade, co namie nyui, aneb wyhlizela-li
jnak?

Pravdomil. Milí bratři, jako
všše zprvu jest neuhledné, nemotorné a
hranaté, pospěmem času ale všše se lesplí,
kulatí a jšlechlí: tak to bylo i s pi-
smeny. S tyto mnoho žen přestřlš,
užšli wzašly na se tu uššlechlou podobu,
šterou se myni ua nás dívají. První ná-
rob, šterým písmena přiššla do Evropy,
byšl **Fenicáné**; nárobek ualš, ale
činný, šteržž šterkrátě obšwjal břehy štre-
dního moře w Afšii, a obšed wšel do
Evropy. Mošlo to býti ašš r. 1500 před
narožením Xrista Pána, a prawi se, že
jakššl **Taantés** první byl, jenž písmen-

^{*)} Die Kampellkova „Čech ořlova na“ pošta jazyk německý slov 29000, šipa-

neštih 3000, francuzih 3200, italijih 3500, angličkih 3700 a švedskih 5700.

na psáti začal, a Kadmus, jenž je Gre-
lium donesl, což arci se nebdá s jistotou
morditi. Těž prý kromě písma fenického
ještě se vyvinulo v Asii písmo indicko-
sanskritské a perské, o čem ale tu-
to báse mluvíti nemůžeme. — V Ewro-
pě rozvojilo se záhy nové Písmo na
dvoji abecedu, ale dvojn pamiující ná-
rodů — na řeckou a na latinskou.
Grecká abeceda proměnila se pak u
Slowanského národu v přejebení
svatého Kyřila, jich cinného apostola,
a sv. Klimenta († 916) spolupra-
covníka svatých apostolů na Moravě a
později bulharského biskupa, v písmo
hlaholské a kyrilské, z něhožto první
už dávno zšlo, to druhému ale posud
tuhý je listnou; latinskou abecedu při-
jali všickni ostatní křesťanství národové.
Později pak i Slowané, rozdělení na
Cirlew dvoji — východní a západní,
rozstoupili se v písmu, tak že východní,
jsoouce vyznání greckého, žůstali při kyril-
lice, západní pak vyznání římského při-
jmuli latinku. Ještě vyvinula se u ná-
rodu německého jakási abeceda, zvaná go-
tická; proto že ale není nic jiného, než
pokojené písmo latinské, tedy je vždy více
a více ze spíší vyhřáti. Ze starých ru-
kopisůch dobře pozorovati, která nepozor-
nosti nebo neumělosti písaře okrouhlá la-
tinka měnila se v hranatou podobu. I
my známe písmo tete, nazvané vůbec
řwábachem; a protože velmi současně
Řěmců na nás byl velkij: i u nás mnohé
knihy řwábachem se tišly. Diky Bohu,
že tato nemotrná litera nyní už jak z
násheho tak i z lepšího německého písem-
nictví se trati. U Francouzů, Angliča-
nů, Italů, Španělů a t. d. uvažujete
knihy tištěné v jiné abecedě kromě la-
tinské. A jak krásně vypadá tato okrouhlá
písmena, an špičatý řwabach až oči uráží.
A protož, milí přátelé, i vy zvykejte si
na latinku, a nebudij wám proti myšli,
když widíte novou knihu v této líceře
tištěnou, neboť napravuje se tím starý
hřích a to prospívá vždy k dobrému.

Barth. Však my rádi wšeho
dobrého si wšimáme, jen že ten zprepa-
dený námyšl na to staré písmo v tou
často překláží. Ale milý strýčku, když už
jste nám powěděl, která powstala písmu,

nemohl by ste nám též říci, čím a na
čem asi staří psávali?

Prawdomil. I proč bych Wám
netekl? Však z nejbhoršího už jsmu wem.
Starí národové, ujmajice ještě písmo a
obrázkové, psali snad jen na ta-
mennu a na dřevě, neboť tentráte se psá-
ly aneb wlastně ryly jen věci nejpamá-
nější — pomníky pro potomstvo. Také
nepřelo se ob levice k pravici, jako nyní,
njbřž obráceně, jak to posud žide čini;
a nikoliv částe woble čádku, njbřž slo-
wo pob slowem, jako do sleupce. S ři-
manců jest nám známe, že psávali
jakousi rafikou, jíž nazwali „kalam-
inu“, obkud až posud nasse slowo
„kalamát“ pochází, a psali pro svou
domáci potřebu na tabulkách w oslem
potážených. Rafice byla na jednom konci
špičatá a na druhém pleškatá; špičce se
psalo do wofsu, pleškaton pak části duby
wc psáni se opranowaly, aneb celé wísmo
zase urotňawalo. Psalo se i na wšeli-
jých kůrách a blánách stromowých, pak
i na wybělaných kůžích, jenž pergament-
ny jsou nazwány. I doby této máme
ještě mnoho wzácných památek jemu tam
poházených, na které by se nělo dávat
dobrý pozor, proto že by nám snad
umého uowěhu z dáwnosti mohly zme-
stowati, a mnohou rouštinu nášeho děje-
písu odkryti. Patruo, že tak trwanliwou
lákou písmu samému chtěla se zjst co
nejdelší ueropuštěnost, a že je jen wždn
zapisowaly věci paměti hodné. Za ná-
stroj ku psání na pergamentu sloužil už
h uš b r k, který prý wůbec v sedmém
století přišel k užití, také už se psá-
lo čádkowitě, ale jednottiwá slowa nebdě-
la se ob sebe prázdným místem, aniž
wěty znamenitými rozdílností, njbřž sepsa-
lodyhromadýbegladuastladuastlábobeži.

Proto také není snadno staré tabore li-
stiny přecíti, a jest k tomu zapotřebi
zvláštního cwítu a umění. Když pak wy-
nalezl byl tiš, tu pomyslo se na látku
ohybnejší, ačkoliv méně trwanliwou, po-
něwadž tištěn knihy ble potřeby rozšířo-
wati a pro huboucnost zachowati se mohly
snadným způsobem. Tu tedy počal dělati
se papír, napřed z jalší papírowé tká-
ny, ob které také své jméno podržel,
pak z hader a jiných odpadků. Ano i sta-

roslatouh hují křel ztratil již vážnost svou, a nahrazuje se perry ocelowými, aby přel člověk wyžístal i ten čas, kteréhož řežáním a opravovaním péra ztratil. Žal mnoho pfacíh wěci jen w Rakousku se spotřebuje, widime z wykazu, daného roku předešlého, že stej, že se tu spotřebowalo 3½ millienu rylů papiru, o kterémž pracuje 500 papíren. Tent haber dává přel okolo 70 liber papiru; mnoho-li centů haber tedh padne jen na tuto látku! Z ohledu přel ocelowých pak oznamuje Widenstý obchodník „Ru h n“ že má na wybranou 100 rozličných druhů přel, jakož i 50 druhů rozmanitých brýdel.

Wartoš. No, tu widime zase jednou, kam to lidstý důmysl přiwěsí mýje.

Prawdomil. Ba arcil! Činnosť ducha libšého we všem jest wsepobitná. Al se obrátíme, kam čerue, wšudy nalezueme stopy jeho uesměrného působení. Pomyšlete si jen na písno! Jsou to „štrky háky,“ a přel spočiwajiw tom hluboké myšlénky; a tomu tyto štrky háky posleme, ten ty samé myšlénky w nich najde, které jsme do nich wložili. Jest to wěc pobitná a nepochopitelná pro ty, jež se w tom neznají. Čert jsem o jednom diwocu, kteréhož pán jeho poslal k příteli swému s owocem, napsaw přel tom list, we kterém počet owoce byl zaznamenán. Dlwóch iw důmánce, že ho žádný nepozoruje, něco z owoce pojel, a ostatní donesl na určitě místo i se psáwim. Žal se ale pobiml, řbyž přítel pánům mu dal na srozumění, že toho owoce mělo býti více, že tedh on se musel sněst, a co bůžak toho na otowčení psal se obwo-

lával. Dlwóch kroutil hlavou, nemohal wyšlétli, řby psaní, kteréž nemá ani žlwota ani řel, mohlo něco prohrabiti; přel ale, řbyž byl poslán pobruhé, dal psaní pob lámen, aby ule newibělo, a daleko šel na stranu, aby neslyšelo, řbyž lahobuoš owoce zase jakošfett čtěl; řbyž pak si pochutnal, wzel psaní a ubíral se do cela spojoženě a bezpřelně se žbytkem owoce na ustanowené místo. Kteral byl ale z jstoty swé uelilē wytržen, řbyž pán, otemwem psaní a pobiwaje se na owoce, žlošně mšawosť jeho mu wyřkal a z domu swého jej wyhnal! Ob té doby měšil na dlwotwornosť těchto psaných čarek, ažkolliw nemohl pochopiti, kteral mohou wědět, co člověk musli a řoná. Obtub si můžeme wyšlétli, že za starobáwnat, jenž w nejším písennictwí se znali, šli čerokuzníky, snab ob čeré knihy; nebo čarobějnici, ob dělání čarů t. j. čarek písenných. Řidě obyčejní měli přel nimi jakošl bážel jakož se žšni mocušími šli we spolsku, ažkolliw to, co mēšl, mēšl jen se sebe a z knih, a newěželo w tom nic čaroběného. Dily Wobu, že časy tyto poměunily; nyri už řabže ditko čte a piše, až mšlo, ba až snab mnohým užšostliwým robicím neobke jest okolo řrdce, mšwim: „Newim, newim co z toh o šluka bude; čte jakož bitem mřkal, a já neumim ani čist ani psát, a přel jsem poctiwě žito.“ Jsou to tatē wyběhy ze starého času, které swou bobou wezmou za swé, jako wěc, což w sobě nemá jábra dobřeho. Š tento nadžji w řdel žas, mili přátele, na nejáh čas se rozšoučime.

Poznamenání pořadatelowo. Bez mála řbyš již tentokráte náš mšl Štrček Prawdomil přišel pozdě. Wim s mnohých stran, řby se toho bylo welice želelo. Proto jej wyžwám a prošim, aby buboucně nejdele k nowému roku řaslamě se dostawil.

Řalē řesřeky ššatni wešewitaně a wešewáženě pány bopřowatele uctiwě a řužně prošim, aby články swé pro Morawana wežby do nowého roku řasliati řačili, jelikož po nowém roce již se w řisárně o buboucím řalenbáři pracowati mšli.

Čtení z hospodářství.

Lék proti zlým časům,

čili

příhody dvou rolníků a jich rodin.

(Z vlastní zkušenosti sepsal J. Štastný, bývalý rolník, nyní učitel v Rudíkově.)

„Pekud máme bestí chleba,
Kouze bít se není třeba.“
Z knihy diea a pemucl

Nášel na zlé časy bývá téměř vždycky ve nímých rovinách, a někdy i v celých obcích splyšet. Ale co pak jsou ti zlí časové? Jsou-li to hubitelé lidstva, jako pýť je hubitelem pole? Ste se pýť zafotěnil, nemá žádné obilí zdaru, pokud se kořeny jeho defenale neodstraní. Podobně jest také se zlymi časy. Zejich záhubné kořeny jsou špatné myšlenky a tyto kořeny plebi ničemnický; jiné kořeny zlych časů jsou nevědomost a neumělost rolníků ve vzdělávání roli, a tyto plebi neuzi v rovině, v obci a v celé zemi. Ze tomu tak jest, poznáme z listu, kterých psal Dobomil, ohměnkář ve Staromirawech, jako odpověď svému příteli, Stikibromilu, jenž si byl uaučil na dity své.

Drahý příteli!

Přani Twé jsem dnes tyden obdržel a s velikou chutí čísti jsem počal. Uoslat ani svým vlastním očim věšiti jsem nechtěl, čta o nevědnosti Twých ditek Tobě otci. Serce mi pulalo bolesti nad bi-
dným a žalostným stavem Twým. Nemohu pochopit, kteračky dity le svým redicům mohli býti tak necitelný, tak nelaskavý a zarpuntily. Wždyt rábi widime v domě svém cizího člověka, jenž nám pracovati pomáhá, naši majetnost chrání, a ni jako o svou vlastní majetnost pečuje, a za to jen skromnou mzdu žádá. Nedivil bych se, kdybyš jako já již na desátý rol žádného bíla do ruky wžiti nemohl, a kdyby ti jako mně skoro přes den lepší stramu wašiti museli, poněmž téžšího pokrmu nemohu jísti. Ty ale (jak mi

pisseš) v domě bez ušlání pracuješ a jsi zbrám, tak že ti lajda strawa dobře slouží. Zalka jest tedy toho příčina? Niewim, neučil-libyš zwelati: „Má winat!“ Přislowski prawi: „Za si děti wpychowaš, tak je rozdějť sobě máš!“ — „Retrestáš-li ditek z mladosti, potrestaji tebe v starosti!“ — „Nebáš-li swých ditek učít, budou tebe v štáři mučiti!“ — Wosiláš-li pak dity své pilně do školy, aby se tam uaučili přikýjaním Božim a wděčnosti ke svým redicům? — Zanebbaš-li ditek swých vzdělávati ve škole, ste se z tworůw tepru dětaji lidé, ste se uči juati, co krásného, dobrého a Bohu milého — co zlého a Bohu protivného jest: pak jsi je okradl o weliké štěstí — býti člověkem, býti křesťanem. A proto místo ušlechtilych ditek wyrošli Tobě nemzdělaní hranáci, kteriz Tobě nyni hranami swými dětaji toliterých mrzutosti a žalosti. Ty jsi dítám swým dělal wšedno po vůli, za to ony Tobě nyni nedělají nic? vůli. Zamanješ-li si, co jsem ti tentráte řekl, když u wás ještě wšedny děwčata a ženy nosimaly krásný nárobní morawský kraj, totiž: modré šabáky, bílé šně a štáky, a červené zášěrky v neběli a we swáte? Ty jsi dcerky své strojwal do štati strakatých jako žáby! Tentráte jsem ti prawi: „Ty jsi prwni u wás zawedl nemraw, že dity Twé, opustimse staro-merawský kraj, w štatech cizích wpyňaji se nad jiné!“ — Kdybyš byl peníze, jichžto jsi bez potřeby za ty ššareb, morouhané a drahé karteuny a delny wydal, na wdělání a wycwičení bi-

tel svých vynaložil, a je do laciného a trvalivého plátna a ořezanu odval, jako moudří přeborní naffi: byl by se's na dílkách svých dochovával potorných a lašťavých holoubátek v prostíném morawském oděvu; tal ale vychovával jsi sobě hrbých, nelasťavých a hrubých nestoár v panstých v straťatých šatech, kteréž lažbou chvilí jako kůže housencí z moudry vypadají. Staří Morawané nosovali w práci spodní ložené; a zdali nejednali moudře? Čat ložený jest penový, a zamáže-li se, dá se snadno vyčistit. — Na nohách nosovali dřevěny, jichžto voda nepromokla, neba se w nich nepatila, a byly laciné. Na hlavě nosovali slamený nebo plstěný širák, klobouk se střechou širokou, kterýž jim za ochranu sloužil jak proti slunečnému horku, tak také proti dešti. W: swátel bývali wšidni jako wejáci stejně oblečení; měli střemce s velkými přaskami, bílé široké kalhoty, červené vesty a světlomodréj kabát z perového futna; na hlavě nosovali swobodni bílý klobouk s modrou a černou šňůrou; ženati pak mávali klobouk černý s černou a bílou šňůrou. Toté bývala radosť, záslup takýchto stejně oblečených děvčat nebo chasníků vidět. Jejich krej byl krásný a pořádek neměl, jelikož se podle určitých měřstých bláznů neřídili. A tal nosoval syn po otci, a dcera po matce šatů; a ty bývaly pořádek podle moudry. A proto nepotřebovali na šatstvo žádného vypráví. Ba mimo daně ani peněz mnoho nepotřebovali. Morawští ženichy nechlebával peníze, ale newěstu, která měla wšedh pět pýchromatě; a ty byly: Poctiwá, pobožná, poslušná, pracovitá a pěkná. Měla-li státek jaký, o tem se ani nemluwile, an ho ženich nikdy nepotřeboval a toliko za nepatrný přídavek považoval. Také nemusíwal newěstu smou na mnoho mil daleko hledati, poučewadž we své dědině dost hodných a známých děwčat našel. Čel-li pak některý pro newěstu do jiné farnosti: ten se nachobil, nežli ji našel; hneď se o něm powídalo: „To musí být nejaly ničema, že ho žádná w dědině nechce, a proto až k nám zabloudit musel.“ Preto také wšude to jsem dostal a s blouhým

nosem obdánouti musel. Staří robitowé zůstávali pány w domě až do smrti. Mladí manželé se swými dítkami posloučali jich we všem, a lažby syn a lažba dcera byli by si za nejwěšší hanbu počítávali, aby robitowé od nich wýměněk byli odesli, aneb do konce jako jebráci něde na lawici a nikoliv u stolu byli jidali. Říkávali: „Zať se kdo k robitům chová, tal své dítky k sobě mívá.“ — „Zať měš otcí a matce, dítky ti obplatí w krátce.“ A proto hleděli robitowé, aby dítky svoje tal vychováli, by se lažnému žalibihu smou mravnosti, nábožnosti, uctivosti a poslušnosti k robitům, a pracovitosti. — Kofalky, té židowské spiny, kterouž ani smíne chlastat nechťejí, pro kterou množstwí rodin nešťastných býwá, kteráž toli swárů, křiků a hříchů mezi manžely a soujedry krepí, neměla jim nikdy do domu přijíti. Za to ale w čas pilných práci a we swásky přijawali rádi džbánek piwa nebo wina, a mao a chleb jim z domu nikdy nemowyžáel. W jejich domch powewala lásta a swornost; kleni u nich nebylo po celý rok spšst. Dniž žilawali: „Kde se wába s klenim sháni: neni Woží požeňnání.“ Čeláka býwala w domě za wlasni děti považowána. Naffi přeborné nejedenawali čeládku na rok; křýž se pacholek nebo děwečka do domu přijali, žilali w domě tal dlouho, až se buď zasnoubili, nebo zemřeli; nebywalek, wěšši hanby pro čeládku, jako křýž si jinde službu hledala. Ty jsi wšedh tyto krásné mravy ze svého domu a z celé obce wypudil; ty jsi první bccí své paděšat tolarů dáti slibil, aby se jen na velký dům laskomého Wendry dostala, křeže ji nmi laskomý manžel sujuje a trýgnívá, a na tebe co půwobce svého nešťěstí s plácem našel. Proč pak jsi ji odepřel čtwerťniku Witowi, křýž se wesposlek čtěl? Mlečeli jsem Ti upřimně: „Kypši jest chudé nebe, nežli bohaté peklo?“ Dcera Twa by byla šťastná, obá by Tě tateřka na rukou nosil, neboť by Tě považowali za půwobce svého štěstí. — Proč pak jsi nechťel swému synowi domelit, aby si wzal za manželku dceru twého podruha, chudou sice, ale cnostnou, tichou,

pracovitou, nábožnou a hospodářskou Dorotku? Nemohla-liš mně ji sám? Dna by tě byla jako svého hřmalého hospodáře ctíla, a jako svého dobrodince milovala. Tvůj syn by s ní byl sstaven, a bylby Ti za původce svého štěstí pokládal. Ty's ale ho přinutil, by si vzal bohatou, ale také hubatou Worssilu mlynářovu. Nepomídal-li Ti syn Tvůj, že se i na matku svou jako pes na řetzi šápá a ji hubáči? Že se třeba dva tři dni jako hosa naditá hněvová a k nikomu nemluví? Že je v statou i tři noci v hospodě vybržet, ale w kostele že ušlavičně jako kočka břímá? W práci že je neobratná, tak že ani kossilu nssí, ani chutnou polívku uvacit neumí? Že vssednu blaženost svou jenom w hradích zaskládá? — Ty jsi svého syna ani neposlouchal, a jenom jsi mně pořád vykládal, co za bohatství Worssila má; že dostane ze mlýna 500 tolarů podílem, 4 krávy, dvě trusle plné pěných a hebbároných statů; že má 16 veltých statků a jingých věcí. Řáli jsem Ti na to nekeř: „Příteli, nebůž blázen, at neuběháš blíž své nešťastným! Worssila peníze má, ale bude jich potřebovat, poněwadž ani ssetřit ani hospodářit neumí. A ty dvě trusly statů i s těmi statky nebudož za 12 let ani za 20 zlatých sjažni stát. Jenom blázní a posetili lidé kladou cenu na staty. — Dorotka jest o mnoho meudřejší, ačkoliv ji žebrotou nazýváš. Že nemá mnoho statů, je pravda; má wssal kopy tenkého, a dvě kopy počesného plátna, na kterě sobě sama lenu našchráníla, sama napřádla, a tkalci obdla sama zaplatila. Kopa plátna má u moudrého ženicha wětší cenu nežli kopa ržinstvých statků.“ — Tak jsem Ti jako upřímný přítel mluvil, a Ty jsi přece svého synu na tř záměsl bohaté pecko, kteréhož nyní sám nejvíce zaloušiš. Tvůj syn byl již dříve lehč a rád se zabral do šarbanu nebo do křemů. Kdyby byl dostal těch, hospodářskou manželsku, bylby se ji k vůli doma zdržel, a temu ničemu toulání jistě odmysl. Talowá těch a pořádná osoba byla Dorotka, s kterou by bylo do domu Twého chudě nebe přišlo, a s ním požehnání Boží. Ale Twá hněvjší neměsta, jsouc pyšná na své telary a štrátat statívo,

myslí, že je sama na světě; a poněwadž je newyžclaná, pokád se s mužem křiči a hněvá; ou pať, jako jini necvičeni lidé, hledí se miuso dům wpraziti a zapomíná na ptšlewi: „Bo svou rabost hleďa jinde, ten ji nenalezne nikde!“ Syn Tvůj chce mrzutoť svou w té pešelné kořalce utopit, a zatím w ni utopí wssedlo své jmění, a konečně i sám sebe; neboť se wssedy stran dešťchám, že syn Tvůj pije, až se nad ním celé pecko raduje. A čes-li wědět, kde se tomu chlastu naučil? Já Ti to povím. Když jsem jebenkrátě Wassi ofadou jel, rožloual se mi kůň, a já byl pštaucen s ním do kořárný zajeť, kde se právě úwedy slawily. Bylo tam mnoho žen, jak to i u nás býwá na úwedy. U nás se tam wssal žádně bitě, tím méně wětší chasa, neuláže; tam ale bylo více děti nežli matel; a ty lastawé matičky i do swých malíčých bitek ten šurab z weltých láhwi lily; a temkrátě Twá manželska byla tam s Twým synáčkem šikčilem; bylo nuu asi tři léta. Když toho šurabu okusil, šlarebě se na to ofšlkal, a kořalky již více piti nechťel. Diaminka ho wssal z wětší lásky ktněm do zad útrpě sstuchala, až mu zuby zosťerchaly, a prawila: „A, vi hebně; dyť je to darmo!“ — Tu jsem si wzbechl a pomyslil: „Aťto nerozumné wrazebnice, a nikolow matky swých bitek! Snadby jim i jedu dali pit, kdyby ho daruio dostaly. A což je kořalka jiné, než zblouha pašobici jed, kterým se blaho a štěstí netoliko jebného člowěta, ale celé robiný otrawuje a kazí?“ A talowého wětšího nešťěstí jsou na wětším dle jen ony nerozumné matičky přičinou, které své rity hned z mláďi na tento práwě pešelný nápoj nawyklaji, což se kóhužel také na Twém synu potwrdilo. Potom se diwite, kde se wssali synowé kořalku sľopat naučili! — A tal na wětším bite, ideme-li při nešťastných robinách po přičině jejich nešťěstí nazpátel, nadážime, že robičowé sami winni jsou, poněwadž dítky své bub nebbale do štolý pošlali, deby se byli wchly za hōbné lidi wzdeľat; aneb že jim dowolili špatně společnosti nawššewonat; aneb že je wlastním slowem a přikladem swým kazili; aneb konečně, že je z mláďi na tu pešelnou ko-

řádku navyskali. Potom není divu, když takové chlastem a prostěpášností zdivočilé děti ani le svých rebičím, ani k sobě vespelel lásky nemají. Budíž zatím trpěliv, nestastný příteli můj; Tvoji syn bez toho co newidět svůj dům propije, a pak ho jistě ob nás chlapíkůl Speřilel koupí. Jeho žena, hobná Dorotka, kterou jsi pohrdnul, jistotně Ti neuklizi, ačkoliv jsi newerčil, aby si ji Tvoji syn za manželku vzal; totě buše anjelští, kteráž pomstí nezná, a vždy Tebe lituje, když se o Tobě mluví, která Wersile u potřešťan jsi. Zůstavám Tvojm věrným přítelům až do smrti.“

Josef Robemil.

Stutečně stalo se již za 4 měsíce, co byl Robemil o synu svého přítele Štřibromila přebpověděl. Shlukli se městkové, a prodal se mu státek cestou útební. Speřilel z Dprawenewic, kterýž hude za samým potokem u Starowrowa leží, koupil ho za 6000 zlatých na šitbě s tím záwazem, že starému Štřibromilu byt, teplo a společný stůl dáwati bude, jal si to byl edwáděje žiwnost synowi wpmínal.

I. Hnojisko.

Pro nspokádaném lupu zasseł si Speřilel hned k Robemilowi, svému ctěnému kmotrowi, aby se mu pochsubil, a s ním pro budoucnost rabu wzal. Při tom wykládal Speřilel o svém novém statku. „Stawenl jest celé z dobré látky wyřawěné, má prostraný dwůr, stodola je zděná, a zahrada zdi obchynaná, a wssal ob humna až k potoku trawou zaresělá, tak že w ni jest jenom asi deset slachých stromů, z nichžto jen dvě jabloně u potoka jsou plny jablek; na ostatních téměř žádného ovoce není; snad n-aji tuze sucho, stojice na hoře blíž humna. Ale hnojisko, milý pane tmořte! to je půl dwora; h n ů j čili wlastně stáma jest ob šlep a ob usšipanecho dobytká rozwrátána, a čemu by člověk newěřil, řdyby toho newiděl — jlábký a wstoky z koniných a z trawina jsou do cesty na náwěs a do rypnisa. Kdo ty slěny stawěl, musel tuze rád jibat ryby, že jim wice přál nežli svým rolim. Zač pal

stoji hnůj bez hnojimých čili moře? Totě prázdny měšček bez peněz!

— Já tedy myslím, pane tmořte, že přebwšším musím hnojisko tak uspořádat, jal wy to při svém domě máte. Udělám ho kusef dál ob sině mezi koninow a trawinem. Je tam owšem šteré; ten wssal dām hlenb wyházeł, nawezu belú wázké hliny asi na šterowic, a na to teprow ho dām wybláždit. Miso jidky ořolo hnojiska položim sekané kameny, jahdy u nás lacino dostati lze; ty budow mnohem šálejší nežli zeb; a kolkolem nasázim šestatých stremků. Tak mi tam nebude moci dohýet lézt, a w léte mi nebude hnůj přilisi wyšychat. —

Nádržka na moč musí přijít na tu stranu k šinl. Jindy by to owšem dělalo šmrab w domě; ale ted, co znám wlastně witrolimu čili zeleného nicla minka, pranic to nebělá. Šodim do nádržky hršku witrolimu, a je na několik dni po šmrabě, i domáci ženská čelábka bude sama o to dbát, aby šmrab z hnojimých ob sině nessel.

Druhá práce bude w h t o k y z koniných a z trawina do hnoje obrátit, aby nejšpšši hnůj moje role a nikolow ryby dostaly. To bude owšem wice práce stát, neboť stani je wssude k náwsi škopent. Bude se muset u traw wssemi trámy pob šawim, i šejami čili plochami hýbat, a u koni wssedo blážběni trhat, něco země nawážet a zase znowa blážba klást. Ba newin, nepřijde-li i klenutím hýbat; pda se mi, že bude, až se stani wyrowná, trochu nízle; ale přece raději na to wyualozim, než abyš toll močeb tři koni a ed čtyř welú na nšici wytlátali nechal.

Stawenl se mi líbí; dvě šmětнице na prawo jak do sině wejše; zrowna uaproti wchodu je kuchyně, za ni prostraná komora, a pob ni ššep. Na lewo jsou dwěře do trawni šolny; z té se může jít hned do trawina. Z trawina jsou dwěře do řezárny, w nižto dvě weliké truhly na mchání řezaných (ššechy) s jeteli nebo s šlučow (se šrotem) se nacházejí. Za je tak welká jako konin; já ji minim přezbit, a z půle bwe komora na řezaný a na železně náčini, kterýž ted w šinl pob šchody se ukládalo. Za tou ře-

zárnou jest konírna a pak je ovčín; svině mivaly svůj chlevo ve hnoji, kde to léte v zimě ležaly, a aby lépe vychl, začali ho přehazovali, tak jak to i u mne bývalo, nejlí jsem započal čísti hospodářské Nowiny, které jsem mně, rozmišl knetičku, darem poslal. Teď jsem přesvědčen, že ani dva vozy takového vychlého hnoje nemůžena roli tak působiti, jako jeden vůz hnoje na dobrém hnojistě proslávaného, zemi zakřivaného a hnojivou poléváního. A co ještě více dobrotu hnoje množí, jest kroupení sláji a hnoje rozpuštěn v mltrolimem. Kdo toho nechtěl, ani uvěřit nemůže, jak účinek měl smrad čili čpavek ve hnoji wltrolimem, nebo sírovkou, nebo jádrou (gypsem) zabráně. Sírovku nerad беру, jelikož se s ní lehkopopádit může; drůve jsem ji dávval lžici do másu vody, a tou jsem hnůj měkchem kroupil; teď ale potřebuji ročně centnická míru zeleného čili wltrolimu. Také loulám pomohl jsem hnojení zemi podle Bassi rady. Vzal jsem zemi zrovna tam na ten roli, na něj jsem hnůj vyvážel; vyměňoval jsem na polí hnůj za zem, tu jsem vždy pod hnůj, když bylo hnojisko prázdne i na stopu (stěnu) tohoto podeklal, pak jsem na ni hnůj kladl, a když se zase vyvezl, potom jsem tou zemí bnd suché pole, nebo na pozemí louky hnoji; a následek toho hnojení byl, že, kde se drůve sotva dva centy senu (wlasně mechu) uklidilo, teď pět i osm centů pělného senu klidim; a ačkoliv více hnoje nežli drůve nenabělám, poněmáh hnůj silnější jest, klidim jednou toli obilí, jako před pěti lety, a třikrát toli, jak můj dobrý etec klidival, ačkoliv ho lidé za nejlepšího hospodáře w obci považovali.

„Teď zas já budu povídat, Wojtíšku,“ pravil starý Rodomil. „Dobře wim, že jsi své malé hospodářstvíčko tuze zvelebil, a také tvoje předsevzeti wo opravách u domu nově kouspeného schwaluji, a těším se z toho, že na pravém místě, totiž s hnojem, začít mniš. Čim je soufennikowí slaw, sserowomí káže a zlatnikowí zlato: tím je pro rolníka hnůj. Kdo chce hospodářství svoje opravit, musí s hnojem začít. Hnojisko jest bílna, ve které se

zlato a stříbro dělá, a skutečný blahobyt netoliko majetníka hospodářství, nýbrž celého státu (celé říše) rozmnožuje a posiluje; nebo kde je dosti chleba, tam není žádná nouze. Teď ale poslechni, co Ti povím. — Když jsem u pána hraběte za kočím sloužil, byli jsme také w Belgii a w Nizozemsku.

Tam mají ve welských hospodářstvích, kde se 12 a více kusů hovězího dobytka chová, docela kruté hnojisko, a ty jsou jako bílny na hnůj zřizeny; hnůj pak se tam skutečně s welskou bedlivostí připravuje. Zebni mají deskami obitou kšinu na dvoře, do které dwoje wrata proti sobě jdou. Do té kšiny se vozy na kolečku (na kotouci) hnůj z chlívů, a tam se hnojivou, wltrolimem nebo sírovkou a jádrou i zemi připravuje. Hnůj z takového bedněného hnojiska působí ještě jednou tak silně, jako nejlepší hnůj w odkrytém hnojistě připravený. — Jiní zase mají takové hnojisko hned w samém krawině, tak že hnůj ani na vozích nepřijde, až se na pole vyváží. Zjeď krawiny jsou prostranné, ke hnojistě jdou wrata, tam se jen vůz vstří, hnůj se naloží a odveze, aniž jaký smrad cítit, neboť hnojowka ho do sebe přijala, a on přichází s ní co užitečný čpavek do země, kdežto roslinám neobčejně bujnosti dává. — Teby bych Ti radil, abyš z té welské řezárny udělal takowou bílnu na hnůj; potřebuješ jen tak široké dveře prolámat na weneš, co by tam pohoblně vůz jasel; aueb můžeš-li do kola jezdit, udelej dwoje takové wrata proti sobě, a můžeš jini vyjždět, když se bude hnůj vyvážet; a co se má hnůj z chlěwa tydat, vyhýbá se do hnojové bílny. Tam ho ani slunce nerypaří, ani wlt nerysuffi, a pak se sám podivíš, jak na roli a na luhách působí takowýto nerywetrals, nerypařený a nerychlý hnůj.

Když tak hnůj do pořádku přivedeš, podivěj se na své louky; ty musejí být hned po hnoji hospodářowí na paměti; neboť bez dostatečné píce nemůžeme dostatek dobře krmeného dobytka držet; a kde není hojnost dobře krmeného dobytka, není dostatek dobrého hnoje; z jalové píce je zas jalový hnůj; a kde není dostatek dobrého hnoje, jest neúroda hotowa, a

boží, a z té sušiny se dá také dobrá louka udelat. Podíval-li seš pak, jak dva potůčky pramení vobý s obou stran lesa tešou, a ten močál u prostřed louky působí? Udelej u lesa na každé straně stávek čili rybníček; ten potřebuje jen asi 4 neb 5 stop vysokou hráz míti; žeb je tam bez toho; nístě tarajů natluč do hrázky vobouhých kolů, jichžto koken celou hrázku propletou. U druhého rybníčka na levé straně vsať mší taras, poněvadž se musí udelat mimo les, následovně jest větru vyslaiven, a tu by voda hrázku brzy vymlela. Od rybníčku udeleš po nejvyšším kraji louč struhý čili stoky až na konec té sušiny. Jsou tam ovšem struhy udelané, ale ten pramen vobý vyčpne, nežli dvě sta kroků naběhne. Když se ale v čas sucha hodný pramen vobý pusť, poteče až na konec, a budeš moci celou louku podle své vůle politi. Udeleš totiž z hlavní struhy vzhdy na několik sáhů od sebe na nejvyšším místě hrbolákem malé struhy, ale ne tak hluboké jako hlavní struha jest, jen asi polovici struhy hlavní. Budeš-li chtít louku politi, vezmeš kus prta, aby's jím celou hlavní struhu zastavil, a tak celý pramen vobý najednou na každé místo louky pustit mohl. To se s nejvyšším užítlem stává na večer. Přetáknem tím zastavi se voda v hlavní struze, voda vystoupne a teče stružkou na louku, a tak se nechá dle potřebý chvíli téci, a když jedná část louky dosti polita jest, zastavuje se voda v hlavní struze dál. Je-li dosti vobý, pak vystoupá na hoře od rybníčka sama, a vytéká na louku; přetáknem potřeby pouze tam, kde již méně vobý teče. Kde vsať mnoho mechu jest, tam nech vobu běle téci, a tak jistě mech vyhyní. Sestává-li půda z písku, kteráž vobu ze struhy propouští, nashpej do struhy trochu vagné hlíny; hlína se znechle rozpustí a dutá místa v písku vyplní; a za malý čas poteče voda jako po břeněném jláblu.

2. Louky mrtvé.

Na loukách mrtvých je též špatný užitek očekávat. Tam není sice mechu, ale ani trávy. Když je tam na jaře a po silnějších deštích mnoho vobý

nesbíhalo, lépe by bylo pole z nich udelati. Taková louka má málo ze mě čili prstí; tu na pobžim pluhem zorej, a na jaře zasej mší eninou. Napotom struho po nissenině se hodně pohnoj, dobře na přič nebo sítmo se přeorá, a na jaře prolen nebo pro řepu se připraví. Zetiho roku na pobžim nebo na jaře opět se pohnoj, hodně hluboko ručabsem se zorá a ovšem, avšak velmi křídlo, se ešeje; když oves jednou přemláčí, zaseješ do něho sivočstvu černeno-bílou jetel; také bílá jetel je dobrá, a takové luční trávy, kteréž mnoho sнесу. Takto dostaneš ze špatné a mrtvé louky nejlepší louku.

3. Louky mokré.

W Bažinách jest pod jedno jitro výsevu louka, a ta jest pouhé bažno. Tamto není ani lam vobu odvést, neboť je se všech stran pablina, a l východu jsou cizí pole, kam se voda věští nebá. Já jsem také takovou louku měl; tu jsem hnojil, sádroval, popelem i náplavou z rybníků zavozil, ale nic nespomáhalo. Bylo mi líto na louku 1470 □ sáhů velkou hledět, na níž jen rákosy a přesličky s hořkou jetelinou rostla; a i takovéto trávy setva tři vozy ročně jsem ulovil. Z nastalo jednorázem velmi suché léto; nepřšelo od jara až do žni, jen několik malých přehánků uvrzelo obilí na žně. Uminil jsem si, že ošolo celé louky hodně hluboké, jako trativobý ouzle stoky čili struhý vyhájeti dám. Práce šla dobře tu přebu, neboť špeřel sestával ze samé černé země, která se lehlo kopati a bráti dala; prostředkem louky jsem na třiž hlubokou a širokou struhu vyházel. Vyházenou zemi jsem ovšem blizké písčité pole pohyněl. Avšak měl jsem jiný úmysl. W blizkém vrbu dal jsem nálamat kameni, tak že přes zimu byla celá louka kamením obroubena, a na lebe v prostřední struze vysela hrázka kameni. Za mile rozmrzlo, vyházel a štrnulo se kameni do struhy, ale zemi se nepřitřplo. Dstatel vyházené země jsem jen málo porozhrnul, a na ni semeno, které se pod senem našlo, jsem našel. Wpřítst jsem si: žlufim toho, poroste-li tu lepší tráva, nebo neporošte-li.

Nežli se dělalo seno, byly okolo celé louky a křížem v prostředu krásně zelené pásy; jetel a jiné dobré tráviny se ulazovaly. Minulo ještě několik let, nežli jsem zase do louky mohl: ale na těch vyházených hrách pěkná tráva bujně rostla. Po šestere suchých let jsem na té louce vždy nové struky vyhazoval; a než 18 roků minulo, byla louka v touh stávu, jak ji teď vidíš. Už dvanáct let dávno mi nejlepší seno, ročně 4 i 6 vozů mimo otavu. Můj syn má ji za nejlepší louku, kde nikdy nepochybí. Takuž i v té své louce v Várinách napravil, neboť není ani polo tak kašinatá, jakož byla moje louka na Močáři. — Ostatní louky tvoje jsou lepší, ale potřeby mláčení a hnojení. Každá louka, když se na jaře, není-li mokro, pokud tráva nepučí, dobře ostrými branami přewlácí, napravi se; neboť se tím učeš vytrhá, a tráva se jako ošopaná rozleží. Mláčeti se může i na podzim.

4. Hnojení luk.

Neslépe však pomůže se loukám, když po každém vyvezení hnoje na hnojisku na stopu vysoko suché země pod hnoj se podstěle, a tato země pozdě na podzim, nebo brzy z jara na louky se vyveze a tence rozhrabe. To bez toho již dávno děláš, a wiš, že třikrát toli sena z louky hnojené dostáváš, jako z louky nehnojené; také wiš, co to za užitečné seno. Proto také v Anglii a v Anglii, kdežto jsou nejvýbornější rolníci, se říká: „Kdo své louky hnojit nebude: již málo sklíbi na poli.“ — Tím chci říci, že kdo si luk nebledí, má málo dobrého sena, a musí krmiti slámu. Ze špatného krmu je špatný hnoj, a po špatném hnoji, zvláště když se ještě vyčuchnout učeš, je špatná úroda. Dni hnojení napřed louky, a pak teprve pole. Pouku svou v Zebračínách napravíš, když ji strojným hnojením, čili tak zvaným kompostem ošlepně. Ta louka má wlažnou, ale mělkou písčitou půdu, jejíž spodek bude suchý jíl. Já jsem měl louku takové louky v Děbínkách; tam bývaly 2 neb 3 centy sena, a otawa jednou za sedm let, a té bylo, žeby

ji byl do pytle wecpal. Kdykoliv jsem přišel na tu louku, která nejde bez opravy zůstala, požádá mi přišle na mysl přišle i Josefa Bartose: „Nebbalh rolník jest zlobějem svých dítek a zlobějem vlastní!“ A to je pravda; on nemýwobi že země tolikého užítu, ježoby mu dáti mohla; a užitel ten jest na věky ztracen pro něj, pro jeho dítky a pro wlast. Já sobě slawa ta takto wozwazuji. Wlast mi swěřila půdu, abych z ní žil, a zbytkem uapomáhal k wožiwení těch, jenž poli nemají, ale jiná wlasti užiteční jsou. Wlast mi swěřila hřivnu, jak onen hospodář ewangelický služebníkům svým. Waudrý hospodář nedbá, aby jenom pro sebe měl dost, než aby měl něco nazbyt, aby svým dítkám zaplácení a wlasti hojnost chleba zjednal, a majetnost svou w dwcinárodně dobrém stávu zanechal čili odwehl, jak ji byl přijal. Nebbalhmu rewuikem jest, jenž swěřenou hřivnu takto zapewává wpměnwaje se: „Wojim se, abych o ni nepřišel!“ — Onť praví: „Meje hospodářstwi nedbá se zlepšiti, mám samé mchowaté louky, w suchém poležení; (a na hoře mu třeba teče potok) pole jsou bub jilowaté, tak že je setwa na dwa palce hluboko orati možno, nebo samý písek, který se mi wpywluje, jak wile rábto dost málo do země wpuštim. Ma zahrabě se mi žábuš strom ujmouti učešce (proto že ho špatně a bez kořenů sáti); dobytel mi neswědčí; ani mřky owsa neprodám, a přece mám louč špatné. (Dávno po celou zimou z wěské hromady wělké porce, a na jaře z malé hromady owsem ještě menší porce, ale za to wělké porce práce.) Kráwy sežerou wšechnu otawu, otruby, zemjáky, křik mir sluchy (stretu), a co obili jim před oteplením ženské wzwáčeji, to ani newim (ale za to po oteplení uedostanou než jalowou seču a slámu); a přece jsem ob kráwy wic než dvě libry másla nedostal, a na jaře je může člowěk spátit — musím jim na uchy pomáhat. (Děwělka štetí po celou zimou wedy a hřebka, do žleba se upobiwá, tam se líhnou čerwi w řezance, do žleba slučlou přimawštwaného, ale nikdy newyžraného.) Já newim, čím to je; klidim jako jiný soufed; nebo-li o několik man-

delů méně, za to zas mám větší vazbu.“ — Tam hlebi sám sebe upokojit, řekne: „Mám špatné polnosti.“ Rábi-li mu někdo, jakby to ono zlepšiti mohl, hned má odpověď: „Zá jsem se již naskoušel, a nadešel si šlechy, ale moje pole to nenejou; mají tuze špatnou zemi; a při leutách bych se byl do fence o vyšerno seno připravil.“ — On totiž wyvážel vo čas sucha hnojivku na louku — asi 20 džbánů, neboť hnojnice jeho jest jako malý rybník; a po té mu tráva sprahla. A rábi-li mu, aby hospodářské noviny četl, hned mám odpověď: „D tam jsou jen samé smyšlenky měšťtých pánů, kteří ani newědi, jak se chleb robi,“ a podobné wšmluvy lybá, a přece jináč dělat nebude, neboť takového židla řdy i sebe větší nouze a krom obyčejné přewědčení k polepsšení přiwede. „Ale kam jste se, smotičku, od násši leutu w Děbůlách dostal?“ tážal se nedočkavě Spokitel; „co pak jste si dělal?“ — Znu, odpověděl Rodomil, dělal jsem složených čili strojených hnůj, tak zwaný kompost. Nedaleko hnojiska obrabíl jsem as na čtyřtřetiny blonůh a též tak široký prostor na dvoře, a tam jsem srožal drn, listi se stromů, slepičí a holubi trus, bláto s cesty, smeti ze dwora; a řdyj toho asi na stopu nakyle, posíl jsem to hnojivkou, w nižto witrolin rozpustěn byl, a hned nťjakou zemi pohážel, aby se mi z drahocenné hnojivky nic newyparilo; a to jsem tak blonůh skládal, až byla hromada jako já wyseká. Potem jsem ji na krosbu přetopal, přidál do ní slinu z rybníka, a z toho zas nowou hromadu udeřal, kteroužto jsem hnojem dobře uhnílym prokládal a hnojivkou pilně poliwal, a tak jsem za rok pět kostlowých sáhů tohoto strojeného hnoje naskládal. Na podzim, hned jak se otawa stidila, počal jsem hnůj w korbě na louku wyvážet, a horní polowici jsem tak pohnojil, že toho strojeného hraktěnía ryhrabaného hnoje po ní na půl palce wyšlo leželo; a hned zase jsem na nowou hromadu skládal. Následující léto byla tráwa velmi řidká, poněw a bž nu e ch w y h n i l; ale na nižší polowici byla tráwa mnohem přetnější než jindy; desťowá a suchowá moha tam něco

tuku s horní louky obplawila a trávě posilu dala. Otawa pak byla na hnojené polowici velmi pětná, na nižší nehnojené polowici byla též lepší než jindy, awšal horní polowici pfece newytronnala se. Následujícího roku jsem došni polowici tak pohnojil, a na horní polowici již welitý wůj sena ušlibil. Žij je tomu 12 let, a můj syn dostawá ročně dwa wozy sena, a téměř toli utawý s té louky řibi, a tepru w jednon ji pohnojil zemi, kterou pod hnůj podkládal. Neby-li bych já ty dwa wozy sena každoročně vlasti ukradl, řdybych byl louku nechal tak jak byla? Kdo co dobrého učiniti může a neučini, hřích má; a Josef Wartos dobře má řikawaje: „Nedbalý rolník jest zlobějem swých ditel, a zlobějem wlasti.“

„D tom strojeném hnoji čili kompostu jsem již vícekrát četl a slyšel; ale jak se wlastně dělá, toho jsem se bowědět nemohl!“ pravil Spokitel. — „Nechtěl nebo nedbal,“ skočil mu do řeči mladý Rodomil. „Co pak newidíš ty dvě hrenady na mém dvoře? Jedna už je přetopaná, a druhou skládám. A jak pak dáváš pozor na to, co se w hospodářských novínách čte? — Téměř w každém ročníku je wypláno, jak ten nebo onen hospedář strojených hnůj dělá; ale wšedy ty apůsoby na jedno wyjde; jen že tomu strojenému hnoji hlebi každý nťjakou klássi nálouku silu dediti, kteráž mu nejlaciněji přijde, nebo nejšabněji k dostání jest. Můj otec, jak ři řekl, a já máme trus ob drůbeže a moč za nejdůležitější částku k tomu to hnoji; jiný — odpadky ob koželuhů; zas jiný sirowou rozprstřenou kosi; a opět jiný odpadky rohemě ob hřebénářů, řaze, wyhočených popel, krew a bláto a jatek a. t. d. —

Mač ale má se dáti pozor, jest pole, kteréž hnojiti chceme. Je-li pole písčité, jest radno, ušafné úrodn: hluny čili jilu přidawati: je-li wšak pole těžší, pak se má řdy písčité nebo jiné lehtë země, takzwané prassnice přidati. Tak je, Wójtišku, tomu, kdo wšedo jen jedentkrát čte, a pak niřty více. Přebírej se, tuhle na tu knihu, ta je plna nťhabů z hospodářských nowin. Co se mně tam řibi, proložiw hned do té knihy a w neděli si to

nebo hladem čime a ve chlévě v nečá-
bě stojí, a paroučín tam vši ob stropu
až na hlavu jako prošlérahl.

Tím méně seč všíma starého otce,
a Woršila s nim bělá jako s otro-
kem; „w štude ji přeláží, kaj bou
práci si po kaji a domu užíba.“
— „Snad ho proto museli pro-
bat,“ dovolil s útrpným úsměvem
Spokilek, bal všem „dobrou noc“
a vbešel.

Trvalo to asi 18 dni než se Wo-
řilč Spokilek do Nádhěrowic
obřichoval, při čemž Jarostaw Ro-
dočil storo celých tůben věru pomáhal.
Z wyprawowal wždy, kbyž wčer domu
přicházal, wesele soustů do Nádhěřských
občanů a o Spokil kowl. Spoki-
lek měl již mnoho nákadí dle zleštěné-
ho způsobu zhotoveného, jako: ušňuck
na mačláni zrua pro dobytek,
kežaci stroj na seti, sežřowý wá-
lec na hrudy, kowany kůl na bē-
láni bēř pob owowěhmi stromy,
aby sušěwá a beškorá woda pob ko-
feny přístup měla, a stromy wice owowě
uěst; také bzler zowšské úly stojáty
a ležáky, w nichžto wěly mnoho me-
bn nabělaši.

Jeden štěl ze stojáků almarčy na
předáseu slepic mši, ale ty překně ko-
ryta se mu pro jáduš dobytek nehobily.
W obrpwáku dali jméno čert. Spo-
kilek nosil wysočé boty, koženě spobky
i wěstř, plawomobry šabát, a klobouk s
wělkou střechou. Nádhěrowští pak měli
černé fraky, soukenné ale dost rozstřčené
spobky, bíroně křtewaué wěstř, na hla-
wách čepky, na nohách boty, a mladší
byli boši.

A proto také toho uowého spolu-
občana svého bíroně prohlíželi a posu-
zowali. Zebni prawili, že je nějaká gre-
šlilčka, žeby w železe chobil, aby mu
bo suřti trwalo. Jiní opět soudili, že
několik set usřtilil, (wždyť přj ani ko-
talsky nepřjel) a teč přj sobě uabělá bluhň
a přjbe o wšechno; a tak koždy něco
wěběl. Žeho ženu Dorotku, deern
pobruha Štřibromilowa, žuali wšl-
dmi, ale žádný nežáwiběl ji, že teč sama
bude hospodyní a paní w onom domě,

kde otec její w pobružstwi býwal, neboť
wšlčnu ji hneč z této doby pro její po-
korn, dobré chowání a jiné krásné cnořt
uřlowali. Kbyž pak se konečn přiwěblo
čtwero tučných kraw a wělká dwouletá
jalowice, kteráž byla bde způsobu an-
gliděho obřawena, a pro dobré kmení
neobčěřně wělkosti dořáhla: tu teprw
wšlčnu huby otwírali řkouce: „Žal to
možno, aby se na té chajbě mohlo toliť
dobyřka užíwiti? Wždyť k tomu uemil
než 12 ilter poli a snad 2 iltra lut?
Ny máme w našlch Nádhěrowicích
téměř uaporač přes 80 jiter poluěstí,
a ani jeden z nás nemá tak pěkného do-
byřka; snad jen kti, moji po čtyřech trá-
wách, ořlatui máme dwě, kti a těch ně-
kolik telat. Prawdař, máme zas dwě wolu
a dwě koui a ten potah také za 6 šup
kraw spokěbuje.“ — Wíwěži také wē-
lity wůz suseňt jetelny a wůz
seua, a bylo to právě o swatém
Janě Křestiteli; tomu uřlčral poro-
uměti nemošli a prawili: „W celých Ná-
hěrowicích neuajbe hřřky seua, a on
tolik dobyřka tak kmeněho mit, a jeřřt
toli seua o swatém Janě w zářobě?
Na jetel al si bá u nás čuť zajit, ten
se mu gde robil nebwde, ani tak krásně
seuo. Il Dprawenowice muřej byř
mnohem lepiř páby nežli u nás!“

„Co pak asi bnde ždit ten uáč
nowý souřeb?“ tážali se Nádhěrowští
bruh bruha. „Tak 14 dni přiwěži mu
wůz wápua a bneč tam šli dwá řefaki
a 4 žebnici.“ Žeho šlapec Wlakti mēř
powídal, že bndou bělat z řezárny hno-
jiřto,“ prořobil jeden pacholil, kterž
w neřklížšinu řensebnim domě řonžil. —
„Z co že?“ ořwalo se naješnou wicero
hlařu — „z řezárny hnojiřto? Totě ně-
jaty řprhni!“ — Ale přce žáden neřel
se pobwat. Bylo to právě we čtwřetě.
W pářet bylo dle řady starého Ro-
domila z řezárny hnojiřto hoto-
wo, a w sobotu wšlečno bláto z ce-
lého dwora asi na ojni bromadách řháženo;
těž hodbná hromada řloženého hnoje na
ohrađeném mšřt, tam se wšlečo staré
bláto z býwalého hnojiřta řneřlo a žemi
ze zahrábky se proložilo; kři čemž i sám
starý Štřibromil bez řikání dobro-
wolně a wesele pomáhal. Dni byl na

novému světlé. Žáden se na užho již třetí den neobotil, le štolu byl potáh prvuí molán, a ob Wojtěch a Špokilka, svého nového hospodáře častěji o radu tážau, což jej welice těšilo; proto wšlutý pomáhal, a ob šlody kde jak mohl, chránil.

Wšechna ta novota starému selibila, jen to hnojisko we stavění nechtlo mu nijak do hlavy jít; proti tomu potáh rumbil a bublal: „že bude plný dům smradu, že z toho dobytí onemocni,“ a tén podobné námitky dělal. Kdýž ale Špokilek wšechno w potáhlu měl, dwúr welký bez louže, celý vyplážděný, bwe hromady složeného hnoje na straně a nádržtu na hnojivky hned weblé wrát hnojiska, w nižto byla pumpa, aby se nemuselo tak často otwírat, šrže žež za wraty šla trouba do hnojné dílny, pob troubou šla labečka, z nižto se hnuj políwal, a tím se mnoho chotěni sem tam ušetřilo, a kdýž ušle žábneho smradu uccíl: takě ší to konečně ptičhwalomal. —

První rok téměř žabný ze sousedů Špokilkowi nešel; suab ty jeho novoty za čarý považomal, anebo se báli, aby je ten přichozí soused k nějakému nowotářství nešwabl. Jenom starého Štěkibromila poptáwali se, který z počátku wše hanił, vobjil pak chwálil a pravil: „Nž jak ten hnuj na poli přisobli bude, pak bych Wám wšsem podobná hnojiska radil. Totě nabude hnoje; neboť slunce ho nehrávi, wír ne wysoušši, dešl nemowyplačuje, a tén smrad bo země se dostane, neboť ten hnuj ani citit není, ani ta labečka, bo nižto hnojivka z pumpy teče, nepáchue; a jak šte ší myslím sami poroššwal, dáwa toho hnoje jen polowic, co my našeho obyčejného dáwáme, a jistě, že má po něm jistější obli, než po tom hnoji, kterýž býwalš hospodář byl před jeho přichodem bo úhora wywogil a zgoral; poněwadž to množšwi suchého hnoje pole jen kopti, ale žábne poslyš mu nedáwa. Bude-li mošty rok, může po něm býti obli; bude-li rošat suchý rok, pak w onom množštwi hnoje na poli leče oranéu pobešne.“ —

První, jež tyto šlyšené newiny

zajimaly nejwice, byl předšlawený obce, muž mladý šer, ale potáhny, jenž byl již i sám ob sebe wšelicos w hospodářštwi šlejšil. Ten přišel jednou w neděli obpoledne k Špokilkowi stranu placení dani za wtažení do gruntowních kněh, a bal ší ob něho wšlečo zulažowat, a proč, a nač, a jak zemrubně wyložit. Na to byl Wojtěch ništr. Jakmile přišla řeč o polích a o hnoji: tnyb byl celé dny powídal, anižby ho to bylo omrzelo; tak bylo jeho žwolen, tu byl na swém místě a křáwal: „Žlatník o žlatě, hrnčič o blatě, wojač o boji a rolník o hnoji!“ nejmonději mluwi, poněwadž tomu rozumět muji, má-li z něho co býti.

Čtyrstranné hospodářství.

Špokilek mluwil též mnoho o předšlaweném o wícestranném hospodářštwi, a pravil, že mini zawěšti hospodářštwi čtyrstranné, poněwadž se pti lánu nalážá 80 jiter; a šice 1 jitra zahraba, 2 jitra 533 kofšowých sáhu pušliny a pašwila, 6 jiter a 1000 kofš. sáhu lonky, a 40 jiter worwých roli; neboť pti obyčejném tštranném hospodářštwi mušil přý každoročně 40 mir poli pohnojiti; k tomu přý by potřebowal na miru 10 wozů, po 10 centech počítaje, tedy 400 wozů obyčejného hnoje; toll hnoje není možná do roka šhledati. Z pokračowal: „Udešám-li čtiry traty, padne mi do jedné jen 30 mětic, a již o 100 wozů hnoje měne potřebuji. Pał budu moci wicero brnů obli pšštwat, aniž jobě jakou njmu na žitě a na owšl, jakožto na hlawních plobinách, učinim. W Opra wen o wicích měl jsem jen 12 jiter poli, a měl jsem z nich čtiry traty čill strauy; šluat bych nebyl mohl toll dobytka dobře wyžiwit. Do 1. traty dām žito; bo 2. přijde ouhor se zemáky nebo škopou, nebo mrkw a ječmen; bo 3. traty přijde owes š jeteš napolowic; a bo 4. traty přijde jeteš na jedné polowici pod 15 mtr; hrách, náč, len i pššence, není-li w tratě žitné. Pał zase žito. Jeteš dām jedenkrát pofekat, štrmšto

hluboko ruckadlem zaorat a hřeb uvlá-
žet, a není-li možno, těžším válcem pře-
válet, nebo sokeny takto přitlačení lépe
hnují. Po jeteli nikdy pro žito ne-
hnují; když ale chci uisťo žito pšes-
nici set, dávám pod náru asi 6 vozů
dobrého hnoje. Také se mi jako bo-
žte batiwá w úhoromé tratě po
žitě, kteráž bylo po jeteli seté, když
žijíto (žité stříško) hřeb po žitěch dosti

požnojiš, a hnuj hřeb zawožu, na jaké
pal přeorám a tepru w seju.

Žetel, která zase čtvrtý rok na
to samé pole přijde, nikdy na tomtéž
místě neseju, nčbrž na druhéu polewci,
aby tak vždy tepru za osm let na to
samé místo přišla; podobně jest také se
žemáky. Pro lepší pochopení wám tuto
rozšíleni svých polí na stole stbeu wy-
třešim.

příjde do	traty I.	traty II.	traty III.	traty IV.
1. roků	Duhor žemáky, žepa, mšew. mšew. Pšeni a žeteli.	Dwos a žeteli.	Pšeni žetel. brach, rané žemáky, len, maš, čoča.	Žito a pšenice.
2. roků	Dwos a žeteli.	Pšeni brach, rané žemáky, len, maš, čoča. žetel.	Žito a pšenice.	Duhor žemáky, žepa, mšew. žemena, mšewina.
3. roků	Pšeni brach, rané žemáky, len, maš, čoča. žetel.	Žito a pšenice.	Duhor žemáky, žepa, mšew. žemena, mšewina.	Dwos a žeteli.
4. roků	Žito a pšenice.	Duhor žemáky, žepa, mšew. žemena, mšewina.	Dwos a žeteli.	Pšeni brach, rané žemáky, maš, čoča.
5. roků	Duhor žemáky, žepa, mšew. žemena, mšewina.	Dwos a žeteli.	Pšeni brach, rané žemáky, len, maš, čoča.	Žito a pšenice.
6. roků	Dwos a žeteli.	Pšeni brach, rané žemáky, len, maš, čoča. žetel.	Žito a pšenice.	Duhor žemáky, žepa, mšew. žemena, mšewina.
7. roků	Pšeni brach, rané žemáky, len, maš, čoča. žetel.	Žito a pšenice.	Duhor žemáky, žepa, mšew. žemena, mšewina.	Dwos a žeteli.
8. roků	Žito a pšenice.	Duhor žemáky, žepa, mšew. žemena, mšewina.	Dwos a žeteli.	Pšeni brach, rané žemáky, len, maš, čoča.

Poznamenaní. Pátý rok, jakž bylo, je zas jako první, a tak i následující léta. Zeuom jetel nerába se dobře bati, pakli třetí rok zas na to místo přijde; tedy jest třeba, aby se vždy na jinou polevici trasy sela.

To se starostovi velmi líbilo, tak že si hned umínil, najde-li na řádké pole zláštěni cestu, že vezme své ještě před setím roztěl do čtyř trat čili stran, a to blánu proto, aby mohl polí hnojiti mli. Přesil tedy Špekilka, aby s nim ušterou chvil na pole vyšel a poradil mu, jakž se jeho pole nejlip roztěliti daj.

Vzdělávání roll.

Pro zymím zaseti oral Špekilek jednu odděleni řádky poli, asi 2 jitra vypuštějici a velmi silno pobuející, na oim palci blub to, vypuštěwal téměř samu bliu čili jíl na povrch, a pokračoval následnu ornici čili prst do hlubiny. Čel tudý náhodou starosta obce, hned se u něho zastavil, a domlouval mu, ceby to dělal ika:

„J což pak to děláte, Špekilku, takový dílem do smrti srazíte pole! Škoda toho pole, toť bylo jedno z nejlepších w tratě, a toť hnoje tam do té hloubky pebtkiti jest na šofrát škoda. Vše všeho užijte Wám tam gnuje, aniž ho kdy kdo na vrch dostane! — Ale prosim Wás, čím tak hluboké hrázkby okete, my našim pluhem s bídom 4 palce zaoráme; toť jest jakýsi pobluný pluh bez trojblá a bez rablice.“ —

„To je ručadlo,“ řekl Wojtků Špekilek; „pojďte si s nim zaorat, abyste věděli, jak chodí.“ —

Z divně se velice starosta, že tak lebeunce toll země na horni vybazuje a ptků láme; ale přece to hluboké orání haňel, a pole s hnojem litowal, w čemž sej Wojtků upotřebil ika: „Povězte mi, pane starosto, kam pak tlačí vaše rostliny své kofeny — na horni nebo dolů, že pokud chcete jenom na vrchu dobrou zemi mít, a všechen hrůj. Sem já minim jetel set do owfa, proto pole to najednou tak hluboko orání; neboť jetel jábá hluboko ornici.

Ale teď, až se začne městi such, jest jednou celé pole pohnojim, a na jaťe owsem zajeju, do kterého tepnu, kdy se owes rozzelená, 6 — 8 liber jetelowého semena na jednu mizu rozejdu a zamlátim. —

Kdybych měl tam jinam jetel set, nikdy bych nebyl toto pole najednou tak hluboko oral. Budu všedý pole na 8 l na 10 palců hluboko orat, ale jen po mahu, vždy w podmítce a před hnojením, asi o palec blub, až na hloubku zaušleuenu přijdu.“

„Co pak ale tímto tak neuvěste hlubokým oráním chcete dosáhnouti?“ tážal se starosta; „snad se Wám má více robit? — O, w tom se ouplite! W našich půdách blubeká oračka nejwrdčí! Budete mít jen chodě žito, plně bejli; a curfa desence žadučho, ani se Wám nerozmetá. Toho již maozi u nás znáti. W čas mokra si nadělal z polí baben, že do něho nemohli, a pak toho se škodou zas uchal.“

„Také li jíte W to zlouffel?“ ptal se Špekilek; „to wim, že jíte nezlouffel, sice byste jináč o hlubokém orání smýšlel a mluwl. W orání hlubokém rostlina kofeny své lépe rozkládá, a také tam více potravy ualézá. Při mokrému počasí w polí hluboko oraném odpadá vláha, která více padá, nežli pole zpočehuje, delu, a po tvrdé půdě odchá; je-li pak such, drží pole hluboko orané mnohem déle vláhu w sobě, nežli pole mělko orané, dbežto při parném a wtrném počasí obyejné čtvrtého dne owláze již ani zwiný není. Obilí má w polí hluboko oraném bujnější čili silnější stěbla, a proto také tak snadno nepolehá; má delší klasy, a tudž více obilí sype. Také w Oprawenowici ch mne jouseb tak strašili, kdy jsem se počal řidit hospodářskými uowinami, která w Praze vycházejí; a hle, po sstě i letách wšidni dělají po mně, a dobře se jim píl tom webe; nejlepším toho důkazem jest, že mimo tkl staré zapustilce wšidni wšidni stěbel stawěli. — Zejtra minim začít kopat trat iwo by na mostě pod Wezdikowem; přijďte se tam pobívat. Pědobně by Wasse bahuita z Wolinkem několik takových řok

čili křtych trativobů (stůl) potřebovala; doposud jsem tu ještě níže takových neuvažel."

Trativody.

"Co pak vlastně jsou ty trativoby čili stoky?" ptal se starosta; "já jsem o tom ještě ani nepsal; přijdu rád se sousebem Wasselem, který též řešedó rád víděl a kousil. Řeky se tu polim wokrým pomohlo, takby nebylo k zaplacení; u nás máme hroznuu silu motých poli; já sám jich mám asi pod 10 jiter. — Ale teď jsem si u Wás pobyl; už bude tma; vyšel já za brzy přijdu, ještě mi za zlé milti nebudete."

Ná druhý den již brzy ráno čelal starosta s Wasselem před domem, až Spokilek na pole půjde. Konečně objevil se před domem i Wostech, nesa otep solí na motyce před rameno. Hned se k němu oba sousedé přitovarýšili a starosta počal mluvit: "Milý Spokileku, mně twis krásný dvůr a te nowé, uschované hnojisko ani spátí nedalo. Prosím tě, porad mně, která bych také mohl takové křty hnojisko zbudovat? Užitečnost jeho musí každý moudrý i hloupý uznati, nechce-li poznatému dobru odpírati." — Spokilek odpověděl: "Toť snadná pomoc, pakli uistivost dovoluje. My máte kravín, lozírnu a ovčírnu po sobě, a ti hravíci zabíjí stranou s cizím divorem, kdy se jezdit uedá. Postavte tedy takové hnojisko naproti ovčírnu na ptič, a udejte vrata jedny ob stoboly a druhé do dvora, a unebete tam ze žadného chlěva daleko huiš lyba. Zenerem stoky šveďte do jedné nádržky, jak jste to u mne viděl. Hnojisko vyšel musí na tři stopy vyhloubit, a asi na stopu wazkou zemi vybrat a wydlážiti."

Myšli bošili na pole, kde Spokilek trativody (stůl) dělat chtěl. Pole to leželo na swahin, a u prostřed bylo asi 10 — 12 roštych milt, škežo we wštkém počasi malá žibla (prameny) se přýštily, a celou dolní část pole jedním močalem učitly, a to činilo asi pod 4 měřce wšewu. Wyznamenal tedy Spokilek welkého půl kola ob jednoho louce pole nad ta žibla k brachému; ale ni-

koliv před žibla sama, něbrž nad ué a tak, aby proštedel nespšd, a oba louce níže spuštěny byly. Znalť dobře, že taková žibla pod vrchami se přýštilci jsou wodon ob vrchu křkou wřstvou se tlačíci, kteráž přijdou na hustší wřstvou země na powrch se přýštil, a že trativoby (stůl) nad těmi žibly, založený wodu ob vrchu se tlačici chytá a dolů odvádí, a tudýž dolejší rovné pole samo ob sebe wyšchd, pakli žibla žadné nowé potrawy nerošlawaji. Nowé a blizko sebe bžící trativoby jsou tam dělati třeba, kde se woda z cizého vrchu tlačí a na wlastním rovném poli na horu wyráží; na sloněném poli však muchbytráte jedny takový oblouk poslačuje, jakož byl i Spokilek učinil. Wyštil, wyštyne-li se udebe nějaké žiblo, tam tepru gláštli trativody do louky powedu, tak i oba louce na suchá misha w louce zawedu.

Několiv Spokilek stroj na dělání křtych k trativobům s sebou z Dyravenowic byl domowl, pkece byl přinucen k amené trativody dělati; neboť w té krajut wšudy opuka se nalézala, a tudýž se křtyka pálit nedala, než w ohni rychle rozpukala; a k bowážení hliny na křtyka nebo křtychotových ob jinud již málo času zbýwalo, a u pole byly hrázy narownaného kameni. Kopal tedy na 1/3 stopy hlubok, a kde se woda ještě nížeji tlačila, i hlubší sruby; do těch uapřed stawěl čtyry i pět placatých kamenů podle sebe, (neboť byly sruby před 13 palců široké) a ostatní prostora uab kameny stawěny; u se drobným kamením až na 10 palců vyplnila. Takové trativody i 20 let dobrou službu konaji, jenom když se pozor dá, aby spobni kameny tak stawěny byly, by strže ué woda poohodlně téci mohla, a aby níže méně uéž tři kameny wedle sebe, a žadný na ptič se nepostawil; neboť na stavení kamenů, tak jako na stavení troube čili křtych nejvíce záleží. —

Sotwa byly trativody zaházeny, již se dva prameny wody na louku winuly, a wchowšila na poli pomálu wyšchdala. Tu měli trativody hned množství dwátů; jedni to chwálili, drugi hanili pro-

rokuje, že za rok zase taková bahna na poli budou. Ale moudřejší soufede, kteří trativoby slásti widěli, jistili, že takové trativoby ani za 10 let nezahyní, pětadváž voda nic než na stěru vysoko protékati může. Více ale lajby čelal na jaro, zbaž přice pole močalem neustane. Jenom starosta ještě téžez pohybnu jedno asi dvě jitra wellé pole trativoby vyjisti, jako Spokilek; na 8 palců hluboko zoral, přes žmu silno poknožil, a dle raby Spokilkowb owšem a jetele zaset sobě uminil. — 3 smál se starší soufede počínání starostowu křouce: „Vobívejte se, náš starosta wysli, že nowý Etkibromil (tetiž Spokilek) k nám hanáče půdy přivezl. Tam prý čím bloub se oke, tím lepší zem se wporává; ale tu to wbíre, udělal a pole mlat, jen je ho třeba urownat. To pole nebude ani za 10 let robit.“ —

Na jaké zneral jak starosta tak Spokilek hný pluhem asi na čtyry palce hluboko, nafel owsa, a řbyz owe s jessel, tepruwo jetele na jeduo jitra pole 22 liber semena, a zawlácil. Owe s na začátku špatně wphlžel; a wšak asi za 14 dni po zaseti jetele dostal pěnou tmawo-zelenou barwu, a tak bujně rostl, že mistem se powrchni pekni čili lupeni požnout muselo, aby owe s nepolehl. Tu tepruwo bylo dwáků na ty posazené pole; neboť oba kusy, Spokilkůw i starostůw, ležely wedle sebe. Ten rok byl jeden z nejmožejších, ale na poli starostowé po zti-blech ani zminky, a we žně naklbił 8 něho 20 mandelů owsa wellé rozbý, řbežto před tím sotwa 8 mandelů owsa, a asi 4 mandelů ocašy a metelice klidlwal. To nechtělo Nádherowšým do hlavy, jak je to možno, aby mrtwá země takowou dala úrodu. A což bylo tepruwo následujících jara diweni a užazy, řbyž jetele bujnošti až čerud hustě se na horu zdwižala, a až suché léto bylo, za několik neděl po jaru, řbyž o píel nejwětší díla nastawala, se setak a žil začala, a dwečty na malém kousku pole weliké nüsse ji nawágaly.

Spokilek jim wplychl takto nejpatněji užitel hlubotého orání a prawil:

„Řbyby nebylo tak hluboko oráno, byla by suchowá wláha již dávno wphchla, a jetele byla by sejloutia a žůstala u samé země sedět. Ryni wysak má we hloubce osati palců ještě wláhy dost, a pětadváž jetelelowé ložený ojm palců typre země nassly, tlaci se do rozmoklé spodni půdy ještě bloub. Owe s wšsem tak silných kotenů nemá, ale přice žene své tenké kotenky dosti hluboko do země; což máte dšláz w tom, že zaoranou dobruwo zem dole nassly; neboť oseni nepotřebuje tak dobré země na powrchu kotenůw, ale po b kotenů, kde potrawu hlebá; a proto jest na polích hluboko zeraňch, řbyž se hnojem pomáhá, jistá a wětší úroda, nežli na polích mělo oraných.“

We jarních prácích začalo hued několik mladých soufede Nádherowšých trativoby zakládati; neboť jimi žico na wyuženém poli Spokilkowé, a owe s jetele na poli starostowé welmi začrášlo, řbyž widěti, že starosta from wysebo kmeni ještě 4 wellé wozy jetelelowého jena domů obwezl.

Sušení jetele.

Se sušením jetele měl starosta owšsem mnoho práce, a také se ho mnoho zdřitilo. Spokilek wysak jináč jej poučil. Dněl měl hued z Dprawenowic nadělané malé krowy jako na slamení; ty byly na 6 i 7 stop dlouhé, na hoře jako jiné krowy do sebe zablábent, ale jen tak spojené, aby se lehce rozdělat daly. Do krowů byly na každé straně čtyry dřewěné hřebiky zawrtány, a te lajbyým dwoum párům krowů patřilo 10 na 8 stop dlouhých rahen čili kidel. Řbyž se jetele fustil mela, položilo se z nich 8 na hřebiky na ty dwa páry krowů, (oba páry postawily se na 4 stopy od sebe) a ostatní dvě rahna se do krowů, každé na jednu stranu, podepřely, aby krow s latěmi (rahnamy) na něm ležícími nemohl se sláčet. Pak se na krowy naházelo jetele asi na stopu tlustě, a to tak žůstalo, až jetele uschnul. Na ten způsob jetele ob spodu až do wřchu uschl; listi se s něho nezdřitilo, w čas desně se na něm žádná šloba nestala, a mladá

jetel pod krovem pohoblně rosl. Nebo-
stávalo-li se mu krovu, nechal posečenou
jetel na řaděch dva dny ležet, a pak jen
ty řady v pobřežec se převrátily na
druhou stranu, až zas houbně ušchlý, a
potom se (opět na večer) jetel ušchlý u
hromady sňela, a druhého dne rozházela,
a tak dobře i s lupením se sblížila. —
Nemělo by ale jetel, třeba dosti suchá
na semel se dostala, přec tak se patí, že
až plesnivi a pučné, pakli se nepřeha-
zuje: tubyž se tomu musí předejiti tím,
že řádky vřesova jetele dobrou žitnou,
lépe ale ječmenou nebo ovesnou
slámou se proloží. Sláma bře vřesost
u sebe a dostává jetelovou vůni,
která napotom dobytlu jako jetel chutná.
Také dobře jest, když jetel při sklábání
na semel trochou soli posypáme. Sufse-
nou jeteli nekmil Špořilek téměř
nikdy samotnou, ale řezal ji do řezaných
(seky), a to sro dobytlu velmi k duhu.

Následující zimou chystal se Špořil-
ek na cestu do sábrůvých dolů, a
pobízel soušeb, aby se jich více sblížilo
a jeli s ním. Ale žádný se nechal po-
hnouti, ačkoliv viděli, že vřesovo, co
Špořilek dělal, nad očekávání dobře
se báti, a ač jeli v hlubším orání a v
zakládání trativodů již následovali. —
Takže je s lidem málo vzdělaným; do-
tud se jako Tomáš nepřesvědčí — ne-
umějí. — Přivezl tedy Špořilek těchto
dne plný vůz bílého kamene. I
hned se mnozí soušeb sešli, aby tu
záračnou sábru viděli; neboť o
gypsu již vřesovci slyšeli, ale žádný ho
neznal, ani neměl, že se v nassi řeči
sábrou jmenuje. Mysleli si tedy:
„Jak pak se tím kamenem bude moci je-
tel, hrách, len a jiné lupenaté
rosliny posypat?“ — Ale Špořilek
jim dal odporů, nežli se ještě ptali.
Měl na dvoře zakopaný kámen,
v němž vytesána byla jáma hluboká jako
misa; nad ní viselo dřevě asi 50 liber
těžké, na dolním konci do tupé as dva
kostkové palce zaujímající špiče železni
kovaná. Dřevě to chobilo mezi dvěma
veblé kamena zakopanými sloupky, a zwi-
sle se váhou na hoře, i nízko promaz
přimázan byl. Byla to jednoduchá stupa
a kofli a na sábru. V ní ro-
-

stoukl o smilový sňet Špořilek
za několik minut několik vřesův kamenů
sábrů na noučku. „Toté pravý divotvo-
rec!“ pravili mladí soušeb; cožby on
neměl a neměl? Bude-li ta sábra
tak prospěšná, jakož povídá, pak již mu
vřesovci budeme věřiti.“ — Stačí sebláci
vřes brali to jinak na rozum říkouce:
„Každý rof se něco podobá, a to je pou-
há náhoda, že Špořilek právě na
nejpohodlnější rof trefuje; vřes co se mu
podobá letos, nepodává se mu na přestok.
Kdyby se nasse špatně půdy přebělat daly,
jižby byly dávno přebělaný.“ — „Ale
přece něco musí vědět,“ pravil jiný.
„Vědíte, že se jen na jeho žito za Š-
pořilem; jak tam sjetné hnojil, a
přec jest jeho žito dosavad, ač již
mrzac, jako řádky, a nassich není ani
zuat; a také jíme hnojil a orall. Náb
se budoucích žni dočká; bude-li tak, jak
se usazuje, hned kúnu na hnojstvo po-
stavim, a hnojstvo ani takpě nepou-
stim.“ — „Těto hnůj musí být věru
dobrý,“ řekl třetí, „když pak jste sro jeho
řepu a země má viděl? Kdo to nemi-
děl, neumějí; řepa jako hlava a lu-
peny nad kolena; a země má pýtel
na pýtlí slá, když je klidit začali; pak
je jen tak bo voza spal. Bez takového
hnojstva nebudu; neboť i starostovo pole
již se počíná lisit od nassich. Viděti jste
jeho pšeničnici po jeteli? Takové pše-
nice nikdy žádný u Nábherovic ne-
viděl; na jaře ji bude muset požínovat,
sic mu zhnije, jak je bujná.“ —

„Co pak aš k té mchovatě
louky v žebračnách dce dělat?
Je plná hliny; Špořilek tam celý
pobylmel jatouš zem vřesovci; vřes to
nebude moc ani sct; louka bude plná
pšni.“ — „Ale se nestarejte,“ ozval
se Wassek; „vřes on tomu najde sou-
š; to je ta zem, co vřes, když hnůj
vozi, domů z pole bere, a když je hnůj
vřesovci, na hnojstvu až na stopu vř-
soto pobeštělá; ta země se nassich hno-
jivkou, a tussim záračně na meč o-
vitých loukách pšeni. Já sám jsem
na pobylmel asi čtyřcet vozů takové ze-
mě na dvoře domě, a poslivi pod
hnůj pobeštěl; a na jaře ji na louku
v Nábáč rozhrahu.“

Kolenec. *)

Nla jako počal Spokilek na námsi před svým domem bláto na hromady shazovati, neboť se tam vezl až do půl kola propadaly, a lidé jen po vysázených velikých lamench přecházeli mešli. Smrad z toho bláta byl též po celé osadě cítit, jelikož tam téměř ve všech dvorů černé potučky vytkaly. Bláto to odvezl pak na písčité pole mešle cestu, kde se jen jednou za tři léta černá čoučka sívala, neboť to bylo účinné ložisko písku. Nla pobým také na to pole asi 100 vozů slinu čili náplav z obecního rybníka na námsi odvezl, rozbázel a před jímou třechu utražen a sněhovou vodou žurobniti nechal; a nyní blátem jako omastil a na 6 palců hluboko zaoral a uvolnil. Pak zase hned jednu hromadu strojeného hnoje odvezl, tenče roffuby stejné rozbázel, a kolencového semena našel a zavláčil. To opět uvezlo některé rogoumty: „Proč prý si s tím koustem tak ničumného pole (bylo ho asi pod půldrubé miry) toli práce dávat; zem zemi mastit prý málo pomáhá; a když toli polnošit má, je prý se mu více s takovým koustem písku se mestrat, s kterého do snrti nic neudělá.“ — A již již se radovali, že se proroctví jejich vyplní; neboť kolence (Kofficele) velmi špatně na horu se měl; počal u samé země sebl, a již chtěl zahvoitat. Již se počali vysmívat i přimřencům Spokilkovým, jichžto asi 13 bylo, kteří na jako také mnoho bláta na námsi seštrabovali, a na svoje lehčí pole do úhorové traty odvezli. Ale jak se stýběli za své vysněšty, když kolence, jak mile křešit započal, kofem se škrati začal, a za malý čas Spokilkova dvéčka veliké nůsse zeleného kolence stavám tbojeni nosila a došvrbčovala, že trávy z něho o třetinu více nežli z jetele uvléla dávají. Kůs kolence nechal Spokilek na semeno dográt, a když ho s pole odvezl, hned ho zas na 6 palců hluboko ruckablem obrátil, tak že ta zaoraná ná-

prava, bláto se slinem, na vrch se rozorala, a kolencové strništ se zbytky strojeného hnoje zas tak hluboko se zaoralo. Nyni opět pole uvolnil a zvláště semenem posel, aby když jetele přestane, zas zelený krm pro trávy měl, jelikož krm a suchem nastrže mšticemi jako oblita byla, tak že na krměni lupenin z krm ani pomysliti nebylo. Dstatel semena rozdal těm hospodářům, kteří ho následovali, zvláště starostovi a Waskovi, poněmž jejich pole, kamž bláta z námsi navozili, takžé u jiné cestu leželo, aby tak rosem okázal, ktera rogoumy rolník i nedostatkem krmu předejiti umí. — S do žitného strništ, jež byl pluhem obrátil, dvě mity hrachu a něco kolence našel; a za šest neděl již zas měl dobrý zelený krm pro trávy a pro ovce; kůs ho nezajímají. — Po sklizení druhého kolence s onoho písčitého pole u cestu, zasl tam žito, a i to se mu výborně zdatilo. — Wask si také hodný kůs kolence na semeno nechal; ale když ho usušil, nežistala mu než pouhá sláma; vředo semeno se mu při obracování vytronsilo. Stěžoval si u Spokilka na svou nehodu, jenž mu toto nančení dal.

„Kolenec se v každé půběrobi, a do jechy žita dvakrát se uradí, poněmž ob zajeji za 7 neděl seno z něho se dlati může.“

Nla semeno se uedá 9 neděl stát. Když pak jsou ve větši částí hlaviček žitka černá, poseče se, a nechá se dva i tři dni na řadech ležet, až hodně zwadne. Potom se v podvečer složí na malé, oužké, ale vysoké hromádky, a za dva, tři dni se vezne domů, omláti se, a sláma se teprum dosuší. — Ze semena dá se o lež dlat, a druhé též se ji dobře krmí. Dá se i 6 let na suchém místě uchovat; seje se ho 5 i 6 liber na jednu miru 533 kofkových jáhů velké pole. Nla semeno má se na začátku května sít, jinať v dubnu.

Sádrování.

Nyni se podíváme, co asi Spokilek sádrou vyvedl? Neboť jsou také mštic

*) Kolenec, rostlina konkolovitá; kolence rolní, *Spergula arvensis*, det Spengel.

a kraje, stejně sádra téměř nic nepůsobil; a to býval loničkem pro protivníky opravu v reálnosti. Až se pita úplně bez sil, vyžita, nehojena, aneb sbe pída sama od přirody sádra a její odruby to sobě chová, tam se sádrování netvořili. Také sádrování při velkém suchu, nebo mechovatých a bahnitých lut neni platné. Ale vsudy jinde se náhod na sádra bohatě vyplati. Spočítek posádroval vseschn jetel, misse-ninu, hrách, len i čočku. We vssem vsjal nechal pás nesádrovaný, aby to lidem lépe do oči pabla, jak účinek má sádra. Zetel kús na nejvyšším místě nesádroval, peněvabž ji na semeno ustanovil. Zetel sádroval hned na podzim, a pak s hrachem a s misse-ninou na jaře, jak mile se od země zdvihá začal. A toho roku ozvlášťe do-be ušel, že časné sádroval, neboť po-žběji uderilo sucho, žeby již ani více nebyl mohl sádrovati. Prote také jeho hrách a misse-nina až černá, dost hustá a vysoká vyrostla, bile je před nastalým suchem zahouslly a stin si dělaly, a bilem je mltý ua 8 palců hluboko zmozané pole, kde vláha tak brzy vyschnouti nemohla, jak v sousetních, na 2—3 palce sřkrabaných polích. Otolui hrách již ve květu wabl, a misse-nina zůstala u samé země, tak že ranowala nouze o krm u vssech osadních; jen ti mladi sousetowé, jenžto se spočila přidržewat začali, do-slawše od něho sádra toliko za náhradu jeho wlastních útrat, poprášili ji misse-ninu a něco hrachu, a misse-nině také hloub než jindy orali, a mlti krmu více než vsřicni oslatni sběraci dohromady. Tu se opět olágal užitel hlubokého orání a ramého sádrování.

Svatojanské žito.

„Lte-li co nového?“ pravil soujed Wasseľ soujedům, když se opět pět lipou na nájvi byli sešli. — „A což pak zas bude?“ tážali se ostatni. — „Spočítek má přec nápadů! Ten suchý cymar pod Wěstunlou hned lonějšého roku rozeval, a měl tam owes. Letos ho zas asi dwafrát orat, neboť ho hned po sklizení swa poodmítal, a hned ofolo swatého

Jana tam asi dvě měrice žita zasel, zaláčil a hladkým wálcem hodně uwal. Já jsem si w duchu pomyslí: ubohé se-meno, ty budeš mlti práci, nežli se wen dostaneš. Pak jsem tam neseľ až onbyne nějaké soujse we swém lese wyšelat; a tu widim outar celý zelený. Já zasseľ sřwálně k němu, a co tam bylo? — Žito. Žij se zdvihalo do sloupků. A dnes ráno přijda k Střibromilům widim, že Wojtěch nese plně náručí žita wolům. Já řku: „Přesim Wás, snad tím žitem u Wěstunty nekrmíte?“ — On se zasmál a pravil: „Proto jsem ho tam zasel, abych měl čím krmít, když o krm nejbyř bhwá. Zed se již o dobytčel nestarám, třebať sucho byle. Tamt jest pída silná a hezky wlažná, tož ho budu dwafrát sici; to přec něco wyhá, byřky se i kolene c w žitniřtu nepodařil.“ — „Také mně utágal jmůj dobytčel. Má již osm křasných křaw; čtrmi tahá, a dvě křasji již přý mají wysloužino. Pak má čwero jalewic; dvě letořni a dvě loně, a dvě lomi a dvě hřibat; wšedco tak strčené, jakoby to na řezniha chystal. We vssech chliwch tak čisto, jako u nás we swětnici; nřde žádně parucůny, ba ani praču na zdich neni; a o žádném smradu, jal we chliwch bhwá, ani zminty. Wlazowal mi w hnojné bilně, jak on to nazhová, nádobu s rozpustěným witolimem, kterým hnuj křopi starou sřicelou. Žeby ten witolim ten smrad tak zadržel w hnojí nebo w moči, žádný nemůže uwěřit, až se pře-swědči. Já jsem už dnes bal přiměř cent witolimu, a do putny woby jsem ho do-bre tči hřsti hobil. A jak jsem tím w koničně potropil, kde smrad až čpěl, hned bylo po smradu. Žij to za něco stojí! „A což pak bude z toho žita, když ho dwafrát pože?“ tágal se bednář. — „Bude přý ho ještě žitit, ale bude přý o něco křasji we slámě. To budou dvě káže z jednoho wola; neni-li prawda, bednář? To by bylo něco pro Wás!“ — „Co tomu čítáte?“ ozwal se starosta, který již hodnou chvíli poslouchal. — „Znu, arcit; já mám téměř každý swěsti rol na pobžim neuji o krm. Mám málo poli, a proto se mi ho na misantku nedostává; ale tohle se mi líbí. Na jaře naseju na pole tolerance, a když se sřmi nebo na

na seno usuffi, namezu hnoje a k svatojanskému žitu přichystám. A to budu mít tki kúže a jednoho mola: kolence, zelené žito a žito na chleb. Poprosím Spotířku, aby mi toho žita asi míru přepustil.“ — „To nepotřebujete,“ pravil starosta; neboť jest to jen obyčejné žito; jen na tom záleží, aby bylo pole dobře vyhnojené a v červnu zaseté. Já jsem ho také míru sel, ale až v červenci; a tak je sotva jednou budu žít.

Vojtěška (jetel vojtěšková, die Luzerne.)

„Což pak asi bude za Volinet set; te pole je silno pohnojeno; totiž hnoje ještě nikam nedával,“ pravil bednář. — „Tam prý bude jakási lucerny set,“ došelil Wassek. „Já jsem vícera ráno otelo něho šel; ale to vám byla oračka! Roně měl w ruckadle, a oral na 10 palců hluboko, tak že asi po třetí bráždě jsem mu ještě svých lom připráhnout musel. Za ruckadlem měl osedky čtyry trávy zapřážené do toho čerta; on ho jmenuje podbrýwákem; a tím ještě dobře tu tvrdou sporní zem na tři palce hluboko podbrýwal čili špřil. Ale ten podbrýwák zem a bráždě newyhazuje jak ruckadlo, než jen ji špřil. Pak na tu natopřenou zem shazuje ruckadlo hnůj, a na něj teprve zem přewrátí. On vám po kolena w té bráždě chobil. Ty lucerny prý mají tuze silné kořeny, a dvě stopy i hloub je do země tlačí, a proto jim také sucha málo škodí.“ — „Ty lucerny, o nichž Wassek povídá, to je modrá jetel, wojtěška zmaná,“ opravomal starosta; a ta prý i deset let trvá po jednom zaseti, a bá se do rola třikrát selat, dobýtel tak snadno nenaboudá, jako jetel červená, kterou já setou mám. Ale na tom polí, kam je seje, musí býti aspoň na dvě stopy (na dva stěwice) dobrá zem, a nesmí mít na tři stopy pod sebou žádný mchý, sicby se nezahnila. Seje se do pole hluboko ažpřentého do směštlou, která se, jak mile na půd wyproste, pošit musí, aby mladou jetel neubusla. Šábrování ji také dobře služí.

Zlepšení vápenitého pole wičencem (vikvencem, die Esparfette).

Wřístí netěli si wšfel Spotířek, aby se na pole podíwal. Šned za samou wsi přibružil se k němu více sousedů z toho obletu, aby se ho wyptávali, co mini dělat s polem na Wápenicích? Bylt to welmi vzdálený oddíl mrtwých rolí, kterých ob nepřemětných časů žádn neoral, a šedje jen čorá tráwa a jakšs liszejuit roste. Každý občan měl tam pod tři i čtyry jitra taťowé úlehlý, kteráž niktenmu ani bať newynášela. — Spotířek wšfal celé to pole ruckadlem došti hluboko zoral a podbrýwákem špřil, neboť poznal, že ty pole skutečně wapenou půdu mají; a proto si uiminil, že kus černou čočlou, kteráž přeb jeho příchodem w Wágherowicích ani wšiem známa nebyla, a kus pohankou a židowšským bramborami, kterým asi dvěma wozy hnoje pohnojil, a ostatek wojtěškou nebo wičencem (žlatou jetelí) zaseje. To jim také upřimně powěděl a doložil, že taťowé chudé wapenité půdy nejlíp šlutá jetel čili wičenek šprawi, a že mnohé taťowé půdy pouze setim wičence w pšenicné pole se přewrátí. Pohanku, černom čočlu a židowšské brambory že toliko na žloufftu set bude.

Bylot sousedům podímonon věci, že Spotířek tolikero druhů jetelů guá, a žádali ho, aby pro ně také něco semená té šluté jetelě zaopatřil, žeby každý rád asi pod míru peke jim zasel, jen aby jim powěděl, čehož při seli pozorovati mají. — On je ochotně poučil, že wičenek se pouze we wapenité půdě dobře dáti, dobýtel žhola nic nenaboudá, a po zaseti i šest let wytrwá, a pak ještě rol na pastwu owcím slouffiti může. Pak že se ostrým a silným ruckadlem nejlíp na podzim silným potahem jen měllo zore; že tato jetel (wičenek) má tak silné kořeny jako wojtěška, a ty že se těžko přewracují. Pak se na jaře do pole přewraného zemáty šájet mohou, po nichžto žito následuje. Jinudy zaořávají ho na jaře, a seji ozimní pšenici.

Také je poučil, že seli wičence tu samou přípravou potřebuje, jako wojtěšky (lucerny). Spolu jim oznámil, že

talé píšťková jetel, t. j. talová, která se v píšťkách dobře daří, a téměř tak blouho jako moštěsta vydrží, jen že pole pohnojeno býti musí, nežli se seje. — Pak že i talová jetel jest, kteráž twice mokra sneje, nežli obvyčejná černoná čili střevířka jetel; ta se jmenuje střevířka a černono-bíle květe. Také je ujišťoval, že lajba jetel pole napravi lépe nežli nejlepší hnůj, a kde jednou jetel dobře roste, na takovém poli že lajba obilí černou barvou a bujným rostem se liší.

Užitek ze setí pšenich rostlin.

Vednát se vyjádřil, že nemůže pochopiti, proč Spořilek tolik pšenich rostlin zasíval, že tím musí na obilí ujmou trpět. Spořilek mu odpověděl: „Kdo chcete, ptejte se mého pacholla, kolik mandelů žita, owsa a hrachu jsem ušlíbil. Já mám místo třech — čtyř traty, následovně o čtvrtinu menší než ostatní soušedé. Zpravo jsem na tom bomě třetí rof, a již jsem šlíbil po třiceti mírách žita toli, co obá moji soušedé po čtyřech mírách, a owsa o 10 mandelů více. To je důkaz, že seti pšenich rostlin úrodě na zrně nejen nepřekáží, ale ji rozmnožuje. Před několika roky čel jsem v Hospodářských novinách přislovil toto: „Sejte méně obilí, byste ho víc šlíbili!“ To jsem si dobře do paměti vštípil, ahle toho jebnat nepřestanu; neboť vidím, že mnohem více obilí šlídim. Méně polí dá se lehče pohnojit a potřebuju méně semena, mohu bržet mnohem více dobytku, a jeliž ho dobře krmím mohu, mám ob něho hojný užitek. Za twaroh a za máslo nejen v šedý baně a čeládku vyplátím, ale také sebe a děti šlatím; prodané telata a zbytečné krávy do toho ani nepočítám.

Zacházení s čeládkou.

„Ale prosím Tě, Spořilku,“ pravil starosta, „když jsi se o čeládce zmínil, pověz nám to louzlo, jímžto čeládku tak blouho u sebe ve službě udržuješ! U Tebe má čeládka více práce

nežli u nás, stravu také nemá lepší, a službu dáváš talovou jako my; a pacholek prý je na osmý, a dvěčka na desátý rof u Tebe ve službě, kdežto u lohololiv z nás sotva dva rofy vydrží. U kde pak má naše čeládka více svobody nežli twá; u Tebe jde všedno jako u vojška na hodinu. Twůj pacholek jezdi téměř po celé léto po kletání na vole, kdy nassí ještě nerábi rošťavaji. U jal wesele on si jede, jaloby sobě orat jel! Dnes orá s bujnými koňmi, zejtra s kráwami. Abychom to nětkerému z našich pacholků naporučili: hned bychom šlyšeli celé litanie, ažby ušši brněly. Dvěčka wláči a oře, a přiwáží kráwám krm s pole až radost. Meje dvěčka by raději za hranice utekla, nežby se rozhodla s kráwami jet nebo bokonce orat. Tomu já nikterak nemohu porozumět.“

„Totť zcela přirozená věc“, odpowěděl Spořilek; „u mne, když se čeládka jedná, hned se ji napřed powi wšechen pořádek. Pacholkowi říká: „Milý Zene, Ty se mi líbíš poble postawy a podoby; jestli ale já se Tobě libit budu se svým domácím pořádkem, to newím. U mne musí lajba poslouchat, pracowat, co je třeba, a nesmí čiti: „To mně nepatří dělat, to je práce pro dvěčku nebo pro pohůnta.“ Kdyby se stalo, že dvěčka má pilno s pletím máhu, lenu, mrtwe a t. d., tedy se pacholek nesmí zdráhat, když pilnějši práce nemá, za ni hnůj z kráwina wylýbat, nebo woby do kuchně donest; po druhé zase stane se, že dvěčka wylýdá hnůj z konirny, a obrol přichystá i nastle. U mne se ráno o kletání již krmí, a za čtvrt hodiny po kletání se jede na vole; ale o jedenácté i dítwe musiji loně doma stát, neboť horko a mouchy potah více souži než práce. Dobytek šlehat ueb jinál týrat newomolím, neboť leniwého loně netrpím, a dobrý kůň poslechne na slowo. Dboledne se w čas horka až po třetí hodině na pole wylýždi, a za půl hodiny po kletání se wčeři, dím se zawře, a tu již žáben z bomu nesmí. Klení, nadáwání a hašterení s ostatní čeládkou netrpím; tím méně hněw a zdorowání; neboť wětim na přisloví: „Kde panuje swár a

Pleni, požeň náni Boží není!" — Za to dostaneš obe mne tolik a tolik zlatých stříbra, tolik plátna, a tolik brachu, ječmena, žita, cvoša nebo lenu ti budu set. A když budu vidět, že všechno rád a veselě děláš, statek můj ob veselíš s sebou chráníš, jakož byl statek Tvým: dostaneš přidavek. Také dostaneš k svátku Tvému 1 zl. vázaného, a to první rok; druhý rok 2 zl., třetí 3 zl., a tak dále. — První pacholet, kterýž u mne 10 let u jednomu slenžil, dostal ode mne svadebního právu a k svatbě štaty přidavkem. Tu máš 1 zl. st. zámbawku, a za osm dní si rozmysli, a pak se přihlaš, že zůstaneš, nebo wrat mi zámbawek; pozbějí ho zpátky nepřijmu." Tak také mluvím s děvečkou. — Čeládku posílám za údy rovinu své; dětem nikdy nedovolují, aby čeládce nadávaly, ba ani poroučet ji nelze; ale musejí je prosit, když něco od nich potřebují. Čeledinové však jim poslouží musejí u tom, co žádání jsou, pakli to být může. Takto nepotřebují mnoho poroučet, než toliko povím, že a jak se bude orat atd., na začátek práce jest hodina určena, a jiného nebílám s čeládkou nic."

"To je něco jiného," pravil Waffek; "my slibíme hned co dostane přidavku, a Stříbromil slibi přidavek, jestli ho zaslouží. A to vázané se mi líbí; když je vše na místě, má více vázaného; a to jsou ty držáků na čeládku s tím pořádkem. To také jest letos o Wánecích zavedu."

"Ten pořádek zavedem vsídní!" volali ostatní sousedé; "neboť co jen Spokilův pacholet ubírá ráno, než nasse čeládka vpleze, to už za mnoho stojí; proto také nikdy nemá tak pilně, jako my; on má pořádek jako po práci."

"Ale prosím Vás, Wojtistku, kde pak jste to všechno zvěděl?" ptal se zase hebnář; "to ani dwacet starých sedláků nemí vyprávěmat o hospodářství, co Wy sám víte; je to dobré, v těch těch věcích jsme dostatečně poznali a se přesvědčili. Letos je sucho, a Wy máte dobře jednu toli senu a otaow, než Wáš předešlý v nejlepších letech; a co sullené je tele, tolerance a misseniny! Pro bobytel máte dosti slámy, hrachom-

ny, čočowiny a otaow. Já na Wáš dobře dávám pozor, jak co děláte, a jak je z toho následek; tudíž také vím, jak mnoho všechno máte; vždyť mám všechno své pole u poli Waffish, a proto se Wáš také tak držím, a Waffi vědomosti se divím."

"Kde jsem já těch vědomostí nabral, to Vám povím zkrátka;" odpověděl Spokilek. "Napřed jsem četl v kalendářích hospodářské naučení, a co se mi líbilo, to jsem zkoušel, zdali se to pro naši krajinu hodí; a co se mi pobařilo a dobré bylo, toho jsem se neupustil. — Pak se wyprávaly listem poučné a zábwané listy, i ty jsem plně četl a zkoušel. Konečně předešlými lety jsem dostal do rukou „Hospodářské Nowiny" wybávané slavnou cís. král. hospodářskou společností Čechách; a ty mně tepru oči otevřely. Pak jsem si koupil „Ručku rolnickou;" jsou to dvě malé knížky, ale rolník v nich mnoho nachází; a letos jsem si dal přinést z Prahy „Hospodářský líč." Tuto knihu a hospodářské Nowiny měl by každý rolník čísti, a to nejednou, než vícekrát. Hospodářský líč stojí 1 zl. 10 kr. št., a lze ho v každém knihkupectví dostati."

Hospodářské Nowiny, tuto poradní všech rolníkův z Čech, z Moravy, z Polska a z Uher, a u každého každého rolníka svoje zkoušky a jejich výsledky sládká, wybávaná jmenovanou cís. král. hospodářskou společností v Praze, a stojí na celých rok i se zápisem po posltě 3 zl. št. *) Všech tyto spisy, mimo zábwané listy sepsal pán Dr. F. Kobym, redaktor Hospodářských Nowin, jenž jest uctolito velkým milowníkem, ale

*) Sij to Morawanu na rok 1857. na str. 74. jsme ubalí, jak sobě Hospodářské Nowiny zaopatřiti lze; 3 zl. št. bají se do plati, které se francuje, a na něm se napíše: "Na slavnou rebaťci Hospodářských Nowin v Praze. W Karlint číslo 46." — We plati pak napíše se jméno obberatele Nowin a posltovní pošta. — Všech každá obec měla by společně tyto nowiny obbkat. Potřebatel Morawana.

tať v oborném znatelem rolnictví, a jenž tať své vlastní hospodářství u Prahy na Šárce má. Kdo téžto Novin nečte, není dobrým rolníkem; mohli byste je aspoň pro celou obec společně obírat, když se Vám to pro jednoho zdá být mnoho peněz. Ale který sedlák šetří peněz na hospodářské knihy, ješť tať chytrý, jako ten, kterýž proto, že je drabé semeno, raději pole neoseje než uchrá."

Ted nastala nová doba pro Náboherovce. Šestnáct mladých občanů začali se vši plnoští hnojišťa opravovat; mnozí je zabednili, a někteří nechali otevřené; ale nádržky všudy zvitžily; i starší hospodáři spědili se čerňm potůčkem ze svého dvora ryby kmit. Složený čili strojený hnůj na louky přišel do váznoti, a země se pod hnůj pobežhlala. Každý chystal kus pole čermentě jeteli a mlienci, a také po kolencovém semeně se plně šáněli.

Novák nemohl ani stačit rucha. bla a pobraďky dělat; hospodářské noviny ve třech wšticích se objednal, a pbeďské ročníky se z pokladnice obecní kou-

pilp. Spokileť se radomal, že w tom malém čase toliť následovníků měl, neboť mēděl, že ani ostatní nezůstanou pozadu, což se skutečně stalo. A wšak utolil starých tvrdošlawých sedláků na tu novotu přece jako na zázu starých obyčejův rumbilo; wšedlo hanili a starého se držice tiskali: „Nasť moudři přebkové mluwvali: „Nesponšťte se staré známé cesty pro novou, ať se wám jať chce krásnou bžti ždā."

A tito na své staré cesty tať dleuho setrwali, až své borela zabluženě stáťy dětem svým puřili nebo prodati museli.

Na jaře přicházeli kupci, aby jim Spokileť zbytkem slámu a seno prodal, že dost platit budou; ale Spokileť pravil: „Kdo prodáwá slámu, ten prodáwá chleba z bōm; a sena ješť nemám ani na celý rok w záloze, a to wá řážbý hospodáři milt, aby ho neúroduť rok nepřinatl potřeby dobýteľ prodal."

A wšak soujedům nouzi trpěim slámu i seno na wáhu wšicowal a tiskwal: „Na nejwětšići žalon Chřiřtůw dbej; Boha miluj, bližním pomáhej!"

(Pozračowání w budoucím ročníku.)

Hospodářské Jednoty.

(Karel Kandus, farář Občytowský a předsosta filiální hospodářské jednoty Novo-Městské.)

Žať mlie po wlastech mohutného Rakouska zagnělo heslo „Spojenými silami," počalo kn předu postupowati wše a zvelebowati se. Slavná bila mnohem více jak kdy jindy nyni po wšech wznikaji zemích a zdokonaluji se wěci wšellě. Pomněme jen na fabricky, na masliny (stroje), na železné bráhy a na ryhlogwěšty! Nejsou-li to wynálezy až l potwěni? Jion to wšak wynálezy liděského ptemyřeni, kteréž razí cestu pokroku — pokroku pak cestu raziti, ješť úkolem krásným a šlechetným, zwlášť tžkali se wěci žiwota wzdejšićho nejptebnějších, nejpotřebnějších,

šich, jakož ješť w wpbobwání a zapaktení chleba řážbōdenních.

Z té přičiny žádali již dávno usřechtělě dusse prawých wlastimilů zlepšeni národních hospodářství, jehožto nesposlední stránkou ješť rolnictwo. Zvelevení rolnictwi ješť snahou wšku nashcho. Půdy neúrodué stáwaji se úrodnými, i role požehnáním Bojím se ptio- bawající sem tam se proměňuji jako w zahrady — mōžály se wpslují, řekám s nesmírným nákladem prawidelně a nesřobný se propokawá toť, le s p r a s t a r é se wpmicují a wpselawaji, a nové se zajiwaji. Zahrabnictw i šťte-

pakství i rozhořetá pteutěšeně. Mě-
laťstvo i a rybařství i rozumně se pře-
stuje. Mše nabývá nové tvárnosti, i
v líně masy našší země hornictví té-
mět záraty vymoží. Počet uowých op-
nálezů, strojů párných i zučích, průmysl-
ných i hospodářských talofka denně se
množí, obchod se obživuje a to mše
„spojenými silami“ ku předu se žene;
libé potáb nowých a nowých vymořseji
proštěbku, jimiž by sobě svou práci
usnadnili, více vopřebali, ležejí a po-
hoblují žití byli, a proto také i v tom
nejstaršímu kmele, totiž v rolnictví,
někde staly se změny, mnoho se zdofo-
nalo, mnoho se zvelebilo, mnohem více
však požádává, což zlepšení a zdofo-
není požaduje.

Vychom pšesmědění nabýli, že i
rolnictví se zdofoňuje, považme na
přiklad jetel. Jakou proměnu způsobil
jetel v polním hospodářství! Kdyby
tak nyní některý hospodář povstal, který
před 20ti lety žeměl a do svého statku
bývalého nahlédl, kde jinou dvě nebo
tři nugné stáhy trávy a parníky sotva
na polo namořstvené, a spatřilby tam
už deset tučných dojníc, stodolu až do
štěbená narozrovanou a na dvoře i sto-
ky ovesné; tenby se asi podivil!

A tuto změnu přivlebo žeti je-
tele. Kdo jetel seje, ten nenechá steti-
nu svého gruntu celý rok pro špatnou
pastvu bez užítu, ano na slobu uho-
rem; a úhoru musí dáti platit jako z
pole osivaného, po jeteli dáti se vře-
chno osení lépe jak po čistém úhoru. Je-
tel poskytuje výbornou píci, důstatel
píce ubrzuje více a tučného dobytká, a
proto čím více píce, tím více dobytká,
tím více a lepšího hnoje, který úro-
nou čini omiel, a připravuje žiti boha-
tou. To mše působí jetel jako píce
zelená i na seno sušené. „U nás
to tak není,“ pomyslí si mnohý; „u
nás se jetel nedává!“ — Že ne-
dáti? Z dáti, jen když se umí rozumně
osívat. Pohodlná netečnost, uedbalost,
ledabylost, která nic nepřemýšlí, nic ne-
řoumá, jen ve starém, byt i slobuém
gropu si libuje, lepsiimu přiučiti se ne-
chce; jest příčinou té nemoudré vřulu-
wy: „u nás to tak nemůžem

dělat, u nás se to nedává.“ —
Tak jak to na mnoze je, tak to nemůž
a nesmí žití; tu zvelebení rolnictví
musíme svědomitě prohlédati, musíme
vylásti a přede vším rolníkům se u-
jmouti.

Sebláci jsou slovo napotáb libé
zanedbání; ušdo si jich newšimá, kažh
jinu jen porouel. Měšťan a seblák
stáli proti sobě vždy jako nepřítelové.
Měšťan roboty a mnohých poplatků pro-
stý hleběl opoměřitve na sebláka ed fla-
sátu a drábů uřvaného. Ubohý seblák
nesměl si ani svobodně oddychnouti, ži-
nal nehuť, netečn, nedověrný, byl
uchápaný, netečn — žup a pohobl-
nost jej uspal; on newěděl ani, že spi;
newi až posarab co je, newi že roboty,
bežaty jest proť, že nabýl z měšťanem
stejných práv, rovných úřadů, jednovej-
ného povolání, aby lidšou špelečností pod-
poroval, newi a newi nabýt svobody
užívatí!

Tak jest stavo rolnický snizený; jest
to však stavo nejštěbnější, nejpotřebnej-
ší, nejbůlejší; záladem všeho po-
tábtu občanšého, ani jest, který nám kaž-
dodenni zaopatřuje chleb, a hmotné pře-
pravuje látky kmešlístím, průmysl-
tům a obchodníkům; proto jest hoden
povšimnutí, rážnosti a pobporování.
Jest však rolníkům vzdělání, pouaučení,
pobporování třeba tak jako nám všem
chleba wezdejšícího, aby nám ho ze
země mateřské vypořývali v hojnosti,
jakož i hojných a dofanalých hmot pro
potřebu neuctotitelného postrofu každým
dnem žitíšajici. Ano čas, potroť a vzdě-
lanost světa nynějšího zjejmé kaže po-
třebu vypořýšícího vzdělání i na-
šich rolníků.

Proto také vzdělanější ušlechtlé
dasse v národu žitíhu i pšauým slovem
ušíluji, aby umel seblák si rážiti své sro-
boby, aby se naučil rozumně hospodáti,
aby svým vlastním pobporováním zjednal
si rážnosti potřebné. Ano i vypořýšící a nej-
vypořýšící stawomé ušlechtlé i sebláci se
stóni. Na něm jest, aby uzał a rážiti
sobě náškonosti talové a upuřil od žroz-
dilořti, jakoby jen on sám newšil rozumu
hospodářství, jakoby jádného pouaučení
nepotřebowal. Když sám nab sebou

počal přemýšlet! Přemýšlením protkelp si zrať, a poznalby žitost novú, poznalby, že co bylo již není, že mnohá jinú dobřá věc jest nyní škodná; pakby již k opravám přikojil ruku. Ale ty opravy jsou u něho novoty, novoty pak se bojí, a proto ani potřební k potřebným opravám prospěšných se nechápe; nucený mu býti musejí!

Mezi prostředky k opravám v rolnictví potřebným posítám hospodářské knihy, novoty a (dokud nestává hospodářských škol) hospodářské jednoty.

Je jsou potřebné a užitečné, dokazuje heslo „spojuj m i s l a m i,“ dokazuje nejvyšší povolení k jich žitování, dovedoucí k vlastní m l o s e v z d e l a u e j š í, dovedoucí k rolníci na nich pobíberoucí, k jejichto poučení a vzdělání mají být žitýny a nikoliv na velké okřes se vyťahovati. Pojůstávají-li jednoty hospodářské jen z několika učených hospodářů, učalníků, takže: neumožní-li se k nim přístup i sebládku, a pojednávání se v těch jin nesrozumitelné: pak jsou jednoty takové „hlařem volajícího na poušti.“ Tak jako základem všeho spolčování o b e c n o m y s l u o s t j e s t, a p ř e o v y p l o n á n í, z v e l e b e n í a z b o h o n a l e n í v š e h o, c o j p o t ř e b n é a u ž i t e č n é j e s t s p o l e č n o s t i l i d é: tak musí do společnosti hospodářské lidé vstoupit, volající pak lid rolníků povolán býti, aby se spátělil s duchem národním, neb rolnictví musí s duchem národním proniknouto býti; tak jen posítí se rozum, a rozumů počne přemýšlet, jak by nejjednoduš požadavkům časových vyhovět, ohlíží se vůkol sebe, stoumá, zpytuje, stouští, co a jak se to jinde děje? Bláze, pakli doměje dobře ujmouti toho, co jinde za dobré uznal. To však, co dobrého jest, sezná nejjednoduše v hromadách zrušených, moudrých a učených hospodářů, kteří jakožto mistrovici a přatelé rolnictví se spojují, s l i s v š e h k j e d n o m u c í l i, t o t i j k u z v e l e b e n í h o s p o d á ř s t v i v y n a k l á d a j í. Jeden použije zkušenosti druhého co nejjednodušší co nejlacnější. Blázniví zkušenost jest arcil nejlepšší; jen že na nauce přilís brachá, nežby i nemožná. V hromadě hospo-

dářů rozřešují se rozličné otázky, způsobů shodně se popisují, způsobů snadnější a dobré se poznávají, potřebky se vysvětlují, obšťahují; prostředky k přemýšlení přelázejí a všížjí se uobávají, uvážují, uprostřed zrušených, moudrých a rozumných hospodářů naučí se člověk za jednu hodinu více, nežli za rok sám jediný sobě ponechav; a dejme tomu, žeby se ničemu novému dobrému nepřiučil; nepřel přece nemožno, o čemž může doma přemýšlet, s jinými hospodáři doma rozměluati, a to již jest velký zisk.

V hospodářských schůzkách poplují a uvažují se nové vynálezy, jich užitečnost nebo nepotřebnost, což chrání před zbytečnou výlohou; a čeho by člověk sám nedověděl, podaří se s l a m i s p o j e n ý m, rolník uakně navedení k opravám moudrým, ovládnutím přírodním způsobem nejjednodušším, stane se rozumnější, nabude vzdělání. Mlají rolníci konají arcil svých práci s přilínlivostí; ale jen dle způsobu namyšleného. Otou, mláči, seji, s l i b i, mláti, probávají, a to mnohý se vši opatrností; nedovědou však přilín toho ubati, proč vše tak činí, a zdáby to nemohlo se státi způsobem snadnějším a výnosnějším; a proto zůstává rolník nad arcil rolníkem c t i h o d n ý m, ale bohužel přece jen prostým a nevzdělaným.

V čem pak asi pojůstává ta vzdělanost rolníkům potřebná?

Vzdělanost tato jest dvojí, tělesná totiž, aby měl dosti schopnosti i tělesných práci hospodářských; — a duševní, aby uměl věci hospodářských prostoumati, posouditi a všem pravou cenu určití, každou práci v ualžitý čas, opatřit, s trpělivostí a vytrvalostí vykonati.

Umi-li hospodář sám dobře orati, mláčiti, seji, mláti a jezbiti — umí také dělníkům poroučeti, každou práci pořádně zaváděti již lip, než ten, který takovým pracem nerozumí.

Hospodář ať umí mešší hospodářské nákadí sám vyráběti a opravovati, nesmí se žádně práci vyhýbat, za žádnou se stydět. Práce člověka cti a jest muže svobodného hodná. „Kdo nepracuje, ať také nej.“ Práce posítí člo-

větu blahobyt tělesný i duchovní —
zahálka a lenost jsou škodou je-
ho, záhubou a hanbou.

Hospodář, má-li rozum a ni-
stouti, ať ví, jak a kdy pole své má
vzdělávati, vzdělovati, hnojit, hnoji
připravovati, dobytčel hospodářských
opatřovati, obchováti; má znáti roste-
dy drubů obilné, a rostliny píce, jich
mláskosti, v jakém postupu je má sít,

jak půdu i jejich vydatnému grůstu při-
pravovati, a musí umět počítati, má
být v hospodářském účetnictví a v učebě
dobře znalý. Měl by i dobytčích nemocí,
léčebných prostředků aspoň tak dalece znáti,
aby nemoc poznal a menší sám uléčiti
dovedl. K dosazení této vzdělanosti sebl-
štnu hospodářům nemožno utělně potřebné
napomáhají v nedostatků škol rolnických,
ježnoty hospodářské.

Scelování pozemků!

(Od Františka Skopalíka, rolníka v Záhlinicích.)

Scelování čili spojování
pozemků jest znamenitou otázkou větu
našeho, a s mnohých stran projevuje se
přání rolníkův, kteří své pole rozdrobené
mají, aby milostivá vláda této jak pro-
volní, tak i pro národní hospodářství dů-
ležitě věci se ujala, a o provedení dů-
ležitě úlohy větu našeho se postarala.
Dělejte se však, milí rolníci, v trpě-
livosti a v důvěře, neboť přijde jistě k to-
mu, ať se to vsude naječnou státi ne-
může; neboť jest to práce, kteráž po-
duje mnoho času. — Scelování
pozemků jest v Prusku a Sasku
na mnoze již provedeno, a rolníci, jichž
býve přílišná rozloučovanost pole tla-
čila, radují se nad provedením té věci.
Zelikož pak se to mohlo státi v Pru-
sku a Sasku, proč by je to nemohlo
státi i u nás? — A který hospodář by
si neptál, aby své drobtý pole do všech
uhlů světa rozhájené ve větší kusy spo-
jené měl? — Jenom ten, jenž na sta-
rých zvyklostech neustupně a beze všech dů-
vodů lpi, jenom ten může proti tomuto
užitečnému počínání se přičísti a vzdoro-
vati. Dikl Bohu, a bity buštěz m-
l o stívé na si vláde, že se o vzdě-
láni naší mládeže v hospodářství i ve
školách stará, jak toho důkazem jsou no-
vé čítanky, v nichž mnoho krásného
o hospodářství mluveno; ať je se
bockáme vzdělanějších rolníků, pak se ne-
bude žádný pokrok hospodářský
považovati za šibolnou novotu! —

Tu však se domýšlím, je mnohému
z lastavých čtenářů snad již trpělivost
docházi; já ale nejsem o této věci ho-
tov. — Tu se ozývá mnohý: „Čím
víc učení si na světě, a čím
více vymejšlení: tím hůt; za
měho mláde ště roste lépe, a
svět nebyl tak učený.“ — Chudák
měl ble sebe. Dvojnásobně přitell, za
svého mláde ště roste lépe; ale — s te-
bou; — ty jsi byl mladý a veselý, co
je starost o hospodářství a o bity ne-
věda; teď ale, když na tě starost o ho-
spodářství a o bity, a tificeré nehodý
se valí, myslíš, že je to tak s celým
světem. — Klamed je však; pohled na
naši nádejnou mládež, jak si vejele po-
činá. Mnohý z nich, ať přijde do větu
mužného, bude též myslit, že to za je-
lích mláde jinak bývalo. —

Vleť ale ono v tom domnění jest
také koufel pravdy; neboť jak se
měni člověk, tento malý svět, rovněž
tak se měni ustavičně svět veliký. — A
může-li pak se který ze smrtelníkův opo-
wážit a říci: „Case sůj!“ — Čas,
milý přitell, čas požaduje toho, co ty
nazýváš vymejšlením. — Blážen,
kdo proti proudu plouti se opovazuje,
a blážen, kdo máje plouti nechce se
hnoiti; oba cíle svého uedoplavou.

Do této uchytky, kterouž mně la-
stavý čtenář promíne, přistrotím i keči o
scelování pozemků; a sice na-

před promluvením o volných pozemcích vyplývajících z toho pro hospodáře.

Volný hospodář ze sečení pozemků vyplývajících tak v oči bít, jeby opravdu jev velkým slepem a zaskralým nepřitelem svého potroka býti musel, kdož by je uznati nechtěl. Každý, buď si hospodář nebo nehospodář, uzná aspoň, že sečením pozemků se docílí

a) Uspokojení času při práci. —

Považme, jak zblouhává jde práce, musí-li člověk jednoho dne na těch nebo na čtyřech i více kouskách pole pracovat, zvlášť leží-li kousky daleko od sebe; a jak naproti tomu práce jde od ruky, postaví-li se dělník s potahem, nebo při ruční práci, ráno na pole, a zůsta-ne-li v práci celého půl dne nebo celý den. — Mnohokrát jest dělník v práci hotov na jednom poli, a jest ještě hodina nebo dvě do večera, a čas plyní — práce zláne ruky, ale druhý kus pole leží v jinší stranu, třeba víc než půl hodiny daleko; co tu má dělník začít? Nepochybně si konečně řekne: „Což tam už dnes pojedu — už tam dojeďu a zpátky, bude večer; nestojí to za to,“ — a jede domů, a ztratí čas, — čas, kteréhož mu v tu dobu uctiněné zbyvá. — Řekl jen to kusu každého hospodáře, a má-li k. př. dva stejné potahy, neboť pracuje s jedním potahem na větším kuse pole, a s druhým na těch drobtách, sčejto musí za půl dne třikrát pluh vládnout, a na jiné místo přejíždět (jestli hůře to jde s bránami při seti), a vsadím se, že tím potahem, kterým na rozdrobených pozemcích pracoval, o třetinu méně obdelá. — To je při orání a při seti; a co teprve v čas žni? — Platí-li přísloví: „Čas jsou peníze!“ platí nejvíce v čas žni; a považme, jak mrzutá jest práce, když ženci mnohokrát za den s jedné roll na druhu přecházejí; co se tu času poboremné ztrácí! Často při bestiměru počasi i znamenitou šňobu hospodář utrpí. — Dalo by se ještě mnoho o tom mluvit, ale vše jest tak vůbec známo, jako že slunce je na nebi; a protož málem dosti jest promluveno. — Však volnou tu dobku zůsta hospodář, zvlášť ti, kteří mají

tak zvané svobodné pozemky. Prodává-li se talový (svobodný) pozemek, ležící vedle svobodného pozemku některého hospodáře, kterých ho právě nepotřebuje: koupí ho přec, a zaplatí dost draho, a proč? Proto že přý leží vedle majetnosti jeho, že tedy bude mít větší kus pohromadě.

b) Sečením pozemků nabude také každého hospodář více půdy nežli před tím měl! — A jak to? —

Čítáme-li mnohé nepotřebné brázdy a četné meze, které sečením pozemků se odstraní, a připočteme-li mnohé nepotřebné hranice a cesty, které též jako role využívatelné se mohou: tu zjistíme, že každému hospodáři půdy — totiž užitečné půdy přirůstá, a neužitečné ubude. — Kterému hospodáři není známo, že často mnohemu pozemku k vůli musí více půdy za cenu sloužit, než třeba onen kus sám obnáší? No, a tu vám řekne každý: „Koli musí mít cestu; já tam litat nebudu.“ — Pravda je! To však při sečení přestane; neboť staré nepřijemné a nepotřebné cesty, a také též nepřiměřené poležené záhony pozemků se odstraní a nové s rozmyslem hospodářským se stovávajíci cesty založí. — A jakož užitek máme z těch tisíců brázd zvlášť tam, kde každý hospodář jinší obilí na tu samu trať seje? Tu jeden žací obilí druhému na brázdě, a mnohý i nad brázdou; a co z toho počáti, povím později. —

c) Sečením pozemků možno též pomocí sečení štěpání v naší vlasti očekávat! — A jak to? —

Má-li hospodář sem a tam rozhozené pozemky své, tu zjistí neni na přelomání omocného stromu na poli ani pompslení; neboť na hranicích ob pole soujedova to nejde, a vsadili se ležce u cesty na konci stromek neb dva: ty neobstojí, zvlášť jsou-li soufěd nepřizní. — Jináč ale to může býti při sečení pozemností; tu může jednotlivý hospodář u každé cesty a hranice pole své krásnými stěpy vybíjeti; bude mu to státi za práci, a za hřebce, a docílí se tím nejen užítu, než také pů-

nabnošti frajiny. — Ržýby se to stalo,
aby potomci našli jároveně še ščebetavým
pletavcem we sinu krásného stromofabl
jobb hovicie nebešill Boha Ensootitele
našehol — Ž toho, co jíž teš praveno,
vyjmítá takť hlavní úzitel, a nejznáme-
nější vyhedba pro hospodáře ze sce-
lení pozemků, totl:

d) Že se stane hospodář úpl-
něm pánem své vůle!

Ma-li a muš-li človek pti svém hospodáštvi je židiti dle vůle či ne-
vůle svých soukubů, jak nřizuje to voše! —
Gož prospěje vošce na vědouceho si
hospodáštka, k čemu jsou vydáni
rozlični spřislové o hospodáštvi, k čemu
noviny hospodáštke? Hospodá-
řozbrobením svých pozemků jest
vázan žašto na zvěř a občeje
practiču, a proč? Může-li se opo-
rážiti jinší postup osvědč, aneb něco jin-
ného podniknouti? Vždy pti tazběm
trohu vřazi na pteřáž, at ničeho ne-
čeku o tratimobech a jiušch sprá-
vách půby, jichžto pti rozbrobeně po-
zemnosti nemožno pteřemžiti. —

A na konec ještě pouzření, že s celením pozemků také

с) опште се мноштво изгубило,
нема се сачувати.

Při rozkoukávání pozemlích uá
 člověk často na poli čtyřpět, i více
 souseďu; — hospodář přibíá na pole
 mří, je mu ten souseď přecel, jiný zas
 mu pospálov obilí, jiný š wogem mu
 přes zápotou roli přejel, a t. p. — Zdá
 tu nerozumná w člověku spravedlivá ne-
 vole a nuznost? Aby se jí zbýl, stami
 je w hospodě, souseď, jenž uá slobu
 způsobil, tam práwě sebi; napřed spolu
 mluwi, ale šdý líhový nápoj do ká-
 wy wstoupne, tu nastanou často hádky
 a — — — . To wšak, milí hospodáři,
 při secele ných pozemlích přestane,
 neboť an msto čtyřpětí souseďů dostane
 hospodák sotwa čtyry; a je snadněji
 možno jest se čtyřmi nežli se čtyřpětí
 souseďy w pokoji žítí, přisvědčí mi za-
 jisté každý. — Krom toho možná také
 w většihó pozemku wždy pravdělně
 hranice uřaditi, což při dřebech nemožno.

No jať, mili hospodári! Uzná-
vate-li výhody tyto, čili ještě přemalé

této pravdě obpíráte? — Vidím, žeby se to mnohým z Váš liblo; všechněm vsjal nikoliv, a to nic nedělá, neboť ještě ani jedna vůle na světě, a byl i sebe lepší — nezalibila se všem. —

Ale tu flyšium hlaſy powadžšimžijšich hojſpodařiu: „Ba, onoť ſe nám to libi; dobrě by to bylo; ale u nás nejſou pŭdy ſtejně; jeſt to tedy wěc tžžlá; jať to prawě ř?” Mjzte jen. řpeni, mili hojſpodaři, i o tom ſe porabime, a budem ſlouffet, jať by ſe to dało prawěť.

Rokby se seeleni pozemků
w úplném smyslu slova přebývala, to-
tíž: aby mědy k jedné žlivoři
pastvici pozemky jenom do
jednoho kusu se odměřily, mohlo
by se to takhle státi :

Polie sajbé obce nacházíme rozdě-
lené na více trati čili katastrálních úřid ;
tak máme k. p. trať I., v nížto nejurod-
nější půdy, trať II. s prostředně do-
brými, a trať III. se špatnějšími půdami.

Dříve než bychom tu scelení
pozemků pilníkůvši mohli, museli by-
chom věděti, jak dalece jedna trať druhé-
je rovná? Toť jest zájistě nejtěžší
úkol při scelování, a mnoho na-
to záleží, aby cena obecné měřice ze-
mě lažde je tím též se objasnějším ohle-
dem na vyžádanost a poměry půdy sprá-
večně se určila; — K tomu cíli wy-
mohli se zvláštní komise, zaležící
je hospodářů a znalců — nejlépe z té same-
obce — ba při ustanovení ceny mohou
bratř pobílu mříšníci grantovníci, již
to zhlá; tím lip může pak komise cenu
jednu měřice země ro lažde trati ustanoviti.

Tak tu přislabu by se wynasřlo, že
cena 1 měř. země w I. třídě je za 200 zl. st.

a " 1 " " " II. " " 180 "
a " 1 " " " III. " " jen 150 "
Dane-li tyto ceny ustanovené, tu po-
tročíme tu vyšetření, že plnost jedné
složky dle obsahů brzebnosti stojí;
přítelab to obíati:

1. Gofed A. majetuiš pullánu č. 1. má :			
to	1.	trati 20 mēr. žemě ¹⁾	po 200 žL čini 4000 žL.
"	II.	" 25 "	" 180 " 4500 "
"	III.	" 20 "	" 150 " 3000 "

¹⁾ Dostajem w niektórych podobiznach a nikt nie
w jednym kufie.

má tedy obsahovní bržečnosti:

65 mětic země v peněžité ceně 11500 zl. st.

2. Souiseb B. majetník půllánu čísla 2.:

w I. trati 25 mětic po 200 zl. čini 5000 zl.

" II. " 20 " 180 " " 3600 "

" III. " 24 " 150 " " 3600 "

tedyhle obsahovního bržečnosti:

69 mětic w peněžité ceně 12200 zl. stibra.

A na ten způsob by se pokračovalo, až bychom měli přehled všech na secleni pobit beroucích majetníkům; — načť bychom teprve přistoupili mohli? novému vypracování secleně pozemnosti, cožby se stát mohlo o dvoum způsobem, buď

a) Vypracování w mife půdy.

Bychom tomu lépe porozuměli, vezmeme opět horní příklad. Jak víme souiseb A má vesměre polnosti na 65 mětic země, w ceně 11500 zl. st. — Dostal-li by se mu jeho pobit w I. trati, tu by obdržel tuš pole na 57½ mē. což je rovně ceně 11500 zl.; w II. trati by vsaak obdržel 63% mē., což se též rovná ceně 11500 zl., a konečně pabli by mu pobit w III. trati, obdržel by 76⅔ mětic w též ceně 11500 zl. st.

A podobně by se i u souiseba B a u všech ostatních pokračovalo. — Kde a w které trati a na kterém místě by pobit jednoho každého pabnouti měl, muselo by se buď losem ustanowiti, aneb by se mohla licitaci čili dražba předsawiti, a utržené peníze pak by se mezi gruntowníky dle bržečnosti jednoho každého rozdělit mohli; — vsaak o věci té promluvíme později. — Nyni přistoupíme k druhému způsobu, totiž:

b) Vypracování w peněžích:

Způsob tohoto secleni rabil sboli w „Poslu z Prahy;“ vsaak ale poněmáh každý čtenář Morawana není také čtenářem Posla, promluvíme i o tom. — Někudem se dostaně brjeti Posla z Prahy, ale podřízíme pro sebe pořádek wřdu uwebeuých příklad. Deste pozor!

Komisi tu secleni pozemků ustanowená, opatřená přehledem, jak mnoho polnosti každý má, a pak w jaké peněžité ceně stojí, wyawe vsaakny účastníky k novému dělení. — Dělení se začne w I. trati, t. j. od nejlepších půd, až se přejde k nejspatnějšíjm; a aby se

vssem rozepřím uhnulo, ustanowi se veřejná dražba na tento způsob. Komisi přijde na místo a řekne: „Zde jsou půdy po 200 zlatých měřice země; kdo tedy chce svůj pobit pole (rozuměj úplnou výměru) na tomto místě obměnit? — Ucházeti je více, a protož započne dražba. — Souiseb A dává za 1 mětic 210 zl., wywolá se, a souiseb C přibá ještě 5 zl., wywolá se 215 zl., a souiseb A zase přibá 5 zl., wywolá se 220 zl., a poněmáh žádn wic nepřibá, tedy se souisebom A celý pobit na tomto místě obmění. Jak víme souiseb A ½ lánit pob číslem 1. měl dle staré bržečnosti 65 mětic země w ceně 11500 zl., a nyní zá dle nové bržečnosti také 65 mětic vsaak w ceně 14300 zl., stojí tedy jeho půllán nyní o 2800 zl. st. Wyše w ceně, a těchto 2800 zl. musí tedy po skončení dražby k rukoum komisi obměsti.

A na ten způsob by se pak pokračovalo. Rozumi se vsaak, žeby se poslepně přišlo na půdy lacinější, a že by komise i z ustanowené dražební ceny dolů sestoupiti musela. — Tak t. př. komisi by wywolalo w III. trati pole, které je cena 1 měrice země na 150 zl. ustanowena. Kdo si žádá zde svůj pobit mít, bude se mu cena 1 měrice za 150 zl. čitati! — Všichni mlčí. — Souiseb H řekne: Rdyž se mi 1 měrice za 135 zl. čitat bude, já tu svůj pobit přijmu. Wywolá se 135 zl. Na to souiseb B řekne. „Zá přijmu ten pobit, rdyž se mi měrice země za 140 zl. počitat bude. Opět se wywolá. — A rdyž žádn wic nepřibá, obměři se souisebom B tu jeho celý pobit. Souiseb B, jak víme, má dle staré bržečnosti 69 mětic země, w ceně peněžité 12200 zl. st. a nyní obdrží též 69 mětic země a vsaak w ceně peněžité 9660 zl. stibra. Stoji tedy jeho půllán wěil nižejí w ceně o 2540 zl. st., které jemu w náhradu po ukončení dražby komise složití musí. — A jak pak schází-li, aneb naopak zbude-li komisi dražbou vytržených peněz? —

Zu se musí scházející nebo zbývající cena roztrhnout na každý zlatý dle nové bržečnosti; schází-li, nastane doplacení — zbývá-li, nastane dělení. — Rozumíte-li tomu! Příklad!

Celá pozemnost jistě obce dle nového rozdělení by stála v ceně 120300 zl. stř. Komise by po vyrozumění a po vyplacení vřesek měla ještě v rukou 1002 zl. 30 fr. stř., vypadal by tedy z této z bývalých sumy na každých zlatých celé horu suvry 1/2 fr. — dle toho by obdržel z těchto peněz součet A 14300 půl hrácarů, čili 119 zl. 10 fr. Součet B 9660 půl hrácarů, čili 80 zl. 30 fr. jaložto pobíjí z obhospodářských peněz. — A naopak dobyh skázelo těch 1002 zl. 30 fr., musel by každý tolik doplatit. — A hle, to je vřesko, co jsem jen tak z měřičů o sčelení pozemků Vám, milí rolníci, povědět chtěl; totiž o sčelení úplněm — vřesku pozemnost jen do jednoho dílu či kusy země. — Vřesko by to zajistě pěkně; pomázejte! vřesku a k jednomu hospodářství náležící pozemnost nepřemáhá, u prostřed hospodářské stavení, kolem něho pěkně sadu, a kolem celé majetnosti krásné stromoradi. Zač by to stálo? Volejte hospodárení — žádných mrzutostí se součty — o toby byla rozkoš býti rolníkem. —

Než co naplat, ono to má také své těžkosti a obtíže, a nejvážnější jsou dořadění hospodářské stavení. — Ty by ovšem mohli státi jako posud, a tepru svým časem by se mohli přestěhovat do středu majetku. — Ne; tak by zaš po čase přestaly dořadění sebestředně, totiž vřesky stavení pospolu. — Co o tom soudíte? — Ba, každá věc na světě má svou i dobrou stránku, a ono to ani ještě není, ani suab tak brzy nebude; a proto sonec řeci. — Co že? — Sonec řeci? — No to bychom tomu dali! Vřesky Vám, milí rolníci, tepru dci povědět něco o sčelení pozemků, na ten způsob, na který se to dá snad v každé obci u nás — kde totiž rozhoustovanost roli na hospodářství věží — lehko proměšti. — Říkáte se Vám to bude, jen mějte strpení, a přisvědčíte mi, že mám pravdu. — Vim ale už napřed, že mšeci nepřisvědčíte; ale což na tom? Nebylo ještě věci na světě, kterážby se hned všem zalíbila, aniž ji kdy bude. — Odporníci jsou a budou, jako vždycky u každé dobré věci.

A více-liž pak o jakém způsobu

sčelení dci mluvíte? — Minim Vám napovědět o sčelení rozbrobených kousků roli do větších kusů čili dílů; — nebo miti 20 měřic země v 5 až 15 kouskách, a miti vřesek 20 měřic v jednom nebo ve dvouch kusech: je přece rozbit; — ne? slyšte!

Polnostní těmž každé obce baji se rozdělití ve dvě, tři, nebo čtyry tratě, já myslím totiž, v tratě docela nové, a to na ten způsob: Do trati I. poslavime nejlepši půdu; — do II. prostřední, do III. špatnější a. t. d. — Trať ty nemusejí být ani pohromadě, třebaš na jiném konci pole je 100 měřic země, a na straně severních hranic je 400 měřic. — Ty půdy se ale pomahou i vzdálenosti rovnají k sobě; tedy je 500 měřic III. trati a mezi těmito je v prostředě k. př. zane 700 měřic II. trati, a po obou stranách je zaš k. p. 800 měřic I. tratě; a tak, abychom už při tom příkladu zůstali, je celých šest obnášející 2000 měřic země ve třech tratích rozdělen. — Ve vřesky těch tratích mají vsičtí v mihle se nalézající gruntovníci svoje role v mnohých částkách třebaš i v 40ti. Tak má třebaš součet E v trati I. 30 měřic v 15 kouskách
 „ „ II. 20 „ „ 12 „
 „ „ III. 15 „ „ 5 „
 celá pozemnost jeho tedy obnáší: 65 měřic v 32 kouskách.

Zralý by nebylo lépe, dobyh v každé z těchto tratí měl svou pozemnost jen v jednom kuse? — To je přec možno! Však ale navrhnete snab: — „Ono by to bylo dobré; jak ale když půda v těchto tratích přec není docela stejná? Jedna je o něco lepší, druhá horší; jedna zaš blížší a jiná vzdálenější.“

Což pak myslíte, že musí být zcela stejná? Či snab to chcete miti jako ssafrán na váze? — Však i tomu je pomoc, a sice taková: Součet E k. př. obdržel v trati I. nejblížší a nejlepší půdu 30 měřic; za to ale dostal v trati II. nejhorší a nejdálší pobíjí 20 měřic, a k tomu ještě v III. trati 15 měřic prostředně špatných. Naopak ale, součet F obdržel v trati I. nejvzdálenější a nejšpatnější pobíjí, za

to ale dostal v trati II. a III. blíží a nejlépejší pobíly. — Dřívem ale musí se při tom hleděti i na dřívější brzebnost půdy, a dle toho pak nové dělení se pořábá. — Vssal se najdou v každé obci moudří a obezřetní hospodáři, kteří své půdy, a půdy celé obce nejlíp znají, a znají-li při tom trochu počítati, špoterovi nejlepší návrh k tomu potřebný; ostatní pak porabí a dělenají slyšati c. l. úřadové. —

Dobrá jináč pak je to se sčelením aním v romiádách, jako l. p. n. a n. s. i. Pané; — tu by to bylo pravou radostí a nislou eblíží, jen kdyby Panáci s radostí se toho chopili; a vssal bohužel jeden z národopisců postavil Panáky do počtu flegmatiků — a víte, jak nešťadno flegmatik se pohybuje! Vědne se vssal přec, a jeho pohnutí může mít častu pojezdnější následky nežli rychlá činnost chleřika. To buď na úřadu nám Panákům.

Na Paué, aspoň v okolí mně známém, nacházíme téměř vsudy, místem menší a místem větší rozbrobenosti pozemků, mimo pauslé bvoroy; jsou tu obyčejně držitelé pozemnosti půllánici, kteří na 50 až na 80 měřic, čtvrtníci 30 až 40 měřic a polečníci, kteří 6 až 20 měřic země v držení mají; — jsou i celolánici, ale pořádku, a deníkaři s $\frac{1}{2}$ až 3 měřicemi půdy; ale ti jsou jen výminky.

Tito majetníci pozemnosti rovnají se téměř k většiny dílu dle výměry pole k sobě tak, že má-li některý o jednu nebo dvě měřice země více, jest to vsedlo; a pak také rovnají se v dosavadním držení půdy, tak že mají téměř porovnu, jak jeden tak druhý, špatnějších i lepších půd; a tato rovnost je velkým usnadněním při sčelení. — Vřídab nám to objasní.

Vejmeme l. p. ob ec, kteráž počítá svou ležitost na 1800 měřic; v obci té je 20 půllánů, a ti mají dohromady země 1200 měřic.

10 půllánů, a ti mají dohromady země . . . 300 měřic.
20 polečků, a ti mají . . . 300 měřic.

Dle toho by tedy rovným podělením měl každý půllánik 60 měřic země, — čtvrtláník 30 měřic — a polečnik 15

měřic. — Než ale takovou rovnost nenaleznem níde, ani tu; některé z půllánků mají 59 měřic, za to jiní 61, a tomu podobně co kdo má, nepuší, to je už tak přirozenost lidská. Vssal ale my ani nemíníme žádnému co jeho jest vzíti, jistěni každého je nám swaté! — Pro takovou nerovnost najdem pomoc.

Středychom tedy v obci té sčelení p e z e m ť ů chtěli proměšti, kterač bychom sobě při tom počínali?

První by byla úmluva strany pozemnosti mezi půllániky, čtvrtláníky a polečniky; — až psanáb totiž měli třebaš vsjeci své kousky pole vsfude promícháné. Žeby to bylo lepší, a vro vsfedy strany příjemnější, kdyby se bato proměšti, aby polečníci svých 300 měřic třebaš ve twice jak jednem díle, možo vssal pohromadě měli, a podobně i čtvrtláníci, a půllánici též: přisvědčí snad každý! Pakli se umluwily strany mezi sebou dobrovolně, pak je dělení usnadněno.

Vejmeme napřed třebaš půllániky; tito mají 1200 měřic země v držení, — a dle ležitosti půdy a podle úmluvy má se těchto 1200 měřic mezi půllániky rozdělit, aby každý své pole ve třech kusích čili dílech měl. Tu se vssal jedná o to, aby tyto dílwe byli co možná sobě rovní. — Vězhere se tedy 400 měřic z půllánického podílu nejbližší a nejlepší půdy — a ta se rozměří na 20 dílů; každý díl po 20 měřicích; těmto dílům dají se pak losowni čísla po pořádku, jak voblé sebe leží. Pak se opět vyměří druhý díl půllánického pole zase na 400 měřic, a když už i pobíly po 20 měřicích jsou obměřeny, napíší se i na ně čísla losowni, vssal ale už ne dle pořádku, než ten nejbližší aneb nejlepší díl této třidy dostane to samé číslo, které má nejbližší aneb nejšpatnější pobíl w l. třídě; a tak narypá, až pak zůstanou prostřední s prostředně dobrým podílem. Ale máme ještě III. třidu taky na 400 měřic, co s tou? Zase rozměří se každému po 20 měřicích. — Nkolim; to by byla chýba! — Víte, že neuají vsjeci rovnou! — Tu se pak udělají jen tak na zbař Wůh pobílowé po 20 měřicích, a

čísly se opět nikoliv dle pořádku, ale dle toho, jakby který z důležitějších oboum podobám se rovnal, a řepy jsme tak s vyměřením (to se rozumí, rozřezá práce prozatím jen na papíře, nebo na poli nastane práce později) hotovi, můžeme pokračit k losování. —

Losování co jest a jak se při něm zachovati sluší, zná každý, a protož nebudem tu o něm mluvit. — Po vytaženíť řepy zapisse se každému jeho číslo, a rozměři se tepru pobily v III. třídě jak mnoho tomu patří, a po dosaženíť vyřazením vládním povolení, rozměři se mu jeho pobíl na poli, a on začne dle úmluvy spis neb později rozdělovat svou novou scelenou majetnost. Tak jak to šlo při půllánicích, tak by to šlo i při čtvrtlánicích a podsednicích a t. d. a protož srážune se dalšího vyslábu. —

Mnoho ještě je o tom mluvit, neboť se nastýnou rozličné, a v každé obci jiné přelásky; — ale vzbudť vsude nacházíme rozmyslné a moudré hospodáře, kteří, budou-li se toho chtít chopit, poradí si z věstího dílu sami; krom toho našinou neubíjejících radců a přátel rolnictva vsude. A nebudou-li se toho chtít chopit: tu řepých popsal celý balík papíru, a schvaloval a vysvětloval užitečnost a prospěch té věci, Bůh mi jak nepomohlo by to nic; — ano utřel bych si ještě ob třech lodi za svou dobrou vůli hanu a neměl. — To ale nic nedělá, neboť by se to nestalo mně prvněmu, ani ponejprv; to už dávno vím, a znám, co to je. Za dobrou radu co bývá? Kdo to uhodne? — Než nechme hádat a dořekneme řeč o našem scelování.

Tož jak, milí rolníci? Jak, milí hospodáři! Co tomu říkáte? — Chopíte-li se této pro Vás tak užitečné věci? Uznáváte-li ji za prospěšnou? —

Va jak byste neuznávali; vzbudť prospěch je tak malavý, že i slepému možná jej omalati. Dnoť se nejvíce jedná při každé věci o začátek — a začátek je už učiněn. Čtenáři Hospodářských Novin vědi dobře kde; vsať ale i tím, co nemědi nic o tom, povím, že, co tyto řádky píšu, je scelení pozemků u nás, v Záhlincích, šťastně provedeno, a očekáváme toliko vyššího vládního potvrzení; a bá Bůh, že co Býh tyto řádky čísti budete, věc tá šťastlivě s Boží pomoci utončena bude. — Jak jsme sobě při scelování počínali, a jak jsou to provedli, vědi také čtenáři Hospodářských Novin; a bá-li Bůh, a dočkáme-li se utončení šťastného, pak neopomeni také vzážené čtenáře Morawana o tom zpravit. Zatím, milí a drazí rolníci a vlastenští hospodáři, mějte se dobře, a přijímeť mou upřímnou radu, a mé srdečné přání vsého blaha pozemského i nadzemského. — Ty pak, milý Morawane, dočlovíť vzkročí na pouti své po vlástech českých, wanských, wyřídí ode mne srdečné pozdravení všem, jak těm, jenž jsou spoloudu naseho blahobárného Děkčtvi, tak i ostatním všem, jak uým milým vlastencům Morawským tak i bratrům Čechům a Slovákům — a všem ostatním, kde toho potkáš a ušleďneš v celé naší slavné a neohutné říši, nad níž patříš bdi oko prozřetelnosti Vojštye pob milostiwou vládou naseho nejmilostiwějšího a dobročinného císaře Vána — Františka Josefa I. — a zabludíš-li i za hranice naši mohtané říše, i tam pozdrav ode mne srdečné každého a přeť mu vsedlo dobré. — S Bohem!

Poznáménání. Zníčením vsedč čtenářův Morawana již předkem upřímně Vám, rozmyslným přátel, děkuju za článek tento welebivější, a přeji netoliko w zorné obci Záblinické šťastného zdaru w tom, než také, aby přišlať Váš mei mnoho našlechomůvů po celé vlásti naší. K tomu všem ještě zapotřebi bude, abyse w budoucím Morawanu šťastně utončení záležitosti této uročeňal, jakož sám ochotně slibujete, a oť Váš také miete žádám.

Čtení zábavné.

1. Závět.

(Sepsal František Skopalík, rolník v Záhlavcích.

1.

O, jak klidně obpočívá přireba, v zimním jsouc pohřžena spánku! — Země bělostnoucím ležerem sněhovým pokrývá, paprsky slunečnými ozářena, jako diamanty a brachými kameny zdá se poseta býti. — Váně na velebných věžích smatně Váně pozlacený jsouce zdají se býti mnohem krásnější v lestu slunečném, stromy obhájí větvičky své pod lehkým tvářem sněhovým — chvilami strážají se sebe tisíce sněhových hvězdiček, jako by se sprostili chléb krásného roucha toho, aneb jako by spaly bílý květ velebnému slunci na cestu. V ten tichý potůček jako utný plyne, až dosáhá hlawní řeky, v nížto vodní volný tise válejí se pod tlustou ledovou krou. — Restyšet zřetou ptactwa, aniž cítit vůně květů, a ptece jako by všedlo upomínalo hlasitě na velebnost a krásu Zimrcemu; jako by k nám mluvilo: „Člověče! rozjau ažuj toto velebné ticho v přirobě, anok se podobá vážnému tichu hrobového spánku, tu kterémuž se denně blížíš, a z kteréhož pak něbýš věčnému jaru žimota budonciho se probudíš. Nebo jakož přijde jarní den, v němž zavane polební větříček, a probudí vesserou dlemašici přirodu k novému žimotu, tak také přiblíží se den, v němžto zavaučí líbý hlas trouby archanjelské, a probudí vesseré spánkem smrti dčimajici člověčenstvo k novému — o režby pro všedý k radostnému jaru žimota věčného!“ — Než co takto myšlénky ná v rozjímání zimního spánku přiroby zabloudily k hrobovému zátíší, kde mnohý naběje plný květ člo-

věčenstva smadlý slabce sobě obpočívá, an zatím přátelé jeho zde slži, — přišlo mi na mysl, abych lastavého čtenáče těchto řádků uwebl do jizby, kde leží na smrtelné posteli, a chystá se k obpočinku po mnohých lopotách světlých otec dvou nebosrěhlých synů, a manžel, kterýž miloval srbečně manželku svou. — Tedy pojíme!

Vstoupíme-li do jizby nemocného, padne nám nejdřív trpítel do oka. Ležít na sprostém lůžku, maje pod hlavou vysoho ušlané periny; weblé lůžka stojí stolice, na něj sedí uplakaná manželka, a u kamen na peci sedí pčiletý synáček — Zaniček. — Dřiatně nebudem se rozhližeti po nábytku domácím, jestli wše stromné, ač ptece čistě. — Starší synáček, Zosifek, jest we škole, a čeládka zaměštnává se nčlčtním obiti we stodele; neni tedy krom uwebných tři údů rodu uischo v jizbě nemocného. Pošlyšme wšak rozprávku trpčícího manžela s ušle nou manželkou:

„Zatých to bolestiných hodin zažil jsem w minulé noci, drahá manželko! Zbálat se mi, že se ani rána nebočtám, teď jest mi sice poněkud volněji, ale já se ptece obávám, že z lůžka toho již wice zdráv nepowstanu.“ —

„Ba, byla to trussná noc; já jsem také celá utrápená, milý Františku! Režby jen Pán Bůh brzo jara nám dočtati se dal, pak budeš moci na teplé slunečko wjít, a tu se budeš w oči hledět pograwomat! —“

„D, já nejlíp wím, jakou bolest trpím!“ —

„Proč byš pochybował o lásce a wšemohoucnosti Weži, milý Františku! Wětrně wiš, že Pánu Běhu možno i mrtvé křísti; proč tedy pochybujes o wšém uzdravení?“ —

„Ba já nepochybujau, a znám wše-

rozmáhlosti i lásku Boží; ale mně jakési bolné tusseni praví, že jest to poslební má nemoc, že kteráž newstanu více; neplač, Marjanko! tím jen bolestí mé množíš. — S Bohem jsem už smířen, svatostmi umírajících opatřen, nemoc má ale se den ode dne horší. — O jak nerad opustím Tebe, milá manželko, a milé děti své! ale, teď vůle Boží; Pán Bůh tomu chce, — staniz se!" —

Bo těchto slovích slunulí velice jlyh po kledě tváři nemocného, a manželka dlouho na pláči slyšala, nemocnou ani slovíčka promluvit; ba i malý Janiček utíral sobě jlyh a ptal se: „Má minka, proč pláčete?“ jakoby nemohl pochopiti příčinu jlyh matčiných. Za několik minut významného tohoto pomlčení ezmal se opět nemocný slabým, a všal obdobyáním, a důvěru w Boha jevicim hlasem:

„Umřiti musíme všichni ipis ned později; smrt jest ovšem bolestná člo větu nulařtenu — bolestné jest loučení s milou manželkou, s brachými dítkami — ale i w tom jest vůle Boží. Marjanko, má brachá Marjanko! neplač, — a jdi zamolej te mně pána představeného obce, řekni mu, že chci svou poslední pořádnost zavěšti, at s sebou přivede dva soušedy za svědky.“ —

W horším pláči powstala manželka se jedabla svého, a slyšajíc opustila lože nemocného, aby přivedla s sebou na blizku tyblícího představeného obce. Retrowalo to než několik minut a jlyh zas stála u lože miláčka svého. — Tu aji po čtvrt hodině přichází představený obce se dvěma soušedy, a oslání pogratuowisse nemocného soušeda svého usadili se na la wici za stolem stojicim w leutě jlyhy blíž lůžka nemocného.

„Odpusťte mně, pane staroste a i my drazi soušede, že Wás oktěžuju;“ promluwioi nemocný. — „Widite, že jest malá nářte k mému uzdravení, a protož jsem Wás dal zamolat, abyš c swem jměni závětem pořádek ustanowil, aby po mř smrti časem swým mři mou manželkou a ušmi dítkami snad rozepře nepowstalo.“ —

„Žá myslim, milý soušede, že s Wámi neni ještě tak zle, a že ještě

otřežete; proto ale jest chwalitebná wěc, pořádek o swem jměni udělati, a bokte jest, řdy se to na poslební chwili neobkládá;“ odpowěděl moudrý představený obce. —

Bo této krátké rozmluwě, požádal nemocný svou milou Marii, aby ho w lůžku posadila, což lařtawá žena ochotně učinila a obložila manželka svého ze zadu perinami, aby tal polo sedět a polo ležet mohl, — a odešla z jlyhy, ponechawši nemocného s přítomnými soušedy a s představeným obce, samotné; i malý Janiček žistal na swem stanowisku u lamen na peci sedět. — W tu samu chwili přišel i starší synáček Josef ze škol, polibil ruku swému nemocnému otci, pohlebl nejmně na jedici soušedy, a odložim školní knizky wlehl za swým mladším bratříčkem na pec. —

Řdy nemocnému wělká šiz po lici dolů šla, která se mu právě w tu chwili, řdy jemu malý Josefek ruku líbal, z oka wyrenila, začal svou poslední wůli čiti swůj záwět vřežehnaje se swatým křtem těmi slovy: „We jměnu Boha Otce, i Syna, a Duchu Swatého Amen.“ A řdy nejprw odporučil duši svou do rukou Stworitele svého, a pak tělo své ku pohřbení dle způjbu a obřadu Cirkwe katolické, potracomal w zámetu dále aji těmito slovy:

„Můj wlastní, po otci zděněný půl lautý diu odporučim swému wlastnímu, staršímu synáčkowi Josefowi, kteržj mu jak mile 24 roků wětu svého doplni, moje manželka beže wšeho blahu, i se wšim hospodářstwim, tal jak nyní se nacházi, obzobá, a pro sebe slusnou wpměnu a pro mladšího synáčka mého, Jana, ipláťu z toho domu ustanowi; řdyby ale syn Josef přebemřel, řdy nastoupne práwo dědice domu syn Jan, manželka má ale bude práwo mti, tento půllán až do úplného čtyřadwacátého roku, kterčokolim dědice ušiwati; a pashly se přewdala, i její druhý manžel w práwe dodržewání toho půllánu nastoupí, a může pak pro něho, až do jeho jmrty, obřejně polemični wpměněl se ustanowiti.“ —

An zatim představený obce tento článek nemocným wšřknutý na papír zna-

mental, oblaštil sobě z hluboka nemocný, a pohlebl na obě své děti a zvolal: „Josefku! přines mi šleničku vody, já mám krutou žízeň!“ — Josefka zimou posub ztřeblý odpověděl: „Ale tatíčku! mne welice žede v nohy, počkejte až se ohřeju!“ — Mladší synek Zaniček pak ani slova nepromluvil, složil ruce k pece, vzal n lážka nemocného na stolicí stojící šlenici, a rychle obložil ke studni na dvore, a přinesl plnou čerstvé vody řka: „Tatíčku! tu máte vodu, napijte se!“ — Dtec vzal šlenici do ruky jedné a druhou pohladil po hlavě svého Zanička, při čemž šeptno vyslovil: „Mě bitě.“ A když owlážil wyslyšajici jazyk čerstvou vodou, pobal šlenici Zaničkovi, kteráž postarvno ji na předešlé místo odebral se za starším bratrem Josefem na pec. Tento wšak jedel uesřimawé, aniž sobě rozwázil, ba ani nepomyšlil, jebý neposlušnost jeho jakých následků mít mohla. —

A když tak hodnou chvíli nemocný ani slova nemluvil, tím více bylo wídet na jeho wážné, ač bledě twáři, že o čemsi přemýšlil. Upamatoval ho představený obce slovy: „No o milý soufede! a ostatní, wždyť máte ještě více pořádati komu to připadne? — proč jste tak utichnul, snab Wám nepřitížilo?“ —

„Nikoliw;“ odwétil po krátkém pomlčení nemocný, ale já jsem o něčem přemýšlel.“

„Co tedy?“ tágal se jeden ze soufede. — „Odpusťte mi, pane starosto, a my přítomní soufede, že Wás chci obtěžowati; slyšte mi, že se na mne proto nezhovřstíte!“ — řekl nemocný. —

„Zenom se wnjádráte, co přec tím myslíte, milý soufede;“ wí na to představený obce. — „Já myslim, toto mě poslední zatizeni, teuto záwet zrušiti; ano já musim začít znoma, jiný nowý záwet — ašpoň článek práwe wyslowený w mém záwetu prohláswuji za neplatný; já totižto nechci, aby po mé smrti dědicem mého půllánu stal se můj starší syn Josef — ale naopak, ustanowuji za dědice svého půllánského domu mladšího syna svého

Zana pod těmi samými wýminkami wzhledem ua jeho matku, a bude rowněž také tento mladší syn záwázán, při nastoupení půllánu swému staršímu bratrowi nějaký peněžitý pobíl, kterýž matka později wplkne, splatiti; tak to chci mít, tedy buďte tak lašťaw, a napište tuto mou poslední wůli dle toho.“ —

„Proč pak chcete, milý soufede, swoje ustanoweni tak najednou přeměnit?“ tágal se představený obce. — „A což jste neznamenal sám, milý pane starosto, že jaké příčiny to dělám? — Což nedobrážal tuto můj starší synek Josef svou neposlušností a wáharostí, kteráž unne tak welnu zarmoutila, a neznamenal jste rychlou poslušností mladšího synka mého Zana, kterýž bez mého wyslowného rozkazu tu stál k mé službě, a šlenici čerstvé vody mi přinesl? — Chci tedy jen potřeštat neposlušnosti jednoho, a odměniti poslušnosti druhého.“ —

„Ale milý soufede!“ počal mluwiti jeden ze soufede; „wždyť děti jsou přec jen děti! a Wás synáček Josef toho ze zlowúle neučinil, jeho mladý wěk musí ho w očích Wášich oprawedlniti; odpusťte mu to!“ —

„Wdobých mu to prominul a odpustil, ncmohl bych odměniti druhého, jež mladý wěk tím wětší odměny hodným čini. — Já mu to odpouštim, proto ale přece třešání změniti nechci; prosim Wás, nepřemlouwejte mne, wázeni přátelé! já umínlu swého ted již nezměnit.“

Přimluwa za neposlušného Josefa twála ještě chvíli, ale nemocný stál na swém, a tedy byl za dědice půllánského domu po smrti otce ustanowen mladší syn Zaniček. —

Co se tato rozprávka mezi přítomnými webla, sedli obá chlápci tiše wěle sebe na peci, starší synáček Josef hral sobě s papírky rozličné barwenými, an zatim mladší se zalíbenim na něho pohlízel; rozprávky, kteráž se jich nejwice týkala, newšimál si ani jeden ani druhý. — O, wěl dětinstý jest přece jen wělem dětinstým. — Newšimá sobě niceho, ať se třeba swěty láceji, hlebi si jen zamilowaných hřitel. — Tak i náš Josef nemýšlil na to ani dost málo, co se stalo. Chubá! ani neuwěl roz-

vážiti, ba ani na mysl mu nepřijšlo, tolik slyšá tato neposlušnost je! státi bude.

Až po půl hodíně došel nemocný svou zámku, a když se s přítomnými soušelby a s představenými obce tklivě a žalosně loučil, a ruku a poslební „s Bohem“, jim bával, stála u lože jeho brachá Maria slyšíc jako o zámku s ostatními. — Po několika minutách vidíme již jen uplakanou manželku u lůžka nemocného, anáž, jakoby tuffila, že již málo dní přebude se svým manželem, zapemínala na všechno domáci zaměstnání, jedinou svou útechu nalezáje v obsluze nemocného. —

Zatím opustíme tento příběh, řekžto nás všechno upomíná na doby, které mnohý z nás již zažil, na dobu smutnou, kdy nás milý otec, nebo naše matka na smutném lůžku trpěli. — Vratme se tam, odkud přece ještě jednou po několika dnech, bychom konec té smutnohry viděli. — Což vidíme? — Otec trpící klade ruku na hlavu mladšímu synáčkovi, ježná mu — líbá ho, a mluví k němu: „Za poslušnost svou obměnil jsem tebe, slyšetné dítě; už staň poslušně i své mamě, a svých představených; poslušnost je i o zbabou bítí, a o zbabou řádkého věku, a zchází poslušnost je! jen dítě dokrých přelátná časť; — už staň nábožným dítě mě, a až někdy dorosteš, požehná-li tobě Bůh, nebať nejnověji trpětí svému staršímu bratru; — pomni, že on měl býti dědicem mého gruntu, pro svou neposlušnost však upřobil, že jsi se jím stal. — Požehnejž tobě Bůh a Sionu, mé dítě! a buť šťastný. Požehnejž ti Bůh Otec, Syn a Duch Svätý, Amen.“

Setrva je požehnal otec svého mladšího synáčka Janička, přítel, matku přivešel, starší syn, Josef. Na něj vzhléd Otec bolestně, ač přece velmi šťastně, políbil ho a řekl: „Požehnejž i tobě dobrotný Otec nebeský, milý synáček můj! ty jsi sice měl býti větším nábratru svého, ale neposlušností svou stal se s menším. — Bůh i tebe neopustí, jen se w těchto

bůžkách a hleb z vlastni zluštěnosti se přestěbčiti, jále náštěbky za sebou táhne neposlušností. Požehnejž ti Bůh Otec, Syn a Duch Svätý Amen.“

Zdalž oba tato nebožtí synáčkové viděli, co jim otec v poslebním svém okamžení mluvil, či neměli — o tom se nebudem zmiňovati. Clověk ve svém dětství sobě veseliceho nevěstí, a však přichází doba, kdy se jeho rozum úplně rozvinuje, a tu porozumívá tomu, což w jeho dětství tajnou roufku zastřeno bylo.

A hle! právě an to na myslí přemítáme, kři u lože nemocného bohem utrpená manželka, — a stojí tu ještě několik věrných přátel. Hromnička je! na stole, a vedle ní rženec a knížka obsahující modlitky umírajících. — Však ale, když z našich milých čtenářů zažil snad již podobného trdného loučení se své robině — tedy nebudem w popisování jeho se zabírat. Dostáváme jen, že třetího dne po této ubalosti bylo vidět průvod, w jehož čele byl černý kři, u prostřed průvodu nesena byla černá rakev na marách osmi soušelby z téže obce. Přehratní křiál kníž s černou stolou, a ministranti oblečení w černé komže. — Jak se čtenář snadno domyslí, byl to pohřební průvod našeho nemocného, který byl po bolestném loučení se svou manželkou a s dítčými svými w Bůhu na věčnost odešel. —

Po pohřbu sešli se přátelé nebožtí kovi, a domotilo se nejvíce o životě, o nemoci, a úmrtí nebožtíka — a ještě o veselici jiném. Na to nastalo těšení wdomy a díel, a odchod přátel. — Mladá wdova, neokřtita ještě ani 30 roků — slyela sice ještě několik třechdnů po smrti svého manžela; ale — „čas hoji všechno“, di přísloví, a to se i na mladé wdově naplnilo; neokřtí minul rok, již w tom samém domě a w téže jizbě, kde jsme u lože nemocného a umírajícího potrkali, bylo nyní stvořeno veselých přátel pospolu; — nebylat to pohřební hostina, wšak se tu i hubba rozléhala. — Mladá wdova slawila manželstý snatek.

II.

Dne 16. října 1813, asi za 16 roků po udalosti předešlé, jasná vojska rakouská pod knížetem Švarcenbergem s veličnými vojsky spojenečnou v Lipsku vedou, a pro spojení a slávnost slavnou bitvou proti Francouzům pod Napoleonem svedla. — Bitva tato opalovala se po denům zotavení obou vojsk dne 18. a skončila se vítězstvím na straně spojenečnou.

U obou těchto bitvách bral podíl jiných krásné urostlého těla, aš 23letý, a ačkoliv tiše mrtvol ubatných vojínů potřvály bojisté, vyšel tento mocnou ochránou Boží beze všeho poranění z krutého ohně nepřítelova. — Když pak se po obdržení vítězství na smrt unavenému vojsku krátkého odpočinku dopřálo, pozastavil se náš jiný a podepřen o svou zbraň v hluboké myšlénky se potáhl. — Co pak mu tamlo na mysli? — Ba, možby to mohl ušobneuti, což to a já myšlénky člověka! Jedine sám Tvůrce jeho! — Člověk ale pronášel často myšlénky své slovy, má-li s tím zčiniti. — Ji, tu se k němu blíž jeho věčný soudruh, Nepřítel můj důvěrně na rameno a oslovuje ho tak: „Což pak tak stojíš zamyslen, milý Josefe, což tě zas trdná mysl epanovala?“ — „Ba — a což ty se mne na to tážeš, milý Wáclawe? Však ty dobře víš, a nejdnou jsem ti povídal, proč bývám zamyslen.“ — „Cos ti snad zas leží na mysli závět tvého nebožtíka otce? — Bylo-li ti pak skutečně zima, že jsi umírajícímu otci sšlenici moudry přinášel nechtěl? Ba, ty jsi byl pecivál; nechtělo se ti od teplých lůnen. No, nebůt smuten, však již snad do Ruska nepotáhneš; tam by byla teprvu zima; praroda je větší jako tentráte, když tvůj otec závět dělal?“ — „Ale prosím tě, milý Wáclawe, já bez toho jsem již dosti za svou dětskou neposlušností a lehkomyslností potřešán. Vid, já jsem te vřesdo nemusel trpěti, tolik zim, tolik hladu a tolik nepřátelských louli; já vim, že i bratr můj citi následek těchto válek, a však přece hladu a zimě netrpí; bezpěně sobě léhá a wstává, máš bez: ho-

spodářství, a já, až se natrácím po světě, nebudu mít ani svého vlastního přitulu, a“ — „Přestaň, milý Josefe, přestaň se svou stížností;“ odpál mu do řeči věčný soudruh; „Bůh tomu tak chtěl, a te, co trpíš, trpěl by bratr tvůj, a bratr tvůj snad také přemýšlí, že svou neposlušností jest šťastným, a protož, až se domů uvrátíš, pro lásku bratrskou uropustí tebe, ale k životu nējale dopomůže tobě.“ — „Až se domů natrátím! — Však wálka není ještě ukončena, a bytby ukončena byla, nebudu ještě přestí vojenského stavu, tedy —“ „Tedy ani nemysli na to, co potom.“ — „Však já to sobě častorát z myšli hle dim vypudit, milý Wáclawe; ale co platno! Pro bratra mého, bytby i byl na mém místě, nebylby stav tento tak traplivý, jako pro mne; neboť si sám winy nepřičítal, an mně rožby na mysli leží: „Však sám jsi přičinou toho, co trpíš.“ — D bětšlá nemyšlénosti!“ — „Upojoj se jen, Josefe; dá-li Pán Bůh již smatého pokoje, porode se nám dobře; ale! — Pojď rychle, hle, důstojní! nás volá!“

Timte se krátká rozmluva jejich ukončila, a soudný čenáz snadno ušodne, kdo jiných ten byl. — Byl to Josef, jehož jsme v předešlém wyprawování o závětu otce na peci u lamen s papírky hracího wděl; ještě neoběhl uplných dwacet roků svého, a již byl k císářskému vojsku odveden, a prošel s ubatými vojiny rakouskými v největší zimě ohromnou říši Ruskou, a když se posběji Rakousko s Ruslem a s jinými spojenci proti Napoleonowi sšdnutilo, dostalo se našemu Josefowi také nárošlých ve Francouzské zemi, ano i v hlavním městě Paříži. K slátrát jiných tento smrti do oči se duval, nechceme popisovati, připomináme toliko, že ze všeho nebezpečství vyšel bez poranění, začž mnohostráte wroncúe důh Hospodinu wdával.

Konečně přišel rok 1815: a ten přinesl s sebou toužebně očekávaný mír, nad nímž všedy rakouské země, a celá Evropa nemyslně jásala, a Bohu díky za ukončení mnohaletých krwarých válek wdávala; tudy téžil se

co se nemohli, potkalo. Zvolášť Josef měl co vypravovat o mnohých nehodách, kterých se málokdy proti Napoleonu zúčastil. — Celá noc byla by snad minula beze spání, když se několik přátel a bývalých soudruhů Josefových k jeho přivítání dostavilo. Však ale starostlivá manželka Zanova, tato dobrá smlatková, jakouž každá není, dobře nahlížela, že smlat Josef cestou utracených potřebí má, aby se spánkem poněkud zotavil; a protož pospíšila sobě s uplácením poslele pro Josefa, a tento po odchodu přátel pomebliv se, a poděkovav Bohu za lastaví přivítání, jakéhož se mu nejen ob bratra ale i ob smlatkově dostalo, usnul brzy sladce, a probouzel svůj spánek proti všemu námyšlu až blouho na den. — Jestliže po několik dní přicházeli přátelé a známí, buď, aby přivítali aneb posloučali Josefa vypravujících o rozličných příhodách, kterých zažil u starou vojenského. Konečně dostalo se Josefowi úplného osvobození od starou vojenského, bratr jeho Zanolupil pro něho pobílem otcovským v misie chaloupku, k níž malá zahrádka a kousek pole patřilo, a když Josef sobě pomocníci pro další věk svůj vyhlídl, vystrčil mu smlatovní hostinu, což se stalo asi za rok po návratu jeho. Dva bratři i jejich manželky již jako dříve v nejlepší svornosti a lásce. — Zanolupil Josefa nad míru, a nedal mu nouzi trít, ale iša bohatší pomáhal mu a započal jej všim, čeho potřeboval. Podobně milovali se i smlatkové vespolet. Přivítali-li manželka Josefowa i manželce Zanova a zjevila-li ji, že trpí v něčem neobstátel, tu byla tato hned hotova tu pomoci. — Tak mají se vespolet bratři a sestry a všichni lidové rodu — ba všichni lidé na světě milovati. — Tak mají a měli by aspoň v bláhách a v neobstátelích jeden druhému pomáhati a se nepouštět; nad lástev tatovou splešalo by jistě i samo nebe; — ale svěť jedná převráceně a převrácenci zbytečno by bylo lázati, raději obdech-neme sobě. —

III.

Sluncečko, toto veliké a blahorodné světlo nebeské, pokročilo již vysoko na obloze vlasti naší, a vysílalo palčivé paprsky na přirodu bujně se zelenající; motýlkové poletovali sem tam, a bzučeti včelicek ozývalo se na blízkých lipách, těchto Slovanských posvátných stromích; růže vysílaly vůni svou, a tisícero barevná kvítka pohybovala hlavičkami svými následkem libého větríčku, — smlatolemi plactva ozývalo se na stromích a v polech; četné skupení hvozdů — chlapců i děvčátek, domádivě hašterilo a prohánělo se podobně motýlkům v nevyslovené radosti po mělkém lóberci zelené trávy u samé vesnice. Tu se hnalo několik chlapců za poletujícím motýlkem, jenž svou barvitostí oho jejích vábil; tam jini bavili se zafawowáním proudy mělkého potůčka, jimi zase stotacíme pod vysokými lipami domádivě; a děvčátka si hrála na zlatých prsten. Ó, dětští radosti; ó, anjelští nevinnosti!! — Dopsud bláží mne úpomínka na onen nevinný dětinský věk; — věk, jenž minul pro mne již dávno. — „Zaničlu,“ bylo slyšeti z blízké zahrady pocházející hlas ženský — „Zaničlu, vezmi Zantistka za ruku a pojďte spěšně domů!“ — Na zanolání toto zdvihlo několik chlapců hlavy své, a tu obskočil z prostředka skupení toho hoch asi 10letý, a vzal za ruku chlapce pětiletého, a kwapili rychle, aby vyplnili rozkaz právně vyslovený. — A v tu samu chvíli otevřela se nízká bránka zahrady, z nížto známý nám hlas slyšeti bylo; a tu trácela naproti oběma chlapcům žena pětiletá, přivětivě se na ně ušmála, a posladivši mladšího po labežavě hlavičce podala jednomu pravou a druhému levou ruku. Dítě čtveracíme domádivě ji po boku. „Ramenko! řudem-li již obědovat?“ ptal se mladší. — „A což již se ti chce jíst?“ bi matka na to. — „Žá již mám taký hlad, tetičko!“ ozval se starší chlapec. — „No počkejte děti, hned dostanete jíst,“ odpovíděla žena weboucí oba chlapce, a tito ještě jednou čtveracíme posločili, a odti se v známém nám přibýtku sešli.

Dříve než vyjeme lástvennu čestnati, kdo byly dity a žena tato, musíme připomenouti, že od návratu Josefa do domova a do jeho manželského snáhu — bylo téměř patnáct roků, — 16 roků! to je hezká řada; jest to skoro čtvrtina roků lidského — za 15 roků se tedy veslelcos promění ve jvěze celém, a také u jednotlivého člověka; to pozoruje snad každý, — ba necht jen lastavý čtenář sám se ohledne 15 roků nazpátek, snad skoro každý s pobívením sledá, jak mnoho je u něho samého, u jeho rovině, u jeho obci a u okolí za ten čas změnilo. — Časové měni se a člověk jako veslelcos přiroda pobláhá změnám časovým. Sám jeviny světa Pán a Zmírce veslelcos jest a zůstává na věky bez proměny. Brátme se tedy zpátky za Josefem, jenž byl takřka hlavní osobou v tomto vypravování. — Josef citil se slastným ve svém manželství a nebe obbatilo jej po roce zbravým synáčkem. Bratr Jan, jak již povědino, nechal mu bítu tříti, a rával se spolu s Josefem z tohoto nového přitřistu v rovině. Josef dal synáčku svému z pravé lásky i bratřoví jméno Jan. — Chlěl mu tím radost zpřůsobiti, neboť Jan dosavad žádných dětí neměl; malý Janíček tedy byl jebincem radosti a utěchou obou bratrů; a jak mile trochu pomýřil, mnil mnohokrát denně byl svůj a rovinu a u strážce i u tetičky. — Však ale po pěti letech, když náš Janíček začal již vesničou sstolu navštěvovat, narobil se také Janovi synáček, jehož na křestu svatém Františkem nazvali, a tu bylo radosti bez konce; tu sláhal i malý Janíček, a vessem radostně tšlával, že má Františka veslice rád. — Brzy na to ale rozemohl se těžce tetičky Josef a přivolání léta pochýboval hned z počátku o jeho uzdravení; i dal se tedy svatými svátostmi umirajících zaopatřit, a po několika dnech nemoci v náručí milované choti a bratra, u vřetenosti jiných příbuzných usnul tiše v Pánu, aby obdechl sobě po mnohých trampetách vezdejší, čehož se nám vessem také dostane. —

Ve pohřbu svého milovaného bratra Josefa, vzal Jan pozůstalého po

něm syna, malého Janíčka, i sobě za vlastního, semuž se matka Janíčková a nicim neobpírala; — vzoy nála lástu a dobré srdce ssvatové; věděla, žeby ona nebyla v slavn, dít své tat zaopatřiti, jak to učiniti máje strýc Janíčkův, Jan. — Pozůstalost byla tedy bez hábel nezi pozůstalou vdovou a syna jejího Janíčka rozdělena, a Janíček zůstal — kó toho času nepřeržen v domě strýce svého; hrával sobě nejraději s malým Františkem, a nemohl-li posledního tohoto žádn, řyž se do pláce dal, upokojiti, ani matka — upokojl ho a rozesmál Janíček; oba chlapi, ač nebyli stejní v sláti, milovali se jako bratři, ba vzoyt téměř ani newěděli, že nejsou bratři — a to byli tedy ti dva chlapčkové, jichžto jsme po boku oné ženy domádivě čtveracit viděli; a ta žena byla — matka Františkova, teta Janíčková, a manželka Janova — kterou jsme již dříve v tomto vypravování seznali; ano seznali jsme její lastavé srdce, jakéž se častěji u ženstných a veslat niteliv u veslech nacházi. —

Přetvořme veslat opět řadu desíti let od udalosti pravé vypravované. V těch desíti letech změnilo se vessem zas veslelcos na esobách, s nimž jsme se obeznámili, aspoň byl každý o 10 let starší. — Jan i manželka jeho viděli již Ubrahama, Janíček čítal též již uplných 20 roků, a František byl jinech patnáctiletý.

IV.

Ve vesnici bylo velmí živo. — Téměř před každým domem bylo vidět uťkolik obyvateľů sedících na nízkyh lavicích, sem tam hovotili štebetavě kmoťkenty, dčvčata hlásit se ve smích ozývala, an se chlapi zápařkami sstádlili. — Před některým domem sedělo několic jouřebů pospolu v živých hovor zabraných, tu onde blajil se také na zbravém a teplém ventonšlém vzbudnu některý stačecel, a stačenta muožá radostně se ujmla, řyž viděla, kterak vonoučatla její zároveň s ostatními chlapečky a dčvčáčky čtveracivě domádivi. — Dlouhé řiny čtveracivých chlapečků, za nimž se

tito mnohostrátně hnali, jakoby je dohnati museli, poulažovali, že slunce blíží se k západu. — A v tuto přebvečerní neobčinně bobu trácelo po veselci několik stěných mladších s tenkými na bílo kůry oloupanými proutky v rukou. — Oči všech úspěšnějších obracejí se často za nimi, a tito odcházejí, a zas jdou dále. — *„Kdáž? již se blíží k našemu příbytku, posbme rychle domů, — vždyť jsou to swadební družbové, a jsou na swadbu bydom rádi, a bez pozvání? To by nestlo. — Sotva že jsme se posabili, tu vtroučili již do dveří taté družbové, a stárel začal pozvání následovat:“*

*„Páni vzácní, ušlechtilí, přátelé nám tuze milí! Laskavě nás vtejte, a nám za zlé nemějte, že jsme zneuháněni, a to bez pozvání, do Vašeho příští domu — jako řadu silných stromů. Vyslání jsme za zvěsti od Kačenky nevěsty; s ní pan ženich, jenž tu stojí, vyslocuje účtu svojí, a mnoh prosbu vroucnou skládá, o násto všecky o domě židá, abyste se za ně nestyděli, a co vzácní hosti o milé upřímnosti, jejich swadbu oslaviti chtěli. — V úterý Váš od úsvitu budou čekat ve svém bytu, abyste je k sňatku provodili, a tam za ně též se pomodlili; a pak byste seděli při swadebním veselí. To si budou za čest svou pokládati velikou. — Kdyby Vy jste syna ženit měli, nebo dcerku vydávati chtěli, oni také rádi o každém čase prokáží Vám tutéž službu zase. Nebudou-li ale mori vděčným skutkem Vám se odsloužit, chť se modlit k Bohu Otci, by Vám ráčil život prodloužit. Pán Bůh Vám to odmění na zdraví a na jmění. Známe já lásku toho domu, proto poně věřím tomu, že tu prosbu vyplníte, a se jistě dostavíte. — Pochválen budiž Pán Ježíš Kristus!“ **

*) Toto zvaní na swadbu rozpáto jest z knížky: „Swadba w národě česko-slovanském“, kterou vyhal pořádatel tohoto kalendáře. W knížce té objasny jsou swadební obyčeje, řeci, písni (i s notami), přípitky pro odvelejší hosti

Časťasý čtenát snad mi odpustí, že jsem ho uwehl do příbytku, kde se zvaní na swadbu bítlo; stalo se to, abych ho seznámil se způsobem zvaní na swadbu obyčejným a velmi starobylým. Dopovím tedy jen, že na vyslovené lastolické pozdravení, odpovědi všichni přítomní hlasitě: „Na věky amen,“ a přivítají družbu, kteří pak své zvaní, a pozdravení obrobili, ženicha a newěstu vytknusi, mezi čím vezme hospodyně, nebo domáci dcera, kterážby ráda za družku byla, newě strojený pecen chleba, a dáwa družbům trájet. Utrojený chléb družbové schovají do kapsy w plášti, a odcházejí — „S páne Bohem.“

Proto všlal ale není úmínek náč, tuto popisovati starobylé obyčeje při swadebách, toby bylo velmi obširné, a nepatřičné k tomuto wypravování. Protož vstopíme w den úterní zrovna se swadebním průvodem do krásného a wellého farního chrámu Páně w blízkém městě, kterýž byl zároveň farním chrámem pro wellou část obywatelstva městského a i pro wesnice blízko města ležící, k nimž i děbina naše patřila. — Swadební hůbba umřla w patřičné wybálenosti ob chrámu Páně, a swadebnici wesli s nábožným citem do swatyně Nejměstského. — Wo malé chvíli wesel duchovní patřil k oltáři Páně, aby konal obět nejswětější, při níž zagníval nábožný zpěw wellích, jež maršapo wázně doprovázejí. — Po utončených službách Božích přistoupil k oltáři Páně jiných 20iletých, a po lewém boku postavila se mu stína 18iletá bčwa, a tento párel byl ob přítomné duchovní otec stlolou kněžskou swázán. — Všichni přítomní patřili na konan obřady swátosti starou manjelského se jsou w očí, a když již párel mladých libi oddán byl a duchovní bo poswátnice

atb., jakož se konají při uamřuwách, o swadbě a při čepení na Morawě, w Čechách a někudy mezi Slováky. Zubyj upogornujeme na knihu tu zoláště zowci, stáry, družby, iečnky, bučebnky, mladence a družičky. Kdeby se nejměně sstet obočateci w hle- dako, mohou 3 zl. st. postlou zaplati, a dostanou touze cestou sstet wpráší této knížky bez platu postlowního.“ B. W. kniha.

odešel, klečeli ještě mnozí v nábožné mobilně pořízeni ve svatyni Páně.

Po návratu z chrámu Páně odebrala se svadební společnost do hostince ve vejnici, hudebníci usabili se k určitému stolu, a družkové dolehali na ně, aby spíšně nějaký tanec zahráli; — ba bylo co spíchat, neboť mnohá družička již několik noci před tím měla slabý spánek jistou neobčlovostí a radošti, již se jí mělo dostati v tanci. — Větrvalo než několik minut, a vše se v radostném hluku pohybovalo. — Bylo asi k třetí hodině odpolední, když k nemalé narážce rozveselených tanečniců přišel starší družba s poselstvem, „že má tanec přestat, a že roční hosti mají jít za stoly.“ —

„No pobívejme se ještě u naše svadebního za stolem! — Ať! stolu tu viděti až šest, za prvním sedí družičky, u prostředních je nacházi i mladá nevěsta, za obouma nejlépejšími sedí uhlavé i obřadné ženoušky, protl ním za dvouma stoly sedí sousedé, a za posledním smělejší všech libších mužů, chlapců i mužův a stařeckové.“ — Družičky zpravují veselé svadební věsti, ženoušky některé hlasitě se zpívem družiček souhlasí, jiné, tiše některou kmentu přemlouvají. — U sousedů jsou homoki o krásném žrůtu letošního osení. „To je Boží požehnaní; jen když nám to vše Pán v Bohu milostivě zachoval, onol je to vše ještě v rukou Božích.“ často slyšeti, ale — „Vesele, ušlo, vesele!“ zavzru hlas jiných statných, a veslejších homoků i zpív utichá najednou, a oči všech obracují se ke dveřím. Ať na ten dva družkové v bílém prostěradle otočených obrovitých koláčů, z nichž první, jako vrostlé stromy, mnoho taklejších upečených z bílého těsta větviček, postaví jej hned na poslední stůl u dveří, a starší družba, jenž za koláčem tímto v zabývá, počíná obdivovat svadební, mnohostát u žertovně připomínky. — Je tom padá u lažného hosta do velké švédské k tomu uspořádané jámy v prostěradle koláče nějaký dárek, pro ženicha a pro nevěstu, a tak to jde i za ostatními stoly; — po čemž

se teprva začíná svadební večere čili oběd, nebo-li hostina.

Abychom lastnému čtenáři maruše lastouniny na svadební potrmu nezbudili, nezmíníme se ani slovu o tom, jaká máme však proto pter ještě zde, a posabme se blíže jebného stolu, bychom rozpravku sedících tu několika sousedů vyslechli. —

Hosti se již rozestli, někteří zrovna ještě do hostince, jiní do domů svých: však za jebným stolem sedělo několik starších sousedů, jimž, jak se zdá, na tom již mnoho nezáleželo, hraje-li musika v hospodě, či uehraje; — záleželo jim spíše na tom, mají-li před sebou šlenici plnou, ale — však tu o nedostatku nebylo ani řeči. —

„No, posbte na zambanou, kmošváctu, a sedněte si mezi nás; však již nemáte toho obsluhovat;“ exval se jeden ze sedících u stola. — „Nuž pabesátit, rážnébo poblebu potročil tu stolu a připil si na zdraví hostů, a posabíl se ke společnosti na lavičce.“ — „No teď můj rád, milí kmošvácti, že jste toho svého schovance tak, ba ještě více jako vlastní dítě miloval, neboť takovou péči, a takové zapatření židla stých vlastní otec svému synovi poskytl, jako my svému schovanci.“ — „Ba právo musím se vám přiznati, milí sousedé, obpomeštl po trátní pomlce na to onen muž. — Je jsem šitně provedl úmrtí svůj, a Bohu díky za to vzdámám.“ — A tu počal vypravovat sousedům ubalost nám již známou, o závetu otce, — bále vypravoval, jak mnoho bratr jeho té neposlušnosti později želel, jak mnoho vytrpěl u vojenského štábu v tehdejších válkách, a konečně došlo, že když měl úmrtí, zlássl, poněvadž jen jediné dítě měl, bratra svému tak bálelo pomáhati, ažby mu byl měl být polo-lássl koupiti, aby jemu tak nabrávil za to, co byl dítětem neposlušnosti trátil; a poněvadž šel bratrou mu v tom přelazila, provedl to aspoň u syna jeho. Všakni poslouhající posnuli byli

hab touto potíbkou láskou bratrskou. — Rastavš čenat bez toho již wi, že onen pabesátník byl náš známý Jan, a že swadbu přítomnou wystrojil pro swého schowance Janička, syna po zemtelém bratru Josefowi. — On totiž koupil pro něho brzo po jmrli otcowě podšedek, a teh, když se w obci ualegla mladá newěsta, kteráž ob rodiči posolán dospáhla, wyplatil mu Jan wěno, kterýž rodiči

neměstini požadowali, a poutwadj obě strany k temuto manželstwi chul mělt, stal se Janiček púslánkem, a jljebloge w manželstwi, při čemž často zpominá na zemtelého otce, a i na zemtelého dobrobince swého, strýce Jana, — neboť i tento w krátém čase po swadbě schowance swého na wětnost se odebral, — zanechaw južni své manželce a nedospělému synu Františkowi. —

2. A l l i a n c í.

čili

Příhoda Arthura Vasilijho, ruského námořského důstojníka.

Okamžení ze života při kongressu Vidsenském r. 1814.

(Peregrin Obdržálek.)

Napoleon, císař Francouzský, nadobychejným střetnutí wálečným poborován, w každé zemi, kterýž wybobyl, pravého panowníka šefabil, a po své libowůli buď něloho a robinu, nebo některého swého miláčka na trůn powyšil. Tím se stalo, že málo která země ewropejská swého pravého panowníka zachowala, nýbrž z wětšího dílu cyporodým pánům podrobeny byly.

Když ruská kenečně Napoleon spojenými silami wejšť Rakouských, Ruských a Německých u Lipska na hlavu poražen, a pak ed wítězných mocnákůw na ostron Elbu do wyhnanstwí odsouzen byl, sjeli se wšidnt panownici, jichžto se nemilé hospodakeni Napoleonowo botkla, do šidelního nasseho města Wídně, aby se tuhy při školeně úmluwě každému z nich po práwu stalo.

Bylo tu tehdy nejwýšších a nejwzácnejších hostů ze wšech zemí Ewropejských, jichžto snad nikdy wřed tím tolik a tatowých w jednom městě na jednom pohřmadě nebylo. Byli tu korunowané hlavy, císařowé, králowé, wejwodowé a knížata; pak zplnomocnění zástupcowé a wplancí.

Wnogi z těchto wzácných hostů, aby se osobně a bez přeláží obeznámili, a

přesvědčili o chwalně známém společenstém žitwě dobremyšlných Witeňanůw, samotni bez wšlechých znákm své důstojnosti, jen w obychejném městském oděwu, procházeli se ulicemi a domem lidu.

Jednoho dne w měsici říjnu okolo desáté hodiny z rána krácel po náměstí Josefowě ke kostelu Augustiánskému jeden pán, wšolě a rytiské postaw, pln důstojnosti a síly. Na muži tem, jenž byl blížto čtyřiceti, jowila se usšlechtilá upřimnost. Byl krásné mužné postaw, přiwětivé twáče, a při toni silných swalewitých oudů; pružnost těla wšol, něžnost w pohybowání a přiwětivé čowání jej welmi odporoučelo.

Čelý zewnějšek byl wážný, a ruská i mnoho dobřet a mirněsti prozrazující; na první pohled bylo na něm widět ráz slowanský w nejwýšší své dokonalsosti.

Tento pán byl oděn jednobude po městsku; a právě když se octmil na Pobjowicowě náměstí potkal se s mladým Ruským námořnickým důstojníkem, jenž ještě jako pocestný byl oděn, a na němž hned bylo widět, že jeff we Wídni neznámý.

Státečný onen pán pozorowaw, jal

se důstojník zvedavě sem tam ohlíží, oslovil ho francouzsky řka: „Nemýšlí-li se, milý pane, tussijn že něco hledáte?“ — „Mladý námořník podobnou lafťamostí obviňel: „Ubohl jste, milý pane; hledám hrab císarstvá.“ — „Tak tedy hrab? Co pak vás tam vede?“ — „Já jsem právě dorazil, abych císaři Ruskému doručil depeši.“ — Prosto oděný ten pán usmívaje se pravil: „Vodaremne pospícháte, neboť w tomto okamžení císaře Ruského nezastanete w hrabu.“ — „To jest mi nemilé, neboť jen hořím toužebností, abych se sprostil své úlohy, bych potom mohl vyhledat některé své známe.“ — „Jakže? wy teprw do Wídně odcházíte, a máte již zde známosti?“ — „Jsouť to známí ode táwna, hrabě Marsan a Markis Montferon; seznámil jsem se s nimi w Odesě, když doprovázeli wojvodu z Richelieu, podjehožto správou jsem já sloužil.“ — „Jste již blonho u námořnictví?“ — „Již ob své mládosti sloužil na moři; i můj starček byl námořským důstojníkem.“ — „Smínil se tázat, jak se jmenujete?“ — „Arthur Wasilij.“ — „Ten pouze Wasilij?“ — „O ne, při tom ještě hrabě.“ — „Jak jste starý?“ — „Čtyřladvacet roků.“ — „Nebyl jste ještě nikdy w Petrohradě?“ — „Nikdy.“ — „Ale císaře Alexandra jste již přece viděl?“ — „Neměl jsem ještě toho štěstí. Ty můj milý Bože, wy uboží námořští důstojníci nepožíváte tolikterých výhod jako wojsko ostatní.“ — „Zdá se, jako byste byl nespokojen se svým postavením?“ — „O nikoli!“ — „Nebo se svým postupem?“ — „No, upřímně řečeno, tedy to slylo poněkud spěšněji, nestálo by. U nás ale ob náhlého postupování nedostal ještě nicdo závrat.“ — Ten pán se tomu zasmál, a pak pravil: „Wíte-li co, milý pane, já vám poskytnu příležitost, že se hned můžete sprostít své úlohy; odezvejte mi tu depeši.“ — „Wánu pane!“ — „Ano, mně; já jsem císař Alexandr.“ —

Coťwa mocnář ta slova depoměděl, dal se Wasilij do hlasitého smíchu. To twrzení, žeby tento pán w sprostém kabátě mohl býti mocným carem, zdálo se mu býti pravdě nepodobné. — „Wý,

borný to nápad,“ zvolal Wasilij, „wy že jste císař Alexandr?“ — „Dovšient že jsem císař Ruský.“ — „Mladý důstojník čtveráctým okem na sprostého tohoto pána pohlednu, w žertowném úsměšlu mu pravil: „Slyšte, milý pane, když jste wy císař Ruský, tedy jsem já císař Rytajský.“ —

Alexander, jemžto se tato přiboda počala libiti, prohodil žertowně: „Znu! proč pak byste wy nemohl býti císařem Rytajským?“ — „Toho miněni jsem i já; tím samým právem, jako wy jste císařem Ruským, jsem já též císařem Rytajským.“ — „Skolizáť pak svého jména jste wy na trůně Rytajském?“ — „První, tot se rozumi že první. A wy, milý pane?“ — „Já jsem podobně též první;“ obvětil usmívavě císař Alexandr. — „Vramo,“ žiřil rozveselený důstojník, „právě tak jako já.“ — „Skolizáť rok svého panování čítáte wy?“ pokračoval Alexander. — „Šwemolný námořník zvolal: „Rytajský vás — newim ani jak se tato osluda w říši Rytajské nazývá, — at mne vezme, když to wim; wždyť ten náš letopočet přichází mi zcela rytajský, ale jak mile se domů nawrátím, hned se na to přeptám některého mandarina, a dal Wánu bez obkladu o tom pjáti bubu.“ — Alexander pokračoval: „Když pak zamýšlíte ebtud se odebrati?“ — „To záwisi od mého císaře.“ — „Tedy ode mne?“ — „Wa právě, prosím za odpuštění, brzo bych byl zapomněl, že jste císař Ruský.“ — „A wy císař Rytajský.“ — „Obá se smáli. Přislo se do úžle uličky na bařtě; tu se Alexander náhle obrátil k Wasilijmu a tágal se ho: „Mluwite německy?“ — „Mluwím; já mluwim pouze ruský, francouzský, turecký, a to se rozumi jako císař Rytajský po Rytajsku.“

Alexander přeběhl důstojníka, a přistoupil k jednemu samotnému panowi, kterýž jím právě šwistic přicházel. Ten pán, wázná to postawa, něco přes čtyřicet, muž přisného wzejřeni, byl též jen po městě oblečen. Císař Alexander pozdravil ho a promluvil s ním několik slow po německu, nawrátel se potom zpátky k svému důstojníku, a

započal opět mluvit: „Milý pane, máte přičinu poládat se za státního.“ — „Já to, milý pane?“ — „V mé osobě poznal jste císaře Ruského.“ — „Na to nikdy nepoznamenu“, doložil Wafilij s úsměvem. — Alexander nedaba se mšliti, pokračoval: „A nyní mám čci popřiti přiležitosti, abyste i krále Pruského poznal.“ — „Tot jest vyborné!“ zvolal mladý důstojník, „a čím dál tím lépe; na mou věru, to se vyborně zaplácá!“ — „A již se blížili ku králi Pruskému, neboť on to byl skutečně, jež car i provolání tohoto jertu pozval. Alexander pozdravil ho němým okřadem, řekl: „Pane! tento mladý pán jest důstojníkem mého loštwa, jež Wassemu Weličenswu představití čest mám.“ — Wedič Wili mi lastavě polýmul hlavou. Wafilij je wšsal nemohl děle smích zdrjeti, a potom pravil: „Wy tedy, pane, jste králem Pruským? Tot se rozumí, že bych tento pán že jest císařem Ruským, a já císařem Ruským, pak musíte wy býti králem Pruským. Tři mocnářové! Slysíte panowé, tot jest skutečně důležitě dějepravně okamženi.“ — „Wy tedy nechcete větiti, že já jsem král Pruský?“ — „Když Wás to těší, čci se té myšlénky s wrouceností držeti, proč pak by se nemělo blížniti tak newinného potěšení přáteli? W Prusích jest tedy jen jeden Pán Bůh, a po něm jste hned wy? Dobrá, to si čci řamatorat, to jest právě tak, jak na nassi lobi!“ „Na mé lobi,“ tak wolá náš kapitan wic než de setkrát za den, „jest prwni milý Pán Bůh, pak přijbu já, komandant, potom čwllli nic, a konečně teprw přijde car.“ — „A ten jsem, jak se rozumí, já,“ doložil Alexander. — „Tot se rozumí,“ odpověděl Wafilij s potměšilým úsměvem, a pak obrátiv se k třetimu tím samým hlasem pokračoval: „Apropos, bych jste wy králem Pruským, tedy mi přece řekněte, co dělá Wás Weronin? Žal pak te u Wás spoji?“ — „Děluju, wyborně, wšedco jest s mou mládou spojeno.“ — „Přeji wám štěstí, to mně těší, právě tak, jako u mne. Wostl Čináné jsou blažení, když mne

widi. Wás předchůdce Wedič Welf, byl hrabina,“ a pak k Alexandrowi se obrátiv pokračoval: „A wás předel Petr I. byl taký můj znamenitý! W pravdě jest mi líto, že se i já talowými welitány n mých přebřm nemohu wylázati. Ale počkejte, nesmím býti nesprawebním; wdyt můj dědel byl také hrbinou, a kdo wi, jestli by to byl Wedič i Petr dožal.“ — „Nuže tedy, čím pak se proslawil wás dědel?“ tážali se oba mocnářové. — „W bitwě u Gzeshmy i se smou lobi wyhebil se do powětří, jen aby se Urkům wzdáti nemusel.“

Rozjarná prostofečnosti a nelicená upřimnost důstojníktwa, urowňal své wolaosti, jižto se we swých řecch došli často dopustil. Ale mocnářové necitili se uraženi, ušbrz bawili se wyborně. Najednou žustal Wafilij stát, a začal řečnidou wchlumawosti: „Mili panowé, já císař Ruský, wládc říše uestě, tímte rýnamuji a na wědomost dáwám, že jsem sotwa před hbinou z daleké cesty k wozu slehl, že jsem ještě dnes ničeho necebl, následowně we slawu úplné lačnosti se nacházim. Weněwadž ny ni tam we wždálenosti lartáčowé rány spatřuji weso, kteréž mi hostinec uaznacuje, tedy čimn náwř, bychom uějalecho ebčerstweni pozili, k čemuž já oba své pány spolupanowitý přátelstý zru.“ — Alexander i Wedič se ukleniwšse přiswědčili, že pozwání jest přijate. Na to wessli do winárny. Na štěstí nebylo tam ještě mnoho hosti, a tal mohli mocnářové své intognito (zapřenon) proměstit. Wesslo se do wlašštni swětnice. Wafilij dal jidla přinášet, a také se jich státně držel. — „Panowé, dejte si čhutnat; jezte bez ošřchání, císař Ruský zaplati wšedco.“ — „To jsem já,“ podobtl opět Alexander usmíwaje se. — „Odyštte panowé, zaponněl jsem, že jsem jako císař Ruský Wás, své spolumecnáře se stolu zwal, ušleborně platim já.“ — „Prusko není wšhlé — dát se zahanbiti,“ prohebil Wedič Wili m, „protěž zaplatim já.“ — „To uemáže být, panowé,“ zvolal mladý důstojník; „ale aby hádce této byl konec, namřhuju, aby se uzawěla alianci.“ — „Alianci! Špolek!

nebo králi; hleď se měl jak sluffi postavít." Strážé čini počtu, bubny iachoti, mladý důstojník ohlíží se po veselých stranách; ale nemídi níkde ani císaře ani náterého krále. "To bych přece rád věděl, komu to trojnásobné vyvolání platilo?" praví Wasilij k svým dosawádním společníkům se obrátiv.

"Snad vám, císaři Rytajskému?" odvětil Alexander.

Ve Wasilijovi to počalo nemile pohrávat, neboť celá ta besawádní komedia počala se uřazovat za skutečnou prambu. — W tom spatřil Ruského generála k nim pospíchat; byl to w ojmowa Michelien, pob jehožto správou on w Wesě stál, a který iu Alexandra byl we velké wážnosti, a také jeho wplywem pojedí u dwora Rudwika XVIII. k wplyškým důstojněstem přišel. — W ojmowa se uctivě před oběma pány we sprostém oběru uklonil, a Alexandra "Wasse Weličenswi," oslowil.

Tu zbledl Wasilij a byl w nejwětších nesnážích; neboť měl teprw (omsem trochu pozdě) poznal, co se s nim dalo. Ale císař pohlízel na něj blahešlorně, a lastawěni slovy k němu promluwil: "Kuj teby, Wasse Rytajské Weličenswi! líbo-li vám uhyi odewzdat mi tu depeši?" — Mladý důstojník pobáwal ji s třeouci se ru-

lou, mocuáti a jekal: "Wasse Weličenswi! — Milost! Já jsem se provinil, a splanim svou šiji!" — "Už je dobře, milý pane, jen nezapomeňte na alianci, jižto jsme uzavřeli. Zat jni druhý článek?" — "Weličenswi!" — "Já chci vědět, jak druhý článek zní?" Wasilij křtal: Článek II. Na zejčti žwete Wy náš k Sobě, Weličenswi Ruské!" — "Dobře, ten článek já si zapamatuju. Pojdte milý bratře!" Car s králem Pruským eděšli a nechali císaře Rytajského samotného.

Důstojník se ještě ob svého lehu ani nezpamatoval, an císařský slůha mu pozwání na zejčtější den k císařské tabule přinešl. "Na mou prambu!" brumlal si; "o takové alianci se mi ještě dnes ráno ničeho ani nezbaslo! Toto císařské wyraženi, abá se mi, poneše dobrý užitek; a tussim že nebudu muset jako můj dědek pomoci prachowiny svou obměnu teprw na wěčnosti hledat. Wčil ale prý obud, wčil wyhledám své přátelw Maršana a Montjersona; a děj se se mnou co děj, teď dni co pobudu we Wídní, mujim dobře použiti. At žije alianci!"

Císař Rytajský ztratil se w dawou lídu.

3. Obraz z vojenského života.

(Die skulečnosti sepsal Anton Dudík, kněz w Hrubém Týnci.)

Nedaleko města Žatce w Čestě fousedni wlasti rozkládá se w úrodné a pojeňnané krajíně lidná a dosti úhledná wejnice D. Wěmát tam wejelo, obzřáště o poswiceni, když bujará mládež scházjejí se do hromady, w tanci a jiných zábawách si libuje — Mezi chasou ale poustal hlavně jeden mladil, jménem Zofes, pozerností ofatních pro stihlý swůj žrůst a pětnou svoji twář. Mež právě toto bylto příčinou, že swět a uwarne rozlešši podwobněji se na něho ujmínawly pobáwajice mu rukw takorla samochtě. Neflastný mládenec, ač teprw 17 let stár, zapletl

se do tenat chlipné tělesnosti, a připravil jistou nehojou děwoudu o wěnce panenský. Ach bolestná bylatě to rána pro robice jeho! Bármutek, swětšlá hanba a hněw bouřily u poborné směsci w srdci otce a matky proti synu, na něhož sobě posub snad přilá mnoho zaslábali. Dtec mu lál, malla mu křla, lastawého nemídel wice oka, wyháněu byl z otcowského domu! Co si měl ubohý, nezřuffený chasník počiti? Rozzmrzen jsa pro uřawících rozbroj domácí a chčje různice tyto jedním přetiti rázenu upřchnul jednou za switání a ubíhal k městu Žatci. Bylot to právě

za času francouzských válek, řekže wo-
jáci nutná byla potřeba. Přijda tedy
tam, krácel rovnou čarou do domu,
to němžto se na vojnu bralo.

„Dá čci býť wojákem,“ pravil k pfi-
tomným pánům. — Co jim uohlo býti
milejšího, nad tuto řeč? Viděli před
sebou mladíka wšeke a pewně postawy a
twáče příjemné, a pročež po nedlouhém
přemýšlení a prohlášení odpověděli:
„Ty's rýbourný jonák, ty budeš stárným
kyrkšarem.“ — Z bylť milý Josef od-
wedu a netaje svým rodičům o sobě
žádné zpráwy opustil po krátkem čase mi-
lenou svou wlast, aby se odebral do sou-
sedné Morawy. A podiwno! dostal se
na ležení právě do rodné kolébky pisatele
těchto řádků.

Tchřebjšího času byl tam ubytován
cibíl krysniidého pluku Swarzenberkova.
Wojenský nowácel wzhnamenáwoje se před
jinými pilnosťi, obratnosťi a sběhlesťi we
čtení, počítání a obzhláště w plani, stal
se brzy miláčkem svých předstawcůch,
jenž jej w násklonnosťi své také skutečně
po nějakém čase byli pomohli až na
čestný stupeň druhého strážnístra. Než
brzy na to přišel rozkaz, aby část těchto
krysníků obíhla do francouzské země.
Strážnístr Josef hlásil se u svého pla-
towníka, žeby tam rád táhl, protože tak
nečině seděti se mu nelíbí. Plutowník
pak nalezaje w něm rameno a podporu
w powinnosťech svých, nechtěl ho prep-
niti ubezpečuje ho, že paski zůstane, stane
se prvním strážnístrem. Než wšedšo do-
mlouwání nespomáhale. Wida plutowník
neustupnosť Josefovu považowal ji
za zpercu proti kázi wojenské a hrozil
mu, že ho do želez dá.

„Wubší,“ pravil odhodlaně stráž-
nístr, „ať se to stane, wšak jak wšsto-
jim svůj trest, sednu na lůn, a ujeđu
k basu.“ — Tato slowa odhodlaně pro-
nesena tak rozhněwala plutowníka, že
zúwimě ztřítnul: „Tu jsou dvě, klid se
mi hned s očí!“ — Josef učinio wo-
jeusťou čest ubíral se s tluloncim srdcem
ze dveří. Než sotwa wysšel, wšak už
jase na něho plutowník: „Josefe, wrať
se!“ Z stalo se. Tu mu pravil, aby
tedy s Pánem Bohem objel do Francouz.
Óle! jakým žuénám pobroben jest člověk!

Hned je tichým beránkem, hned opět žu-
tiwým lwem. —

Kdož měl wětší rabosť, nežli náš
Josef, když učinio připrawu na od-
chod, na svém koniku ujížděl?

Nu cež nepřihodilo se mu nic pa-
mátného, ale wesele a žimo wšludu, by-
lo to právě w měsíci roku 1814, když
wojska spojencům urychleným táhla kro-
tem na Paříž, aby tyranské woládě Wo-
napartowě lenec se učinil. We fran-
couzské zemi wzešla Josefovi šťastná
hvězda, kteráž mu dopomohla k wětší
důstojnosťi. Stal se totiž poručíkem
a ozdoben jest byl čestným křížem. A co
takowý obdržel rozkaz od spojených moc-
náků, aby manželtu jateho císarě Napo-
leona, Marii Ludowitu, nejstarší dceru
rakouského císarě Františka, i s jejím sy-
nem wojwodu Záhorským, doprovázel
se stráží wojenskou až do sídelního města
čisse austriade. — Ubohá! obloužena
bywši od císarstého svého manžela hle-
dala rovněž w úředu spásu, wšak chycena
bywši za řetou Loire (čti: Roar) ob-
rustých kofalů, dána pod dohledu rakou-
ského wojska!

Želo se bez průtahu s nepatrnými
přestáwkami dnem i noci, na kterěž cestě
pozorowáno, že Maria Ludowika
ustawičně jen francouzsky mluwí, a málo
se stará o ty, jenž ji k ochraně a bezpe-
nosťi určení byli. Již bylo z daleka
to temném morden na obzoru nebesťem
pozorowati nejwětší mawwici Swatostě-
pánské wže, kteráž w oku cestujících wic
a wice rostouc loncečně i s celým obrow-
ským městem w úplné se objevila sláwě.
D jak muselo býti tolem srdce císarowně,
anaz užtela opět rodný svůj domow, a
starosledý hrad svých otců! Wůz zastawil
se pod bránou u schodů, a poručil
co welitei strážě telefně ubíral se po níh
zhůru do konnat císarstých, aby s piše-
mnou depeši donesl Františkowi císari
důležitou zpráwu, že jest už zde se wza-
cnou kořisti. Co pocitilo srdce otcowšlé,
hlubece již zloužené tehdejšíh časů —
jaké city je w něm ozhmaly při zpráwě
této: kterěž péro může to popjati, a který
jazyk to wplowiti? Zolít alejisto, že hluboký
prozrazowala žármutel twáče císarě; nebož
ubohý otec potichu — plakal a se jowžil.

Nakázáno, Marii Rudowitzi, kterážto před krátkým časem ještě seděla na trůně nej-mocnějšího císařství nalezajíc se na vrcho-lu slávy, nyní jako zajatou a opovrženu obemvzdati do ruce sevřeného otce; pročež přišel císař František sám osobně až se dvířkám vozu, v němžto s toužebně bo-lestným ocelávala srdcem dcera sličného svého otce. Ach, jaké to bylo shledání, jaké přitoučení! Otec vidí nešťastnou svoji dceru převázanou za muže, jenž ce-lou Evropeou otlápal, vidí manželku, je-jížto manžel obni mžďalens, na pustém ostro-vě svo. Seleny uprostřed nepřehledného moře dlouhou chvíli sebe samého stráviti měl! Te-pruž když první námal sladkobolných citů v srdci otcově a dceřině se byl ulehl, mohl císař ohlednouti se po těch, jenž byli doprovázeli na kadeř cestě brachu jeho Marii. A tu mu hned do očí padl sličný poručík s křížem na mu-žských prsou.

Žalil se mu náš Josef na první pohled; neboť v pravdě byl sile-šketným mužem, — pravým vojákem! Dotazován na to a jiné, odpovídal skromně a určitě, a posléze pobámana je-mu odměna. Než poručík nepřijal ji vyprosil sobě ob cizí milost jinou. „Vásse Veličenství, Nejmilostivější ci-saři!“ pravil voják, „rád bych se pobi-val do své vlasti, rád bych zase užel své rodice, pročež snázně prosím o do-volenou na nějaký čas.“ — „Máš ji mít“, bi mu volně císař a propustil jej v lásku. A také v skutku doručen mu v krátké list, v němžto se mu povoluje, odebrati se od vojšky do drahé státny.

O jak se radoval, jak plesal v du-chu svém poručík, an po 17 letech opět viděti měl své hříšné, své pšátely a bohdá i své drahé rodiče! — Neboť podobnou, po mščen ten čas neměli ani rodiče ani syn o sobě zprávy. — Zastihlo tedy potěbné připravu na cestu obrátil se v tu stranu, kde milená jeho vlast leží. Co obratný vojin a šlešh v záležitostech vojenských uměl to vzdychal tak nawlitnouti a nastrojiti, že mšluby dostával připeř. Tim způsobem ubí-hala cesta rychle a v krátkém čase přijel do jedné osady aš 4 hodiny od robné kolébky mžďalens.

„Kde přebývá pan vrchní?“ táže se mimojducích.

„Tam, kde ten veliký dvůr“, zněla odpověď.

Než podobná! náš poručík nezahl suad ještě nikdy tolik strachu, jako právě nyní ubíraje se k panu vrchnímu. Za-čtyš mžitni hlas mu ušawičně šeptal, že bude mít notnou ostudu a nemšlou hádku s panem vrchním. Přiblížil se k jeho obydlí viděl, že před domem stojí kočár, do něhož zapřazeno čtvero koňů. Maje za to, že vrchní chce nškam objeti, zdvojnásobil svůj krok, aby s nim ohledem připeře ještě v čas vyjednatí mohl.

Zastepav na dvěře, uslyšel ošře zvolati: „Dáte!“ — Mejda do světnice vidí vrchního státi u ošna, jenž bez po-chyby hlekl ven, gdaž jeho přiležitost již před domem připřotowena jest.

„Co jest vaše žádost důstojníku?“ táže se vrchní velitelštým hlasem.

„Já přicházím s prosbou, by se mi zaopatřila připeř do nejbližšího mšta.“

„Aš, co připeř; řadby kábel štěšby připeř!“

„Ne, prosím, jen ne tak gburta!“

„Nusi se člowěť rozhněwati, pro- tože toho pronášledowání již mnoho.“

„Já ga to nemohu. Prosím o připeř!“

„Pobejte mi poukázku.“

„Tu jest.“ Wytáhnuw důstojník papír z tobošky podal ho p. vrchnímu. Tento prohlížeje gwillku spš pravil důrazně:

„To jste šl sám napsal!“

Mžžeme sobě powážitt, v jaké ne-srází se potácel náš Josef! Jeho předtucha o jakéš nepřijemnosti nyní se splnila. Než jaskolin ho keč vrchního poněkud pomátla, nikemě nepotratil přito-mnosti ducha a mžchopit se odpověděl rázným hlasem:

„Pane vrchní, to je urážka wo-jenšlé mé cti. Ostatně ueni wám do toho gžola nic, gdaž jsem to já sám napsal, čili nic.“

„Jak pak se ráčíte jmenowati?“ tágal se chladněji vrchní.

„Máte to tam napsáno“, zněla ob-pověď.

„Odkud jste?“

„Čtěte ve spisu.“

Při této pobídné rozmluvě upíral vrchní oštku zraků svých na důstojníka cizince, mluvil ho ob paty až k hlavě, a podobalo se, že i jeho tvář prve zamračená poněkud se rozcvičila! Po bouřce bhová jasno; rovněž vzal i zde vřjem, na začátku smutný a povážlivý, radostný a veselý konec. Aleboť po úzkostlivé předstávce tážal se vrchní:

„Nejmenujete-li se Z o s e f R.?“

„Dovšsem.“

„Nejste-li z D.?“

„Jsem.“

„D buďtež mi tedy vítán, příteli brach! Naše známost sáhá do dětinských našich let, ktežto jsme spolu do školy chodili.“

A při těchto slovích libá a objímá přítel přítele. Sned volal pan vrchní ještě svobodný na svou hospodyní, aby prosfela šůl a přinešla, co ji kuchyň a špižárna stýká. Hobovalo se notnou chvíli, při čemž se poručil na veselicos pana vrchního mýptával. Posléze řekl vrchní:

„Příteli! před domem máte příptez, ješte, kam chcete.“

Gle! pěkný kočár a čtvero bujných konů byleť zajisté vzácnou příptezi. Doporníci se důstojník s velkým poběhovááním od vrchního posadil se do vozu a zaprašením v koních uháněl k domovu.

Perníček žádal sobě kníhla, aby jako štela přeletěl mohl kus té cesty, kteráž jej dělila od otcovského domu. Kluznice, kteráž před 17 lety z vlasťni jeho winy byly rozhrnaly blaho a pokoj domácí, upadly v zapomenutí úplné, a cit bžtině lásky a vděčnosti ožymal se mocně v prsou jeho. „Ach, jaké to bude sladké šlebání po tak dlouhé době! Zast to pkeťnapení pro mého milého otce a neu brachou matek, až mne najednou před sebou spatřil! Oni mne chybáci už ani nepoznají! . . .“

Takové a podobné myšlénky chybly nyní křizem a křizem v hlavě, aniž pozoroval, že již vjel do vesnice, v kteréž ponejprv ušel světlo světa a prvni léta pacholetství svého tak libezně byl trávil. Vše nasegnul takofka ve sta-

rém potádku; na staveních malá aneb zhlá jádná změna, kominy tak dobře čněly ze stěch staměných, jako za útlého jeho věku, polůček vinul se křotem tak dobře přes uhlazené laminky, jako před 17. lety, jen tváře mimojedoucích byly mu na mnoze neznámý. Aleboť mnozi z těch, jenž za přebhování jeho v domě otcovském ve věku byli dospělí, obpětí-wall již pob zeleným drnem, anebo pro své šebiny a vráskovitou tvář uedali se pozuati; ty ale, s nimžto jako klaspec a mládenec pohrával, proměnili starost a rozličná trampota i dle jemnější poboby. Kř tedy dlu, že důstojník, znaje málo kterého, sám nepoznáu žůsal.

Dovšsem že ptičez ciglice v krásném povozu notný poroť ve vesnici učinil, obžlášit an žůsal u hospody štál a důstojník do ni wessel. Mýptává se opatrně a chytře přítomných na tu nebo jinou wěc ptišel také ve své četi na rodinu svou.

„Ještě-li žim již R. a žena jeho?“ táže se.

„Ten již před několika lety umřel!“ byla odpověď. „Ztratil se mu syn. Zast často ho žpomínal! Jeho žena ale až posub žije.“

Zpráva tato ohromila hluboce šedce synovské, kteráž slabon naplněno bylo touhou, že užti tvář milného oter. Než ubožák wšel se najednou mamána ve španilé své nábtži! S tiji a s welltým namáháním ubuřim štu trpkého žalu obessel z hospody wen, aby braché své matce pobati mohl zprávu o jejim tak dlouho pobtešeném synu.

Mnulosi mihala se mu v paměti jako v živých obrazích, šedce bylo těžké a slabobolným citem naplněné, kžž se přibžžoval k nepatrnému domku, v němž, to npi obžlášil jeho matka bydlela. Wejba do jednobuďč žžž spatřil matk svou pořadající domácností. Čtiel ji na šiji padnouti a žulibati vráskovitou, dobromýšlnou tvář, čtiel žžžknouti: „Matko má! Gle syn twůj!“ Než ptiwšly na rozličné šwžele a nešnáže, a žuaje přemáhati žžžosti své, žžžsal wá-nem wultřních citim nedaba se sned poznati matk své. Zato ale, widouc před sebou wojina mužného ušlela se poněkud,

možná, že to bylo ušetnutí slabě, an si v tomto oklamání zpomněla na milence svého syna.

"Přínáším vám zprávu," tak začal mluvití voják, "přínáším vám zprávu o našem synu."

"Ach Bože na všofstek! o našem synu?"

"Ovšem; onť jest při vojskě, je zdrav a vede se mu dobře."

"Aby můj syn jest ještě živ? O těchdych ho ještě jednou spatřila!"

"Nestarejte se, matko; Bůh vám i synu vašemu popřeje milosti, že se v brze shledáte."

Než v proudu řeči pozorovala utrápená žena jaksi cizí doměleho cizince, a oko její utkvělo na jakémsi znamínku, jakž bystrozrak v obličejí měl. A povímané! právě toto znamínko bylo příčinou, že v srdci materském dožrálo přefwědčení, že tuto stojí před ní vlastní její syn. Nemohouc se děle přemoci a vidouc tuto přemět slabě touhy své, zvolala u něžném pocitu: "Ach ty's sám můj brachý syn! Ty's sám můj Zofel!" — A při těch slovích objímala

jej, líbala a tišla i srdci svému. Co si ale počíti měl syn, an uvnitřní hlas mu pravil, že jest prozrazen? Měl-li snad ještě děle přelévati a tvorbosijně tvorbíti, že matka na omyle jest? Nešlo to více; — nýbrž líbáním a celowaním matčiným rozproudily se i city jeho, a on doložil: "W pravdě! matko! jsem syn wáš!"

Když popíse radost, v kteréž se ločala matka i syn při svém shledání! Se synem rozšla matka nová hvězda, a svítíla ji jasné v temných bobách zimota; onať nalezala v něm svou útěchu v jármutku a podporu ve štáti. A když po nějakém čase opět nastalo loučení, když brachý syn bolestnou plakal šlu na hrobě zesnulého svého otce, bylť sice toto loučení trudné a žalostné, než myslénka, že se asnad brzy sjdou a se nerozloní na věky, mírnila matčin jármutek bobáwajíc ji sily, by neklejala. A tato myslénka stala se tatě pravdou a skutkem.

Dejž jim Bůh odpočinuti lehké a dusse jejich ať jsou na všofstek owěněni newadnancim wěncem otcowské, materské a bitcí lásky.

3. Jak to u mého dědečka vypadalo?

(Den je zimota řemeslnického, ob Zof. W. Křistau'a).

U Blaňanských soustaji — jsou to praji. Dědeček stojí za stámem a porovnáwá cewky, aby wlaťna dobře připadala a na sukne se nestala žádná chybka. A již se soustá, již se plede, wlna se probírá, cewky se natáčeji.

"A kde pak jsou holky?" pravil na to dědeček, pohledna do sousta i wšchobn.

"Wlastně ještě spíjí," probobil mrzutě towarýš Wdam, poněwadž by si byl sám ještě rád pochtrpnul.

"Že spíjí?" divil se dědeček a wrtěl porwážlivě hlavou; pak na sebe rychle sabát bobil a pádil do komory.

"Drogárto, Hans, Wepičko!" jal se dědeček holky budit. "O ty lásko Wauč! To si porwážme, již tu biť den, a oup se ještě po petkách porwalnít. Wotwa

tomu několik roků — nebáwno to wšfšlo ze školy. a již by to builo až do Božího wečera. Wewite-li, co jsem wám ondyho powíral?"

"Ale, tatínku, wždyť ještě celý Xýn pokojně spí"

"Nic to, co je mi do Xýna. Celý řdky je celý Xýn oběhl, oběhly byšle se tatě?"

"To já nemyslím, tatínku, ale wždyť je ještě sfero!"

"Čero? Z ty můj umučený Spasitel! Wessyslela jsi koshouta křkbat? Wřlínští stau?" W tom se dědeček zamlel, nasslouchal, ale — nasslel! — neni slyšet na stauw zulfati, i otčíl se rychle, dal holčám přístný rozkaz, aby w

chtěl ji obejmouti. Tu byl oheň na stěse. Dědeček se otočil, pobídl Kluečana neráz-
ným pohlawtem a dobá: „Kdo u mne
za práci mimo služnou mzdu, jídlo a piti,
nemluvnou rozprávku a nocleh — ještě něco
jiného pohledává, ten nechť se sblíží, —
tu jsou dveře. Poroučím se, pane Klue-
čane, já o něho nestojím. Takový tla-
chal a prostopáší: to mi pěkný chasník.“
Kluečan se rošťal k obchodu neměl, obvolá-
waje se na pana Windmühla. Dědeček
pospětal coši Abamowi, Abam wysšel
wen, a dědeček se zase ozwal: „Pan
Windmühl sem, pan Windmühl tam;
tady já pán! Teď táhuul, má své věci
na dvoře u vrat!“ Kluečan se nehybal.
„Dobře, sedil tedy. Zillpe, dosti pro
brábu.“ Dráb přišel, chopil se prostře-
kého hesta a wynesl ho s Zillpem na
ulici, — dědeček pak pomohl Kluečanu
na dva dni do kládku. Tak to dědeček
vždycky dělal. Nechtěl-li takový panníček
dobromolně, wyžádal si úředni pomoc, a
drábové wyčistili dům od nečistých lidí.
Wšak coši takowého se jidla kdy stalo.
U dědečka býwala jen wybraná čeládku,
a ta o to sama dbala, aby neměla mezi
sebou wšelijakou smůl. Dědeček byl ba-
leto široko wyhlášený, a stálo to za to,
nezoglobiti si ho. On byl takto uctěná
dobrota, ale když se rozglobl, tu byl hned
horší. Každý se musel u něho pobrobíti
domácímu požádku. W pátek nedostal
masa, al se wadil nebo prošl, jen to
nesměl nahlas dělat, sic by ho byl dě-
deček hned ze dveří wyprohobil. Když
se zrouulo šekání, musel se každý hlasitě
mohliti; w noci muselo nejwětší ticho
panowat. Dědeček netrpěl noční toulky.
Nepočestné keci, opláché šprýmy, hanebné
písně w jeho domě nikdo neslyšel. Do-
woll-li si pak kdo cos podobného, tu ho
dědeček hned offil, wypowěděl mu své
stavení, svou službu, a ten se musel o
ostatky bráti.

Nejen ale dědeček, i babička se wy-
značowala jakousi rázností a důkladností,
což lidé nazýwali „possečilou a wlaste-
ností.“ O, jak hezky byl pohled na její
tuhý čepce, počestný šáteček u krku, slun-
čnouček, široké sukno, čisté rukawy a so-
něné šticewičky. Byla to naša panimáma!
Řáda si pohorowila, jen ne blouho; kdo

přišel, byl ji witán. A co to bylo za
hospodství, a jak se jí batila práce! Hned
byla tu, hned byla tam. W kuchyni, w
stobole, w sklepě, na dvoře, w chlévě
— wšady měla oči, wšedco wěděla, že
se jen co kničlo, nic ji neušlo, a při tom
míwala práce plné ruce. W celém sta-
wení nesmělo žádnému na ničem scházeti.
A jaká čutná jidla uměla strojiti, jaké
rozmanité omáčky, došky z bílé mouky,
kaší z krupičky, knedlíky jako jablčka; to
pak bowěbta tak míle okotenil, že se je-
dnomu pro samou vůni nezdálo jinak,
než že je někde w lékaru. K nuzi mé-
mu se bowbta wyborně.

Díti Martinowy (— nebo
dědečka w celém městě jinak nejmeno-
wali —) mohly sloužiti za wzor wší
městské mládeži. Nejprbednější wlastnosti
jejich byla poctiwość. Wždy mlu-
wily prawdu, wše jim šlo ze srdce. Wo-
habojnost a sprawedliwost jejich byla pa-
trná, a co se prawdlosti týče, w té
jim nebylo rovných. A i žběta je we-
bla po též cestě, jako Martin, přibr-
žowala je k čistotě a pořádku.

Ustáime wšak již trochu, poledne
se blíží, z konině se koutí, we staveních
se sluče wšechodul do poliwoty, — w tom
tu zawjni slavně „An jel Pauž.“
Chasníci zastawi staw, dělnice obloží práci,
holky nechaji wlny, dědeček žustane šát,
wšichni sepínají ruce a stojíce wykoná-
wají modlitbu poledni.

Už jsou hotowi, oběd uckyšan, po-
linka na stole. Dědeček poručí Abame-
wi, aby řikal modlitbu před jiblem hla-
sité. To byl už tak obyčej, že se vždy-
cky ten na hlas mohliť musil, kterého
dědeček pojmenowal. Z jedli — měli
bramborowou poliwotu, maso s otůrkou
a čičku s octem, bílý chlebiček přitufo-
wali.

Bylo po obědě. Do jedné hediný
se wšichni susedně wyraželi na mlátě ne-
bo w zahrabě. Pak se šlo k práci. Wti-
šli chasníci z waldy, chopili se utkačeho
sukna a waldchowali se, popřihaj je česal,
kartáčowal, poskřihowal, lihowal a lešťil.
Wti té práci pomáhal obyčejně jeden
chajnik dědečkůw. Wše šlo ryčně tu
předu, než se člověk nadál, bylo sukno
hotové a probáwalo se.

„Přijde kupec, chce sukno; dědeček ho zavěsí do komory, osazuje mu sukna, povídá cenz, chováli své zboží. „Sleďte něco, Martinku, přimlouvá se kupec. „Nesleďte, nemohu.“ — „Vypoř pět grossů, abyš pkl touh ptece něčeho pochytli.“ — „Nesleďte mi,“ odpoví dědeček a burdí se, že se mu w suknech tak blouho prokřívá. — „To je ptece jenom trochu draží,“ bí kupec. — „Tak je nechte a jděte s pánem Bohem!“ řekne na to dědeček, složí sukna a jde po svých. Kupec jde, obfud ptkšfel, chobi po souleuicích; po blouhém čase se ale vrátí a řekne: „No Martinku, když nechcete opravdu něčeho slewit, teby je sem dejte.“ — „Myslite, že jsem dnešní? Zbďte s pánem Bohem, já pro vás nemám žádného sukna.“ — „A tu může prosit, jak chce, dědeček mu wice ani lofet sukna neprobá, nebo to ho wčtne mzi, když kupec ob něho k jiným soulenitům odejde a potom zase přijde. Toho nemůže nikomu zapomenout. Což je mu také o lofet sukna; ať probá, nebo neprobá, co z toho? Řemeslo jde silně, když má několik balitů pohromadě, posle ho do Lince na jisto, peníze přijdou co newbět a je hotowo. W Linci znáji dědečka tuze dobře a práwaji se o jeho sukno, jako o glato. Znájiť dědečka, že je kapitální řemeslník, nebo co je práwba, to je práwba, dědečkowo sukno je wzbor přena. Každý na ně brzi, každý chce mít jeho sukna. Jini řemeslníci také dělaji, pošlaji také do Lince, ale často je přiwážaji zpátky; — proč? — nemohou probat, je chatrnější, slabší, daleko slabší dědečkowa. Z křává jim dědeček: „Buďte pilni, zařídte si domácínost podobé mne, hleďte na pokádek a dobližejte k chasníkům, aby byli kádni, poctíwí a nábožni, přebchážejte je dobrým příkladem a nespířte si bí spátným suknem, pak wám pán Bůh požehná.“ „Ba nepožehná,“ křávali soulenici, „to wy máte už tak štetí!“ To wšak dědečka dežralo, že o požehnaní Wojim pochybowali, i řekl jim: „Zbďte teby s pánem Bohem, a dělejte si, co chcete.“ Nebo dědeček chodíwal vždydy rovnou cestou, řekl každému bo

oči, co mu na jazyku sešlo. Za to ho musím také pochwálit.

Zatím se ptkpobíwalo. Zwonilo se k lekáni. Wšichni se mobilili. Licho w bílné, nebo po práci chutná obočinel. Z wečtelci, — měli kyselé uleto a každý dostal lín wprážowého chleba do něho. Na to zawolal dědeček hosty k sobě, otwkl šitni, wopdal peníze rozličného bruhu, obpočítal je a dal každý jistou část. Na to jim ukládal rozličné ptkšlady k wypočtění, které často w obecném žiwotě ptkchážaji. Rozárta přebšarowala obpějné probawáčtu a Šana a Pepička kupowaly. Ty musely přeb dědečkem mezi sebou smlouwati, wyplácely peníze a dostawaly nazpátek. Dědeček dáwal zatím dobrý pozor, zdali dobře počítaji, nic mu newšlo; hneb opravowal, hneb napominal, hneb si to dal opakowat. Tak musely hosty každý blouho počítat. A proč to? — Aby je w žiwotě w peněžích nikdo osbítil nemohl. — Wšborný to nápad, dědečku, práwé wyučowání názorné; šloba, že nalezá málo následowníků!

Čelábka se zatím bawila, meze sluffnosti při touh nesmic přetřeciti. Ona toho také newcímila, znalak dědečka, a dědeček znal ji. Što se do služby jeho hodil, ten tam wydržel mnohá léta, až se oženil, anebo byla-li ženšá, až se wdala. Lepší služby nebylo w celém okolí. Dědeček kádně platil, poctiwě o chasu se staral, přibal, když se kdo přicinil, darowal tomu neb enemu to i ono a byl pečlím stejnou měrou o duši jejich. A jak rád pomáhal nespšlým, opuštěným a bdným! Prosítekšwů k tomu mu nikdy nescházelo. Bůh mu žehnal; hojnost panemala w jeho slaweni. A proto se k němu často jeho staří towaryšji a čelabinowé utíkali, o pomoc jej prosíce, a dědeček, poctiwě-li mu prvé byli sloužili, nebyl skoupý, dal hrachu i čočky, mléka, šýra i másla, žita i pšenice. To bylo u něho už tak práwidlem.

Konečně se šessla wšechna čelábka, poslešla a mobilila se s robinou dědečkowou rúženec. Dědeček se mobilil na hlas, ostatní ho posseptmo následowali. Bo mobilíbě se každý obetral na své lůžko, howor utíchl, w bílné jako na pou-

stít, nitže žítvé dusí se spáčením — po denním ruchu ani sluchu. Z ta nemá tvořit je pokojná, jakoby věděla, že děveček v noci hynou netrpí. Už kdýž opět kochout na smetisti třikrát zalétkal, oživilo celé stavení.

Tak to chobilo u mého dědečka. Řežby se ble něho mnozi z nassich čemessniků tičili, čemesslo své řádně proměděli, o bla-hobyt čeládky jak dufferní, tak těles-

ný pečlivě se starali, děti své v šázi Boží vychovávali, prošle živi byli, marně peněz nemýdávali: pal — pal by zajisté odštěhovála se kiba z mnohých nassich čemessniků domů. Vochabojnost, pracovitost a šetrnost — toť jest trojlist, kteržby si každé čemessnik hlukolo do srdce vštípit, a ble něbož by se pomžby řiditi měl. Tak to ale aspoň u mého dědečka chobilo!

3. H o ř i s l a v a.

Frant. Veber, farát Milotický.

Dlvať šte se již z rána na oblohu nebesou? Tam na východu obhaluje se záclona lože nachového, třpení zlatošvenci rozpřádá se po blížích sobě vrcholách; — ještě není došený den; neboť nad nížinami volí posud tuňavý závoj noci; jen zora milolihý obličej svůj plánu ke kvitřím slami vpládnám — jakoby plakaly, že dlouho jím bylo trvati v testu mrátoť — aby již vzešla a slzy ještě v bracholany proměnila. Jaky to velený pohled! — Tu vychází slunce, mocně se berou paprsky jeho do širého světa, přeshlovely tuhy boj s tělajicim a se vrácejicim mráty. Z vůloli bojenný hlas zvonů, oznamujících tajemství vtělení Syna Božího. — Kdož může v tomto olamžení chladným okat? Kdož neshlou hlavy své, aby z plněho srdce nezvolal: „Wellť šti Bože a nejwšd dobroti wš!“ Jaky knobenně slunc welid, aby roháželo nad zemí: tak již šelal také Slunce Sprawedluosť, jimžto osprawedlnění důvěrně můžeme se obráćeti k Tobě, wolající z nešťubstých hlubin biskupného sedce: „Děťe náš, jenž jsi na nebesích!“ Aťšak jak mnoho těch, kteří nechtí widět tuto slávu, welikost a dobrotu Boží! Jak mnoho těch, již to tvrdím nebo lenivě u hovice sobě spánku, newědi něčeho c uocně pohnduce ranní doby tu pomžnešení ducha svého z prachu pozemšťosti ke Zvůrci

svému! Jak mnoho jest těch, kteří, kdýž se byli položili na večer, nezubí ani bojenný hlas zvonů, ani mocný proud svěkla; jichž tepnu poslední trouba a ujelšťá probudí! Jak mnohých nalezá světlé slunce na vzdor mši své tráse, kteří v hokřích tonou sliz!

Ať mnozi ctů talomých nezual, plníty přece nysl rozřasného Slawatý, učitele wšwálenič, kdýž se procháziwal, aby čerstvého ranního wzbudnu užil. Jaky obyčejně, bral se i dnes nazpět od blížého lesika, kdežto slabému šloketu slawla naslouchal. W nábožných myšlénkách pobížen trácel cestou svou welie osamotněl suffern, kdežto pojednou zaražen zastawil troť svůj. Z wuitra bylo šlyšet ujedawň plác a bolešné wolání: „Waměnko! maminečko brachá! již mne jen nebite, wždyť již půjbu a wyuasnažim je, abych hodně muobodo nesla!“ — Kdýž plác a bďowání nebylo po běšši čas trwalo, maloty si ho byl wšimnal, an dobře widěl, že „metla wphání bďti zpekla!“ Kdýž mu to ale tuze dlouho trwalo, ptkročil blže, a co spatřil? Erde jej zabolelo welmi, kdýž welid otnem na polo rozbitým dťwu aš šestiletou na zemi ležet, již nemilojrbdá žena za wolaw táhala, wšwana špalapa a ukřtně blla. We sprawedliwém rozhorlení nad newidanou zchowadlosťi jak se wolati: Aťe pro

živého Boha, Mstibruho! Co to činíte? Je to materské ládání? Mstibruh jádné bímoté žvike se svým mladým tak nezachází, jako my s dítětem svým! Hned mi přestáňte, sle — Mena-
bavši se glofná žena tak nemilého překvapení, zarazila se poněkud, avšak pojednou obfella: „A co tomu po tom, když nezabárné dítě své trestám?“ — „Trestá ano; ale ne tak satanští s dítětem nakládá!“ —

Tu tepru žena se pobívala na mlumicích a poznávala v něm všeobecně rázného pána učitele, zpomněla si, žeby to špatných následků miti mohlo, kdyžby se o takovém jednání lidé dověděli, a proto počala roztrhanou záškerou oči sobě utírat, jakožby chtěla plakat, a plačtivě vyhládala, co musí vsíliti s nezdarnou dezerou. — Pan učitel zavrtěl sice hlavou, poučiv však ženu o křesťanském způsobu trestání dítek obfella, an právě Mstibruha pravila k děm, ale tak, aby to svědek jejího tyranství slyšel: „Ten panu učiteli k vůli odpustim ti, budoucně ale buď lepší, zpomeň si na Ježíška, jak on maku svou poslouchal, a pak tě jistě nebudu muset trestat!“ — Než se dále s panem Slavateu seznámíme, zeptejme se, kdo byla Mstibruha a kdo dítě ono? —

Až před 37 léty narodil se Synek Lenoch z vojny do rebistě svého, do Chválenic, a přivezl si Mstibruhu, s kterou již na vojně seznámil se. Iméno jeho značilo jeho nejmilejší zaměstnání, totiž — lenost. Synce we škole, ač nejvyšší pan učitel všemožnou práci si dal, aby mu šel k učení přistla a on pak bysi rádným byl členělem, nechálo se mu do učení. Škola byla mu pravou mučirnou, a zabloudil-li tam, obvracel svým nehebným chováním i pozornosti ostatních žáků ob pana učitele, tak že konečně na okamžikem mše sedávat musel. Tot se rozuji, že den, na který již poslednímráte do školy šel, byl sratwečerem, a den druhý, we který již jen ostatní děti do školy jít mohl, nejmotivším svátkem pro něho. Než svátek

tento netrval dlouho. Matka, která nejvíce vinna byla přemráceného vychování, která časokráte posléšty jeho vymlouvala pravie, že je ještě malý, že až ebreše, lepšíim bude: matka ta počala brzy cititi, že on je v domě pánem; rozmohla se však konečně, a milého Synčka za jebného krásného rána když jenině ze dveří vystřčila. Synce myslil z počátku, že je to jen tak žertem; když však k obědu ho nevolala, ač se ošlo domu potulemal a právě dneš hodně vzdorovat dšl, a k večeri mšeho bylo dost, jen jádného jibla: pojal hrustlý úmysl, že půjde — sloužit. Vypaw se na půd šel si v skutku hledat službu. Dlenho jej jádný nechťel, až konečně jeden seblál, když mše dobré sliboval, za pohůnta ho přijal. Než co nechťel zů soub? Malach nechťel ze slajny, až hospodář pohůntowi několik uctných zosabil, a z pastvy ho nebylo možno dešat spisse, až se mu byla hebila na kř ohlávka, která napřed na Synčowých zádech a ošelo jeho uffi potancovala. Tot byla přece svěrole nestřhaná; a proto hospodář po 14 dnech Synčowi porabil, aby raději obfella, že potom snab malach lepší bude, a nisto mžby poblabil ho po přátelsky listowou masli, zvláště když se dozvěděl, jak slamina a třeba i svromá uzenina po kouřlách z komory za newinušin a věrným čelebinem vyfakowala. Co mehl chutinka za to, že jej nestřšiti tak tuze přenášlebowalo! „Wěťte mi, matičko,“ tak pravil, dešed domů, „já jsem se musel narodit na nestřstný den, nebylo mi možná tam vydržet; k tomu le wšsemu se mně nedali ani najisti!“ — Než utatce uctělo se jassi měit této, ač Synčowen cti stvrženě prambě, a bez milosrdensky jej zase vyhuala. Musel zase jít sloužit, weba ale, žeby jeho služba i okolným obywatelům prospěšna a potřebna byti mohla, odebral se do blizě wesnice. Od té doby, to musíme říci, sloužil jak sluhi. Na newý rok šel do služby a do sw. Štěpána sloužil věrně, třeba — 12 pánům. A tak obfella všeko okoli, když wojensiti důstojníci, kterým pan představený obce něco o hobbnosti a rozřasnosti jeho pospětal, při odvodu naň oš wřšli a hrůšiwí jeho

i vlasti tu prospěchu obrátit chtěli. Stal se tedy wojínem. Po odvodu šel domů, žil, jak myslil, že mu žiti sluší — a hospodů do palírny, a palírny do hospodů, to byly jeho procházky, potkal-li kněze, Bůh chraň, aby cepici sňel, vždyť pravil, že je cisářský muž. Při skutečném odchodu k wojisku nenatíkal žádný o něho, jenom žid, kterému na památku roštědy otna rozťáskal. Jak mile se trochu na wojně obeznal, byl jakoby předchůdcem oněch lidumilů, kteří ve 48. roce ohlašovali světu, že je to obháječ vlasti nebudstojné, aby desátníci ustavičně jako na strach hůl nosili na levé straně a na pravé císařské šavly. Proto také, když pro horlivost a vyplnění wojenských povinností často trávil božskou, jakož i pro mravů neúhonnost za desátníka ho povyšili do čtveřice, položili jej na lavičce, a červeními šňurkami přivěšovali mu hůl na zadní část, aby, když měla na levé straně šavle, lidumilé srdce nad neúspěchy se nepobouřilo. Od první důstojnosti kráček se bruhé a le třetí a le čtvrté, až konečně, když u nás panovali passové jako v Turecku, a když bylo v občeji měřiti vojšší stupeň hodnosti ne dle množství konských ocasů, jako se to v Turecku děje, nýbrž dle množství holi: mohl se stát nejvyšším vojenským passou, an žádný v skutku 350 konských ocasů nenosi, třebaž on svých spravebních 350 holi do své očí bleskl. Také byl ještě jemu k vůli nový řád ustanoven, o němž bychom ale zde na wensku nic nevěděli, když nás o něm nebyl poučil. Když se ho totiž soujed Bacek jednou tájal, co znamenají ty pruhů na křtu a na zádech, vztyčil hlavu a pohrdavým hlasem pravil: „Vy jste zde na wensku přece jen sprostáci! S w čas poloje musí se wojáci cwičiti, aby, když wojna wypužne, mohli se jak náleži chovat. Tu se často stává, že bývají wojáci nepřátelů obličen a wywážne-li, stává se resem, je hož sláva i nejpozdnějším potomkům se zvěstuje; já jako udátný wojin proběhnul jsem 12 krát mezi 300 muži, a žádný mne nechytil. Na odměnu toho hrbinství

stal jsem se úbem řádu „žádných pruhů svého.“ — „Tak?“ odělnul Bacek, a šel po svých, přemýšleje o divném tom řádu. Když se tedy náš wyznačenec a wojný navrátil, bylo mu tuž sprostě, aby se chytil ruční práce, a k tomu paníčka w šepci a se slušně čníkem, který každou neděli a swátek nosiwala, aby ji slunečko, které přý w neděli a w swátek nejvíce páli, něco na bělosi roztomilé twárinky nepolazilo — to by bylo krásné! — O panice této nebudu sítiti slovo. Když si můžete pomysliti, žeby se nebyla Synkowi oděla, když nebyla hodná byla. Ten užtoprší pan farář newybáral jim welskou čest a hodně po wenskovsku žádal swaдебni list. „Jsou pak přece jen ti kněží,“ říkával po takových dotázkách Synek, když přišel do hospody, „divni; my se máme tak rádi, jako bychom byli sesbáni; nač tedy swaдебni list?“ Konečně wšak, když i představený obce dotíral a wyzwědače asi přelstě sšetrát za tšyben do domu jeho posílal, kteří šel tam netuže po přátelsku počínali, chytce paníčku postřkem poslat, obhobal se ke swatům, a pan kaplan, který se jaffi doměděl od pana faráře o rodném stromě, jež newěsta musela miti, nemohl se lidem desti wyhnádat o pěkných jménech, jaké přetowé Wstidruhy nosili. Matka její přý byla Albina, této zase Marcelína, té Leokadia a t. d. až do desátého kolena. Otce přý nebylo třeba udati, an desáté matky muž, jenž se jmenowal Tulipán, ob jinud, tam kdesi ob Pruských hranic, pocházel, následowně přý, a to tím více, že přýžen až do desátého kolena nesáhá, Lenoch s ni nikterak spřízněn není. Ten to ji poněkud hnělo, že obličen a až do desátého kolena pobyžen jméno Tulipán ztratit a nyní Wstidruha Lenochowa jmenowat se bude muset. Wšak co neudělat doměl z lásky! Z lásky i Lenochowi bylaby se, ac to není jistě, snad Wstidruha, jal to nyní w Widni w moře jest, a wysočého otna špobila, a Lenoch zase z lásky i ni byl by ji třeba opustil, když to jen lálepená náklonnost její i němu byla domolila. Práce ruční byla

již nedůstojná, to víme. — Jednou byl Synel to hospodě, kdežto při plném poharu rozmávil, co počne, až poslední peníze za probanou chaloupku vysláci. Tu vtroučil soused, který z města přišel, a jal se vyslábat, jal se mají ti páni v těch městech dobře, když přejdou rebuly a bály, že mají v poště koncerty, on sám je na takovém koncertě byl. „My chudáci“, stončil s povzdechem, „nemáme nicého, než růženec, a v pátek a neděli křtjžomou cestu.“ — Vypřemování toto pohrulo útloučným srdcem Synkovi tak milice, že si umínil bávat na venku koncerty, a stát se tak i to smutném poště půvabem milých zbabav. A co si umínil, vymohl. Za ostatek peněz koupil si kolowrátek, kterýž pozůstaloval po invalidu z Lipské vojny, a rozloučiv se s Chwálenicemi vybal se na umělé cesty. Vohuzel vsal, jal se vedlo bez mála všem lidumilům jeho bratru, vedlo se i hudebníku Synkovi. Peníze se neshpaly, jal si toho byl ptát, a věnu se též málo pro něho mlo. Wida, že lásko i hubbě vyřší ještě neomlábla slamy mšech, chopil se profaické lidušky. Ale nespšibil, to bylo daleko od něho, ač lidé mšelicos špeptali. Womonicích vsal česalo na něho veliké příkoří. Pozvali si ho tam, aby hrál po celý masepust. Nežbedná mládež právě tenkrát, jakožby to ten černý zremna chtěl, okrábala robiče a hospodáře o obilí, a za peněz polomických je židomí probáovala; co on za to měl, že utržené peníze pak do jeho kapsy sly při Libuše? Ale ono by to mšedo bylo prošlo, kdyby brábi, již tehdejší pan mčoni poslal, nebyli s nim, ač před tím též na vojné byli, tak tuze nešamarabšy zacházeli. Obvedli ho totiž na úrab, a když nšpravedlivo, jal pravil, lidé, mnohem horší mčci na něho mšedčili, obvedli ho do Brna. Toho nemohl snést, hořem chtělo mu pušnout srdce; aby ho tedy krew negalila, podvázal si šátkem křk, potom v jalší pomatenosti zamabil o hčebil, zamotal se chubinko, a ráno, když přišel strážník, ušel natáhnutý šátek, a na něm hudebníka Synka. Zenuška zatím kolowrátkovala, až najednou kolowrátek je samé listy nad smrti svého

hymalého pána bolešně zastřel a hudebníku svou dusinku mšpusil. Dlouho potom žádný o Mstibruze neměl, až pak o 6 roků břime než jsme mšpramování toto začali, mččila se do Chwálenic a přivedla dčmčátko Šotislamu, nyní prý šrotka po nebohém Synku.

Brzo po zhmabilém trestání dčmč, o kterém jsme se na začátku zmínili, bylo ji vidět jaksi tvorně bčhati ob domu l domu a upěnlivě prositi o almužnu. Než právě dnes nechtělo se ji dáti dle vůle. Mšycený boháč není s to pochopiti, žeby měl i chudák mti hlab. D kdyhše byli mččili, kdo jest to, co nás žada a prosi o dar z jmění baného mām Bohem proto, abyhše nuzného blížního objímili, oí, žeby se mām bylo v slžích srdce rozplynulo; ty obzmlášť, citlivě posoleni ženskl i činní skutky mšofrbných nad pohlami mužské náchpnejší, jižby se s bylo rozčelilo o smůj, ač i malý kusel chleba, kdyh's bylo mččelo, co musí trpěti dčma útloučt! Ale žádný se tě nepal, dčmo milená, mštrčena je společností lidškl, Bohu jednému mohla jsi žalovat utrpení své. D žaluj mu jen, žaluj tomu do brému Bohu. Š Zějšší Chřistu, který pravil: „Pojdte ke mně mšidni, kteříž zarmoucení jste, a já wás potěšim“, obrat prosebné oko své, přeb Matkou mšofrbenslwi, Matkou wdom a šrotků, mšyle žtrápené srdce své, a jškl najdeš pemoci. — Šž šessla celou jebnu stranu Chwálenic, a mšde se ji nedostalo almužny. U posledního šeklšého šlatku šekla si na šamen a hořkl šly kanuly ji z štrápných mčbrých oči do šlinu. W tom mššel šlapec aš šestilých, šyn šekláka Dobrotu, mšese li žpiwaje. W šabecle měl přišlufně mčci pro ššolu a w ruce hodný krajic chleba. Wida dčmu plačici žorazil se a přišloupim blžje ptal se: „Co je ti, Šotislamo?“ — „Ach, nikde nemohu dostat ničeho, a mám veliký hlab, a nedonesu-li ničeho domů, dostanu zase bti“, obpomčela ušebavě plačic. — „Tak přece neplač! tu máš můj šklč, já mšdržim až po ššole; a pak přičážíweš častěji; já budu prošt

matičku, aby ti rozbydly něco bala.“ Pohléd, nerozmyslně tvrdě po-
hled obbarované dejal dobrého chlapce
tak, že mu slzy vyhrkly z očí. Pohle-
dnuto ještě jednou na děmu melini lašťavě
a utrpě, šel před školou do chrámu
Páně, a nikdy mu tam, jak se později
sám přiznal, nebylo tak klade, jako dnes;
Matička Boží, zdálo se mu, že se naň
usmívá, a ten rozstomilý Ježíšek že
ho chválí, že učinil tak dobý skutek.
Ve škole právě dnes přišel pan učitel
na milosrdné skutky. Melini srdčně
vykládal, jak velká je to zásluha, když
se čini nuzným dobře, když se lační krmí,
žizniví napajejí a t. d. Pozorně, aby
ani slova neztratil, poslouchal chlapec
nám již známý. Dofoněm tážal se pan
učitel: „Milké ditky, zdali tedy
cete býti nuznými milosrdní?“
— „D ano!“ zvolá jednohlasná odpo-
věď. — „Zať pak ale“, pokračoval
pan učitel, „učinili byste i tenkrát
dobře nuzným, kdyby vám to i
těžké bylo? tak i pť. byl-li by jsi
ty, Wáclawe Dobrotu, dnes bal
svěť snidani hladovému blížni-
mu svému?“ — Wáclaw se zapřel
až po uši a — mlčel. „Zať?“ bi-
divný pan učitel, „ty bys toho nebyl
učinil? Wžbydy jsem myslil, že
jako u učeni jsi hodný, tak i ve
skutcích; či nemáš-li, co pravi-
swatý apostol: „Kdybydy věděl
rošeda umění, tak že bydy hor-
přenášel, lásky pak (tedy i lásky
i chubým) neměl, nic nejsem?“
Nyní teprve Wáclaw, myslí že bez
toho pan učitel wi, co ráno učinil, odpo-
věď: „Ale já jsem to učinil,
dnes právě jsem baroval svě-
tnidani Hořislavě; rozbyl to my-
slím již více.“ Byl-li pan učitel dím za-
ražen, byl nyní tak pobnut, že ta slova sotva
ze sebe vyrazil: „Ty's hebný chlapec,
Bůh ti požehná!“ a vyšel ze školy,
aby své radostné pohnuti, které slzy tla-
čilo, před ostatními dětmi utryl.

Hořislawa byla právě v kuchyni.
Oběšla celou děbinu a toučně se zasto-
vila ještě u paní učitelky, aby aspoň
zde něco obdržela. „Vitám tě Hořis-
lawo,“ oslovil ji pan učitel, a widu,

že Wáclawův krajec sotva dočkutý
w ruce bží, řek: „Mně se zdá, že
se ti do chleba nechce, a že lépe
by byl učinil Wáclaw, kdyby
svůj chléb někomu jinému byl dal!
Du sedit ve škole hladný, a ty se
potuluješ! Kdyby jsi aspoň do
školy chodila! Ale tak jenom
po zebrotě chodíš, co pak z tebe
bude? Pak není bimu, že tě
matka pro nezvedenost trestá.“
Slova tato pronesl pelo žetím a polo
na cpravdu. Než následků se nenabál.
Řeč jeho ranila srdce bívěno w nejlub-
ších hlutinách. „O Bože, o Bože!“
vykřikla hlasem, jímž najednou rošeden
žal a lítost vypuknul. „Ty wiš sám,
že ueminně trpím!“ a již klesla,
před očima se ji tmělo, údy se třáslly,
emlěscu zachytila paní učitelka do náručí.
Votěšen žalst pan učitel za hebnou
chvilu státi, a pak řekl oči maje k nebi
obrácené: „Ty sám wiš, že nechci
žádnému uškřidit; s tím předse-
wzetím tažbodu ušlámám, a
dnes jsem bēwě této přece uškřidil!“
Ušel si slzu a požádau manjstku,
aby sirotka zde nechala až přijde, oběšel
do školy. Dlouho trwala mlčelá Hořis-
lawy. Když přišla k sobě, nechěla
ani svým očím wěřiti, an se uziela na
čistě posleli. Zať ještě nikdy neobpoči-
wala. „O, to bylo krásné,“ pravila
poloszeptem; „ten krásný anděl
mi pravil, že už nebudu bira,
on mne hladil a slihowal, že
budu mít lepší maměntu, než
je ta má. Krásná paučila w bi-
lém rouchu s uesla se ke mně
s nebe, políbila mne a pravila:
„Dítě uwejel bud hobné a po-
slouchej svou družbu maměntu,
pak po blicuhém čase zase přijdu,
a wezmu tě k sobě!““ O, to byl
krásný jen!“ Potom se na chvíli
odmlčela, a hlebic wůlok po tichu:
„Ale kde to jsem?“ — tákala se sama
sebe. — „U své družě maměnty“, pra-
vila paní učitelka se slzami w očích, a
widouc w řeči děwčete jakoby wůli Boží,
líbala Hořislawu, celowala její blebé-
lice, neustále opahujíc: „Zá budu twou
maměntou; bud jen hodnou de-

rou!" — "Tak teby nemusím již jít se své mamence?" — "Nemusíš, nemusíš! U nás zůstaně, dítě milné!"

Snad dnes ponejprvo propustil Slawata školní dítky spíše, aby se jen doměš, jak se siceka vede. Spěchal však domů též Wáclaw, chleje prosit svých rodičů tak dlouho, až by mu dovolili přivést Hořislavu, a tak doplnit milýrný štulek ráno započatý. Manželka Slawatova šla svému manželovi nstříc, pomešela, co se dělo, a vyslovila úmysl, že podrží Hořislavu u sebe, jestli by proti tomu nicého neměl. — "O totě výborné", omděl Slawata, i muě Wáh to samé předsevzeti w nulkul, právě jsem ti chtěl svou wůli oznámit. Chwála Bohu! Jsme srozuměni; snad dítě to je nám Bohem určeno, an jiných nemáme."

S usutímatou twáří wšel do světnice, Hořislawa se však bala do hláštěho pláce. — "Krátší, krátší sen, ale krásný, nyní nastalo dlouhé, strašné prociutí! O dýchbych nebyla procitla!" — "Upokoť se, dítě milé," chlácholil Slawata, "co ti pomíbala maménka, opatíji i já, chceš-li, můžes u nás zůstat; jen se přece na mne pobiwěj!" — Dítě pohlelo mu důwěrně do twáře, na níž se perlitly slzy a — upokořilo se. Zato řdyž po dlouhé beuče slunce twář smou zenu zase ukláje, wšsedlo novým dýšse žiwotem, jen že zde onde na zdwižajici-se byluce křupěj wší: tak wujasnila se twář Hořislawy. O jak si libowala we swém novém postavení! Sepjatwsi ruce woblila se k Bohu swému, a dobrotiwých Dtec nebeských mltostiwě ptíjal dikúčinění jeji. Wímowelně šlešl i Slawata s manželkou smou na solena a medliti se.

Wáclaw přišed domů prosil ižned o wuplnění nejwroucnější žádesiti své. Nechtělo se mu z prwu pabatiti, aby obměčil srdce rodičů svých; konečně pak matka, jižto synel welmi žiwě nužný slaw Hořislawy a wcelou zásluhu u Boha, bude-li přijat sicek, líčil, wvolila, a též manželka swého ku swolení w prostku jedného spna swého přiměla. Po šstole obpoledne bral se pan učitel a ja-

nim Wáclaw i osaměle sussiře. Wstidruha hñěwot pohlédala k bédině, zbalíž Hořislawa přichází. Wisto mi přicházely zminěné dwě osoby. Wozbramim křesťanstwem pozdravenim Wstidruhu jal se pan učitel wýjednáwati. Dna wšsal dlouho nechtěla přimolit; až pak konečně Slawata oznámil, žeby dítě raději u něho zůstalo, aby teby nepřelázela, že se zde o wychowání jeji dcery, které již bez toho dosti zanebala, jedná: tu teprwu zšřikla: "O ta proklatá uerobědnice! Nechte si ji!" a hned do sussiřny zalezla. Wáclaw mezi celou rozprawou šál jako žlamenelý, wida, jak se jeho předsevzeti nepředwídané meze kladou; uslyšew wšsal, že pan učitel Hořislavu obdržel, dal se do pláce, a desiti dlouho to twalo, než ho přefwědčil, že bude Hořislawě lépe u něho, nežli u Dobrotě.

Po krátkém čase Hořislawa docela jinak wupadala. Prěwšná strawa wyloužila twářintu zbramou, a čistý obiel ji roztomile šwědčil. Ačtoliw dñime zanebána byla, činila nyní welký pokrok w učení, tak že w krátkém čase po bohu Dobrotě, nejwýbornějšího žála, se postlawiti mohla. To těšilo Slawatu. Při rezpráwách o minulosti Hořislawině doměděli se přísladní manželé titu, že musela i pro Wstidruhu žebřati, a že mšto jidla welmi častě, ba wždy bini dostawala, řdyž málo wýžebřala. "Pija wice tato," koncimal Slawata obyčejně, "umyšlila sobě žiwiti se z krowe dítěte tohoto. Nebiwim se, že tak uelidřtou mathu rada opustila." — W kráice přewědčil se i se smou manželkou, že mu neni co litowat samaritánského štutku swého. Dítě přišlo lástwu wcelou se swým dobrodincem, u chrámu Páně byla wžorem prawě, uilě pobožnosti, robicowě stawěti ji za příklad swým dětem, w domácnosti byla poslušná, co rodičim swým na očích widěla, činila; nikdy dwakráte si nebala poroučet. W obcowání s jinými lidmi byla wždy přimětíwá, ohzwlášř chybým dle možnosti své, nebo s porowlením přstounů, wobře činila. W štutku, w obře byblo ji nepokazilo. Tak uplynul rok, o němž šřikawal Slawata, že patřil mezi nejbáženější roky jeho žiwota. Po

tomto roce byl Wáclaw Dobrota na primární učební pán faráře a pana učitele dán na studii; neboť oba často starému Dobrotovi říkali, žeby bylo sloba, aby tak výborné učené nepoznány a neuznávaný jistě na půdě neznal. Co Dobrota od školy se škole s výtečnými výsledky vystupoval, obrátila i Horislawa. Vyplynuli z něj školní cvičení se u druhé maminky své u ženských pracích, a když po 20krát učená nová krásná ložnice na jarní zemi prokládat se růžemi: pozdravily Chválenice pana doktora Wáclawa Dobrotu. Dostánu ho znošit doktorovu dštel si peněžit oddechnout do svého domova, aby pak do blízkého města, kam slavnou radou požádán byl, na místo blažonového působení svého odešel. Po čas pobýti svého ve Chválenicích dostánu každodenně k panu učitelovi. A jak by tam byl nechodil, když první záslab učení obdržel od něho! Nebyl tedy poboben eněm, kteří opustivši školu ani pana učitele, ani učitele náboženství nepokládají za hebný té cti, by se jim podobovali. Tápla jej tam tedy v děčnosť! A nic víc? Možná též je ještě něco, ale nechci to prozradit; uhebnul by však asnad mnohý, kdyžby mu řekl, co jednou v zahrádě otcově se prohájeje sám se sebou rozmlouval: „D, co to za děmu! Čemu ji přirovnám? Příměmu-li měsici? Přirovnání to liché; neboť plný měsíc hned počíná scházeti, krása její dštel vstává je nezměnná! Mám-li ji nazývati sluncem? Nemohu! Slunce často se zatmívá; nábožnost její a cnost vstává nejatěmni se nikdy! Na obloze tváří její ství se ji sedmero hvězd co sedmero anjelův strážcův lici proti každému odváživci! Uchť-li by pohledu jejího do ústněm se státi, čistý oheň z očí spálil by ho!“

Soused, kterýž ho poslouchal, pravil žertovně se své ženě: „Wáclaw pana doktora boblo co! u srdce, a nebude mu lépe, až bude smadba. Mně se zdá, že mu Horislawa udeřala, sic byh nevěděl, o kom by to byl mluvil u tak výsole řeči. Ale to ti povídám, brž jazyk za zubu a netřel nic.“ — „A co byh řikala? Což myslíš, že miluji křep? To,

to!“ — Sotva ale odešel muž, věděla to smotřička, tato ta křka za jině, a na večer věděla to všichni Chválenští; tot se rozumí, že musel každý důvěrně slíbit, že to neřekne dále. Když poslední smotřička, která již jasně důvěrnice neměla, poněmáh každý důvěrnice pravila: „Wim to již, objeli už s pagdekim!“ veřejně oznamovala novinu tuto, domlouvala ji ta, která ji to řekla. Zato se ospravedlňovala: „A co na tom? Kdyžbychom i my všichni mlčeli, pan farář to přece nesmčí. Když jsem si měla brát svého, neměl žádný o tom. W sobotu pověděl to mi slarý panu faráři, který sem právě tenkrát přišel po smrti nebožtka učebního pána, a ten to hned v neděli po postním kázani všem s kázelnou oznámil. A tak to dělá až posud. Nesmčí to ani nyní; počkejte jen, až se to od pana doktora dozví.“

Minul od té doby měsíc. Všelijak rozumovali Chválenští. Jedni přáli ho dštelu doktora Horislawě, druzi pravili, žeby si mohl přece bohatší namulovit, a třetí tvorili, že několi zlatých přece pan učitel oželi. Smadba byla u všech jista, jen nejlawnější osoby byly posud v nejistotě, ac by si to Slawata byl přál, a Horislawa by byla téžto „ne“ řekla. Co se tak všelijak mluvílo, stala se neočekávaná přihoda. Záhší pán jel po silnici v krásném kočáře; před děbinou spřáhlil se kočár, kočár se převalil a pán vypadnuv poranil se těžce na hlavě. Bez smyslu donesl ho do školy, an si to pan učitel žádal, aby u něho složen byl. Pan doktor byl hned zde. Dlehdnuv ránu vyčistil ji a obvázal, pak pobal léku, načež poraněný usnul. Na večer probudil se a polootevřeným otem se divaje na zapadající slunce, jal se mluvit: „Svůle slunce! Zato mnohemu nešťastníku dneš zapadá, zapadlo již mi už dávno! O kž byh mohl spěchat za tebou a vrhnouti se v plamenné lože své, abych tam své trápení skončil. Ernové koruny dostalo se mi za pobíl; oh, jak pichá! O kž by jen bolest má brzo ufončila se, brzo mě na smrt nemocné srdce přestalo liti! — Wžbyh neni se smou nezlomnou vůlí pro tento svět! — Záhší k ní byla cílem života mého, a

nyni ji nemohu ze srdce vytrhnouti. — W hlubinách srdce zrozuá, musí w těchže hlubinách umřít. Nežijím slunce svěého, až slunce žiti mého zapadne! — Proč jsem se nenarebil na poušti, dřežto by nebylo jiného, než inne a ji: se wšstí sílou, se wšstí plamenem horoucí lásky byl bych se i ni přimínil, připoutal s cithi věčnosti, a život byl by láskou ob- chobu až na západ, a svět měl by jen jednu barvu věčné zelenou, a neke bylo by věčné modré, a rozprostíralo by se nad dvěma blaženci, a s námi byla by uměla nasse blaženost přewelítá, by ji svět pojmul, přebobáta, by ji jiné dusse wšstí mohly. Tak tomu uchtěl ten tam nad hvězdami! — Muže, staň se vůle Zehol Wžbyť je život tak krátký, a vě- uost tak dlouhá, a je-li smrt spánkem, má i své radostné sny, a když se tam probudíme, pak milosrduš Wán rozwine ubušené cithi w rozlošný květ, utře nasse slzy, uťojí tužbu, již sám do srdce wšsti- pil! — I propuští dopřeje květu, a květ přimobí i owoci. A duch lidšty je wšstí! — S Bohem tedy slunce! — Tam na jiném světě, o tam spšwají wšstých zwuty w jebíně nebesšty milozwut, tam není ža- dného bolného zwuku. — Práce denní je krátká, na wčerním nebi něm šweji se již hvězdy! — S Bohem, květouci světe, jako květ twój unáší witr, tak i sobě přejí, bych ušessen byl tam — „A oči jeho upíraly se na modrou oblohu, na niž již semotam hvězdy wplyuly. Se zwlašštním citem poslouchali okološtojci blouznění toto. Wáclaw již kolikrát chtěl vytrhnouti proud řeky nemocného, wždy wšstal zase pozorností utkwěla na blouznění jeho, až když se nemocný utišil, tepru ho upozornil, by se tisse chwal. Šotwa zaslých oslowený řek cígi, poslechnul na přitomině a tágal, co se s nim stalo? Muselo se mu wpprawomati. Někdtěl wřit, až doktor se ptal, ždoli ho nic ne- boli? — „Ach! tu to boli!“ odpowěděl utazuje na srdce, „a hlawa mne též boli. O Bože můj!“ — „Ale tak se ptece upo- lojte“, prawila hlasem, w němž se soucit utlého srdce jewil, Šoři slawa. „Wšy je dobrotiwš, Dn i Wám pomůž.“ — Cigi pán po těchto slowích mocně sebou trhnul, a opřew ruku o čelo, jakoby chtěl

paměti a očím napomoci, kšl táhlým hlasem: „Co to? Šst-li ty anjel Boží, jenž se sneš, by donešl světu pozbravení? — Tžto oči? O, jeji oči obrátily se we hvězdy, rty jeji w růže, a lice w lilie, a nyni spšjila hvězdy a růže a lilie, aby mi utwořila kouzelný obraz — nebesšty sen! O Bože, o Pane Wšemohouci, pomoz paměti mé! Ši je-li duch můj již uwolněn wazeb tělesných? Není, není; zde leží tělo mé! — O smutný žiwote, poslečni twój wšstup sláwa se wždy truch- liwějšim! Tžt wiš, Šwřchowanš, že nikoliw mou winou! Štrašné jesti, mu- si-li se člowěk ploužiti s tužbou, jižto ža- den nerozumí, a musí-li dychtit po kwit- lách květoucíh nad neobšlapnými pro- pastmi.“ Tu se mu wplyubily z oči slzy, šwědkowé bolu, předchůdcowé úlew. Ne- mocný se utišil. Španěl byl po celou noc bošti potojný, jen třhání sebou chwi- lemi utazowalo rozčilenost. Šoři slawa mileraba probběla celou noc u nemo- něho. O bžij jen, wšborná diwko, ne- šstátnému pomoci je zášluhon welikou u Boha; Dn ti zaplati! Ta krásná pani, jižto jšl kdysi widěla we spánku, zase se šnází i posteli nemocného, šibě se na něj ušmíwá, štirá mu záruatel s čela, kalich radosti naplněný pobawá mu mšto kalicha utrpeni; z kalicha radosti kudeš i ty piti. — Ráno přištoupil Šlawata i loži a tágal se, jak se webe? — „D šepe, šepe ob- lé doby, co jsem ušlehnul běmu tu! Přiteli brašy, nemohu šl pomoci. Diwni obrazowé minulosti předšlawuji se očím mým; rcete, je-li běma tato wšši dcerou?“ — „Nyni je; prawda, že jšl Šoři slawa, a kudeš bohba wždyhš hodbnou dcerou mou?“ — „Konec, ach smutný konec; náběje má rozplynula!“ zášenal cigi pán; „ale jak jsem se mohl obdati takowé myššence? Šal mohl jsem ložiti nábějt tu? I já měl jsem dceruštu Šo- ři slawu, tato tu je zcela pobečná man- želce mé, šterou jsem štratil, a proto — než odpustte mi, já jsem myššil, žeby tato mohla bžti dcerou mou!“ — „Wšy wás potěšši“, prawil Šlawata; „běma tato nemůže býti wšši dcerou, přijal jsem ji za swou od zbešši chubě osobty, nemaje wlastních děti, proto prawil jsem před- chwšl, že je má, a budu to prawit

moždy, dokud ústa má budou se moci pohybovat." — "A jak se jmenuje matka její?" tážal se nejistě zase cizinec. — "Mstidruha" — "Mstidruha?" — "Pane na nebesích! Snad je to přece možné! Spasiteli můj! Smiluj se nade mnou! Pro živého Boha vás prosím, doveďte ji ke mně!" — "Nepochopuji vás, milý pane; avšak splním žádost vaši, domoší-li doktor." — V tom vkročil doktor do světnice. Přesvědčiv se, že nebude háře, vyplnil si se přednesenou prosbou, tážal doměšti Mstidruhu. Za tím se cizí pán vroucně k Bohu modlil, brzo na obraz Matky Boží, brzo na Hožislavu posíláje. Konečně vkročila Mstidruha. Jako když hrom neuhaběle zarážeti a blest upobí mezi dva blízko sebe stojící: tak bálo se Mstidruze a cizímu pánu. "Mrtví z mrtvých vstávají," zřikla za hřobnou dívkou Mstidruha a chtěla utíkat, než na všítek cizího pána zadrželi ji. Když stanula před postelí, oslovil ji nemocný třesoucím se hlasem: "Mstidruho! Znáš-li mne?" — "Msto odpovědi pabla křísťnice na kolena a volala: "Smilování! Smilování!" — "Kde je má manželka?" — "Té již není více; na útku byla smrtelně raněna, brzo vypuštila ducha, a obpočívá v Hr. . ." — "A kde je dcera má?" — "Tam ta," odpovídá Mstidruha ukazujíc na Hožislavu a na celém těle se třásla. Jako vyjemení stáli všídání. Pán vstal prudce zvolal: "O manželko má, drahá Maria, slunce žiti mého, pro mne jsi zapadlo, zanechala jsi mi vssak krásné políbení;" a již leželi otec a dcera v přerabostném objetí. "Ehla vypravovala slye rozloš sblebání; srdce mluvilo k srdci, a jak mnoho mají si vypravovat srdce otcovské se srdcem dítěte! Dlouho sjáli dně krásné dusse do sebe slasti nevyšlované. Konečně pozdvihnul se nově oblažený otec, seřpal ruce a modlil se: "Bože můj! Ty víš, že nemám slovo, abych Ti mohl děkovat; sblekni tv srdce mé! Děkuju Ti za poranění hlavy, nebo tímto poraněním uzdravil jsi raněné srdce. V Tebe jsem doufal a nejjem zaháněn, celý ostatní život můj bude žiwe "To deum laudamus." Pak se obrátil se Mstidruze a tážal se: "Ale proč jsi nepřijel na zpáteč?" — "Strich," zřela od-

porově, "plobi hřích. Když jste mne po smrti mého dítěte vzali za lojnu, bylo srdce mé již docela zlažené; kolikrát jsem se chtěla vzamoci, vezby vssak hřích mne k sobě táhnul. V nešťastný onen den, kdy nebohá pani zemřela, umluvili jsme se s Martinem, Wasiim sloujícím, že sebereme drahé věci a přchneme. Umysl ten jsme ihned po smrti ve skutek uwebli. Najel bdel nad dítětem; kolikrát jsme se chtěli odhodit, než úsměw jeho zadržel powědy ruku, ku záže jeho připravenou. Po roce, když jsme wssedo probýřili, opustil mne Martin, já jsem se potulovala a konečně odhřebala jsem se, vrátit se do Chwálenic. Dítě to mělo i mne žiwt, an by mi žádná almužny nebyl poskytnul." —

"Toté w skutku satanský úmysl, a w skutku bdelstý jste ho wywebla," vykřiknul s hněwem spravedlivým Slawata, a vypravoval, co Hožislawa w wytrpěti musela. — "O drahé dítě," pravil pohmutý otec; "ty vssak zlosynstá bezbožnice budeš hned žiti, co si's nasela! Krutý trest očelává tebe!" — "Ne tak, drahý otcé" odpustte ji; Báh byl k nám též milosrdný!" — "O wasse obpnstění se neprosím, a tressu se nedekám; mira mých hříchů bublý doplněna, w řetle dosti času na tressy," pravila zoufale Mstidruha, a wražila si ostrý nůž, který wždy s sebou nosila, do srdce. Ktem mecné se wpproudila a nowzor wssi pomoci utíkla černá dusse do černého pella. — Zalký žiwt, takowá smrt. —

"Ale" pravil cizí pán, když se mrtwola odklátila a užas nad spáchanou samowraždou poněkud umnul, "přátelé druzi, Wy mne ještě ani neznáte. Jsem baron V. . . dý, jeden statek můj leží w Rakoustkém, druhý w Ruském Polsku. Roku 1831 bydlel jsem právě za měsic we Watslawě se svou milou manželkou, s kterou jsem se před rokem oddal, a kteráž mi právě tuto dcera porebila. An byla slabého zbrawi, wzał jsem s sebou Mstidruhu, která byla w R. . . nemanželské dítě porobila, za lojnu. Wzbouření roku 1830 protáhlo se až do budoucího roku. Po porážce w Ostrolek

zdálo se, že buřtici si umyšlí, než w noci 15. srpna pozbyvši se w krmácím po-
místní proti šlechtě. W náhlejší sebral
jsem něco dražších věcí pro svou man-
želku a myslé, že ji nebude žádný proná-
stebowati, poslal jsem ji na Kaloušskou
půdu, sám nkrýl jsem se u důvěrného
přítele. Od té doby nezměnil jsem ani
o manželce, ani o dítěti ničeho, ač jsem
si wšemožnou dal práci; až nyní šťastná
náhoda, či vlastně řízení Boží, přimělo
mně do náučí milované dcery. Sla-
wata krýl nebi, brzy na barona,
brzy na Hořislawa hleděl, pak zvolal pln
radosti: „Dobrý, ó dobrý jsi Bože náš;
Tobě buduž dík a sláva!“ Děti wšech ji-
stili se radostí, jen doktor pojednou stal
se smutným. Prvou toho nezpozoroval
žádný; konečně pravil sám V. . . dý:
„Ale pane doktoro, nestříte-li s námi ra-
dost?“ — „O ano; než radost ta je
pro mne začátkem bolesti!“ — „Zal to?“
— „Myslil jsem, že Hořislawa dýšl
bude mou; — nyní je baronka pro
mne ztracena!“ — „Co pak ty tomu ri-

láš, dítě mé? Dowoliš-li, aby se s pánu
doktoru ztratila?“ — Hořislawa za-
příměl se mlčeti. — „Mejte se, milé
dítě,“ řekl V. . . dý, „já chci, aby ra-
dost uasle byla wšeoobecná; jen poseďte,
až ta hlawa bude dobrá.“ —

Pán doktor léčil rhyče, a že pán
baron splnil slovo, to dokazowala po 4
nedělích prostoklešť pána saráze, jal to
již knohtenta přebpověděla. Tent weřejně
ohláswal: „Do slawu swatého
manželskwa wstoupiti mini: Pán
Wáclaw Dobrota, doktor w lé-
kařstwí s urozenou slečnou
Hořislawou, baronkou V. . . dý“
a t d. Po ohláslách byla swadba a ra-
dost wšeoobecná. Pán baron se přistěho-
wal ke své dceři, a často jezdiwaji wšidni
do Chwálenic. Když tam posledni-
krát byli, malinký Wladislawek už
wyznáwal pánu učiteli „starčeku,“ a
líbilo se mu to tme, tal že si přeje, aby to
dýšl hojně žetelně wšlowowal, a ještě
hojně často se swými rodičeni a s pánem
baronem — také starčkem — ptičázal.

B á s e ň.

Dědictví sv. Cyrilla a Methodia.

Svatý Method dráhu dokonává,
Kterou na pozemsku putoval,
Chváta tam, kde Bůh mzdu věčnou dává
Sluhovi, jenž věrně bojoval.
Smutná věst se o tom v lidu nese,
Kněžstvo, národ celý běduje,
Příroda je v žalu sleduje,
Pláče nebe ba i ptactvo v lese.

Lid se hrne cválem k Velehradu,
Aby ruku libal milostnou,
Jež ho vedla v Boží ve zahradu,
Dřív než smrti uschne žalostnou.
Truchlé dívky stojí vůkol otce,
Horazd nástupcem už stanoven,
Stolec biskupský jest obnoven,
A přec národ kvílí přehlucho.

„Nermuďte se miláckové moji,
Vece Method hlasem dušeným,
„Nebesa nás opět kdysi spojí,
Za to ručím slovem zjeveným;
Avšak přísahajte mi, že věčně
Zasvětíte Bohu život svůj,
Že mne nezradíte stůj co stůj.“
„Přísaháme!“ sítá lid přesrdečně.

„Nuže,“ pravil arcipastýř znova,
„Dva mám pro vás vzácné poklady,
Jež vám připomenou moje slova,
Pevné budou vlasti ohrady.
Ejhle. schránka malá oba skrývá;
Nejsou tuto dralé kameny,
Nýbrž ducha věčné prameny.“
Lid jak omámený naň se dívá.

„Vizte první klenot: perlo zlaté,
Cyrill bratr vám je odkázal,
V poslední by době truchlosvaté
Národu se věčně zavázal;
Horazde, ty dědici můj drahý,
A vy kněží, lidu vůdcové,
Nedopusttež, aby škůdrové
Vyrvali vám nástroj slavné snahy.“

„Světilo jej bratru samo nebe,
Anjel Páně mu ho doručil,
Mečem tím by národ hájil sebe,
Tak byl seraf Boží poručil.
Nebesfana napájejte zlatem,
Tokem čisté útroh hlubiny;
Běda těm, kdo váže z bažiny
Prznili by péra toho blatem.“

„Druhý klenot: štětec lentu skromný;
Vládal jsem jím vezdy s rozkoší,
Páně soud jsem líčil neoblomný
Těm, kdož sady rajske pustoší;
Ku nebi jsem poutal oko časné,
Vzory věčné krásy vystavil,
Aby duch se jimi zotavil,
Když mu země kalí zraky jasné.“

„Chop se národu můj toho stělece,
Krásli domy, krásli svatyně,
Přičaruj si s nebe Boha, světce,
Aby zářili tvé otčině.
Oživ toho ducha živým,
Sleduj pilně svatých obrazů,
Stopuj krásu jejich výrazů,
Nezaprodej malby modlám živým.“ —

Sízi proud se po Slovanstvu valí,
Slunko více světla nedává,
To že smrt už oko drahé kall,
Methodovo srdce ustává.
Dřímá tiše; avšak posud žije,
Temný žal mu tváře polévá,
Brzo bůl a zase omdlévá,
Až pak zlatý mír mu líce kryje.

Zas se probral. „Pověz, co's tam viděl?“
Otázal se Horazd s družinou,
„Duch tvůj, zdá se, truchlil a se stydl,
A pak okřál krásnou vidinou.
Také písmo na tváři ti plálo,
Pokud jsi se nořil v mrákotách,
Po mnohých proč, otče, klopotách,
Oko tvé se líbě po-usmálo?“

„Nebyly to mrákoty, jak díte,
 Vece Method, „nýbrž jasnota,
 Jakové vy ani netušíte
 V poutech pozemského života.
 Na chvíli jen kochal jsem se s Bohem,
 Až, a tisíc let už minulo,
 Předvídal jsem, kteraklynulo
 Stádce moje drahé v trudu mnohém.“

„Vidím vlky obcházení dravé,
 Vidím jedovaté pastviny,
 Ježto hroby strojí hrůzotnavé
 Overkám mě milé otčiny.
 Svátý Velehrad též v rumy padá,
 S hlavou klesá těla ústrojí,
 Prokvět vlasti tuhém po boji
 Nepřátelův mečem pořízn zvadá.“

„Nesvornosti had se listivě plazí
 V srdci knížat, v srdci národu,
 Kofen slávy podezírá, kazi,
 Poroba je v jeho průvodu;
 Veleříše nosí hnusná puta,
 Velitel se stává otrokem,
 Běda! — Takým býti prorokem
 Muka jesti srdci mému krutá.“

„Než cos děsnějšího v duchu zírám:
 Christův oděv na dvě děleno!
 Žalem takým div že nucimírám;
 Kýnuže, ptám se, toto činěno?“
 „Poručenci tvoji,“ Pán mi praví,
 „Rozpolítili Církev, roucho mé,
 Zapomněli potu práce tvé,
 Místo žuly na piskovci stavi.“

„A zas jiná žalost srdce svírá;
 Dítka zapomněly otcův svých,
 Netečnosti rak vše rozežirá,
 Maří stopu věkův blažených;
 Málo kdo se k jménům našim hlásí,
 Svátá mluva klesá v porobu,
 Zbožnost, sláva s ní jdou do hrobu,
 Opadává kvítiko v luhu krásy.“

„Kněži moji kladou péro stranou,
 A hned dábel se ho uchopí,
 Morové mu toky z něho kaňou,
 Jiniž národ jedem zatopí.
 Běda, hle i štětec svatý hnusi,
 Umru, dceru rajske výšiny,
 Do blativě stápi nížiny;
 Věru, srdce nad ní splakat musí.“

„Ano, zaplakal jsem nade vlastní,
 Dědictví že slavné zmařila,
 Že se pozbavila zdrojův slasti,
 Jiniž ruka má ji dařila;
 Proto nice v prachu Boha vzývám,
 Oroduji za lid zbloudilý;
 A hned červánek se spanilý
 Na mne směje a já pookřívám.“

Slunko zlaté v nově lidu vzhází,
 Obudil se národ ospalý,
 Modly černé do hlubiny hází,
 Jež ho ondy ve tmách poutaly.
 Christus vědou, umou přemilostnou
 Blaží z nova luhu Slovanů,
 Péro, štětec slávy dvoranu
 Budují a zdohi veleskvostnou.“

„Jasný tábor na Moravě vstává,
 Dědictvím se našim honosi,
 Hospodin mu s nebe požehnává,
 Blaho lidu z něho vyrostí;
 V čele pluku kněžstvo Páně stojí,
 Pilně strážé našich klenotu,
 Mečem ducha stihá holotu,
 Ježto proti Bohu, vlastní hrojí!“

„A tak po tisíci letech trudných
 Národ věnem našim omládá,
 Trhejí se mračna sporů bludných —
 A v tom čáka má se zakládá. —
 Slovo věstce tiše podoznívá,
 Method žehná posléz národu,
 Na samém pak k nebi odchodu
 Za Dědictví svoje Boha vzývá.“

Znělky.

Slovan jsem, jím s celou duší budu,
 Slávký národ — tenť můj národ milý,
 Z něho dědi moji pochodili,
 Jemu já svou tichou píseň budu.

Ovšem blepet mnozi v lichém bludu:
 „Ten a onen všechněm všechno byli!“
 Ach a sami — cizotou jsou spili,
 Slovana pak trýzní v bolném trudu.

Než já nedbám nepravých těch hlasů,
 Vímť co sobě, lidu mám já býti;
 V srdcích pěstovat mám k nebi lažbu.

Proto oddal jsem se Církvi v službu,
A ta národnost vždy vešl' cítí,
Christu by žeň zrála zlatých klasů.

Zkoušej synu snažně sílu svoji,
Slabost hledíš mužně přemoci,
K činům dobrým s Boží pomocí
Měj se a cvič ducha v chvalném boji.

Pomni, že kdo zvlétl' se struji,
Zniknout musí vlastní nemoci,
Jinak jsme jen podlé otroci.
A ti nikdy v skoušce neobstojí.

O již vzhop se, ducha na záhone
Rozsvej již símě nadějně!
Ať již zkvítá a zrá libovonně.

Oběťuj se Církvi, národu,
Bůh dá snažně všli úrodu,
Pak-li půjdem cestě po stejné!

Frant. Klinkač.

Tužby.

Snila máti země,
Snila o budoucím jaru;
A hle, jaro milé
V přelíbém již zkvétá zlatu

Snila máti země,
A s ní mnohá jablona snila:
„Kdy bych brzy květem
Růžovým svět oblažila!“

A hle, štěpy kvetou
Jako růže od východu;
Kvetou, s nimi kvete
Čáka utěšených plodů.

Snila máti země,
Snily růže o tom čase,
Až se kochat budou
Ve slávků luzném hlase.

Snila máti země,
A s ní slávkové snili:
„Kdyžby růže zkvěty,
Jímž jsme písne šveholili!“

A hle! růže kvetou,
Presličným se nachem rdějí!
A ti pěvci sladei
Dnem i nocí písne pěj!

Synu, tebe jaro,
Tebe blahol písni jímá!
Viz, i v tobě květy
A duch schopný plodů dítímá.

Máť tvá, vlast a Církev
Čáku skládá v tebe, synu!
O, již měj se k květu,
Měj se k snahám, k plodu, k činu

Unostem uč svůj národ,
K jeho spásce snahy jděte!
Pracuj v Církvi s láskou,
Pak nám nový život zkvete!

F. K.

Mocná modlitba.

Leží matka vdova, leží ve chorobě,
A že těžce stůně, neví její robě.
Neví o tom hoří, mile usmívá se,
„Kdy pak vstaneš s lože?“ choré
matky ptá se.
„Dítě moje drahé! Jak bych vstala
ráda —
Než já umřít musím — Bůh mne k sobě
žádá.“
„Nevstanu já s lože, do hrobu mne
dají,
Do hrobu mne dají a tam zakopají.“
„O mé dítě drahé! Ku Christu se
modli,
Před obrazem Jeho na kolenou prodlí.“
„Pomodli se za mne, popros Christa
Pána,
By mne pozdravila Jeho svatá rana.“
A již dítě kleká, útlé ručky zvedá,
Klečí ticho chvíli, snad že slova hledá?
Nehledá slov robě, ku kříži duch pne
se,
V nevinosti prostě takto modlit jme
se:
„Pane Jesu Christe! pomoz matce
s lože,
Sic se hněvat budu na Tě milý Bože.“
A Pán slyší dítě, slyší jeho prosbu,
Matka však se děsí slyšíc takou broz-
bu.

Děsí se a vzdychá: „Kdo ach robě
chudě

Bohu dobře modlit, kdo ach učít bude!
Kdo je učít bude? Sama s lože vstává,
Kleká jako dítko, Bohu díky vzdává.
Bohu díky vzdává, chválí Pána Christa,
Zdraví dal jí Christus, modlitbička
čistá.

F. K.

Rozžehnání.

Již zas pospolečně dlíte,
Vlaštověnky moje milé?
Zkoušíte zas křídlo čilé
Ach! již zas nás opustíte?
Aj, tož družky moje jděte,
Tu vám blaho nepokvete.

V krátkce do těch našich chýžek,
Do zahrad i na osení
S tuhým mrazem bez prodlení
Padat bude chladný snůzek,
Padat bude ustavičně,
Nebude tu příliš slícně.

Nebudou tu těšit oko
Pestrý luh, ni vonné stráně;
Květy budou v klidné schráně
Zase dřímat prehluboko;
Již již kolem všechno vadne,
O tak lefte, než snůh padne.

Lefte do těch teplých pruhu,
Pozdravujte cestou lidi,
Jenž vás rádi i mne vidí,
A pak až se rolník pluhu
Těšit bude v jarním čase:
O pak přihlaste se zase.

Přileťte k nám s milou věstí,
Že tam, kde jste blaze pělý,
Lidé v paměti nás měli,
Že tam kvele mír a štěstí,
Že i u nás znovu zraje — —
Zatím s Bohem, s Bohem jděte!

F. K.

Vzkázky.

Kudy vlaštověnky moje,
Kterou stranou poletíte?

Zda-li přes Moravu milou
K modrým vodám zamíříte?

Moravou-li potěsíte vás
Přeslabounká vaše křídla,
O tož sobě odpočíte,
Kde mých blažených let sídla.

U rodinné moji chýžky,
Odpočíte družky sobě,
Pozdravte tam otce mého
A tu drahou matku v hrobě.

Odpočíte také sobě,
Kde mé srdce horovalo;
Vypravte tam, kolik vzdechů
Sladkým tužbám věnovalo.

I těm milým bratřím, druhům,
Jejichž srdce slyším hlouci,
Vyřídte tam na setkání
Moje pozdravení vroucí.

Vyřídte mé pozdravení,
Kdekoliv se let váš skloní,
Kdož ví, zda-li do jara mi
I vám hrany nezazvoní? —

F. K.

Marné výstrahy.

Holuběnko nelítej,
Nelítej tam do polí;
Nelítej tam, nelítej,
Číhají tam sokoli.

Holuběnka letí přec;
Nelítej tam za hory,
Nelítej tam, nelítej,
Zlé tam zuří vichory.

Vichory to unesou
V mřínoprázdne pustiny;
Sokoli tě uchvátí,
Zničí život nevinny.

Holuběnka letí přec,
Ach ta volnost zpozdlá;
Ta ji život nevinny
A s ním všechno zkazila.

F. K.

Zpomínka.

„Vidíš, vidíš, máti milá!
Co pak se to venku honí?
Ptáčátka to snad jsou čilá,
Či to pérka nebe roní?“

„Ditko milé, ditko moje,
Nejsou ptáčci to ni pérka,
Ale snížek bílý to je
Křížem honěn od větrka.“

„Snížek je to, ježž Bůh snoval,
A k nám spouští dolů na zem,
Aby kvítky ochraňoval.
Jenžby tuhým pošly mrazem.“

Takou uku v dětské době
O snížku mi máti dala
Sama pak mne svoje rohě
Jako kvítka zabírala.

Od té, kdy zřím snížek váti
Na tu zemi plnou vrásků,
Myslívám vždy na svou máti,
Na tu Boží k lidem lásku.

F. K.

Přátelství.

Kam pak jara milánci,
Bohu vděční skřivánci,
Kam že od nás zaletíte,
Až květ hynout uvidíte?
„Zaletíme do dolů,
Pomáhat jim od bolů.“

A vy černí havrani
Na kteréto rozhraní,
Kam že od nás zaletíte,
Až snůh padat uvidíte?
„Zaletíme do dolů,
Pojídat tam mrtvolu.“

A vy vrabci šiperní
Budete též nevěrní?
Až snůh padat uvidíte,
Také k dolům zaletíte?
„Nepůjdem my do dolů,
Hájit budem stodolu.“

F. K.

Svatý Tomáš v Indii.

Avane ty sluho věrný,
Slyš, co císař, pán tvůj, velí:
„Poklad chorám nepřeborný,
Za ten chci mít palác skvělý,
Palác skvělý, jako mají
Císařové v Římském kruji;
Tam se vydej, sjednej lidi,
Jenž se k dílu schopní vidi.“

Takto Gundafor dí vládce,
Vládce Indů přebohatý;
A již Avane na to v krátce
Strojí koně a vůz zlatý;
Jede, žene jedním skokem,
Již je v dáli za potokem,
Za potokem v zemi skvělé
Hledá králi stavitele.

Hledá pilně, hledá stále,
Přes mnohou jel přes krajinu,
Až pak jako nenadále
Zavítal též v Palestinu,
Tam kde svatý Tomáš křestil
A zvěst spasnou lidem věstil;
Zde se jemu k službám staví
Svatý Tomáš, mistr pravý.

A již jedou z Cesarie,
Jedou rychle, jedním cvalem
Do bohaté do Indie,
Proslulé to země žalem;
Gundafor je vládně vsta,
A hned stříbro, zlato čítá,
Na budovu veleskvělou
Pokladnici skytá celou.

„Tu máš, mistře, stříbro, zlato,“
Gundafor di muži ctnému,
„Jdi a zbuduj palác za to;
Jenžby slušel diádému,
Palác skvělý, jako mají
Císařové v Římském kraji;
Jdi a dej se do paláce,
Za rok ať se skončí práce.“

„Podlé vůle tvé se stane;“
Vece Toma Gundafaru,
„Uzříš za rok dílo ždané,
Sám Bůh mocný dá mu zdaru;

Jenom volnost dejž mi všude,
A pak dílo krásné bude,
Jakového k moji strasti
Posud není v tvoji vlasti.“

„*Dal jsem zlato, máš též zditi
Volné dílo velkolepé.*“
A již Toma Boba cítí
Uči lidi duchem slepé,
Hlásá Indám slovo Christa,
V němž nám vzešla spása jistá:
A kdo věří, co on věští,
Toho k žiti vodou křestí.

A kdo nedostatkem hyne,
Koho hlad a bída svírá,
Tomu rychle v lásce činně
Štědré ruce otevírá,
A tak čině po vsi zemi
Staví palác kovy těmi,
Jež mu Gundafor dal vele:
„*Jdi a buduj domy skvělé.*“

Uplynula lhůta daná,
Gundafor dí dvorstvu svému:
„*Pošlete mi pro Atana,
Ať jde spěšně k muži ctnému
Hotoz-li již palác celý?*“
A již Avan, jak král velí,
Ptá se Tomy: „*Kde má práci?*“
Ať dánu zprávu o paláci!

„*Jdi jen muži k svému králi,
A rei, že již zřít lze byty,
Byty krásné, hodné chvály,
Avšak ještě nepokryty;*“
Ať mu pošle znovu zlata,
A pak lepá budova ta
Ke cti bude Gundaforu,
Ke cti bude všemu dvoru.“

A již Avan zprávu nese,
Nese zprávu králi svému,
Přepokorně mluvit jme se:
„*Hodnot dílo diadému,
Lepost jeho oko těší,
Než je ještě bez přistřeší;
Pročž, pane, nešetř kovů,
A dej muži zlata znovu.*“

Ale král již nedočkavý
Palác zřít chce vlastním okem,

Bez meškání, kde se staví,
Pospíchá sám rychlým krokem,
Ještě rychlej spěchá domů,
Aby soudil muže Tomu,
Avana též jako zrádce —
Oklamalť jest svého vládce.

Do žaláře oba vsadit
Bez prodlení katům káže,
Ze světa je hodlá zhladit;
Ještě jen se o smrt táže,
Jížby měli šálíci ti
Hodné pomsty zakusiti;
Ach, již z divých katů rukou
Hrozí se jim trapnou mukou.

Ale Toma, muž ten Boží,
Neleká se kata zlého.
„*Bůh s nás lidskou zlohu složí!*“
Takto těší druha svého;
„*Buď jen druhu, buď jen klidný,*
Sen jsem měl dnes milovidný;
Neumřeme, nezhyne, —
Ale šťastně povyjedeme.“

„*Bůh ten, jenž mi velel zditi,
Nedá zhytnout mně ni tobě;*
Slib mi, že Jej budeš číti,
Jak já činím v každé době,
Pak“ — tu ku železně mříži
Děsný vřesk se kličů blíží —
Již se dvěře otvírají,
Avan s Tomou — milost mají.

„*Odpust muži mému hněvu,
Gundafor sám prosí Tomu:*
Pouten jsem r nočním zjecu
O tom krásném, skvělém domu,
Jež jsi r převelebném lesku
Zbudoval mi na nehesku;
Obývá ho brat můj milý.
Jež jsme rčeru pohrobili.“

„*Odpust i ty sluho černý,
Pojďtež oba k mému stolu!*
Pokud zlato ze svých dolů
Oherzdám rám nepřeherný.“
A již stříbro, zlato skládá,
Ctného Tomu znovu žádá,
Aby stavěl palác nový
Jemu též i Avanovi.

Píseň Moravanů.

Mužně hajme svoje prava,
Bratři Moravané,
Aby rostla rodu sláva,
V zemi milované!
Bůh nám to dá!

Ajta, Církev naše máti
Radostí už jásá,
Vezdy věrně při ní státi —
Tolě naše spása.
Bůh nám to dá!

Moravané milovali
Povždy svého krále;
Pro vlast svoji život dali
Volajice stále:
„Bůh nám to dá!“

Method Halabala.

Smutná novina.

(Romance.)

„S Bohem buď, má drahá máti!
Koník řehce, trouba volá,
Vlasti syn jí neodolá,
V tuhý boj se opět vrátí.
Nač ty slzy, nač to lkání?
Náruč tvá mi nezabrání
Z vlasti vyhnat nepřítel!“
„Synu milý, mého stáří
Berlo, sítě matky líce
Nepohnou-li tebou více —
Prosby mé se nepodaří?
K tomu jsem tě porodila,
Vychovala se vši péčí,
By tě odevzdala meči
Vrahů bujará tvá síla?
Synu, viz, má hlava šedá
Víc a víc se k hrobu kloní;
Až mi hrany pozazvoní,
Kdo mi sítlačí víčka bledá?“

Takto matka lká a pláče,
Syna těsněj obejmá,
Jako křidelkoua svýma
Hájí samička své ptáče.
On však pevně na svém stojí;
Koník řehce, trouba volá,
Vlasti syn jí neodolá,
Jako lev se žene k boji.

Dala kněžím na modlení
Často máteř osířelá;
Světlo obětovat chtěla
Matce Boží bez prodlení,
Ať se jenom synek vrátí
Šťastné z boje krvavého
„Vrať mi, Bože, syna mého,
Vrať mi!“ takto řípti náti.

A však marně syna čeká.
Zdali kůň ho ještě nosí,
Či snad krví trávu roší?
Vše ji svírá, vše ji léká.
Běda matce opustěné!
Často, an se z okna dívá,
Uplakané oči mívá.
„Vypros návrat, svatý Jene!
Často volá. — Aj tu sova
Na okénku ukáže se,
A jí smutné zprávy nese;
Sednouc honká v tato slova:

„Tam kde září luna snívá
Smutně na pole a bory.
Na výšině Bílé hory:
Tamto syn tvůj odpočívá.
Statným mečem vrahy ničil,
Jako sekáč trávu seče;
A když uzel blesky meče
Vraník, pyšně hlavu vztýčil.
Dál a dále jinoch chvátá
Vítězstvím už rozčilený;
Tu byl náhle obklopený
Nepřátely. — Započata
Strašná seč a prolévání
Krvy dalo širé toky.
K pomstě dráždí mocné soky
Jeho pěst a meče klání.
Tamto pro vlast padnul v boji
Skvěle pomstěn vlastní pěstí!“

Toto sova matce věští.
Žádný ránu nezahojí,
Kterouž matka v srdci cítí.
Nebe prosbu vysl ýšelo,
Rajskou bránu otevřelo
A tak svadlo její žití.

M. H.

Střízlíček.

Střízlíčku můj švitořivý,
Jaké neseš noviny?
Snad že třeba chystat dříví,
List že tráti křoviny?

Ustaň věstit zimní dobu
V trapném světa údolí;
Země trávic všechnu zrodu
Plodí samou nevoli.

Příroda nám odumírá,
Nivy sněh nám pokrývá;
Slunce na nás chladně zřít,
Tepla rychle ubývá.

Zpěvné ptactvo oněmělo
Zvolivši si jinou vlast,
Zimou hyne každé tělo
Přejíc sobě tepla slast.

Nezvěstuj nám zimní bidu,
Mámeť jiných strastí dost;
Věř mi, že jsi všemu lidu
Valně nevitáný host!
Tomáš Šimbera.

Kdy jest jeho pravý svátek?

Milý Jakobe! Když prvního prý máje
Utěšeně zemské rozkvétají ráje —
S Filipem když Jakob jmenoviny slaví,
A svět v nové kráse na odív se slaví:
Tenkrát prý Vy v básni slavíte svůj
svátek,
Aby někdo nešel do zamknutých vrátek.
Než to křivda velká, že Váš svátek
kladou,
Kdy dvě jmen se pojí s jarní živost-
vnadou;
Líp by jste ho slavil, když už zkvétá
líp,
Nebo tu se slaví — Jakob bez
Filipa!
**

Chudý jazyk.

„Co že vy se vychloubáte
Bohatostí řečí své?
Kde pak výrazů svých máte
Pro vše činy úskočné?
Neboť zjevno, že „lest“ není
Řečí Vaší výplodem,
Slovo „faleš“ že Vám v jmění
Přešlo cizím národem!“

„Dobře máte! — Nezná lesti
Holubičí národ náš;
Tudíž půjčil pro neřesti
Faleš sobě výraz Váš!“
**

Ohlas soucitu.

Mladý pane, jeptišek Vám lito v hrodi,
V klášterech že smutně bytují?
Soucit Váš jim ohlas v srdcích budi —
Onyť Váš též vroucně litují!
B. M. K.

Opak.

Synu světa, co to skutkem pravíš,
O Boha že nestojíš a o neho?
Poznáš, až se slepoty své zbavíš,
Že Bůh v nebi tím víc muž' býť
bez tebe!
B. M. K.

Na dorozuměnou.

V čísle 37. Moravských Novin
r. 1858 vypsal ctiuhodný pán Method
Halabala, klerik Benediktinského
kláštera v Rajhradě, premii na
akrostikon čili básničku, jejíž
začátečná písmena dají slovo „Moro-
van.“ Tři z básní zaslaných, a sice
14., 19. a 17. losem vyznačeny jsou
byly pro premie, a uveřejnily se No-
vinami. Tuto však budou všechny
vítanou okrasou a pochoutkou nevše-
dní. Ctiuhodnému pánu vypisateli ceny
upřímně vzdávám díky. Že chvaliteb-
nou obětivostí svou postaral se ka-
lendáři našemu o látku velice přího-
dnou a rozmlou. Kéžby za jeho pří-
kladem častěji podobně se dítlo! Kladu
básně v abecedním pořádku
jmen pánův spisova elův po
sobě, an skutečně člověk ani neví,
které z nich by přednost dal podle
obsahu a provedení.

B. M. Kulda

1.

Matka-li tvá přemilá je Moravka, hudiž ty Moravce **M**,
Oltce **M**oravce že máš, budiž **O**z do ba ná r **O**da svého,
Roz to mil ý k **R**aj, jenž ti Radosti st **R**ojl, — Moravýť da **R**:
 A kdo že tvých předkův kr **A**šší kde mravů a zvyků zn **A**?
 Věz, že Komenský, **V**ěz, že Dobro **V**ský z t **V**ých je rodák **V**,
 Aj, i P **A**la ck ý náš je, t **A** hvězdice v n **A**rodě jas **A**:
 Nuž tedy, bratři Moravci, je Následovat bude náš ko **N**.

Fr. Bauer.

2.

Meč-**L**i je **V** pošv **V**,
Orba ožívá,
Ráj Vynořít zná;
A z **V**uky Vábné
Vlast-**L**i Vyso **V**á:
 Aj, k **D**ohy Pána
 Nespě **C**ha **L** Vzá **V**at!

Fr. Bauer.

3.

Miloskvělou perlu austračské říše
Oltinou smím svoji s dobrou chloubou
 Rod můj věrou v Christa, láskou k
 Církvi dýše,
 Apostolův dvě nás učila je znáti,
Věda s umou u nás zděly sobě stánů,
 A jsme v kroji různém věrní země-
 pánu,
 Naši že si zvolil za trůn první Hanu.
 Dr. J. Bily.

4.

Málo-li máš, dej málo; uděl z mnoha též mnoho bratřím;
Obět tvá se cení vždy jenom dle srdce dobrého **O**,
Radby's podporoval vývin řeči své? — Nuže podpo **R**,
 Ačkoli neskvostrných, máš dost v moci své dozajist **A**.
 Vlidsným jen třeba někdy slovem k vlastencovi promlu **V**,
 A když můžeš, i odměnu dej nějakou; tu se hej **A**.
 Najdou těch, jenž chlí, jako já, si vyzískati Vavří **N**.

Frant. Brzobohatý.

5.

Myslíš-li, že bych se chtěl
O sedum drát dvacetníků?
Rozum kam by se mi děl! —
 Ač bych perníku pak měl *)
 Velké hromady:
 Ani náhrady
 Nechci, aniž jakých díků.

Fr. Brzobohatý.

7.

Miluj Boha, vlast a krále,
Otcův jazyk v učtě měj;
Rod svůj šlechtí neustále,
 A se mužně k němu znej.
 Všude svůj mu slovem, skutkem,
 Ať se neodlívá smutkem!
 Nebe sneslo nám to heslo.

A. D.

6.

Moji duši dvoje rozněcuje slast,
O jinou pak péči nenosím.
Rodem svým se chloubně honosím,
 Ale nad něj svatou Církve cením.
 Vlasti své a Církve býti synem,
 A jim sloužit mluvou, pérem, činem —
 Na tom světě za nic nevyměním.

J. N. Čížek.

8.

Mám já doma svého proroka,
On mne učí z roka do roka;
Rad s ním v tiché jizbě hovořím,
 A v něm klidnou mysl ponořím.
 Velevážné věci hlásá,
 A má duše slastí jásá,
 Nízke tužby pořád strásá.

J. Blučka.

*) Naráží na hru v kosky o perník o svátcích Svatoděnních v Kromětší.

9.

Mnoho slyšet o vlnách
 Odchováš-li slíčné květy,
 Rukou vlastní různé světy,
 A ráj tvoříš v zahrádách;
 Vzpoch se tedy, synu můj,
 A svou snahou k vlasti stůj,
 Národa květ vědek buď tvůj!
 Fr. Klinkač.

11.

Mírem svatým, Bože v nebes výši,
 Oblaňuj vždy Císaře a říši!
 Rakouska zdar nechať k Tvému roz-
 kazu
 Anjel mocný, chrání všeho úrazu.
 Vlasti vzbudiž muže dobra jímavé,
 Austriackých zájmů moudře všímavé,
 Národůc by zřelí blaho makavé.
 Fr. Mir. L.

13.

Morava, kde v krásných břehách pluje,
 Olomouc, kde zlostný tatar klesl,
 Radošť kde ční, Macochy kde sluje,
 Amos z Komny kde se vědou vznese,
 Velehrad, kde Method vedl boje,
 Aby odkryl víry v Christa zdroje:
 Na Moravě — tam jest srdce moje!
 V. Novotný.

15.

Moravan jest útěchou nám čistou,
 O lid dhaje dává radu jistou,
 Razi přímou cestu v našem rodu.
 Aby nepoklesl ve svém chodu
 Víru v hrudi, rozum v hlavě budi.
 Ach jak bylo sinutno, nežli zdroj ten
 blahý
 Na Moravě vzkřísil Moravan nám drahý.
 A. Štěpánek.

17.

Moravane, tisíc let se blíží,
 O již splat svůj dluh, jenž tebe tíží;
 Razných sil svých nalož k svému blahu,
 Aby Pán Bůh chválil tvoji snahu,
 Vlažnost škodnou zapuď od svých
 prahů!
 Aj ptáš se co za dluh? „Nejsa samo hloží
 Nemáš posud svěťce podle vůle
 Boží.“
 A. Štěpánek.

10.

Mužně miluj drahý národ svůj,
 Odrodilství z něho vypuzuj;
 Rez a špinu smývej s něho stále,
 A v něm pěstuj, co mu slouží k chvále.
 Víru v Christa, úctu k císaři
 Ať v něm neporuší — stůj co stůj —
 Ničemové, jenž ho nešvaří.
 B. M. K.

12.

Moravičko řeko, Moravičko milá,
 Odra, sestra tvoje, jak jest odrodilá!
 Raděj k cizím spěchá, ať tvé slzy vidí:
 Ach ta zrádná sestra za sestru se stydí!
 Vždyť jsme, praví Odra, sestry jak
 jsme byly,
 Ale rody slavské mně se odrodily,
 Na mých bujných nivách co tak klidně
 žily.
 V. Novotný.

14.

Methoděj a Cyrill před tisíci lety
 Ověnčili tebe nebeskými květy
 Rozkošná má vlasti, Moravičko milé,
 Aby'skráskou, chotí, kněžnou Páně hyla.
 Važ si toho vínku! Bez něho by nebe
 Ani země sláva nespasila tebe!
 Národ neuvadne, který v Christu mla-
 dne. J. Soukup.

16.

Milý Moravane,
 Odkud duch tvůj vane?
 Rádceť jsi nám zdravým
 A vždy vůdcem pravým;
 Vyjasňuj nám zraký.
 Aby klamu nřaký
 Nezastřelil v lidu obzor klidu.
 A. Štěpánek.

18.

„Mužně vzhůru!“ Vesna krajem hlásá,
 Ohlas v Moravských zni hajínách;
 Rána krásného nám vzhází rása,
 A duch nový vane v krajinách.
 Vzhůru k setbě vlasti v polínách,
 Ať ji zkvětá blažná vesny krásá!
 Nám buď heslem: „V Bohu vlasti
 spása!“
 Vladimír Štastný.

19.

Moravu já za vlast svoji znám,
Od ní řeč svou, od ní písně mám;
Radošť jest můj nedobytný hrad,
A ta Hana kvetoucí můj sad;
Velehrad můj předsětný chrám —
A já též jsem všeho toho pán,
Nebť jsem s duší s tělem Moravan.
Vladimír Štastný.

20.

Máje květoucího jitra plane,
Od hájů už teplý větřík vane,
Ráznou písní slavík v křoví hudá —
A snad nám jen ráz duši krutý mráz?
Věť, že není naše snaha chudá!
„Ach, vy mňte zkvětat?“ Dudlá v
suchoparu palácích. —
Nyni jaro! Aj to cítí Hanák, Slovák,
Valach.
J. Fr. Živěnský.

Čtení rozmanité.

(Druhý dopis z okolí Kocourkovského. *)

Slomoutný pane redaktore!

Čtěl jsem s radostí, že jste konštlý uiný list z okolí zlopravěstného Kocourkova milému Moravanu do tobořky wložit, ano i lastavou odpovědi epatřiti ráčil, wyžňwaje mne, bych w dopisech swých dále pokračowal. Nuže tu mne máte, ač jsem pefud neboslechl, jak se konštlý Morawan mou trošskou zardělil čtenému sberu Kocourkowanů w Morawstých. Říká se, že člověk s prawdou nejžál boje; tolišež wšak jisto, že lidé pro nic na swětě se wice nehňewaji, jako pro prawdu. Má-li ale swětlo prawdy proto stawěti se pod kbelec? či nemá-li se poswititi jim do tmawých strážsi hmyzu jedowatého? Nemajíeli se jím wyplassiti a rozechnati strážidla zlemyslnosti a přisřeny hlupstwi? — Připomínaje sebw sw. Pawla z Timotheowi (II. kap. 4. 2.) „Káž słowo, nabízej w čas i ne w čas, trefci, pros, ještli we wšsi trpěliwosti a učeni; nebo bude čas, ldežto zbrawého umění nebudou snáseti, ale podle swých žábořti sobě shromážďowati budou učitele majice swoblawé ussi.“ a t. d. — ač biskupem nejsem, přec to

poslábám za prwni powinnosti i pro stěho křestana, aby proti mřežným neřwarům tolišež wetejně se prahlásl, nřeliw ku zahanbeni, nřbrž i na praweni chybujících.

A tudíž w následujících řádcích opět jako konštlého rodu pobám w seobecně zrcadlo, kterěž emšem ani nelichoti, ani nešpinu, nřbrž wěrně maluje každého tak jak jest, a tím způsobem nápomoci má i nejwěššimu umění na swětě, které již pohané w Delských naznačili w přičeli tamního chrámu, totiž: „Znej sebe sama!“ —

„Nuže,“ ptáte se tuffim, „jak se letos webe w Kocourkowě? zdaž pak už zawanul lepši duch mezi tamním lidem?“ — Bohužel musim říci: nic toho. Zasteliw žádeuci jest wyhlídka do jasnější budoucnosti Kocourkova, kterou jste na konec blahomyslné odpovědi na konštlý můj list wyřlowiti ráčil, tím wice jest mi litowati, že Waffnisti peněťub káwati musim z příššné důwěry, s jatowou na Kocourkow pohližte. Měly pane redaktore, Kocourkow se tak lacině uedá. Tu zláště platí prawdwiných, ač zlořtlý wyřel eneho důmyslnika, jenž prawí: „Proti hlupstwu i bchewé marné boje webeu.“ Já pak de-

*) Prwní dopis z téhož okolí w Morawanu na r. 1858 str. 77.

Čili už w první třídě nauožili přehojně poskaby jazyka mateřského, že jimi pranichego wice uezbýwá pro třibu drnhou? A neboweden-li spráwne mluwiti a psáti jazykem je duim, kterať toho dožáji jazyky dwéma? — Přebudij Bohu žel, že i po dědinách takowá neswědomitá prattisa sem tam se přewezuje.

Žeby pak onino horlinwci národu oprawdu se zawděčili, napresto upiráme, jelikož je žkussenosti wime, že chowanci jejich neuměji aul po česku ani jinak spráwne se wyjádřiti, merci-li pokůdně psáti. *)

Neméně čestného nusta w zlatých zápislách Kocourkowstých zaslňuje i onen

*) Na utážu, jak Kocourkowané na místě poržněho jazyka mateřského wynikaji důkladnou znalosti jazyků jiných, posílám Wášnisti nifoli nejistou smýšlěntu, ani pouhý opis — nýbž oprawdewý, vzhý original listu, jenž l. 1857 poslán byl w Kocourkové — do šupedého trámu. Misto iprosit morawstiny piše po německu učení pán takto:

Hälfennbein.	2 fr.
Witkiohl.	2 fr.
Hüschtrann.	6 —
Škrab.	3 —
Guler	2 —
Parlšš Wägäl Pumbert.	
Wlšell Wägäl	5 —
Pop	5 —
Välmm	2 —
Wofe.	2 —
Wläšš Kópau	5 —*)

*) Inu pro Pána Jana! Tetě kapitální němčina! Clověl by ani netočil, koby neměl original (přepis) přeb sebou! Proštin Was, pane škráti, až Wáin zas něco takowého do ruky přijde, hued mi to pošlete! Já si takové wyčinnosti ohromně hlupoty budu šlákat, a zmočarowm za škrar ulazowat. Wššal nemyslete, že bych tím rad zbechtrul. Penze takto nabobě natorátine pšipowateřim takowým jako placených sobotáčes w těch ššolách, kde ubožáci ti morawčinu zapomněli, a němčině tak welmi špatně se naučili. — Wžáeni čtenářové! Dobře se podbejte. Tak se naučí němčině diti w takowých ššolách, kde se neklade napřed hluboký a penný základ w jazyku mateřském, než tře se keze wšeho základu cpa hued malým ditiám plnou hrsti do hlavy. Tím způsobeu bobužel nejw hlawo ošlawá přáždná, ale také ředce ošlawá pustě. Wěda bēicu takowým! Ale také bēda robičim a pšestunim neswědomitým! Potobatel.

wšetečný znatel mluwnice české, kterýž o wšejině žkussce dětem prawil, že slowo: nemáš je — hátejte co? — Žájemno!?! — Ano wice ještě, byl prý i nemálo uražen, koby pomolaný hlas se ojmělil podchybowati poněkud o mluwnici jeho. — Šelikož tedy rovněž jako Kocourkowané na tu žwalanici (rožmaně mluwnici českou) nic nebrží, šustně se domníwáme, že by mu přebni místo w Kocourkové wyłázane býti mělo, tím wice au můbec prážádně mluwnice na směti nezná. Piše wššal přec učené listy, aby prý temu spróštý Morawan nerozuměl. Škoda jen, že se po hēspodách hošlům přebčitaji — pro obweseleeni wysli. Nēbylo-li by lépe, aby aspoň česky dobře mluwil a psal? Wššal, to šprošle pro takowého pána.

Špatně i on má udatného šofa, kterýž jako o žamob bojuje pro šerunu Kocourkowskou, a na štitu jeho i na meči štwi se žbalela žlatě K, totiž nápis a š tomu takēža malowaný: „Krasopisi;“ tedy aspoň dvě notné dybichy w jehiném slowě a to na přebpisech ožkousce na parábu wyšawených! Domyslete se tussim, kterať tepru přebpisy samé wynikati museji spráwnosti a ozdobnosti jazyka nasheho. Wžij Wōže! ždaj pak toho drnhu libičty wēdi, že také Morawan je šlawořeni Wōži, a že má swou mluwu Bohem danou a tudíž i prawidla její, totiž mluwnici? Či nemáme-li práwo Wōžské žaručení nejnowěji i slowem c i š šky m, aby náš jazyk we ššolách se pšestowal a ššechtil?

Přeti tēni, koby w neswědomitosti své našli šprawebliwou žádosť w pobeženi bráti čtělí, domolowáme se wyroku c i š šky, jenž na wěty žapšán bude w dějinách národu austriachý a na němž šwěhlawá žaknělost našlých Kocourkowanů jistojistě rožrazi prágně lebty své. Na wšstrahu wššem obpūrcim našim kubiž tu položena otowššá slowa šprawebliwého nasheho wladce šrawiřka Josefa, jež we w l a s t n o r u č ě n ě m listu na p. arcimžete Albrechta, generalního guwernéra w l hřich, daném w Wahrenburku dne 9. Žáři 1857 mezi jiným piše: „**Při tom ale nejupřimnějši šarost Wá wžb bude š tomu obrácena, aby**

wsselici kmenowé národní wždy we swých národních rázech zachowáni byli a aby se jim sluffny obled popřál pro pěstování jich jazyka.

Ž ebdaráme se radostně nádeji, že do ty čné už aby zajistě se wsi přisnosti o to se zaslubi, aby spravedlivě blahomůli Cisarjstě náležitý průchod se zjednal i w našem národě, jenž co do wěrnosti a lásky k domu císařskému Bohu dily ní kdy uebhl posledním, a tudíž owšem hlásiti se smi o práwa, jež císařstě slovo wsselickým kmenům anstiařský národní zaručuje. *)

Bylo by žálustno, abyž též slowičko ztratilo o pokroku stěpařstwí we sfolách našich, ač se řici může, že tato přeužitečná nauka téměř zároveň tráci se sfolen samou, řeb do lena leu buť spjatno u. Glawni wina tussim padá opět na moudrost muolých ebcí, na moudrost práwě šocour low stou, že pednes se zhrábaji wyskázati misticke pro stromowou sfolu tu sleschtěni a wydelámání swých bitek, ačtolow pro — dobytel rozšáhla pastwiska mají ležet ladem. Zin-

de zase nejedna obec osvědčila dobrou vůli svou s obětí mnohou, žibila řádnou sfolu, opatřila ji pěkným plotem — ale pošťichu, ten, jem už přisluissi s bitkami ji wydeláwati, nebbá; půda místo stromečků řebí koptiwu a bodlák, a tpeký z náladného plotu pognená hla se rozhrábaji.

Což bimu, že kosi, wida takowěto hospodářstwí, dozanetvané sfolky našazel aspoň — bramborů. To pak nemálo dopátilo netečného stromaze, tak že weřejně se prohlásil, a to slawně, proti ubohým bramborům we stěpnici, jelikož přý on sám, máje práwo ku sfolce, zamýšlel ji zasažeti — šalátem. — Zdaž to není l smichu, ale zároveň i l pláči?

Prawda o mistaci sem a tam dělá se se stěpařstwím dosti hluku, děti obdělávají pravidla stěpařstwa nazpaměť, jakby bicem urštal, ale nožka stěpařského ubožáka jastě žimý w rukou nemělý, nerčili aby jim vládlý. Co platné pouhé slowo bez cwiku, bez wpučowání názorného?

Zatím chmála Wohu, tak smutně newypadá to wšude. Nejebna obec a nejeden učitel dožadují skutkem, že l duchowni zahrádce (le sfolce) wšborně se hobi i stromowá stěpníčka. Děti po hebínách sfolních s radostí se hrmou do stromowky; wždyť jim tam mimo užitečnou wědomost pro žimot i neminná, milá zábawa lyne na zbravém powětki, prospěšná tělu i duši. S pánu učiteli to wšborně slouží, řbyž tělu sfolnímu wpučowáním wysilenému poskyltá mirného pohybowání a čistého wzduchu wenkowního. Řbyž pak časem ditty dorůstající zaslábaji zahrady, osazují meze a pahorky jinal neurčbně — tu owšem chutně owoce na odměnu jednak občerstwuje tělo, jednak plní i kapsu, a to za snahu zajistě newestlou i příjemnou. A tak žislá učitel, i ditty i obec. Žeby pak se nám nedostávalo příručních kuž tu promozowání stěpařstwí, na to tussim nelze jest natižati. Wino jiné zwlášttního powšimnutí zaslubuje weledůladný: „Zahradníček w horách,“ kterého wysece zasloužilý půwodce mel. p. Frant. Konowský, řarát we Štěpánowě, Merawanem

*) „*Deherr. Schulbote*“ čisl. 40 r. 1857 wphowatelský časopis Widených pronášji je w úwodním článku o památkách těch slowich cšaršských talowbů způsobem, že i nro za přilábecm časopisu: „Škola a Žiwot“ ob r. 1857 řesit. 8 řtr. 271 úwabu jeho utilerabi ředluje me s wžjeným čtenářstwem našim. Wššet zajistě w tato slowa: „Zajaby uwnějšního wladního systému w Katořku nečinu jáně národnosti ušili, spíše zamezuje, aby se jí nášili neucimile; ale tou řěl Wladcowou nebbá se wšprabně přebnosti jednomo kmenu nab drubým, nebrj řejnuu měrou hleděno řesich řtan. Wně Katořku nemá w domě smém nižádných pasorků (Stellstüber), Cšat prawi: že „národní ráz řesich rožmanitých kmenů zachowán kěti má;“ nemluwiti o jebnou pauzujícímu kmenu; princíp rovnopráwnosti řesich národnosti w Katořku jest řby w plouí tom obe due 9. Žáři řal potně uznán a řterzen, řal byl již wýnojem due 31. řrof. 1851 wyslowen. Časy řelotstwi (die Zeiten des Feudalismus) a nablazowání jebné národnosti nab drubou namžby (eines Vorrucksanstraches einer Nation über die andere) w Katořku pomínuly a blaze Katořku, že řal jest (und woli Deherrreich, řaß es so řst!)“ (řtr. 322.)

s osterkou tlamou na človeka. Jakmile ho uhlídá, šňob je jebe ranec, vyhrní rukám až po rameno, vrazí mu ruku črtanem až po ocné, chop se ocaš, a tak smečulí rukou náhle prátty; tím milého ušla obrátit u ruty, tak že té jistotně neukouje.“

3. Žebrák o dřevěné noze sragiv se ve dveřích supedého mladu s měřistou dřevou, stoupnul ji svou dřevěnou na ústou nožu. Rozhněvaná dřeva zvolala: „Co by ti hrom urazil tvůj pajou!“ — Žebrák nevěřiv se strasivě křethy odpověděl chladně: „Měbylaby štoba neřiká; uámě deua jessť dvě noby za peci!“

4. V jeduom věřšim městě na Moravě ležel se svým plukem plukovník pro svou vojenskou horlivost a přisluhiv protnutí. Dávati začal se o půlnoční bukem svoje vojstvo zbavit, a pak s hudebními táblami na cvičení. — Jednou přišel do toho města čestní hudebník, který v kavárně vyberně hrál. K půlnoční přistoupil k nim jeden vážený měšťan a smluviv se odešel s nimi, a postavil je pod okna plukovníkovi, aby mu zahráli. — Pán plukovník proctuvav je sna liběho celých rozburčelých šloil k oknu, otevřel ho, a hned volal po strážci. Měšťan pak dobrosmyslně promluvil k němu: „Neni tu stráž zapotřebí, pane plukovníku! My bychom tak dobroti a pěknapujete nás začastě libegnou hudební svou v noci; my se vám tímto zastavením čeme za tu lásku oblonjiti!“ — Pán plukovník se usmál, pečetoval se a zavřel okno.

5. Dva statí manželové rádi pijavali lámu. Manželka mužovi pekažbě jenom slušně nepluž nálek nalila, sobě však vždy pčelila, a jakoby ji to zamrzelo, zvolala: „Dě!“ — Manžel to po delší čas mlčky pozoroval. Že pak se to „dě“ vždy a vždy jen u jejího štátu pčelobilo, pořádl ji žertovně klá: „Mě ty stará, proč pak také u něžby neubělád?“ „Dě?“

6. Roku 1848 přišel vesnický žib k představenému, a žádal od něho cestovní list do Vídně. Pán představený nily coš pobobuého nepotřeboval a u jiných si toho hrubě neřimál; a vssal

rok 1848 ošvítit lážbou lucernu i bez slá; proto si s tím volně hlavu nelámá, ale na kus papíru napřecal: „Le n to žib jde do Vídně!“ A šle, mlyš pocestný bez úrazu navrátil se domů.

7. Tlačovnýš towaryš Zafn b wpučiv se přišel do Brna, a očeliv se tam po deset roků potloukal, přece nepotkal je s Filippem. Křep opět do mowšy list potřeboval, přišel domů, a žádal pána starostu, aby mu tam napjal, že také mluví německy. Starosta je ho ptal, zdali skutečně také německy mluví? Tovarš pak otolol, že přece trochu rozumí. — Pán starosta se ho tágal, proč to tedy žádá? — On pak řekl: „Glowěl potom má přece ujetý on s egn!“ — Starosta, muž důvtipný nechtě lžati, ani robdala svěče argumentiti, napjal pravdivě: „Mluví po morawsku a gatrhuje německy.“

8. Jisly muž, jenž lajboděně čtrý k neblily k obědu jidával, proctuvav jeduho dne z rána byl trochu churav; proto tágal uanjelce své: „Ženo, jsem nemocný; uerak uí k obědu čtrp kurbily, než jeoum tki; ale udelej mi lajby o uero věřši!“

9. Žebák lenoch u jeduho boháče uadělých pánevi Bohem zensale zvolal: „Milostpane, nebate-li mi almužny, musím je obdbat k něčemu, co jsem jessť jak žio neudělal!“ — Pán zbrozil se udeřil mu hejné almužny, a pak se ho sentrpně tágal, co by měl wyvěsti? — Lenoch drzy odpověděl: „Milostpane, klybych se musel obdbat na práci, a toho jsem neudělal co žio jsem!“

10. Jiny takový lenoch pořádl bym pro svou žebrotu a použádl tu práci, křep přijal almužnu řekl: „Milostpane, mám velikou chybnu!“ — „A jakou?“ ptal se pán. — „Žá jsem se nž jako lenoch narodil!“

11. V Turecku lapil o výročím trhu kořenník křestan globje, který mu byl uřabl ložich, a hned ho uel k soudu, a také svědka křestana sebon vzal. Soudce muhamedán tágal se glo bje: „Uřabl-li ten kořich?“ — „Milostpane, uřabl jsem!“ — „Desaneš 25, že

*) E. j. Anježen = ražnost.

Dítě odpovědělo: „Tak tedy to snad bude na druhé noze!“ —

16. „Prosím vás, nenechal jsem tu přízi?“ tážal se jistý stáblec chodě v měšce od domu k domu. — Všude zněla jednoduše odpověď: „Nenechal jste tu ničeho!“ S ubohého strachem, že vezbude přízi, bez toho za cizí peníze koupěnou, a unaveného běháním, posel se jen valil. — „A což to máte, pšiteli, na zádech?“ upozornili ho na jednom domě. — „Nechť by do té i s přízi.“ — myslil si stáblec, „hleďám tě dím ducha nepustím a ty jsi v uzlíku na zádech.“ — Pro hanbu již jim ani neodpověděl, než jsa rád, že se to tak šťastně stencilo, co spíš domů se ubíral.

17. Mřova, která již pteb dvacetí roků manžela svého na hřbitově vyprovodila, znenadání sobě uvinila, že se opět rodá. Umysl svůj zjemnila kmořence své, a ta se jí ptala: „Ale kmořenko, což pak vás nyní k tomu pohnuje, abyste se rodala, když již celých dvacet roků jste byla mrtvou?“ — Mřova odpověděla: „Znu mřibte, kmořenko, já jsem to tak rozvažila; v noci, když jsem spala, a kýchnu, ani mi žádný uťekne: „Vezdrať Ván Ůh!“ Když pak se rodám, řekne mi tak muž!“ —

18. Stařenka z mouřova přišla na slavnosti Bojích Těla do Vina. Za milé první rána dělůvá na Špilbertu vyšla, stařenka tak se ulešla, že byla hned na hromadě. Zpamatovávala se přistoupila k vojáčkovi a pravila: „Pane vojáku, z čeho to stihli?“ — Voják odpověděl: „Z kusu, babičko, z kusu!“ — Stařenka sejala ruce a zvolala: „Ó Zemínáctu! Jak pak to teprve bude, až začnou stílet z celého?“

19. Jistý král Španělský byl velice trdnemyslný a konečně osuravěl. Dochodili lékařové ze všech kencin, a však každý pokřív rameu obšel, neměda pomoci. Konečně rozhlásl se, že lékař, jenžby vyléčil krále nemocného, dostane královskou odměnu. Tu přišel starý lékař, prohlížel krále, vyptával se ho po jeho bolestech, až pak poznal stav jeho dal tuto radu: „Mni jiné pomoci, než aby král dostal a nosil košili se spokojeného člověka.“ — Tu se vypravilo

vyšlancí do země, aby hledalo člověka spokojeného. Vyšlancové procházeli celé království křijem a křijem; ale nemohli se doptati na člověka spokojeného. Již se vrátili s nepořázenou a domovou, an jdouce polem zaslechli zpěv. Váček jejich pravil: „Přátelé, počkejte; tu došli zpívá; ten snad bude spokojeným člověkem!“ — Šli po zpěvu a došli k mezi, na níž pastucha pod stromem odpočíval a zpíval. Váček vyšlanců se u něho zastavil a mluvil: „Človče, jste-li spokojen?“ — Pastucha: „Jsem!“ — Vyšlanc: „Řádi bychom s vámi promluvíli!“ — Pastucha: „Z dejte mi swatý pokoj!“ — Vyšlanc: „Ráše mč mže vám být velice prospěšna!“ — Pastucha: „Ať si je prospěšna nebo neprospěšna; řekte svou cestu, já o vás nestojím!“ Vyšlanc pravil k soubřuhům svým: „Přátelé, teď je skutečně spokojen, ničeho sobě nepřije; jeho košile jistěně prospěje králi našemu.“ Potom obrátiv se k pastuchovi řekl: „Človče, prodajte nám košili svou, dáme vám za ni 100 dukátů.“ — Pastucha: „Již jsem vás jednou profil, byste sli po svých; o vaše dukáty vám nestojím, a svých siál, nemohlych košile své prodati.“ — Vyšlanc: „A proč byste nám ji prodati nemohli?“ — Pastucha: „Znu proč bych nemohl; proto že žádně nemá!“ — Vyšlancové sli dále a cestou hovořili: „Toté skutečně podivná věc; v celém království nalezli jsme jenom jediného člověka spokojeného a ten ani košile nemá!“

20. (Medorozumění.) Jistý panník přijel na školní výstavi, a spatřil mezi jinými ušadně žitného a čiperného klučka, kterýž vřobně odpovídal. Z dal se s ním do řeči, aby jej pochválil a tážal se ho řta: „Chlapecu, čím pak jsi etec tvůj?“ — Chlapec se zamířel a neodpovídal. — Panník dobával mu chuti řta: „Nic se neboj, chlapecu, a pověz mi smle, čím jsi etec tvůj?“ — Chlapec zmužilo se odpověděl polschlastě: „Páfferem!“ — Panník nespěšně dobře odpovědi jeho pokračoval: „Znu tedy jenom hleď, abyš mu brzy byl v temle jeho napomocen!“ — Starosta

a učitel, kteří byli obpověď chlapcovu slyšeli, sotva smích utajili.

21. Chlapec desíletý probudiv se vypravoval uatce své svůj sen: „Mlá maménko; dnešta se mi zdálo, že náramně přišlo a já jsem až na kůži přemokl!“ — Matka, která byla trochy prublé krve, popabla synka bez mészání za ruce, rwała jej, co síly měla a křičela: „3 ty zpropadený kuku! Retikám-li ti ržbyčky, abyš wjal desítník, lbyž přiši, abyš nezmokl?“

22. Stará panička stojíc před zrcablem hubowala křouc: „Ti nynějši řemělníci ja nic nestojí; tať na příklad škenáři před třiceti lety dělávali zrcabla, kteráž mnohem krásněji ukazowala jako zrcabla nynějši.“

23. Powědomo, že před nečáwcní jezbinga se pro pány děšany čtrnmi řemě. (Škoba, že obyčej ten klesá; zástupce biskupůw zajiště hoden jest cti takowé.) Zedenkrátě přijel seblát z nebaletě dědiny proti obyčejí toliko s dwěma loúimi. Pan děšan přijda k wozu tágal se ho: „Proč pak nemáte čtyry koně? — Seblát libaje mu ruku odpowídal: „Milostivý pane děšane, wždyť já Wassi Milostí wvezu i s dwěma.“

24. Wassek: „Ponziřu, ob letosška bude w nassim slowanšćim městě sama bláženost!“ — Ponziř: „Zať pak to wiš? Enab se tam špargl a škalty dobře urebí? Či snab již tam ueni jádného ebrodilce?“ — Wassek: „D uilosiw! Ale pomysli sobě, roku 1856 umřel Štýřtal i Čhuboba bęz potěmčů; tudýž musí nastati sama bláženost a samé štetsti!“

25. Šewcowští mistr šel s manželkou swou w neděli pro požehnání do winohrabu a wzáli učeníš a sebon. Na cestě wluwil mistr: „Ty stará, wčera jsme wšabili do loterie; co pak ti máni koupit, wyhráme-li?“ — Manželka obpowěděla: „Kup mi wlněný šátek na zimu a pětný rukáwník.“ — Šwec: „Ne dobře; a co pak máni tobě koupit, kuku?“ Učeník: „Mně, pane mistr, kupte hrdný kus uzeného masa.“ — Mistr sotwa slova ta zašlechl, hned nemilostivně masil španělskou swou učeníka a křičel: „3 ty šlafcowitý kuku! ty máš chůl na uzené?“

To ti musim hned notně wyprášit, abyš nám neležl do łowina.“

26. Pzora wau potkal se cestou s bratrem Čechem a tágal se ho křa: „Prosim Wáre, příteli, nenasseš jše na cestě mých s klesákem, s dwěma žemličkami a s buchtem?“ — Čech odpowěděl: „Arho jsem nenasseš; ale nalezl jsem pštil s kublíčkou, s dwěma houskami a s bábou!“

27. Hraběňa welice wšidná rába ławiwala se s mužem přestomyslným, jenž býwal u ni začastě hostem. Zedeného dne při takowé zábawě host z nenadáni ze swého sebadla powstal, upřel zrak swé na pani hraběňa a s přstem napřaženým po přstěd mltěy k ui se bral, a miřil ji w obličej. Hraběňa diwila a tágala se: „Co pak děláš?“ — Host wštal nebada se mhliti w poborné postawě té až k ni přišloupl, tuť hraběňa w čelo a wřolal: „3 ty mřcho!“ — Hraběňa owšem takowým titulům nezwyhlá wážně se ho ptala: „Což pak tiin chce?“ — Host pak lepru přestomyslně wyšwětlowal chowáni swé křa: „3nu, hraběci milosti, to má r setěl Wánu na čele; což pak jše ho necitila?“

28. Seblát ubíral se polem a žůstal štáti, aby si zashupl. Zať mile wštal wyntal a otworěl tabakowku, silný wonet wětru suchý tabák až na dno mu wysoukl. Seblát šloje s prážbm u tabakowkou prawil: „Ty máš wěšši nos nežli já; já bych ho byl měl na keličrát, a ty ho máš najednou!“

29. Powěšný łatowec tžce rozneuohl se. Kněž jej připravowal na smrt, a prawil, že znové jeho špřitání jiu. Łatowec obpowěděl: „D welebný pane, to mne welice těší, že již brzy se swěta pšjbu, nebo ti łazebnici a łekárnici by mne snab do žebroty uwekli, řbychýž měl ještě bloufo žiti!“

30. Mladý král nastoupiv trůn swůj nawštiwil tať žaláre, aby někteřým obšoužencům milost dal a je na swobodu propustil. Přisěd tam łajběho se tágal, pročby byl do žaláře přišel? Ale tu byl łajbý newinný a nenáwšiti jiných lidi do wězení připrakený. Konečně přišel k mladému nužowi welice trubnomýlnému, a tať se ho ptal, proč přišel do

žaláte? — Tento s očima slzavými odpověděl: „Veliceťsmo, já jsem to jenom kvůli svému spáchal mnoho nepravosti, tak že bych musel půl dne vypravovat. Zastoužil jsem ještě mnohem větší trest, nežli jde o to, a proto ho milerad snáším a mám o to Bána Boha prosím, aby On mi ráčil milostiv býti! — Mladý král poznal jenom u tohoto muže pravé poznání hříšův a upřímnou lítost. Proto se obrátil k ostatním a pravil: „Kterak může takový bezbožník býti mezi těmito nevinnými lidmi? Zaslátni, hned mu sejměte ošaty a pusťte jej na svobodu, aby mi ty ostatní vězňi zde nepekazil!“

31. V obci oudy moravské, a vsasal upni již welice poněmčené státi rzyi Moravané ve mravích a to řeči dobře zachováni museli edrobilšmi a uelastavými spoluebčany mladšími mnohe újměštů a potup snášeti. Zedenkrátě takowého edrobilš mladšy muž, který se svou národností i účtu k osobám pro své stáři cihobušm pozbyl, w demněle wzdělanosti své úšlekně tágal se stárečka šetivého: „Zat pak Wám bude, až budete muset s mladším Němccm w jednom hřebě ležeti?“ — Stárec tigraný utel sobě slzu wysouplou a wázně edpověděl: „Za sobě již přeji hrob od Bána Boha, uelob se douuwám, že aspoň na hřbitowě edrobilci mi daji pokoje. Rdyby wšak i tam uelši tat rozpusšili a nesetruí býti, až přijde některý po mně do těch hrobů, dám si wyskopati hrob hlubší, a tat přijdu k etciům svým Morawanům, kteří bni powěšni pro svou lásku k Bohu a k bližním!“

32. Wážitý manžel měl uanjelku zleu. Zeducha wečera přišel manžel trochu později domů, a maujelka smělá uminila si, že ho postasji. Zadržela a přemlela se w sni, sramotie a muclajie, rdyž její manžel přicházel. Du wšak poznal hlas manjelsky své a pravil dylabně: „Nebojim se; nebot jsi-li buch do brý, niteral mi neubliž; jsi-li wšak buch zlé, taté mi nesmíš ubližowati, jelikož mám sestru samého luccipera za manjeltu!“ —

33. U probáwání dñwi přidružil se k polepnému sedlák přistožetý a pravil u přítomnosti mnohých spolusebů svých: „Pamaté, to je diwóná wěc; Wy jste rá-

čil w učeních školách býti a jste přece jen služebním; já jsem do žádných škol nechočil, a jsem přece svým pánem.“ — Polepný nu i hned odpověděl dylabně: „Neni wěc ta tak diwóná, jak se wám býti zdá; takowým pánem, jako Wy jste, já jessit mohu býti; ale z Wás již nemůže býti takowý služebník, jako já jsem!“ Sousebě wysmáli se upřímně seblátwi přestěwěnému.

34. (Wěimá odpowěd). Mnjěšši car Ruský, Alexander II. Nikolajewič, nawštíwil Petrohradskou wojenskou nemocnici a dal si uelžati též mistnost lékařnu, dže to se neložil polních lékařníků zamejštnáwalo připrawowáním lěků. Wšidni nechali práce a postawili se, aby wzdali obyčejnou čest; jen jeden zbežně pohleduwu na císare a na štwělě lomenštwu jeho postáčomal w práci své, totiž w třeni prášku pízmowého. General N. přitrcil k němu s otázkou: „Cež newite, že Jeho Milost císar pán stojí před wámi?“ — „Wim,“ odpowěděl mladší; „Jeho Milosti ale zajisté wice záleži na žiwotě udatného důstojníka, nežli na mé pešně; a jest tu nebezpečno i okamžení proměštkati.“ — Car se usmál a čelal, až léč dohotowen a edwzdán byl. Mjní postawil se lékařník rovně jako swička před císare. — „Dobře, wýborně!“ pravil císar, a obrátivo se k ostatním lékařštwu osobám doložil: „Wáno-wé, přálbych si, abyse wšidni takto swjššleli; wy pane státní lékařníku zachowáte toto swjššleni a přijmete to co důkaz mé gláštni blahostnowosti!“ Při těch šlowich wzal řáb s prsou jednoho z důstojníků jej promězejících, a edwzdal jej mladšewi, pobowením a radoštným újafem téměř omračnému. (Wrajšše Now. č. 15. 1857.)

35. (Setrawa lost we wike.) Rdyž byli Turci město Chios na ostrowě téhož jména dobyli, zwěššli nejtráfnější děti z nejwzácnejších rodn, a obelali je do Catihradu. Měšli byly edwzdány do serailu na službu sultanowu, měly děti křestanské dñwe obřezány a k zapření wiry křestanské pohnyti býti. Obřezáni se na nich wykonalo násilně, ale zapření wiry nebal se u nich ani sliby ani hrozbymi wpmutiti. Wšitrcilo se tech k ukrutno-

42. Seblát jeda na pole wzał s sebou synka prestorožeho a rozpustiłeho. Synek prawil k němu: „Tatinku, já si sednu na hříbě!“ — Dtec odpowěděl: „Já ti dám hříbě; když já byl swému tatiku chěl sednout na hříbě, to bych byl nabral!“ — Synek: „No, my jšte musíme mit aši pětého tatika!“ — Dtec: „D ty hlupáku! Lepšího nežli ty!“

43. Zebrát katolíci šedě po žebrořé
wessel do chalupy, jejíž majetník byl pro-
testantem, a ošímal se u lamen. Želiskoť
byl zebrát w celém ekoli známý jako
horlivý katolík, tudýj dospělý syn
hošpobáře protestantského štět jej pohně-
wati a mola na psa pob latwici ležícího:
„Papeži, posb few!“ a při tom uršlal
ekem po žebrátowi, co na to bude říkat?
Ale zebrát na peci pofojně jeběł. Nemoha-
z něhe ničeho wytyáhnoniti nulaďy pohor-
šitel hlade psa po hlavě prawil: „Sleďte
strýče, my též máme papeže!“ — Zebrát
poslechnul na něj, pomýdlnul si a rázně
prawil: „Znu, jáśa wirta, tatowý papeż,
a jaśa papeż, tatowa wirta!“

44. Barta: „Žirfo, co paš to letoš je w těch nomináčich za hlut o těch manjelijich Něm-Workstých, co prěj iij žesćej ojm rožu wespolek ani słowa nemluwisi?“ — Žirfa: „Ža e to mcn ničeho nemim; ale je to štućetně wěc neshłjčaná, že wprěj ženská ojm rožu mlčencu?“ — Barta: „Ž bej si polej; takowých potimněstí nalesłbyš i w našej mlašt; taš n. pš. nasse soušetka Čhowatikorwá nemluwi ani słowa, co ži znám.“ — Žirfa: „Žnu arcij že nemluwi; preto že jesti němá; ale ženská bej němety ijšłěb toho nebowedla!“

45. Pačoholek jī hlebal u žibā službu. Žib se bo ptał, umi-li němčyk. Pačoholek odpowěděl, že němčyk fice neumi, ale češtyž ožemeli umi tak bołonale, že mu nišde nešťači cimbłowati. Žib mu opawołal žānčicu sfošādou žāfābu, „že s n ě m č i n o u w s j i b ā p r o j d e „, ale māj jeł bo služby. Žebnou sili spolu bo mēšťa; pačoholek mēl nelikity uzjel na žābčes a žib siel wešle něbo s holi jafo pān. Pšifili l rojwobnēnē žece; mošt był stržen a jiz se čtělī wrātiti; tu žwolał pačoholek: „Už to mām!“ Žib se s pobivenim tžāł: „A co pał mām?“ — Pačoholek prawil: „Powidāl

jste, že s němčinou vsjadý každý projde; vy máte německy, tedy vezměte uzel na záda a projděte; já pak se již se svou češtinou za vámi došťaknu." — Žid vsjal se i s němčinou wrátit.

46. Možno čtverák měl pro jakýsi přestupek dostat pět a dvacet. Ani pro šba ani slibování nespoucho, musel na lamici. Pětý už ležel zase vyplstě a profil řka: „Uložení, milostivý pane, račte bát pět a dvacet hůlek v jedno stoužat a bejte mi jednu; já ji také vezmu za pět a dvacet.“

47. Vchafy žib schubl. Wyw na
lepšši žiwot žwotšy rmoutil se w chubetš
swé welice. 3 napable mu, že rýžbe
hledat proroka, aby mu powěděl, jač blesku
se mu ješšič tal žle powebe — Žta le-
sen postall člowěta, kterš se ptal: „Kam
jdeš žibe?“ — Žib odpowěděl: „Ždu
hledat proroka.“ — „Žá jsem prorok!“,
prawił mu neznámý, „co chceš?“ — Žib
se ho hneď ptal: „Ži-li prorok, powěď
mi, blesku-li se mi ješšič tal žle po-
webe?“ — Neznámý řečl: „Už jenom
dvě leta.“ — „A co potom?“ — „Po-
tom“, odvětil žrála muž neznámý, „po-
tom teinu wšimofněš!“

48. Zisły bogabojońś bogáč bal na stráni stálnatě ſ mnohým nákladem uprawiti cestu, ježto celému okli byla welice prospěšná. Stýj ji božotowenou prohlížel, přišel k němu žemán pro swou prospěšností wšec známy, a ten pravil mu slovy uštěpačnými: „Pane Josefede, ta cesta jež welmi nákladná, ale do nebe ptece newede!“ — Wěšťan moudrý a wtipný bez obalu mu odpowěděl: „Omšem je newede do nebe; sice byš se tomu nesmírně divil, je Wab na ni widim!“ — Žemán šel se swou třechu dále.

49. (600letá památka sv. Hyacintha.) Dne 16. srpna 1857 oddě-
wala se w Krakowě a po sousedních
zemích Polských 600letá památka sv. Hy-
acintha, kterýž sobě o slovanství země-
mimo jiné i tím zásluhy wybohyl, že
první wlastě ořechy z Itálie w
tobolce řešednického oběmu směřo donesl
a pěstějí w Sandomirském kraji z
tohoto semena skutečně první mladé
wlastě ořechy dochowal, obdub se po-
tom užitečný ten strom po celé Galici

jakž i po sousetních zemích slovanských — nepedchbně i na Slovensku pod Tatrami — rozšířil. Na den sv. Hyacintha má každý opravdový Polák pirogi, (slovensky pirohy, v Nitransku peři) na svém stole, známé to, že starosti „před novým“ obyčejně přestaly.

50. (Slavnost v Zvančicích na Merawě.) Jednoty katolíků v Zvančicích s mnohou obětivostí a vytrvalostí postaraly se o novou stavbu kostela svato-Jakobského asi před 70 lety zbořeného. Konečil ten již stojí i s pěkným oltářem. Krásná, prastará socha sv. Jakoba, před rozbořením do městského kostela přenesená, dne 15. srpna 1857 na slavnost nanebevzetí blah. Vanný Marie ve slavném průvodu nesla se opět do kostelíčka nového, a sice cestou až na kopeček neso ji na krásných nesitkách čtvero studentů Zvančických, na hře pak převzali ji starcové, kteří v útlém mládí svým starý kostelíček vidovali, a sice: P. Wáclav Škulba, 86 let starý, p. Tomáš Procházka, 75 let, p. Jan Procházka, 73 let, a p. Jan Váňo, 73 let starý; kříž před sochou nesl p. Martin Šachš, 86 letů mající. Oslavení toto bylo velice božstné pro nesmírné množství nábožného lidu. Socha postavila se na oltář, a ředitel jednoty katolíků, v. p. Tomáš Procházka, činil vtěležitostně řeč. Řečby s milostí Boží náš věk ve všech dobrotách a smutných věcech tímto způsobem osudy v národě našem hleděl napravit, co minulá dvě století svou bořivostí pokazila a rozrutila! Řečby národ náš znova oživenul životem duchovním a ještě více zmožňoval ve své věrnosti k Cirkvi, k císaři Pánu a k národnosti své! V trojité věrnosti této zakládá se pravé blaho národa našeho Slovenského!

(Národní troj.) Roku 1857 vydal královská vláda bavorská moudré nařízení, aby se obywatelstvo všemožně i podržení národních trojů svých přidrželo. Při vyslouchání hospodářských i tato zásluha, totiž zachování troje národních, bude na náhu padati. — Nemálo je litovati, že se muzej národu talová nařízení vládní dámati; a přece

behužel i v našem česko-slovanském národě, a jmenovitě u Mařawě nebyloby nařízení takové zbytečné, neboť s bolesí pozorujeme, že na mnohých stranách neustále obkládají svůj přísluš po pravici zděněný kraj, a berou na sebe novomodnější stat bez rozjmu a bez rázu. Kd by měl, kterakým statem by mohl náš Slowak, Mařák a Walaš malebný kraj svůj nahraditi? Řečby z nich, kdo se počíná střežiti po umělosti, měloby rozumu svého na odin slawi moudrým posuzovatelům. S trojem svým neustále zajiště mnoho rozumných. Řečbiví vlastní naše mívá toho stěšl, že milestivý panovník náš ji narovinně, dostává se našim neustále nemalé cti, že se mohou přestavititi o slavnosti národních. Oblože kraj svůj krásný, a zajiště zřavite se vesseho podobného stěšl, nebo kdžby se Wám na lebažaku kazajtu a kalhoty francouzské podíval? U wšak mnohem větší záhuba přichází na zápeti. Obkládání troje zděněného jest strážkou obnovení; a lid, který se neměním slawá národu svému a přetvořuje se v elzorbátův buď jazykem, buď obyčejí nebo trojem, kšá ve svém rázu v nebezpečnou práždnost a nemarnost. Řečby vlastní rodaci naši — ale sami Mařáci také — přidržovali se v řeči, v obyčejích a w alitebních a w troji známého pořekadla: „My jsme my a Wy jste Wy!“

(Čin podobně.) Ve hřivčarším hlatením měšl Wernu wřeti lze nádherný, umělecký, ze čtvercových kamennů w gotickém slohu vystavěný chrám. Stavitel sebral veseda sílu a um svůj, aby důstojnou budetu zhotovil, a řeh obřomně dokonat dílo, napsal na příčelí chrámu gotickými písmeny slova: „U čin podobně!“ Slovny: „U čin podobně“ přimolává nebožtík stavitel již po mnohá století všem posuzovatelům smatně trpěti pravbu, že snáze jest umělece dílo lupiti, než je napodobiti aneb zlepšiti. Žuto pravbu pamatuj si i ty, milý čtenáři; umiš-li nějaké velké dílo, aneb dozvěd-li se o nějakém sšedětném skutku, jiný překlome tvojí oslawili jména swá, nebud mub-

lantem, jenž při každém sebe krásnějším díle a skutku nějakou chybu valezá, nhybř ebdivouj se w polete welldobuschestí a obetownosti přebků svých, po nich jsi takowou památku zdebil, a neopust, aby krátkozraci nebo-ukové slatnou pamět přebků svých tupilí; přimolávej jim slova Bernského stavitele: „Učíněte podobně!“ Jak by's, milý čtenáři, pravdu těchto slova zužitkowati mohl pro sebe a pro jiné, poznati můžes z následujících příběhů.

W zemi Turckého Sultana, kde se wino nepije a kde mnohoženstwi a otroctwi panuje, stalo se jedenkrát, že otrok při hostině pána svého misu horlé polévy na horní část těla wplil a jemu celý trk popálil. Wyšle se poslawil rozhněwaný pán na nehy, úpiraje děsný zrak svůj na uběhého otroka, jakoby jej na místě usmrtili dítě. Otroč padna na zem k nehem pána svého, se sepátýma rukama mluvil takto: „Pomni, Pane, že ráj tčm za pčdil bude, kteří hněm svůj ukrátili a sebe přemoci bomebou.“ Zarazen těmito slovy, odpowidá přisným hlasem pán: „Reciti w sobě hněm.“ — „Tě přijdou do ráje,“ prawi dále otrok, „kteři odpouštíji winníkům svým!“ — „Také ti odpouštím,“ odvětil pán s wlněným pohledem. A když otrok ještě tato slowa prenesh: „Wáh misu je obzwlášťe ty, kteří dobře čini protivníkům svým,“ tu se již neshěl pán dáti zahanbiti a na důkaz welldobuschestí své prawi: „Zdi, propouštím tě na swobodn, a a by's mohl žiw býti, daruji tobě čtyry sta drachem.“ — Tak jednal Turck; ty jsi wšak křesťan, pročej pamatuje na slowa Ukurského stavitele „Učín podobně!“

Byl jednou král, který žádal hebatého nešťana, aby do bytu svého přijal miláčka jeho, jakéhosi slečtice, jení wálně jména svých slawných přebků hrěšným žiwotem hauebil. Nešťan odpowěděl pánu swému takto: „Nemohu sice wám, swému králi a pánu, ničeho odepřiti; wějte wšak, že dům svůj na čtyrech koncích hned zapálím, jal mile z něho sledčtic wjete; neboť dům, který w sobě přehowává neprawost, nezasluhuje, aby déle

pectiwým lidem za přibhtel sloužil.“ Mluw s podobnou neohrožeností a ždný pán a nepán nebudě tě nutiti, aby's w podobných případech jednal proti cti a swědomi swému.

Zeštinu, muž učení a nemšedních schopnosti, powěděl mnohou trpčen pravdu jalowým nebo-utům, kteří své mšle mubrlantstwi za hlubokou wědu powajowali. W jeho době wyšla na swětlo kniha, o níž následující proneš ústet: „Tato kniha obsahuje w sobě mnoho nowého a mnoho prawdivého; bechžel wšak co w ni nowého jest, není prawdivé a co w ni prawdivého jest, není nové.“ — „Učín podobně.“ Setkáli se na draze žiwota swého s mšlým a wylutným swibátem, nelupuj moudresti z jeho krátku, a newěť mu, mluw-li jakeby již by býwal s Bohem, když swět stwčil, aneb když ti twou kč a wlasti hani, aby's za učem jinou hledal; sice by's se se zrátou swého poklidu, jeně a zbrawi přewěděl, že w Amerikánských krajích nelitaji do huby upečení holuby, že tam zlatých kopců a rajských jablek nestává. Podobně učin, když nebo-ut na twou swatou wiru útoč ućnil; nepesluchej jeho zwášaní a rel směle: „Wasse uluwu obsahuje w sobě málo prawdivého a mnoho nowého; a wšak, co w ni nowého jest, není prawdivé, a co w ni prawdivého jest, není nové.“

Okru 1772 žila Polská kněžna w Patiji. Známet jest, že Poláci a Wolty pružnosti ducha wynikaji, za kteroužto přičinu wšelikého hrdivstwi a wšeliké obetownosti schopni jsou. Ze tuto stránku powahy své zanebbávali, šimě zpoury, nepesluschosti, neswercnosti a neuramnosti we wlasti své rozjimali: Kšeli tak hluboce, že ped uocnou rufou Wěji za hrých své a přebků svých obdýwaji. Polská kněžna ouemocněla w Patiji, jako nešťastná wlast její. Dala zawolatí lékaře, aby ji žilou pustil; lbožal wšak protižnu žilu a nemocná musla umřiti, neboť krew se nemohla zastawiti. Chyšljaje se k smrti učinila následující otřaz w jawětu swém: „Zřouc přewědčena o sšodě, jalou má smrt nešťastnému lékařu ptince, kterýž smrti mé ptčinou jest, obkazuji mu do-

životně z majích statků každoročně 200 kusů buřtů, a odpouští mu z celého srdce jeho neobežetné jednání. Chci, aby se mu tiuto obřadu ztráta důvěry, za příčinou nestěsti zničila, wynahrabila.“ — Učíní podobně činiť jako neobežeteli lékař, neboť sotva by's nalezl Polskou kněžnu, kteráž by ti ročně dvě sta buřtů obětovati mohla, než by's polskou kněžnu následoval, kteráž nepochybně na ránu smrtelnou nestěsného lékaře tak veselebyš obumřela. Tam. Šimbera.

(Poučná rozmluva mezi jezulkou a orel.) W městě D e r w i s s a b a d u žila bydlí nad míru učená jezbulice, a není tedy divu, že téměř na všech vysehých školách za doktora pomohla byla. Pro samou učenost zapomněla již, že jedentkrát jedna jest jedna a pro neshledanou znalost světohmých řeči lámala slowancinu s t u r e d ť m i p ř i z w u k e m. Když po ulicích města kráčela, uřazewaly ji matky dítčím svým řkouce: „Jde děti! kráčí učená jezulka, která tráwu růsti slyší, řinčmata, a w mnohých věcech i moudrého Čaloumowa přewysšuje.“ — Zato moudrost a z ni pochobici slawa působily malou radost učené jezulce; neb s welskou newostí pozorowala, že nápadně slárne, že ji peři ustawicně wice a wice sledowí, že paměť hlawa opouští. „Ta hrstka lestu a slawy světské!“, pravila sama k sobě, „neposkytuje mi žádné uhrady za wsech trampoty bídného života.“ — Uminula si tedy pewně, že se světských maruosti obřekne a že swůj starší wěk o samotě na powěstných skalnách řepce Althos zwaného w okolí D e r w i s s a b a d s k é m stráwi. — Tam minila wědami se obíratí, své tělo mrtwiti a o nebeských věcech tichý rozjímání činiti, jsouc té sladké nádeje, že ji družné sestřičky z okolí Althoského neopustí. — Skrowná strawa wšak nechčila ji nikterak chutnati na swatém lopectu; myslila si: „Dyť ještě nejsi tak stará, — až tělo sešlábne, potom teprw můžes světskou rozlepsi pohrbnouti, a pokáním i bečulibými skutky spasení duse své sobě pojistiti.“ W tomto hlubokém rozjímání pobouřil ji mladý orel; studentil, kterýž cestowaw w prázdninách s knižou pod pažbi tou krajinou, ji náwště-

twu učinil a touto otázkou oslowil: „Wesleučená jezbulko! Šlyšim, že na světě jakýsi pták s podivným juénem M e r o p s přebývá, který se tou vlastností wyznačuje, že kdykoliv do powětri wstupuje, leti s ocašem žhřu a s slawou dolů k zemi obrácenou. Jestliž diplomem dokterským jméno wasse proslaweno jest, a jelikož cestowáš po wsech známých a neznámých krajínách po celém světě mnoho hluku nabělal, račte mi něco o tom ptáku powěditi, abyš sezual, co na té věci jest.“ — Učená jezulka měřila kyslým osem studentil a jeho knihu, a pak posabíc si okuláry na nos nuluwila takto: „Mili synu můj! Wlewě tonu! Chci tobě wsecko o tom ptáku powěditi. Wohyně obrazuosti daremala gredým básníkům w e j c e, z něhož oni ptáka M e r o p s a wwpěstowali. Dle swědectwi letopisů jest timto podivným ptákem č l o w ě k s á m na zemi. Tážes se, kterať to? Zmu proto, powěwadž, jak ti známo jest, jsa smotek pro nebe, rád by do něho zaleťel, řekto ani na chwiltu ola že země spustiti nechce. Zatomou neprozřetelnosti můje snadno obě ztratiti. Pročež, synu můj! wejmi si toto naučení k srdci: Chceš-li až k slunci zaleťti, neshleduj osem swým myslí ua zemi, řyby sebe tučněji wwpadaly; neboť kdo do nebe přijiti chce, musí pozemským pozlátkem pohrbati.“ — Orel se podobowal že wssí uctiwosti za toto krásné naučení, zaznamenal si je do swého denníku a litowal, že mu wděčnost swou žádnou obměnou projeвити uclje: — Jezulka se ho pak tázala, jalon to knihu sebou pod pažbi nosí? — Orel uřazuje na ni řek: „Jestliť to ferina lissál.“ — „Zuámť dobře tu knihu,“ odvětila jezulka, „tate jsem se a ni w mládi swém učila. Jestli widim jinou knižku w lissátu uschowanou, co pak ta znamená?“ — „Jestliť to prostenárcební knižka w D e r w i s s a b a d u wytištěná,“ odpowidá orel. — Jezulka prawi: Jest mi tato knižka posub neznámá, aniž po ni toužím, ježto ji, jak slyšim, jakýsi Šwáb ze Šwábowy sepsal, a ob takowého spisowatele nelze mnoho očelawati.“ — „Pewni wšak,“ prawi studentil, „že onen Šwáb čtyřcátý rok wěku swého přetročil, a tu lze přece předpollábatí, že něco moudrého na-

psal.“ — „Dob tedy tak lastaw, synu mój, a přeči mi nejšy přiběh z té knižky, abyš ji posouditi mohla.“ — „Se wossy echnosti pobáwá studentil knižek z jezulce, která ji otewela a studentowi Franku naznačila, kterou ji přečiš má. Studentil čte takto: „Dıştý čłowěł mēl čtřy koně, brona, strakoše, hneď k u a wěleni sešlou w ranku. Zyte koně upotřebil k nesení nákladu; urazito s nimi kus cesty, počal takto rozumowati: „Mač trápim mladě, silně a dobře koně timto těžkým břemenem?“ A sejmu s třech koni břemena wložil je wseďa na ubohou wranku, která bez toho co sebrauž keřiwál při každem kaminku kopytala a při každé nerownosti cesty pochopy brala. Silně tři koně nedal na prázdno cestu kráći a ubohého kořiwála pobáwěl bićiem křypčejšimu trohi, až konečně tiži náramnou přelónán k zemi klesnul.“ — Při těchto slowich ošlewila zezulka studentila, řkouc: „Majetnik třech koni byl zajistě také swábem, neboť na wseďech cestách mých na wýchodě i na západě nenalezla jsem čłowěla sprostějšiho. Nsemť žabowěwá zwěděti, co nesmyslný Swáb z tohoto přiběhu domebi; prosim čti ďále!“ — Studentil prawil: „Mačte poručiti, milost pání, a pokračowal takto: „Čtyřte, tim bláznem jsi ty, pakli s poláním obkládáš na wysoké státi. To ti dci w krátkosi wysměliti. Čtyř koně wyznačuji čtřy doby každého čłowěla. Prwni lůň znamená wěl mladistwý ob desiti až do dwaciti roků. W tomto věku říká se: „Ob děti nemůžeme ještě ničeho žádati, ješto ani nemědi, co hřích jest — mladost, rado st.“ — Druhý lůň wyobrazuje wěl twětující od 20 až do 30 let. W tomto věku se říká: „Myni jsem w nejlepších letech, musím něčeho užiti, než se ožením, potom bude bez toho trápení do st.“ Touto řeči je omleuová strakoš. Třetí lůň naznačuje muže ob třiceti až do šedesáti let. Z tento shazuje se sebe wseřilě břemeno a prawí: „Až budu starší, potom dci poláni činiti. Času dosti, až mě sešlou aneb nemoc na lůžko uwrhne.“ Takto se obkládá wseřilě břemeno na wysoké státi, na hřbet

ubohého kořiwála, kterýž napetom w nedostatk sily pod tíži břemena naloženého k zemi klesne.“

Když studentil čtení své ukončil, kreutila jezřhulice hlavou, řkouc: „Wj! Wj! Wj! Čyhe Swába!“ a přeči studentowi sřastinou cestu, napemínala jej, aby pilně we své knižce čítawal. Tuto knižek buď tak rád widěl w rukou rebáků swých, aby wážně prawdy w ni obsahené k řrci sobě wzali a na wěčnost pamatovali. Tom. Simbera.

(Příklad neobyčejného lastomstwi, kterýž až za hrob sáhá.) W Obanské (Danzig) w hlavním městě západních Prus, w prwnim přimorském opewněném městě Pruském, počítajícím 64.000 obywatelů, s pamětihodným hlavním chrámem Panny Marie — w tomto městě Obansku byla r. 1856. w nemocnici wdowa 86letá. Ona cítila, že se konec její blíži; proto dala k sobě lazebníka pomolati a tážala se ho, jak asi blouho ještě může žiti? Lazebník jí prawil, že ještě asi 24 hobin. Nemocná dala pro sebe jednoduchou rafew konpiti a wělel swého lůžka postawiti, aby, jak řekla, tím více na smou smrt pamatowala. — Smrt skutečně přišla w době naznačené. Přibuzni prohlédawali hned její věci, neboť wěděli, že wdowa ta wělel peníze usřetřila a měla; ale níže nemohli žádných peněz nalézti. Konečně jednemu z nich napadlo, že snad stará pání přeč swou smrti ty peníze do rafwe usřowala; a tak tomu skutečně bylo. W třikách pod nrtwoleu nalézlo se několik haličtím bluziůw úpisům, dohromady w ceně 9000 telarů.

(Řřdiuský cisař Maxmilian L) Cisař Maxmilian byl časů swého řekem, jemuž rovného nebylo. Zastáwalel wětu, že odwaha plobi stěšiti. Jednou se pustil s dwaceti jezřci a malou hrřřkou panesšů proti 2000 Francouzů do boje, a zvíťězil. Wymítal také neobyčejnou silou tělesnou, jako z následujících přiběhů lze poznati. W Enřisheimu w Elřasích čtěl spisy ze železně truhlřy wywabiti, která meřutým zámek uzawřena byla. Nemohla klíč najiti, ne wěhal zámek ob truhlřice obřřhnouti. Řád

cevé ho napomínali, aby marné práce nepodnikal. On však chopiv se žánku ebeina rukama řekl: „Nemůžete-li, že Bůh a přiroda také císar a krále mohlutnou pěstí ebbauze?“ a v slámení obdržel žámek. Tulež silu osvědčil při mnohých turnajech a hrách rytířských a le dworu jeho pospíchali ze všech konců knížata, šlechtici a rytíři, kteří v podobných věcech slávu hledali. — Nejodvážlivější a ujeznejepetnější boj podstoupil roku 1495 na prvním říšském sněmu v městě Wormsu s pomeřtným rytířem Claudio de Ballo, kanzl byt král francouzský oběslal. Odvážlivec tento přijel do města Wormsu, vyvěsil pod okna bytu svého svůj znak a sluha jeho musl promolávati wezejně: „Wáli Měm ec jakšteliv chut bojowali s nim na smrt a na život, aneb na žalář a za jakenkoliv jinou cenu, at se ohláší.“ — Zelenoš se žádný s tímto odvážlivcem do boje pustiti neděl, považoval císar tuto nesmělost za pohanění celého šyro-máždení. Ke cti říše a němeděho uárodá dal tedy císar strze panosse svého znak Raouský a Burgunský weblé znaku rytířova na stěnu ponešiti. Bylo uislu-ovene, že se boj v deniti dnech na žalář protověsti má. Dewátý den přišli oba rekowé dobře ozbrojeni na bojisti, uesouce sebou krom kopí mohlutný meč krysničský. Ani slova nepromluvil jeden s druhým a po třetím zamýněni trub počali proti sobě šternowati. Po malé chwili zasáhl rytíř císarě mohlutnou rancou, tak sice, že mu i pancíř prorazil. Dřipni tepru dostal císar chut do boje, a nesetře sota svého, takowé mu sázal rány, že jich rytíř ani od sebe odrazil nemohl a boje se o život svůj, proslil o uislost a o žalář zasleužeu. Tento boj, prawi tehdejší spisowatel, sloužil císari ke cti, ponewabž jim oslawil jméno své a celého národu, jakož i rytířowi, kterč tu čest měl, že s nejwznessenejším mocnácem svého wělu bojewal.

Lon. Šembera.

(Swatejanský chleb.) Tak zwaný swatejanský chleb pochází zmláště z wýchodního pobřeží země špa-

nělské, kdežto strom ewoce tohoto (Ceralonia siliqua, Johannisbrotbaum) bímž roste. Puzky jeho jsou tam 6 i 10 palců dlouhé a slouží za čerstwa občejně se krmení domácích zvířat; jen v čas hladu a největší bídě sáhají obyvatelé k suchým luslům, kteréž ale, ac i mnohobladtosti do sebe mají, nejsou zdravi libstěnu přijimové. Strom takowého žije 200 rokůw a dáwa w nejlepší síle do 15 centů swatejanského chleba.

(Netopžčí) Netopžčí, jenž za šera weceruho a w noci létaji a u mnohých lidí jestli we welité offlimosti jsou, jimi se tollto hmyzem, a sice sšodnýchmi uočninim motýl, nočnimi mušlkami, droustý a kúowci (čermotoči, jesnotazy, dermestes typographus, Vorkensäfer). Tuhý mušime netopžry, jenž při betlivějším pozorowání nejsou chyzni, tím více za žwíčátká užitečná posládati, an se nedaji we své noční prospěšné práci žádným jiným živočichem nahraditi, wýjmem-li kozoděje *) ciprimulgus, Ziegenmeller) a žáby; neboť w tu dobu, kdy hmyzowé noční létaji, spějí již ostatní ptáci hmyzem se živiti, a hmyzowé noční znají se dobře utřít před ptáky a jestřáky we due slidiciu; kozoději jsou wzácní a žáby mohlou jenom hmyz na zemí nebo na uizlých předmětech sebic a lezouci lapati, an netopžčí každý hmyz letmce s welikou obratností chytaji a huet žerou. — Z toho poznati lze, že jest welikou dypou a štrubou, když se netopžčí z pouhé offlimosti, z předsudků a bez úcty zabíjí, jakož se bohužel začasté stává, kde se w hojném počtu špice nalézaji. — Nakizeni, jež dala monbra vláda k zachránění jiných užitečných ptáků, měla by se rozšířiti také na netopžry, tato welice užitečná a u nás nikdy sšodná zvířátka.

*) Kozoději čili lelel jest pták, jenž w našich krajích zhlstává toliko od šwěta do šwěta; síta jen wecht a w noci při měsici a šapá mltřý.

Výroční tržové na Moravě.

Dle nejvyšších nálezů neobdávají se tržové nikdy v neděli a ve svátek, nebž v den předcházející nebo následující.

Archlebov (okr. Žďanský), 1. v. out. před Fab. a Šeh. Den před tím trh na dob. 2. v. out. před s. Fil. a Jak., 3. v. out. před sv. Rochem, den před tím trh na dobytek, 4. v. out. před sv. Šimon. a Judou.

Ausov (Aussee, okr. Moheln.), 1. na Fil. a Jak., 2. na Jiljiho, 3. na Tomáše Ap. Týdenní trh každou středu.

Bánov (okr. Uh. Brod.), 1. v. out. po středoposů, 2. v. out. po sv. Petru a Pavlu, 3. v. out. po pozdvížení sv. kříže, 4. v. out. po sv. Lucii. Trh na dob. před každým ročním trhem.

Bateřov (okr. Jihl.), 1. v. pond. po Janu křtí, 2. v. pond. po nanebevz. P. Marie, 3. na sv. Barboru.

Bouzov (okr. Litovel.), 1. v. pondělí před Fab. a Šeh., 2. třetí pond. po Velikonoci, 3. v. pond. před Mat. Magd., 4. v. pond. před sv. Šim. a Judou. Trh na len a na přízi každou středu.

Beroun (Bahrn, okres Dvorecký), 1. na ohrač. sv. Pavla, 2. v. pond. po křtíkové ned., 3. v. pond. po sv. Anně, 4. v. pond. po sv. Leopoldu. Trhy na přízi ten den před výroč. trhy.

Bergštat (Horní město, okres Rymar.), 1. na popelec, 2. v. pond. po křtíkové ned., 3. v. pond. po sv. Mat. Magd., 4. v. pond. po obětování P. Marie. Koňský a dobytčí trh každý jarmark. Trh týdenní a na přízi každou středu.

Biskupice (okr. Hrotovický), 1. na sv. Matěje v únoru, 2. na sv. Petra a Pav., 3. v. out. po sv. Bartol., 4. v. out. po sv. Havlu.

Bíteč velká (Gross-Bíteč), 1. v. out. po Hrom., 2. v. out. před Velk., 3. v. out. po nanebevz. P. Marie, 4. v. out. po sv. Franti. S., 5. ve čtvrť před Vánoci. Týdenní trh každý čtvrtek. Dobytčí trh před každým výroč. trhem.

Bityška Osova (okr. Vel. Mezetický), jarmark dne 25. července.

Bityška Veverská (okr. Tišnovský), 1. v. pond. po sv. Apollonii, 2. v. pond. po sv. Fil. a Jakob., 3. v. pond. po sv. Janu Nepom., 4. v. pond. po sv. Bartol., 5. v. pond. po sv. Šim. a Judě. Dobytčí trh každé dopoledne.

Bláškovice (Lispitz, okr. Budějov.), 1. v. pou. po Bož. vstoup., 2. v. 2. pond. po sv. Michalu, 3. na sv. Lucii, 4. na den sv. Vavř. Týdenní trh každý čtvrť.

Blanská, 1. v. pond. po sv. Janu křtí, 2. v. pond. před sv. Mat. Trhy na vlnu: 1. v. pond. po nanebevstoupení, 2. v. pond. po sv. Matouši.

Blučina (Laučie, okr. Židlochov.), 1. v. out. svatoduš., 2. ve čtvrť po Václavě, 3. v. out. po sv. Mikuláši.

Bobrová Dolní (Bobrau, okr. Novoměst.),

1. v. out. před sv. Jiřím, 2. v. out. před sv. Bartol., 3. v. out. před všemi Sv., 4. v. out. před sv. Tomášem. Dob. trh v. pond. před každým výročním trhem.

Bobrová Horní (okr. Novoměst.), 1. v. out. po 3. král., 2. v. pond. po sv. Vitě, 3. v. pond. po sv. Mat. Dob. trhy: 1. v. pond. po 3. král., pak na ostatní roční trhy.

Bojkovice (okr. Uh. Brod.), 1. v. pond. před nraoupst. ned., 2. v. pond. po Bož. Těle, 3. ve čtvrť po sv. Vavř., 4. v. pond. po sv. Diviši. Před každým jarmarkem trh na dobytek a na obilí. Velk. týh. trhy: 1. ve čtvrť před Vánoci, 2. ve čtvrť před Velkon. Koňský trh každý čtvrť v. postě; týh. trh každé pondělí.

Bošovice (okr. Žďanský), 1. v. pond. před Bož. vstoup., 2. první pond. po sv. Mat.

Buskovic, 1. v. pond. po ned. devítn., 2. v. pond. po sv. Vítu, 3. v. pond. před sv. Václavem, 4. v. pond. po Kateř. Velké týh. trhy ve čtvrť před Velkon., svatodu. svátek a Vánoci. Koňší tržové ve čtvrť před každým jarmarkem. Týhod. trh každý čtvrť.

Bras, (Brünn), 1. v. pond. před popelcem, 2. třetí pond. po Sv. Duchu, 3. v. pond. před narož. P. Marie, 4. v. pond. před počestím P. Marie. Každý trvá 14 dní, svátky a neděle nevyjímajíc. Ohodnodikám jsou ti dni před začátkem prvního týdne každého trhu, totiž: čtvrtek, pátek a sobota k vykládání a prodání all' in grosso povoleny. Hlavní trh na vlnu: 1. out. v. červenci, který trvá 8 dní. Trh na vlnu: 1. v. sob. před sv. Trojici, 2. ten den před počestím P. Marie. Koňší tržové: 1. první pond. v. postě, 2. první pond. po nar. P. Mar. Trhy na dob.: tři dni před každým ročním trhem před městem, totiž: ve čtvrť, pátek a sob. v. týdenní, jenž roční trhy předcházejí. Týdenní trhy každou středu a pátek.

Brno staré (Altbrünn), 1. ve stř. po Velikonoci, 2. ve stř. před Mat. Magd., 3. ve stř. před sv. Šim. a Jud. Každý trvá 8 dní.

Brod Uherský (Ungarisch-Brod), 1. v. out. po 3. králích, 2. ve čtvrť po smrti ned., 3. v. out. po 6. ned. velk., 4. v. out. po proměně Chr. Pána, 5. v. out. po sv. Šim. a Judě. Dob. trh před každ. ročním trhem. Týdenní trh každý čtvrtek.

Bródek, (Prodlitz okr. Prostěj.), 1. v. out. před hrom., 2. v. out. před nar. P. Marie, 3. v. out. po sv. Alžbětě.

Brtnice (Pirmitz, okr. Jihl.), 1. ten den po novém roce, 2. ten den po sv. Cyril. a Meth. 3. na sv. Fil. a Jak., 4. ten den před navští. P. Marie, 5. ten den po Anjelu Strážci, 6. ten den před všemi Svát. Přední trh den před každým jarm.

Brumov (okr. Klob.), 1. druhý pond. po 3. králích, 2. druhý pond. po sv. Fil. a Jak.,

3. v out. po sv. Janu křtit., 4. v pon. po sv. Václavu. Dob. trhy: 1., 2. a 4. v sob. před každým trhem výr. a 3. v pond. po sv. Janu křtit. Tých. trh každý out.

Brunsef (Braunseifen), 1. v out. Velkon., 2. ve středu před naneb. P. M., 3. v pon. po sv. August., 4. v pon. po početi P. Marie. Trhové koňši: 1. v out. Velkon., 2. v pon. po sv. August. Dobytlí trh v pond. po sv. Augustinu. Tých. trh každou středu a sob.

Brusberk (Braunsberg), 1. v pátek před květ. ned., 2. v out. před nanebevz. P. Mar., 3. v out. po sv. Kateřině.

Břeclava (Lundenburg), 1. na sv. Jiří, 2. na sv. Bartol. Trh na vlnu: 1. dne 5. června. 2. d. 23. zář. Tých. trh každý čtvrt.

Březová (Briau, okr. Svitav.), 1. v pond. před obrác. sv. Pavla, 2. v pon. po nalez. sv. kříže, 3. v pond. po pozdvížení sv. kříže, 4. v pond. před Lucí, 5. v pond. po sv. Markytě. Velcí tržové: 1. před květ. ned. 2. v sob. před nar. Páně. Tržové na vlnu a na koně v out. před každým výr. trhem.

Buřovice, 1. v pond. po ned. masop., 2. v pon. před Sv. Duch., 3. v pon. před Bart., 4. v pond. po sv. Šim. a Judě. Koňský a dobytčí trh ten den po ročním trhu. Trh každý čtvrtk.

Budějovice Moravské (Mähriach-Budwicz), 1. v out. po 3 králích, 2. v out. před Božím vstoupením, 3. v out. po sv. Jiří, 4. v out. po sv. Havlu. Dob. trh na den před každým výr. trhem. Tých. trh každý čtvrt., potom dva velcí tržové ve čtvrt. před Vánocí a na zelený čtvrtk.

Budíšov (Bautsch), 1. na svatého Filipa a Jakuba, 2. v pon. po nar. P. Marie, 3. na sv. Ondřeje. Velké trhy: 1. v sob. před květnou ned., 2. na sv. Tom. Ap. Tržové na len a na přizi každou sob. Trh na vlnu z jara a na pozdím po osthátní ovcí po 2 sob. Trh na koně a na jiný dob. v sob. před květ. ned. Týdň. trh každou sobotu.

Budíšov (Budischau, okr. Třebický), na sv. Ondř. Veliké týdň. trhy: na den sv. Tom. ap. a v pon. v pašiovém témdni.

Buchlovitz (okr. Hrad.), 1. v out. po obrácení sv. Pavla, 2. v out. po sv. Cyr. a Meth., 3. v out. po Bož. Těle, 4. v out. před sv. Šim. a Jndou. Dobytlí trh každý pond. před ročním trhem.

Bystřice (v Novom. v Jihl.), 1. v pond. po sv. Jiří, 2. v pond. po sv. Jak., 3. v pon. po sv. Ludmíle, 4. ve středu po sv. Havl. 5. v pon. po sv. Dorotě. Veliké tých. trhy: 1. v out. před Velikon., 2. v out. před vs. Svat. Trh na len a přizi v pond. po sv. Havle. Trh na koně a jiný dob. ten den před každým jarmark. Týdň. trh každý out. a pátek.

Bystřice (poř. Host.), 1. první čtvrt. v postě 2. na sv. Fil. a Jak., 3. v out. před sv. Jiří, 4. na sv. Václava. Koňši a dobyt. tržové: 1. v sob. před prvním jarmark., 2., 3. a 4. ten den před jarm. Tých. trh každé out.

Bystrice Hrubá u Olomouce (Gross-Vi-

strnic), 1. na sv. Matěje, 2. v pond. po sv. Filip. a Jakubu, 3. na sv. Bartol., 4. na sv. Ondřeje.

Bzenec (Bisenc), 1. v pond. po okt. sv. 3 králů, 2. v třetí pon. v postě, 3. v pond. po Janu křtit., 4. v pond. po sv. Václavě, též koňši a dob. tržové. Týdň. trh každý pond. a čtvrtk.

Chropín (okr. Kromět.), 1. v pon. po druhé ned. Velk., 2. na Jiljího, 3. na sv. Havla.

Čáslavice (okr. Třebíč, kraj Jihlav.), výr. a dob. trh: 1. v úterý po zvěstov. P. Marie. 2. v úterý před nanebevzetím P. Marie.

Černá Hora, 1. na sv. Josefa, 2. v out. před Fab. a Šeb., 3. na sv. Vavřince, 4. v out. před sv. Havlem. Tých. trh každ. stř.

Červená Voda (Rothwasser), 1. v pondělí před Fabiánem a Sebastiánem. 2. v pondělí po Fil. a Jak., 3. v pon. před roze-sláním ap., 4. v pond. před posvěc. chrámů. Dobytl. trhy: 1. ve čtvrt. po středopostu, 2. ve středu před zel. čtvrt., 3. ve čtvrt. po posv. chrámů. Tých. trh každou středu.

Čejkovice (okr. Hodonín.), 1. v pond. po sv. Marku, 2. v pond. po sv. Kunegundě. Trh na vlnu: 1. dne 16. máje, 2. v pond. po sv. Václ.

Dačice, 1. ve čtvrt. po druhé ned. post., 2. v out. po Vavřinci, 3. v out. po sv. Frant. Ser., 4. v out. po sv. Mikul., 5. v out. před vstoupen. Páně. Přední trhy: ten den před každ. jarm. Dobytlí trhy: 1. třetí středu v postě, 2. druhý pon. po sv. Vav., 3. druhý pon. po sv. Frant. Ser., 4. na druhý pon. po sv. Mikul. Pak první středu v každém měsíci. Týhod. trh každou sobotu.

Dalešice (okr. Hrotov.), 1. na památku sv. Pavla, 2. na sv. Leopold. Tých. trh každou stř.

Daubořice (okr. Žďárský), 1. v pond. po Bož. vstoup., 2. v pon. po sv. Mari. Tých. a dobytčí trhy ve středu ode stř. popel. až do Velkon.

Doubravice (okr. Blanecký), 1. v pon. po sv. Fab. a Šeb., 2. v out. svatoč., 3. v pon. po sv. Bartol., 4. na Šim. a Judu. Koňské a dob. trhy v sob. před každ. výr. trhem.

Doubravnik (okr. Tišnov.), 1. na den sv. Fab. a Šeb., 2. na sv. Jana křtit., 3. v pon. po povýšení sv. kříže, 4. na sv. Ondřeje. Koňši tržové: 1. v pond. po smrt. neděli, 2. v pon. po vstoup. Páně, 3. v pon. po anjelu Svráči. Tých. trh. každ. středu.

Deblín (okr. Tišnov.), 1. na den navštívení P. Marie, 2. v pon. po proměnění P. Christa, 3. na sv. Havla, 4. na den Mladetek.

Dědice (okr. Viškovský), Trh každý pond.

dlouhá Loučka (Unter-Langendorf, okres Úněšov.), 1. v stř. před Velkon., 2. v pon. po sv. Bartol., 3. v pond. před sv. Mikul., 4. v pond. po sv. Trojici.

Dobroměřice (okr. Kojetín.), 1. na sv. Jiří, 2. v pond. před Porciunkul., 3. na sv. Ondřeje. Týhodní trh každý čtvrtk.

Domaštal (Domstadt), 1. první pon. v postě, 2. dne 28. Mjna. Trh na vlnu 16. máje. Trh každou sobotu.

Drahotoňe (okr. Hran.), 1. na sv. Valent., 2. dne 25. dubna. 3. v out. po sv. Vavř., 4. dne 21. prosince. Týhod. trh každé out.

Drnholec (Durnholz), 1. v pon. po třech králích, 2. v pon. po kýchavné ned., 3. v pond. po třech ned. Velk., 4. v pond. po sv. Bartol., 5. v pond. před Brigitou. Trh koňský v sob. před prvním jarmark. Týh. trh každou středu.

Dřevohostice (okr. Uh. Brod.), 1. druhé out. po hromn., 2. v out. po sv. Fil. a Jak., 3. v out. před nmr. P. Marie, 4. druhý out. po všech Svätých. Trh na vlnu: 1. v pond. po sv. Jiří, 2. v pond. po sv. Václ. Koňský a dobytčí trh: v pond. před každým výročním. Týhodní trh ve čtvrtek.

Dub (v okr. Olomouck.), 1. v pon. před obrácením sv. Pavla, 2. v pond. před sv. Joz., 3. v pond. před sv. Jan. křtí, 4. v pond. před sv. Marť.

Dunajovice Horní (Ober-Danowitz, okr. Znoj.), 1. na sv. Marka Ev., 2. na povýš. sv. kříže.

Dunajovice Dolní (Unter-Danowitz, okr. Mikul.), 1. v pond. po sv. Jiří, 2. v pon. po sv. Lucii.

Dvorec (Hof), 1. v pond. po sv. Trojici, 2. v pon. před vš. Svnt. Týdlní trh. každ. pát.

Dvorec (Höflein, v. Mik. okr.), týhod. trh každý čtvrtek.

Frenštát (Frankstadt), 1. v out. po novém roce, 2. v out. po provodní ned., 3. v out. po sv. Janu křtí, 4. v out. po sv. Václ. Trhy koňské a dob.: 1. v pond. po novém roce, 2. v pond. po provodní ned., 3. v pond. po sv. Janu křtí, 4. v pond. po sv. Václavu.

Fryštát (Freistadt, okr. Holešov.), 1. druhé pond. po Jménu Ježíš., 2. v pond. po nanebevstoup. Páně, 3. v pond. po sv. Jiří, 4. v pond. po sv. Mikuláš. Velké týhod. trhy: 1. v pond. po květné neděli, 2. v pond. po sv. Petru a Pavlu, 3. v pond. po sv. Václavu.

Frydlau, u Olomouce, 1. na sv. Josefn., 2. v out. svatodušní, 3. v pond. před sv. Matoušem, 4. na sv. Tomáše. Týhod. trh každý pátek.

Frydlau (okr. Místek), 1. na sv. Jiří, 2. v pond. po sv. Petru a Pav., 3. v pond. po sv. Matouši. Trh dob. před roč. trhy.

Fulnek, 1. v pond. před sv. Fnb. a Šeh., 2. v out. před květ. ned., 3. v pond. po navštívení P. Marie, 4. v pon. po sv. Frant. Ser., 5. v pon. po sv. Barbote. Trh na len a ptizi na každý výr. a týhod. trh. Koňský a dobyt. tržňové: 1. v out. před květ. ned., 2. v pond. po sv. Frant. Ser. Trh na vlnu dne 1. června a 6. října. Týh. trh knž. sob.

Goldstein, 1. v pond. po smrtině ned., 2. na sv. Linhartu, 3. na den sv. Matouš. Týhodní trh každý pond. a pátek.

Gnutramovice čili Gundrovice (Guntersdorf, okres Libavský), 1. v pond. po kých. ned. spolu trh na koně, 2. v pond. po Bartol. s trhem na sudy.

Hnoulice (Gnadlerdorf, okr. Znojem.), trh každou sobotu.

Hodonin (Goding), 1. v první pond. v postě, 2. v pond. po křtí. ned., 3. v out. v týdlní sv. Vavř., 4. v pond. před sv. Šim. a Jud. Koňský a dob. trh.: 1. v první pon. v postě, 2. v pond. po sv. Šim. a Judě. Trh na vlnu: 1. v out. po Bož. Těle, 2. v out. před Vánocí. Týd. trh. každ. středu.

Holešov, 1. v středop., 2. v out. po Bož. Těle, 3. v out. do sv. Anně, 4. druhý out. po sv. Václ., 5. ve čtvr. po sv. Lucii, a na těchto 8 dní týhod. trh. Trh na len, a ptizi a vlnu o týhodn. trzích každ. středu. Dobyt. trh ve čtvrtek před valným trhem.

Holomouc (Ohmutz), 1. v pond. po ned. v okt. sv. 3 králů, 2. v pond. po sv. Jiří, 3. třetí pon. do sv. Janu křtí, 4. druhý pon. po sv. Michalu. Velké týdlní trhy ten den před každým ročním trhem. Trhy na len a na ptizi před jarmar. a o jarmarcích, také každ. středu a sob. o obyčejných trzích. Trhy na vlnu: 1. ve středu po Sv. Duchu, 2. ten den před vš. Svnt. Trh na koně a dob. vždy 8 dní před každým jarmarkem. Obyčejné týdlní trhy ve středu a sobotu.

Hostěradice (Hosteritz, okr. Krumlov.), 1. v out. po 1. ned. po devíti., 2. v out. po křtí. neděli, 4. na M. Magdal., 4. na sv. Ludm., 5. na sv. Kateř. Padnou-li paklyto tři výr. trhy na sob., ned. neb pon., drží se v nastávající out. Týdlní trh knž. pond.

Hostim (Hosting), okr. Buděj.), 1. v první pon. po sv. 3 králích, 2. v pon. po smrti. ned., 3. v pond. po sv. Fil. a Jakubu, 4. v pond. po sv. Michalu. Trh na len, ptizi, vlnu, koně a dob. v sob. před knž. jarm.

Hrádek (Erdberg, okres Jarosl.), roční trh na sv. Jakuba Větš.

Hradíště (Hradisch), 1. druhé out. před masopustní ned., 2. v out. po třech ned. velk. 3. v out. po sv. Markétě, 4. v out. po narození P. Marie, 5. v out. po sv. Martině. Přední trhy: 1. v druhé pon. před masop. ned., 2. v pond. po třech ned. velk., 3. v pond. po nanebevz. P. Marie. Trh na len a ptizi o předních trzích, léz ve středu a v sob. po celý rok. Trh na vlnu o předních trzích. Koňský tržňový každý pon. Trh na dob., pak týhod. trh ve středu a vsob.

Hranice (Weiskirch), 1. dne 24. btez., 2. v pond. po sv. Jakubě Starš., 3. v out. po sv. Michal., 4. v out. po sv. Barbote. Trh na vlnu: 1. v pond. první po sv. Janu N., 2. v první pond. po sv. Mich. Přední trhy v sob. před těmito 4 jarm., na narož. Pan. Marie, v sob. před sv. Lucii. Trh na len, ptizi, vlnu, koně a dob. na den předn. urh.

Hrozenkov (okr. Brod.), 1. v out. po sv. Cyr. a Meth., 2. v out. po sv. Urb., 3. v out. po nanebevzeti P. Marie. Týhod. trh každý čtvrtek.

Hrušovany (Grusbach, okres Jaroslavský), 1. dne 2. led., 2. na sv. Fil. a Jak., 3. na sv. Vavř., 4. na sv. Martina. Týhodní trh každou sobotu.

Halín, 1. v out. před sv. Fab. a Šebest., 2. v pond. po sv. Trojici. 3. v pond. po sv. Bartol., 4. v out. po sv. Havlu, na dobyt. trh ten den kdy jarmark. Trh týžden na obilí: v out. každý týden.

Huzová německá (Deutschehause, okr. Štern.), 1. v pond. v post. témdni; 2. v pond. před Velk., 3. v pond. po sv. Mich.; 4. v pond. před sv. Lucii. Týžhodní trh každ. sob.

Hustopeče (Auspice), 1. ve čtvrtek před sv. Prokup., 2. ve čtvr. před sv. Nikod., 3. ve čtvr. před cis. posvícením. Velké týh. trhy: 1. ve čtvr. před broun., 2. na zel. čtvr., 3. před Bož. Tě., 4. před Vanoči. Přední trh ten den před každ. jarm. Koňský a dob. trh každý čtvr., potom dobytčí tržové v pond., v out. a ve stř. v každ. témdni k přibhání a odehánání, a k prodeji skopov. a vepřového dobytka. Trh na vlnu: 1. ve stř. po B. Těle, 2. ten den před s. Havl.

Hustopeč (okr. Ilrnický), 1. v out. polhromnic., 2. v outery po sv. Fil. a Jak., 3. v out. po sv. Vavřinci, 4. v out. po všech Svatých. Tržové týžhodní každý čtvrtek.

Hvězdlice (okr. Bučov.), 1. na postu st. po Sv. Duchu, 2. na sv. Marín.

Ivančice (Vančice, Eileuschnitz), 1. v pond. masop., 2. v pond. po sv. Urh., 3. v pond. před uneh. P. M., 4. ve čtvr. po sv. růženci, 5. první pond. v adv. Dob. trh před každ. trhem výr. Týh. trh. v out. a v pát.

Jantál čili Janov (Johannisthal, okr. Šimberský), 1. na sv. Jitě, 2. v pond. před narož. P. Mar., 3. na sv. Tom. ap. Velký týdn. trh v out. svatod.

Jaroměřice (Jaroměřic), 1. na sv. Valent., 2. v první out. po Angele Merici (v pond. před tím dobytčí trh), 3. na sv. Markau, 4. na sv. Mal. Ev., 5. na sv. Martina. Tržové na koně a jiní dobyt. držel se ten den před jarm. totiž: 13. února, 12. července, 21. září a 10. listopada. Tržové týh. od 14. září až do 1. dubna každ. sob.

Jaroslavice (Joslovic), 1. v pond. po Bož. T., 2. v pond. po sv. Vavř. Týh. trh. každ. úter.

Jedovnice (okr. Blán.), 1. v pond. polhrom., 2. v pond. bo bílé ned., 3. v pond. po sv. Trojici, 4. v pond. po sv. Václavu. Koňský a dobytčí trh v pond. po každém jarm. Týžhod. trh každé pon. Každý výroční trh po 8 dní se povol. v prodaji a v koupi.

Jemnice (Jannic), 1. na sv. Apoleni, 2. v pond. po třetí ned. Velk., 3. v pond. po Bož. Těle, 4. na sv. Jak., 5. na sv. Mich., 6. v pond. po sv. Ondřeji. Trh na koně a dob. ten ten před každ. jarm., potom první out. v každ. měs. Týh. trh každ. out. a sob.

Jevičko (Gewic), 1. v pond. po devítníku. 2. v pond. po 4. ned. Velk., 3. v pond. po Bartol., 4. v pond. před sv. Kateř. Trh na len a ptiží každý out. po celý rok. Trh na dobyt. každý out.

Jevišovice (Jaispic, okr. Znojem.), roční dobytčí tržové: 1. v out. po sv. Matěji, 2. druhý pond. po sv. Jak., 3. v pond. po nar. P. Marie, 4. v první pond. adventní.

Jihlava (Jglau), 1. ve čtvr. po sv. Matěji, 2. ve čtvr. před sv. Jan. křt. 3. ve čtvr. po sv. Lidmíle, 4. ve čtvr. po sv. Kateř. Trh na vlnu: 1. ve čtvr. před Peironil., 2. ve čtvr. před sv. Vorskilou. Přední trh před vš. 4 jarmarky. Trh na len a ptiží: 1. ten den před sv. Jan. křt., 2. ten den před sv. Kateř. Trh na koně a dobyt. před každ. jarmark. Týh. trh každ. out. a sob.

Jinramov (Ingrowic, okr. Nuvom.), 1. v pond. po nanebevst. Páně, 2. v pond. po povýš. sv. kříže. Velcí tržové: 1. v pond. po smrtině ned., 2. v pond. před sv. Tom. ap. Dobytčí trh po nanebevstoup. Páně.

Jirice (Iric, okr. Kruml.), 1. v out. po smrt. ned. 2. v út. po sv. Vavř. 3. v út. po 24. Hjn.

Jičín Nový (Neutitschein), 1. ve středu před obrácením sv. Pav., 2. ve stř. před sv. Duchem, 3. ve stř. po sv. Vavř., 4. ve středu před sv. Sim. a Jud. Trh na koně a dob. ve dny trhů výroč. Trh na len a ptiží jako týh. trh každ. sob. Trh na vlnu: první pond. v červnu a druhý pond. v listopadu.

Jičín Starý (Altitschein), 1. v pond. po družehné ned., 2. v pond. po sv. Petru a Pav., 3. v pond. před sv. Václ. Koňský a dob. trh v týžt. dny.

Jivová (Giebau, okr. Šternb.), 1. ve středu před Božím vstoup., 2. ten den před sv. Bartolom. Trh týžhodní každý pondělek.

Kamenice (okr. Jihlav.), 1. v out. velik., 2. na sv. Jak. Větš., 3. na sv. Václ., 4. na sv. Sim. a Jud., 5. na sv. Tom. ap. Dob. tržové ten den před každ. jarm.

Kartousy (a Brna), dobyt. trh 1. v út. pokoň.trh. a Brnůusk. v březn., 2. v pond. po Troj., 3. v pond. po sv. Václ., 4. út. po koň.trh Brněnsk. v pros.

Komelte Dolní, 1. na sv. Fab. a Šeb., 2. na den sv. Josefa, 3. na sv. Flor., 4. na sv. Jana křt., 5. v pond. po sv. Felixu Adauk., 6. v out. před sv. Kateř. Padne-li 1., 2., 3. neb 4. jarm. na pát., sob. neb ned., držel se v ptičházející pond.

Kounice Horní, 1. 10. dubna, 2. 14. července, 3. 3. Hjna, 4. 9. listopad. Padnou-li trh. dni na sob., ned. neb svátek, budou se den potom držeti.

Kelč (Kelča), 1. v out. před sv. Matějem. 2. v pond. po sv. Fil. a Jak., 3. v pond. po pozdvíh. sv. kříže, 4. v out. po navšt. P. Marie, 5. v pond. po sv. Alž. Týh. trh ve čtvrtek v každém témdni.

Klobouky (v ok. Hustop.), 1. v pond. po sv. Trojici, 2. v pond. po Vavř., 3. v pond. v postě, 4. ve stř. po sv. Václavu.

Klobouky (v okr. Uh. Brodsk.), 1. v out. po obrác. sv. Pavl., 2. v out. po velk., 3. na den sv. Jak., 4. na den sv. Jitě, 5. v out. po poslední ned. svatod. Velký trh v pond. před nar. P. Christa. Trh na dobyt. ten den před každ. jarmark. Dob. trh každ. pond. po celý půst. Trh obyčejný každ. středu po celý rok.

Klnice (Klnice, okr. Boskovský), 1. 15. červ., 2. T. Hjna. Velké týdň. trhy: 1. v pond. po sv. Markétě, 2. v pond. po sv.

- Frant. Ser.** Roční trh a dob. v pond. po sv. Mikuláši.
- Kojetín.** 1. v out. po třetí ned. velik., 2. v out. po sv. Matouš., 3. v out. po sv. Martinu, 4. v out. po sv. Fab. a Šeb. Trh dobytčů v pond. před každ. jarmark. Týd. trh každou středu.
- Kokory (okr. Přer.),** výroční a dob. trhy: 1. druhý pond. po sv. 3 králích, 2. v pond. po druhé ned. velik., 3. v pond. po sv. Pet. a Pav., 4. v pond. po sv. Frant. Ser.
- Kouice (okr. Olom.)** 1. v pond. po nar. P. Marie, 2. v out. po sv. Mart. Hlavní trhové, 1. ve stř. před velik., 2. ve střed. před vánoci. Dobyččí trh ve středu před velikou a ve středu před vánoci.
- Koryčany (okr. Kyjov.),** v úterý po nov. roce, 2. v úterý po bílé ned., 3. v úterý po sv. Trojici, 4. v úterý po sv. Vavřinci. Týd. trh každou středu. Dobyččí trh v pond. před každým výročním trhem.
- Kostelec (okr. Plzeň.),** 1. v out. po druhé ned. velik., 2. na sv. Vavř., 3. v out. po nanebevstoupení Páně. Trh na obilí každé out. po celý rok.
- Králice (okr. Prostěj.),** 1. v pond. po výroční ned., 2. v pond. po sv. Jilji.
- Krásno (okr. Mezčí.),** 1. na sv. Jitě, 2. na sv. Vavř. Týdenní trh každý pátek.
- Kroměříž (Kremsier),** 1. druhý pon. v post., 2. v pond. po čtvrté ned. velikon., 3. v 5. pond. po sv. Duchu, 4. v out. před sv. Matoušem, 5. v out. po sv. Lucii, 6. v out. po sv. Domin. Přední trhy 1. v 4. sob. po sv. Duchu, 2. v den po sv. Mat. 3. v den před sv. Lucii. Trh na len a pží každ. týd. trh na vlnu ve stř. po 4. ned. velik. Trh na koně a dob. 1. osm dní před 1. jarm., 2. ve stř. po 4. ned. velik. a 3. ten den před Lucii. Týd. trh každ. sob.
- Krumberky (hrad hůra),** 1. v out. velik., 2. na sv. M. Majd., 3. v pond. před sv. Alžb. Trh koňský a dobytčí ten den před každým jarm.
- Krumlov (Mährisch-Kromau)** 1. v pond. po bromie, 2. v pond. po sv. Filip. a Jak., 3. v pond. po porciunkuli, 4. v pond. po sv. Martinu. Vel. týd. trhy: 1. na zel. čtv., 2. ten den po sv. Tom. ap. Trh na len a na pží: 1. v pon. před sv. Cyr. a M., 2. na sv. Annu, 3. na sv. Mart. Týd. trh každ. čtv.
- Křenová (Kronau, okr. Třeb.),** 1. v pon. po velik., 2. 24. června, 3. v pon. po sv. Šim. a Judě.
- Křižanov (okr. Velk. Mezčí.),** 1. v out. před sv. Fab., 2. ten den před sv. Jos., 3. v out. před P. Mar. sněž., 4. v out. před sv. Kat. Koňský a dob. trh před každ. roč. trhem: trh na vlnu ten den po sv. Pet. a Pavlu; týdenní trh každý pátek.
- Kunovice (okr. Holešov.),** 1. v pond. po Ilmonu, 2. v pond. po bílé ned., 3. dne 4. červ., 4. v out. před narož. P. Marie, týd. trh každ. pond.
- Kunstát,** 1. dne 2. led., 2. v pon. př. vs. Sv. trh na vlnu 1. na J. Křtí, 2. na sv. Václ.
- Kutim (Gurein, okr. Tišň.),** 1. v pond. po sv. Fab. a Šeb., 2. v pond. po sv. Jitě, 3. na sv. M. Majd., 4. v pon. po všech Sv. spolu i trhy na dobytek.
- Kvasice (okr. Kroměříž.),** 1. v pond. před. hrom., 2. na druhý pond. po velik., 3. na sv. Vác.; když ten svát. na ned. připadne, v pond. na to se odloží, 4. v pond. před ned. adventní.
- Kyjov (Gaia),** 1. v out. před květ. ned., 2. v out. svatod., 3. v out. po sv. anjelu St., 4. první out. v adventě, 5. ve čtvrtk. po hrom.; trhové koňš.: 1. ve čtv. po smrt. ned., 2. ve čtv. před sv. Duchem. Při tom také ten den před každým jarmark. trh na koně a dobyt.; týd. trh každý out. a pát.
- Louka (Wiese),** 1. šesté pon. po vel., 2. v pond. po jménu P. Marie, 3. v pond. po sv. Martině.
- Lednice (Eisgrub),** 1. v out. po sv. 3 král., 2. v pond. po 4. ned. velik., 3. v pon. po sv. Jilji, 4. po první ned. adven.; týd. trh každou středu.
- Letovice** 1. v pond. po ned. kýchavné, 2. po sv. Pet. a Pav., 3. v pon. po sv. Jilji, 4. v pond. po sv. Mart. Vel. týd. trhové: 1. ve středu před velik., 2. ve středu před sv. Duch., 3. ve stř. před ván. Trhy koňské: 1. v pon. po druhé ned. post., 2. v pon. před jarm. sv. Pet. a Pav., 3. v pon. před sv. Jilji, 4. v pon. po jarm. sv. Mart. Přední trh den před každ. jarm., trhy na vlnu: 1. v out. před nalez. sv. kříže, 2. v out. po povýšení sv. kříže.
- Lhotá Hrozná (okr. Strážn.),** 1. v 4. out. v post., 2. ve 4. out. po velikon., 3. v 2. out. po nar. P. Marie, 4. v 1. out. v adv.
- Libova (Liebau),** 1. v pon. po jménu Ješ., 2. v pond. před Rogate, 3. na sv. Jakoba větš., 4. na sv. Mart., 5. na sv. Jos. před každ. roč. trh na dobyt., vlnu, pží a len.
- Libiny němec. (Deutsch-Liebau),** 1. v pon. po sv. Valent., 2. v pon. po vstoup. Páně, 3. v pond. po naneb. P. Mar., 4. v pond. před vs. Sv. Trh na koně a dobyt.: 1. v sob. před 1. ročním trh., 2. dne 2. list. a padne-li na ned., dne 31. října; týdenní trh každý čtvrtk.
- Lipník (Leipnik),** 1. v out. po obr. sv. Pav., 2. ve čtv. po ned. družek., 3. ve čtv. po B. Těle, 4. druhé out. po sv. Jak. a Anně, 5. v out. před vs. Svat. Přední trhy ten den před každ. jarm. na len, pží, vlnu a dob. Koň. trh: 1. dva týdny, totiž: od stř. v 2. ned. postní až do pátku v příšt. týd. 2. druhý týden po druhé ned. postní po dva týd. od stř. až do druhého pát.: týd. trh v pond.
- Lipov (okr. Strážn.),** 1. v pon. po vs. Sv., 2. druhý pond. po velkon.
- Liptál (okr. Vsetín),** 1. v out. po novém roce, 2. na den sv. Jitě, 3. v out. po sv., Pet. a Pav., 4. v out. po sv. Vác. a spolu i trhy na dobytek. Trh týd. každý out.
- Lisná neh Lisná (Losch),** 1. v pon. po sv. Fab. a Šeb., 2. v pon. po Bož. vstoupení

3. v pond. po sv. Jiljí, 4. v pond. po sv. Martině; týh. trh každ. pond.
Litence (Krum. ok.), 1. v 4. pon. v postě, 2. v pon. po sv. Pet. a Pavl., 3. v pond. před sv. Mat., 4. v 2. pon. před sv. Lucii.
Litovel (Litau), 1. v out. po obrácení sv. Pavla, 2. v out. po smrti ned., 3. v out. před sv. Jan. Křst., 4. v out. před sv. Mich., 5. na sv. Mikuláše. Přední trhy v sob. před těmi jarm.; trh na len a ptiži na obyčej. roční a týh. trhy. Koňský a dob. trh 8 dní před jarm.; týdlní trhové každ. pon. a pátek.
Lomnice (okr. Tisnov.), 1. dne 7. ledna, 2. v pon. po družné ned., 3. v pon. po sv. Innoc., 4. v pon. po sv. Ilavě, též trh na dobyt. týh. trh ve středu.
Loštice (okr. Tisnov.), 1. v pon. po sv. 3. král., 2. v out. velik., 3. na navst. P. M., 4. na sv. Matouše; trh každý čtvrtek.
Lisice (okr. Kunšt.), 1. v out. po Hromn., 2. na sv. Jiljí, 3. v out. po na nebez. P. Mar., 4. v out. po sv. Leop. Před každ. jarm. jest koň. a dobyt. trh, a ten den po jarm. trh na vlnu; týh. trh každ. sobotu.
Malenovice (okr. Napaj.), 1. v pond. po sv. Valent., 2. v pon. po 4. ned. vel., 3. v pon. po sv. M. Majd., 4. v pon. po sv. Václavu, trh každ. čtvrtek.
Medlov (Medlau, okr. Zlín.), 1. v out. po sv. Janu Evang., 2. dne druhého července, 3. dne 21. září.
Ménin (Mönitz, okr. Zlín.), 1. v out. po sv. Mark., 2. v out. po sv. Frant. S., 3. druhý out. po sv. Mikuláši; týh. trh každ. středu.
Mětin (Volein, okr. Vel. Mezeř.), 1. na sv. Mat. ap., 2. na sv. Sever. Dobyty trhy v out. před velkon., před sv. Duch. a po počtu P. Marie.
Mezeříč Valašská (Valnisch-Meseritsch), 1. v out. po sv. 3. král., 2. v out. po sv. Trojici, 3. v out. po sv. Bartol., 4. v out. po sv. Martin., 5. v out. před květ. ned.; trh na vlnu: 1. v out. před sv. Jan. N., 2. v out. po sv. Tereši. Dob. trh ten den před každým jarm.; týh. trh každ. pond.
Mezeříč Velká (Gross-Meseritsch), 1. v out. po sv. Fab. a Šeb., 2. v out. po bílé ned., 3. v out. po sv. Prokopu, 4. v out. po sv. Maxmil., 5. v out. po sv. Ondřeji. Velké trhy týh.: 1. na velký pátek, 2. na sv. Tom. ap. Přední trh před každ. trh.; trh na len, ptiži, koně a jiný dobyt., ten den před každ. jarm.; týdlní trh každ. stř. a pát.
Mikulov (Nikolsburg), 1. v out. po sv. Fab. a Šeb., 2. v out. po družeb. ned., 3. v out. svatodušní, 4. v out. po sv. Markétě, 5. v out. po nanebevzetí P. Marie, 6. po sv. Václavu, 7. v out. po sv. Martinu. Přední trhy: 1. čtyři dni před prv. jarm., 2. osm dní před druhým. 3. čtyři dni před sedmým; trh na koně a rozličný doh.
Mikulovice (Niklovitz, okr. Znojmo.), 1. na sv. Jak., 2. na sv. Martina, 3. v pon. po sv. 3. král.; týhodní trh každý čtvrtek.
Míroslav (Mischitz, okr. Krum.), 1. na sv. Flor. na sv. Jiljí, 3. v out. po památce dušic.

Mírov (Mirau, okr. Moheln.), 1. v pon. po bílé ned., 2. v pon. po Porciunk., 3. v pon. po sv. Šim. a Jud.
Mistek, 1. na tučný čtvrť, 2. na zel. čtvrť, 3. na čtvrť po Bož. Těle, 4. na sv. Jak. větš. Koňský a dobytčí trh ve čtvrť před sv. Tomáš. Dobyty trh ve čtvrť před všemi Svat.; týh. trh každ. čtvrť.
Modřice (Modritz, okr. Brn.), 1. druhý pon. po sv. 3. král., 2. druhý pon. po sv. Flor. 3. druhý pon. po sv. Bart., 4. dne 3. říj.
Mohelnice (Mähligitz), 1. pon. po 1. ned. po devítníku, 2. v pon. po křížové ned., 3. v pon. po naroz. P. Mar., 4. v pond. po sv. Mart. Velký týh. trh v pond. po naneb. P. Mar. Trh týh. každou sobotu. Dva koňské trhy: ve čtvrť před křížovou ned., a ve čtvrť před sv. Martinem.
Mohelno (okr. Náměst.), 1. v out. svatoduš., 2. na sv. Matouše.
Morkovice (okr. Žďáns.), 1. v pon. před sv. Janem Křt., 2. v pond. po nar. P. Mar. Velké trhy: v pond. před velkonocí a ve středu před vánoci.
Mrákotín (okr. Telčský), 1. v masop. out. 2. v pátek po sv. Fil. a Jakubu, 3. na sv. Annu, 4. na sv. Václavu. Dobyty trh ten den, co trh roční.
Myslibořice (okr. Hrotov.), 1. v pond. po nalezení sv. kříže, 2. v out. po sv. Jiljí.
Náměšt, u Olomouce, 1. v pond. po Invo-cabit, 2. ve čtvrť před sv. Jan. Křt., 3. ve středu po sv. Bartol., 4. na sv. Mart. Týh. trhové každou středu.
Náměšť, u Brna, 1. v out. po 2. ned. po velk., 2. v out. po 14. ned. po sv. Trojici, 3. v out. po první ned. po sv. Martině, 4. v out. po novém roce. Koňský a dobytčí trh ten den před každým jarmar. Týh. trh každou sobotu.
Napajedle, 1. v out. po hromnic., 2. v out. po sv. Janu Nep., 3. v out. po sv. Bartol., 4. v out. po vš. Svat. Trhové na len a ptiži den před každ. jarm. Trh na dobyt. ten den po každ. jarm.
Nedvědice, 1. v out. po smrti ned., 2. v out. po sv. Markétě, 3. v out. po sv. Jiljí, 4. ve čtvrť po Brněnském jarm., před počt. P. Marie. Týh. trh každ. sobotu.
Němčice, u Brna, 1. První out. po nov. roce, 2. v out. před Božím Tělem.
Němčice, u Olomouce, 1. v pon. po květ. ned., 2. v out. po Bartol.
Německé (okr. Novom.), 1. dne 7. máje, 2. dne 11. září. Dobyty trh na oba jarm.
Nosslava (Nusslau, okr. Zlín.), 1. out. po sv. Janu Křt., 2. v out. po sv. Martině.
Nová Ves (Neudorf, okr. Ostr.), 1. v out. po sv. Frant. de Paul., 2. v out. po na nebe vzeti P. Marie, 3. v out. po sv. Mikuláši. Trh dobytčí před jarm.
Nové Město (Neustadt), 1. ve středu po Hromn., 2. ve středu po sv. Duchu, 3. ve stř. před sv. Jak., 4. ve stř. po sv. Frant., 5. ve čtvrť po sv. Ondřeji. Pak každ. den před jarm. koňský a dobyt. trh.

Olbramovice (Wolframitz, okr. Kruml.), 1. na obrác. sv. Pavla, 2. v out. po sv. Trojici, 3. na sv. Michala.

Olešná (okr. Blán.), roční trh dne 22. čer.

Olešnice (Oels) 1. v pon. po Bože vstoup., 2. v pon. po sv. Václ. Trh na vlnu v out. po sv. Mart. Kónské trhy. 1. v pond. před sv. Fub. a Seb., 2. v pond. po Božim vstoup., 3. v pond. po sv. Václavu, 4. v pond. před sv. Mart. Týh. trh každ. pond.

Olešovice (Olkovitz, okr. Zn.), 1. na den navšliv. P. Mar., dne 2. červ. připadne-li tento svatek na sob., tedy ten pon. po něm, 2. v pond. po sv. Rochu.

Olomone (Olmütz), stl. jako na straně 208.

Opátov (okr. Trebič.), 1. v pond. po sv. Janu křtíl.; 2. na sv. Ondřej. Dobyť a koň. trh na oba jarmu.

Osoblaha (Iltschenplotz), 1. v pond. po obrácen sv. Pav., v pond. po druž. ned., 3. v pon. po sv. Janu křtíl., 4. v pon. před narož. P. Mar.; 5. v pon. po sv. Mikuláš. Trh na len a na phzi, a týh. trh každ. pát. Kónský a dobyť trhy každ. jarm.

Olavany (okr. Ivanč.), 1. v pon. po květ. ned., 2. v pon. po sv. Janu křtíl., 3. v pon. před sv. Havlem.

Ostava mor. (Ostrau - Mahr.), v. Pterov kr.), 1. ten den po novém roce, 2. na sv. Mat., 3. ve stř. před vstoup. Páně, 4. v pon. po Porciunk., 5. na sv. Matouše, 6. v pon. před sv. Cecilii. Dob. a kónský trh před každ. jarm. Trh na len, phzi a vlnu: 1. v soh. po sv. Fil. a Jak.; 2. v soh. o sv. Michalu. Velké týh. trhy: 1. v out. před van., 2. v out. před velik. Týh. trh každou sobotu, na čern. zvět každé out. a stř.

Ostrolu (Ostrau), 1. v úterý před masop. nedělí, 2. druhý pond. po sv. Řehoři, 3. 9tý pond. po sv. Duchu, 4. v pond. před hodumí. Týh. trh každ. pátek a ten den před každ. jarmu. trh na koně a na dobytek.

Ostrovatice (Schwarzkirch, okr. Ivančický), výroč. trhy: 1. v pon. po sv. Mauru (15. ledna), 2. v pon. po Bož. Těle, 3. v pon. po nar. P. Mar., 4. na den sv. Barb.

Osvětimany (Hyjov okr.), 1. v out. před sv. Anton Pad., 2. v out. po sv. Matouši, doh. trh před výročním.

Otaslavice (okr. Prost.), 1. out. před sv. Mat., 2. v out. před sv. Lucii, 3. v out. před sv. Mich. Trh na doh. v pond. před každým jarmarkem.

Paskov (Paskau), 1. na den sv. Jitř, 2. v out. před narož. P. Marie, 3. v pond. po sv. Lukáš Ev. Trh na len, phzi, vlnu, koně a dobytek vždy o jarm.

Ponzdraný (Pausram, okr. Mikul.), 1. v pon. po hromn., 2. v pon. po 4. ned. velikon., 3. v pond. před sv. Petrem a Pavl., 4. v pond. před sv. Jiljím.

Plamlov, 1. v out. po posl. ned. masopust., 2. v out. po B. Těle, 3. posl. out. m. xři.

Podivín (kostel, okr. Bréc.), 1. na obrác. sv. Pav., 2. na sv. Fil. a Jak., 3. v out. př. sv. Petr. a Pavl., 4. na sv. Jak. věš.,

5. v out. před sv. Mich., 6. na sv. Kateř.; jestliby ale 1., 2., 4. a 6. jar. na sob. neb na ned. připadl, drží se příští out. Trh na koně: 1. na obrácen sv. Pavl., 2. na sv. Kateř. Týhodní trh každé pondělí.

Pohodělice (Pobříž, okr. Židli.), 1. v out. po sv. Mat., 2. v out. po nalez. sv. kříže, 3. v out. po sv. Jak. věš., 4. v out. po sv. Františku Seraf., 5. v out. po sv. Ondřej. Týhodní trh každ. out.

Polehradice, 1. dne 26. červn., 2. dne 13. listopada.

Polešovice (okr. Ilrad.), 1. na obrác. sv. Pavl., 2. v pond. před sv. Janem Křestitelem, 3. druhý pond. po sv. Václ.

Pokříst (Bodenstadt), 1. ve středu po ned. druž., 2. v out. Svatošus., 3. na sv. Kateř., 4. ve čtv. po sv. Bartol. Trh na len, phzi, koně a doh. ten den před každ. jarm. Trh na vlnu ve střed. po vyváž. sv. kříže. Trh obyčejný každou sobotu.

Pozlufce (okr. Brod.), 1. v pond. po ned. druž., 2. v pond. po sv. Kat.

Pozotice (okr. Slavkov.), 1. v pond. před sv. Fah. a Seb., 2. v out. Svatoš., 3. v out. po posvěcení, 4. v pon. po sv. Ondřej.

Pravlov (Prahlitz, okr. Židli.), 1. v pon. př. sv. Duchem, 2. v pond. před sv. Vav., 3. v pond. po sv. Mart.

Prostějov (Prossnitz), 1. v out. po středo. posli, 2. v out. před vstoup. Páně 3. v první úterek po nanebevzeí P. Marie, 4. na druhý úterek po všech svatých. Přední trhy před každ. jarm. Trhy na len a phzi: 1. v pon. po středo., 2. v pon. před sv. Ahon., 3. pon. před sv. Šim. a Jud., 4. v pon. před počtem P. Mar. Dob. a kónské trhy: 1. v pond. před středo., 2. předposl. úterý před nanebevst. Páně, 3. předposl. out. v srp., 4. předposl. out. před sv. Šim. a Jud. Týh. trh každ. pon. a úter.

Prostoměřice (Prosseritz), 1. v pon. po květ. ned., 2. v pond. po sv. Jilji, 3. na sv. Tomáše ap.

Pterov (Prerau), 1. v out. po smrti ned., 2. v out. po vstoup. Páně, 3. v out. po sv. Vavř., 4. v out. po vš. Svat. Trh před každ. jarm. Týhodní trh v out. a pátek.

Příbor (Freiberg), 1. v pon. před hromn., 2. v pon. před sv. Fil. a Jak., 3. v pon. před sv. Hedvik. Trh kónský a doh.: 1. v pond. po smrti ned., 2. v pond. po sv. Vitu, 3. v pond. po narož. P. Marie, 4. v pon. po sv. Mart. Trh obyčejný každ. pát.

Račice, 1. v out. vel. 2. ten den po sv. Mart.

Radiměř (Rothmühl u Svitavy), 1. dne 25. července a padne-li v nedělí, tedy následujícího dne, 2. v pond. před posvěcením císař.

Radostín (okr. Velk. Mezeř.), 1. dne 14. února, 2. dne 7. máje, 3. dne 3. Hjna, 4. dne 16. pros. Trh každ. sob.

Rouchovany (okr. Hrotov.), 1. ve střed před velikon., 2. ve střed. po sv. Vně, 3. ve středu po sv. Jilji, 4. ve stř. před vánoční. Kónský trh před každ. jarm.

Rausinov (Raussnitz, okr. Slav.), 1. v pon. po sv. Jos., 2. v pon. po sv. Trojici, 3. v pond. po sv. Bart., 4. v pond. po sv. Frant. Týhod. trh každý out. a pátek.

Rejhrad neb **Rajhrady** (Raigern), 1. na den sv. Benedikta, dne 21. března, 2. na den sv. Vavř. dne 10. srpna, 3. na sv. Tomáše ap. dne 21. prosince.

Ríše nová (Neureusch, okr. Telečský), 1. druhý čtv. po velkon., 2. v out. po sv. Pet. a Pavl., 3. v out. po sv. Vorskile, 4. v out. po povýšení sv. kříže. Trh dobytčí ten den před každ. jarm. Týhodní trh každý pond.

Ríše stará (Altrewsch, okr. Tel.), 1. na sv. Josefa, dne 19. března, 2. na sv. Vít, 3. na sv. Havla.

Roketnice (okr. Třeb.), 1. v 2. střed. po sv. 3. král., 2. ve stř. po ned. Miskrikord, 3. ve stř. po sv. Pet. a Pav., 4. ve střed. po sv. Frant. Ser.

Rosice, 1. ve stř. po nov. roce, 2. ve stř. po sv. Jiří, 3. ve stř. po sv. Anuše, 4. v pon. po sv. Havlu. Týhod. trh každ. střed.

Rožnov (Rožnan), 1. ve stř. před Hrom., 2. ve stř. před sv. Jan. křtí, 3. ve stř. před sv. Annou, 4. ten den před vs. Sv. Dobytčí trhy ten den před každým jarm. týhodní trh každou sob.

Rosvold (Rudolice, okr. Osob.), 1. v pon. po sv. Jak., 2. v pon. po sv. Šim. a Jud. Trh na vlnu: 1. na sv. Jos., 2. v pon. po 4. ned. velk. Na len a přizi trh každ. out.

Rymatov (Römerstadt), 1. v pon. před sv. Duch., 2. na navšt. P. Marie, 3. v pon. př. sv. Mich., 4. v pon. před sv. Mart., 5. druhý pon. po novém roce. Týh. trh. každ. sob.

Slavičín (okr. Brod.), 1. v pond. před obřic. sv. Pavl., 2. v pond. po sv. Vojt., 3. v pon. před sv. Petr. a Pavl., 4. v pon. před sv. Václ., 5. v pon. před sv. Mart., Dva dobytčí trhy na druhý a čtvrtý jarm. Trhy na vlnu: 1. na sv. Vojtěch., 2. na sv. Cec.

Slavkov (Austerlitz), 1. v pon. po obřic. sv. Pavla., 2. v pond. po 2. ned. velk., 3. v pond. po sv. Jak. věš., 4. v pond. po sv. Matouši, 5. v pond. po sv. Alžbětě. Koňský a dobyt. trh na sv. Matouše. Trhy týh. každý outek a pátek.

Slavonice (Zisbings), 1. v pond. po sv. 3. král., 2. v pond. po smrti ned., 3. v pon. po sv. Trojici, 4. na sv. Matouše, 5. na sv. Alžb. Velké týh. trhy: 1. na zel. čtvrt., 2. v pond. před sv. Duch., 3. na sv. Tom. ap. Trh. dob. v sob. před každ. jarm. a z počátku prvního posního týdne až na sv. Mart. od 14 do 14 dní. Trh týh. každ. pon. Trhy na vlnu: 1. v pon. před sv. Petr. a Pavl., 2. v pon. po sv. Václ.

Slušovice, roční a dobyt. trhy: 14. dubna, 25. srpna, 27. října, 24. listopada.

Sovinec (Eulenberg, okr. Rym.), 1. posled. pon. před sv. Mat., 2. první středu po sv. Duchu, 3. posled. out. po sv. Ondř.

Spalov (Sponau, okr. Hran.), 1. na sv. Jiří, 2. na sv. Šim. a Judu. Dobytčí trh každý roční trh.

Staré (Starč, okr. Třeb.), 1. v outery po Hrom., 2. na sv. Kuneg. 3. března; 3. na sv. Jiří, 4. na sv. Jak. věš., 5. ten den po narození P. Marie.

Stará Ríše (místo na sv. Tomáše), dne 19. března, na sv. Josefa.

Staré Brno, viz: Brno staré.

Staré město (Altstadt), 1. v pond. před masopust. pond., 2. v pond. po sv. Jiří, 3. v pond. po sv. Anně, 4. na sv. Kateř. Týh. trh každ. out.

Stonařov (Stannern, okr. Jihl.), 1. v první pon. po hrom., 2. v prv. pon. po sv. Pet. a Pav., 3. v první pon. po sv. Václ. Dob. trhy o jar., týh. trh každ. sob.

Strachotice (Rausenbruck, okr. Znoj.), 1. v out. velkon., 2. na sv. Bartol.

Strážek (okr. Bystř.), 1. ten den před zvěst. P. Mar., 2. ten den před na nebe zvěst. P. Mar. Dobyt. trh před každým jarm.

Strážnice, 1. v out. po sv. Dorotě, 2. v out. před sv. Duchem, 3. v out. po navšt. P. Mar., 4. ve 2. out. po vyzdvžení sv. kříže, 5. v out. po obět. P. Mar. Týh. trh každ. stř. Trh na dob. v pon. před jarm.

Střílky (Střilek, okr. Zdoun.), 1. v out. před popeł. stř., 2. v out. velikon., 3. v out. po sv. Bartol., 4. v out. po sv. Hav. Dob. trh o každém jarm.

Studená (Studecn, okr. Telec.), 1. na sv. Jana Nep., 2. na sv. Matouše. Vel. trhy: 1. v pond. po květ. ned., 2. v pond. před vánočí. Dob. trh o jarm.

Svitávka (okr. Bosk.), 1. v pon. po novém roce, 2. v pond. po sv. Jiří, 3. v pon. po sv. Vavř., 4. v pond. po sv. Havl. Dob. trh v out. po každém jarm.

Svitava (Zvitau), 1. v pond. po hrom., 2. v pon. po navšt. P. Marie, 3. v pon. př. sv. Jilijm., 4. v pond. před sv. Mart. Velcí týh. tržové: 1. v pond. po sv. Jiří, 2. v pond. po sv. Havlu. Trh na len a přizi každ. pon. Trh na vlnu ten čtvrt. po nalez. sv. kříže a dva násled. čtvrt., 2. ve čtvrt. po sv. Jilji a na tři čtvrt., na to koň. tržové každ. pond. po celý půstaž do květ. ned. Týh. trh každ. pon. a pát.

Šafov (okr. Vranov.), 1. v out. po sv. Cyr. a Meth., 2. na sv. Vít, 3. na sv. Bar., 4. na sv. Havla. Dob. trh před každ. jarm. Týdní trh každ. pátek.

Šatava (Schattau, okr. Znoj.), 1. na den sv. Fab. a Šeb., připad. ale ten svátek v sob. nebo v pon., tedy se jarm. budouci out. drží. 2. v out. Svatod., 3. na sv. Matouše, 4. v out. po sv. Mart. Trh na len a přizi v sob. po sv. Mart. Trh týhodní každ. pon.

Šimberk (Schildberg), 1. v pond. masop., 2. po sv. Prok., 3. v pond. po sv. Alžb. Velké trhy: 1. ve středu před vánočí, 2. ve stř. před velk. Koňský a dobyt. tržové: 1. druhou sob. v postě, 2. v pon. po čtvrté ned. velkon., 3. na sv. Alžbětu.

Šlapanice (okr. Brněns.), 1. třetí pon. po velk., 2. v pon. po nanebevz. P. Mar. 3. v pond. po Hromnicích.

Štěpánov (Štěpánau, okr. Jevický), 1. v out. po 3 kr., 2. v out. po Medarilu, 3. v out. po nanebevz. P. M., 4. v out. po vš. Svat. Trh na dob. v pon. před trhem výr.

Sternberg, 1. v out. po hromn., 2. v out. po velikon., 3. v out. po sv. Vavř., 4. v out. po sv. Havla. Dob. a koňští tržové: 1. po obrác. sv. Pavl., 2. v pon. před sv. Vavř. Týh. trh každý pond. a pátek.

Štítary (Schilttern, okr. Vran.), 1. 2hý out. po sv. Jiří, 2. v out. po naneb. P. Marie, 3. v out. po naroz. Christa P., 4. v out. po sv. Alžbětě. Dob. a koňští trh. před každým jarm.

Štramberk (okr. Novojič.), 1. ve středu před vstup. Páně, 2hý ve středu po sv. Mart.

Šumberg (Schönberg), 1. na obrácení sv. Pavla, 2. v pond. po květ. ned., 3. v pát. po Bož. Těle, 4. 4tého srpna, 5. na sv. Havla. Koňské a dobyt. trhy: 1. v pátek před prvn. jarm., 2. v pond. po květ. ned. Týh. trh každ. středu a sobotu.

Svaňovice (okr. Viškov.), 1. v pond. masopust., 2. na 4tý pond. po Sv. Duchu, 3. v pond. po sv. Mich.

Telč, 1. v out. po sv. Pavlu, 2. v out. po družebné ned., 3. v out. svatoduš., 4. v out. po sv. Anjelu Stráž., 5. v out. po sv. Mart. Vel. trh na zel. čtvr. -- Dobyt. trh před každ. jarm. Trh týhod. každ. out. Trh na vlnu 1. v out. po sv. Fil. a Jak., 2. v out. po s. Havle. Trh na dob. v out. začátkem každého roku a pak každých 14 dní.

Tišnov (Tisnovic), 1. v pond. před Hrom. 2. v pond. po sv. Fil. a Jak., 3. po nanebevz. P. Mar., 4. v pond. před sv. Klement. Týh. trh každ. pond. a dva trhy na vlnu: 1. v pond. po sv. Medardu, 2. v pond. po sv. Teresii. Dobytčí trhy v out. po každém jarm.

Tištin (okr. Kojet.), 1. v out. po sv. Jos. pěst., 2. v out. po sv. Janu křest. 3. v 2hý out. měsíce Řijna.

Tlumačov (okr. Napaj., v Hrad. kr.), 1. v pond. po 3 král., 2. 3tí pond. po velikonci, 3. na sv. Jiří, 4. na sv. Havla.

Tovačov (Tobitschau), 1. 1ni den po nov. roce, 2. v out. velikonoční, 3. v out. svatod., 4. v out. po sv. Václ. Týhod. trh v out. v každ. týdn.

Trachlin (Tracht, okr. Hustop.), 1. v pond. po sv. Trojici, 2. v pond. po sv. Bartol., 3. v pond. před sv. Ondř.

Trnávka (Tirnau, okr. Třebov.), 1. v 1ni pond. v postě, 2. na sv. Jiří, 3. na sv. Jak., 4. v den vědní po naroz. P. Marie 5. na sv. Mikul.

Trskotovice (Treskovic, okr. Mikul.) 1. v pond. po 4tý ned. velikon., 2. v pond. po naroz. P. Marie.

Tršice (okr. Liven.), 1. v out. po Jménu Ježíše, 2. ve střed. po sv. Janu Nep., 3. ve středu po naroz. P. Marie, 4. ve středu po sv. Mart.

Třebíč, 1. v středopostí, 2. na sv. Bartol. Veliký trh na sv. Annu, Koňský a dobyt. trh ten den před každ. jarm., pak v out. před sv. Aloisiem a v out. po vš. Svat. Týh. trh každý pond.

Třebová Moravská (Mährisch-Trübau), 1. v pond. po 2hý ned. postní, 2. v pond. po sv. Troji, 3. v pon. po sv. Rochu, 4. v pon. po sv. Frant. Ser., 5. v pond. po sv. Lucii. Trh na koně a dob. ve čtvr. před 1nim a 4tým jarm. Týhodní trh každou sobotu.

Trčeb (Triesch), 1. 3tí pond. v postě, 2. v pond. po sv. Prokopu, 3. v pond. po sv. Frant. Ser. Dobyt. trh na trh výr. Týhod. trh každ. pátek.

Tvrdonice (Turnitz, okres. Břeclav.), 1. v pond. po družb. ned., 2. na sv. Matouše.

Uhřetice (Auerschitz, okres. Hustop.), 1. v pond. po 3 král., 2. v pond. po sv. Trojici, 3. v pond. po sv. Frantisk. Týhod. trhy každý out. a pátek.

Unčov (Hunčov, Mährisch-Neustadt), 1. v out. po jménu Ježíše, 2. 2hý out. v máji, 3. v 2hý out. po sv. Pet. a Pav., 4. 1ni out. v záti, 5. v out. před sv. Martin., 6. 2hý out. v hřeznu. Velké týh. trhy: 1. ve čtvr. před vánocí, 2. na zel. čtvr. Týhod. tržové v out. a v pátek.

Vaučice, viz: Ivančice.

Vejmystlice (okr. Kruml.), 1. ve čtvr. před květ. ned., 2. v out. po nanebevz. Pan. Marie, 3. ten den před sv. Tomáš.

Vejvanovice (Ivanovice, Eyvanovic), 1. v třetí out. po Hromnicích, 2. v out. svatod., 3. v den po sv. Vavřin, 4. v out. před sv. Mikul. koňské a dobyt. trhy ve středu po každém valném trhu (jarm.) Týdenní trh: každou středu.

Velká (okr. Strážn.), 1. v out. po Hromn., 2. v 3. střed. po velikon., 3. v out. po sv. Mari Majd., 4. v out. po sv. Šim. a Judě. Trh koňsk. a dobytčí každý. pond.

Veselí nové (okr. Žďár.), 1. v out. po sv. Markétě, 2. na sv. Václav. Hlavní týdňí trh v out. před květ. ned., 3. v out. po sv. Leop. Trh na dobytek zároveň s ročnímltrh.

Veselí staré, 1. v out. po květné neděli, 2. ve střed. po sv. Trojici, 3. 4tý out. před sv. Anjel. Stráž., 4. 2hý out. v adventu. Trh na dobyt. ten den před každ. jarm.

Vištnice dolní (Unter - Višternitz, okr. Mik.), 1. v out. po sv. 3 král., 2. v out. po sv. Cyr. a Method., 3. na svat. Filip. a Jak., 4. na sv. Jakub., 5. na sv. Matouše, 6. v pond. po sv. Ondřeji.

Vladislav (okr. Třebíč), 1. ve čtvr. před květ. ned., 2. ve čtvr. před křt. ned., 3. ve čtvr. před sv. Matoušem, 4. ve čtvr. před sv. Tomáš. Dob. trh. o těch 4 jarm.

Vlachevce, 1. v out. po hrom., 2. 3tí out. po sv. Fil. a Jak., 3. v out. po nanebevz. P. Marie, 4. 2hý ut. po sv. Havlu, v den před tím trh na dobyt. Týh. trh každ. sob.

Vlasatice (Wositz, okr. Mikul.), 1. v pondělí po Bož. Těle, 2. 3u pondělí

- po sv. Matouši, 3. v pondělí před všemi Svatými.
- Vracov** (okr. Kyjov.), 1. ve středu po velik., 2. na svat. Prokopa, 3. v úterý po všech Svatých.
- Vraňov** (Fráin), 1. na popeleční středu, 2. na svat. Floriána, 3. na sv. Annu, 1. v pond. po obrác. sv. Pavla, 5. na Dušičky. Trh na koně v sob. před obrác. sv. Pav. Dob. trhy: 1. v sobotu po sv. Anně, 2. v sob. po sv. Michale, 3. ten den před všemi Svatými.
- Vratětin** (Fratting, okr. Jem.), 1. na den sv. Fab. a Šeb., 2. v out. po květ. nedělí, 3. v out. po sv. Markétě, 4. v out. po sv. Jilji, 5. v out. po sv. Kateřině. Trh konšský a dobytčí před každým jarm.
- Vsetín**, 1. v out. po Hromnu, 2. v out. po sv. Fil. a Jak., 3. ten den po promoučení Christa P., 4. na sv. Lukáše Evan. Velké týh. trhy: 1. na zel. čtvrtek, 2. v pond. před. sv. Václ. 3. na sv. Tomáše ap. Trh dobyt. před každým jarmark, trh na obil. každou sobotu.
- Vsetín dolní**, 1. v out. po sv. Matěji, 2. ve středu před sv. Duch. 3. v out. po narož. P. Marie. Trh na dobytek před. každ. roč. trhem. Týh. a dobytčí trhy ve středu ode stř. popeleční až do velikon.
- Víškov** (Wischau), 1. v pond. po 3 král., 2. ve středu po sv. Cyril. a Method. 3. v pond. po sv. Fil. a Jak., 4. v pond. po sv. Markétě, 5. v pond. po povýšení sv. kříže, 6. v pond. po všech Svatých. Trhy na koně a dob. 8 dní před každ. jarm. Týh. trhy každ. out. a sob.
- Vyzovice**, 1. na 3h out. po sv. 3 králích, 2. 3h out. po velikonoči, 3. 3h out. po sv. Pet. a Pav., 4. ve střed. a ve čtvrtek před. posvícením, 5. v out. po všech Svat. Dobyt. tržové v pond. před každým jarm. Velicí týhod. tržové: 1. v out. po svat. Duchu, 2. v out. po sv. Vavř. Týhod. trh každ. out. V postě jest každ. out. trh na dobytek.
- Zábřeh** (Hohenstadt), 1. 2. jedna, 2. v pond. po Bož. Těle, 3. ten den po sv. Bartol., 4. na sv. Vorsklu. Trh na koně a dobyt. 1. v pond. po nedělí postní, 2. v pond. po

- Bož. Těle, 3 v pond. po sv. Bartol., 4. v pond. po sv. Vorsklu.
- Zdouňky** (Zdounek, okr. Kroměř.), 1. v pond. po Bož. vstoupení, 2. v pond. po sv. Mart.
- Zlín**, 1. na sv. Matěje, 2. v pond. po průvodní nedělí, 3. ve střed. po sv. Duchu. 4. v out. po škup, 5. v pond. po narož. P. Marie, 6. na sv. Barhorn. Velk. týhod. trhy v pond. svatodušnu.
- Znojmo** (Znaim), 1. na sv. Dorotu, 2. v out. po kýchavné ned. 3. na sv. Jilji, 4. na sv. Jana křt., 5. v čtvrtek po narož. P. Mar., 6. na sv. Šim. a Judu, 7. v: čtvrť. před počtím P. Marie. Kdyby sv. Doroty, Jiřího, Jana křt. neb Šim. a Judy připadlo na pátek, drží se výroční trh v out. na to. Obvyčejný trh vždy před výročním trhem. Trh na len a plázi 1. na sv. Šim. a Jud., 2. v sob. před Zhou ned. advent. a někdy i o předním trhu. Trhy na vlnu: 1. ten den před sv. Jan. křt., 2. před sv. Šim. a Jud., někdy též o předním trhu. Trh na kouč a na dob. ten den před výroč. trhem. Trh. týdlní každ. sobotu.
- Zlínice** (Stemitz, okr. Kyj.), 1. v pond. před Božím vstoup., 2. v pond. před sv. Bartol.
- Zlín** (Saur), 1. v out. po nov. roce, 2. v out. před středopostím, 3. v out. po svat. Trojici, 4. v out. po sv. Bartol., 5. v out. před sv. Mart. Dobytčí tržové v pondělí před každ. jarm. Trh na koně zároveň s trhem na hovězí dobytek.
- Želetava** (Schletau, okr. Tel.), 1. na svat. Matěje, 2. v pond. po sv. Trojici, 3. ve čtvrť. po sv. Václ., 4. na sv. Tomáše ap. Dobyt. trh ten den před. každ. jarm. Trh obvyčejný každou středu.
- Žeravice**, 1. v pond. masopust., 2. v pond. v kříž. dnech, 3. v pond. po sv. Anně, 4. ten den po sv. Kater. Trh konš. a dobyt. první den a den po sv. Kateřině.
- Židlochovice** (Seelowitz), 1. v out. po obrácení sv. Pavla, 2. v out. po sv. Vítě, 3. na sv. Šim. a Judy. Když ale ten svat. v ned. připadne, drží se jarm. v pond., 5. v out. po sv. Vavřinci.

Poznamenání. Pořadatelé kalendáře tohoto záleželi na tom, aby se odbíratelům jeho všestranně každým rokem důkladněji vyhovělo. Ohledem na trhy výroční žádáme tudíž vážené přednostnosti všech těch obcí, jejichž trhy by snad v něčem bezchybné nebyly, aby mi opravu laskavě zaslali ráčila, jakož se již letos bylo stalo od některých obcí, jež opravy bývalých omylů v trzích svých do tiskárny byly zaslaly. Rozumí se, že dopisové listy musejí frankovány býti. Tak se stane, že každým rokem tato důležitá stránka kalendářů v „Moravě“ našemu v úplnější rysování se objevi, čehož hojně až doposud ve mnohých kalendářích postrádáme. Nynější vážení páni starostové a výborníci obecní snad ochotně ve prospěch obcí svých této uctivé žádosti naší zadost učiní.

Beneš Kulda,

duchovní správce v mor. diec. olomoucké; po zast. celou mládež v Brně, pořadatel kalendáře.

Výroční tržové v Slézsku.

Albrechtice (Olbersdorf), 1. v pond. po 3. Kral. — 2. na Filip. a Jakub. — 3. v pond. po Nanebevz. P. Mar. — 4. na Šim. a Jud. — Trh koňsk. a dob.: 1. ve stř. před ned. květ. — 2. ve středu po Jak. a Anně. — 3. ve středu po 2. pond. v říjnu. — Týd. trh každ. středu.

Anjelská Hora (Engelsberg), 1. v pond. před Obrác. Pavla. — 2. na 1. pond. po Anně. — 3. v pond. před všemi Svat.

Benčov (Benisch), 1. na 1. pond. v postě. — 2. v úter. po Pet. a Pav. — 3. v pon. před Jiljím. — 4. v úter. po Kateř. — Týd. trh každ. středu.

Bílá Voda (Weisswasser), 1. v pond. po ned. smrt. — 2. v 4. pond. Velik. 3. v pon. po všech Svat. — Týd. trh každ. čtvrt.

Bilovce (Wagstadt), 1. druhý čtvrt. v post. — 2. na Jilji. — 3. na Mikul. — Dobyt. trh 1. ve čtvrtek před Božím Vstoup. — 2. První čtvrtek po Bož. Těle. — Velký týh. trh na zelen. čtvrt. — Každ. čtvrt. trh týh. a na obilí.

Bilsko (Bélic), 1. v pond. po 2. ned. post. — 2. v pond. po Janu Křest. — 3. dne 15. září. — 4. na Mikul. — Trh na vlnu: 1. dne 22. května. — 2. dne 10. října. — Trh dobyt.: 1. v pond. po sv. Trojici. — 2. na Jana Křest. — 3. na Jak. — 4. dne 15. září.

Bohunín (Oderberg), 1. na Adolgundu. — 2. v pond. po 2. ned. Velik. — 3. na Navští. P. Marie. — 4. na Michala. — Hlavní týh. trhy: Ve středu před Velik., před sv. Duchem a před Vánoci. — Koň. a dob. trh před každ. výr. trhem.

Bruntal (Freudenthal), 1. v pond. po nov. roce. — 2. v pond. po 2. ned. post. — 3. v pondělí po Jití. — 4. v pondělí po Markytě. — 5. v pond. po Martinu. — Týh. trh každý úterek. — Dob. trh: 1. v úterý po Jití. — 2. v úterý po sv. Martinu.

Čikmantl (Zuckmantel), 1. na Mateje. — 2. v pond. po 6. ned. Velik. — 3. na Matousr. — 4. na Ondřeje. — Týh. trh každ. středu a sobotu.

Freitald (Freiwalddau), 1. v den po novém roce, dne 2. ledna. — 2. na sv. Josefa, dne 19. břez., 3. na sv. Jana Křest., dne 24. červ. — 4. na sv. Michala, dne 29. září.

Friedberg, 1. v pond. masop. — 2. v úter. velikon. — 3. na Navští. P. Mar. — 4. v pond. po Hedvici.

Frydek, 1. v pondělí po 3. Kral. — 2. v pondělí před Josefem. — 3. v pond. po Fil. a Jak. — 4. v pond. před Janem Křest. — 5. na sv. Jakoba. — 6. v pond. po Michalu. — 7. v pond. před Kalakion. — Trh na koně, vlnu a dobyt. dva

dni před každ. výr. trh. — Týh. trh každ. pond. a pátek.

Fryštát (Freistadt), 1. na Obrác. Pavla. — 2. v pond. po ned. velik. — 3. na Bartol. — 4. na Šim. a Jud. — 5. ve středu po Velik. — Trh na vlnu v den před Šim. a Jud. — Týh. trh každý úterek.

Jablunkov, 1. v pond. po Obrác. Pavla. — 2. v pondělí po Jak. apost. — 3. v pond. po Šim. a Jud. — 4. v pondělí po Fil. a Jak. — 5. v pond. po prv. ned. Velik. — Týh. trh každý úterek.

Javorník, 1. pond. a v úter. po obrácení Pavla. — 2. na Filipa a Jakuba. — 3. na Jakuba. — 4. na Šimona a Judu. — Koň. a dob. trh na všecky výr. trhy. — Týhod. trh každ. úter. na obilí, stravné věci, slámu, dříví a t. d.

Hrablna, 1. na Zasnoubení P. Marie. — 2. dne 16. března. — 3. dne 16. května. — 4. dne 2. července. — 5. v pondělí po Naroz. P. Marie. — 6. na Šim. a Judu.

Hradeč (Graz), Výroč. a dobyt. trhy: 1. v pond. před 1. květnem. — 2. v pond. po Bož. Těle. — 3. na Jakuba. — 4. v pond. po Michalu. — 5. na mlačátku.

Klinkovce (Königsberg), 1. v pondělí po nedělí družeb. — 2. v pond. po sv. Trojici. — 3. na sv. Vavřince. — 4. na Kateřinu. — 5. v pond. před Valent. — Trh na dob. a vlnu: 1. na Fil. a Jak. — 2. na Václava. — Týh. trh každ. pond.

Krnov (Jägerndorf), 1. v pond. po nedělí kýchavné. — 2. v pond. po 6. ned. velik. — 3. v pond. po navšt. P. Mar. — 4. v pond. po naroz. P. Mar. — 5. v pond. po obět. P. Marie. — Koň. a dob. trh 1. v pond. po ned. květ. — 2. v pond. po Markytě dne 13. července. — 3. v pond. po Bartol. — 4. v pondělí před Mikul.

Odry (Odrau) 1. v pond. před 3. Kraly. — 2. v pond. po ned. provodné. — 3. v pond. před Janem. — 4. v pond. po povýs. sv. Kříže. — Dobyt. trh 1. v pond. po ned. provod. — 2. v pond. po povýs. sv. Kříže. — Týh. trh každ. pond.

Opava (Troppau), 1. dne 1. února po 8 dní. — 2. dne 1. května po 14 dní. — 3. dne 1. srpna po 8 dní. — 4. dne 1. listop. po 14 dní. — Vel. dob. trhy: 1. 8 dní po sv. Troj. — 2. 8 dní po Janu Křest. — 3. 8 dní po Jak. — 4. 8 dní po narození P. Mar. — Trh na vlnu: 1. dne 6. května. — 2. dne 29. září. — Každý týh. 8 dní. — Týh. trh každ. středu a sobot.

Opavice (Troppawitz), 1. první pondělík po Bož. Těle. — 2. po Michalu. — 3. po devítníku.

Skočov, 1. ve čtvrtek po devítníku. — 2. v den po Božím Vstoup. — 3. na Martina:

padne-li v sobotu neb v ned., odloží se na budoucí úterek. — 4. na Bartol. — Velk. týhod. trh: 1. ve čtvrtek před Ván. — 2. Ve čtvrtek před Velik. — 3. ve čtvr. po Bož. Těle. — 4. ve čtvrtek po Michalu. — Dob. trh v den před každ. výr. a velk. týhod. trhem.

Střebovice. 1. na 4. úterek po nov. roce. — 2. v úter. po Velik. — 3. v úter. před Jan. Křest. — 4. v úter. před Hedvikou.

Strumeň (Schwarzwasser) 1. na Jitroho. — 2. uá Michala. — 3. v pond. po Jakub. — 4. v úter. po nov. roce. — Dob. trh v den před každ. výr. trhem. — Týh. trh každý pátek.

Těšín (Teschen) 1. v den po Hrom. — 2. v úter. svatodušní. — 3. v pondělí před Mat. Magd. — 4. po narož. P. Marie. —

5. na Ondřeje. — Týh. trh každ. středu a sobotu. — Trh na vlnu: 1. dne 28. květ. — 2. dne 2. října. — Dob. trh každ. pát. Padne-li však na ten den svátek, odloží se na budoucí sobotu.

Vidna (Weidenau) 1. v pondělí po novém roce. — 2. v pond. po ned. khž. — 3. na Vavtince. — 4. v pondělí po Fravt. Sersf. — Týh. trh každ. pond.

Vitkov (Wigstadt) 1. na Vita. — 2. ve střed. před Havlem. — Týh. trh: 1. ve čtv. před Hrom. — 2. v pondělí po 3. ned. Velik. — 3. na rozesl. apost. — 4. v den před Lucil velký trh.

Vrbno (Wurbenthal) 1. v pond. před Hrom. — 2. v pond. po Janu Křestit. — 3. v pond. po Michalu. — 4. druhé pond. před Velikon. — Týh. trh každ. pond.

Výroční tržové v Čechách.

NB. Výroční trhy na svátky padající odvíjejí se následujícího, místně také předcházejícího všedního dne.

Aberthany (Abertham), v pondělí po čtvrté neděli svatodušní.

Anjelská Hora (Engellhaus), výroční a dobytčí trhy ty pondělky: 1. po Láture, 2. po sv. Trojici, 3. po sv. Anjelu Strážci, 4. v první v Adventu.

Arnoltice (Arnsdorf), ty pondělky: 1. po bílé ned. 2. po návštěv. P. Marie, 3. po sv. Václavu.

Asa (Asch), výroční a dobytčí trhy ty pondělky: 1. po ned. Láture, 2. po sv. Trojici, 3. před sv. Jiljim, 4. před sv. Ondřejem; každou sobotu týždní trh.

Audlice, Aunoň, Auplice, Ausobý, Austi, Aultí, Auterý viz Ou.

Backov nad Jizerou (Backofen), 1. v pond. po druhé ned. adventní, 2. v pond. po sv. Fabianu a Šebestiánu, 3. v pond. po smrtelné ned., 4. druhé pond. po Velikonoci, 5. tu středu před Božím Tělem, 6. v pond. po sv. Markétě, 7. v pond. po sv. Bartoloměji, 8. tu středu po sv. Františku Seraf.

Baušov dolní (Bautzen), 1. po svat. Vavřinci, 2. v první nedeli v postě, 3. ve čtvrtek po svatém Duchu, 4. ve čtvr. po naroz. P. Marie. Týždní trhy každý čtvrtek po celý rok.

Bárlínk (Bárringen) první pond. v září neb po sv. Anjelu str.

Bavosov (Barau), 1. na sv. Matěje, 2. sv. Jitř, 3. na sv. Jilji, 4. na obětování P. Marie.

Bečov (Petschau), ty pondělky: 1. před Velikonoci, 2. po sv. Havlu, 3. před Vánocemi.

Bechyně (Bechyn), 1. v pond. po jménu Ježíše, 2. ten den po sv. Petru a Pavlu, 3. na Dušičky. Trhy na dobytek a všeliké zboží v outerý po celý rok čtyřkrát, totiž: druhý out. v postě, v outerý velikonoční, v out. po nanebevz. P. Marie, v outerý po sv. Urbanu, kdyby měl poslední na svatodušní out. padnouti, tedy přibit outerý. Všem cizím obchodníkům a řemeslníkům dovoleno jest své zboží veřejně prodávati. Outerý po sv. Fil. a Jakubu, pak po sv. Václavu jsou pouze pro domácí ustanoveny.

Bělá (Weiswasser), ty pondělky: 1. první v postě, 2. před nanebevstoup. Páně, 3. druhý po sv. Markétě, 4. po povýšení sv. kříže, 5. ve středu před sv. Kateřinou, 6. na sv. Tomáše apostola; každou středu týždní trh.

Bělčice, výroční a trhy na dobytek: 1. na sv. Josefa, 2. v den po naroz. P. Marie,

3. v pond. po sv. Petru a Pavlu, 4. na sv. Martina.

Bělohrad, 1. ve čtvrtek po sv. Petru a Pavlu, 2. ve čtvrtek po narození Panny Marie, 3. v out. po sv. Havlu; týdenní trhy každý outerek.

Benáthka (Neubenatek), výroční a trhy na dobytek ty pondělky: 1. po nedeli Okuli, 2. po Božím Těle, 3. po sv. Marii Majdalenč. 4. před narozením P. Marie, 5. po sv. Martinu.

Benešov (Beneschau), 1. na den obrác. sv. Pavla, 2. na sv. Josefa pěstouna, 3. na sv. Filipa a Jakuba, 4. na sv. Antonína Pad, 5. na sv. Annu, 6. na sv. Matouše, 7. na sv. Rafaela Arch., 8. na sv. Ondřeje apost. První a třetí trvá 8 dní. Případne-li některý z nich na sobotu, drží se v následující pondělí.

Benešov (Benscu), ty pondělky: 1. před květnou nedelí, 2. před nanebevstoupením Páně, 3. po naroz. P. Marie.

Benešov u Kaplice, 1. v outerý velikonoční; 2. na sv. Jak., 3. na svatou Teresii.

Beroun, 1. v pond. po jménu P. Ježíše, 2. třetí pondělí v postě, 3. v pond. po nedeli Jubilate, 4. ve čtvrtek po sv. Prokopu, 5. v pondělí po stěti sv. Jana Křtít., 6. v pond. po sv. Martinu; v outerý a ve čtvrtek tých. trhy.

Bernardice, 1. ve čtvrtek po sv. Matěji, 2. ve čtvrtek před Kantate, 3. na sv. Prokopa; týždní trhy: ve čtvrtek před velikonočí, ve čtvrtek před Vánocemi.

Bedružice (Weseritz), 1. dne 4. kvěť, 2. dne 6. června, 3. v pond. po sv. Václavu.

Bělina (Bilin), 1. v pond. posní, 2. ve čtvrtek po Božím Těle, 3. ve stř. po sv. Bartoloměji, 4. na sv. Martina bisk. Každou sobotu týždní trh.

Bílčice, 1. dne 4. února, 2. v pond. před sv. Florianem, 3. v pond. před povýš. sv. Kříže, 4. v pond. po sv. Martinu.

Blatná, 1. na sv. Fabiana a Šebestiána, 2. druhý čtvrtek v postě, 3. ten den po zvěstování P. Marie, 4. na sv. Vita, 5. ten den po nanebevzatu P. Marie, 6. v pond. po sv. Jarolímu, 7. ten čtvrtek před 1. nedelí adventní, 8. ve čtvrtek před sv. Matoušem a na sv. Tomáše koňský a dobytčí trh. Každý čtvrtek po celý rok trhy na obilí a dobytek.

Blatce, 1. ve středu před kv. nedelí, 2. na sv. Markétu, 3. ve středu po sv. Jilji, 4. ve středu před všemi Svatými.

Blšany (Flöhan), výroční trh na koně a dobytek : 1. první pondělí v postě, 2. ve středu po sv. Trojici, 3. v pond. po sv. Jarolímu, 4. v pond. po počtu P. Marie.

Hohdaneč, výroční a dobytčí trhy : 1. ve středu před vstoupením Páně, po 8 dní. 2. v den Rozesl. sv. Apostolů, 3. ve středu po Bartoloměji, 4. v pond. po sv. Havlu, po 8 dní. 5. ve středu před sv. Martinem, po 8 dní ; na pšim v pond. 1. po třech Králich, 2. po Hromnicích, 3. po sv. Josefu, 4. po sv. Vltu. Každou středu trh na obilí.

Bochov (Buchau), výroční a dobytčí trhy : 1. v pondělí po sv. Jiří, 2. v pond. po sv. Jakubu, 3. na sv. Michala, 4. v úterý před Adamem a Evou.

Boleslav mladší (Jungbunzlau), ty úterky : 1. po 3 Králich, 2. před sv. Duchem, 3. před sv. Bartoloměj, 4. po sv. Havlu.

Boleslav starší (Altbunzlau), 1. tu středu po smrtelné neděli, 2. poslední středu v srpnu, 3. ve středu před sv. Havlem, 4. na den sv. Jana Evang.

Bar (Haid), výroční, dobytčí a koňské trhy ty úterky : 1. po Okuli, 2. po sv. Duchu, 3. po sv. Michalu, 4. před sv. Nikulášem : obilní trhy každý úterek, na koně a hovězí dobytek každý úterek od sv. Jiří až do sv. Havla.

Borek, Jirkov (Görkau), ty pondělky : 1. po neděli Láture, 2. před sv. Janem Křtitelem, 3. před sv. Bartolomějem, 4. na v. Šimona a Judu.

Horožrádek, 1. ve středu v středopostí, 2. na sv. Františka Seraf. : každý úterý týždní trh.

Borotín, 1. v pond. po neděli Rogate, 2. ve čtvrtek po Božím Těle, 3. na sv. Prokopa, 4. na sv. Annu, 5. na povýšení sv. Kříže, 6. ve čtvrtek před sv. Havlem, 7. ve čtvrtek po středopostí.

Borová (Boran), výroční trhy ty čtvrtky : 1. po sv. Fabianu a Šebastiánu, 2. po neděli Quasimodog, 3. po Bož. Těle, 4. po narož. P. Marie. Trhy na dobytek ty úterky : 1. po první neděli postní, 2. po Láture, 3. po Judika, 4. na sv. Tomáše apost. Týždní trh každý pátek.

Borovany (Forbes) 1. v pondělí po nanebevst. Páně, 2. na sv. Lukáše 18. října. **Bozejov**, 1. na sv. Annu, 2. na sv. Leopolda ; každou středu týždní trh.

Boží Dar (Gottesgab), v pond. po sv. Anně a před sv. Šimonem a Judou.

Brandels, 1. v úterý před Hromnicemi, 2. po Velikonoci, 3. po sv. Trojici, 4. po sv. Vavřinci, 5. po sv. Václavu, 6. po sv. Alžbětě.

Brandels nad Orlicí, výroční trhy a předcházející trhy na koně a hovězí dobytek ve čtvrtky : 1. před populární střou,

2. před sv. Markem, 3. před roze-sláním sv. apostolů, 4. před sv. Havlem 5. před středním dnem. Týh. trh každý čtvrtek na len a potravu.

Březnice 1. v pondělí po první neděli postní, 2. v pond. po květné neděli, 3. v úterý svatodušní, 4. v pond. před sv. Marií Majdalenou, 5. ve čtvrtek po sv. Bartol., 6. ten den po Dušičkách, 7. v pondělí po sv. Nikuláši.

Březno (Priesen) 1. v pondělí po sv. Řehoři, 2. po nanebevst. P. Marie, 3. po sv. Michalu ; týždní trh každý úterý.

Brod Český (Böhmisches-Brod), ty pondělky : 1. po neděli Judika, 2. po sv. Trojici, 3. před sv. Havlem. Dobytčí trhy : 1. v pondělí po první neděli postní, 2. po sv. Petru a Pavlu, 3. v pondělí po sv. Šimonu a Judě.

Brod Německý. (Deutschbrod), ty úterky : 1. druhý out po sv. třech král. 2. druhý v postě, 3. po nalezem sv. Kříže, 4. před sv. Janem Křtitelem, 5. po povýšení sv. Kříže, 6. po sv. Františku Seraf. (Třetí a pátý bývali nejslavnější). Trhy na dobytek ty úterky : 1. po Hromnicích, 2. čtvrtý v postě, 3. před Velikonocí, 4. po sv. Trojici, 5. po sv. Prokopu, 6. po sv. Vavřinci, 7. po sv. Martinu, 8. před Vánocemi.

Brod železný (Eisenbrod), 1. předpolední masop. úterek, 2. před sv. Vitem, 3. po sv. Václavu, vesměs po 8 dní.

Broděc, 1. v masop. pondělí, 2. v svatodušní úterý, 3. v pond. po sv. Frant. Ser. 4. po Vánocích.

Brunov (Brannau), 1. v pond. po ned Sexag., 2. v úterý svatodušní, 3. v pond. před narož. P. Marie, 4. v pond. po neděli adv. Každý čtvrtek trh na pšim, každou sobotu trh na plátno.

Brozany, 1. v pond. po 3 Králich, 2. po sv. Gotthardu, 3. na sv. Vltu, 2. v pond. po sv. Václavu.

Buckov (Butzkau), 1. dne 24. května, 2. dne 17. října.

Budějovice (Budweis) ty pondělky : 1. po 3 Králich, 2. po Božím Těle, 3. po narož. P. Marie, 4. na sv. Martina, vesměs po 14 dní, toliž 8 dní před a 8 dní po jmenovaném dnu. Týždní trh každý pátek, každý čtvrtek trh na koně, hovězí a jiný dobytek.

Budňany (Budhan) 1. dubna, 2. ve středu po narož. P. Marie, 3. na sv. Václavu.

Budyně (Budin), 1. v úterý po Hromnicích, 2. v out. po sv. Antonínu Pad., 3. v pond. po Marii Sněžné, 4. out. po sv. Václavu, 5. po sv. Křispiu.

Bukovsko, 1. na sv. Vojtěcha, 2. na sv. Marii Majdaleny, 3. na sv. Havla.

Buškovice (Buschwitz), výroční a dobytčí trhy : 1. v úterý před sv. Duchem, 2. v

- out. po jmennu P. Marie, 3. ve čtvrtek před sv. Katerinou.
- Hydžov** (Neubidschow), výroční a dobytčí trhy: 1. v druhou středu pošt. 2. v outery po svatoctvinných svátcích, 3. na den sv. Jilji, 4. v outery před sv. Havlem, 5. na sv. Tomáše bisk. v outery týždní trhy na obilí.
- Hystrá** (Bistrau), výroční a dobytčí trhy 1. ve středu po Septuagesima, 2. ve středu po Quasimodogeniti, 3. dne 4. srpna, 4. ve středu po sv. Matouši, 5. ve středu po sv. Ondřeji.
- Hystřice**, 1. dne 24. února, 2. dne 23. dubna, 3. dne 29. srpna, 4. dne 28. října 5. dne 20. prosince.
- Hystřice Nová**, ty středy: 1. po Reminiscere, 2. po Látare, 3. po Misericordia, 4. po sv. Duchu, 5. v pond. po sv. Petru a Pavlu, 6. v pond. po sv. Michalu, 7. na sv. Katerinu a osmiidenní tluou na rozličné zboží a dobytek. Týdenní trh na obilí a dobytek každou středu.
- Cerekve Dolní**, ty pondělky: 1. po sv. Josefu, 2. po sv. Jakubu, 3. po sv. Havlu, 4. po sv. Lucii.
- Cerekve Horní**, 1. v postní středu, 2. na sv. Markéta, 3. na sv. Maurice dne 22. září, 4. na sv. Linbarta 6. listopada.
- Cerekve Nová**, 1. první středu v postě, 2. na sv. Matěje.
- Cerhenice**, 1. na sv. Matěje, 2. na sv. Vojtěcha, 3. na sv. Víta, 4. na sv. Václava.
- Cerhovice**, ty čtvrtky: 1. druhý v postě, 2. čtvrtý po Velikonoci, 3. před sv. Petrem a Pavlem, 4. po sv. Václavu. Každý outery týždní trh.
- Čáslav**, ty pondělky: 1. v postě, 2. po ned. Jubilate, 3. po sv. Petru a Pavlu, 4. po nanebevzetí P. Marie, 5. ve čtvrtek po sv. Lidmle, 6. v pond. po sv. Havlu. Trhy na rozličný dobytek: 1. den po sv. Petru a Pavlu, 2. den po nanebevzetí P. Marie, pak každou středu a pátek po 3 Králích, po Reminisc. a Jubilate.
- Častalovice**, 1. ten den před 3 Krály, 2. na sv. Víta, oba s dobytčím trhem, 3. na sv. Mari Majdelenu, 4. den po naroz. P. Marie.
- Čechčice**, výroční a dobytčí trhy: 1. na obrázení sv. Pavla, 2. v pátek před svatoctvinnou nedělí, 3. na sv. Volkanga, 4. třetí den po Šim. a Judě.
- Čelákovice**, výroční a dobytčí trhy ty outerky: 1. po sv. 3 Králích, 2. po ned. Kanute, 3. po sv. Anjelu Strážcu, 4. po sv. Havlu.
- Čermna** (Leukersdorf), ty pondělky: 1. po sv. Havlu, 2. po sv. Mikuláši, 3. poslední v měsíci květnu.
- Černobín**, 1. v pond. po Hromnicích, 2. na sv. Jiri, 3. na sv. Michala. Trhy na dobytek od sv. Jilji až do sv. Michala každé pondělí.
- Černovice**, 1. v pond. před nanebevstoup. Paně, 2. v pond. před Božim Tělem, 3. ve středu před povýšením sv. Kříže.
- Čestín**, 1. v pond. před nanebevstoupením Páně, 2. v pond. po sv. Petru a Pavlu, 3. dne 3. listop. Týh. trh každou středu.
- Čistá**, 1. v outery před Velikonoci, 2. na sv. Víta, 3. na sv. Annu, 4. na sv. Katerinu.
- Čimbořovice** (Křibitz), výroční a dobytčí trhy ty pondělky: 1. druhý pošt. 2. druhý po Velikonoci, 3. poslední po sv. Duchu, 4. první v srpnu, vždy po tři dni a tolikéž dni na dobytek. Ve středu po celý rok týždní trh.
- Čheb** (Eger), ty pondělky: 1. druhý po neděh Reminiscere, 2. po Božim Těle, 3. po sv. Matouši. Týždní trh každou středu a sobotu. Trhy na dobytek první středu každého měsíce.
- Čhejnov**, 1. na obrázení sv. Pavla, 2. na sv. Filipa a Jakuba, 3. den po sv. Petru a Pavlu, 4. na sv. Martina. Týždní trhy ty pondělky: 1. po 3 Králích, 2. první v postě, 3. v středopostí, 4. po květné ned., 5. druhý po Velikon., 6. po sv. Duchu, 7. po sv. Václavu, 8. v outery po Vánocích.
- Čhlum Karálovský** čili Kitzberg (Königsberg), 1. v pond. po třetí ned. pošt. 2. na sv. Víta, 3. v pond. před sv. Václavem, 4. druhé pond. v Adventě.
- Čhlumec**, výroční a dobytčí trhy: 1. v pond. po obrázení sv. Pavla, 2. první out. v postě, 3. ve středu po sv. Havle, 4. ve středu po početi P. Marie, 5. ve středu po Kanute. Každý čtvrtek týždní trh.
- Čhocen**, 1. na obrázení sv. Pavla, 2. na velikonoční outerek, 3. na sv. Mari Magd., 4. v den po sv. Václavu, všechny a osmiidenní avohodon; druhý a třetí s mladým jarmarkem. Ráno v den výročních trhů trh na dobytek. Týždní trh každou pátek.
- Čhotčice**, 1. v pond. po 3 Králích, 2. v outery po sv. Filipu a Jakubu, 3. ve středu po sv. Václavu.
- Čhomutov** (Komoitau), ty pondělky: 1. v pond. po ned. Reminiscere, 2. po sv. Filipu a Jakubu, 3. po navšt. Panuy Marie, a sejde-li se ten den a pondělím po Petru a Pavlu, v pondělí na to, 4. po sv. Michalu, 5. po sv. Martinu biskupu.
- Čhotěboř**, 1. v pond. druhý postní týden, 2. v pondělí čtvrtý postní týden, 3. v pondělí šestý postní týden, 4. v outery po sv. Duchu, 5. v pondělí po sv. Jakubu, 6. na den sv. Felixe muč., 7. v pond. po sv. Lukáši, 8. v pondělí po sv. Martinu. Každou středu týh. trh.
- Čhotutice**, trhy na dobytek: 1. dne 13. června, 2. dne 17. října.
- Čhraat**, 1. ten den po sv. 3 Králích, 2.

ve čtvrtek po květné neděli. trvá 8 dní, 3. ve čtvrtek před sv. Janem Nep., 4. ve čtvrtek po sv. Markétě, trvá 8 dní. 5. ve čtvrtek po sv. August., 6. před Havlem.

Chrastava (Kratzau), ty pondělky: 1. před masop. neděli, 2. před sv. Janem Křt., 3. před sv. Vavřincem, 4. před sv. Havlem, 5. po druhé neděli adv. Týždní trhy drží se každou středu.

Chroustovice, ty čtvrtky: 1. po očištění P. Marie, 2. před sv. Filipem a Jakubem, 3. před sv. Vavřincem, 4. na den sv. Kateřiny.

Chřibská (Kreibitz). 1. v pond. tři ned. před sv. Duchem, padne-li ale Děčinský trh na ten samý den, tedy o týden dříve. 2. v pond. po sv. Michalu, 3. první pondělí v adventě. Týždní trh každou středu.

Chrást, 1. druhé pond. v postě, 2. ve středu po nalezání sv. Kříže, 3. den po nanebevz. P. Marie, 4. na sv. Barboru, 5. v pond. po sv. Frant. Seraf. Padne-li 3. neb 4. trh na sobotu, odhývá se přísti pondělí. Trhy na koně: 1. v první postní pondělí, 2. třetí postní pondělí, 3. v pond. po smrtelné neděli, 4. v pond. před sv. Duchem, 5. na sv. Prokopa, 6. v pond. před nanebevz. P. Marie, 7. v pondělí před sv. Frant. Seraf., 8. v pond. před sv. Barborou. Týždní trh každou sobotu.

Chudenice, 1. druhou středu v postě, 2. na sv. Filipa a Jakuba, 3. na sv. Havla, 4. na sv. Kateřinu. Týždní trhy na přízi: 1. druhý pátek v postě, 2. první pátek v adventě.

Chvalšín (Kalsching), 1. na první post. sobotu, 2. na den vstoupení Páně, 3. v neděli po sv. Vavřinci, 4. na sv. Havla.

Chýst (Chiesch), výroční a dobytčí trhy: 1. na sv. Josefa, 2. ve čtvrtek po druhé neděli velikonoční, 3. v pond. po 16. červenci, 4. v pond. po narození P. Marie, 5. na sv. Martina. Každý outery trh na obilí.

Dalice, 1. na den sv. Skolastiky, 2. v pond. po Kant., 3. na sv. Vítu, 4. v outery po sv. Jakubu, 5. den před sv. Michalem, 6. na sv. Lucii. Koňské trhy: 1. ve středu po sv. 3 Králích, 2. ve středu po Jnbi, 3. ve středu před sv. Jakubem, 4. ve středu po povýšení sv. Kříže, 5. ve středu po sv. Martinu.

Dobruška, výroční a dobytčí trhy ty středy: 1. po Kantate, 2. po sv. Bartol., 3. po sv. Václavu, 4. po všech Svntých.

Doupov (Duppau), 1. ve čtvrtek po sv. Michalu, 2. v pond. po Okuli, 3. dne 17. května, 4. v pond. po sv. Alžbětě. Dva trhy na dobytek drží se druhého vědního dne po jarmarech.

Davle, 1. dne 11. července, padne-li na sobotu, drží se přísti pondělí, 2. ve středu po sv. Rafaeli.

Děčín (Tetschen), ty pondělky: 1. v první po novém roce, 2. po sv. Filipu a Jakub., 3. po nanebevz. P. Marie, 4. poslední v říjnu, vždy po dva dni. Týždní trh na přízi, obilí a potravin věci každé pondělí a středu.

Děčensko, 1. 5. dubna, 2. 16. srpna, 3. 2. prosince; každou středu trh na obilí a od sv. Josefa až do sv. Martina trhy na dobytek.

Deštná, 1. na sv. Vojtěcha, 2. na sv. Jana Křt., 3. na sv. Jakuba, 4. na sv. Bartol., 5. na sv. Šimona a Judu, 6. na sv. Barboru. Trhy: 1. v outery před Vánoce, 2. v outery před Velikonocí. Týždní trhy na dobytek od sv. Josefa až do konce října každou středu. Padne-li na středu nějaký svátek, nedrží se žádný trh.

Divčův, výroční a dobytčí trhy ty čtvrtky: 1. na tučný, 2. na zelený, 3. před sv. Vitem, 4. před sv. Bartolomějem, 5. před sv. Martinem, 6. před Vánoce.

Dobruška, výroční a dobytčí trhy ty pondělky: 1. po Reminiscere, 2. po Exaudi, 3. po narození P. Marie, 4. na sv. Mikuláš.

Dobruška, 1. ve čtvrtek po popeleční středě, 2. v pondělí po sv. Trojici, 3. na den sv. Michala, 4. na dušičky, 5. na sv. Tomáše.

Dobruška, 1. ten den po sv. Jiří po 8 dní, 2. den po sv. Duchu, 3. po sv. Jilji po 8 dní, 4. den po sv. Václavu, 5. v outery po sv. Matěji, zároveň trh na koně, 6. v outery po Quasimodogeniti a koňským trhem. Trhy na dobytek: 1. den po sv. Trojici, 2. v outery po sv. Havlu, 3. den po obrác. sv. Pavla. Každý outery týždní trh na len, přízi, obilí a jiné.

Dokaj (Hirschberg), 1. ve středu po očištění Panny Marie, 2. na sv. Filipa a Jakuba, 3. v pond. po sv. Jilji, 4. v pondělí po obětování P. Marie.

Domažice, ty outerky: 1. před květnou nedělí, 2. na svatodušní, 3. po sv. Bartol., 4. v pond. před sv. Havlem; každý outery trh na dobytek.

Domažice (Taus), 1. ve středu po sv. Dorotě, 2. na sv. Antonína, 3. v pondělí po sv. Anjelu Strážci, 4. druhý čtvrtek po sv. Martinu. Týždní a dobytčí trh vždy ve čtvrtek po celý rok.

Dub Český (Böhm. Aicha), ty outerky: 1. před Velikonocí, 2. před sv. Duchem, 3. po sv. Bartoloměji, 4. před sv. Havlem, 5. v první pondělí po adventě.

Douba (Douba), 1. na sv. Josefa, 2. v out. po sv. Petru a Pavlu, 3. v pond. po sv. Havlu, 4. druhé pond. v adventě.

Duchcov (Dux), 1. ve středu po 1. ned. postní, 2. na sv. Vítu, 3. na sv. Bartoloměje, 4. v pond. před všemi Svntými.

Dvořák (Unterhaid), 1. v outery po sv. Duchu, 2. na den sv. Michala.

Dvořákův Horní (Oberhaid), 1. na sv. Josefa, 2. v svatoč. outery, 3. na sv. Michala, 4. na sv. Jana Ev. Týždní trhy každou středu od 1. května až do posledního září.

Dvory Nové (Neuhof), 1. na den obrác. sv. Pavla, 2. ve čtvrtek před Judáša, 3. na sv. Annu, 4. na sv. Matěje, 5. na sv. Šimona a Judu. Týž. trh každý outerek na obilí a rozličný dobytek.

Dvůr Králové (Königinhof), výroční s předcházejícími trhy dobytčími: 1. v outery před Hromicemi, 2. před květnou nedělí, 3. před sv. Duchem, 4. před sv. Markétou, 5. před sv. Matoušem, 6. před sv. Svatými, 7. před sv. Tomášem; týž. trhy na obilí a pšizi v out. a v sobotu.

Hvězdice (Seeslitz), výroční a trhy na dobytek: 1. v pond. po Reminisc., 2. na sv. Bartoloměje, 3. na sv. Barboru, každý čtvrtek týž. trh.

Hřidland (tři Mírov), 1. na ned. Rogate, 2. v pond. po sv. Bartol., 3. v pond. po sv. Šim. a Judě, vždy 8 dní spolu s trhem na dobytek; trhy týždní každé pond., na obilí každý pátek.

Georgswalde, 1. v pond. po nalez. sv. Kříže, 2. v pond. po Anjelu Strážci. Každý outery týždní trhy na pšizi.

Habry (Habern), dobytčí trhy: 1. ve středu po jmenu Ježíš, 2. ve čtvrtek v postě, 3. ve čtvrtek v středopostí, 4. ve středu před Velikonocí, 5. ve středu před sv. Duchem, 6. v outery po sv. Janu Křt., 7. po sv. Jakubu, 8. dne 15. srpna, 9. ve čtvrtek po povýšení sv. Kříže, 10. ve středu po sv. Lukáš, 11. ve čtvrtek po sv. Felixi, 12. ve čtvrtek před Vánocemi.

Hainpach, 1. v pondělí masopustní, 2. dne 2. května, 3. v pond. po navštívení P. Marie, 4. v pond. po sv. Šim. a Judě.

Hartmanice, 1. na den sv. Vitála, to jest dne 28. dubna, 2. na sv. Kateřinu; týždní trhy na dobytek a rozličné věci každý pátek.

Haslova (Hasslau), ty pondělky: 1. po sv. Jitě, 2. po 18. červenci, 3. po třetí neděli v říjnu.

Hajda, ty pondělky: 1. po sv. Vítu, 2. po nanebevstání P. Marie, 3. po sv. Václavu.

Herálec, 1. na sv. Eleonoru 21. února, 2. na sv. Antonína Pad., 3. na sv. Teklu 15. září. Každý 1. čtvrtek v měsíci trh na dobytek, vlnu, pšizi a len.

Heřmanův Městec, trhy výroční a na dobytek ty pondělky: 1. po jmenu Ježíš, 2. po první neděli po Velikonocí, 3. po sv. Medardu, 4. po sv. Bartol., 5. na ten den po všech Svatých.

Hlinsko, výroční trhy s předcházejícími trhy na dobytek ty středy: 1. první po sv. Apoleně, 2. první po sv. Vítu, 3. první

po sv. Bartoloměji, 4. první po sv. Lukáš, 5. první po Velikonocí.

Hodkovice (Libenau), ty pondělky: 1. po neděli Látare, 2. po sv. Vavřinci, 3. po sv. Matouši.

Holice, ty pondělky: 1. po jmenu Ježíš, 2. druhý po Velikonocí, 3. po povýšení sv. Kříže, 4. po sv. Mikuláš.

Horebník, 1. na sv. Blažeje, 2. na sv. Nichala, 3. na sv. Martina biskupa.

Hořice, ty čtvrtky: 1. po sv. třech Králích, 2. před květnou nedělí, 3. před Rogate, 4. po sv. Prokopu, 5. před sv. Bartolomějem, 6. v outery před sv. Martinem; den před tím se drží vždy trh na dobytek. Trhy na obilí každý čtvrtek.

Hořice (Höritz), Svobodný trh na Bartoloměje. Trhy na chleb: 1. den před nanebevstoupením Páně, 2. na sv. Martina, 3. na sv. Tomáše.

Horovice, výroční a dobytčí trhy: 1. dne 11. února, 2. v out. před nanebevstoupením Páně, 3. na sv. Jakuba s osmidenní lhůtou, 4. na povýšení sv. Kříže, 5. dne 29. listopadu. Trhy na krámské zboží: 1. v sobotu před kv. nedělí, 2. v sobotu před Vánocemi; týždní trh každou sobotu.

Hora Březová (Birkenberg), týždní trh každý ponděl.

Hora Kosová, (Amschelberg), 1. dne 9. února na den sv. Apoleny, 2. v pon. svatoduš., 3. d. 12. září na d. sv. Fabiana, 4. 17. prosince.

Hora Krásná (Schönberg), 1. první pondělí v postě, 2. v outery před velikonočí, 3. den po svat. Janu Nep., 4. v outery před sv. Duchem, 5. den po nanebevstání P. Marie, 6. na sv. Kateřinu, 7. v outery před Vánocemi.

Hora Kutná (Kuttenberg), výr., koňské a dobytčí trhy: 1. první pondělí postní, 2. v pond. po Kantate, 3. den po Božím Těle, 4. v pondělí po sv. Matěji, 5. v pondělí po sv. Martinu.

Hora sv. Kateřiny (Katharinaberg), 1. dne 2. července, 2. v pond. před sv. Bartolomějem, 3. v pondělí před sv. Havlem.

Horádkovice, 1. v outery před Septuagesimou, 2. v outery před květnou nedělí, 3. ve čtvrtek před sv. Petrem a Pavlem, 4. v den Porciunkuli, 5. v outery před svatým Havlem, 6. na svatou Barboru. Každý outerek trhy na dobytek.

Horky (Bergstadt), 1. ve středopostí, 2. na sv. Jakuba; týždní trhy: 1. masopustní pond., 2. ve středu po velikonočí, 3. na sv. Víta, 4. na Šimona a Judu.

Hory Lámparské (Bergreichenstein), 1. ve středu po středopostí, 2. v outery po povýšení sv. Kříže, 3. ve čtvrtek po Božím Těle, 4. v pond. před sv. Mikulášem.

Hory Matky Boží (Bergstadt U. L. F.),

1. v první pondělí v postě, 2. dne 16. srpna.
- Hostouň** (Hostau), 1. ve středu před masopustem, 2. ve středu před velikonočí, 3. na sv. Jana Křtitele, 4. na sv. Jakuba, 5. na Šimona a Judu, 6. ve středu před vánocemi. Týždní trhy každou středu na obilí a polní plodiny, a na rozličný dobytek. Trh na koně od ned. Invokavit až do Božího Těla.
- Hostinné** (Arnaud), trhy výroční a dobytčí ty pondělky: 1. po sv. Dorotě, 2. po sv. Trojici, 3. před jmenem Panny Marie, 4. po všech Svatých; každý úterek a sobotu týh. trh na hov. dobytek.
- Hostomice**, 1. v pondělí po 3 Králích, 2. na sv. Matěje, 3. na den sv. Jiti na vlnu, 4. v pondělí po sv. Prokopu, 5. ve středu před narož. P. Marie, 6. ve středu po sv. Václavu, každou středu týh. trh.
- Hořka** (Gastdorf), ty úterky: 1. po Sexagesima, 2. po Kantate, 3. na svatodušní, 4. po nanebevzetí P. Marie, 5. po jmenu P. Marie, 6. před sv. Kateřinou.
- Hořtice Střelecká** (Strahlhustitz), 1. první čtvrtek v měsíci březnu, 2. dne 12. května, 3. dne 26. září, 4. dne 12. srpna.
- Hradee Jindřichův** (Neuhau), 1. v první pondělí v postě, 2. v úterý po Exaudi, 3. v pondělí po nanebevz. P. Marie, 4. v pondělí po sv. Havlu; trhy na dobytek: 1. ve středu v třetím týdnu v postě, 2. ve středu po Judika, 3. ve středu pátý týden po Velikonoci, 4. v pond. po sv. Trojici, 5. ve středu po sv. Václavu, 6. ve středu po sv. Kateřině; týždní trhy každou středu a sobotu.
- Hradee Káralové** (Königgrätz), ty úterky: 1. po 3 Králích, 2. po neděli Reminiscere čili druhý v postě, 3. po sv. Trojici, 4. po narož. P. Marie, po každé 8 dní. Koňské a dobytčí trhy: 1. v pondělí po sv. Fabianu a Šeb. 2. out. po ned. Reminisc., 3. ve středu v pašijový týden, 4. ve středu po křizových daech, 5. v pondělí po sv. Trojici, 6. den před narož. P. Marie.
- Hradee Nový** (Neuköniggratz), 1. v pondělí po sv. Janu Křt., 2. v pond. po sv. Ondřeji. Každý úterek týždní trh.
- Hrádek** (Grottau), 1. po neděli Jubilate, 2. sedmý týden po svatodušních svátcích, 3. v pond. po sv. Bartolom., 4. v pondělí před sv. Martinem. Týh. trh každý pátek.
- Hrádek Nový** (Neuhradek), 1. ve středu po Velikonoci, 2. v pond. po nanebevzetí P. Marie, 3. na den Mondrosti; každé pondělí týh. trh.
- Hraditě** (Münchengratz), výroční s předcházejícími trhy dobytčími ty čtvrtky: 1. tučný, 2. třetí po Velikonoci, 3. po Božím Těle, 4. po proměnění Páně, 5. po sv. Václavu, 6. před sv. Martinem, 7. před Vánocí. Každý čtvrtek trh na obilí.
- Hraditě** (Graditz), 1. v pond. po sv. Janu Křt., 2. druhé pond. po sv. Michala arch. Týh. trh každou středu a sobotu.
- Hradý Nové** (Gratsen), 1. v pondělí po neděli Látare, 2. na sv. Matouše, 3. v pondělí po první adventní neděli. Každé pond. trh na dobytek.
- Hrob** (Klostergrab), 1. v pond. po návštěvení P. Marie, 2. na sv. Filipa a Jakuba, 3. osm dní po pozdvížení sv. Kříže, 4. na sv. Ondřeje apostola.
- Hronov**, ty úterky: 1. po třech Králích, 2. po sv. Josefu, 3. po sv. Bartoloměji, 4. před všemi Svatými.
- Hrozňetín** (Lichtenstadi), 1. v pondělí po 1. květnu, 2. v pondělí po jmenu P. Marie.
- Humpolec**, ty středy: 1. po sv. Filipu a Jak., 2. po sv. Adolfu, 3. po pozdvížení sv. Kříže, 4. po sv. Klémentu. Týždní trh každou středu — na dobytek a potravu.
- Hurky** (Adamsfreiheit), 1. v pondělí po rozeznání svatých Apostolů, 2. v pondělí po sv. Rafaelu.
- Husinec**, 1. na sv. Filipa a Jakuba, 2. na sv. Lukáše. Týždní trh každou sobotu na obilí a hovězí dobytek, mezi nimiž i 4 hlavní trhy na olchodnické zboží: 1. v masopustní sobotu, 2. na květnou neděli, 3. v sobotu po Božím Těle, 4. v sobotu před Vánoci.
- Hutě Stříbrná** (Silberberg), 1. třetí neděli po Velikonoci, 2. na sv. Michala arch.
- Jablouň** (Jabel), ty pondělky: 1. po Hromu, 2. čtyry neděle po Velikonoci, 3. po sv. Janu Křt., 4. po narození P. Marie, 5. po sv. Kateřině. Trhy na vlnu: 1. dne 8. května, 2. dne 4. října.
- Jablonec** (Gablonz), ty pondělky: 1. před Velikonoci, 2. před sv. Duchem, 3. před 7 bratry, 4. před sv. Bartolomějem, 5. první v říjnu, 6. před sv. Alžbětou. Týh. trh každý úterý a pátek na obilí, přízi, len a jiné věci.
- Jáchymtál**, Jáchymov (Joachimsthal), ty pondělky: 1. po Hromnicích, 2. třetí v dubou, 3. po sv. Markétě, 4. čtvrtý v měsíci září.
- Jankov**, 1. na sv. Řehoře, 2. den po sv. Janu Nep., 3. den po sv. Petru a Pavlu, 4. na sv. Bartolom., 5. na sv. Martina bisk. Janovice, 1. dne 24. února, 2. dne 31. května, 3. dne 13. září, 4. dne 13. prosince.
- Janovice**, ty úterky: 1. po třetí neděli postní, 2. před sv. Janem Křt., 3. po jmenu P. Marie, 4. před sv. Martinem.
- Janovice**, 1. na sv. Josefa, 2. na sv. Jana Křt., 3. na sv. Šimona a Judu. Týždní trh každý pondělěk.
- Janovice Uhlářská** (Kohljanowitz), 1. v pond. v středoposti, 2. v out. po Velikonoci, 3. na den sv. Vít, 4. v pondělí

- před s. Marií Magd. 5. v pond. po Anjelo Stráci, 6. v pond. před sv. Havlem.
- Jaroměř,** 1. druhý den po sv. 3 Králích, 2. ve čtvrtek po sv. Duchu, 3. v úterý před sv. Bartoloměj, 4. den po sv. Havlu, padne-li který na neděli neb svátek, drží se o týden později. Týh. trh každý pátek.
- Jelení Horní,** 1. na sv. Josefa, 2. v úterý před sv. Duchem, 3. na sv. Jakuba, 4. na sv. Matouše, 5. v úterý před Martinem, 6. v pond. před Adamem a Evou. Týh. trh na obilí každý úterý.
- Jeníšov větrný** (Windisch-Jenikau), 1. den po sv. 3 Králích, 2. v pondělí po sv. Janu Nep., 3. na sv. Jakuba, 4. druhé pondělí po nabebevz. P. Marie, 5. trh na sv. Martina; týdenní trh každý čtvrtek.
- Jeníšov,** (Goltsch-Jenikan), ty středy: 1. po očistování P. Marie, 2. po zvěstování P. Marie, 3. před sv. Janem Nep., 4. před Božím Tělem, 5. po sv. Markétě, 6. po sv. Václavu. Týdní trh každou středu.
- Jesenice** (Jechnitz). Výroční a dobytčí trhy: 1. v pondělí před Velikonocí, 2. ve středu před sv. Duchem, 3. v pond. po sv. Šimonu a Judě, 4. v pond. před Vánocí.
- Jičín** (Gitschin), ty pondělky: 1. první po Hromnicích, 2. po Jubilate, 3. po sv. Jakubu, 4. před sv. Havlem. Trh na obilí každé pondělí.
- Jilemnice** (Starkenbach), ty pondělky: 1. po jmenu Ježíše, 2. před Velikonocí, 3. před sv. Duchem, 4. před sv. Jakubem, 5. před sv. Divišem, trvá 8 dní, 6. před Vánocemi. Týh. trh na obilí, potravu, přizi a pláno každou středu.
- Jilové** (Eslau), výroční a dobytčí trhy: první pondělí v listop., případně-li na svátek, tedy následující všední den.
- Jilová** (Eule), 1. v pond. po 3 Králích, 2. v pondělí po Božím Těle, 3. na sv. Vavřince, 4. na sv. Lukáše, 5. v pond. před sv. Kateřinou; týh. trhy: 1. ve středu před Velikonocí, 2. na sv. Tomáše.
- Jindřichovice** (Heinrichsgrun), 1. v pond. před sv. Janem Křt., 2. v pond. před sv. Havlem.
- Jirkov viz Borek.**
- Jirketín Mořejší** (Obergeorgenthal), ty pondělky: 1. na masop., 2. po sv. Jiří, 3. po narození P. Marie, 4. po všech Svatých. Týhodní trh každý pátek.
- Jičetín Dolní** (Niedergeorgenthal), 1. na sv. Vojtěcha, 2. v pond. po Božím Těle, 3. v pond. před sv. Matoušem, 4. na sv. Mikuláše.
- Jistebnice,** ty pondělky: 1. po sv. 3 Králích, 2. na sv. Matěje, 3. po květné neděli, 4. po Velikonocí, 5. po svatoduš. svátcích, 6. na sv. Marii Magdalenu, 7. na sv. Bartol., koňské a dobytčí trhy po 8 dní; 8. v pond. po sv. Matěji, 9. v pond. po všech Svatých. Trhy na dobytek každé pond. od sv. 3 Králů až do nabebevz. Páně.
- Josefov** čili Plesy (Josefstadt), výroční a předcházejícími trhy na koně a hovězí dobytek ty úterky: 1. po zvěstování Panny Marie, 2. po sv. Markétě, 3. po sv. Václavu, 4. po počtu P. Marie; tyto trhy trvají vesměs po tři dni; týdenní trh každé pondělí a čtvrtek.
- Mačarov** (Gossengrün), 1. v pond. po sv. Petru a Pavlu, 2. po sv. Šim. a Judě.
- Macov,** 1. na nalezení sv. Kříže, 2. na sv. Petra a Pavla, 3. na narození P. Marie, 4. na sv. Martina. Týdní trhy: 1. den po Hromnicích, 2. v pátek před květnou nedělí, 3. den po sv. Michalu, 4. v pátek před čtvrtou nedělí adventní.
- Kaaden** (Kaaden), výroční, koňské a dobytčí trhy: 1. v pond. po Judika, 2. po sv. Janu Křt., 3. po povýšení sv. Kříže, 4. po sv. Barbore, každý trvá tři dni.
- Kamberk,** 1. na sv. Jiří, 2. na nalezení sv. Kříže.
- Kamenice,** 1. první pátek v postě, 2. v pát. velikon., 3. na sv. Marii Magdalenu, třetí den po ní, 4. ve čtvrtek po nabebevstoup. Páně, po tři dni, 5. den po sv. Václavu po 4 dni, 6. v pond. po všech Svatých, po 4 dni. Týdní trhy každé pond. na koně, hovězí dobytek a rozličné jiné zboží.
- Kamenice česká** (Böhmisch-Kamnitz) ty pondělky: 1. před sv. Duchem, 2. po Porcionkuli, 3. před sv. Havlem. Týhodní trh každý úterý.
- Kamenice tržová,** výroční a dobytčí trhy ty čtvrtky: 1. třetí postní, 2. pátý v postě, 3. na zelený, 4. po sv. Prokopu, 5. po naroz. P. Marie, 6. po všech Svatých, 7. po počtu P. Marie.
- Kamýk** (Kamaik), 1. na sv. Aloisia dne 21. června, 2. na sv. Jakuba 25. července, 3. na sv. Frantška Seraf. dne 4. října.
- Kauk** (Gang), výroční trhy: 1. ve čtvrtek před květnou nedělí, 2. v out. před sv. Duchem, 3. v úterý před sv. Bartolomějem, 4. ve čtvrtek po sv. Havle. Na dobytek: 1. ve čtvrtek po naroz. P. Marie, 2. ve čtvrtek před jmenem P. Ježíše, 3. před sv. Markem, 4. ve čtvrtek po sv. Kateřině.
- Kaplice,** 1. v pond. masopustní, 2. na sv. Prokopa, 3. na sv. Šimona a Judu. Týdní trh každou sobotu.
- Karlův Vary** (Karlsbad), 1. třetí středu v dubnu, 2. první středu v měsíci říjnu. Trhy na koně a jiný dobytek poslední pondělí v červnu, každý čtvrtek týh. trh.
- Kasejovice,** výroční a trhy na koně a hovězí dobytek 1. den po sv. 3 Králích, 2. v out. po provedení nedělí, 3. na sv. Jakuba, 4. den po sv. Jiří, 5. na sv. Vojtěchu. Týdní trh na dobytek každý kva-

tembrový pátek, ve středu před zeleným čtvrtkem, pak každý pátek až do všech Svatých.

Kautovice, první čtvrtek po Hromnicích, na Filipa a Jakuba, ve čtvrtek po Vavřinci.

Kouřim, výroční koňské a dobytčí trhy ty pondělky: 1. po novém roce, 2. po květné neděli, 3. před sv. Duchem, 4. na sv. Maří Magd., 5. po narození P. Marie, 6. po sv. Kateřině.

Kůdýň Nové (Neugedein), 1. v pond. po sv. 3 Králích, 2. pond. po Velikonoci, 3. na sv. Bartoloměje, 4. na sv. Ondřeje. Týdní a dobytčí trhy od 2. postního týdnu až do sv. Martina každý pátek.

Kladno, ty pondělky: 1. po ohrác. sv. Pavla, 2. po sv. Vitu, 3. po sv. Václavu.

Kladruby (Kladrau), 1. ve středu před květnou nedělí, 2. v pondělí po Božím Těle, 3. na sv. Jakuba, 4. na sv. Matouše.

Klášterec (Klosterle), výroční a dobytčí trhy ty pondělky: 1. před Hromnicemi, 2. před sv. Johannou král., 3. před sv. Bartolomějem, 4. před sv. Martinem. Připadnouce na ten den svátek, odhývá se tři o osm dní dříve. Týdní trh každou středu.

Klatovy, ty outerky: před obrác. sv. Pavla, 2. po neděli Kautate, 3. po sv. Kilianu, 4. po sv. Jilji, 5. po sv. Kateřině.

Klencb (Klentsch), 1. na sv. Matěje, 2. v outerky po sv. Trojici, 3. na sv. Lucii. Týdní trhy po celý půst.

Klomin (Chlomin) ty pondělky: 1. po Hromnicích, 2. v třetí měste května, 3. po P. Marii Sněžné, 4. před všemi Svatými, týh. trh každé pond.

Kněžoměstí (Fürstenbruck), výroční a dobytčí trhy ty pondělky: 1. druhý po sv. Favianu a Sebastianu, 2. druhý v postě, 3. po Velikonoci, 4. před navštívením P. Marie, 5. před nanebevzetím P. Marie, 6. po jménu P. Marie.

Kůlna nový (Neukulin), 1. v poslední masopustní čtvrtek, 2. po květné neděli, 3. na sv. Vítu, 4. ve čtvrtek po sv. Vavřinci, 5. na sv. Ludmilo, 6. na sv. Vendělina, 7. na sv. Barboru.

Kolinec, 1. na sv. Filipa a Jakuba, 2. na sv. Vavřince, 3. na sv. Ondřeje.

Kolín nový (Neukolin), výroční a předcházejícími dvoudenními trhy na dobytek: 1. v pond. po poslední masopustní neděli, 2. v pond. po svátostech, 3. na sv. Antonína Pad., 4. v pondělí po sv. Bartolom., 5. na sv. Františka Seraf., 6. v pond. po sv. Ondřeji. Týdní trhy ve středu a v pátek.

Koloveč (Kolautschen), 1. v outerky Velikonoci, 2. na sv. Jana Křt., 3. v pond. před sv. Havlem; týdní trhy: 1. druhé pond. po Velikonoci a po sv. Martinu.

Kopidlno, 1. ve středu po Velikonoci, 2. na sv. Prokopa, 3. ve středu před na-

rozením P. Marie, 4. ve středu před početím P. Marie.

Kostelec, 1. ve čtvrtek po jménu P. Ježíše, 2. po sv. Matouši.

Kostelec černý (Schwarzkostelec), 1. v pond. po neděli Regate, 2. na sv. Jana Křt., 3. na sv. Michala Arch., 4. na den početí P. Marie.

Kostelec nad Labem (Elbkosteleitz), výroční, koňské a dobytčí trhy: 1. v pondělí po sv. Matěji, 2. ve čtvrtek před naizením sv. Kříže, 3. na sv. Víta, 4. na sv. Jakuba, 5. na povýšení sv. Kříže, 6. na Šimona a Judu. Každou sobotu týdní trh.

Kostelec nad Orlicí, výroční s předcházejícími trhy na koně a hovězí dobytek: 1. na sv. Dorotu, 2. ve čtvrtek před květnou nedělí, 3. v pond. po nanebevstoup. Páně, 4. na sv. Bartoloměje, 5. na sv. Karla Bor. Trh týh. každý čtvrtek.

Kouzany, 1. ve čtvrtek po Velikonoci, 2. ve čtvrtek po sv. Duchu, 3. na sv. Vavřince dne 10. srpna, 4. na sv. Matouše.

Králíky (Grulich), 1. ve čtvrtek před Hromnicemi, 2. 2hý čtvrtek po Velikonoci, 3. ve čtvrtek po sv. Anně, 4. po sv. Lukáš. Týdní trh každý čtvrtek.

Kralovice, výroční, koňské a dobytčí trhy: 1. ve čtvrtek před zvětováním P. Marie, 2. v pondělí před sv. Petrem a Pavlem, 3. v pondělí před nanebevz. P. Marie, 4. ten čtvrtek před sv. Havlem.

Kralovice nad Labem čili Dolno-Kralovice, 1. tu středu před sv. Jiljím, 2. tu středu po všech Svatých.

Kralupy, 1. v out. po Velikonoci, 2. ve středu před naroz. P. Marie. Týdní trh ve středu na rozličné potraviny.

Králov Městec (Königsstadt), trhy výroční a na hovězí dobytek ty pondělky: 1. po sv. 3 Králích, 2. po Quasimodogeniti, 3. po Božím Těle, 4. na sv. Bartol. Týdní trhy na obilí po celý rok v pátek.

Kraslice (Graslitz), 1. den po sv. Janu Křt., 2. 2hý pond. po sv. Michala. Trhy na dobytek 3ti středu každého druhého měsíce.

Krásné doly (Schönthal), 1. ve čtvrtek před sv. Václavem. Týdní trh každou sobotu.

Křinec, 1. na tučný čtvrtek a ty čtvrtky: 2. po sv. Duchu, 3. po sv. Bartoloměji, 4. po sv. Kateřině.

Křivsoudov, na pondělky po sv. Jití a Jilji. Týdní trh každý pond.

Krucemburek, Kruchurek (Kreuzberk), výroční a dobytčí trhy ty pondělky: 1. před Hromnicemi, 2. po nanebevstoupení Páně, 3. po sv. Václavu, 4. na sv. Kateřinu. Každý čtvrtek týdní trh.

Krumlov český (Böhmisches-Krumau), 1. ve čtvrtek po středoposti, 2. ve čtvrtek

po Božím Těle, 3. v pond. před sv. Havlem. Padne-li sv. Havla na pondělek, odbývá se trh o týden dříve; 4. na sv. Kateřinu. Trhy na dobytek od sv. Jiří až do sv. Havla každou středu; týhodní trhy každou středu a sobot.

Krupka (Graupen), ty pondělky: 1. před Sv. Duchem, 2. před sv. Václavem.

Krýry (Kriegern), výroční a dobytčí trhy: 1. ve středu po ned. Látare, 2. ve čtvrtek po neděli Kantate, 3. ve čtvrtek po pozdvížení sv. kříže, 4. na sv. Bohumira 8. listop.

Kumzák (Königseck), ty pondělky: 1. po Hronnicích, 2. po Misericordia, 3. po sv. Matouši, 4. na dušičky. Trhy týdně a dobytčí každý čtvrtek.

Kumzvár, Kusvda, 1. o sv. Jiří, 2. o sv. Michalu arch., 3. 15. prosince.

Kuřivody (Hühnerwasser), výroční trhy na dobytek: 1. v pond. po Velikonoci, 2. v pond. po Sv. Duchu, 3. na sv. Jana Křt., 4. v pondělí po nanebevz. P. Marie. 5. v pond. po sv. Havlu, 6. v out. před sv. Tomášem apst. Každou středu týh. trh na dobytek a rozličné krámské zboží.

Kynžvart (Königswart), výroční dobytčí a koňské trhy: 1. na sv. Josefa, 2. v pond. po sv. Markétě, 3. v pond. po všech Svatých. Trh na obilí každý čtvrtek.

Landškroun (Landskron), 1. v outery po 3 Králích, 2. v out. po ned. Jufika, 3. na svatodušní outery, 4. na sv. Marii Magdalenu, 5. v outery po sv. Matouši.

Ledeč, 1. v outery po neděli Septuagesima, 2. den před nanebevstoup. Páně, 3. den před sv. Marii Magdalenou, 4. v outery po sv. Jiří, 5. ve čtvrtek před sv. Havlem.

Leskov, 1. dne 19. března, 2. dne 4. července, 3. dne 6. září, 4. v první pondělí v adventě.

Levin, na sv. Matouše Evang.

Lhenice (Ehrentz), 1. na sv. Fabiana a Ščestiana, 2. na sv. Jiří, týh. trh každou středu. Trh na ptáky na sv. Linhartu.

Libáň, v outery po sv. Matěji, posv. Trojici, po sv. Bartoloměji a po sv. Šimono a Judě. Týdenní trh každý outery.

Liberec (Reichenberg), ty pondělky: 1. po bílé neděli, 2. před sv. Vilem po 8 dní, 3. po naroz. P. Marie po 8 dní, 4. v pond. a v outery po 3ti nedělích v říjnu, 5. v pond. a v outery před první nedělí adventní. Trhy na vlnu: 1. v outery a ve středu po Sv. Duchu, 2. v outery a ve středu po sv. Michalu. Trhy na dobytek: v sobotu před bílou nedělí, v sobotu 8 dní před 1. nedělí adventní. Týdní trhy každé pondělí a čtvrtek.

Libice, 1. v pondělí po jmenu Pána Ježíše, 2. na popelčnické středu, 3. v pond. po sv. Janu Nep., 4. v pond. po sv. Prokopu, 5. v pond. po nanebevz. P. Marie, 6. na sv. Havla.

Liblín, ty pondělky: 1. po Látare, 2. po

sv. Filipa a Jakuba, 3. před Bož. Tělem, 4. po sv. Jiří, 5. před sv. Martinem.

Libochovice, 1. v středoposil, 2. ten den před nanebevst. Páně, 3. na sv. Bartolom. 4. ve středu po sv. Václavu, tu středu po sv. Martinu. Každou středu týh. trh.

Liebštejn (Liebenstein), 1. v pond. po navst. P. Marie, 2. v pondělí před první nedělí adventní.

Lípa česká (Böhmisch-Leipa), 1. ve čtvrtek po sv. Markétě, 2. ve čtvrtek po sv. Martinu, oba po 8 dní. Případně-li sv. Markétě neb sv. Martina na čtvrtek, začne trh téhož dne. Trhy na dobytek: ty středy: 1. po středoposil, 2. po Božím Těle, 3. po sv. Bartoloměji, 4. po sv. Martinu, každý trvá 2 dni.

Lipnice, výroční koňské a hovězí trhy: 1. v pond. po sv. 3 Králích, 2. po Judika, 3. po sv. Petru a Pavlu, 4. před sv. Havlem, 5. po sv. Martinu, 6. před Vánocemi. Trhy na vlnu: 1. na sv. Floriana, 2. v pond. po sv. Havla. Trhy na dobytek: 1. každý pondělek od 8. ledna až do 9. listopada. Týdní trhy každý pátek po celý rok.

Lišov, 1. na velkonoční outery, 2. na sv. Bartoloměje, 3. na sv. Ondřeje. Týhodní trh ve čtvrtek.

Litěň, 1. na čtvrtý pondělek po novém roce, 2. ve středu před Sv. Duchem, 3. na sv. Marii Magd. 4. ve středu před sv. Václavem, 5. na sv. Alžbetu, též vždy trh na dobytek.

Litoměřice (Leitmeritz) ty pond. 1. po Sexagesima, 2. po Kantate, 3. po naneb. P. Marie, 4. po sv. Katerině. Týdní trh v sobotu a v outery.

Litomysle (Leitomischl), 1. v outery před sv. Františkem Sales., 2. ve středu před Pankráciem, 3. v outery před sv. Petrem a Pavlem, 4. ve středu před sv. Jiljím, 5. v outery před sv. Kateřinou. Trhy na koně a dobytek o den dříve. Týh. trhy každou sobotu.

Literbachy (Lauterbach) výroční a dobytčí trhy: 1. na sv. Jana Křt., 2. první pond. po růžencové slavnosti.

Litvínov (Oberleutenau), 1. ve středu po květné neděli, 2. na sv. Marii Magdalenu, 3. na sv. Michala, 4. v pond. po všech Svatých.

Lochovice, 1. na sv. Jiří, 2. na sv. Matěje, 3. na sv. Leopolda, 4. den před sv. Janem Křtitelem.

Loket (Elbogen), 1. na zelený čtvrtek, trh na chléb, 2. dne 1. května, 3. na sv. Martina hřk., 4. ve čtvrtek před Vánocemi, pouze na chléb.

Lomnice, 1. na sv. Jiří, 2. na sv. Jana Křt., 3. na sv. Michala.

Lomnice, 1. druhý čtvrtek postní, 2. ve

- čtvrtek před sv. M. Magdalenou, 3. před sv. Šimonem a Judou. Hlavní trhy na dobytek a jiné věci 1. 8 dní po vstoup. Páně, 2. ve čtvrtek po Bož. Těle. Týdlní trhy každý čtvrtek.
- Louny**, výroční a dobytčí trhy: 1. v pond. a následující dny před tučným čtvrtkem, 2. v pond. a v outery před nanebevstoup. Páně, 3. ve středu po narož. P. Marie po 8 dní, 4. ve středu a ve čtvrtek po sv. Šimonu a Judě.
- Louňovice**, ty čtvrtky: 1. před sv. 3 Králi, 2. před sv. Řehořem, 3. před sv. Vojtěchem, 4. na sv. Vítu, 5. na sv. Matě Magdalenu, 6. ve čtvrtek před sv. Bartolomějem, 7. před sv. Václavem, 8. na sv. Lukáše, 9. na sv. Barboru.
- Lovosice** (Lobositz), 1. den po Látare, 2. po sv. Trojici a dobytčí trhy: 1. v pondělí po neděli Látare, 2. den po sv. Trojici, 3. den po narož. P. Marie.
- Lubeneč** (Lubenic), výroční a dobytčí trhy: 1. 2hý pond. po Hromnicích, 2. ve středu před sv. Václavem.
- Lukavice** ve středu po sv. Jiří. Týh. trh každou středu.
- Luze**, 1. ve středu před nalezem. sv. kříže, 2. ten den po sv. Petru a Pavlu, 3. ve středu před povýš. sv. kříže, 4. dne 4. listopadu.
- Lysa**, 1. v pond. po sv. Filipu a Jakubu, 2. v pond. po stěti sv. Jana. Týhodní trhy každou sobotu.
- Matějov**, ty outery: 1. před sv. Matějem, 2. před nanebevst. Páně, 3. před sv. Matě Magdalenou, 4. před narož. P. Marie, 5. před sv. Martinem biskupem.
- Manetín**, 1. v pondělí po neděli Sexagesima, 2. druhý pond. po Velikonoci, 3. na sv. Vítu, 4. na sv. Matouše, 5. na sv. Barboru.
- Maršovice**, 1. dne 14. února, 2. dne 18. října.
- Maschov** (Maschau), 1. první neděli v postě, 2. na sv. Filipa a Jakuba, 3. na den narození P. Marie, 4. v neděli po všech Svatých, každý trvá 8 dní. Trhy na vlnu: 1. první pátek po sv. Jiří, 2. druhý pátek po sv. Jiří. Týhodní trhy každý pátek.
- Měděnec** (Kupferberg), 1. v pond. po sv. Vítu, 2. v pond. po sv. Matouši.
- Mědčín** (Miedschin), 1. den před nanebevzetím P. Marie, 2. na sv. Šimona a Judu, 3. osm dní před sv. Martinem.
- Mětník**, výroční, dobytčí a koňské trhy ty čtvrtky: 1. po sv. 3 Králich, 2. po druhé postní neděli, 3. v pond. po sv. Filipu a Jakubu, trvá 8 dní, 4. v pondělí po sv. Petru a Pavlu, 5. ve čtvrtek po nanebevzetí P. Marie, 6. po sv. Havlu, 7. na sv. Ondřeje apost. po 8 dní. Týhodní trh každý outery.
- Merklin**, 1. v pond. po sv. Trojici, 2. na sv. Vavřince, 3. na sv. Martina.
- Městečko České** (FriedländerNeustadt), Ty pondělky: 1. po sv. 3 Králich, 2. po sv. Josefu, 3. 14 dní po Sv. Duchu, 4. po jménu P. Marie, 5. po svatém Martinu.
- Město Nové nad Metují** (Neustadt), výroční a dobytčí trhy: 1. na sv. Anežku, 2. na sv. Jiří, 3. na sv. Jana a Pavla, 4. na den povýšení sv. kříže. Týdlní trh na přizi a obilí každou středu a sobotu.
- Měšov** (Einsiedl), ty pondělky: 1. druhé po Velikonoci, 2. po sv. Janu Křt., 3. před sv. Havlem.
- Mýto** (Manth), 1. v pond. po první neděli po velikonoci, 2. v outery po sv. Trojici, 3. na sv. Matouše.
- Mýto Vysoké** (Hohenmauth), 1. první čtvrtek v postě, 2. v outery po sv. Filipu a Jakubu, 3. v outery po sv. Petru a Pavlu, 4. v outery po nanebevzetí P. Marie, 5. v outery po sv. Františku Ser., 6. v outery před sv. Lazarem. Dobytčí trhy: 1. v pond. po květné neděli, 2. v pond. před sv. Filipem a Jakubem, 3. v pond. po sv. Petru a Pavlu, 4. v pond. po nanebevzetí P. Marie, 5. v pondělí před sv. Františkem Seraf., 6. v pond. před sv. Lazarem.
- Meximovstí**, 1. na sv. Dorotu, 2. na sv. Floriana, 3. na sv. Mikuláše.
- Mikulov** (Niklasberg), na sv. Jakuba, dne 23. července.
- Milčín**, 1. na sv. Stanislava, 2. na den sv. Jana Křt., 3. 4. června, 4. na den sv. Jindřicha, 5. dne 15. července, 6. na den narození P. Marie, 7. na dušičky.
- Milešov** (Mileschau), výroční a dobytčí trhy: 1. den před arch. Gabrielem, 2. v pond. po sv. Antonínu Pad., 3. v pond. po pozdvížení sv. kříže, 4. v pond. před narozením Páně.
- Miletín**, 1. tu středu po sv. Jiří, 2. tu středu po svatém Lukáši; každou středu týhodní obilní trh.
- Mlín**, 1. v masopustní pondělí, 2. na sv. Ondřeje.
- Millevsko** (Mühlhausen), 1. na sv. Josefa, 2. v pondělí po sv. Trojici, 3. na svatou Markétu, 4. v pondělí po jménu P. Marie, 5. na sv. Vojšilu; týdlní trhy na dobytek, obilí a potravu každý čtvrtek.
- Niemoň** (Niemes), 1. první pátek v postě, 2. v pondělí po sv. Trojici, 3. v pondělí po sv. Matěji, 4. v pondělí po sv. Šim. a Judě.
- Nirotice**, 1. v pondělí masopustní, 2. na sv. Filipa a Jakuba, 3. v pondělí před sv. Petrem a Pavlem, 4. v pondělí po sv. Jiří, 5. v pond. před sv. Martinem. Týdlní trhy na hovězí dobytek, obilí, dříví, len, ad: 1. v outery před velikonocí, 2. v out. před vánoci, taktu ale každou středu po celý rok.

Mírov viz Friedland.

Mírovlice, 1. na den obřázení sv. Pavla, 2. v pondělí po Latare, 3. na sv. Vojtěcha 4. ve středu před Božím Tělem, 5. na sv. Prokopa, 6. na den Marie Sněžné, 7. den po narození Panny Marie, 8. v pondělí před sv. Havlem, 9. na den obětování Panny Marie.

Mlátkov (Wichstättl), 1. 23. dubna 2. dne 30 listopada.

Mlázovice, 1. v pondělí po jménu Pána Ježíše, 2. v úterý po Velikonoci, 3. v úterý po sv. Vítu, 4. v úterý po sv. Kateřině.

Mnichovice, ty středy: po nanebevstoupení Páně, 2. před Božím Tělem, 3. před narozením P. Marie, 4. na sv. Martina biskupa. Hlavní trhy na dobytek, obilí a rozličné věci: 1. na tučný čtvrtek, 2. na zelený čtvrtek, 3. na sv. Jakuba apost., 4. ve čtvrtek po sv. Václavu, 5. na sv. Františka Xav., 6. den před třetím večerem; týždní trh každý čtvrtek.

Mníšek, 1. na sv. Fabiána a Šeb., 2. na sv. Josefa, 3. na sv. Filipa a Jakuba, 4. dne 2. srpna, 5. dne 24. srpna, 6. dne 24. října.

Most (Bráz), výroční a trhy na dobytek: 1. v pondělí po Okuli, 2. v úterý svatodušní, 3. na sv. Jilji, 4. v pond. po sv. Burkhardu.

Mšec (Kornhaus), výroční a trhy na dobytek: 1. v pond. po neděli Okuli, 2. den před nanebevstoupením Páně, 3. dne 2. října.

Mšeno, ty středy: 1. před tučným čtvrtkem, 2. po sv. Filipu a Jakubu, 3. před povýšením svatého kříže, 4. po sv. Martinu a v pondělí před vánocemi trh na koně a hovězí dobytek. Týždní trh každé pondělí.

Munčfaj (Smečna), 1. den po sv. Vojtěchu, 2. den po sv. Michalu.

Mutěšov, (Mutersdorf), dne 24. srpna; týždní trh každý čtvrtek.

Načeradec, výroční a dobytčí trhy: 1. první úterý v masopustě, 2. v úterý po květné neděli, 3. v úterý po svatodušních svátcích, 4. ve středu po sv. Jakubu, 5. ve středu po jménu P. Marie, 6. na sv. Teresii, 7. v úterý před vánocemi.

Nadějkov (Nadějkau), výroční a dobytčí trhy: 1. v úterý po sv. Rudolfu, 2. na den sv. Štěpána (2. srpna), 3. v pond. před svat. Teresii, 4. v pondělí před sv. Kateřinou.

Náchod, 1. poslední čtvrtek před postem, 2. na sv. Víta, 3. na sv. Martina biskupa. Každý čtvrtek týždní trh.

Nasevřky (Nassaberg), výroční a dobt. trhy: 1. ve čtvrtek před první postní nedělí, 2. ve čtvrtek po sv. Norbertu, 3. v čtvrtek po sv. Havlu.

Nečtiny, výroční i trhy na koně a hovězí dobytek, 1. první pondělí v postě, 2. v pond. před nanebevzetím Panny Marie, 3. na sv. Jakuba, 4. v pondělí po svatém Michalu, 5. v pondělí po všech Svatých.

Nejčásko, Nýrsko (Neuern), 1. v pondělí po nanebevst. Páně, 2. v pondělí po narození Panny Marie.

Nehvizdy (Grossnehvizd), výroční a dobytčí trhy též na koně a vlnu, 1. ve čtvrtek po nalezení sv. kříže, 2. druhý čtvrtek po povýš. sv. kříže, každý trvá 8 dní.

Nechanice, 1. v pondělí před sv. Matějem, 2. v pondělí před Svatým Duchem, 3. ve čtvrtek před nanebevzetím P. Marie, 4. v pondělí před sv. Václavem, 5. v pondělí před první nedělí adventní.

Nepomuk, 1. den po Hromnicích, 2. ve stř. po Jubilate, 3. ve středu po sv. Janu Křt., 4. ve středu po sv. Matouši, 5. ve středu po sv. Barbore; každou středu od Hromnic až do sv. Jana Křt. týždní trh.

Nepomyň (Pomeisl), 1. v pondělí před narozením P. Marie, 2. na sv. Mikuláše; trhy na dobytek 8. dní trávající: 1. na Remin., 2. na sv. Víta.

Netolice, výroční a trhy na koně a hovězí dobytek: 1. v pondělí po Hromnicích, 2. na sv. Jana Křt., 3. druhý pond. po nanebevzetí P. Marie, 4. na sv. Michala.

Velké trhy na koně a hovězí dobytek: 1. v úterý velikonoční, 2. v úterý svatodušní; týždní trh na obilí a hovězí dobytek každé pondělí po celý rok.

Netvořice, výroční a trhy na dobytek: 1. dne 4. března, 2. dne 17. května, 3. dne 27. srpna, 4. dne 16. října.

Neukirchen, 1. druhé pondělí po velikonoči, 2. v pondělí po pozdvžení svatého kříže.

Neustupov, 1. den po sv. 3. Králích, 2. den po Hromnicích, 3. na sv. Marka evangelisty, 4. v pond. po Božím Těle. Týždní trh každý čtvrtek po celý pěst.

Neveklov, 1. dne 3. února, 2. v úterý svatodušní, 3. dne 3. srpna, 4. dne 29. záti.

Nezděky (Neudeck), ty pondělky: 1. před květnou nedělí, 2. po sv. Michalu, 3. před všemi Svatými.

Nymburk, Vicemilov, ty středy: 1. ve středopostí, 2. po sv. Janu Křt., 3. po povýšení sv. kříže.

Olčánice (Giesshübel), ty pondělky: 1. před Velikonocí, 2. před Sv. Duchem, 3. po sv. Marii Magdaleně, 4. po sv. Bartoloměji, 5. po sv. Havlu; týždní trh každý čtvrtek na přizí, plátnu, obilí a všeliké krámské zboží.

Olšvi (Blestadl), 1. v pondělí po Rogata, 2. druhé pondělí před sv. Michalem.

Ondřejov, tu středu před sv. Blažejem, 2.

tn středu před sv. Vojtěchem, 3. na den sv. Petronily, 4. na den sv. Markéty, 5. ve středu před povýšením sv. kříže, 6. ve středu před sv. Šimonem a Judou. Kdyby 3. neb 4. výroční trh na sobotu, na neděli aneb na nějaký jiný svátek padl, drží se tu středu před tím.

Cpatov (Absdorf), 1. na černý čtvrtek, 2. v pondělí před Sv. Duchem, 3. ve čtvrtek po Marii Sněžné, 4. druhý čtvrtek po počti P. Marie.

Opocno, 1. na sv. Marka dne 25. dubna, 2. na sv. Mikuláše dne 6. prosince. Trhy na koně a rozličný dobytek, jakož i jiné zboží: 1. na ohrac. sv. Pavla dne 25. ledna, 2. na svatého Řehoře dne 12. března, 3. v pátek před sv. Jitím. Trhy na vlnu: 1. na sv. Petra a Pavla dne 28. června, 2. na stěti sv. Jana dne 29. srpna. Tyhy týhodní na obilí a kramářské zboží každý pátek.

Osečno (Ošice), ty pondělky: 1. po čtvrté postní neděli, 2. po sv. Vítu, 3. po třetí neděli v říjnu, 4. před sv. Tomášem.

Out-ov (Schlackenwerth), 1. v pond. po Septuagesimě, 2. v pondělí před sv. Havlem; trh týhodní každý pondělí.

Oudlice (Eidlitz), výroční a dobytčí trhy: 1. ve čtvrtek po smrtelné neděli, 2. v pondělí po narození Panny Marie, 3. v pondělí po sv. Kateřině; při každém výročním trhu jest spolu trh na doh., jakož každý čtvrtek týhodní trh na obilí, palivo a potravní zboží.

Unhošt (Unhošt), 1. den po novém roce, 2. na sv. Josefa, 3. den po sv. Petru a Pavlu, 4. ve středu po sv. Františku Seraf., 5. v pondělí po sv. Martinu.

Oplice (Eipel), 1. na Hromnicích, 2. v outery po sv. Jakubu V., 3. v outery po svatém Jilji, 4. v outery po sv. Martinu. Týdenní trhy, 1. v out. před velikonočí, 2. v out. před svatodušními svátky, 3. v out. před sv. Havlem, 4. v outery před vánocemi.

Ousoby (Pollerskirchen), 1. v pondělí po Hromnicích, 2. dne 22. července, 3. dne 28. října. Každý pondělek trh na dobytek a obilí.

Oustí nad Labem (Aussig), výroční i dobytčí trhy ty pondělky: 1. po sv. Fabianu a Šebestiánu, 2. čtvrtý před Velikonočí, 3. po sv. Markétě, 4. po sv. Bartoloměji, 5. po sv. Martinu.

Oustí nad Orlicí (Wildenschart), výroční trhy a předkázajícími dobytčími: 1. v out. po středopostí, 2. na sv. Víta, 3. na sv. Jakuba, 4. v out. po narození Panny Marie, 5. na sv. Martina. Každou sobotu trh na len, přízi, plátno a vlnu.

Outěš (Auscha), 1. pátou středu postní, 2. na sv. Jana Křtitele, 3. na sv. Bartoloměje, 4. na sv. Šimona a Judu.

Outery (Neumarkt), 1. třetí pond. v postě 2. pond. po kvěť. ned., 3. na sv. Jana Křt., 4. ve čtvrt. před sv. Havlem, 5. v sob. před Ad. n. Evou.

Pacov, 1. v pondělí po neděli Kantate, 2. na sv. Annu, 3. v pondělí před sv. Havlem, 4. na sv. Barbora. Týhodní trhy od středopostí až do začátku adventu na koně, hovězí dobytek, obilí, vlnu atd.

Panava Nová (Neupaka), 1. v outery po jmenu P. Ježíše, 2. v outery po neděli Rogate, 3. v outery po Božím Těle, 4. na sv. Vavřince, 5. v outery po sv. Matouši. Každý úterek týhodní trh na obilí, vařivo a vceliké potravní věci.

Pardubice, 1. ve středu po Hromnicích, 2. v pond. v křížovém týdnu, 3. na sv. Viktorinu, 4. v outery po počti P. Marie. Trhy na dobytek: 1. v pond. před Hromnicemi, 2. v pond. před křížovou nedělí, 3. v pond. před sv. Viktorinem, 4. v pond. před počtem Panny Marie. Týhodní trh každý pátek.

Perka (Perkau), výroční, koňské a dobytčí trhy: 1. v pond. po sv. 3 Králích, 2. v pond. po Sv. Duchu. Týhodní trh každou středu.

Pěčky (Petschkan), 1. v pond. po jmenu P. Ježíše, 2. na sv. Jana Nep., 3. na sv. Vavřince, 4. v pond. před sv. Martinem.

Pelhrámov (Pelgram) ty outery: 1. po novém roce, 2. po středopostí, 3. po Božím Těle, 4. po sv. Bartoloměji, 5. po sv. Šimonu a Judě. Trhy na dobytek každou středu postní, pak 1. sobotu po křížové neděli, 2. v sobotu po sv. Trojici, 3. v sobotu po sv. Prokopu, 4. v sobotu po povýšení sv. kříže. Trhy na koně každé pond. před výročním trhem. Týhodní trh každou sobotu.

Pernánek (Bärigen), první pond. měsíce září aneb po svátku Anjela Strážce.

Petrovice (Peterswalde), 1. v pond. 14 dní před sv. Duchem, 2. v pond. 14 dní před cisářským posvěcením.

Pílníkov, 1. v outery velikonoční, 2. na sv. Víta, 3. na sv. Šimona a Judu.

Pisek, 1. třetí čtvrtek v postě, 2. v outery po sv. Trojici, 3. na sv. M. Magdalenu, 4. na den povýš. sv. kříže, 5. na sv. Alžbětu.

Píleň, ty pondělky: 1. první v postě, 2. po nanebevz. Panny Marie, 3. po povýšení sv. kříže, 4. po všech Svatých.

Planá (Plan), 1. na sv. Tomáše Akv., 2. ve středu před zeleným čtvrtkem, 3. v pond. po nanebevstoup. Páně. V pondělí na dobytek a v sobotu na obilí.

Planá Horní, 1. druhou nedělí po Hromnicích, 2. Zhou nedělí po velikonočí, 3. na sv. Markétě, 4. na sv. Michala; týh. trh každý outery.

Plaňany, 1. na sv. Fabiana a Šebestiána,

- 2. na sv. Matěje, 3. v svatodušní pond., 4. na sv. Jakuba.**
- Planice**, ty čtvrťky: 1. po Quasim. po 8 dní, 2. po rozslání sv. apst., 3. po povýšení sv. kříže po 3 dni, 4. po sv. Havlu, padne-li sv. Havla ve čtvrtek, ten samý den; týždní trhy: 1. na velký pátek, 2. na sv. Tomáše, a od sv. Josefa až po sv. Havlu na rozličný dobytek každou sobotu.
- Plattna** (Platten). ty pondělky: 1. před Sv. Duchem, 2. po Sv. Duchu. 3. po sv. Vavřinci.
- Plazec**, výroční a dobytčí trhy: 1. v pondělí po Hromnicích, 2. ve středu po sv. Vojt., 3. v pondělí po nanebevzetí Panny Marie, 4. ve středu po sv. Havlu.
- Pilsen** (Pilsen), výroční a dobytčí i koňské trhy ty pondělky: 1. po Keminscere, 2. po sv. Petru a Pavlu, 3. po sv. Bartoloměji, 4. po sv. Martinu. Trh na vlnu drží se zároveň a trhem Petro-Pavelským a trvá plyných 8 dní. Týždní tržové ve středu a v sobotu.
- Pokátky**, ty pondělky: 1. po jménu P. Ježíše, 2. po nanebevstoupení Páně, 3. po sv. Františku Ser.
- Poděbrady**, výroční a dobytčí trhy ty pondělky: 1. po sv. Josefu, 2. před sv. Markétou, 3. po povýšení sv. kříže, 4. na sv. Havla; každou sobotu týždní trh.
- Podhrady**, výroční a trhy na koně a hovězí dobytek: 1. druhý outery před sv. Bartolomějem, 2. v outery po sv. Šimonu a Judě.
- Podhořany** (Podersam), výroční a dobytčí trhy ty středy: 1. po Velikonoci, 2. před sv. Havlem, 3. před Vánocemi. Týždní trh každý pátek.
- Podmokly**, týdenní trh v outery a ve čtvrtek.
- Podoly Bílé** (Weisspodol), 1. na Hromnice, 2. na sv. Filipa a Jakuba, 3. na sv. M. Magdalenu, 4. na sv. Václava.
- Police**, 1. v pond., po neděli Kantáte, 2. na sv. Prokopa, 3. na sv. Bernarda; padne-li sleďva posleď. trhy na sobotu, drží se v pond. a osmiden. svobodným prodejem kramářského zboží, koní a hověz. dobytka. Týždní trh každou středu na plátno, přízi a obilí všeho druhu.
- Poličany**, 1. v pondělí po sv. 3. Králích, 2. třetí pátek v poatě, 3. v pondělí po sv. Filipu a Jakubu, 4. na sv. Jana Křt., 5. na sv. Bartoloměje, 6. na sv. Šimona a Judu; týždní trhy každý čtvrtek.
- Polička**, 1. v pondělí po sv. 3. Králích, 2. třetí čtvrtek poatní, 3. v outery před svatým Jitím, 4. ve čtvrtek před sv. Janem Křt., 5. ve čtvrtek před sv. Bartolomějem, 6. v out. před sv. Šim. a Judou.
- Poleň**, (Pollin), 1. na sv. Markétu, 2. na dušičky.
- Polna**, 1. ve středu po sv. Matěji, 2. po sv. Filipu a Jakubu, 3. po sv. Vitu, 4. po sv. Václava.
- Porčí Spálené**, (Brennporičen), 1. na sv. Josefa, 2. ve čtvrtek po Sv. Duchu, 3. v pondělí po sv. Bartoloměji, 4. v druhé pondělí po sv. Martinu.
- Postoloprty** (Postelberg), výroční trhy: 1. v pond. před Velikonoci, 2. v pond. po sv. Trojici, 3. den po nanebevzetí P. Marie, 4. na sv. Ondřeje ap.; týždní trh každou středu.
- Postupice**, 1. dne 30. května, 2. dne 5. září, 3. dne 16. října, 4. dne 20. listopada.
- Praha**, 15. března na star. náměstí; 12. května na malostransk. náměstí a na Štěp. náměstí; 11. června na mal. nám.; 24. září na starom. nám.; 2. prosince na starom. náměstí — vždy 14 dní.
- Prachovice**, 1. ve čtvrtek po sv. 3. Králích, 2. den po sv. Jakubu, 3. na sv. Matěje; týždní trhy na dobytek a obilí každý čtvrtek, z nichžto hlavní jsou ve čtvrtek po sv. Matěji a po sv. Vojtěchu.
- Prčice**, výroční a dobytčí trhy: 1. v nanebevstoupení pond., 2. v pond. po sv. Vitu, 3. po nanebevzetí Panny Marie, 4. na sv. Šimona a Judu.
- Praseč**, výroční a dobytčí trhy: 1. ve čtvrtek po sv. Jití, 2. v pond. před sv. Matí Magdalenou, 3. v pond. před sv. Teresii, 4. v pondělí před svatou Kateřinou. Dobytčí trhy odbyávají se před polednem.
- Protivín**, 1. na velkonoční pond., 2. na sv. Prokopa, 3. na sv. Havla.
- Přelouč**, 1. v outery po neděli Judika, 2. ten den po navštívení P. Marie, 3. na proměnění Christa Pána, 4. na sv. Kateřinu; trh na dobytek vždy 6. června.
- Přestice**, 1. v pondělí po nanebevstoupení Páně, 2. po Božím Těle, 3. po sv. Vavřinci, 4. po sv. Křišpinu; týždní trhy na potravní věci: 1. na zelený čtvrtek, 2. na sv. Tomáše; pak od začátku postu až k sv. Martinu každý čtvrtek.
- Přibislava**, 1. v postní sobotu, 2. třetí pondělí po Velikonoci, 3. v pondělí po sv. Petru a Pavlu, 4. po narození Panny Marie, 5. po sv. Ondřeji.
- Příbram**, 1. v pond. po Hromnicích, 2. po Velikonoci, 3. na sv. Jana Křtitele, 4. na sv. Jití, 5. na sv. Linhartu aneb v pondělí na to.
- Příbruz** (Frühbuss), v pond. po sv. Bartoloměji.
- Přidolí** (Priethal), 1. na den sv. Vavřince, 2. v neděli po sv. Jití; každou středu týždní a dobytčí trhy.
- Přísečnice** (Priesen), trhy výroční a na

dobytek: 1. v pond. před nanebevst. Páně, 2. v pond. po sv. Bartoloměji. V témž před adventní nedělí je po 6 dní trh na len; týhodní trh každou sobotu.

Rábě, 1. v pátek po sv. Josefu, 2. na svatou Trojici po 8 dní, 3. na svatého Bartoloměje, 4. na svat. Martina po 8 dní; týhodní trh každou středu.

Rabštejn (Rabenstein), 1. druhou středu po sv. Jiří, 2. ve čtvrtek před sv. Václavem.

Radonšov (Graher), výroční trhy: 1. na sv. Valentina 14. února, 2. na sv. Víta 15. června, 3. na sv. Michala 29. září, 4. na dušičky 3. listopadu.

Radnice, 1. v pond. po Judika, 2. po nanebevstoupení Páně, 3. po Božím Těle, 4. po narození P. Marie, 5. po Lukši, Zvláštní trhy: 1. na zelený čtvrtek, 2. na sv. Tomáše apost.; trh na dobytek a obilí každý čtvrtek.

Radomyšl, 1. na svatého Matouše.

Radonice, výroční a trhy na koně a hovězí dobytek: 1. v pondělí po neděli Látare 2. na svatého Bartoloměje, 3. v pondělí po svaté Kateřině.

Radyně (Richenburg), výroční trhy na dobytek: 1. ve čtvrtek po Božím Těle, 2. dne 27. srpna, 3. dne 27. listopada.

Rakovník (Rakonic), 1. ve čtvrtek po Remin, 2. ve středu po Kantáte, 3. na rozeslání sv. apostolů, 4. na sv. Ludmilu, 5. na den sv. Linharta; týhodní trh na den sv. Tomáše.

Rataje, 1. v suché dni před svatým Matějem, 2. v pondělí před Velikonci, 3. ve středu po nanebevstoupení Páně, 4. v pondělí před Vánocemi.

Ratiborice, 1. v středoposti, 2. na sv. Jakuba; týdlní trhy: 1. na masopustní outery, 2. ve středu po Velikonci, 3. po sv. Víta, 4. na sv. Šimona a Judu.

Raudnice, 1. první čtvrtek v postě, 2. prostřední čtvrtek v postě, 3. na zelený čtvrtek, 4. na den nalezení sv. kříže, 5. ve čtvrtek po nanebevstoupení Páně, 6. v pondělí po Božím Těle, 7. na sv. Maří Magdalenu, 8. ve čtvrtek po sv. Jilji, 9. ve čtvrtek po sv. Václavu, 10. ve čtvrtek po sv. Martinu, 11. na den sv. Tomáše; týh. dní trhy každé outery a na obilí každý čtvrtek.

Rechtein Dolní (Unterreichenstein), 1. na sv. Šebestiána, 2. na sv. Vojtěcha, 3. na sv. Jilji, 4. na sv. Linharta.

Rečov Horní, městyn, v pond. po zvěsti P. Marie, v pond. po Janu Křt. v outery po Františku Seraf., v outery po počtu P. Marie.

Rechlice, ty pondělky: 1. po velikonci, 2. po sv. Prokopu, 3. po nanebevst. P. M., 4. po cis. posvěcení. Týdlní trh každý čtvr.

Rokycany, 1. v pondělí po sv. Faustinu, 2. po sv. Torpesu, 3. po sv. Štěpánu papeži, 4. po sv. Františku Seraf., 5. po první neděli adventní.

Rokytín, 1. na sv. Matěje, 2. na sv. Markétu, 3. na dušičky. Pouti: 1. na svat. Josefa, 2. v oktávě Božího Těla; týhodní trh každé pondělí.

Ronov, 1. ve čtvrtek před Velikonci, 2. před Sv. Duchem, 3. před Vánocemi, a padne-li na ten den štedrý večer, drží se trh o týden dříve.

Ronov (Ronsperg), 1. na sv. Filipa a Jakuba, 2. v pond. po sv. Petru a Pavlu, 3. v pond. po narození P. Marie po 8 dní.

Rovensko, výroční a dobytčí trhy: 1. na sv. tři Krále, 2. na sv. Josefa, 3. na svat. Vojtěcha, 4. na sv. Víta, 5. na sv. Michala, 6. na sv. Martina.

Rožďalovice, výroční a trhy na koně a dobytek: 1. ve čtvrtek po třetí neděli po 3 Králích, 2. po Judika, 3. v outery před nanebevstoup. Páně, 4. ve čtvrtek po sv. Markétě, 5. po svat. Vavřinci, 6. po sv. Havlu, 7. po svat. Martinu, 8. v suchém týdnu před Vánocemi. Týhodní trh každý čtvrtek.

Rožmberk, 1. na sv. Fabiana a Šebestiána, 2. na sv. Vojtěcha, 3. v pond. před sv. Václavem; trh na chleb na sv. Mikuláše; týhodní trhy každou sobotu.

Rožmital (Rosenthal), 1. na sv. Filipa a Jakuba, 2. na sv. Jakuba dne 25. června; týhodní trh každou středu.

Rožmital, 1. v pondělí po Judika, 2. na sv. Filipa a Jakuba, 3. v pond. po Božím Těle, 4. na svat. Vavřina, 5. v pondělí před svatým Václavem.

Rumburk, 1. v pond. po obrácení sv. Pavla, 2. po svatoúdušních svátcích, 3. před sv. Bartolomějem, 4. po sv. Havlu; týhodní trh každou středu.

Rychnov (Reichen), 1. na sv. Bartoloměje, 2. na sv. Michala.

Rychnov (Reichenau), výroční a trhy na dobytek: 1. ve středu po Jménu Ježíš, 2. na den nalezení sv. kříže, 3. na sv. Prokopa, 4. na svat. Matouše, 5. na sv. Lucii.

Rychnov Český, 1. v pondělí po Božím Těle, 2. na svatého Ondřeje; každou středu týdlní trh.

Rychnov Nový (Neureichenau), výroční a dobytčí trhy: 1. v pond. po Hromnicích, 2. po sv. Filipu a Jakubu, 3. před nanebevstoupením P. Marie, 4. po sv. Martinu; týhodní trh každé pond. na plátno, přizí a potraviny věci.

Ředice červená, (Rothetice), 1. na sv. Jiří, 2. v outery po nanebevstoupení Páně, 3. na sv. Šimona a Judu, 4. na sv. Kateřinu.

Ředice Mardašova (Kardalšetic)

1. na sv. Josefa, 2. na sv. Vavřince, 3. na sv. Matouše, 4. na sv. Martina; trh na dobytek každý úterek.
- Řevnice**, 1. v pond. po sv. Matěji, 2. ve středu před Božím Tělem, 3. před sv. Havlem
- Říčany**, 1. ve čtvrtek po svatém Matěji, 2. na sv. Zikmunda, 3. ve čtvrtek po sv. Prokopu, 4. ve čtvrtek po sv. Bartoloměji, 5. v pond. po sv. Václavu, 6. ve čtvrtek po sv. Martinu, 7. v pond. před štědrým večerem; týh. trh každou sobotu.
- Sačká**, 1. v pondělí po jmenu Pána Ježíše, 2. po svatém Janu Křteli, 3. po sv. Bartoloměji, 4. po svat. Havlu; týdňí trh každé pondělí.
- Sandava** (Sandau), 1. v pond. po neděli Reminiscere, 2. po Sv. Duchu, 3. po svat. Michalu Arch., 4. po druhé neděli adventu, týhodní trh na obilí každou sobotu.
- Sázava**, 1. dne 28. dubna, 2. dne 2. listop.
- Seč**, výroční a trhy na koně a hovězí dobytek a osmičenným frejunkem: 1. ve čtvrtek po sv. Vitu, 2. v pond. po sv. Jiří, 3. na sv. Martina bisk. Na obilí, vafivo, vlnu a přizi: 1. v úterý v postě, 2. v úterý před středopostím, 3. v úterý po Judka.
- Sedlec**, 1. v pond. po jmenu P. Ježíše, 2. na sv. Jiří, 3. na Pia papeže, 4. na sv. Michala arch., 5. na sv. Alžbětu.
- Sedlice**, 1. ve středu po čtvrté postní neděli, 2. v pond. po nejsvětější Trojici, 3. ve středu po navštívení P. Marie, 4. na sv. Bartoloměje, 5. na sv. Michala, 6. na sv. Václava bisk.
- Sedlčany**, 1. ve středu před Velkonočí, 2. ve středu před Sv. Duchem, 3. den před sv. Petrem a Pavlem, 4. ve středu před sv. Havlem, 5. den po sv. Martinu, 6. ve středu před Vánocemi. Týhodní trh každou středu; tak nazvaná kocanda, totiž trhy na len a plátno: 1. osm dní před sv. Petrem a Pavlem, 2. osm dní před sv. Martinem.
- Sedlo Staré** (Altstettl), 1. v out. po sv. Janu Nep., 2. v pond. po sv. Václavu, 3. ve středu před sv. Martinem.
- Semile**, 1. v pond. v středopostí, 2. po křížové neděli, 4. června, 3. před svat. Janem Křt., 4. po sv. Jiří, 5. před sv. Havlem, 6. před sv. Ondřejem. Týhodní trh každý pátek.
- Senožaty**, 1. na sv. Hátu, 2. na sv. Vojtěcha, 3. na sv. Petronillu, 4. na sv. Matouše, 5. dne 27. pros.; každý pátek trh na dobytek.
- Sesemice**, 1. ve čtvrtek po jmenu P. Ježíše, 2. ve středu před květnou nedělí, 3. v pond. po sv. Trojici, 4. na sv. Bart., 5. na sv. Šimona a Judu; týhodní trh každý čtvrtek.
- Slavice**, 1. na sv. Matěje, 2. na sv. Jana Nep., 3. na sv. Vavřince, 4. v pond. před sv. Kateřinou.
- Slavice Česká** čili **Velká**, výroční a trhy na dobytek: 1. ve středu po sv. Filipu a Jakubu, 2. po sv. Vavřinci, 3. v out. rý po sv. Frantisku Ser., 4. po sv. Jiří, Týh. trh na obilí, přizi a potravní věci každý úterek
- Služ**, 1. první úterý v postě, 2. v úterý svatodušní, 3. na povýšení sv. kříže, 4. na sv. Lucii. Trhy na koně a hovězí dobytek: 1. na den sv. Karla Vel., 2. na první úterý postní, 3. v pátek před květnou nedělí, 4. na proměnění Christa Pána, 5. na sv. Martina bisk., 6. na sv. Lucii.
- Slany** (Schlan), 1. na sv. Filipa a Jakuba, 2. na sv. Matouše po 8 dní, 3. na den obětování P. Marie. Trhy na dobytek: 1. v pond. po Látare, 2. na den proměnění Christa Pána.
- Slavětín**, 1. ve středu před květnou nedělí, 2. po sv. Ignáciu, 3. před sv. Václavem, 4. ve středu po obětování P. Marie.
- Slavkov** (Schlaggenwald), 1. v pond. po neděli Septuagesima, 2. po jmenu P. Marie.
- Smidary**, 1. v úterý po sv. Durotě, 2. v pond. po sv. Stanislavu, 3. na sv. Jakuba Většího, 4. ve čtvrtek po narození P. Marie, 5. na sv. Lukáše. Každou sobotu trh na obilí.
- Směrice**, 1. ve středu po Hromnicích, 2. před sv. Jirím, 3. před Juhláte, 4. před sv. Bartolomějem, 5. před sv. Matoušem. Každou středu týhodní trh
- Smržovka** (Morchenstern), 1. ve středu po sv. Josefu, 2. po sv. Marku, 3. před všemi Svatými. Týhodní trh každou středu.
- Soběslav**, 1. v pond. po obrácení sv. Pavla aneb v pond. před Hromnicemi, 2. před svatodušními svátky, 3. po povýšen. sv. kříže, 4. před sv. Kateřinou. Trhy na koně o den dřive, trhy na hovězí dobytek od druhého pondělí v postě až do pondělka po svatě Trojici každé pondělí.
- Sobotka**, 1. ve čtvrtek po 3 Kr., 2. na velkonoční out., 3. na sv. Magd., 4. na sv. Bart., 5. na sv. Michala, 6. na sv. Kateřinu. Týhodní trh každou sobotu.
- Sokolov** (Falkenau), 1. v pond. před Sv. Duchem, 2. po sv. Jakubu Vět., 3. na sv. Michala; trhy na dobytek každé 8. pond. v každém měsíci.
- Solnice**, 1. na masopustní pond., 2. na sv. Jana Křtitele, 3. na sv. Jiří, 4. na sv. Šim. a Judu; týhodní trh každé pondělí.
- Sovínka**, 1. ve čtvrtek před Hromnicemi, 2. v úterý před sv. Václavem; týhodní trh na obilí a dobytek každý čtvrtek.

Stankovy. 1. v outery po novém roce, 2. po sv. Františku Serafinském; týhodní trh každé pond.

Stárvkov (Starkstadt), výroční a trhy na dobytek: 1. v pond. po jménu P. Ježíše, 2. před Sv. Duchem, 3. po sv. Voršile. Případně-li sv. Voršila na pondělí, drží se trh toho samého dne, a druhý den na to dobytčí trh; týhodní trh na přízi a plětno každou sobotu.

Stodý (Stäb), 1. v out. po Hromnicích, 2. na sv. Jiří, 3. ve středu po sv. Michalu, 4. v outery před sv. Martinem. Případně-li svatojirský trh na neděli neb svátek, odložil se na přízi outerek.

Strakonice. 1. ve čtvrtek po středoposti, 2. v out. po nanebevstoupení Páně, 3. na sv. Annu, 4. na den sv. Šim. a Judu.

Straleci Nové. město. (Neustrasice), 1. ve čtvrtek před květnou nedělí, 2. v outery před nanebevstoupením Páně, 3. ve čtvrtek před navštívením Panny Marie.

Stráž (Neustadt), 1. v pond. před sv. Janem Křt., 2. na sv. Kateřinu; každý outerek trh na dobytek.

Stráž (Platz), 1. v pondělí po smrtelné neděli, 2. ve čtvrtek po Božím Těle, 3. na sv. Bartoloměje, 4. na sv. Lucii; trh na dobytek každý pondělek.

Stráže (Wartenberg), výroční a dobytčí trhy: 1. v druhé pond. po Velikonoci, 2. po rozelaží sv. apos., 3. před sv. Havlem, 4. po sv. Martinu; týhodní trh: 1. ve středu před Velikonocí, 2. před Vánoce.

Strážov (Drosau), 1. ve čtvrtek po sv. Matěji, 2. po sv. Jiří, 3. po sv. Jakubu, 4. po sv. Martinu.

Strunilov (Tremles), 1. den po novém roce, 2. druhé pond. v postě, 3. čtvrté pond. po velikonoci, 4. v pond. po Božím Těle, 5. na sv. Jiří, 6. na sv. Havla, 7. den po sv. Ondřeji; trhy na dobytek každé pond. od 1. května až do 31. října. Trhy na obilí každé pondělí.

Stříbro (Mies), výroční a dobytčí trhy: 1. v pond. po sv. Králích, 2. po velikonoci, 3. po sv. Vavřinci, 4. po sv. Havlu.

Stropnice (Stropnic), na svatozávní outery; každý outerek trh na dobytek.

Strunkovice. 1. v pond. po nejvyšší Trojici, 2. na sv. Vavřince, 3. na sv. Františka Ser.; týhodní trhy vždy v outery.

Sukdol. v outery před sv. Havlem, 2. v outery před sv. Tomášem apost.

Suniperk (Sonnenberg), 1. dne 1. května, 2. na sv. Michala.

Supi Hora (Geiersberg), výroční a trhy na dobytek: 1. po Svatém Duchu, 2. po svatě Markétě, 3. po sv. Matěji, 4. po obětování Panny Marie; trh týhodní na obilí každé pondělí.

Sušice (Schüttenhofen), 1. v pond. po 3. Králích, 2. v outery svatozávní, 3. na sv. Rocha, 4. na sv. Františka Ser., trhy na dobytek od květné neděle až do sv. Martina; každý pondělek a pátek po celý rok trhy na obilí.

Světlá. 1. v outery po sv. 3. Králích, 2. na sv. Vojtěcha, 3. na sv. Bartoloměje, 4. na sv. Michala.

Svíny (Schweinice), 1. den po sv. Trojici, 2. v neděli po nanebevstoupení Panny Marie. Padne-li na ten den trh v Lišově, drží se o tři dni dříve, 3. na sv. Františka Serafinského.

Svojanov. výroční a dobytčí trhy, kteréžto poslední drží se před polednem: 1. na masopustní outerek, 2. ve čtvrtek ve květnou nedělí, 3. ve středu před nanebevstoupením Páně, 4. na sv. Naří Magdalenu, 5. ve čtvrtek před sv. Tomášem.

Svrátka. 1. v pond. po sv. Fab. a Šebest., 2. po velikonoci, 3. na sv. Prokopa, 4. ve středu po sv. Martinu.

Šenbách. 1. v pondělí po neděli Kantát, 2. druhé pondělí po sv. Petru a Pavlu, 3. druhé pondělí po jménu P. Marie, 4. druhé pondělí po všech Svatých; trhy na dobytek každý první čtvrtek v měsíci.

Šenbách. 1. v pond. po první neděli velikonoci, 2. v outery po sv. Janu Křt., 3. druhý pond. po jménu P. M., 4. druhý outery po všech Svatých.

Šenfeld. 1. v pond. před sv. Bart., 2. v pond. po sv. Martinu bisk.

Šenilind. 1. druhé pondělí po sv. Janu Křt., 2. v pondělí před první adventní nedělí.

Šenilinda. 1. v pondělí po 3. Králích, 2. druhé pondělí po velikonoci, 3. v pondělí před sv. M. Magdalenu.

Širgiswalde. 1. na velikonoci outery, 2. v pondělí po sv. Markétě, 3. v pond. po sv. Františku Ser. Týhodní trh každý pátek.

Škvorec. výroční a dobytčí trhy: 1. v outery před velikonoci, 2. před sv. Havl., 3. před vánoci.

Šluknov (Schlakenau), 1. v pond. po neděli Okuli, 2. po nanebevstoupení Páně, 3. po sv. Vavřinci, 4. po sv. Matouši; padne-li sv. Vavřince neb Matouše v pond. drží se trh ten samý den; týhodní trhy každý čtvrtek, na zelený čtvrtek a ve čtvrtky v adventě přicházejí cizí kramáři a řemeslníci.

Štěkná (Stecken), 1. v outery po 1. neděli v postě, 2. v out. před sv. Jiří, 3. na sv. Teklu.

Štěpánov. 1. na sv. Vojtěcha, 2. na sv. Bartoloměje, 3. v outery před sv. Havlem; trhy na všeliký dobytek po celý půst každou středu.

Štětí (Wegstädtel), výroční trhy na dobytek: 1. druhý čtvrtek po Velikonoci, 2. ve

čtvrtek před sv. Vavřincem, 3. před sv. Havlem, 4. po počti P. Marie.

Štoky (Stecken), 1. na sv. Josefa, 2. na sv. Víta, 3. na sv. Vavřince, 4. na všechny Sváté.

Švarcenstál, výroční a trhy na koně a dobytek: 1. v pond. po jménu Ježíše, 2. po 8. květnu, případně-li svátek, tedy v úterý, a padne-li 8. květnu v pondělí, o týden pozděj, 3. v pondělí po sv. Bartol., padne-li sv. Bart. na pondělí, tedy přisti pondělí.

Švihov, 1. v pondělí po neděli Látare, 2. na sv. Víta, 3. v pondělí po sv. Václavu, 4. v pondělí po sv. Lucii, každou středu týhodní trh.

Tábor, 1. na sv. Řehoře, 2. na sv. Urbana, 3. na proměnění Christa P. 4. na sv. Havla, 5. na sv. Ondřeje; padne-li některý z těchto trhů na sobotu aneb jiný židovský svátek, drží se přisti středu.

Tachov čili Dřevňov (Tachau), 1. v pondělí po jménu P. Ježíše, 2. na velký pátek, 3. v pondělí po Božím Těle; trhy týdně každou středu a pátek.

Teplá (Tepl), trhy na koně a jiný dobytek: 1. ve středu před Hromnicemi, 2. před Velikonoci, 3. po Jubilate, 4. po sv. Kilianu, 5. na sv. Jiljí, 6. ve středu před císařským posvěcením, 7. ve středu před Vánocí; trh na obilí každou středu.

Teplíce (Teplíc), 1. v pond. po sv. 3 Králi, 2. po sv. Janu Křt., 3. po sv. Jiljí, 4. po sv. Havlu; hlavní týhodní trhy v úterý každého téhodue a týdně trhy každodenně. První hlavní týhodní trh v každém měsíci je spolu trh na dobytek.

Teplíce (Weckelsdorf), 1. v úterý po jménu P. Ježíše, 2. po nanebevstoupení Páně, 3. po nanebevzetí P. Marie, 4. po všech Svátých; tých. trhy každý úterý na plátno, přízi a len.

Terešín (Theresienstadt), 1. v pond. po sv. 3 Králích, 2. první pond. po velikonoci, 3. ve čtvrtek po sv. Petra a Pavlu, 4. v pond. po sv. Václavu.

Tejn Horbův (Bischofsteinic), 1. v úterý před Hromnicemi, 2. před svatým Petrem a Pavlem, 3. po povýšení sv. kříže; týhodní trh na obilí každou sobotu po celý rok.

Tejn nad Vltavou, (Moldautejn), 1. dne 8. května, 2. dne 25. července, 3. dne 21. září, 4. dne 25. listopada, trhy po poutnický dne 19. března a 15. června; týdně trhy na potravní věci každou středu po celý rok.

Tejnec Hrochový (Hrachovteinic), 1. na den sv. Matěje, 2. ve čtvrtek čtyřého téhodue po velikonoci, 3. na sv. Jana Křt., 4. den po sv. Michalu, 5. na sv. Tomáše; trhy na dobytek o druhém trhu ten samý den, o čtyřech ostatních den před tím.

Tejnice Labská (Elbeteinice), 1. v pond. po 3. Králích, 2. po květné neděli, 3. po sv. Janu Křteli, 4. po sv. Václavu.

Tejnice Panenská (Jungferteinice), 1. v pond. před Hromnicemi, 2. po sv. Jiljí, 3. před naroz. Panny Marie. Na sobotu připadlý trh drží se přisti pondělí.

Toužetín (Theising), 1. na zelený čtvrtek, 2. dne 2. května, 3. druhé pondělí po Sv. Duchu, 4. ve čtvrtek po narození P. Marie, 5. ve čtvrtek po sv. Martinu, 6. ve čtvrtek před Vánocemi; a druhým, třetím a čtvrtým trhem jsou trhy na dobytek spojeny; týhodní trh každý čtvrtek.

Trmice (Türmic), 1. v úterý po Velikonoci, 2. v pondělí po Rogate, 3. po svatém Michalu, 4. po počti Panny Marie.

Turnov, 1. ve středu po středoposti, 2. před svatým Janem Křtílem, 3. po sv. Jiljí, 4. po Božím Těle, 5. před proměněním Christa Pána, 6. před všemi Svátými.

Třebachovice (Hohenbruck), výroční a dobytčí trhy: 1. ve středu po obrácení sv. Pavla, padne-li ale středa na svátek, drží se trh v přisti středu, 2. na proměnění Christa Pána, 3. na sv. Kateřinu, každý čtvrtek týhodní trh.

Třebetice, 1. v sobotu po středoposti, 2. v oktávu sv. Petra a Pavla, 3. na sv. Františka Ser.

Třebetice, výroční trhy na dobytek: 1. ten den po Hromnicích, 2. na sv. Jiljí, 3. na sv. Jakuba, 4. den po všech Svátých.

Třebou (Wittingau), 1. na svatého Filipa a Jakuba, 2. na sv. Jiljí, 3. na sv. Tomáše.

Třebouva Česká (Böhm. Trubau), 1. na sv. Matěje, 2. v úterý po vstoupení Páně, 3. na sv. Vavřince, 4. na sv. Matouše. Trh na obilí každý čtvrtek.

Trutnov (Trautenuau), výroční a trhy na dobytek: 1. v pondělí po obrácení sv. Pavla, 2. po sv. Josefu, 3. ve čtvrtek před Sv. Duchem, 4. v pond. po sv. Jakubu, 5. po sv. Michalu, 6. po sv. Alžbětě. Všecky trhy, a výminkou svaťodušního trhu, drží se první pondělek, na který ta slavnost padá, jinak následující pondělek i s trhem na sv. Josefa a sv. Alžbětu povoleným na koně a hovězí dobytek; pakli-by trh na koně o sv. Josefa a Chrudimským stejné padl, drží se v Trutnově na pondělek před tím; mimo ty jest každé pondělí a čtvrtek týhodní trh na obilí, přízi a plátno.

Tužkov, výroční a trhy na dobytek: 1. druhý čtvrtek po Velikonoci, 2. první čtvrtek po Božím Těle, 3. první čtvrtek po sv. Františku Seraf., 4. v pondělí po počti Panny Marie.

Týniště, výroční trhy na dobytek: 1. před nejsv. Trojicí, 2. na sv. Vavřince, 3. na sv. Tomáše, 4. velký týždní trh v pond. po květné neděli. Týždní trh každý pondělek.

Uttina (Uttwa), 1. v pondělí po sv. Vltu, 2. po sv. Michalu.

Valeč (Walč), výroční trhy a na dobytek: 1. v pondělí po sv. 3 Králích, 2. se středu po sv. Michalu.

Vamberice, 1. pátý čtvrtek v postě, 2. na svatou Annu, 3. na svatou Barboru. Každé pondělí týždní trh na dobytek, vlnu a přízi.

Velešín, 1. na svatého Josefa, 2. v outery svatodušní, 3. v pond. po svatém Havlu.

Velhartice, 1. na zelený čtvrtek, 2. ve čtvrtek po nanebevstoupení Páně, 3. na sv. Marii Magdalenou, 4. den po dušičkách.

Velvary, 1. v pondělí po zjevení sv. Michala dne 8. května, 2. ve středu po svatém Petru a Pavlu, 3. ve středu po sv. Bartoloměji, 4. na sv. Šimona a Judu, 5. na sv. Martina biak.

Vervečice (Wernstadt), 1. na sv. Vojtěcha, 2. na sv. Vavřince, 3. na sv. Ondřeje, 4. v pondělí před sv. Havlem. Týždní trh každý outerek.

Veselí nad Lužnicí, 1. ve středopostí, 2. ve středu po nanebevstoupení Páně, 3. na sv. Prokopa, 4. ve středu po sv. Františku Seraf., trhy na vlnu: 1. ve čtvrtek po sv. Filipu a Jakubu, 2. ve čtvrtek po sv. Jilji. Trh na dobytek od Velikonoci až do Sv. Ducha každý čtvrtek.

Veselí nad Cidlinou (Hochwesell), 1. na sv. Matěje na všechno zboží a dobytek, 2. na sv. Vojtěcha na plátno a přízi, 3. na sv. Jana Křt. na všelijaké zboží a dobytek, 4. v outery po sv. Vavřinci na zboží a dobytek, 5. na sv. Michala, 6. na sv. Martina na přízi a plátno.

Vejprty, 1. v pond. po Božím Těle, 2. v pond. po narození P. Marie.

Vilbítin, 1. v pondělí po sv. Janu Křteli, 2. v pondělí po sv. Michalu. Od března až do října každé poslední pondělí v měsíci dob. trhy.

Vilimov, 1. první čtvrtek v postě, 2. po letnicích, 3. na sv. Vavřince, 4. ve čtvrtek po sv. Martinu.

Vilemice (Wilomic), 1. v pondělí po svatém Jiří, 2. před svatým Havlem.

Vimberk (Winterberg), 1. na svatého Prokopa, 2. na sv. Bartoloměje, 3. na sv. Martina.

Vlachovo Březí (Wallischbirken), 1. na sv. Apolináře, 2. na sv. Ludmilu, 3. na sv. Mikuláše, po každé s osmidenním frejunkem.

Vlašim, 1. v pondělí před Velikonocí, 2.

v outery před nanebevstoupením Páně 3. v pondělí před Sv. Duchem, 4. v sobotu po sv. Jilji, 5. v masopustní pondělí, 6. na dušičky, 7. v druhé pondělí před naroz. Christa Pána. Týždní trh každ. sobota.

Vlávce Dolní (Unter-Wohlau), 1. na obrácení sv. Pavla, 2. v neděli po sv. Janu Křt. Týždní trh každý outerek.

Vodňany, výroční a trhy na koně a hověz. dobytek: 1. třetí outery v postě, 2. v outery před svat. Janem Nepomuckým, 3. na den rozezlání sv. apoštoľů, 4. ten den po narození Panny Marie, 5. na svatou Barboru. Každý outerek trh na obilí a potravní věci.

Volary, (Willern), 1. ve čtvrtek před květnou nedělí, 2. na sv. Mikuláše.

Volně, 1. na den obrácení sv. Pavla, 2. v pond. po nanebevst. Páně, 3. v outery po nanebevz. Panny Marie, trvá 8 dní, 4. v pond. po všech Svatých 3 dni.

Votice, 1. ve čtvrtek před květnou nedělí, 2. ve středu v křižovém téměni, 3. ten den po navštívení Panny Marie, 4. na sv. Vavřince, 5. po naroz. P. Marie, 6. na sv. Františka Ser., 7. na sv. Petra z Alkantary (19. října), 8. před sv. Tomášem apoloem.

Vožice Mladá (Jungwoitz), výroční trhy na dobytek a rozličné zboží: 1. v outery po sv. Petru a Pavlu, 2. po zvěstování Panny Marie, 3. po sv. Vojtěchu, 4. po nanebevstoupení Páně, 5. po Božím Těle, 6. po nanebevzeti Panny Marie, 7. po sv. Matouši, 8. po sv. Linhartu.

Vraha, 1. dne 21. března, 2. na sv. Jana Křtitele, 3. druhý den po sv. Matouši. Malé trhy: 1. ve čtvrtek po sv. Filipu a Jakubu, 2. den po sv. Bartoloměji, 3. ve čtvrtek před sv. Lukášem, 4. ve čtvrtek po sv. Barboře.

Vrautek (Rudig), trhy výroční a na dobytek: 1. ve středu před květnou nedělí, 2. ve čtvrtek po sv. Janu Křteli, 3. ve čtvrtek po sv. Bartoloměji, 4. ve čtvrtek před počtem Panny Marie. Každý outerek trh na obilí.

Vraja (Freiheit), 1. v outery po přenešení sv. Václava, 2. po Božím Těle, 3. po narození Panny Marie, 4. první outerek v adventu.

Vrch sv. Šebestiána (Sebastiansberg), 1. v pondělí po sv. Trojici, 2. první pondělí po neděli po sv. Havlu.

Vrchlabí (Hohenelbe), 1. den po sv. Matěji, 2. na sv. Filipa a Jakuba, 3. den po Vavřinci, 4. na sv. Kateřinu. Týždní trhy vždy v outery a v sobotu na rozličné obilí a vařivo.

Všeruby (Neumarkt), 1. ve čtvrtek po neděli Kantate, 2. ve čtvrtek po Božím Těle. Trh na obilí a dobytek každou středu.

Všeruby (Všerau), 1. na sv. Blažeje, po 8 dní. 2. na sv. Markétu, 3. na sv. Filipa a Jakuba. 4. na sv. Michala, po 8 dní. 5. na sv. Nikuláše.

Výšň Břod (Hohenfurth), 1. Svobodný trh na sv. Bartoloměje; trhy na chléb: 1. na sv. Matěje, 2. na sv. Josefa. 3. na zelený čtvrtek, 4. v pondělí po sv. Trojici, 5. na sv. M. Magdalenu, 6. na sv. Šimona a Judu, 7. na sv. Tomáš; týždní trh každý pondělek s dobytčím trhem za letních měsíců.

Vysoké (Hochstadt), 1. v pondělí po Quasimodogenitu, 2. v pondělí po sv. Šimona a Judě. Týždní trh každou sobotu.

Zábítští, 1. na sv. Floriána. 2. na stětí sv. Jana, 3. na sv. Ondřeje.

Zacletř (Schatzler), 1. v úterý po svato-dušních svátcích, 2. na sv. Martina; trhy týždní v úterý a pátek.

Zahrádka, 1. ten čtvrtek po středopostí, 2. na sv. Víta, 3. ten pondělek před sv. Bartolomějem, 4. na sv. Havla, 5. na sv. Ondřeje; v úterý každého týdne trh na dobytek.

Záměstí (Friedberg), na sv. Annu; týh. trh na dobytek a na obilí každý úterek.

Zásmuky, 1. v pondělí po Hromnicích, 2. po sv. Filipu a Jakubu, 3. ve středu po sv. Prokopu, 4. v pondělí po nanebevzetí P. Marie, 5. ve středu po sv. Václavu, 6. ve středu po všech Svatých; trh týždní každou středu.

Zbítov, 1. v úterý velikonoční, 2. na sv. Bartoloměje, 3. na sv. Kateřinu.

Zbraslav (Königsaal), 1. dne 4. dubna, 2. v pondělí po sv. Janu Nepom., 3. po jménu Panny Marie, 4. po sv. arch. Ráfa.

Zbraslavice, 1. v úterý před Hromnicemi, 2. po neděli Judika, po 8 dní, 3. po Sv. Duchu, 4. po navštívení Panny Marie, 5. v pond. po sv. Vavřinci, 6. ve středu po sv. Václavu, 7. na sv. Kateřinu, trvá 8 dní, 8. na sv. Tomáše apostola.

Zdislavice, výroční trhy na rozličné kramářské zboží a spolu trhy na dobytek: 1. ve čtvrtek před Hromnicemi, 2. ve středopostí, 3. po nalezení sv. kříže, 4. den před Božím Tělem, 5. ve čtvrtek po sv. Markétě, 6. po povýšení sv. kříže, 7. den po sv. Barboře.

Zetvice (Zettving), 1. druhý pond. po Velikonoci, 2. v pondělí před sv. Martinem; trh na chléb každý úterek.

Zlonice, 1. první pond. v postě, 2. na sv. Vojtěcha, 3. na sv. Ondřeje, 4. na nanebevzetí Panny Marie. Druhý a třetí trvá 8 dní, trh každý pondělek.

Zruč, 1. na sv. Dorotu dne 6. února, 2. na proměnění Christa P.; trhy: v úterý před zeleným čtvrtkem, v úterý před Vánoce

Zvukov, výroční trhy v pond.: 1. po sv. Valentinu, 2. po Božím Těle. 3. po povýšení sv. kříže, 4. po sv. Alžbětě; trhy týždní na obilí, len, přizi a rozličné potraviny věci každou středu.

Záumberg (Senftenberg), 1. v úterý po novém roce, 2. po letnicích, 3. po povýšení svatého kříže; hlavní týždní trhy na všecko zboží v pondělí před Velikonocí, před Sv. Duchem a před Vánoce každé pondělí a čtvrtek trhy na obilí.

Zandava (Sandau), 1. v pondělí po jménu P. Ježíše, 2. třetí v postě, 3. po sv. Antonínu, 4. před sv. Václavem; týždní trh každé pondělí.

Zatec (Saaz), 1. v pond. před obrác. sv. Pavla, 2. ve čtvrtek po neděli Okuli, 3. v pond. před Sv. Duchem, 4. v pond. před narož. P. Marie, 5. v pond. před sv. Kateřin.

Zdár (Saar), 1. v pond. po novém roce, 2. před středopostím, po nejsv. Trojici, 3. před sv. Bartolomějem, 4. před sv. Martinem.

Zebrák, 1. ve čtvrtek po jménu P. Ježíše, 2. na svato-dušní úterý, 3. na sv. Šimona a Judu.

Zelesnice (Eisenstadt), 1. ve středu po jménu Pána J., 2. v pondělí po sv. Janu Nep., 3. ve středu po narození P. Marie; trh na obilí každou středu.

Zelesná Ruda (Eisenstein), trhy na obilí a dobytek: 1. ve velikonoční úterý, 2. na sv. Vendelína dne 20. Hjna. Měl-li by posledníjší trh na sobotu neb neděli padnouti, odbývá se v pondělí na to.

Zihle (Scheles), 1. v out. po sv. Jiří, 2. v úterý po sv. Václavu.

Zitronice, výroční a dobytčí trhy: 1. v pondělí po svatých 3 Králích, 2. po svat. Filipu a Jakubu, 3. po svatém Jiří; trhy na dobytek každých čtrnáct dní od druhého úterka po sv. Matěji až do sv. Havla.

Zírec (Šurc), 1. v úterý před sv. Filipem a Jakubem, 2. v úterý po sv. Bartoloměji.

Zižetice, 1. ve středu před sv. Jiřím, 2. v pond. po všech Svatých, po každé 8 dní; 3. na sv. Víta, 4. v pond. po narození P. Marie, každou středu trh na obilí.

Zleby, 1. den po sv. 3 Králích, 2. den po navštívení P. Marie, 3. den po všech Svatých; týždní trh den před všemi Svatými.

Zlutice (Lutic), 1. v úterý Velikonoci, 2. v úterý svato-dušní, 3. v pond. před sv. Bart., 4. na sv. Šimona a Judu.

Zumberk, výroční a dobyt. trhy ve čtvrtky: 1. před Hrom., 2. před sv. Vitem, 3. před naneb. Panny M., 4. před všemi Svatými.

Výroční trhové na Slovensku.

Arad, na neděli Judika, 11. července, 19. srpna, 4. listopadu, 2 dni před tím velký trh na dobytek.

Arad, v Pešt. stol., na vstoupení Páně, 20. srpna, 11. listopadu a dva dni před tím trh na dobytek.

Baja, v Bač. stol., 24. dub., 22. července, 21. září a 6. pros. a den před tím trh na dobytek.

Bajmóc, v Nitran. stol., 6. ledna, 24. dub., na Sv. Duchu, 24. srpna, 29. září a 11. listopadu.

Bánovce, v trenč. stol., první neděli po 3 králích, na neděli Sexagesima, 24. dubna na neděli sv. Trojice, na sv. Jana Křt., na panebovzeli P. Marie, 29. srpna, na Šim. a Judu, na sv. Lucii.

Bardějov, v šarš. stol., 22. února, na ned. Sexages., 24. června, 1. září, 21. pros. a 5 dni před tím trh na dobytek.

Bátovce, v houl. stol., na ned. Sexagesima, na neděli květnou, na neděli Rogáte, na svatého Vavince, 11. listopadu.

Beckov, v trenč. stol., na sv. Řehoře, na den nalezení sv. kříže, 26. srpna, 24. listopadu.

Běla, v Spiši, 22. ledna, na neděli Rogáte, 15. července, 21. září, na sv. Tomáše, v pond. před advent. a 2 dni před tím trh na dobytek.

Běluše, v trenč. stol., 24. února, 1. května, 24. června, na proměnění Christa Pána, 3. září, na Šimona a Judu.

Biče, v trenč. stol., v pondělí po obrácení Sv. Pavla, po sv. Filipu a Jakubu, Svatodušní, po povýšení sv. kříže, po všech Svatých.

Bohrovec Veliký, v lipt. stol., na ned. Invok., 16. května, 1. září, 19. listop.

Bodhánovec, v šarš. stol., 17. ledna, 5. února, 25. dubna, 25. července, 28. srpna, 21. října, 23. listopadu.

Březno, na neděli Láture, tu středu před sv. Duchem, 16. srpna, 38. listopadu, Vykhlad i na dobytek spolu se drážvaj.

Březová, v nitr. stol., v pondělí po třech Králích, v pond. před popelcem, na velený čtvrték, v pondělí před Sv. Duchem, v pondělí před sv. Janem Křt., v pondělí po sv. Štěpánu Králi, po sv. Mutuši, po Emer. Vykhladni i na dobytek spolu se drážvaj.

Budin, 1. března, 27. června, 14. září, 30. listopadu.

Bystřice Báňská, 25. ledna, 7. května, 30. listopadu.

Bystřice Považská, 6. ledna, v pondělí po květné nedeli, na svatou Trojici, 10. srpna, na sv. Matouše v září.

Cachlice, 24. února, na neděli Rogate, na sv. Ladislava, na sídli svat. Jana, na sv. Vorskilu, na svatého Tomáše.

Chčelnice, na sv. Fabiána a Šebastiána, na sv. Josefa, na neděli Miserik., na sv. Jana Křtitele, na sv. Bartoloměje, na sv. Havla.

Čtvrtek, ve Spiši, na sv. Duchu, 28. října. **Darmoty**, 6. ledna, 2. února, na neděli Láture, 1. května, 21. června, 20. srpna, 20. září, 1. listopadu.

Debrečín, 17. ledna, na sv. Antonína poust., 24. dubna, 15. srpna, na sv. Diviše, a dva dni před tím trh na dobytek.

Dětva, v zvol. stol., 25. dubna, 24. června, 24. září, 21. listopadu a vždy den před tím trh na dobytek.

Dobroniva, na svat. Pavla poust., na Sv. Duchu, v pondělí po sv. Trojici, na sv. Matouše, na sv. Barboru, vždy den před tím trh na dobytek.

Dobšina, 2. února, 12. května, 1. srpna, 8. prosince.

Dubnice, 24. února, na neděli Quasimod., na sv. Jakuba, na sv. Michala.

Filckovo, 6. února, 25. května, 24. srpna a 19. listopadu.

Frajšťak (Galgocz), 25. ledna, na neděli Láture, 1. května, na Svat. Duchu, 29. června, 10. srpna, 22. září, 1. listopadu.

Gajary viz Jagary. **Galanta**, na Sv. Duchu, 20. srpna.

Gemer (Sajo-Gömör), 14. února, v outery před Velikonoci, 3. července, 17. prosince a vždy předešlý den na dobytek.

Hanušovec, šarš. stol., 6. ledna, 14. dubna, na sestání Duchu Sv., 27. září, 1. listopadu.

Holič, na obrácení sv. Pavla, v out. po Quasimod., v out. po Miserik., na rozestání sv. apostolů, v outery po 20. srpna, 16. října, 11. listopadu.

Hrabušice (Kaposztufalva), 25. ledna, 1. května, 4. října.

Humene, 6. února, 25. března, na neděli Rogate, 29. červ., 14. září, 1. listopadu, v pondělí před narozen. Christa Pána.

Hyby, v pondělí po obrácení sv. Pavla, na zvěstov P. Marie, na den Božského Těla, v pondělí po sv. Egida, 1. listopadu.

Hlava, na sv. Dorotu, na zvěstování Panny Marie, na vstoupení P., na Boží Tělo, na sv. Marii Magdalenu, 1. listopadu.

Jagary, Gajary, v přesp. stol., na neděli Láture, na Boží Tělo, na počest Panny Marie, na povýšení svat. Kříže, v pondělí po sv. Žofii, 1. listopadu.

Jelšava, na sv. Apollon., 27. dubna, na sv. Jana Křt., na sv. Egid., na sv. Alžb.

Kapušaný (Kupi), v šarš. stol., 12. března, 10. srpna, 26. září, 25. listopadu a dva dni před tím velké trhy na dobytek.

Kerestur, pti Bodrogu, 20. února, 21. března, na sv. Marketu, na prom. Christa

- Páňa**, na sv. Bartoloměje, na povýšení sv. Kříže, 25. listopada.
- Kežmark**, na neděli Invokavit, první neděle po sv. Trojici, 3. května, 11. září, 13. pros.
- Klášteľ**, v Turci, 9. ledna, v pondělí po sv. Duchu, v neděli po sv. Michalu, na sv. Mikuláše.
- Komárno**, při Dunaji, 1. května, 29. června, 4. října, 30. listopada.
- Komjatice**, neb Komjaty, 15. červ., 26. srpna, 29. listopada, třetí neděle adventní.
- Košice**, na sv. Fabiana a Sebastiana, 1. května, na den Božího Těla, 15. srpna, na sv. Kateř.
- Kostolany**, nitr. stol., na neděli květnou, na vstoupení Páně, na sv. Vavřince, na sv. Matěje.
- Kremnice**, 5. května, 2. srpna, ve čtvrtek po sv. Mich.
- Krupina** (Karpfen), na sv. Dorotu, na květnou neděli, na neděli Exaudi, na sv. Petra a Pavla, na sv. Bartoloměje, na Simona a Judu, tu neděli před Vánoci a vždy 3 dni před tím trh na dobytek.
- Kubin Dolný**, v Oravě, na neděli Sexagesima, na neděli Palm, na sv. Jana Křtitele, na narození Panny Marie, na svat. Alžbětu, vždy násled. pondělí a každý úterek od sv. Kateřiny až do květné neděle trh na dobytek.
- Kysce** čili Gyus, na neděli Invokavit, na neděli Látare, první ned. po sv. Trojici, 1. září, 21. října.
- Leopoldštat**, na neděli Okuli, na neděli Exaudi, na neděli před sv. Duchem, 13. července a 21. září.
- Leváry Vel.** (Grossschützen), v prešp. stol., v pond. po 3 Král., na sv. Řehoře, v pon. po neděli Rogate, před sv. Jakub, před sv. Matouš, po sv. Vavř., po sv. Martinu.
- Levice**, na 3 Krále, v pond. po Judika, na den Božího Těla, 25. července, 29. září.
- Levoče**, 1. ledna, na ned. Judika, 2. července, 16. října.
- Libova** (Lublau), v Spiši, na ned. Sex., na ned. Palm., na ned. Exaudi, 2. července, na nebevzetí Panny Marie, na ned. po sv. Havlu, na sv. Mikuláše.
- Ličenec**, na sv. Valentína, na sv. Stanislava, 2. července, na povýšení sv. Kříže, na sv. Juditu.
- Lubětová**, 2. února, 1. května, 22. července, 29. září.
- Makov**, na ned. Judika, 24. června, 19. srpna a 19. listopada.
- Malé Topoľčany**, 6. ledna, 22. března, 1. kvěť., 24. června, 24. srpna a 25. listop.
- Malý Varadin**, 17. března, na zel. čtvrtek, 15. června, 1. září, 5. listopadu, 25. prosince.
- Matějovce**, v Spiši, 6. února, 8. června, 6. srpna, 19. listop.
- Michalovce**, v zempl. stol., 2. února, na ned. Palm., 8. května, 13. června, 15. srpna, 15. října, 21. prosince.
- Mijava**, v nitr. stol., ve středu po obrácení sv. Pavla, po sv. Josefu, po sv. Duchu, po sv. Jakubu, po narození P. Marie, po Sim. a Judě, po sv. Mikuláši a vždy v předešlý úterý trh na dobytek.
- Miskovec**, 16. února, na vstoupení Páně, na sv. Samuele, 18. října, 16. pros.
- Močónak**, 28. ledna, 29. března, na sv. Ladislava, na sv. Bartoloměje, na svat. Vozilu, na sv. Klémenta a 3 dni před tím trh na dobytek.
- Modrá**, 2. února, na ned. Miserik., 24. června, na ned. po sv. Bartoloměji, na sv. Nulouse, 11. listopada.
- Moravce**, v tékov. stol., v úterý před očistováním Panny Marie, před květnou neděli, před sv. Jitru, před sv. Petrem a Pavlem, před sv. Jakubem, před sv. Michalem, před všemi Svatými, př. sv. Tom.
- Moravce Velk.**, 2. července.
- Mošon** (Wieselburg), 13. července, 5. října, na ned. po sv. Františku.
- Mošover**, v Turci, na sv. Fabiana a Sebastiana, na sv. Stanislava, na sv. Trojici, na prom. Christa Pána, na sv. Matouše, 1. listopada, vždy v pond. trh na dobytek, ve středu výkladní jarmarky. Přes celý pak pňst v out a ve středu trh na obilí.
- Náměsto**, v Orav., v pond. po první neděli po 3 Králích, na sv. Řehoře, na sv. Lucii.
- Nemecká Lipce**, 25. ledna, 24. dubna, 24. června, 21. září, 21. prosince.
- Nemeti**, v hont. stol., na jmeno P. Ježíše, na ned. Látare, 23. dubna, na sv. Trojici, 6. srpna, 1. listopada.
- Néredház**, 10. ledna, 26. května, 8. září, 13. prosince.
- Nitra**, 10. ledna, na ned. Okuli, na den Božího Těla, 2. července, 28. října, 21. prosince.
- Nová Bělá**, v Spiši, 2. února, v pon. svatodušní, 19. listopada.
- Nová Ves**, v Spiši, 26. února, na nanebevzetí Panny Marie, 11. listopada.
- Nové Město nad Kysucí**, v pond. před sv. Dorotou, ve středu po popeleční střede, v pond. po sv. Jitě, před sv. Jakubem, před Kalist., 14. října.
- Nové Město na Váhu**, v pond. po Septuagesima, po Reminiscere, po Velikonoci, na svatodušní pond., po sv. Trojici, po sv. Prokopu, po narození P. Marie, po sv. Nichalu, po všech Svatých, před Vánoci.
- Nové Zámky**, 14. února, na květnou ned., první ned. po sv. Trojici, na sv. Klémenta, na sv. Lucii.
- Osljany**, na květnou ned., v ned. po sv. Filipu a Jakubu, po sv. Štěpánu, po sv. Mikuláši.
- Ostrihom**, 2. února, 12. března, 25. kvěť., 22. července.
- Ožďany**, gem. stol., 14. února, 7. května, 13. července, 10. srpna, 30. listop.
- Papa**, 2. února, 25. března, na sv. Trojici, 2. července, 15. srpna, 8. září, 8. pros.

Parkan. 23. dubna, 24. srpna, 82. října, 15. prosince.

Pešť, na sv. Josefa, na sv. Melarda, na den stětí sv. Jana, na sv. Leopolda.

Pezynek, 6. února, v outery velikonoční, v outery svatodušní, 22. července, na sv. Augusta, na sv. Frant., 5. listop.

Plešivec, v gem. stol., 22. února, 10. dub., 17. zář.

Plešovce, v zvol. stol., 12. března, 12. července, 1. října, 29. prosince a vždy před tím trh na dobytek.

Podhradí, v Gemeru, 25. ledna, 10. srpna, 30. listopadu.

Podolíneč, v Splši, na obrác. sv. Pavla, na ned. Jubilate, v pond. po sv. Trojici, v pond. před navštívením Panny Marie, v pond. před Sin. a Judou.

Poprad, v Splši, v pátek po ned. Judika, 15. října a 6. prosince.

Potok. 7. března, na ned. Exaudi, 29. června, 10. srpna, 8. prosin.

Pouchov, v pond. po novém roce, po Velikonoci, po ned. Exaudi, po sv. Marku, po povýšení sv. Kříže, po všech Svatých a vždy ve čtvrtek před tím výkladní a trh na dobytek.

Právo Německé, na ned. Reminiscere, na sv. Jakuba, na ned. po stětí sv. Jana, na sv. Emcr., na sv. Tomáše a týden před tím trh na dobytek.

Pravo Slovenské, na ned. po sv. Řehoři, na ned. Rogate, 24. července, na ned. po sv. Havlu, vždy čtvrtý den před tím hodné trhy na dobytek.

Předmír, na ned. Qunsimodog., v pond. po sv. Jana Křt., čtvrtou ned. adventní.

Prešov, 27. ledna, na sv. Trojici, 10. srpna, 14. zář., 30. listop.

Prešpúrek, na sv. Fabiána a Sebest., na ned. Láture, na vstoupení Páně, 2. července, 10. srpna, na sv. Michala, na sv. Lucii a den před tím trh na dob.

Privide, v nitr. stol., 20. ledna, 19. března, 3. května, 10. srpna, na den povýšení sv. Kříže, na sv. Lukáše.

Pruské, 12. března, 24. dubna, 24. června, 11. srpna, 19. listop.

Puchov viz Pouchov.

Pukanec, v ned. Septuag., na ned. devítnik, na sv. Jitř., na navštívení P. Marie, na sv. Egidia, na sv. Mikuláše.

Ráb, ve středu po květné ned., ve středu před Božím Tělem, 22. července, 8. zář., 19. listop.

Radošovec, nitr. stol., 6. ledna, 3. května, na ned. Exaudi, 26. června, 2. července, 14. zář.

Radvan, na sv. Stanislava, třetí ned. posv. Trojici, na nroz. P. Marie, 30. listop.

Rajec, v pond. po sv. Mat., po sv. Jitř. po sv. Žofii, po stětí sv. Jana, po sv. Vortile, po sv. Mikuláši.

Ratkova, na obrác. sv. Pavla, na nalezení sv. Kříže, na sv. Štěpána krále, na sv. Lucii.

Revúce Veliká, v gem. stol., na sv. Josefa, 13. června, na sv. Matouše, 16. prosince a vždy den před tím trh na dobyt.

Rimavská Sobotna, 6. ledna, na květnou ned., 15. května, na sv. Markéta, na stětí sv. Jana, na sv. Vorkilu.

Rožemberk. Liptov., 7. ledna, 19. března, na vstoup. Páně, 29. zář. 1. prosince, nad to jestý od 3 Králů až do Velikonoci každý čtvrtek trhy na dobytek.

Sabinov, 24. února, 24. dubna, 24. června, na pov. sv. Kříže, 7. pros.

Sarvaň, v Běkešské stol., na sv. Matěje, zvlášť na dobytek, na sv. Jana Křt., na sv. Lukáše, na sv. Tomáše.

Sebechleby, (Křib), v hout. stol., na obrácení sv. Pavla, na sv. Filipa a Jak., na sv. Jana Křt., na sv. Magd., na povýšení sv. Kříže, na sv. Kateřinu.

Segedin. na sv. Jitř., 31. července, 10. října, 30. zář., vždycky se počíná v pond. Seue, (Watherg), v přep. stol., 6. ledna, na ned. květnou, na sv. Urbana, 13. zář., 18. října, den před tím trh na dobytek.

Senice, v pond. po neř. Okuli, na ned. Miseric., na ned. po Božím Těle, v pond. před rozeslání sv. apostolů, na sv. Augustina, druhý pond. po sv. Michala, na sv. Alžbětu, na sv. Tom.

Serdahely (Sředidě), v Situ aneb Čalokczy, na den sv. Prýsky, na sv. Ladisl., 2. července, 11. listop.

Sereď, v nitr. stol., 2. února, 15. května, 24. června, 15. října.

Sjelnice, v lpt. stol., 2. února, na neděli Okuli, 1. května, 25. července, 2. listop. a od 1. ledna až do Velikonoci trh na dobytek.

Skalice, druhý den po Hromnicích, v outery po ned. Reminiscere, v out. po ned. Rogate, 2. července, na sv. Jakuba, na narození P. Marie, 1. listopadu, 13. pros. a den před tím trh na dobytek.

Slovenská Lipce, 6. ledna na ned. Septuagesim., na sv. Duchu, na sv. Jakuba, 4. října.

Sobotna Spišská. 6. ledna, 24. dubna, na sv. Bartoloměje, 1. listop.

Sobotiště, v nitr. stol., na sv. Matěje, v pond. velikonoční, na panebevzení P. Marie, na sv. Matouše, na sv. Lukáše, na počti P. Marie.

Sahy, pti Joli, 24. února, 24. března, 19. května, 4. srpna, 22. zář., 8. listop. a trhy na dobytek.

Šahy, v žel. stol., 15. května, 15. srpna, 21. zář., 5. listopadu.

Šandorf, v pond. po ned. Palm., v outery svatodušní, na sv. Bartol., na sv. Luk.

Šaryš, na ned. Láture, na rozeslání sv. ap., 15. srp., 11. listop., vždy ve středu.

Šariuby, ve středu po jmenu P. Ježíše, na ned. Reminiscere, ve středu před Velikonoci, ve středu před Sv. Duch., 21. zář., ve středu před Vánoci a 3 dní před tím trh na dobytek.

Šaštín, na obrácení sv. Pavla, na sv. Josefa, na sv. Stanislava, na prom. Christa Pána, na povýšení sv. Kříže, na sv. Havla, na sv. Ondřeje, vždy v následující středu a toho dne trh na dobytek.

Soproň, v outery po neděli Iavok., 1. května, 7. srpna, 19. listopad.

Štávnice, každé suché dni, a vždy v pondělí před tím trh na dobytek.

Stará Turá, v outery po 3 Králích, po neděli Judika, po vstoupení Páně, po sv. Janu Křt., po nanebevzetí P. Marie, po sv. Michalu, po sv. Kateřině, a vždy den před tím trh na dobytek i každou sobotu znamenitý trh na obilí.

Stará Ves, v Spíši, na neděli Palm., 29. června, 4. října, 8. prosince.

Staré, v zeml. stol., 22. ledna, 24. června, 26. července, 28. září, 30. listopad.

Staré Hradý (Uherské), 6. ledna, 5. května, 2. srpna, 21. září, 28. října, a vždy den před tím trh na dobytek.

Středa, při Váhu, 2. února, 15. května, 24. června, 15. srpna.

Stupava, v přep. stol., na zelený čtvrtek, 1. května, 25. července, 20. srpna, 6. listopad., 21. prosince.

Sučany, na 3 Krále, 24. dubna, na sv. Žofii, 25. července, 8. září, dva týdny po sv. Michalu.

Šurany, v nitr. stol., 25. ledna, 1. května, 10. srpna, 2. listopad., a trhy na dobytek.

Sv. Kříž, při Hroně, ten týden po Hronnicích, po sv. Jiří, po sv. Janu Křteli, po nanebevzetí P. Marie, po sv. Michalu a po obětování Panny Marie; vždy v pondělí na dobytek a v outery trh výklad.

Sv. Martin, v Turci, 24. února, na zelený čtvrtek; v pondělí před Sv. Duchem, na sv. Vavřince, na sv. Bartoloměje, na sv. Martina. Nad to na vlnu 25. a 26. května a 25. i 26. září.

Sv. Mikuláš, v Liptově, na neděli Reminiscere, na ned. Exaudi, 24. srpna, na sv. Mikuláše.

Tékov (Bars), na neděli Invokavit, na vstoupení P., 8. září, 11. listopadu.

Temešvár, na neděli Reminiscere, na Sv. Ducha, na neděli před sv. Michalou, 6. prosince podle starého kalendáře.

Teplíce, v trenč. stol., 19. března, 29. června, 2. září, 7. prosince a den před tím trh na dobytek.

Terezyopol (Subotica), v Banátě, na vstoupení P. podle starého kalendáře. 6. pros. a velkými trhy na dobytek.

Tisovec, 17. ledna, 19. května, na sv. Vavřince, na sv. Emer.

Tokny, 25. března, 24. června, 26. července, 22. září, 26. října, 21. pros.

Trencín, 2. února, v pondělí po neděli Judika, na sv. Ducha, 2. července, na sv. Petra v okovech, na povýšení sv. Kříže, na svat. Lukáše, na sv. Ondřeje a přes celý půst v pondělí trh na dobytek.

Trnava, 11. ledna, a 16. 22. a 27. února

19. a 21. dubna, 14. a 19. červn., 26. a 31. července, 30. srpna a 4. září, 18. a 23. října, 6. a 11. pros.

Trnovec, v Lip., na sv. Matěje, na Sv. Ducha, na sv. Vavřince, Havla a Lucii.

Trstenna, v Oravě, v pondělí po sv. Dorotě, v out. svatodušní, na sv. Jiří, 16. července, na den po nanebevzetí P. Marie, v pondělí po sv. Martinu.

Turany, v Turci, 5. ledna, na Sv. Ducha, na sv. Emericha.

Tvrdošín, v Oravě, v pondělí po obrácení sv. Pavla, 1. května, na povýšení sv. Kříže, v pondělí po všech Svatých.

Ungvár, (Ulvár), 25. ledna, na ned. Palm., 7. května, 25. července, 29. září.

Vacov, ve středu před květ. ned., 2. červ. 16. října, ten týden před Vánocí, a velk. trhy na dob.

Varyn, v trenč. stol., v pondělí po sv. Fab. a Seb., po Lutarc, po sv. Trojici, po sv. Markétě, po naroz. P. Marie, po první ned. adventní a vždy před tím ve středu trh na dob.

Velká, v Spíši, 28. ledna, v out. po květ. neděli, 6. června, 1. října.

Velké Topolčany, na sv. Antonína, na sv. Řehoře, 6. května, v pondělí po sv. Trojici, na sv. Magdalenu, na sv. Bartol., na sv. Matouše, na sv. Leopolda.

Velký Varadin, 6. ledna, na Boží Tělo, 2. července, 1. září, 4. října.

Vesprým, 6. ledna, na sv. Řehoře, na sv. Floriana, 10. srpna, na naroz. P. Marie, 6. prosince.

Vrablany, na ned. Sexag., Miseric., 1. srpna, 25. listopadu, 21. prosince.

Vrbové, v nitr. stol., ten den po novém roce a před ním trh na dob., v pondělí po Sexag., na neděli Palm., po Kantátě; předešlá pátka trh na dob., též 16. června, 22. července, 14. září, 11. listopad. a vždy před tím trh na dobytek.

Vrbovce, v nitr. stol., v pondělí před těmito dny, totiž před obrác. sv. Pavla, před Judika, před Kantátě, před sv. Janem Křt., před naroz. P. Marie, a v pondělí po všech Svatých.

Zemplin, 6. února.

Zemplin, 4. ledna, na sv. Matěje, 30. listopadu.

Zvolen, 12. ledna na dobytek, na sv. Matěje, na zelený čtvrtek, na Boží Tělo, 14. září, na sv. Alžbětu jen na dobytek, na sv. Tomáše.

Žahokrekky, v nitr. stol., na zelený čtvrtek, ve středu před vstoupením Páně, v outery před Božím Tělem, na povýs. sv. Kříže, v pondělí po sv. Žofii.

Žernovce, v pondělí po sv. Fabianu a Šebestianu, po sv. Trojici, po sv. Jakubu.

Žilina, v pondělí po sv. Dorotě, 10. dubna, na svat. Filipa a Jakuba, na Boží Tělo, na svatého Štěpána krále, na povýšení svatého Kříže, na svat. Havla, na svat. Lucii.

Obsah.

Na 1. archu od strany 1. až do strany 16. jest obraz poutního chrámu Křtinského, obyčejný červený kalendář na rok 1859, východ a západ slunce, čtvrté měsíce a možná povětrnost, jakož i z brusu nový „Stoletý kalendář Knauerův.“

Čtení kalendářské.

Od str. 17—32. Židovský kalendář. Panovník roku 1859 Měsíc čili luna. — Pohyblivé svátky. — Obzvláštní svátky a slavnosti. — Památní dnové. — Dnové postní. — Čtyro suchých dnů. — Letopisné známky. — Posvátný čas velkonoční. — Noremní dnové. — Svati patronové zemí. — Čtyro částek ročních. — Zaunění. — Letopočet. — Znamení kalendářská. — Znamení oběžnic. — Tabulka úroková. — Nové peníze. — Sazba kolková a poštovního. — Nejvyšší císařský rod panující. — Zpráva o Dédicství sv. Cyrilla a Methodia. Stavovský archiv v Brně. Syčecní kaply v Ivančicích.

Čtení děje- a zeměpisné.

Klížer na Lukách od Dra. Jana Bílého, str. 53. — Macocha a její okolí s mnohými obrazy od Jana Soukopa str. 52. — Nový kostel v Radškovicích od Jana Šmigmatora, str. 83. —

Čtení náučné.

Naučení Baltazara z Tetova od Fr. Subila str. 89. — Užitečnost kněží Dédicství sv. Cyrilla a Methodia vydaných od Sebastiana Kubínka str. 98. — Strýček Pravdomil od Fr. Dědky, str. 108.

Čtení z hospodářství.

Lék proti zlým časům od Fr. Štastného, str. 114. — Hospodářské jednoty od Karla Kandusa, str. 136. — Sečlování pozemků od Fr. Skopalíka, str. 139.

Čtení zábavné.

1. Závět od Frant. Skopalíka, str. 146. — 2. Alianci od Peregrina Obdržálka, str. 156. — Obraz z vojenského života od Antonína Dudíka, str. 160. — 4. Jak to u mého dědečka vypadalo? Od Josefa Nikolaua, str. 164. — Holislava od Františka Vebera, str. 168. —

Básně.

Dédicství sv. Cyrilla a Methodia, od Jana Soukopa, str. 178. — Znělky. Tužby. Mocná modlitba. Rozžehnutí. Vzkázky. Marné výstrahy. Zpomínka. Přátelství. Svätý Tomáš v Indii od Fr. Klinskáče, str. 179—183. — Píseň Moravanů. Smutná novina, od Methodia Halabaly, str. 184. — Střelíček od Tomáše Šimbery, str. 184. — Kdy jest jeho pravý svátek? Chudý jazyk od ** str. 185. — Ohlas sonetu. Opak od B. M. K. — Dvacetero akrostik, str. 186—188.

Čtení rozmanité.

Str. 188—209.

Výroční tržové.

Na Moravě, ve Slezsku, v Čechách a na Slovensku, str. 206—239.
